

1.1.1.2. Veeveelt

LONGEN (zie kaart)

Lungen – lungs – poumons
(N 28, 88b; znd B2, 328)

[Uit het materiaal blijkt, dat de algemene benamingen voor longen niet afwijken van die voor de dieren afzonderlijk. Al het materiaal long wordt daarom opgenomen bij de lichaamsdelen algemeen, m.u.v. de benamingen die blijkbaar kenmerkend zijn voor één bepaald dier; deze opgaven worden bij de lichaamsdelen van het desbetreffende dier gehonoreerd.]

longen: *longə*, K 125, 136a, 146, 152, 174, 184, 189a, 247, L 187, 200, 205, 206, 241, 257, 280, P 112; *lóngə*, P 107; *lòngə*, K 188a, P 147; *lòngan*, O 276; *lòngə*, I 220, K 212, 231, 245, 286, 291, 310, 329, 333, 348, 349a, P 14, 18a, 84, 88, 139, 144, 154a, 166; *lòngəna*, K 322; *lòngə*, K 279; *lòngə*, P 38; *lungə*, P 94, 98, 152, 157a; *lùungə*, P 137a; *lùungə*, P 89; *lòng*, P 37; **loos:** *loos*, I 57b, K 135, 172, 186, 188a, 230, 275, L 144, 160, 180b,

243; *loos*, L 182; *lòos*, P 88; *lòds*, K 141, 157, 173a, L 184; *lwoos*, K 180; *loesə*, K 339; *loes*, K 330; *loesə*, L 100, 207a, 241; *lòes*, K 210, 240, 241, 267, 268, 276, 308a, 310, 332, 333, 339, L 244, P 30, 35a; *lòes*, K 191, 232, 262, 267, 307; *lòezə*, K 335; *lòezə*, K 320; *lijzə*, P 60a; *lūūzan*, O 170; *loozen*, longen, O 67, Wouters; **licht:** *licht*, I 221a, 268, K 277, 329, 349a, O 158, 170, 178a, 238, 252, 286, P 23, 26, 29, 127, 149; *lécht*, K 310, P 105; *lécht*, K 312; *liécht*, K 251, 287, 308a, 312, O 178, P 25, 27, 35a, 127, 145, 161; **lichter:** *lichter*, O 250, 251, P 89; *liéchter*, K 327, 329; de volgende zijn meervoud *liéchtərs*, K 334.

BLAAS

Harnblase – (urinary) bladder – vessie
(N 28, 73)

[De urineblaas. Het materiaal is afkomstig uit N 28, 73, waar gevraagd wordt naar de varkensblaas. Omdat er geen reden is aan te nemen dat voor de verschillende dieren aparte benamingen voor

1.1.1.2.

dit lichaamsdeel bestaan, worden de gegevens verwerkt bij de „veeteelt algemeen”. De opgaven „varkensblaas” zijn opgenomen bij het type „blaas”.]

blaas: *blaas*, I 221a, 268, K 135, 152, 189a, 197, 201, 274, 277, 310, 327, 334, 349, L 159, 180b, O 170; *bláás*, K 262; *blàás*, K 191; *blaws*, K 333; *blaos*, K 141, 147, 157, 172, 173a, 174, 188a, L 100, 160, 182, 184, 200, 205, 206, 241, 244, 257, 280, P 26; *bloos*, L 144, P 29; *blòòs*, K 247, 310, 312, 339, 348, P 23, 139; *blóòs*, K 241; *blows*, I 220, K 352; *blòas*, P 38, 149, 157a; *blòòs*, P 89; *blòos*, K 349a, 351, P 112, 152; *bléés*, O 238; *blijs*, O 158; *bloes*, O 251, P 143a; *blòès*, K 329, O 250, 252, P 94, 137a; **pisblaas:** *pisblaas*, K 230, 267, 275, 329; *pisbláás*, K 191; *pièsbláás*, P 18a; *pisblaos*, L 187; *piesblaos*, K 180; *pièsblòòs*, P 84, 161; *pizblòòs*, P 98; *pièsblòòs*, K 293; *pizblòès*, P 127; **waterblaas:** *waatarblaas*, I 57b; *wòètarblòès*, P 88; **klapblaas:** *klapblaos*, K 153, 178*; *klaplaos*, K 146; **knappblaas:** *knappblaos*, L 207a.

PEZEN

Sehnen – tendons – tendons
(N 28, 63)

[Het taaie, niet samentrekbare uiteinde van een spier. Gezien het kader waarin de vraag gesteld is, valt aan te nemen, dat de respondenten doelen op de achillespees. De opgenomen opgaven zijn alle meervoud, tenzij anders aangegeven.]

pezen: *peeza*, I 220, 221a, 268, K 135, 141, 153, 157, 173a, 174, 184, 191, 230, 241, 262, 267, 275, 277, 310, 312, 329, 333, 348, 349, 349a, 351, 352, L 100, 144, 152, 180b, 184, 200, 241, 257, 280, P 18a; *peezan*, K 310; *peeja*, P 139; *pééja*, K 327, 329, P 29, 94; *péjza*, O 250, P 98, 137a, 157a; *pájza*, P 149, 152; *pèèza*, L 207a; *pèzza*, P 127; *péeza*, K 274; *pééza*, K 329, L 207a; *pi-jza*, P 38; *píjza*, P 26; *píjza*, P 23, 26, 84, 88; *píjza*, P 89; *pieza*, K 274; de volgende zijn enkelvoud: *pees*, K 199a, 267, 275, 348, L 182, P 18a; *péés*, K 189a; de volgende is enkelvoud: **achillespees:** *achillaspees*, K 152; **hielpezen:** *hielpeeza*, K 184; **hakkepezen:** *hakkapeeza*, K 184; **zenen:** *zeena*, O 158; *zijna*, O 251; **dikke zenen:** zonder fonetische documentatie van het bijvoeglijk naamwoord [*dikke*] *zijna*, O 251; **schrenkels:** *schrénkals*, K 349; **schrinkelpezen:** *schrinkalpééza*, K 334.

INGEWANDEN

Eingeweide – intestines – viscères
(N 28, 58)

[De inwendige delen van het lichaam. Het is niet onmogelijk, dat sommige respondenten alleen op de delen in de buikholte doelen, of, meer bepaald, slechts op de darmen.]

ingewanden: *in-gawandə*, K 135, 230, 275, L 144, P 88, 161; *in-gawanna*, P 84; *ingawanna*, P 89; *in-gəwaandə*, K 174; *ing-gawāāda*, K 191; *ièn-gəwantə*, P 112; *ièn-gawānde*, K 262; *iggəwānnə*, K 310; *ièn-gəwōnda*, P 38; *in-gəwaant*, K 173a; de volgende zijn enkelvoud: *in-gəwant*, I 221a, K 348, L 241, O 251, P 127; *ièn-gəwant*, K 333, P 29; *in-gəwānt*, P 127; *ièng-gəwānt*, P 139; **darmen:** *darmə*, K 157, 173b, 230, 274, 307, 329, 332, 333, L 201, O 178a; *dárrəmə*, P 152; *dárrəmə*, I 221a; *daarmə*, P 149; *daarəmə*, K 188a; *dərmə*, K 352, P 26; *dermə*, K 352; *dərmə*, K 189a, 241, 274, 293, 327, 329, 349, O 252, P 18a; *dèrmən*, K 274, O 238; *dèrrəmə*, K 334, 349a, P 84, 94; *dərma*, K 339, O 170, 286, P 88; *dèrrəmə*, K 329, P 98, 112, 127; *déérrəmə*, K 178*, 351; *dírrəmə*, I 268; *díjəmə*, K 267, P 23; *dòrrəmə*, P 137a; *dèèrm*, L 241; *dèèrrəm*, L 244; *déérrəm*, K 351; de volgende opgaven zijn enkelvoud *derm*, L 200, 257; *dèrm*, L 207a; **mook:** *mook*, K 277; *mèùk*, K 293; *mòèk*, P 23, 84; *mòèk*, I 268, K 312; **pens:** *pens*, K 184, L 182, 200, 201, 205, 206; *péns*, L 159; *pèès*, K 191; **penserij:** *pensjerij*, O 158; *peenzərij*, K 153; *pansjəraa*, O 251; **binnenste:** *binnəsta*, O 158; **prul:** *prul*, L 184; *prulla*, mv., L 159, 187; **koningsbol:** *kunnitəngsból*, I 268; **fak:** *fak*, L 280; **zak:** *zak*, O 286; **beuling:** *bulling*, L 184; **pens en darm:** het type *pens en darm* in: K 141; **ondergiet:** *òndərgiet*, K 330; **slach:** *slàch*, I 220.

NIEREN

Nieren – kidneys – reins
(N 28, 88d)

[Boonvormig orgaan, dienende tot afscheiding van de urine. De opgenomen opgaven zijn alle meervoud.]

nieren: *niera*, I 57b, 220, 221a, 268, K 135, 136a, 141, 146, 158a, 172, 174, 184, 186, 199a, 230, 267, 275, 277, 307, L 144, 160, 180b, 184, 187, 200, 241, 257, 280, O 158, 178a, 238, P 26, 98, 112, 152, 161; *niejra*, P 98; *nièra*, L 100, 182, 207a, 244; *nièra*, K 125, 157, 191, 241, 262, 310, 312, 329, 333, 339, 348, 349, 349a, 351, L 205, 206,

O 286, P 14, 18a, 23, 29, 38, 84; *nīēram*, K 310; *nīera*, P 88; *nīēv*, K 293; *nīēra*, K 329; *neera*, K 327, 334, O 170, 250, 251, 252, P 94, 127, 137a, 139; *nēēra*, P 149; *nēēra*, P 89, 157a; **niertjes**: *nierkas*, K 173a, 188a, L 100, P 149; *nierkəns*, K 189a; **bonen**: *boona*, K 352; *bōēna*, K 307.

LEVER

Leber – liver – foie

(N 28, 88c)

[Grote klier waarin o.a. gal wordt afgescheiden.]

lever: het type *lever* in: I 57b, K 135, 136a, 158a, 174, 186, 188a, 189a, 199a, 230, 275, 277, 307, 349a, L 144, 180b, 187, 200, 207a, 241, 257, O 178a, 251, P 143a, 161; *laevər*, K 334; *leevər*, K 125, 146, 157, 173a, 184, 339, L 160, 182, 184, 205, 206, 280, P 23, 29, 84; *lēēvər*, P 112; *lèēvər*, K 141, 241; *leovər*, P 157a; *lèvvər*, L 244; *lèvvər*, P 38, 137a; *lèovər*, P 18a; *lèjvər*, K 327, 333, O 252, 286, P 149; *lèēvər*, K 191, 262, 310, 312, 329, 351, O 170, 238, 250, P 14, 94, 139; *lèējvər*, K 329; *lijvər*, I 220, 221a, 268, O 158, P 26; *lijovər*, P 98, 152; *lijvər*, I 220, K 267, 293, 348, 349; *lieovər*, P 88, 89; *līēvər*, P 127; *leevərt*, K 274; **kluiter**: *kluiter*, K 207.

HART

Herz – heart – coeur

(N 28, 88a)

[Holle spier in de borst die door pulserende bewegingen de bloedsomloop gaande houdt.]

hart: *hart*, I 57b, K 125, 135, 136a, 141, 147, 152, 158a, 184, 189a, 199a, 230, 257, 277, 307, 352, L 144, 160, 180b, 182, 184, 187, 200, 205, 206, 207a, 241, 257, 280; *hārt*, L 244; *hērt*, K 191, 274; *hat*, P 143a, 157a, 161; *haet*, K 333; *(h)aet*, P 18a; *het*, I 221a, O 158, 251, P 26, 89; *hēt*, K 262, 267, 293, 310, 329, 339, 348, 349, 349a, 351, O 178a, P 14, 29, 38, 112; *hēēt*, K 310; *hēt*, K 241; *heet*, K 312; *art*, K 173a, 188a; *at*, P 89; *aet*, K 334, P 94, 139; *ēt*, I 220, K 329, O 170, 238, 250, 252, P 84, 88, 98, 149, 152; *éēt*, P 89; *ēt*, K 327; *ējt*, P 23; de volgende zijn samentrekkingen van lidwoord en zelfstandig naamwoord *tart*, K 174; *tet*, I 268; *tēt*, O 286, P 127, 137a.

SLOKDARM

Speiseröhre – gullet – oesophage

(N 28, 78)

[Spierachtige buis die keel en maag verbindt.]

darmpje: *dēvrəmka*, P 98; **keeldarm**: *keeldarm*, K 152, 157, 174, 186, 201, 207; *kijlderm*, I 221a; *kēēldērm*, K 329; *kēēldēvrəm*, K 191; *kēēldēērm*, L 159; *kēēldēēvrəm*, K 262; *keeldeerm*, L 184; **slokdarm**: *slokdarm*, K 135, 230, 275, 277, 333, 352, L 144, 257, P 89, 152; *sloekdarm*, O 251, P 26; *slōkdarrəm*, P 89; *slokdērm*, K 146, 184, L 200, 207a, 280; *sloekdērm*, P 26, 161; *slōēkdērm*, I 268; *sloekdēvrəm*, I 221a; *slokdērm*, K 241, 274; *slōhdērm*, K 310; *slōēkdērm*, P 18; *slīkdērm*, K 349a; *slēkdērm*, K 339; *slōēkdērm*, I 220, K 274, P 137a; *slōēkdēvrəm*, K 327, 334, P 94; *slōēkdēvrəm*, K 310, 329, 348, 349a, P 29, 84; *slōkdējrm*, P 38; *slōēkdēvrəm*, K 312; *slokdāerm*, L 184, 241; *slokdāvrəm*, K 178*, L 100, P 89; *slōēkdāvrəm*, K 334; *slokdēēvrəm*, K 191; *slōkdēērm*, L 159; *slōēgdēēvrəm*, K 351; *slīkdējrm*, P 23; *slōēkdējrm*, K 267; *slokdāvrəm*, K 153, 188a; *slōēkdēēvrəm*, P 149; *slokdēēvrəm*, P 152; **maagdarm**: *maagdarm*, K 186; **eetdarm**: *ijtdērm*, P 88; **strot**: *strot*, K 173b, 157; *strōwt*, O 170; *strut*, P 29; *strāwt*, P 127, 143a, 157a; *stroot*, K 157, 173b, O 286, P 161; *stroot*, slokdarm, Wouters; **slikker**: *slikkər*, K 172; *slikkərt*, K 141, 199a; **slok**: *slok*, L 187.

NAMEN VOOR DE

VERSCHILLENDE DARMEN

Namen für die verschiedenen Därme – names of the different parts of the intestinal tract – les noms pour les différents intestins

(N 28, 86; N 28, 117)

[De vraag is op diverse manieren opgevat: men geeft 1: synoniemen voor het woord darm, 2: namen voor darmen van bepaalde dieren, 3: namen voor verschillende darmen en 4: namen die de meer algemene betekenis van ingewanden hebben. Deze verdeling is in het lemma aangebracht.]

I: de volgende zijn algemene benamingen: **darm**: *darm*, L 144; *derm*, K 136a, 147, 172, L 187, 200, 207a; *dāvrəm*, L 100; *dēvrəm*, K 147; *dērm*, K 136a, 146, 184; *dēēvrəm*, L 182; *dēēvrəm*, L 205, 206; *dēērm*, de darm, Elemans; de volgende zijn meervoud: *darmə*, K 135, 157, 173b, 178*, 275, 277; 333, L 201, 243, O 286; *dāvrəmə*, K 334, P 89, 139; *dāvrəmə*, K 153, P 149; *dāvrəmə*, K 173a; *dermə*, K 352, O 238; *dērmə*, K 274, 329; *dēvrəmə*, K 334, P 94; *dērmə*, O 252, P 127; *dēvrəmə*, P 98, 112;

1.1.1.2.

déerama, K 178*, 351, P 89; *dījrmā*, P 23; *dīrvama*, P 152; *dōrma*, P 137a; **vel**: de volgende zijn meervoud: *vella*, I 268, P 89, 127; *vēlla*, I 220, K 239, 327, P 84, 127; **snoer**: de volgende zijn meervoud: *snoerā*, O 158, 251; II: de volgende zijn algemene benamingen, onderscheiden naar diersoort: **varkensdarm**: [*varkens*]-*daarvam*, P 89; [*varkens*]*darma*, K 277 (mv.); **runderdarm**: [*runds*]*darma*, K 201, 277; **schapendarm**: [*schapen*]*darm*, P 89; III: de volgende zijn benamingen voor bepaalde darmen: **dikke darm**: [*dikke*]*darm*, I 57a, K 135, 136a, 146, 157, 173b, 174, 180, 186, 207, 230, 262, 307, 329, L 180b, 257, O 251, 286, P 14, 26, 89, 157a, 161; [*dikke*]*daarvam*, P 152; [*dikke*]*daerm*, K 141, 189a, L 184, 241; [*dikke*]*daerom*, K 178*, L 100, 182, P 94; [*dikke*]*derm*, K 172, 184, L 205, 206, 207a, 280; [*dikke*]*derram*, I 221a; [*dikke*]*dérm*, K 125, 339, O 178a, P 88, 137a; [*dikke*]*dérram*, K 329, 349, P 29; [*dikke*]*déerom*, K 351; [*dikke*]*dèrm*, K 274, 310; [*dikke*]*dèrram*, K 327; de volgende zijn meervoud: [*dikke*]*darma*, I 57b, K 157, 201, 330, L 200, 243; [*dikke*]*daaramā*, K 173a, 188a; [*dikke*]*daaromā*, P 149; [*dikke*]*daeromā*, K 334; [*dikke*]*derramā*, I 268; [*dikke*]*dérmā*, I 220; [*dikke*]*dérramā*, P 127; [*dikke*]*déeromā*, K 191; [*dikke*]*dèrmā*, K 241; [*dikke*]*dérmān*, O 238; [*dikke*]*dījrmā*, P 23; **dunne darm**: [*dunne*]*darm*, I 57a, K 135, 136a, 146, 157, 173b; 174, 180, 186, 207, 230, 262, 329, L 180b, 257, O 251, 286, P 14, 26, 89, 157a; [*dunne*]*daaram*, P 149; [*dunne*]*daerm*, K 189a, L 184, 241; [*dunne*]*daerom*, K 141, 178*, L 100, 182; [*dunne*]*derm*, K 172, 184, 307, L 187, 205, 206, 207a, 280; [*dunne*]*derram*, I 221a, P 84; [*dunne*]*dérm*, K 125, 293, 339, P 88, 137a; [*dunne*]*dérram*, K 329, 349a, P 29; [*dunne*]*déerom*, K 351; [*dunne*]*dèrm*, K 274; [*dunne*]*dèrram*, K 327; *dunnen* *dèerm*, de dunne darm (van een varken), Elemans; de volgende zijn meervoud: [*dunne*]*darma*, I 57b, K 157, 330, L 200, 243; [*dunne*]*daaramā*, K 173a, 188a; [*dunne*]*daeromā*, K 334; [*dunne*]*derramā*, I 268; [*dunne*]*dérmā*, I 220; [*dunne*]*déeromā*, K 191; [*dunne*]*dèrmā*, K 241; [*dunne*]*dījrmā*, P 23; **grote darm**: [*grote*]*darm*, K 312, 332; [*grote*]*dérram*, P 38; de volgende zijn meervoud: [*grote*]*darma*, K 267; [*grote*]*dérramā*, K 349; **kleine darm**: [*kleine*]*darm*, K 312, 332, P 161; [*kleine*]*daarvam*, P 152; [*kleine*]*dérm*, O 178a, P 88; [*kleine*]*dérram*, P 38; de volgende zijn meervoud: [*kleine*]

darma, K 267, O 250; [*kleine*]*dérmān*, O 238; [*kleine*]*dérramā*, K 349; **kleine darmpjes**: [*kleine*]*dermkas*, K 310; **rechte darm**: [*rechte*]*darm*, K 173b, 186, L 144, P 89; [*rechte*]*derm*, L 187; [*rechte*]*dérm*, O 178a; de volgende zijn meervoud: [*rechte*]*darma*, K 158a, 172; **kromme darm**: [*kromme*]*darm*, K 135, 173b, L 144; [*kromme*]*dérm*, K 310; [*kromme*]*darma*, K 158a (mv.); **kronkeldarm**: *kronkalderm*, L 207a; **middendarm**: [*midden*]*darm*, K 275; [*midden*]*dérm*, K 310; **middeldarm**: [*middel*]*déerm*, L 159; **blindedarm**: [*blinde*]*darm*, K 174, 275, L 257; [*blinde*]*dèerom*, K 141; [*blinde*]-*dījrm*, P 23; **twaaalfvingerige darm**: *twaaalfvirigrvandarm*, K 207; **kransdarm**: *kransdarm*, K 275, P 89; *kransderram*, P 84; de volgende zijn meervoud: *kransdarma*, K 152, 157, 201, 262, 307, 330; **krans**: *krans*, K 172; **endeldarm**: *endaldarm*, I 57a, K 136a, 275; *endaldaerom*, L 182; **einddarm**: [*eind*]*daarm*, K 173a; **gatdarm**: *gatdarm*, K 230, 329, 332, O 286, P 89; *gatdarvam*, P 89; *gatdaarvam*, P 152; *gatdaerom*, K 334; *gatterom*, I 221a, P 84; *gatdèrm*, K 293; *gòtdérram*, P 38; *gatdèerom*, L 159; *gatdèrm*, K 310; *gattèrram*, K 327; *gatijrm*, P 23; de volgende zijn meervoud: *gatdèrmā*, P 137a; *gòtdèrmā*, O 250; **klapdarm**: *klapderm*, L 280; **zakdarm**: *zakdarm*, K 329; **achterdarm**: [*achter*]*darm*, K 349; **zakeind**: *zakijnt*, K 157; *zahent*, K 141, 158a, 174, L 187; *zakijndā*, L 144 (mv.); **gateind**: *gatiynt*, K 157, 267; *gatiyndā*, K 307; *gaten*, K 141, 158a, 180, 230; *gatént*, K 189a; *gèteent*, K 274; **veten**: *veetan*, K 349 (d.i. de achterdarm); **veeteind**: *vaetent*, L 100; **konteind**: *kontent*, L 187; **witvel**: *witvel*, K 173b, 186; *wietvel*, K 180; **dikke vel**: de volgende opgave is meervoud [*dikke*]*vēlla*, P 127; **dikke snoer**: de volgende opgave is meervoud: [*dikke*]*snoera*, O 158; **kleine snoer**: de volgende opgave is meervoud: [*kleine*]*snoerā*, O 158; **gatsnoer**: de volgende opgave is meervoud: *gatsnoerā*, O 158; **endetoe**: *endāntoe*, L 187; **te-endetoe**: *téénāntoe*, L 184; *tèènetoe*, de blinde darm, Elemans; **zakje**: *zakskā*, K 267; **ossezak**: *ossazak*, K 310; **kollet**: *kòllet*, K 330 (dit zijn de kransdarmen); IV: de volgende bedoelen met darmen klaarblijkelijk de ingewanden: **ingewand**: *in-gawant*, K 333; **grote maag**: [*grote*]*mōech*, P 94; **kleine maag**: [*kleine*]*mōech*, P 94; **hennekegemaag**: *hennakagēmaach*, L 207a; **pezerik**: *peezarik*, I 57a.

HOEF

Huf – hoof – sabot
(SGV)

hoef: *hoef*, K 148, 171, 185, 215, 216, 218, 219, L 91, 94, 100, 145, 148, 150, 152, 154, 159b, 160, 162, 179, 184, 185, 186, 187, 190, 208, 229, 236, 237, 241, 257, 260, 261, 280, 283; *hoewf*, L 144, 200, 233, 244, 255, 264; *höef*, L 109, 153, 189; *hōēf*, K 322, L 104, 152, 158, 159, 212, 256, 279; *huf*, hoet, hs Mischgofsky L 95; *hoef*, hoof van een poot, Elemans.

-1. Grootvee

-1.0. Algemeen

VEESTAPEL

Viehbestand – livestock – cheptel
(N 3, 1; Goossens)

veestapel: *veestōdpal*, P 10; *viējastōopal*, K 265; *viējastōdpal*, K 265, 268; *viēstaapal*, K 357, 358; *viēstōdpal*, K 314, 348; *viēstōdpal*, K 318; **beesten:** *bēsta*, K 314; *bīēsta*, P 46; *bīēsta*, K 353, P 45, 47, 48; **gevee:** *gevee*, vee, stalbeesten, (Kempen) Corn. Vervl.; **gerei:** *gareej*, K 358; **boerderij:** *bōērdavee*, P 44.

VEE

Vieh – cattle – bétail

(N 3, 1; N 3, 2; RND 10, 31; Goossens)
vee: *vee*, K 167, 172, 174, L 149, 160, 180, 235; [*v*]ee, K 145a, 186, L 235; *veej*, K 165, 183, 184, 216a, L 144; [*v*]eej, K 184a; *veejā*, P 145; [*v*]ééā, L 161; *věj*, P 60; *vejā*, L 183, 237, 241; [*v*]ejā, L 183, 207, 233, 235, 243; [*v*]éjā, L 159b; *vēē*, L 200, 235; [*v*]éē, L 148, 159, 159b, 160, 180b, 184, 185, 186, 187a, 207, 237, 264; *vie*, L 203b; *vīē*, L 145, P 86; *viē*, K 353; [*v*]iē, L 190, 212; *viē*, L 150, 228, 285, P 45; [*v*]iē, L 92, 99, 150, 153, 187a, 203b, 228, 244, 258, 285, K 291, [*v*]i-jā, L 264; *vi jā*, L 204, 204a, 205; [*v*]i-jā, L 242; [*v*]i-jā, L 242; *viē*., Elemans; *viā*, Goe-mans; *vee*, de gezamenlijke huisdieren, waarvan de mens de voordelen en de voortbrengselen geniet; bepaaldelijk koeien, vaarzen, kalveren en andere runderen, ook wel schapen, konijnen, pluimvee e.d.; géén paarden, nog minder honden enz.; bijen worden niet meer zoals in de middeleeuwen bij de veestapel gerekend; *ve.*, De Bont.

STUKS (VEE)

Stück Vieh – head (of cattle) – pièce de bétail

(N 3, 2)

stuk: *stuk*, K 216a, P 60, 145; **stuks:** *stuks*, I 118, K 145a, 165, 174, 176, 177b, 183, 184, 184a, 185, L 149, 153, 159, 160, 180, 201, 242; *stūūks*, K 355; **stukken:** *stuhkē*, K 276; **eind:** *end*, stuk vee, Leopold; *āni*, stuk vee, De Bont; **einden:** *endā*, K 165, 169, 187, 200, L 145, 150, 159, 199, 200, 203b, 235; *eendā*, L 148, 149, 160, 177c, 185, 184; *engdā*, L 183, 205; *ejndā*, L 91b; *ijndā*, K 165, 167, 172, L 144, 149, 186, 228, 242; **einder:** *endār*, L 235; *indār*, K 183, 183b; *ijndār*, K 186, L 180b, 235, 263; *ēindār*, Brabantius, stuks vee; **eindjes:** *ijntjās*, L 291; *enjās*, L 177c.

VEE HOUDEN (zie kaart)

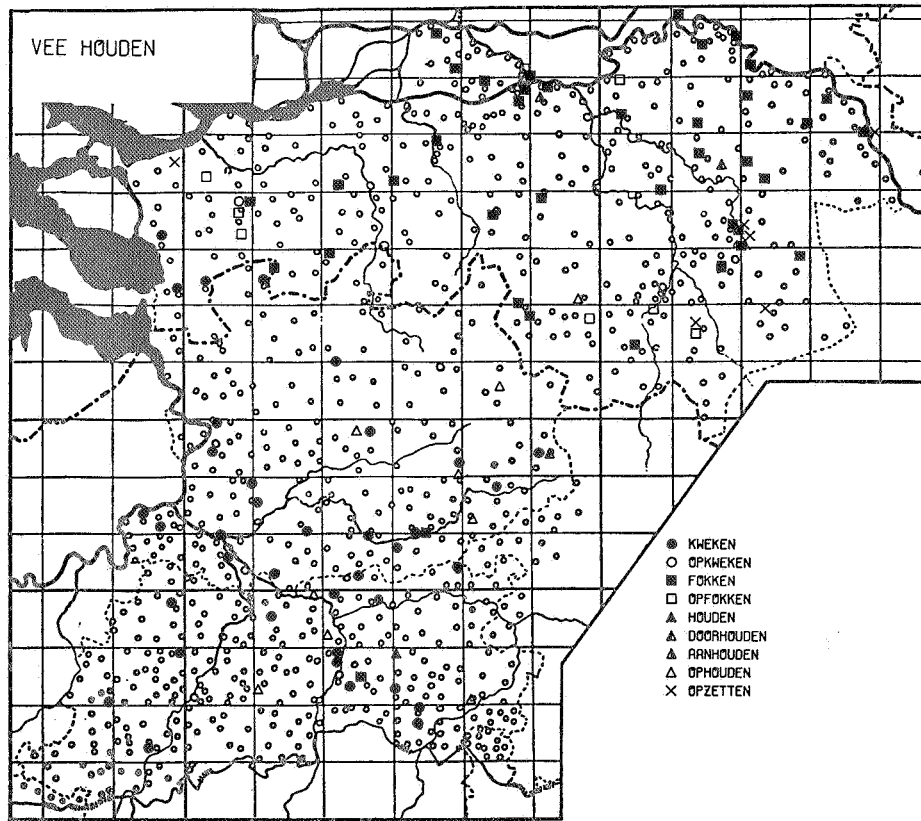
Vieh halten – to keep livestock – élever le bétail

(N Q, 10a)

[Bedoeld wordt vee houden, zonder dat men zich erover uitsprekt of men zich bezighoudt met het vermenigvuldigen der dieren.]

houden: *houdā*, I 212, K 135, 174, 230, L 180; *houā*, I 57, K 124a, 161, 163, 173a, 179a, 188, 188a, 190a, 215, 217, L 148, 280; *ouā*, I 57, 79, K 174, 178*; *houān*, O 70; *hōdōwā*, K 191; *hōwōwā*, P 137a; *hōdōvā*, P 149; *hōdō*, P 161; *ōdōjā*, O 287; *hawwā*, L 100, 157, 160, 180, 180b, 182, 200, 244, 257, 264; *haawā*, K 102*, 133a, 136a, 137, 143, 146, 184, 215, 217, L 144, 153, 183, 184, 199, 205, 206, 237, 241, 262; *hāwōwā*, L 187; *hādōwā*, L 207a; *haewā*, K 307; *hawvā*, P 143a; *haavā*, K 283, 342, 349, 351, P 14, 26, 29; *haavān*, O 158; *havvā*, K 333; *hāvōvā*, I 220, P 23; *aavā*, P 26, 84, 88; *āāvā*, K 327, P 89, 94, 112; *āāvā*, I 268, O 174a, P 139, 152; *āāvān*, O 238; *āvōvā*, P 127; *hēēvā*, K 268; *hēēvā*, K 310, 348; *hējōwā*, K 312; **houden**, K244, is het opvoeden, kweken van duiven, konijnen, kiekens, koeien, geiten, schapen en bieën, Corn. Vervl. A; **doorhouden:** *durhouā*, K 216; **ophouden:** *ōphouā*, K 216; **aanhouden:** *ōnhaawā*, L 103, op de boerderij houden, van vee gezegd nl. om te laten uitgroeien tot fokdier, Elemans; **hebben:** *hebbā*, K 174; *hēbbā*, K 250; *hēmōwā*, K 284; *hēmōwān*, K 241; **mesten:** *mēstā*, I 57a, L 257; *mēstā*, K 329; **meststallen:** *mestallā*, K 174 (z.s.h.); **stallen:** *stallā*, P 143a; **vetten:** *vetta*, P 26;

1.1.1.2.

vètta, P 139; **koeboeren**: *koejboera*, I 102a; **boeren**: *boera*, K 267; **kweken**: *kweeka*, K 277.

VEE FOKKEN

Vieh züchten – to breed cattle – élever du bétail (N Q, 10b)

[Bedoeld wordt het houden van vee met als doel de vermenigvuldiging der dieren.] **kweken**: *kweeka*, I 79, 102a, 212, 268, K 188a, 230, 277, 342, O 70; *kwéeka*, I 220, K 189b, 329, O 238, P 26; *kwaejka*, K 327; *kwéjka*, O 287; *kwikka*, K 190a, 267, 293, 307, 333, 348, P 26, 143a, 149, 152; *kwikken*, K 244 Corn. Vervl.; *kwijka*, K 284, P 23; *kwieëka*, K 250, 312, 349, 351, P 14, 18a, 137a; *kwieëjka*, P 88; *kwieëjka*, P 29; *kwieëka*, P 89; *kwieëjka*, O 174a; **opkweken**: *opkweeka*, K 174; *opkwikka*, K 191; **fokken**: *fokka*, L 100, 148, 157, 160, 180, 180b, 184, 200, 205, 206, 207a, 237, 241, 244, 280, K 102*, 128, 133a, 136a, 137, 143, 145a, 163, 174, 178*, 179a, 184, 186, 190a, 215, P 137a;

fokka, L 95, Mischgofsky L 95; *də fòk*, L 103, het fokken, Elemans; *fokka*, K 189b, 216, 348, L 153, 183, 187; **opfokken**: *opfokka*, K 135, 173a, 174, 188, 219, L 144, 257; *upfokka*, L 262; **doorfokken**: *dur-fokka*, L 103, doen overerven bij dieren, Elemans; **fokstallen**: *fokstalla*, K 174 (z.s.h.); **ophouden**: *ophouda*, K 307, 352; *ophoua*, K 217; *ophaawa*, K 217; *ophaawa*, K 241; *ophaawa*, P 26; *opàvva*, P 127; *oëphàvva*, P 157a; *oëpaava*, P 84; *oëp-héeva*, K 268; **doorhouden**: *doorhouda*, K 277; *durhaawa*, L 182; **aanhouden**: *òdn haawa*, K 146; **houden**: *áava*, P 94; **opzetten**: *opzetta*, I 57, L 205, 206, 262, 264; *opzètta*, L 187; **telen**: *tijla*, I 79; **aanstieren**: *aanstiera*, K 147.

STALBOEK

Stallbuch – a book in which the names of animals of a certain shed or stable and their particularities are written down – livre de l'étable, où l'on indique les moments importants de la vie du bétail: naissance, vêlements, maladies, etc.

stalboek: *stalboek*, een boek waar de stal-dieren in opgeschreven staan, met de aanduiding van het tijdstip van het kopen of het verkopen der dieren, van het kalven der koeien, van de weerde der beesten, enz., Corn. Vervl..

IDENTITEITSKAART VAN EEN RUND

Kennkarte eines Rindes – identity card of an ox – carte d'identité d'un bovin (N 3)

schets: *schèts*, de identiteitskaart van een rund, Elemans; **schetskaart:** *schètskòdrt*, K 268.

DE IDENTITEITSKAART VAN EEN RUND INVULLEN

Ausfüllen der Kennkarte eines Rindes – to fill in the identity card of an ox – dresser la carte d'identité d'un bovin
een koe schetsen: [*een koe*] *schètsə*, K 268 (de koeien worden bij de geboorte reeds geschetst op een schetskaart (bij de ingeschreven koeien)).

PERSON, DIE DE IDENTITEITSKAART VAN EEN RUND INVULT

Person, die die Kennkarte eines Rindes ausfüllt – person who fills in the identity card of an ox – personne qui dresse la carte d'identité d'un bovin

kalverschetser: *kalverschètser*, Elemans.

STAMBOEK

Herdbuch – herd-book – livre généalogique

[Register waarin de afstamming en kenmerken der ingeschreven rasdieren staan opgetekend.]

stamboek: *stamboek*, Elemans 161.

KRUISING

Kreuzung – cross – croisement

kruising: *kròwseng*, kruising, Elemans 205.

ONTAARDEN VAN VEE

Degenerieren von Vieh – degenerate livestock – dégénération du bétail

verbasteren: *verbasteren*, ontaarden van vee en hennen, Goossenaerts; **verbaster-**

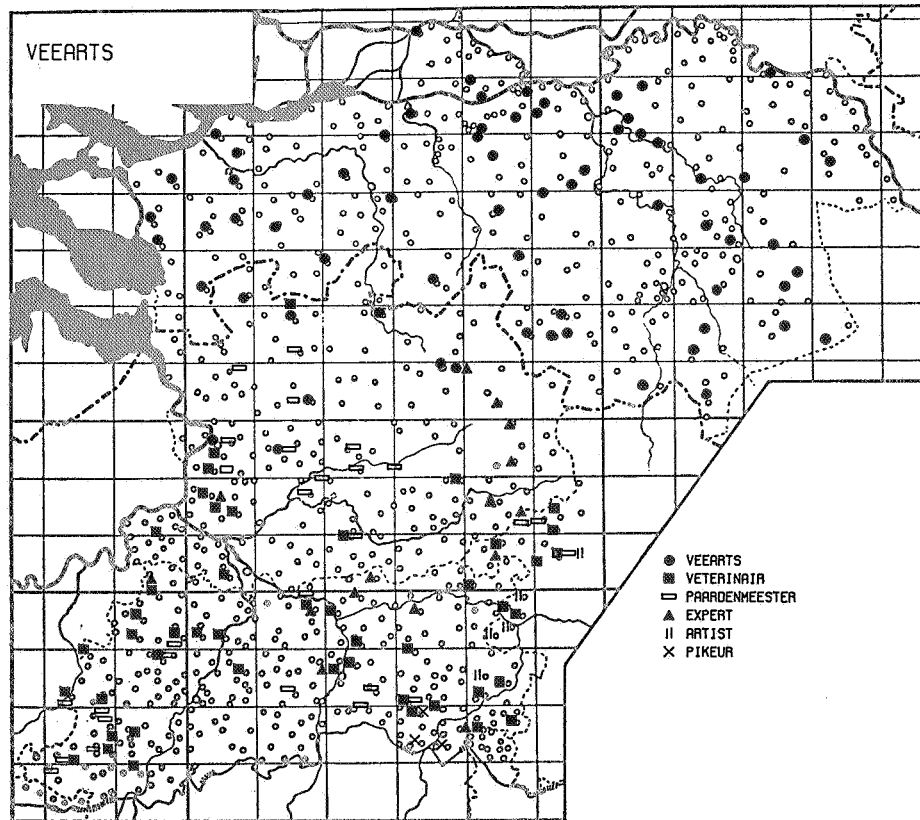
deren: *verbasterderen*, ontaarden van vee en hennen, Goossenaerts.

VEEARTS (zie kaart)

Tierarzt – veterinarian – vétérinaire (Goossens; DC 45, 29a)

veearts: *veearts*, I 78, 79, K 100, 129a, 137, 143, 145a, 146, 152, 152a, 153, 164, 164a, 171a, 176, 177, 183, 185, 188a, 190, 195, 197, 204, 216, 218a, 218c, 238, 244, 261, L 110, 145, 147, 148, 177c, 178, 180**, 184, 200, 203a, 205, 244, 261; *veejarts*, K 158b, 171, 173, 174, L 148, 200; *viarts*, K 237, L 0265; *véjarts*, L 241; *vééarts*, L 185; *veearst*, L 144; *viearts*, K 229a; *veears*, I 78, K 179a; *veedárts*, I 57; *véarts*, K 189a; *veeaors*, K 158c; *veejars*, K 133c; *veejas*, K 139; *vijarts*, K 218; *véjárdt*, L 243; *vijárdt*, L 208; *veedárt*, L 147, 263b; *vijárdt*, L 244; *veeart*, L 281; *viéjárdt*, L 285; *veejaort*, K 208; *veeaort*, L 262; *vijart*, L 183; *veearts*, De Bont; *veejas*, K 133a (hs 17 H 13); **arts:** *arts*, L 91b; **veterinair:** *viétoránéér*, P 46; *viétránèèr*, P 161; *vietarinèèr*, P 163; *vittarinèèr*, K 280; *vitarinijr*, K 204; *vitrenijr*, O 153; *vitrinijr*, P 88; *vitranijr*, P 88, 111; *vitari-nèèr*, O 158; *vètarinèèr*, P 63, 88; *vitronèèr*, O 286, P 88, 109; *vitarnádr*, P 144; *vitronèèr*, O 160a; *vittarnèèr*, O 170, 250a; *vitarnèèr*, O 244; *vittarnàjv*, P 146; *vitranàdr*, P 103; *vitronèèrə*, P 30, 93; *vitarnèèrə*, O 274a; *vitrinèèrə*, K 355; *veetarnéér*, P 44; *veetarnéér*, K 316, 318, 353, 357, 358; *vééleérinèèrə*, O 274a; *vétarinijr*, K 250; *vèttarinèèr*, O 67; *vèttarnéér*, K 288; *vètrinijr*, I 268; *vètrinèèr*, K 248, P 4; *vètrónèèr*, I 268, K 289; *vètranijr*, P 86; *vètrinèér*, P 86; *vètrinèèr*, O 160a; *vètarinèèrə*, O 72; *vètarinèèr*, K 339, P 10; *vètarinèèr*, P 16; *vètaranèèrə*, P 26; *vètarinaer*, K 307; *vètaranijr*, K 329; *vèttarinijr*, O 74; *vitrinéér*, veearts, hs Schreevens; *vettereneir*, O 67, 69, Wouters; *vitər?néèr*, veearts, Eylenbosch O 253; **paardemeester:** *pééramjastər*, K 315; *pééraméstar*, K 314; *píjramiéstər*, O 274a; *peeramistər*, P 81; *píjramiéstər*, P 92; *píjeeramiéstər*, K 261; *píjeerameéstər*, O 160a, 170, 238; *píjèramiéstər*, O 244, P 137; *píjéeramiéstər*, K 358; *píjijramiéstər*, O 158, 274a; *píjéeramiéstər*, O 275; *peerdameéstər*, K 246, 250; *píjèeramiéstər*, P 16; *píjèeramiéstər*, O 74; *píjéerameéstər*, K 269; *píjijramiéstər*, K 268, 296; *píjèeramiéstər*, K 292; *píjaaramiéstər*, K 274, P 103; *píjijramjostər*, K 339; *péérdamiéstər*, K 221a; *píjèeramiéstər*, K 229a; *peerdamiéstər*, K 229a; *pááardamiéstər*, K 206a; *peirdameéstər*,

1.1.1.2.

Wouters; *paardenmeester*, dierenarts, Goosenaerts; **expert**: *ekspeer*, K 344; *ekspijr*, O 67; *ekspéér*, P 35; *éekspéér*, K 314, 353; *ekspèèjr*, P 88; *ekspéer*, P 163; *ekspèer*, K 275, 312, P 23, 26; *ekspéer*, K 288; *ekspèèr*, K 238, 241, 276; **paardendokter**: *pijrdendoktoer*, K 237; **meester**: *mièstèr*, K 357; **dokter**: *doktèr*, K 164; **beestendokter**: *bièstendoktoer*, K 330; **pikeur**: *pièkeur*, P 144, 152; *pekèùr*, P 155; **artfist**: *artfist*: K 358, P 45, 47, 48; *artièst*, P 108a; **veeverloskundige**: *veeverloskundigè*, L 177c; **veebonk**: *veebonk*, K 183.

bádj, P 18a; *haolè baia*, P 35; *haolè bij*, K 179a, 218c; *haolè bij*, K 133a, 171; *hòdè bij*, K 164a; **gaan bij**: *gouè bij*, O 158; **gaan naar**: *gaan naa*, I 268; *gon no*, P 144; *gaan naar*, K 176; **doen komen**: *doen komma*, O 250a; *doe komma*, O 158; *doen komma*, P 23; **laten komen**: *laotè kooma*, L 261; *laotè kooma*, P 88; *laotè komma*, L 148; *laotè kooma*, K 137, 312; *laotè komma*, K 339; *laotè kooma*, K 268, 269.

(LATEN) BEHANDELEN
DOOR DE VEEARTS

DE VEEARTS ROEPEN

Den Tierarzt rufen – to send for the veterinarian – appeler le vétérinaire (DC 45, 29 b en c)

[Voor de betekenis: zie het lemma „Behandelen door de veearts.”]

roepen: *roepè*, I 78, P 109; *roepèn*, K 174; *roewpè*, L 244; **roepen bij**: *roepè bai*, K 238; *roepèn bij*, O 170; *roepè baia*, P 35; **halen**: *haalèn*, K 246; *haolèn*, K 146; **halen bij**: *haalèn bij*, K 152a, 195; *haolè*

Behandeln durch den Tierarzt – to treat by the veterinarian – traiter un animal par le vétérinaire

(DC 45, 29b; DC 45, 29c; N 3, 104;)

[De opgaven in de enquêtes zijn voor tweeërlei uitleg vatbaar: allereerst als equivalent van: de veearts behandelt het paard; hierbij wordt opgegeven: behandelen, meesteren, kijken naar, zijn bij, etc. Het tweede: de veearts roepen, met opgaven als: roepen bij, roepen,

halen, halen bij, etc. Hier geldt alleen de eerste betekenis.]

meesteren: *mestərən*, L 263b; *mijstərən*, L 112; *mjaestərən*, K 241; *mīēstərən*, K 237, 261, 292, 296; *mēējastərən*, K 312; *mjeestərən*, K 174; *miestərən*, O 244, 250a, 274a (meestal bij mensen), P 4, 86 (ook bij mensen), 92, 108a; *mīestərən*, K 237, O 160a (ook bij mensen), 238 (ook bij mensen), P 103, 152; *miestərən*, O 153; *mīstərən*, K 171, L 147, 178, P 81, 86 (ook bij mensen); *meestərən*, K 158b, 190 (i.v.m. gediplomeerd vakman), 292, L 144, 208a, 262, O 67, 72 (alleen bij mensen), 74, 244, P 23, 26, 30, 35, 109, 161; *meejstərən*, O 67; *mīstərən*, L 147, 148, 178, 200, 205, 281 (bij langdurige behandeling), O 286, P 88, 93; *mīestərən*, K 261, 274, 329, O 74 (ook bij mensen), P 109, 144, 146, 152, 155, 161; *mīēstərən*, I 268, K 221a (alleen bij mensen), 268, 274, 280, 289, 296, P 163; *miestərən*, K 229a, P 109, 111; *meestərən*, K 355, P 30; *mjistərən*, P 16; *mijstərən*, K 288, L 112, 184, 185; *mēējstərən*, K 288; *mjiestərən*, K 206a; *mjistərən*, K 177, P 16; *mēēstərən*, K 269; *mjostərən*, K 339, 344; *mjestərən*, K 241; *mīēstərən*, K 330; *mīēstərən*, K 280, P 4, 108a, 111, 163; **meesteren over:** *meestərən oovər*, K 158c, 179a, 195; **bemeesteren:** *bēmēēstərən*, L 244; *bemeestərən*, P 10; *bēmīstərən*, K 216, L 148; *bēmīstərən*, K 171a, L 200, 241; **vermeesteren:** *vermestərən*, L 285; *vermeestərən*, K 153; **komen bij:** *koomən bij*, K 185, 250, O 274a; *komən baa*, O 238; *komə bij*, I 79; *komə baaj*, L 208a; *koomən baa*, O 160a; **komen kijken aan:** *komə kījkhə aon*, I 57; **te pas komen aan:** *tə pas koomən aon*, K 100; **zijn bij:** *zījən bij*, K 153, 173, 190, L 178, 200, 205, 285; **visiteren:** *visīntēēvərən*, P 92; *visāntēēvərən*, P 103; *visīetēēvərən*, K 302; *visīetēējvərən*, K 291; *visīntēējvərən*, P 14; **zien:** *zīen*, P 26; **nazien:** *naozīn*, O 153; *naazīen*, K 229a; *nao zīen*, K 145a; **nakijken:** *nōōkēēkhə*, L 148; **kijken naar:** *kījkhən nor*, K 158c; *kījkhən nao*, K 133c; *kēēkhən naar*, K 197; *kīekhə nor*, L 0265; *kījkhən naa*, K 152; *kījkhə naa*, K 143; **kijken over:** *kījkhən oovər*, L 200; **onderzoeken:** het type *onderzoeken* in: O 275; *ondərsoukhən*, O 274a; *ondərszuukhən*, P 81; *ondərsoukhən*, K 250; *ondərszuukhə*, K 100; *oondərszūūkhə*, K 273; **behandelen:** *bəhāandələn*, K 164, 164a; *bəhāndələn*, L 145, 147, 148, 185, 241, 281; *bəhāndələn*, K 146, L 263b; **(er) overgaan:** *oovərgādn*, O 275; *eroovərgao*, P 82; **eropgaan:** *dəvəpəhōdn*, K 247; **bevoelen:** *bəvuujlə*, L 200.

VERKEERD BEHANDELEN DOOR DE VEEARTS

Falsch behandeln durch den Tierarzt – to treat wrongly by the veterinarian – traiter mal par le vétérinaire (N 3)

mismeesteren: *mismēestərən*, K 208, P 88 (ook bij de mens); *mismīēstərən*, K 204.

URINE (VAN EEN DIER)

Harn eines Tieres – stale of an animal – urine d'un animal (N 38, 18d)

[Omdat de typen gier, beer, mozzik en mestzeik zowel voor urine als voor mestwater bruikbaar zijn, worden ze hier zonder fonetische documentatie opgenomen. Zie hiervoor het lemma mestwater.]

zeik: *zījkhə*, I 57, 118, K 135, 147, 173b, 174, 184, 186, 188a, L 97, 148, 160, 177c, 180, 200, 262, 280, P 161; *zeakhə*, L 243; *zēkhə*, K 186, P 21; *sejkhə*, K 174; *zējkhə*, L 159; *zējkhə*, K 150, L 187; *zeekhə*, K 128, 133a, 141, 183, L 184, 244; *zēekhə*, K 125, 163, L 91b, 184, 186, 199, 244, 261, P 145; *zēējkhə*, L 244; *zēēkhə*, K 189, P 41a; *zēējkhə*, L 183; *zaakhə*, L 100; *zajkhə*, L 100, P 133; *zājkhə*, K 250; *zaakhə*, K 330, P 25; *zaajkhə*, K 255, 277, L 258; *zaejkhə*, L 200; *zādājkhə*, K 314; *zojkhə*, K 216; *zōakhə*, P 27; *zīekhə*, K 177b; *zīekhə*, O 158; **zeike:** *zēēkhə*, K 210; *zījēkhə*, O 273; *zīēkhə*, O 275; **zeiksel:** *zījksəl*, K 137; *zēksəl*, K 191; **pis:** *pis*, K 160, L 148, 180; *piēs*, I 118, K 174; *piēs*, K 163, 246, P 25; **gier:** *gīev*, K 173, L 159, 180b, 186, 200; **urine:** *urīnə*, K 135; **mozzik:** *mozzikhə*, L 180b, 199; **beer:** *beer*, K 188a; **mestzeik:** *mestzeikhə*, P 143a; **water:** *watər*, K 146.

URINEREN (VAN EEN DIER)

Urinieren – to urinate – uriner (N 38, 18b)

zijken: *zījkhə*, I 57, 118, K 135, 137, 147, 173b, 174, 180, 184, 186, 188, 188a, 191, 215, L 97, 148, 160, 177c, 180, 180b, 186, 200, 262, 280, P 161; *sījkhə*, L 200; *zaekhə*, L 100, 243; *zaejkhə*, L 200, P 133; *zēēkhə*, K 133a, 189, 210, P 41a; *zēekhə*, K 125, 163, 186, L 91b, 184, 186, 199, 244, 261; *zējkhə*, L 159; *zējkhə*, K 150, L 187, 244; *zēkhə*, P 145; *zaakhə*, K 330, P 25; *zajkhə*, K 250, L 100; *zaajkhə*, L 258; *zaajkhən*, K 277; *zādāj³ə*, K 314; *zeekhə*, K 128, 141, 183, L 184, 244; *zīekhə*, K 177b; *zīēkhə*, O 275; *zījēkhən*, O 273; *zījēkhən*, O 158; *zojkhə*, K 215, 216; *zōakhə*, P 21; *zōdkhə*, P 143a;

1.1.1.2.

zókə, P 27; **pissen**: *piśə*, K 160, L 148, 180, 184, 200, P 145; *piśə*, I 118, K 160, 174; *piśə*, K 163, 246, P 25; *piśn*, O 158; **plassen**: *pləśə*, K 135, 146; **sassen**: *śəśə*, K 163; **wateren**: *waotə*, K 163.

STERVEN (VAN EEN DIER)

Sterben (eines Tieres) – dying of an animal – mourir (d'un animal) (N 38, 17b)

sterven: *stəvə*, K 146, 160; *stəvən*, O 158; *stərvə*, P 145; *stərvə*, K 246; *stərvən*, O 275; *sturvə*, P 25; **dood gaan**: het type *dood gaan* in: I 118, K 125, 133a, 160, 277, L 184, 243; **kapot gaan**: het type *kapot gaan* in: I 57, 118, K 128, 137, 141, 147, 150, 160, 163, 173b, 174, 177b, 180, 183, 184, 186, 188, 188a, 189, 191, 210, 215, 216, 250, 314, L 91b, 97, 100, 148, 159, 160, 177c, 180, 180b, 183, 184, 186, 187, 199, 200, 243, 244, 258, 261, 262, 280, P 25, 41a, 161; **kreveren**: *krəveərə*, P 25; *krəveərən*, K 330; *krəveərən*, O 273; *krəvéjə*, P 21; *krəvirə*, P 27; *krəvi-jə*, P 133; *krivi-jən*, O 158; **afpikken**: *afpikkə*, K 186; **barsten**: *bastə*, P 143.

KADAVER

Kadaver, Tierleiche – dead body, carrion – cadavre (N 38, 20)

[Lichaam van een dood dier.]

kadaver: het type *kadaver* in: K 135, 137, 188a, L 200, 244; *kadaovər*, K 133a, 177b, 215; *kadaovər*, L 244; *kadaovər*, K 160, 183, 184, 186, L 280; *kadaávər*, L 244; **kreng**: *kreng*, K 133a, 137, 141, 146, 174, 184, 186, 216, L 91b, 180, 180b, 199; *kréng*, K 189, 191, 210, 250; **lijk**: *lik*, L 159; **dood**: zonder fonetische documentatie: de antwoorden uit de volgende plaatsen geven het bijvoeglijk naamwoord „dood”, al dan niet voorafgegaan door een lidwoord, gevolgd door „beest” of de aanduiding van een specifiek dier: I 118, K 125, 135, 150, 160, 173b, 215, 246, 277, L 183, 186, O 273, P 21, 25, 143a, 161; **kapot**: zonder fonetische documentatie: de antwoorden uit de volgende plaatsen geven het bijvoeglijk naamwoord „kapot”, al dan niet voorafgegaan door een lidwoord, gevolgd door „beest” of de aanduiding van een specifiek dier: K 128, 147, 215; L 184, 186, 243, 244, 261, 262; P 41a; **kapot-gegaan**: zonder fonetische documentatie: *kapot gegaan dier*, L 180.

JONG (VAN EEN DIER)

Junges eines Tieres – the young one of an animal – petit d'un animal (R 12, 38; ZND 27, 47a;)

(het) jong: het type *jong* in: K 146, 164a, 165, 169, 171, 172, 183, 185, 187, 195a, 196, 211, 236, L 93, 94, 99, 100, 102, 145, 146, 147, 149, 151, 152, 158, 160, 161, 178, 180, 183, 184, 186, 200, 203b, 208, 242, 256, 260, 285, P 60a, 152; *jóng*, L 104, 228, 259, 280, 284; *jòng*, K 150, 168, L 99, 177; *jonk*, K 206, 212, 268, 272, 277, 287, K 296, 330, L 261, 262, O 274, P 39, 105, 147, 159; *jónk*, O 272, P 112; *jònk*, O 241, 288, P 98; *jon*, L 264, P 99; *joong*, K 127, L 157, 183, 205-206, 207, 208, 237, 244, 263, 264; *jòng*, K 213, L 182, 203, 207; *joonk*, K 247, 276a, P 198; *jòngə*, K 210; *jéung*, K 170; *joeng*, K 235, 246, 248, 249, 265, 307, 330, 348, O 238, 248, P 27, 38, 45; *jöeng*, K 221, 246, 249, 250, 274, 305, P 73; *joenk*, I 220, 221b, 274, K 206, 231, 244, 253, 255, 262, 265, 267, 272, 274, 284, 293, 301, 305, 307, 309, 310, 330, 332, 348, O 174a, 177, P 25, 35, 37, 65, 65c, 68, 102, 128, 145, 150, 199; *joenks*, K 307; *jöenk*, I 265, 274, 296, K 206, 210, 224, 240, 265, 267, 273, 274, 286, 287, 291, 296, 299, 304, 305, 308a, 330, 334, 346, 352, O 72, 157, 171, 245, 274, P 18, 25, 32, 80, 94, 127, 129, 126, 160, 161, 161a; *jöenk*, O 67, 239; *jöenk*, P 89; *joen*, K 231; *jöen*, K 274; *jöek*, K 301; **jonkje**: *jongskə*, K 237, 274, 287, 309; *jonkskə*, I 280, 201, 277a, 308, P 126; *jongaska*, K 188a, 213; *jonkskən*, O 275; *jonaskə*, K 210; *jonkskə*, K 276; *jöengkskə*, K 341, 336, 307, 274, P 65a, 24, 10, 81; *jöenskan*, O 239, 172; *jöek-skən*, I 266, O 69; *joenganskə*, I 120; *jenkskə*, K 269, 305, 324, 338, 341, P 127, P 23, K 235, 251a, K 339, O 174a, 241, P 128, 198; *jöenkskə*, K 305, 274, P 145; *jöenska*, O 243; *joenska*, K 305, 265, 231, O 69; *joenskan*, I 274, 266, O 252; *joenchaskə*, K 233; *jöekska*, K 301; *joejskən*, O 243; *jöengskə*, K 272; *jounkskə*, K 330; **beestjong**: *bīstajöen*, P 18; **dierejong**: *dierə-joenk*, K 340; **het klein**: *klééntjə*, K 286; *kleina*, O 286; *klaan*, P 25; **jong dier**: *joengə biest*, P 73; *joenk biskə*, P 95; *joenk bīest*, O 274; *joenk dier*, K 210, 230, 287; *junga biest*, P 198; *jongdier*, K 188a; *jongə beest*, K 309; *jonga biest*, O 255, 289; *jongə bieest*, P 95; *jöengə bīest*, O 251; *joena biest*, O 289; *joeng dier*, K 204.

SCHEUKEN

Sich scheuern – to rub – frotter (s.g.v. 31;)

[Het zich wegens jeuk wrijven van dieren.]

scheuken: *scheuka*, L 257; **schobben:** *schobba*, K 171, L 94, 100, 104, 109, 144, 145, 153, 154, 155, 157, 158, 184, 185, 187, 189, 190; *skobba*, L 151, 152; **schrobben:** *schrobba*, K 218, L 233, 244, 261; *skrobba*, L 236; **schobbelen:** *schobbala*, K 148; **schuren:** *schōēra*, L 186; *schoera*, L 280; *schoera*, L 280; *schuurra*, L 93, 102; *schēūjara*, K 215; *schuujara*, L 208; **schoemelen:** *schoemala*, L 237; **schuiven:** *schuuvra*, K 216; **ruisen:** *ruisa*, K 197a; **jeuken:** *jeuka*, L 208; **wrijven:** *wrijva*, L 102.

MESTEN

Māsten – to fatten – engraisser
(N 3, 69; N 3, 98; N 38, 26; SGV;)
[Het vetmesten van vee.]

mesten: het type *mesten* in: L 148, 180, 157; *mesta*, K 133a, 146, 188a, 216, L 177c; *mēsta*, K 189, 191, 210, 314, L 148, P 21, 27; *mèsta*, L 199, 244, P 145; *meesta*, L 184, 244; *mèستا*, L 244; *méستا*, L 183, 184; *mèستان*, K 215, L 186; *méستان*, L 244; *mīستا*, L 262; *mjèsta*, K 163; *mista*, K 133a, 186, L 159, P 25; *missa*, K 184; *missan*, I 118; *mésn*, O 158; *mössan*, O 273; *méste*, vetmesten in de stal, Elemans 166; *mēsten*, vetmesten, hs. Vissers L 180; **vetmesten:** het type *vetmesten* in: K 135, 137, 177b, 186, L 180, 200; *vetmesta*, K 160, 173b, 188, 215, L 180b; *vetmèsta*, L 262; *vetmēsta*, L 91b, 199; *vetmēsta*, K 246, 250; *vetmēsta*, K 150; *vaatmēsta*, P 133; *vetmēsta*, L 261; *vetmeestan*, L 243; *vetmiēsta*, K 163; *vetmīsta*, L 187; *vetmiesta*, K 141; *vetmissa*, K 184; **aanmesten:** *aanmesten*, min of meer mesten, b.v. 'n koei wat aanmesten en ze dan verkopen, Corn. Vervl.; **afmesten:** *afmesta*, K 188; *afmesten*, mesten om te slachten, 'n koei *afmesten*, ze niet meer houden voor de melk, maar ze vetmaken (Kl. Brab.), Corn.; **vetweiden:** *vetweian*, K 176, L 177b; *vétwèja*, L 177c; *vétwèn*, K 268; *vetwaaian*, K 186, 188a; *vét wèjje*, extra voeren in de wei (v.e. koe) Elemans 166; **opweiden:** *ópwèjje*, vetweiden, Elemans 180; **vetvoederen:** *vetvoejara(n)*, L 200; **vetmaken:** *vétmòðka*, P 143a; *vetmèðkam*, K 147, 277; *vetmaken*, van beesten: ze mesten, Goossenaerts; *vétmòðka*, vetmesten, hs. Schrevens; **vetten:** *vetta*, P 41a; **aanvetten:** *aanvetten*, min of meer mesten, Corn. Vervl.; **aanvoederen:** *aonvójara*, K 180; **witteren:** *wittara*, L 261; **opjagen:** *opjagen*, spoedig vetmesten, Corn. Vervl. A.

TROEP, GEZEGD VAN DIEREN

Herde – herd – troupeau

(N.E. II 80; N.E. IV 96e; Go 1b; ZND 20, 18; DC 4, 18; DC 14, 18; DC 20, 18) **kudde:** *kudda*, K 129, 150, 160, 172, 174, 182, 183, 184a, 195, 196, 213, 224, 244, 255, 311, 316, 357, L 180, 184, 204-205, 228, 235, 240, 262, 263, 274, 286, P 33a, 33, 99, 126, 132; *hedda*, P136; *kut*, P47, 89; *kūūa*, K 316, 318, 357, P 44, 45, 48; *kūū*, K 358, P 46; *kōēj*, K 314, 315, 353; *kurra*, P 198, O 67, 238, 275; *kurriē*, P 68; *keut*, P145; *kat*, P 145; *kjeut*, P 96a; *kót*, P 94; *kat*, P 32; *kūūt*, K 358; *kūūdda*, K 330; *kōēj*, I 271; *kōdda*, P 80, 129; *kud*, kudde, hoop; 'n kud kinderen, wolven, schapen, ganzen enz. (kl. Brab.) Elders: kooi; Corn. *kuchəl*, kudde (boom); Corn. *kida*, znw. vr. kudde; Goemans; **troep:** *troep*, I 57, 266, K 127, 129, 131, 136a, 145, 148, 150, 154, 174, 176, 179b, 182, 183, 184a, 185, 195, 213, 225, 244, 246, 294, 311, L 99, 100, 103, 112, 145a, 156, 158, 159, 178a, 180, 200, 204, 205, 226, 263, O 67, 274, P 41, 126, 132, 198; *trōēp*, K 102, 110, 110a, 127, 129, 171, 173a, 185, 195, 216a, 276, 330, 332, L 94, 99, 145, 158, 178, 180b, 185, 190, 209a, P 25, 80, 129, 145; *trōp*, K 358, L 186, 187; *trōp*, K 318; *trōp*, L 99, 112, 162, 185, 187a; *troep beesten*, stouw beesten, Breda, Hoeufft; *trōp*, znw. m. trop, troep, kudde, enen hēek n trop schaaap, ene greuten trop schaaap, dem. trōpke(n), waarnaast trōppelke(n): 'n trōppelke beum = een groepje bomen (geh. van iemand uit Bergeik) De Bont; **klucht:** *klucht*, K 131, 135, 136a, 137, 145a, 147, 166, 177a, 180a, 182, 183, 195, L 145, 145a, 146, 147, 148, 149, 179a, 184; *klōcht*, K 148, 150, 172, 183, 184, 184a, 185, 195, 216, L 99, 100, 103, 112, 145a, 153, 154a, 156, 158, 178, 178a, 180, 207, 235, 240, 260, 263; *klōcht*, K 183, 187, L 91, 93, 99, 101, 104, 150, 185, 200; *klōgt*, L 228, 263; *kleucht*, L 204-205; *klōogt*, L 207; *kloocht*, L 207; *klōch*, K 183; *klōēcht*, K 196; **hoop:** *hoop*, K 131, 133a, 136a, 143, 147, 153, 171a, 172, 183, 195, 296, 316, L 97, 144a, 145, 147, 151, 153, 158, 159, 161, 178, 178a, 180b, 180*, 181, 182, 183, 184, 199, 200, 201, 202, 203, 203b, 207, 226, 228, 240, 244, 262, 264; *houp*, L 204a, 208, 235, 237, 264a; *hōðp*, K 184; *hōēp*, K 301; *hōēp*, K 263, 276, 350, 358, L 285, P 32; *hōēp*, P 126; *huap*, K 164a; *hoejp*, I 266; *hoewap*, K 311; *hoowap*, K 299; *houwwap*, L 244; *oap*, K 204; *oop*, K 173, 176; *oep*, K 244; *ðep*, P 25; *oōjp*, O 67; *ðēp*, K 330; **koppel:**

1.1.1.2.

koppal, K 101a, 109, 127a, L 145a, 149, 152, 157, 178, 178a, 180; *kòppal*, K 106, 133b; **bende**: *benda*, I 266, P 126; *bunjə*, O 274; **mars**: *meers*, K 263; **kooi**: *kooi*, K 150, 161a, 183, 184, 187, 240, 213, 216, 218, L 179a, 180, 200, 226, 240, 242, 255, 255b, 263; *kooj*, K 187, 196, 213, 224, 235, 305; *kódj*, K 276; *kój*, K 273; *kōwiej*, K 240; *koewiej*, K 213; *kōěj*, K 315; *koej*, K 235, 262; *kód*, K 296, 299, 300, 301; *koea*, K 255, 256, 269, 287, 307, 310, 332; *kóe*, K 339, P 41; *kóé*, K 301, 350; *kōē*, P 41; *küü*, K 318, 330, 358; *káu*, K 356; *kooi*, znw. kudde, vlucht; Fr. troupe; in 't Barg. bet. koei: hoop; Corn. Vervl.; *ko.'i*, 4) kudde (reeds mnl.) 'n kōoi schaop, 'n kōoi vaerkes (t.w. biggen) Zegsw.: Er leupe wänig kōoie schaop dōor gēen dol onder is: in de meeste huisgezinnen is er een kind dat niet goed op-past; De Bont; **vlucht**: *vlucht*, K 157; **kont**: *kónt*, K 213; **kliiek**: *kliëk*, K 311; **deel**: *dil*, L 112, 179, 280; *dél*, K 170, L 94, 187; **drift**: *driëft*, K 315; *driift*, K 183; **kwak**: *kwàk*, K 106, L 94; **slag**: *slàch*, L 207b, 240; **zooi**: *zòdj*, K 187; **touw**: *touw*, K 124a; **berzie**: *berzië*, L 154; **rij**: *rij*, L 149; **partij**: *pàrtij*, L 179; *partaaj*, K 357; *pàrtij*, K 169, 195, L 180*; **klad**: *klát*, K 269, 296; **ooi**: *ooi*, K 225; **stee**: *stèj*, K 273; **groep**: *gróp*, K 357; **compagnie**: *kompanjie*, P 132, *kómpañië*, I 271; **stal**: *stal*, K 235, 318, 357, L 208, 236, 260, 179, P 94; **kot**: *kót*, K 235; **jacht**: *joecht*, P 68; **krooi**: *krooi*, I 57, K 124a, 127, 128, 153, 155, 174; **stouw**: *stouw*, K 124a, 127, 154, 155, 160, 161a, 174, 175a*, 176, 179b, 184a, L 240; *stauw*, K 153, L 145; *staaw*, K 183; *stou*, I 78, 78a, 79, 102a, K 125a, 127, 158a, 161, 161a, 165, 174, 179b, 180, 188a, 190b, 194, L 285; *staw*, K 160, 174, 176, 177, 179b, 181, 183, 196, 197, 213, 218, 235, L 279; *staaw*, K 128a, 132, 138, 214, 240, L 281, 262; *krooi*, I 57, K 124a, 127, 128, 153, 155, 174; *stouw*, Drift, kudde hoornvee, verkens enz. (ook in Brab.); van *schapen* zegt men niet *stouw*, maar *kooi*; Corn. Vervl.

-1.0.1. Voeder

VOER

Futter – feed, fodder, forage – fourrage, aliments pour bétail (RND 97; sgv; N 3) **voer**: *voer*, L 94, 212, 261; *vōēv*, L 185, 186, 187, 189, 190, 283; [*v*]ōēv, I 57, 78, K 100, 102, 129, 150, 151, 153, 154, 156,

157, 160, 173, 173a, 174, 175, 177b, 177c, 188, L 159, 189, 284; [*v*]ōēv, L 162, 261; [*v*]ōēv, L 190; [*v*]ōēv, I 79, K 176, L 212, 285; [*v*]ōōv, K 250, 288; [*v*]ōōv, K 326a; [*v*]ēv, K 279; *vevər*, K 291; [*v*]ēūv, K 280, 283, 285, 289, 290; [*v*]ēēv, K 286; [*v*]ūūv, K 281; [*v*]ōēdər, K 189; *voeder*, eten voor het vee, Goossenaerts; *vuider*, hs Etten K 176; *voejər*, K 148, 168, 170, 171, 185, 197a, 214, 215, 216, 218, 219, 220, L 91, 93, 100, 102, 104, 144, 145, 147, 148, 150, 151, 152, 153, 154, 154a, 155, 158, 159, 162, 179, 184, 199, 205-206, 208, 229, 236, 237, 240, 244, 256, 257, 260, 264, 280, 285; *vōējjər*, I 273, K 155, 185, 349, L 109, 144, 203, 279, O 68, 172, P 39, 39a, 45, 98, 122a, 149, 152, 154, 166; [*v*]ōējjər, I 119, K 101, 110, 125, 126, 128, 129a, 131, 132, 133a, 135, 141, 143, 147, 158, 158a, 158c, 159, 160, 161, 163, 164, 164a, 165, 168, 169, 170, 172, 180, 181, 182, 183, 183b, 184, 184a, 185, 186, 187, 188a, 189a, 194, 196, 197, 198, 199a, 200, 201, 203, 204, 211, 213, 214, 216, 217, 218, 220, 224, 231, 236, 240, 241, 242, 242b, 243, 244, 245, 246, 247, 247a, 248, 252, 275, 277, 281, 281a, 284, 299, 300, 308, 313, 315, 317, 317a, 318, 325, 325a, 331, 332, 334, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 344, 347, 348, 351, 353, 356, 357, 358, L 92, 93, 96, 99, 100, 102, 110, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 156, 157, 158a, 159b, 160, 178, 180, 182, 183, 184, 187a, 199, 200, 201, 202, 205, 206, 207, 208, 225, 228, 235, 237, 255, 256, 258, 260, 262, 263, 264, O 73, 74, 156, 161, 162, 165, 166, 167, 171, 173, 174a, 175, 177, 178a, 239, 242, 247, 253, 255, 256, 274, 274a, 281, 285, 286, 287, 288, 290, P 6, 8, 9, 13, 14, 16, 18, 21, 22, 23, 26, 27, 38, 41, 42, 42a, 43, 44, 46, 47, 48, 59, 60, 60a, 61, 62, 63, 64, 65, 65a, 65c, 66, 67, 68, 69, 69a, 70, 72, 73, 74, 76, 79, 81, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 97, 99, 100, 101, 103, 104, 106, 107, 108a, 109, 111, 112, 113, 123, 124, 124a, 125, 126, 127, 130, 132, 133, 135, 136, 137, 143, 143a, 144, 145, 147, 148, 150, 151, 155, 157a, 159, 161, 161a, 167, 168, 169, 171, 199; [*v*]ōējər, K 287, L 145, 244, 281, 281*, P 122; [*v*]ōējər, K 202; *vūūjjər*, O 245; [*v*]ūūjjər, K 354, O 241; [*v*]ūūjər, K 307a; [*v*]ōjjər, I 118, 120, K 191, 204a, 209, 223, 226, 227, 228, 230, 235, 237a, 238, 239, 254, 255, 256, 258, 262, 264, 265, 266, 267, 272, 273a, 302, 306, 310, 314, 316, 335, 345, 346, 350, 352a, 355, O 252, 289, P 15, 24, 30, 33, 35, 40, 84, 85, 198; [*v*]ōjjər, I 219, 220, 221, 221a, 221b, 222, 265, 265a, 266, 267, 268, 268a, 269, 270, 271, 274, 275, 275a, K 188a, 190, 192,

195, 195a, 202a, 221, 237, 249, 251, 260, 261, 294, 295, 298, 309, 312a, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 326, 327, 328, 329, 330, 348, O 63a, 67, 70, 70a, 70b, 248, 251, P 1, 2, 3, 4, 5, 5a, 7, 25, 28, 29, 31, 35a, 36, 96a, 105, 138, 139; [v]oojær, O 173a, 174, 178, 250, P 66a; [v]døjær, I 149, K 282, O 232; *vuijær*, K 225; [v]uijær, K 161a, 234, 253, 311, 312; [v]døjær, K 208, 212, 212a, 268, 276, 296, 297, 301, 303, 304, 305, 307, 312b; [v]eujær, K 271, 293, 292, 352; [v]èujær, O 257, 290; [v]ajær, K 193, 204, 205, 206, 207, 210, 229, 232, 233, 244a, 258, 259, 263, 269, 270, 273, 274; *vuijær*, voeder voor de dieren, Goemans; *vuijær*, de Bont; **voeiert**: *voeiert*, voeder, hs Vissers L 180; **veevoer**: [v]éuðéjjær, L 146, 177; [v]ééjuðéjjær, L 203, 241, 243, 263a; [v]ééuðéjjær, L 279; [v]ééuðér, L 161, 187; *vééuðér*, L 186; [v]éjfoðéjjær, L 179; [v]éjfoðér, L 162; [v]éévoer, L 209a; *veevoeder*, (goed) eten voor het vee, Goossens; **koevoer**: *köéjuðéjjær*, L 204, 204a; **voederage**: *vöéjjærðzja*, O 153; *vöerðézzj*, O 69; [v]öéjjærðézzja, O 155; [v]öéjjærðzja, O 158; [v]öéjjærðzjién, O 238; **fourage**: *furazi*, fourage, veevoeder, de Bont; **eten**: *éétn*, I 102a, K 222, O 282, P 65b, 65c; *éétn*, O 157, 275; *ééjtn*, O 244, 272; **beestenvoer**: *beeste(n)voier*, veevoeder, Corn.; **beesteneten**: *béestnéétn*, I 180; *beesteneten*, veevoeder, Corn. Vervl. A.; **vreten**: [v]rétta, L 144.

DROOGVOEDER

Trockenfutter – fodder provender – alimentation sèche
droogvoeder: *droogvoeier*, in de uitdrukking „op droogvoeier staan”: geen groenvoeder krijgen, Goossenaerts.

VULSEL

Füllsel – filler – remplissage
 [Allerlei nauwelijks voedzame bestanddelen, die beogen de hoeveelheid voedsel groter te maken.]
buikvulling: *buikvulling*, gezegd van beestenvoeder, dat niet voedzaam is en (enkel) de buik vult, Goossenaerts; **buikvulsel**: *buikvulsel*, gezegd van beestenvoeder, dat niet voedzaam is en (enkel) de buik vult, Goossenaerts; **ketelvulsel**: *ketelvulsel*, kaf enz. om een ketel vol te krijgen; minder gunstige betekenis, Goossenaerts.

HAKSEL

Häcksel – chaff – hachage
 (sgv; Goossens)

[Fijngehakt stro of hooi als veevoeder.]
haksel: *haksal*, K 148, 171, 185, 215, 218, 219, L 145, 152, 229, 256, 257, 280; *hèksal*, L 86, 91, 94, 100, 102, 104, 109, 150, 153, 154, 154a, 155, 157, 158, 162, 187, 190, 205-206, 208, 212, 229, 236, 244, 259, 260, 261, 262, 264, 285; *hèksal*, K 316, L 159b, 184, 185, 283, P 44, 45, 47, 48; *hèðksal*, L 233; *haksul*, L 255; *haksöl*, L 189; **snijssel**: *snijssal*, L 144, 148, 182, 199; **gesneden**: *gæsnejjæ*, K 216, 219; *gæsneea*, K 197a; **scherveling**: *sjérfæling*, P 47; **gescherft**: *gæschérræft*, P 44, 46.

SOP

Die Brühe, Sosse – swill – jus; sauce
 (RND)

[Bedoeld wordt vloeibaar voedsel voor het vee, op basis van water, vermengd met meel of, soms, met knollen, knolgroen, veekoeken (vooral raapkoek), kaf, haksel van stro of graan.]
sop: *sòp*, L 148, 177, 207, 225, 243, 258, 263a; *sòp*, L 209a; *sop*, voer voor het vee, hs Kapteijns L 177; *sòp*, vloeibaar beestenvoer, de Bont; *sop*, vloeibaar beestenvoer, hs Vissers L 180; *sop*, geneden groenvoer gekookt in de sopketel, overstrooid met meel of geweekte raapkoek voor de koeien, Van Dam 1; *sop*, vloeibaar koevoer, Sassen (Eersel); *sop*, een koeiendrank, Brabantius; *sop*, natvoedsel voor koeien, Corn. Vervl.; *sop*, mengsel van b.v. knolgroen, rog, peeën, kaf enz., dat onder elkaar wordt gekookt in de sopketel, hs Renders L 226; **koeisop**: *koeisop*, soep van groente, graan, rapen enz., Goossenaerts; *kooassop*, sop met rogge als voornaamste bestanddeel, de Bont; **sopke**: *sòpkæ*, L 205 en 206; **slob**: *slob*, nat voedsel voor de beesten, Corn.; *slob*, drank voor de koeien (lauw water met kaf, koren, groen, raapkoek enz.), hs 1229a, no. 16; **slobber**: *slöbbær*, L 92, 240; *slöëbbær*, L 157, 159, 159b, 187a; **sprauwsel**: *sprausal*, K 125a; **bras**: *bras*, nat voeder voor koeien, Corn. Vervl.; **drank**: *drank*, L 235; *drànk*, K 236; *dràðànk*, L 285; *dráðànk*, K 202a; *drank*, drinken voor de koeien, vermengd met vaste substantie, Van Gerwen; *drank*, vloeibaar voedsel voor het vee, Eylenbosch; *drank*, nat voedsel, Tuerlinckx; *drank*, nat voedsel, Corn. Vervl.; **koe-drank**: *koeidrànk*, nat voedsel voor koeien, Tuerlinckx; *koeidrànk*, nat voedsel voor de koeien, Corn. Vervl.; **varkensdrank**: *vààrkasdrànk*, L 156; **meel-drànk**, mengsel van water en meel des

1.1.1.2.

zomers, als de ketels niet werden gekookt, voorgezet aan de beste gevers, Goossenaerts; **meelwater**: *meelwater*, hetzelfde als meeldrank, Goossenaerts; **raapkoekdrank**: *raapkoekdrank*, water met raapkoek voor het vee, Goossenaerts; **koeknat**: *köëknät*, L 146; **koeksop**: *köëksòp*, L 152 (slobber van raapkoeken); **spoeling**: *spöëlang*, I 79.

GROENVOEDER

Grünfütter – green forage, green fodder – fourrage vert

(NM, 14; L 2, 26; ZND 39, 15)

[Veevoeder, dat groen aan het vee gegeven wordt.]

groenvoeder: *groenvoedar*, K 309, Goossenaerts; *groenwoer*, I 57, 79, K 124a, 135, 145-a, 173-a, 188; *groenvoejar*, P 32, 108a; *gróenwoer*, K 100a; *groenvojjar*, K 268; *greunvöëjar*, P 168; *greunvóór*, P 60a; *gruunwoer*, K 188a; *grüünwöör*, K 189; *gruunvoejar*, K 102*, 133a, 164, 215; *grüünvöëjar*, K 266; **voeder**: *voejar*, K 102*; *vöëjar*, K 245, O 244, 250, P 137a, 149; *voejar*, P 199; **groen**: *groen*, Goossenaerts; *gröën*, K 277; *grüün*, K 316, 318, 357, 358, P 44, 45, 46, 48, Mischgofsky L 95; *grüün*, K 314, 315, 353; *grun*, O 177; *gruün*, L 205, 206; *gruujn*, L 263; **voedergroen**: *voedergroen*, Goossenaerts; *vóërgrüün*, P 18a; *voejargrüün*, P 25; **groeneten**: *grüünlééjtn*, O 274a; **groenmest**: *grunmès*, O 174a; **groenigheid**: *groenigheid*, Corn. Vervl., Goossenaerts; *gruunagè(t)*, De Bont; **snijgroen**: *snaagroen*, O 286; *snàagröën*, K 289; *snagröën*, O 160a; *snagroun*, O 159; *snaagreun*, K 281a, *snögröën*, K 330; *snöjagrèùjn*, O 153; **schietgroen**: *schietgroen*, Goossenaerts; *schietchrüün*, K 255; *schietgrüün*, K 292; **plukgroen**: *plukgruun*, Corn.; **snijvoeder**: *snijvoeder*, P 23; **wiedvoeder**: *weevoejjar*, Corn.; **herfstvoeder**: *hèrrastfoejjar*, De Bont; *hèrrafstfoejjar*, De Bont; **buitenvoeder**: *buttevoejjar*, De Bont; **ketelvoeder**: *keetalwoedar*, Goossenaerts; *keetalvoejjar*, Corn. Vervl. A.; *keetalvoejjar*, Corn. Vervl. A.; **silvoer**: *sillawvöëjar*, K 243; **koevoerd**: *koefvoer*, K 178; **voedergoed**: *voedergoet*, P 109; *voejargoet*, K 196; **voeding**: *voestring*, P 145; **rauwigheid**: *reuwagè*, De Bont; *reuwagèt*, De Bont; *ruuwagè*, De Bont; *ruuwagèt*, De Bont; **snijkoren**: *snijkoora*, I 79, 180, K 153, 173a, 174, 175a*, 178*, 179a, 189, 190a, 215, 249, 250, 281, 286, 290, 312, 333, L 242, 257, 262, 280, P 100, Corn. Vervl., Goossenaerts; *snijkorra*, L 262; *snijkörva*, L 255a;

snaakoora, I 268, K 322, 342, P 35, 35a; *snààkoora*, P 136a; *snaakoorn*, K 310; *snaakoora*, P 127; *snààkàrra*, P 10; *snaakorra*, K 234, 351; *snaakoura*, P 10; *snaahàwra*, O 290; *snààakoora*, K 350; *snààkòwra*, K 281a; *snàkòora*, P 23; *snàkòrra*, K 348; *snàkòera*, K 309; *snajkoora*, L 205, 206, 244; *snajkorra*, L 237; *snaajkoora*, K 237, 241; *sneekorra*, K 307; *snéëkoora*, I 220, K 274; *snéëkòwra*, K 352; *snèèkòwra*, K 295; *snéëjkoora*, K 307; *snéjkoora*, K 313a; *snèjkhòora*, K 174; *snèkhòora*, P 1, 86; *snòakoora*, P 4; *snòòkoora*, K 287; *snòòakòwra*, P 88; bij de volgende opgaven is *ongemengd* niet gedocumenteerd *snijkoore*, K 207, P 110, 111; *snààkoora*, K 320; *snààkòrra*, P 17; *snàkòrra*, K 320; *snàkoora*, P 35a; *snajkoora*, P 131; **korensnij**: *kòwrasnaa*, P 84; **zomerkoren**: *zoomarkoora*, P 33; **bonkkoren**: *bonkkoora*, L 262; **witkoren**: *witkoora*, P 117, 177; **rogge**: *roch*, L 182; *rogga*, L 241; **snijrogge**: *snijrogga*, I 79, K 145a; *snijroch*, I 57, K 136a, 143, 145a, 146, 147, 163, 167, 169, 176, 179a, 187, L 99, 144, 159, 177c, 180, 180b, 200; *snijjroch*, L 200, 202, 203, 207a, 228; *snijròch*, K 216, L 153; *snijroowk*, L 100; *sneejroch*, L 160, 184, 189; *snéëjròch*, L 187; *snèëjròch*, Mischgofsky L 95; *snèjròch*, L 183; *snaerogga*, K 334; **jonge rog**: *jonga roch*, L 180; **bonrog**: *bonroch*, L 152; **voederrog**: *voejaroch*, K 187, L 179, 199; *voejarròch*, L 153; *vöëjaròch*, L 159; **haver**: *haavør*, K 167, 169, L 262; *aavør*, I 79; *haovør*, L 182; **snijhaver**: *snajhaovør*, L 244; *snòsoovør*, P 88; **haversnij**: *òòvørsnaa*, P 84; **jonge haver**: *jonga haavør*, L 180; **zaaieven**: *zoójéjvø*, De Bont; *zoójéjvør*, De Bont; **snijgraan**: *snijgraan*, K 286; *snijgròdn*, K 213; *snaagraan*, O 69; *snàagròdn*, P 94; *snàagrawn*, O 162; *snagroen*, O 244; *snòagròdn*, O 68; **voedergraan**: *voejargraan*, K 192; **witgraan**: *witgraan*, K 324, 335, O 67, 69, 70, 156, 162, 165, 238, 239, 241, 242, 243, 244, 272, 274, 275, 289, P 4, 10, 26, 74, 76, 80, 86, 93, 99, 124, 133, 198; *witgrèèn*, Tuerlinckx; *woetgroen*, O 278; **halfgraan**: *halfgrádn*, Tuerlinckx; **gerst**: *gaorst*, L 182; **tarwe**: *terraf*, P 22; **rogge en tarwe**: *rogga en tarwø*, O 178a, P 65; **koren en tarwe**: *koora en tarwø*, K 295, O 73; **masteluin**: *mastaluin*, I 265, 269, K 188a, 189, 195, 195a, 208, 209, 212, 213, 224, 231, 235, 240, 241, 244, 245, 255, 268, 269, 276, 277, 286, 291, 296, 297, 307, 309, 310, 320, 324, 329, 339, 341, 344, 348, 349, O 67, 72, 74, 157, 158, 162, 166, 174a, 175, 255, 276, 290, P 18a, 23, 25, 35, 38, 40, 60a, 64, 66, 81, 86, 96, 106, 109, 111, 128,

133, 138, 145, 198, 199, Goossenaerts; *mastalaan*, Corn.; *màstaléén*, K 221; *màstaloôn*, K 243; *màstaloôn*, K 256; *màstaloôn*, K 281a; *màstaloïn*, K 304; **spelt**: *spèlt*, K 250; **zwijnmaat**: *zwijnoet*, O 278; *zwijwaaat*, O 154; **gespruit**: *gəspruit*, Corn. Vervl.; **mengeling**: *mengaling*, K 287, O 186, P 60, 69, 198, 199; *méngaling*, K 249; *miéngaliéng*, I 275; **mengelteelt**: *mengelteelt*, K 302; **melange**: *mellázja*, K 299; **hoppelgoed**: *hoppalgoet*, K 292, 297, Corn.; *hobbalgoet*, K 237; *hobbalgoet*, K 295; **halfgoed**: *halfgoet*, K 305, 306, 307, 310, 352; **quatertempergroen**: *hotər-témpərgrèén*, P 161; **snijeling**: *snaglink*, O 286; **snijgras**: *snijgras*, K 333; *snaagers*, P 29a; **voedergras**: *voedərgras*, Goossenaerts; **bosvoeder**: *bosvoejər*, Corn. Vervl. A.; *bosvoejər*, Corn. Vervl. A.; **spurrie**: *spurrie*, K 150; **herfstspurrie**: *hèrrəspurrie*, De Bont; *hèrrəspurrie*, De Bont; **stoppels**: *stoppels*, K 150; **toemaat**: *tòemart*, K 246; **mast**: *masj*, O 274a; **stoppelknollen**: *stoppalknolla*, Van Dam 7; **voederbieten**: *vòejərbièta*, hs Schrevens P 86; **knolgroen**: *knòlgrüün*, Mischgofsky L 95; **bamisvoeder**: *baamisvoeder*, Goossenaerts; *baomasvoejər*, Cor. Vervl.

VEEKOEK

Viehfutterkuchen – feeding cake, linseed cake – tourteau (RND 31; znd 1 A-M, 59)
[Koek voor het vee, van onbekende samenstelling. Vgl. het lemma „lijnkoek”.]
koek: *koek*, P 99; *kòèkkə*, (mv.) K 180; *kòèkskas*, (mv.) K 155, 177c; **veekoek**: *vèéjkkòèkkə*, (mv.) K 187; *vèéjkkùùkskas*, (mv.) K 187.

LIJNZAAD

Leinsamen – linseed – graines de lin (znd 42, 59; znd 1A-M, 59; RND 31)
[Vlaszaad, gebruikt bij de bereiding van veevoer.]
lijnzaad: *lijnzuut*, P 125; *lànzdòt*, K 212; *laanzaat*, P 25; *laajnzat*, K 245; *laajnzat*, I 274; *lájznzòdt*, K 237, 275; *lèjnzat*, K 305; *lèjnzòt*, K 244; *lèéznzòdt*, K 305; *lèéjnzàdt*, I 79; *lèéjnzòdt*, L 93, 96; *lèéjnzòdat*, L 177; *lèéjnzoot*, L 144; *lèènzàdt*, K 291; *lèèjnzoot*, K 241; *liènzàdat*, L 212; *liènzòdat*, L 159; **lijzaad**: *lijzaat*, O 70; *lijzòt*, O 178; *lijzoot*, O 277; *laajzèut*, O 178a; *lajzut*, O 272; *lèzòt*, O 158, 277; *leezaet*, O 277; *leeszaot*, P 102; *leerijt*, O 158; *lozzawt*, I 274; **lijzènt**: *lèéjnzènt*,

L 262; *lingzènt*, L 160, 235; *lijnzènt*, Brabantius; *lingzènt*, Brabantius; **lijzènt**: *lèézènt*, L 148; **lijzem**: *lijzəm*, K 210; **vlaszaad**: *vlaszaot*, K 305, P 72, 99.

LIJNKOEK

Leinkuchen – linseed cake – tourteau de lin (RND; N J, 7)
[Veevoer, bereid uit lijnmeel.]
koekje: *kùùkskas*, K 217; **lijnkoek**: zonder fonetische documentatie van het laatste deel: *lijn[koek]*, P 99; *laan[koek]*, K 258; *lájnk[koek]*, K 100, 125, 126, 129, 131, 151; *lájng[koek]*, K 101, 102, 129a, 135, 154; *lèéjnk[koek]*, L 102, 148, 208; *lèéjng[koek]*, I 79; *lèéng[koek]*, K 161a, 169, 183b, 184; *lèéjnk[koek]*, K 158c, 168; *lèéjng[koek]*, K 165, 173a, 175; *lèèmk[koek]*, K 284; *lènk[koek]*, K 186; *lèjnk[koek]*, K 110, 157; *lèéjng[koek]*, K 128, 133a, 158, 173; *liènk[koek]*, L 156; **lijnkoekje**: zonder fonetische documentatie van het tweede deel: *lèéjnk[koekjes]*, L 177; *lèéjnk[koekjes]*, L 263; *lèènk[koekjes]*, K 217; *lim[koekjes]*, L 261; **lijnzaadkoek**: zonder fonetische documentatie van het laatste deel: *lèéznzoot[koeken]*, K 132, 183; *lèéznzòdt[koeken]*, K 163; *lèèjnzòdt[koeken]*, K 156; *lèéjnzàdt[koeken]*, K 150; *lèéjnzoot[koeken]*, K 168; *lèéjnzòdt[koeken]*, K 182; **lijzèntkoek**: zonder fonetische documentatie van het laatste deel: *linzènt[koek]*, L 182, 243, 263a; *lingzènt[koek]*, L 158a; **lijzèntkoek**: zonder fonetische documentatie van het laatste deel: *lèézènt[koek]*, K 170; **lijzekoek**: *lijzekoek*, koek van lijzemeel, Goossenaerts; **linzènt**: *linzènt*, L 179; **lijzemeelkoek**: zonder fonetische documentatie van het laatste deel: *lèéjzèntlèl[koeken]*, K 336; *lèèzèntlèl[koeken]*, K 177b; **raapbrood**: *rabròet*, K 350.

LIJNMEEL

Leinmehl – linseed meal – farine de lin (znd 1 A-M, 59; znd 1, 149; znd 42, 59a)
[Meel, bereid uit vlaszaad en gebruikt bij de bereiding van veevoer.]
N.B. Het antwoord op de vraagstelling in de RND 31: „De beesten drinken gaarne lijnzaadmeel(drank)”, levert veelvuldig het type *lijnzaadmeel* op, hetgeen, mede gezien het werkwoord *drinken*, waarschijnlijk geïnterpreteerd dient te worden als *lijnzaadmeel(drank)*. Het is moeilijk na te gaan, of ook enige van de hier volgende antwoorden op de vraagstelling van de znd: „lijnzaadmeel”, opgevat

1.1.1.2.

moeten worden als *lijnzaadmeeldrank*. **lijnmeel**: zonder fonetische documentatie van het laatste deel: *lijn[meel]*, K 189a, 195a, P 16, 171; *laan[meel]*, K 258; *lajon[meel]*, P 3; *lèjn[meel]*, K 307, P 171; **lijmeel**: *laajə[meel]*, O 158; **lijnzaadmeel**: *laanzaat[meel]*, K 213a, 254, 283, 291, 295; *lijnzaat[meel]*, K 231, 244, 250, 252, 307, 353, O 74, P 14; *laanzaot[meel]*, K 272; *laajnzaoit[meel]*, K 244; *lajnzaoit[meel]*, K 344; *lajnzóot[meel]*, P 63; *lajnzot[meel]*, O 256; *lèjnzot[meel]*, P 199; *lèjnzóot[meel]*, K 201; *lèjnzout[meel]*, I 220; *lèénzaat[meel]*, K 219; *lòdnzaot[meel]*, P 69a; *lòonzóot[meel]*, P 86; **lijzaadmeel**: *lijzaat[meel]*, I 275, K 291, O 275, P 199; *lijzaot[meel]*, P 198; *lijzot[meel]*, P 198; *lijzuit[meel]*, P 199; *laajzaat[meel]*, O 162; *laajzot[meel]*, O 289; *lajzóet[meel]*, O 238; *lazaot[meel]*, O 175; *lezut[meel]*, O 238, 242, 243, 244; *lejzóot[meel]*, O 243, 251, 272, 275; *lejzot[meel]*, O 289; *lejnzowat[meel]*, P 145; *lejnzaoit[meel]*, K 252, O 69; *leezaot[meel]*, O 239; *lààzòòt[meel]*, P 198; *lèzot[meel]*, O 286; *lèèzét[meel]*, O 238; *lèézot[meel]*, O 286; **lijzem**: *lijzəm*, K 210; **lijzentmeel**: *lijzənt[meel]*, K 167; *lèézənt[meel]*, K 185, 215, 219; **lijzemeel**: *lijzə[meel]*, I 220, 266, K 188a, 191, 192, 195a, 196, 204, 205, 206, 209, 210, 212, 224, 226, 229, 231, 234, 244, 268, 269, 272, 274, 286, 287, 292, 301, 302, 309, 313, 315, 326a, 329, 349a, 353, O 67, 70, 165, P 43, 69, 72, 73, 74, 79, 81, 93, 99, 101, 112, 127, 128, 133, 133a, 137, 137a, 139, 152, 157a, 171, 199; *laazə[meel]*, K 250, 257, 264, 265, 272, 283, 286, 291, 296, 300a, 303, 304, 305, 307, 310, 330, 339, 349a, P 25, 41, 65, 94, 129, 133, 137a; *laazəə[meel]*, K 307, P 13, 35a, 80, 129; *laajzəə[meel]*, O 69, 70, P 3, 64, 80; *laajzə[meel]*, P 2; *laajzə[meel]*, K 206, 235, 236, 237, 238, 240, 241, 244, 245, 272, 276, 306, 320, 350, O 156, P 62, 67, 76, 128; *laazə[meel]*, I 265, 269, K 206, 227, 235, 239, 276, 356, O 157, P 14, 18a, 37, 67, 80, 85; *laejzə[meel]*, P 70; *lajzə[meel]*, K 237, 243, 241, 254, O 162, P 14, 18, 69, 88; *lajzə[meel]*, I 220; *laozə[meel]*, K 254, 332, 330; *lèjzə[meel]*, K 212a; *leezə[meel]*, K 213, P 102; *lèézə[meel]*, P 48, 96; *lèjzə[meel]*, K 325; *lèzzə[meel]*, K 246; *lèzzə[meel]*, P 145; *lojsə[meel]*, I 221a; *lòazə[meel]*, P 88; *loojzəə[meel]*, P 89; *loozə[meel]*, P 88; *lòòjzə[meel]*, K 237, P 89; *lòozə[meel]*, P 88; *louazə[meel]*, K 320; *luizəə[meel]*, P 26; *loozə[meel]*, lijn-(zaad)meel, voedsel voor ossen, hs Schrevens; *lijzemeel*, lijnmeel, hs Etten K 176; *lijzemeel*, uit lijnzaad verkregen (lijn)-meel. Een geprezen veevoeder, Goos-

senaerts; **lijnzaadbloem**: *lantzaatblum*, O 296; **lijzemeeldeeg**: *lijzəmeeldeeg*, I 266.

LIJNMEELDRANK

Leinmehlbrei – linseed drink – mélange de farine de lin et d'eau, nourriture du bétail

(N 16, 9; RND 31; znd A-M, 59; znd 42, 59)

[Mengsel van lijnmeel en water, gebruikt als veevoer.

koekdrank: *köëkdrànk*, L 147; *köëkdràng*, L 179; **lijnzaaddrank**: *lèénzòòddrànk*, I 118; *liènzadrànk*, L 190; **lijzaadmeeldrank**: *lèénjzəntmèéldrànk*, L 241; *liènzòòtmèéldrànk*, L 156; **lijzentmeeldrank**: *lèézəntmèéldrànk*, L 225; *drànk fàn lèézəntmèé*, L 212; **lijzemeeldeeg**: *ládəzəmədájldrànk*, I 269; *ládəzəməéldrànk*, O 63a, 67, P 1; *ládəzəməéldrànk*, I 265a; *ládəzəməéjldrànk*, I 275a; *ládəzəməéldrànk*, I 270, 273; *ládəzəməéldrànk*, K 341; *ládəzəməéldrànk*, I 267; *lèézəməéldrànk*, K 315; *lèézəməéldrànk*, P 40; *lèézəməéjldrànk*, P 109; *lèézəməééldrànk*, P 144; *lèèjzəməééldrànk*, K 248; *lèèzəməééldrànk*, K 304, P 94; *lèèzəməééldrànk*, I 265; *lòòzəməéjldrànk*, P 3; *lòòzəməéldrànk*, O 70b; *lòòzəməéldrànk*, K 323; **lijnkoekdrank**: *lèéjnköëkdrànk*, L 179; **lijnpap**: *lijnpap*, K 133a, 183b, 159a, 189a, O 296, P 99, 171; *laajənpap*, P 3; *lèénpòp*, K 358; *lèènpap*, K 191; *lèèmpap*, K 191; **lijnzaadpap**: *lijnzaoitpap*, I 57a, K 244, 250, 252, 307, 353; *lijnzotpap*, K 137; *lijnzootpap*, P 145; *lijnzootpap*, P 88; *lijnzootpap*, P 171; *laanzaatpap*, K 283, 254, 291, 295, P 25; *laanzaotpap*, K 272; *laajnzaoitpap*, O 69; *laajnzaoitpap*, K 213a; *laajnzaoitpap*, K 244; *laajnzootpap*, I 274; *lànzòtphàp*, K 212; *lajnzootpap*, O 256; *lèénzaoitpap*, K 213; *lèjnzòtphàp*, K 244; *lèjnzaoitphàp*, K 201; *lenzaoitpap*, K 183; *loənzootpap*, P 86; **lijnzentpap**: *linzəntphàp*, L 162; *lingzəntphàp*, L 160, 184; **lijzaadpap**: *lijzaoitpap*, I 275, K 291, O 275; *lijzaoitpap*, I 220, K 204, O 239, 243; *lijzotpap*, P 198; *lijzoetpap*, O 242, 251, 275, 277; *laanzaotpap*, O 175; *laazòètpap*, O 238; *laajzaoitpap*, O 162, P 3; *laajzotphòp*, O 289; *laajzootpap*, O 178a; *lajzòètpap*, O 238, P 124a; *lajzootpap*, O 162; *leezòètpap*, O 238, 243; *lèézòtpap*, O 287; *lèèzòtpap*, O 286; *lèjzòtpap*, P 199; **lijzepap**: *lijzəpap*, K 157, 179a, 188a, 191, 192, 195, 196, 204, 205, 206, 209, 210, 212, 224, 226, 231, 234, 244, 262, 268, 269, 272, 274, 277, 286, 287, 301, 302, 309, 313, 315, 329, 349a, 353, O 67, 81, 277; *lijzəphòp*, K 332; *laajzəpap*,

K 235, 236, 240, 241, 244, 276, 306, O 70, P 14; *lajzəpəp*, K 237, 241, 276, P 14, 18; *laazəpəp*, K 249, 251, 254, 283, 291, 296, 300a, 304, 305, 307, 310, 311, 330, 339, 341a, 346, P 25, 41, 94, 133; *laazəpəp*, K 331, 346, 349, 349a, P 25; *laazəspəp*, K 357; *laazəpəp*, P 2; *laazəpəp*, K 206, 273; *laazəpəp*, K 333; *laazəpəp*, K 291; *lādəzəpəp*, K 291; *lādəzəpəp*, K 283; *laazəpəp*, K 336; *laazəpəp*, K 185, 239, 276, 281a, 305, 356, P 14; *laazəpəp*, K 268, 276; *lawzəpəp*, K 330; *ləjzəpəp*, K 210, 212a, 307; *ləjzəpəp*, K 211; *ləzzəpəp*, K 225, 304; *ləzzəpəp*, K 201; *ləzzəpəp*, K 191; *leezəpəp*, K 219; *leezəpəp*, K 204; *léeszəpəp*, K 204c, 205, 207, 208, 274, 307, 352, P 95; *léeszəpəp*, K 314; *léeszəpəp*, K 274, 312; *loozəpəp*, K 332; *lōzəpəp*, I 268; *lōzəpəp*, I 275; *lōjzəpəp*, K 240, 248; *lōjzəpəp*, K 241; *lōwəzəpəp*, K 276, 276a; *lōzəpəp*, K 295; *lōzzəpəp*, K 330; *lōdəzəpəp*, K 287, 332; *lōdžəzəpəp*, K 324; *luizəpəp*, P 88; **lijze-zaadpap**: *laozəzaatpəp*, K 330; **lijnmeelpap**: *lijnmeelpəp*, K 173b; *léesnəmeelpəp*, P 16; **lijzemeelpap**: *lijzəmeelpəp*, I 220, K 210, 229, 231, 244, O 241, P 69, 73, 79, 93, 102, 128, 137, 152, 171; *lijzəmeelpəp*, K 174a; *lijzəməèlpəp*, K 178; *lijzəməèlpəp*, P 112; *lijzəmièlpəp*, P 43; *lijzəmièlpəp*, K 189, 286, O 67, 178, P 72, 101; *lijzəmièlpəp*, K 195a; *lijzəmièlpəp*, P 74; *lezzəmeelpəp*, P 145; *lezzəmièlpəp*, K 246; *ləjzəmièlpəp*, K 325; *léeszəmièlpəp*, P 94; *léeszəmièlpəp*, K 358; *léeszəmièlpəp*, K 312b; *léeszəmeelpəp*, K 307; *léeszəmièlpəp*, P 107; *léeszəmièlpəp*, P 96; *lèèjzəmièlpəp*, K 248; *lèèzəmièlpəp*, K 293; *lèèzəmièlpəp*, K 283; *lādəzəmièlpəp*, O 248; *laazəmeelpəp*, K 250, 257, 272, 291, 310, P 25, 41; *laazəmièlpəp*, P 13, 35a, 85; *laazəmièlpəp*, P 25; *laazəmièlpəp*, P 80; *laazəmièlpəp*, K 296; *laazəmeelpəp*, K 245, O 156, P 62, 64, 76; *laazəmièlpəp*, K 244; *laazəmièlpəp*, O 67; *lādəzəmièlpəp*, I 220; *laazəmièlpəp*, I 269; *laazəmeelpəp*, O 157, 158, P 37, 67, 80, 129; *laazəmièlpəp*, K 295; *laazəmièlpəp*, P 70; *lajzəmeelpəp*, K 237; *lajzəmièlpəp*, K 244; *lajzəmièlpəp*, K 243; *lajzəmièlpəp*, I 222a, 265, K 244, 305; *laozəmeelpəp*, K 254; *lajzəmièlpəp*, I 220; *lajzəmièlpəp*, K 243; *lōzəmièlpəp*, P 88; *loozəmièlpəp*, P 88; *loozəmièlpəp*, K 330; *lōdəzəmièlpəp*, P 27; *lōdəzəmièlpəp*, I 220; *luizəmeelpəp*, P 25; **lijzendmeelpap**: *lijzəntmièlpəp*, K 163; *leezəntmeelpəp*, K 183; *pəp fan léeszəntmièl*, K 183; **lijzermeelpap**: *ləjzəmeelpəp*, K 316; **lijzemeelpap**: *lèèzəmièlpəp*, K 301; **lijjepap**: *lajpəpəp*, K 330; **lijzendepap**: *leezəndəpəp*,

K 165; **witbroodpap**: *wièlbrōetpəp*, K 274; **lijnsop**: *léesjnsəp*, L 152; **lijnzentsop**: *léesjnzəntsəp*, L 200, 264; *linzəntsəp*, L 263; *linzəntsəp*, L 204, 204a; *lingzingsəp*, L 208; *lingzəntsəp*, L 159b; **lijnzaadmeelsop**: *lénzootméesəp*, L 255; **lijzəntmeelsop**: *linzingsméesəp*, L 203; *linzingsméesəp*, L 205-206; *lingzəntméesəp*, L 183; **lijzəntmeelsop**: *léesjzəntméesəp*, L 262; *léeszəntméesəp*, L 201; *səp fan léeszəndəmièl*, L 199; **lijnmeelsop**: *léesjzəntméesəp*, L 235; **lijmeelsop**: *léesjmièlsəp*, L 149; **slobber**: *slōbbəp*, L 151, 152; **lijnzaadslobber**: *léesjnzədtəslōbbəp*, L 144; **lijzəmeelslobber**: *léesjzəntméesəp*, L 93; **lijzəmeelslobber**: *léesjmièlsəp*, L 178; *léesjmièlsəp*, L 145; **lijnzaadmeelslobber**: *léesjnzədtəslōbbəp*, L 180; *léesjnzədtəslōbbəp*, L 180; **lijzəntmeelslobber**: *lénzəntméesəp*, L 258; **lijnat**: *léesjnat*, L 99; *lėjndt*, K 147; **water**: *wōdətəp*, L 261; [N.B. De vraagstelling in de RND 31: De besten drinken gaarne lijnzaadmeel (drank), houdt de mogelijkheid tot verwarring in. Zeer vele zegslieden bezigden het type lijnzaadmeel, hetgeen dan, mede gezien het werkwoord drinken, waarschijnlijk geïnterpreteerd dient te worden als lijnzaadmeel drank. De mogelijkheid dat een enkeling het vaste voedsel bedoelde i.p.v. het vloeibare moet echter niet geheel uitgesloten worden geacht.] **meel**: *méesəp*, K 284, L 96; **lijnmeel**: *léesjzəntméesəp*, K 220, L 202; **lijmeel**: *léesjmièl*, L 150, 208, 256; *léesjmièl*, I 78; *léesjmièl*, I 57, L 92; *léesmièl*, I 102a; **lijzəremeel**: *léeszəvəmièl*, P 46; **lijnzaadmeel**: *lājnzədtəmièl*, K 152; *lājnzədtəmièl*, L 279; *lējnzədtəmièl*, K 141, 159, 161, 164a, 184a; *lējnzədtəmièl*, K 153, 160, 181; *lējnzədtəmièl*, K 158a; *léesnzədtəmièl*, K 188, 190, 318; *léesnzədtəmièl*, K 143; *léesnzədtəmièl*, K 213; *léesnzədtəmièl*, K 216; *léesjnzədtəmièl*, L 260; *léesjnzədtəmièl*, K 242; *léesjnzədtəmièl*, K 194, 214; *léesjnzədtəmièl*, L 244; *léesjnzədtəmièl*, L 100, 256; *léesjnzədtəmièl*, L 285; *léesnzədtəmièl*, K 176, 316; *lèènzədtəmièl*, K 259; 310; *lèèjnzədtəmièl*, K 309; *lèèjnzədtəmièl*, K 357; *lèèjnzədtəmièl*, K 240; *lèèjnzədtəmièl*, K 240; *lèènzədtəmièl*, L 110; *lèènzədtəmièl*, L 182; *linzədtəmièl*, K 197; **lijzaadmeel**: *lādəzədtəmièl*, P 65; *lādəzədtəmièl*, P 65; *lādəzədtəmièl*, O 251; *lādəzədtəmièl*, O 289; *lādəzədtəmièl*, P 198; *lādəzədtəmièl*, P 122a; *lādəzədtəmièl*, O 250, P 65c; *lādəzədtəmièl*, O 247; *lādəzədtəmièl*, P 65c; *lādəzədtəmièl*, K 336; *lādəzədtəmièl*, O 156; *lādəzədtəmièl*, O 156; *lādəzədtəmièl*, O 178; *lādəzədtəmièl*, P 59; *lādəzədtəmièl*, O 73; *lādəzədtəmièl*, O 256,

1.1.1.2.

288; *lādāzādātmeél*, O 174a; *lādāzādāwtmeél*, O 74; *lādāzjatmeél*, O 255; *lādāzōētmééal*, O 281, P 67; *lādāzōētméél*, O 166, 175, 178a, 272, 275, 282; *lādāzōētméél*, O 252; *lādāzōōātmeéal*, P 69a; *lādāzōōātmeél*, O 174a; *lējzōōtmél*, K 188a; *lējzātmeél*, P 161, 161a, 174; *lējzōōtmééal*, O 253; *lējzātmiél*, P 175; *lējzōētméél*, O 241, 244, 245, 274a; *lējzōētmééal*, O 239; *lējzōētmééal*, O 238, 239, 285; *lējzātmeél*, P 113, 172; *lējzōētmééal*, O 290; *lējzātmiél*, P 115; *lējzōētméél*, O 286; *lējzōētmééal*, O 290; *lējzōōtmééal*, P 122; *lējzōōtmééal*, O 274; *lējzōōtmééal*, P 66, 199; *lējzōōtmeel*, K 244; *lējzōōtmééal*, O 287; *lējzōōtméél*, K 263; *lējzōōtmeel*, K 208; **lijzentmeel**: *lējzōōtmééal*, L 202; *lējzōōtmeel*, L 207; *lējzōōtmééal*, L 146; *lējzōōtmeel*, L 187a; *lējzōōtmééal*, L 186, 204, 204a, 237; *lējzōōtmééal*, L 182; *lējzōōtmééal*, L 187; *lējzōōtmééal*, L 157; **lijzentzaadmeel**: *lējzōōtmeel*, L 158a; **lijzentmeel**: *lējzōōtmééal*, L 281, 281*; *lējzōōtmééal*, L 228; *lējzōōtmééal*, P 107a; *lējzōōtmeel*, K 198, 199a; *lējzōōtmééal*, K 218; *lējzōōtmééal*, L 189, 209a; *lējzōōtmééal*, K 164; **lijzemeel**: *lādāzōētmééal*, K 285; *lādāzōētmééal*, P 10, 60a, 65a, 72, 74, 81, 90, O 232; *lādāzōētmééal*, I 220, K 254, 322, O 69, 69a, 165, 169, 172, 174, 177, 248, P 2, 4, 7, 8, 13, 18, 35a, 61, 62, 63, 65a, 70, 76, 126; *lādāzōētmééal*, P 65a; *lādāzōētmééal*, I 221, 268a; *lādāzōētmééal*, P 124, 132, 135; *lādāzōētmééal*, K 228; *lādāzōētmééal*, K 238, 276, 306, 307a; *lādāzōētmééal*, K 232, 236, 237a, 312a; *lādāzōētmééal*, K 193; *lādāzōētmééal*, K 229; *lādāzōētmééal*, P 73; *lādāzōētmééal*, K 243; *lādāzōētmééal*, I 219, K 339, O 162; *lādāzōētmééal*, K 333, 346; *lādāzōētmééal*, K 330; *lādāzōētmééal*, K 340; *lādāzōētmééal*, K 331, 338, 342, 344, 347, 349; *lādāzōētmééal*, P 24, 25; *lādāzōētmééal*, K 329; *lādāzōētmééal*, I 266, 274, 275, K 273, 351, O 70a, 157, 161, 173, 173a, 245, P 5, 5a, 6, 9, 16, 22, 26, 76, 79, 86; *lādāzōētmééal*, K 325a, 332, 334, 335, 337, 348, 350, P 14, 15, 21, 23, 31, 35, 38, 60, 64, 68, 87, 125, 130; *lādāzōētmééal*, I 271, K 321, O 70; *lādāzōētmééal*, P 88, 123, 124a; *lādāzōētmééal*, P 66a; *lādāzōētmééal*, K 242b; *lādāzōētmééal*, K 235; *lādāzōētmééal*, K 245; *lādāzōētmééal*, O 71; *lējzōōtmééal*, P 138, 149; *lējzōōtmeel*, K 195, 195a, 202, 223, 244a, 307, 352a, O 158, P 94, 109, 145; *lējzōōtmééal*, K 202a; *lējzōōtmééal*, I 119, 120, 149, K 189a, 201, 203, 223, 224, 247, 274, 307, 312, 313, 314, 352, 353, 354; *lējzōōtmééal*, K 196, 211, P 95, 98, 108a, 111, 151, 154, 169, 171; *lējzōōtmééal*, K 221, 222, 225, 352, O 242, P 93, 95, 101, 102, 103, 104, 107, 139, 143, 143a, 148, 150, 152, 154, 155; *lējzōōtmééal*,

P 105, 147, 157a; *lējzōōtmééal*, K 286; *lējzōōtmééal*, P 39, 39a, 43, 96a, 97, 99, 100, 106, 112, 167; *lējzōōtmééal*, P 42, 145; *lējzōōtmééal*, P 107, 168; *lējzōōtmééal*, P 47, 48, 98; *lējzōōtmeel*, K 317a; *lējzōōtmééal*, K 147, 277, 307; *lējzōōtmééal*, P 50; *lējzōōtmééal*, K 246, 261, 247a; *lējzōōtmeel*, K 212a, 264, 265, 267, 269, 270, 274, 301, 312b, 345; *lējzōōtmééal*, K 189, 233, 251, 252, 255, 256, 257, 258, 262, 265, 266, 268, 271, 272, 273, 279, 280, 281, 288, 290, 292, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 303, 308, 317; *lējzōōtmééal*, K 204, 205, 209, 250, 302, P 159; *lējzōōtmééal*, K 207, 210, 227, 234, 249, 250, 253, 260, 281a, 282, 289, P 42a, 44; *lējzōōtmééal*, P 136, 166; *lējzōōtmeel*, K 273a; *lējzōōtmééal*, P 33; *lējzōōtmééal*, P 45; *lējzōōtmééal*, K 356, P 41, 69, 92, 127, 133, 137; *lējzōōtmeel*, K 204a; *lējzōōtmééal*, K 230, 231, 239; *lējzōōtmééal*, K 191, 206, 325; *lējzōōtmééal*, K 212; *lējzōōtmééal*, K 311; *lājzōōtmééal*, K 287, 326a, O 153, 155, 158, P 27, 28; *lājzōōtmééal*, P 27, 30, 36, 84, 85; *lājzōōtmééal*, P 89; *lājzōōtmééal*, O 68; *lājzōōtmeel*, K 328; *lājzōōtmééal*, I 222, K 320; *lājzōōtmééal*, K 324, P 4; *lājzōōtmééal*, P 29; *lājzōōtmééal*, I 221a, 221b, 268, K 319, 326, 327; **vlaszaadmeel**: *vlaszōōtmééal*, L 284, ouder; **lijzemeelpoeder**: *lējzōōtmééalpōējjar*, I 180.

KOOLZAAD

Raps – coleseed, rapeseed, colza –colza (RND 10)
[Zaad van een koolsoort, gebruikt voor de bereiding van veekoeken.]
[De benamingen koolzaad, raapzaad en lijnzaad zijn slechts dan opgenomen, als met zekerheid vastgesteld kon worden dat het veevoer bedoeld is en niet het gewas.]
Zie voor andere opgaven onder Landbouw, par. 1.1.1.3.4.]
koolzaad: *kōlzōōt*, L 240; *kōlzōōt*, L 261; *kuulzoet*, O 250.

RAAPKOEK

Rapskuchen – rapecake, rapeseedcake – tourteau (RND 31)
[Koek, bereid van vlaszaad, gebruikt als veevoer.]
raapkoek: *roōpkōēkkā*, K 172; *roōpkōēkkā*, L 256; *roōpkōēkkā*, K 168; **raapkoek**, een bijprodukt van fabrieken, als veevoeder gebruikt, Goossenaerts; **sopraapkoek**: *sōprōōpkōēkkā*, L 241.

RAAPKOEKMEEL

Rapskuchenmehl – rapeseed meal – farine de tourteau

(RND 7)

[Meel van koek voor veevoer, die vervaardigd wordt van het uitgerperste raapzaad.]

raapkoekmeel: *ràphköëkmeel*, K 200.

RICINUSKOEK

Rizinuskuchen – castorcake – tourteau de ricin

ricinuskoek: *ricinusköök*, voederkoek van het Palma-Christizaad, waar de olie uitgeslagen is; Corn. Vervl. A.

KOKOSKOEK

Kokoskuchen – coco(nut)cake – tourteau de coco

kokoskoek: *kokoskoek*, een veevoeder, dat te Kalmthout weinig gebruikt werd, Goossenaerts.

SESAMKOEK

Sesamkuchen – sesamcake – tourteau de sésame

sesamkoek: *sezaamkoek*, een product uit de olieslagerijen als – uitstekend – veevoeder gebruikt, Goossenaerts.

VOEDERMEEL

Futtermehl – foddermeal – farine

voedermeel: *voiermèèl*, allerlei meel om de beesten te voederen zoals kortmeel, lijnmeel enz., Corn. Vervl. A.

ROGGEMEEL

Roggenmehl – rye-meal – farine de seigle

korenmeel: *kawraméèl*, roggemeel, voedsel voor ossen, hs Schrevens.

MAISMEEL

Maismehl – maizemeal, corn meal – farine de maïs

maismeel: *maïsmeeel*, meel van maïs, dat als veevoeder gebruikt wordt, Goossenaerts.

VOEDERBOEKWEIT

Futterbuchweizen, Buchweizengrütze – feeding buckwheat – crêpe de farine de sarrasin

voederboekweit: *voederboekweit*, boekweit bestemd om aan het vee gevoederd te worden; is lichter graan, Goossenaerts; **boekweitmeel:** *boekweitmeel*, tot poeder gemalen boekweit aan het vee gevoederd, of waarvan boekweitkoeken gebakken worden, Goossenaerts.

BAARSLAG

Nicht völlig ausgedroschener Getreideschober, als Futter für Schafe verwendet – pre threshing – gerbe mal battue, nourriture des moutons

(N 14, 16)

[Een niet volledig gedorst graanschoof, gebruikt als schapenvoer.]

baarslag: *bààrslàch*, K 357; *bòòrslòch*, K 340; **voederstro:** *vòòrstrui*, K 241; **gefijterd graan:** *gefijtert graan*, K 291; **geslagen graan:** *gaslaagèn graan*, K 291.

VOEDEREN

Füttern – to feed – affourrager

(RND 9, 97; N 12a)

[Het geven van voeder aan het vee.]

voeren: *vòèrèr*, K 152; *vujèrèr*, het vee voederen, hs Mischgofsky L 95; *voeieren*, *voieren*, voeren, voedsel toedienen, van voering voorzien, Corn. Vervl.; *vujèrèr*, voederen, Goemans; *vu:ijèrèr*, voederen, hs Schrevens; *voeieren*, voederen, hs Vissers L 180; *voederen*, van vee, het te eten geven, Goossenaerts; **opvoeren:** *up-foejèrèr*, K 268, aan het vee voeren.

VOORGEVEN

Als Futter geben, einem Tier Futter hinschütten, dem Vieh Futter vorlegen – to put before – présenter

voorgeven: *voorgeven*, voeder voorleggen op de stal, Goossenaerts; *veurgeven*, Corn. Vervl.

VOORZETTEN

Vorsetzen – to put before in a trough – présenter dans un

voorzetten: *voorzetten*, steeds met bak, kuip... als objekt. Die vóór de beesten plaatsen op de zul om ze er uit te laten eten, Goossenaerts; **bestellen:** *bestellen*, van voeder voorzien, voeder voorleggen of voorzetten, Corn. Vervl.

HAYEREN

Hafer füttern – to feed oats – donner l'avoine

1.1.1.2.

haveren: *haveren*, goed voederen, Corn. Vervl. A.

ONDEREENVOEDEREN

Futter mengen – to feed pell-mell – affourager pêle-mêle

ondereenvoederen: *ondereenvoe(de)ren*, onder elkander voederen, Corn. Vervl.

BIJVOEDEREN

Beifüttern, Zufutter geben – supplementary feeding – affourager pour compléter [Extra voeder geven.]

bijvoeren: *bijvoederen*, bijkomend voeder geven, Goossenaerts; *bèjvoejəra*, voeder geven naast de moedermelk die het jonge dier nog bij het oude drinkt, L 235; **bijtempelen:** *bètāmpəla*, meer en beter voeder aan de beesten geven, De Bont; **bijtempelen:** *bètāmpəra*, meer en beter voeder aan de beesten geven, De Bont; **bijspeten:** *béspéjta*, harder voederen van mens of dier, De Bont.

DOORVOEDEREN

Durchfüttern – to feed amply – nourrir
doorvoederen: *doorvoederen*, terdege voederen, Goossenaerts.

OVERVOEDEREN

Überfüttern – overfeeding – suralimentir [Te veel voeder geven.]

overvoederen: *overvoederen*, van een beest, haar te veel voeder geven, zodat er haast ziekte uit volgt, Goossenaerts; *òwvərvòöjərn*, te veel voeder geven, Eylenbosch O 253.

OPVOEDEREN

Auffüttern – to feed till there is no food left – nourrir à plein gré [Zo lang doorgaan met voederen totdat het voeder geheel op is.]

opvoederen: *opvoeieren*, opvoeren, tot het laatste toe, hs Vissers L 180; *opvoederen*, van voeder, zolang ervan voederen tot het geheel op is, Goossenaerts; *òpvoeijere*, iets opmaken, laten verdwijnen door het als voer te gebruiken, Elemans; *òpfujəra*, van voeder gezegd, zolang ervan voederen to het geheel op is, De Bont.

AFVOEDEREN

Abfüttern – to give cattle the last food of

the day – donner du bétail la dernière nourriture du jour

[Het vee het laatste voeder van de dag geven.]

afvoederen: *afujəra*, het vee voor het slapen gaan nog wat voedsel geven, hs Mischgofsky L 95; *afujəra*, het laatste voeder 's avonds aan het vee geven, De Bont.

AFSTAMPEN

Zu Brei (Mus) zerstampfen – to mash the boiled swill after adding meal to it – battre la pâtée des cochons avec des pommes de terre et d'autres reliefs

afstampen: *afstampen*, het gekookte varkensvoeder uit een ketel in een ton scheppen, met meel doorenmengen, intussen de kleine aardappelen en dies meer dooreenstampen tot moes, Goossenaerts.

VOEDEREN MET SOP

Mit Futterbrei (Schlampe) füttern – to feed with swill – affourager avec sauce (RND; N 3)

[Bedoeld wordt het toedienen van vloeibaar voedsel aan het vee.]

soppen: *soppə*, L 180b; *sòppə*, L 148, 157, 200, 201, 205, 206, 258, 263; *soppen*, L 180, hs Vissers; **sop geven:** *sòp chéévə*, L 235; **drenken:** *dranken*, *drenken*, K 244, nat voedsel aan het vee geven, Corn.; *drenken*, nat voedsel aan koeien, geiten, enz. geven, Corn. Vervl.; *dranken*, nat voedsel aan het vee geven, Tuerlinckx; **beslobberen:** *beslòebbere*, uit: dun eten voor het vee, en be- dat het werkwoord bedrijvend maakt, Tuerlinckx.

RESTEN VAN HET ETEN VAN DIEREN

Viehfutterreste – the scraps of the food of animals – restes du manger des animaux

(znd, 34, 77b; N 12)

overschot: *oovərschot*, I 222, 275, 275a, K 133a, 201, 203, 206, 207, 210, 213, 220, 230, 237, 241, 244, 250, 255, 256, 258, 271, 273, 274, 276, 277, 293, 296, 301, 305, 320, 330, 336, 338, 352, O 68, 69, 72, 102, 157, 166, 232, 238, 239, P 29a, 60a, 73, 89, 94, 99, 133, 136, 152, 198, 199; *oovərschòt*, I 215, O 70, P 25; *oovərskòt*, O 276, 287; *oovərschòt*, K 211; *oovərschot*, O 274; *oovərschot*, P 66, 125; *uivərschot*, P 150; *ewərschot*, P 99, 107; *aajvərschot*, P 155; **overschot:** *ewərschof*, O 156; **afval:** *afval*,

I 267, K 207, 210, 238, 255, 267, 274, 276, 277, 286, 295, 296, 320, 325, 334, 347, 351, O 72, 162, 166, 238, 239, O 72, 162, 166, 238, 239, P 18, 18a, 26, 27, 29a, 74, 78, 89, 99, 143a; *affal*, K 241; *afal*, P 12, 23; *áfjól*, K 239; *affol*, O 156; *ðfvól*, O 235; *ðfól*, K 240, P 145, O 243; **orte**: *ortá*, L 150, P 160; *örtá*, 's avonds krijgt het vee datgene wat het uit de voederbak gemorst heeft, Mischgofsky L 95; **overeteling**: *overeteling*, wat paarden verklasten aan klaver (vooral) of hooi, dat ging dan eertijds naar de kalveren, Goossenaerts; **rest**: *rest*, K 224, 249, 306, 352, P 41; **sloeber**: *slöëbbær*, P 32; **sloebering**: *sloebering*, O 157; **slumering**: *slüümæring*, K 347; **broeseling**: *bröëssalenk*, O 157; **klutskes**: *klutskas*, K 203; *klétskas*, K 237; **bras**: *bras*, I 274; **pras**: *pras*, K 196; **gebras**: *gabros*, O 244; **smodder**: *smodder*, K 352; **smaggel**: *smaggal*, P 37; **smos**: *smos*, K 226, 250, 307; **braddel**: *braddél*, P 105; **bragel**: *braagal*, P 25; **knor**: *knor*, K 212; **trog**: *trog*, O 287; **vuiligheid**: *vuiligheid*, K 213.

VEEVOER VERZAMELEN

(zie kaart)

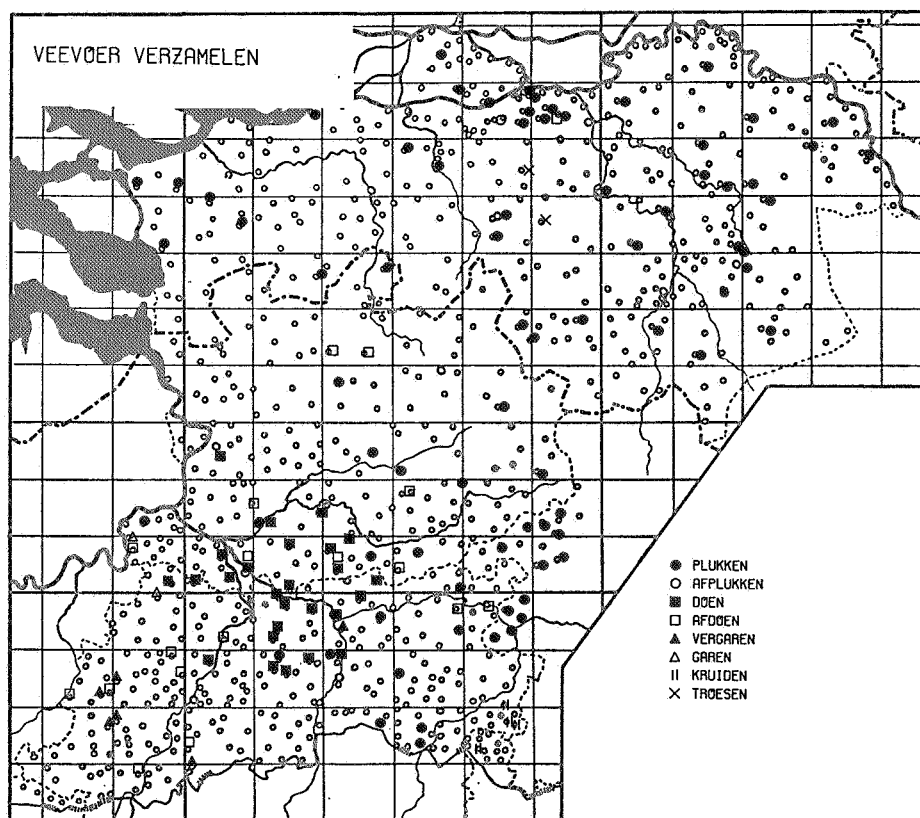
Viehfutter sammeln -to collect fodder - collectionner le fourrage (Z.N.D. 36, 65; N 12, 48; N Q, 11c; Goossens.)

[De hier verzamelde woorden wijzen op verschillende manieren van verzamelen. Er is daarom een onderverdeling aangebracht. Groep IV, die is samengesteld uit het materiaal N Q 11c, geeft de woorden die vooral voor het verzamelen van konijnenvoer in gebruik zijn. Deze groep is in dit lemma opgenomen, omdat ze nagenoeg dezelfde types oplevert.]

I. De volgende woorden werden gegeven voor het afhakken van bietenbladeren. De toevoegingen *mangel*, *biet*, *pee*, *bietbladeren* en *bietkoppen* zijn niet opgenomen: **bladen**: *blaaja*, L 160, 184, 200, 235; *blaaja*, K 165, 166, 170, 178, 179a, 183, 184, 186, 193a, 220, 237, L 150, 153, 159; *blòðja*, K 191; *blòða*, K 254, 304; *blooja*, K 187; *blòðaja*, K 249; *blòwə*, K 307; *bloowa*, K 274; **bladeren**: *blawjəra*, K 150; *blaojəra*, K 163, L 177c, 180b; *blðra*, P 39, 133; *blðarn*, K 340; *blððra*, P 69b, 76, 89; *blððarn*, O 63a; *blððjəra*, K 192; *blððjəra*, P 85; *bloojəra*, P 78; *bløjəra*, K 316; *blaawəra*, P 105; *blaawðra*, P 104; *blaowəra*, P 99; *blòwarə*, P 95; *blòðwarə*, K 348; **blaren**: *blaara*, K 176, 276, 324, L 242; *blaora*, K 157, 173b, 174, P 41a;

blððra, K 307, 310, 346; *blòðara*, K 307; *bloora*, P 4, 88; *blðra*, P 67, 68, 99; *blöëra*, P 89; *blöëra*, P 25; *blèùjra*, O 153; *blüüra*, P 133; **afbladen**: *afblaaja*, K 262, L 207, 263; *afblaja*, L 200a; *afblawja*, L 201; *afblaaja*, K 188a; *avblaaja*, L 183; *afblòða*, K 291; *avblòðja*, K 191; *ðvblòðja*, K 212; *ðfblòðaja*, K 204; *ðfblðn*, K 241; *ðfblðm*, K 241; *éfbloja*, K 245; **afbladeren**: *aafblaajəra*, K 133a; *aafblòðwarə*, K 276; *afblaajəra*, K 143, L 145; *afbløjra*, P 76; *afblòðjəra*, K 208; *avblòðjəra*, K 207, 248; *avblòajəra*, K 204c; *afblòwarn*, K 241; *ðfblowərn*, K 314; *ðfblðra*, K 312b; *ðvblðra*, P 39; *ðvbloora*, O 173; *ðfblòðara*, I 220, P 16; *ðvblòðara*, P 70; *ðvblðarn*, K 340; *ðfbløjəra*, K 335; *ðfblòjəra*, K 205; *ðfblòðjəra*, K 210, 240; *ðfbloojəra*, K 201; *ðfblòðwarə*, K 276a; **afblaren**: *afblaera*, L 241; *afblaara*, L 263; *afblaora*, L 261; *afbloora*, P 5; *avblðra*, I 220; *afblòðra*, K 235, 244, 291; *avblòðra*, K 225; *avblòðara*, K 251, 281a, 283; *avblüüra*, P 133; *avblòwan*, K 301; *afbloowan*, K 274; *ðfblaara*, K 331, 358; *ðvblaaran*, O 63a; *ðfbloora*, P 89; *ðvbloora*, K 287; *ðfblòðra*, I 268, K 330; *ðfblòðara*, P 145; **ontbladen**: *ontblaaja*, O 288; **gaan blaren**: *gaan blaora*, K 174; **trekken**: *trikkə*, P 198; *trékkə*, O 288; **aftrekken**: *aftrékkə*, K 174; *aftrékkə*, K 312; *ðftrékkə*, K 318; **doen**: *doen*, K 332, P 77; *döën*, P 16, 84; *döë*, P 18; *döën*, K 295, 324; *düüna*, K 248; **afdoen**: *afdoen*, K 146; *ðvdöën*, K 349, O 158, 161; *ðvdoon*, O 165; *afðòðwn*, P 10; *ðfdong*, P 125; **rapen**: *raapa*, K 332; *ròðpa*, K 341a; **afrapen**: *ðfvaaapa*, K 332; **rengen**: *viënga*, P 16; **afrengen**: *ðvringə*, K 211; **plukken**: *plukkə*, P 47, 94; *plüükkə*, P 139; **afkoppem**: *afkoppə*, P 94; **afsteken**: *ðfstikkə*, K 330; II. De hier opgenomen woorden wijzen op het gebruik van een snijinstrument. Uit de toelichtingen blijkt dat meestal een sikkkel of zeis gebruikt werd. De toevoegingen *maïs*, *gras*, *voer*, *klaver* en *toemaat* zijn niet opgenomen. **snijden**: *snijda*, K 203, 235, 245, 253, 301, 309, O 68, P 78, 94; *snijja*, K 188a, 204b, 231, 241, 244, 272, 352; *snijə*, I 120, K 188a, 210, 244, 276, 307, 309, 352, O 251, P 40, 99; *snijn*, K 297; *snijə*, K 231, P 155; *snéé*: K 274; *snééan*, K 277; *sneea*, P 145; *sne*, P 139; *sneja*, K 235; *snéa*, P 109; *snéjn*, K 269; *snèja*, K 235; *snaa*, K 265, 320, P 32, 41, 76; *snaaja*, K 253, 254, 351, O 178; *snaaa*, K 308a, P 60a; *snaan*, K 296, 344, 348, P 3, 198; *snádn*, O 287; *snaja*, K 203, 234, 246, 349a; *sna*, P 27, 38, 66, 123;

1.1.1.2.

snaj, P 88; *snajn*, K 277, 301; *snan*, K 273; *snoj*, K 287; *snooj*, P 35a; *snója*, P 10; *snòan*, O 158; *snúúja*, K 231; **snijden**: *snò*, P 16; **gaan snijden**: *gaan snijn*, K 266; *gòdn snééja*, K 196; *gao sna*, P 66; **afsnijden**: *afsnija*, K 230, 291; *afsnijja*, K 244, 352; *afsnijn*, K 255; *afsnaan*, O 241, 289, P 198; *afsnaa*, P 80; *afsnaaja*, K 237; *afsnaja*, K 250; *afsnajn*, K 302; *afsnaon*, O 289; *òfsnééja*, K 312; *afsnéeja*, K 350; **afsnijden**: *afsnéeja*, L 180; *òfsnééja*, K 211; *òfsnòdn*, I 275; **maaien**: *maja*, K 203, 238, 274, 296, 301, 302; *maaja*, K 206, 208, 210, 213, 226, 233, 245, 301, 346, O 73, 275, P 89, 94; *maaaja*, P 144; *maa*, K 307, 311, 313, P 161; *maoa*, K 250; *maoja*, K 224; *mijja*, K 210, 231, 276, 296, 312, 352; *mijjan*, K 241; *mijeen*, K 275; *meja*, K 237, 240; *méja*, K 237; *méjja*, K 267, 307; *méjjan*, K 273; *mèja*, K 235; *maea*, K 276, P 40; *mééja*, K 269; *mee*, K 272; *mè*, K 237, 255; *méun*, O 243; *moej*, P 128; *moeja*, P 18; *moen*, P 23; *moaja*, P 145; *mòjan*, I 265; *mója*, P 64; *moja*, K 291, P 32; *mowaja*, P 155; *mowa*, K 341, P 66; *mò*, K 287;

moan, O 72; *moa*, P 88, 99; *mòn*, O 70; *moon*, I 274; *mòdn*, O 70, 289; *mòdn*, O 162; *mò*, K 331, P 149; *mooja*, K 330, P 64; *mòdja*, O 174a; **afmaaien**: *afmaaja*, K 196, 210, 212, 221, 330; *afmaajan*, O 69; *afmaan*, K 295; *afmò*, P 41; *afmòon*, P 111; *afmoen*, O 244, 288; *afmoejan*, O 68; *afmòen*, O 287; *afmowan*, O 160; *òfmoon*, I 274; *òfmòe*, P 35; **sikkelen**: *zikkala*, K 206, 269, 306, P 23, 106, 128, 131; *ziekala*, P 150; *zaajkala*, P 94; *sikkala*, K 334, P 76; *sichala*, K 341; *zaeagala*, P 38; **afsikkelen**: *afsikkala*, K 307; *afseekala*, O 175; **afzeisen**: *afsa:ssa*, P 15; **steken**: *steek*, O 238, P 146; *steek*, P 40; **krabben**: *krabbe*, kosteloos minderwaardig voer loskappen van slootkant of wegberm; Elemans; III. In deze afdeling zijn opgenomen de woorden die wijzen op het verzamelen met de hand en woorden die zich niet uitspreken over de wijze van verzamelen. De toevoegingen *voer*, *gras*, *hooi*, *groen*, *kruid(en)* en *planten* zijn niet opgenomen. **trekken**: *trekka*, K 203, 210, 306, O 251, P 68; *trékka*, K 269; **aftrekken**: *aftrekka*,

K 211, 241, 291; *aftrékka*, P 80; *aftréʔn*, K 352; **uittrekken**: *uittrekkə*, K 210; **pikken**: *pikka*, P 32; **plukken**: *plukka*, K 318, 357, 358, P 40, 44, 45, 46, 47, 48, 73; *plukkən*, K 316; *pluʔən*, K 314, 315; *pluʔa*, K 353; **kruiden**: *kreu*, P 161; *kréú*, P 167; *kruia*, P 160; *krèj*, P 161; **doen**: *doen*, I 275, K 293, 330, 336, 338, 339, 341, 344, P 14, 15, 18, 26; *doe*, P 18, 74, 77; *dōèn*, K 329, P 23; *don*, P 60; *do*, P 76; **afdoen**: *afdoen*, I 265, K 210, 305, 341, P 35a, 41; *afdōèn*, K 209, 330; *afdoon*, O 174a, 286; **vergaren**: *vergeeva*, P 27, 198; *vergeern*, O 238; *vérgééva*, O 245; *vörgèèva*, O 238; *vergéjəva*, O 166; *vergejəva*, O 160; **garen**: *gejəva*, I 265, O 67; **snappen**: *snappə*, P 18a; *snaffə*, K 240; **afsnappen**: *afsnappə*, P 15; **schrafelen**: *schraafəla*, I 266; *schrojəla*, K 307; *chròffəla*, K 307; **afschrafelen**: *afskroufəla*, K 274; **rissen**: *rissa*, O 68; **halen**: *hawəla*, P 12; *hàlla*, K 295; *hòala*, P 109; *hooln*, O 274; **zoeken**: *zuuka*, P 93; **gaan zoeken**: *gaon zoeka*, K 212; **om voer gaan**: *òem vòer gòòn*, P 96a; **afvoederen**: *afujəva(n)*, (enig gewas) afdoen om aan het vee te voederen; De Bont; *afvoederen*, (*afvoeiere*) klaver, gras, spurrie enz. afdoen om aan 't vee te voederen, in tegenstelling van die zaken te laten staan, om er later hooi van te maken of zaad uit te trekken; Tuerlinckx; *afvoe(d)eren*, (Kemp. *afvoieren*) voedergewassen afsnijden, om ze aan 't vee op te voederen, in plaats van ze te laten staan, om te hooien of rijp te laten worden. (Kemp.); Corn. Vervl.; *afvoederen*, voedergewassen afsnijden om ze aan 't vee te voederen in plaats van ze te laten staan om te hooien of rijp te laten worden; Goossenaerts; IV. In deze groep zijn opgenomen de woorden die speciaal voor het verzamelen van konijnenvoeder in gebruik zijn. De toevoegingen *konijnenvoer* (-vreten, -eten), *gras*, *voer*, *klaver*, *vuil* en *groen* zijn niet opgenomen.

plukken: *plukka*, I 57, 57a, 79, K 102*, 124a, 128, 133a, 135, 136a, 137, 143, 145a, 146, 147, 161, 172, 173a, 174, 183, 184, 190a, 215, 216, 217, 230, 267, 307, L 100, 144, 157, 160, 180, 180b, 182, 183, 184, 187, 200, 201, 205, 206, 207a, 237, 241, 257, 262, 264, P 149, 152; *plukn*, K 241; *plukkən*, K 277; *plökkə*, L 187; *plüüka*, I 220, K 274, 348, 351, P 139; *pluuka*, K 163; *ploeka*, K 293; *plöeka*, K 191; *plékkə*, K 342; *plieka*, P 29, 84; **afplukken**: *afplukka*, K 141; **trekken**: *trékka*, I 220, K 189b, 250, O 174a, P 26, 89, 139; *trekka*, I 102a, O 70, 276, P 157a; *trikka*, P 88,

127; *traeka*, K 333; *trekkən*, K 277; **af-trekken**: *aftrekkə*, I 79, 268, P 26; *aftrékka*, K 348, P 94; *aaftrekka*, L 262; **snijden**: *snijə*, I 57, L 280; *snijja*, K 188a; *sneja*, K 312; *snieja*, L 148; *snaa*, P 137a; *snaan*, K 348; **afsnijden**: *afsnan*, K 268; **doen**: *dōèn*, K 327, P 23; *doen*, P 14; *dōē*, P 18a; **afdoen**: *avdōèn*, K 284; **schrafelen**: *schravəla*, K 175a*; *schròffəla*, K 312; **steken**: *steeka*, K 312, 329; **troesen**: *trōesa*, K 165, 186; **kruiden**: *kru*, P 161; *kreuja*, P 112; **blaren**: *bləra*, K 349; **vergaren**: *vergéeva*, O 238; **halen**: *haəla*, K 141; *hawəla*, P 157a; **maaien**: *mèja*, L 244; **sikkelen**: *zikkəla*, K 188a; **graaien**: *graaja*, K 188a; **zoeken**: *zoeka*, K 188.

BIETENMOLEN

Rübenmühle – beetroormill – épulpeur (N 18, 34)

[De met handkracht aangedreven machine, waarmee bieten, knollen, rapen en dergelijke tot stukken gemalen worden om tot veevoeder te dienen; van deze machine bestaan zeer zeker talrijke uitvoeringen, maar de verschillen in werking, functie of uiterlijk zijn kennelijk niet van dien aard, dat een onderscheid in verschillende lemma's noodzakelijk is.]

peemolen: *piejmeula*, K 151; **beetmolen**: *bietmèiujəla*, P 99; **tolmeulen**: *tolmeulen*, machine met drie of vier messen om tolleren of knollen te snijden, Goossenaerts; **tolsnijder**: *tolsnijder*, machine met drie of vier messen om tolleren of knollen te snijden, Goossenaerts; **vingerstuksnijder**: *vingerstuksnijder*, soort van tolmeulen, die de tolleren in stukken snijdt, ongeveer een vinger lang en dik, Goossenaerts.

AARDAPPELMOLEN

Kartoffelmühle, Kartoffelpresse, Kartoffelquetsche – patatomill – moulin de pommes de terre (N 18, 134)

[De aardappelmolen is het werktuig waarmee de gekookte aardappelen tot puree worden gemalen; vaak zal dit apparaat ook wel gebruikt zijn om allerlei andere gekookte etenswaren tot geschikt varkensvoer te verwerken.]

patattenmolen: *pátáttəmòdla*, K 248; *pòtòttəmòdja*, P 131; *pòtaatəmòjla*, P 60a; *pataatəmòjla*, P 128; *pətòttəmòjla*, P 145, 149; *patattəmòdla*, K 250, 281; *patattəmulla*, K 287; *pətattəmulla*, K 274, 287, 291; *pòtaatəmulla*, P 25; *pətòttəmulla*,

1.1.1.2.

K 210, 235, 291; *pòtòttamulla*, I 275; *patéttamulla*, P 40; *patèemulla*, K 314; *patàttamujla*, P 5; *patòttamujla*, K 332; *pòtòttmuln*, O 73; *patòttamölla*, K 276, P 169; *patattamölla*, K 249; *patéttamölla*, K 336; *pòtaatamöjla*, P 69a; *pòtattamöjla*, P 60; *paataamöjlan*, P 22; *patòttameula*, K 276a; *pòtaatameula*, K 225, P 25; *patattameula*, K 281, 283, 287, 346, P 41, 44; *patòttameula*, K 206, 276b, 301, 309, 318, P 18, 14; *patéttameula*, K 191, 204; *patéttameula*, K 351; *patòttameula*, K 349; *patòttameula*, K 339; *pòtaatameula*, K 320, P 25; *pòtòttameula*, I 275, K 307; *paatattamèùla*, P 26; *pòtaatamèùla*, O 173; *patòttamèùla*, K 245, P 95; *patattamèùla*, K 243; *pòtaatamèùla*, K 294, P 72; *pòtattameujla*, O 286; *pòtòttamèùjla*, O 177, 255; *pòtaatamèùjla*, P 70; *patòttamèùjla*, K 260; *patòttamèùjla*, K 295; *pòtootamèùla*, K 295; *patattameula*, K 287; *pòtaatamèùjla*, P 88; *patattamèùjla*, P 88; *pòtaatamèùjla*, P 29; *patattameeln*, O 63a; *pòtaatamèùjla*, P 86; **patattenmolentje**: *patattameulaka*, K 244; **patatmolen**: *patatmölla*, K 208; *patatmeula*, K 235; *patòttmeula*, K 212; *patòttmeuln*, K 241; **patrasmolen**: *patràsmulla*, K 241; **aardappelmolen**: *erpalmmeula*, K 102*, 176, L 144, 187a, 200a, 241, 243; *erpalmmeula*, K 124a; *eerpalmmeula*, K 143, 163; *éerpalmmeula*, K 165; *èerpalmmeula*, K 173b; *errpalmmeula*, I 57a, K 188a, L 201; *errpalmmeula*, K 125a; *éerpalmmeujla*, K 183; **aardappelmolentje**: *erpalmmeulantja*, K 157; *éerpalmmeulatja*, K 178*; **varkensmolen**: *varkensmoola*, P 76; *virkasmeula*, P 18; *vèérvaksmeuujla*, K 183; *vèérvaksmèùjla*, P 16; **drankmolen**: *drankmeula*, L 160, 180b, 184, 185, 187, 243, 263; *drònkmeùjla*, O 288, P 69a; *drankmèùjla*, P 17; **plettermolen**: *plèttarmulla*, P 25; **pletmolen**: *pletmeula*, P 77; **voedermolen**: *vòèjarmölla*, P 70; **beestenmolen**: *bèèstamèùjla*, K 330; **molen**: *meula*, L 235, O 165; **aardappelmachine**: *erpalmachien*, K 176; *aerpalmasien*, K 145a; *erpalmasien*, L 183; *epalmasien*, L 145; **varkensmachine**: *vàrrvaksmasien*, L 182; *verkasmasien*, L 180b, L 200; *verrekemasjien*, een nieuwheidje uit ± 1900, Van Dam 4; **drankmachine**: *drankmasien*, L 150, 153, 263b; *drankmasièn*, molen waardoor het gekookte varkenseten wordt fijnge-draaid, Mischgofsky L 95; **aardappel-draaier**: *erpaldraajer*, K 146; **aardappelk-neder**: *èerpalkneejer*, K 174; **k-neder**: *kneejer*, K 237; **patattenstamper**: *patàttastumpør* P 88; **marmiet**: *marmiet*, P 88 (moelijk controleerbaar).

WERKTUIG WAARMEE LIJN-KOEKEN E.D. TOT BROKJES WORDEN GEMALEN

Vorrichtung zum Verschroten von Lein-kuchen – machine for cutting linseed cakes into cubes – moulin à cylindres lisses

(N 18, 135; N J, 7)

molen: *mulla*, P 22; *meula*, K 249, L 148; **koekmolen**: *kòèkmèjla*, P 39; **koekenmolen**: *koekamöjla*, P 60; **snijmolen**: *snèémèùwla*, P 99; **koeksnijmolen**: *koeksnijmeula*, Goossenaerts; **pletmolen**: *pletmoola*, P 23; *plètmulla*, K 249, 318, P 60a; *plètmèùla*, K 244; *plètmèwla*, P 7; *plètmöwla*, P 83; *plètmüllan*, O 68; *plètmulla*, K 350, P 46; **plettermolen**: *plèttarmulla*, K 238; *plèttarmèùla*, O 286a; *plèttarmèwla*, P 133; *plèttarmèjla*, P 29; *plèèrmuln*, K 310; **kraakmolen**: *krakmul*, O 165; *kròkmeula*, K 351; *krookmölla*, P 93; **breukmolen**: *breukmölla*, L 207a; **maalmolen**: *maalmulla*, K 329; **breekmolen**: *brèékmeula*, L 187a; *brèèkmölla*, K 248; *brèèkmèjla*, P 84; **mengelmolen**: *mèèngalmöjla*, P 48; **lijzemeelmolen**: *lèèzamièlmèjla*, K 336; **lijnkoekmolen**: *lajnkòèkmölla*, K 245; **lijnmolen**: *lijnmeula*, L 160; **bietenmolen**: *bietmoola*, K 202a; *biètmèùla*, K 336; **raapmolen**: *rowpmi:ln*, I 273; **breker**: *brikkør*, I 221a; *breekør*, I 57, 57a, K 193a, 243, 291, 349, P 4; *brèékør*, K 251, L 205, 206, P 18a; *brèèjkar*, K 244; *brèèkkør*, P 48; **koekbreker**: *koekbreekør*, I 57a, 79, K 125a, 157, 174, 175a*, 176, 179a, 202a, 220, 268, 320, L 144, 150, 153, 180b, 182, 206, O 69, P 77, Corn. Vervl. A., Goossenaerts; *kòèkbreekør*, K 191, 309; *kòèkbreekør*, K 204, 205, 210, 235, 237, 267, 270, 274, 276b, 287, 307, 309, 324, 339, 342, O 175; *koekbrèékør*, K 165, L 200a; *kòèkbrèékør*, K 208, 250, 255, 281, 357, 358, P 22, 95; *kòèkbrèèjkar*, K 225, 245, 292, O 165, 173, 177, P 60, 74, 94; *kòèkbrèèjkar*, K 246, 249, 283, 290, 295, O 286, P 69b; *koekbrèèjkar*, O 74, P 86; *koekbrèèkkør*, K 102*, L 180; *kòèkbrèèkkør*, I 275, K 206, 212, 245; *kòèkbrikkør*, I 268, 268a, K 210, 287; *kòèkprèèkkør*, P 70; *kòèkbrèèr*, K 241; *kewkbrèèjv*, K 240; *kòègbrèèjkar*, K 245; *kòèGbrèèkkør*, K 204c; *kòèGbrèèkkør*, K 225, 283; *kòèGbrèèkkør*, K 331; *kòèGbrèèjkar*, P 70; *kòèGbrèèjkar*, K 295; *kòèGbrèèkkør*, K 225, 225a; *kòèkbrèèkkør*, K 241; **koekenbreker**: *kòèkabrèèkkør*, K 348, 354, P 25; *kòèkabrèèkkør*, L 159, P 41; *kòèkambreekør*, K 324; *kòèkabrèèkkør*, O 177, 255; *kòèkabrèèkkør*, K 304; *kòèkabrèèkkør* P 88; *kòèkabrèèjkar*, P 131;

köëkbrajker, P 149; *kochabreker*, K 163; **lijnkoekbreker**: *länkköëkbrééjker*, P 128; **breekmachine**: *bréékmasjiën*, L 91b; *breejåkmassjiën*, P 35; **koekbreekmachine**: *koëkbreekmassjiënå*, K 135; **kraakmachine**: *kròòwkmassjin*, P 149; **presmachine**: *prés-måsjien*, K 307; **drankmachine**: *drank-måsiën*, L 263; **kraker**: *kraaker*, P 33; *kraawker*, K 349a, P 149; *krooker*, K 244, P 88; **koekkraker**: *köëkkaroaker*, O 174a; *köëkrooker*, O 238; **tussenwals**: *tussånwals*, K 299; **klonterwals**: *klòttarwél*, P 35; **walser**: *wålsår*, K 346; **olieslager**: *oolie-slaoger*, K 215; **bietensnijder**: *bietånsnèjår*, L 242; **pletter**: *plèttår*, P 137a; **pletteraar**: *plèttårèèr*, O 241; *plèttårèer*, P 77; *plèttårér*, K 243; *plèttåréj*, O 171; *plè'årér*, K 310; **presser**: *préssår*, K 307; **wroeter**: *vråüttår*, K 348.

HAKSELMACHINE

Häckselmaschine – chaff-cutter, chaff-chopper – hacheuse
(znd 26, 12)

[Toestel waarmee het stro gehakt wordt, dat als veevoeder moet dienen.]

stromachine: het type *stromachine* in K 188, 196, 265, 284, 295, 299, 301, 330, 332, O 288, P 2, 81, 155, 198; **stromes**: het type *stromes* in I 221b, K 287, O 172, 251, P 136; **strosnijder**: het type *stro-snijder* in K 188; *stroosnaar*, I 274, O 67, P 4, 13, 31, 32, 80, 81; **strozeis**: het type *strozeis* in K 339; **scherfzeis**: het type *scherfzeis* in K 247, 287; **zeis**: het type *zeis* in K 231, 267; **snijmachine**: het type *snijmachine* in K 186, 221, O 241, P 105, 159; **snijbak**: het type *snijbak* in K 201, 205, 210, P 136; **snijmes**: het type *snijmes* in K 274, 351, P 38, 94, 96, 98, 112; **snijbank**: het type *snijbank* in P 38, 41, 95; **scherfmes**: het type *scherfmes* in K 189, 276a, 310, P 25; **scherfbak**: *scherfbak*, K 213, 239, 240, 272, 277, 309, 348, 352, 354; **scherfmachine**: het type *scherfmachine* in K 196, 235, 236, 267; **kapmachine**: het type *kapmachine* in K 286, O 70, 243, P 145; **kapmes**: het type *kapmes* in K 200, P 86; **gerei**: *grej*, K 206, 207, 208; **strosnijmolen**: *stroo-snijmeulån*, ook wel *stroomeulån*, molen om stro mee te snijden. Hij bestaat uit een wiel met twee, drie of vier messen en een bak waar het stro in gelegd wordt. Door het ronddraaien van het wiel schuift het stro in de bak vooruit, het wordt dan telkens door een der messen afgesneden, Corn. Vervl. A..

–1.0.2.

Ketels, voederketels en toebehoren

VAATWERK WAARIN VEE- VOEDER WORDT BEWAARD OF KLAARGEMAAKT

Gefäss zum Aufbewahren oder Bereiten von Viehfutter – pans in which food is kept or prepared – futailer pour conserver ou préparer le fourrage

(N H; N Q, 1a; N 4, 57; N 5, 14; N 5, 88; N 5, 96; N 5, 114; ZND 20, 4 d; ZND 38, 33; DC 4)

[Uit de toelichtingen bij de verschillende benamingen blijkt dat men onderscheid maakt tussen *vast* en *vloeibaar* voeder en tussen voeder *klaarmaken* en *bewaren*; naar dit onderscheid is het lemma geordend.]

I vaatwerk waarin vast voeder wordt bewaard:

meelbak: *méélbåk*, I 265; *mééjlbåk*, K 282; *mélbak*, K 165; *mélbåk*, K 201; *meelbåk*, P 169; **voederbak**: *voejårbak*, K 172; *vèújårbak*, K 311; *vøejårbåk*, O 73; **meng-
bak**: *mingalbaak*, P 78; **drafbak**: *drafbak* bij landbouw; houten bak waar men draf in bewaart, Corn. Vervl. A.; **bak**: *båk*, vroegertijds, d.i. nog omstreeks 1900, bij sommige boeren: zowat 1 M. lange en ± 0 M. 50 brede bak dicht bij de waterput en welke met een „goot”, d.i. een buisgoot, met de koeiketel op de zul verbonden was om het voor die ketel nodige water niet (ver) te moeten dragen, Goossenaerts; **meelton**: *mèlton*, K 183 b; *meelton*, ton waarin voedermeel bewaard wordt, Goossenaerts; **voederton**: *voejårtonna*, L 153; **drafkuip**: *drafkuip*, bij landbouw; houten bak waar men draf in bewaart, Corn. Vervl. A. **kist**: *kíest*, K 168; II vaatwerk waarin vloeibaar voeder wordt bewaard: **spoelingkuip**: *spoelingkuip*, K 179b; *spulingkuip*, kuip die gewoonlijk de spoeling bevat, Corn.; **spoelington**: *spoe-
lington*, K 175; **drankbak**: *drånkbåk*, P 169; III vaatwerk waarin vast of vloeibaar voeder wordt bewaard: **kafketel**: *kåfketel*, ketel met beestenvoeder, doch hoofdzakelijk met kaf gevuld, al of niet gekookt, Goossenaerts; IV vaatwerk waarin vloeibaar voeder wordt klaargemaakt: **tobbe**: *tòp*, L 91b; **meelkuip**: *meelkuip*, de kuip waarin meeldrank klaargemaakt wordt, Goossenaerts; **spruitpot**: *spruítpot*, pot waarin koren gespruit werd, Goossenaerts; vaatwerk waarin zuurdeeg wordt gedaan om het te laten gisten en

1.1.1.2.

het met de koedrank te vermengen: *zuurvat*, bij landbouw; vat waar ongebruikte meelwaren, korsten van hevel of zuurdeeg in gedaan worden, om dit mengsel te laten gisten en met den koeidrank te vermengen, Corn.; VI vaatwerk waarin men gekookt voeder laat koud worden: **slagkuip**: *slagkuip*, zeer grote kuip, waar het gekookt voeder der koeien in koud wordt, Corn..

SOPKETEL

Futterbreikessel – swill tub – chaudière (N, H; N 4, 57; N 20, 26; RND 10, 31)
[De ketel waarin het veevoer wordt gestookt.]

sopketel: *sopketel*, K 184, L 144; *sòpketel*, K 187, 218, L 186, 264; *sòpkétal*, L 258; *sopkeetal*, K 187, 194, L 186, 264; *sòpkeetal*, K 136a, 143, 169, 170, 175a*, 184, 186, 216a, L 99, 149, 201; *sòpkeetal*, P 35a; *sopkeejtal*, K 166, 183, 184a 185, 186, 220; *sòpkeejtal*, K 183c; *sòpkéjtal*, L 255; *sòpkéttal*, L 201; *sòpkijtal*, L 159; *sòpkéttal*, K 135; *sòpkittal*, K 143, 147, 150, 165, 167, 177b, 177c, 180, 216, L 178, 182, 183, 199, 200, 200a, 205, 206, 207, 228, 233, 235, 241, 243, 263, 264; *sòpkittor*, L 144; *sòpkittal*, L 147, 157, 179, 183, 200, 203, 204, 204a, 205, 206, 225, 235, 243, 263a, 264; *sopketel*, stond op de voorstal, Van Dam 1; *sopketel*, werd in de herd gestookt en met de draaier naar de richting van de voorstal bewogen, Sassen (Eersel); *sòpkijtal*, znw. m. sopketel, gr. ketel waarin de sop v.d. koeien boven het haardvuur werd gekookt; een syn. is *koekittel*, De Bont; *sopketel*, Van Gerwen L 181; *sòpkittel*, sopketel: ketel voor de sop, wordt daarin gekookt en bewaard, hs Vissers L 180; **varkensketel**: *varkensketel*, K 333, P 33; *vérrakaskeetal* K 276 b, K 307, K 328, P 44; *vérkaskeetal*, K 349; *verrakaskeetal*, K 276; *veerkaskeetal*, K 178*; *véérakaskeetal*, K 276a; *varkaskéetal*, K 243; *vérkanskéetal*, P 35 a; *vérkaskéetal*, P 1; *vérrakaskéetal*, K 324, P 16; *vérkaskéjtal*, P 171; *vérrakaskéjtal*, P 27, P 29, P 48; *vérrakaskééjtal*, P 99; *véérakaskééjtal*, P 26; *verrakaski-jtal*, P 22; *verrakaskittal*, L 91 b; *vérkaskittal*, K 164; *vérrakaskittal*, K 350; *vérvakaskittal*, K 351; *verkaskittal*, L 148, L 205, L 206, L 263; *verrakaskéttal*, K 274; *verra²askee²al*, K 241; *vèrkas-kittel*, varkensketel, ketel waarin het varkensvoer wordt gekookt en bewaard, hs Vissers L 180; *vèèrkeskittel*, varkensketel, ketel waarin men varkensvoer kookt en bewaart, hs Vissers, L 180; *verkensketel*, *verkenspot*, ketel

waarin met het eten voor de verkens kookt, Corn. Vervl.; *vèrkaskijtal*, znw. m. varkensketel, ketel waarin varkenseten wordt gekookt, De Bont; *vèrkaskittel*, ketel waarin het varkensvoer wordt gekookt en bewaard, hs Vissers L 180; *verkensketel*, ketel om verkensvoedsel in te koken, Tuerlinckx; **koeketel**: *koeketal*, K 188, L 99, L 201, P 148; *kòèkeetal*, K 276, P 25; *koekjeetal*, I 118, K 0153, K 163, K 175a*, K 177 c, K 178*, K 179 a, K 182, K 188 a, K 190, K 235, K 256, K 262, P 33, P 37, P 99, P 103, P 136; *kòèjkeetal*, K 193 a, K 208, K 237, K 276, K 307, K 309, K 318, K 333c, K 339, K 351a, K 355, P 25, P 41, P 48, P 77; *kòèjkeetal*, K 191, K 201, K 204 c, P 35 a; *kujkeetal*, K 210, K 296, K 302, K 307; *kòjkeetal*, K 341 a, K 357; *kòjkeetal*, K 241, K 274, K 339, K 340; *koewkeetal*, L 149; *kajkeetal* K 267; *kòjkeetal*, K 274; *kùùjkeetal*, K 346; *kùùjkeetal*, K 231, K 234, K 235, K 273, K 276a, K 307, K 309, K 346; *kòèjkéetal*, K 246, K 252, K 287, P 4, P 17, P 94; *kòèjkéetal*, K 243, K 246, K 250, P 14, P 16, P 28, P 35a; *kòjkhéetal*, K 245, P 100; *koojkéetal*, P 70; *kajkéetal*, K 304; *kujkhéetal*, K 276 b; *kùùkhéetal*, K 283; *kòèjkhéetal*, K 283; *kòèkèetal*, P 139; *kùùjkhéetal*, K 283; *koekjeetal*, K 151, K 184a; *kòèkeejtal*, K 251; *kòèjkééjtal*, P 13, P 81, P 88; *kòèjkééjtal*, K 282, 0 162, P 39, P 84; *kòjkhééjtal*, K 295; *kèùjkhééjtal*, K 254; *kòèjkhééjtal*, P 128; *kòèjkhéjtal*, P 93; *kuihéjtal*, P 48; *kòjkhéjtal*, P 23; *kòèjkhéjtal*, P 27, P 86; *koekjeetal*, P 29; *kòèjkééjtal*, P 88, 144; *kòèjkhéjtal*, P 155; *kòèjkaajtal*, P 145; *kòjkaetal*, P 95; *kòèjkhàjtal*, P 145, P 148, P 154; *kòèjkajtal*, P 104; *kòjkaajtal*, K 295; *kòèjki-jtal*, K 332; *koekijtal*, P 48, P 82; *kòèjkijtal*, P 27; *kòèkhéttal*, K 288; *kòèjkhéttal*, K 206, P 7; *kòjkhéttal*, P 99; *keukéttal*, P 88; *kujkhéttal*, K 295; *kujkhéttal*, K 274; *kòèjkhéttal*, K 291; *koekittal*, L 199, L 200, L 205, L 206, L 233, L 241, L 263; *kòèkittal*, K 349 a; *koekjittal*, L 228; *koewkittal*, L 205, L 206; *kòèjkjittal*, K 237; *kòèjkjittal*, K 350, K 351; *kòjkhittal*, K 349; *kòèke²al*, K 241; *kòèjke²al*, K 310; *koek²al*, K 241; *kujke²al*, K 314; *keujke²al*, K 310; *kòjke²al*, K 241; *kòèjke²al*, K 240; *koeketel*, koepot (koeiketel, koeipot); ketel, pot om het veevoeder in te koken, Tuerlinckx; *koeketel*, 't zelfde als ketel; koeketel noemen de landlieden in de Baronie van Breda, gelijk in geheel Neder-Saksen, de ketel, in welken dagelijks voor het rundvee raapkoeken, koolbladen, loof van knollen, afval van groenten, schellen van appels en aardappelen

enz. voor de koeijen gekookt worden, dewijl de weilanden aldaar geen genoegzaam voedsel opleveren, Goossenaerts; *koeketel*, ketel waarin voer voor de koeijen gekookt wordt, Hoeufft; *köëkijtal*, znw. m. koeketel, grote koperen ketel waarin het eten voor de koeijen werd gekookt; ook *sopkeitel* genoemd, De Bont; *koeiketel*, znw. grote ketel, dienende om er den koeidrank of 't koeienvoedsel in te koken (ook in Brabant en Limburg), Corn. Vervl.; *köëkijtal*, koeketel, grote koperen ketel waarin het eten voor de koeijen werd gekookt, De Bont; *koe-ketel*, ketel waarin men veevoer bereidt?, Van de Biezen; **fornuis**: *fornuis*, K 135, K 146, K 147, K 151; *fornuis*, L 91b; *furnuis*, K 157; *fornöjs*, K 250, K 281; *fornust*, K 167; *fornòds*, P 28; *fornaas*, K 254, K 283, P 69; *fornaas*, K 247; *fornaajs*, K 125a; *fornéés*, K 341; *fornéés*, P 48; *fornijs*, I 102a, K 174; *feenijs*, I 102 a; *fornéjøs*, P 136; *fornest*, K 165, K 166; *fornest*, K 165; *fornaajs*, K 352; *fornees*, L 201; *fornéas*, fornuis (voor varkensvoer), P 168, Fourie 136; *fornéas*, fornuis (voor varkensvoer), P 161, Fourie 136; *fornéés*, fornuis (voor varkensvoer), P 110, P 150, Fourie 136; *fornéés*, fornuis (voor varkensvoer) P 166, Fourie 136; *fornaas*, fornuis (voor varkensvoer) P 102, P 104, P 137, P 143, P 149, P 154, P 154a, P 157a, Fourie 136; *fornéas*, fornuis (voor varkensvoer) P 165, Fourie 136; *forna*:s, dim. -kø, fornuis, ketel, waaronder een oven is aangebracht, dienende om het wasgoed af te koken; *fornéis*, ingemetste ketel op de koeizul, waaronder langs „den huis” gestookt wordt; niet bij alle boeren. (Ende van elcken heert van allerande ovens, fornaysen, stoven, asten, ende spessen) Gooss. pag. 215; **patatteketel**: *patattakeetal*, K 291; **kafketel**: *kafketal*, K 178*, K 188a; **cuisinière**: *kwiëzjérkø*, K 244 a; **drankeston**: *drånkstòn* L 93, L 150; *drånkstòn*, L 99; *drånktonnø*, L 160; *drånkston*, ton, waarin de natte aardappelpuree voor de varkens wordt bewaard; (Huisseling), Elemans 200; *drånkstòn*, ton waarin het varkenseten (gekookt en fijngemalen) wordt bewaard, Mischgofsky L 95; **marmiet**: *màrmiët*, P 63; *marmiët*, P 10, P 69; *marmiët*, P 72; *mèrmiët*, K 330; *maarmiët*, P 60, P 69; *mèrrèmiët*, I 268 a, I 271; *marmit*, P 88; *marmét*, P 112; *bèrramieter*, 'n soort koperen sop-ketel die boven het haardvuur werd gehangen, hs. Vissers L 180; **varkenspot**: *verkøspòt*, O 73; *varkenspot*, zekere grote ijzeren pot; heel wat kleiner dan een ketel, waarin

varkenseten werd klaargemaakt, toen nog niet veel varkens werden gehouden; Goossenaerts blz. 796; *verkenspot*, verkensketel, Tuerlinckx; **drankketel**: *drånk-ketel*, P 77, P 199; *drånkhéjtal*, P 27; *draånkhéjtal*, P 29; *drånkhittal*, L 235; **koepot**: *koejpòt*, O 169; **brutspot**: *brutspot*, L 159, L 180 b; *brutspòt*, L 187; **bruspot**: *bruspòt*, L 159; *bruspot*, L 150, L 159, L 188; *bråuspot*, L 184; **stoomketel**: *stoom-kittal*, L 263; **drankpot**: *drånkpòt*, O 73; **douche**: *döëts*, P 4, P 134; *düüts*, P 69; *döëjts*, O 72, P 60, P 61; *doesj*, O 250; *döësj*, K 285, O 274, O 275, O 286a; *düüs*, douche, een grote ketel waarin het varkensvoer wordt gekookt, Eylenbosch O 253; **stookpot**: *stookpòt*, K 100a; **kookketel**: *kookkeetal*, I 79; *kook-kittal*, L 148; **fornuisketel**: *fornuisketel*, K 165a; *fornéjjskeejtal*, P 112; *fornuiskittal*, L 144; *fornöüskeitel*, znw. m. fornuisketel, met een stookinrichting verbonden, ketel, die vooral gebruikt wordt voor het opkoken van wasgoed en het koken van veevoeder; De Bont; **brasketel**: *brasketel*, K 324; *braskéétal*, K 324; *bråskééjtal*, K 322; *braashééjtal*, I 269; *brøskéétal*, I 275; *brasketel*, ketel waarin het koeivoeder gekookt wordt, Corn. Vervl. A.; **varkensmarmiet**: *vèrrakasmèrvamiët*, K 311; **voerketel**: *voerketel*, K 151; *voejørkeetal*, L 153; *vöërkéétal*, K 287; **soppot**: *soppòt*, L 150, L 153, L 159, L 159 b, L 160, L 184, L 186, L 187 a; *søppòt*, L 153; *soppot*, L 160; **klinkpot**: *klinkpòt*, znw. m. klinkpot, gebruikte ijzeren pot met deksel en drie poten, die dient voor het koken van *potage* en het *spuïten* van roege; De Bont; **potketel**: *pòtkittal*, L 235; **drankkuip**: *drånkuip*, O 286a; *drånghéúp*, drankkuip, kuip waarin men vloeibaar voedsel voor de koeijen klaarmaakt, Eylenbosch O 253; **fornuispot**: *fornöwspot*, de vuurketel, Elemans 123; **drauwketel**: *drawkétal*, P 134; **kuip**: *koop*, kuip om drank voor de koeijen in te maken; staat in de stal, hs. Schrevens P 86; **sopketeltje**: *sophéttalijs*, K 184.

DEELKUIP

Bottich, in den Futterbrei geschöpft wird beim Verteilen des Futters über die verschiedenen Futtertröge – tub in wick the liquid food is ladled over when portioning out the food – cuve qui contient la patée liquide (N H; N 5, 96; N 5, 113; N 18, 130; ZND 16, 8)

[Kuip waarin het bereide vloeibare vee-

1.1.1.2.

voer wordt overgeschept wanneer men het gaat verdelen over de verschillende koebakken.]

deelkuip: *daalkòəp*, P 89; *dèlkòəp*, K 311; *dòlkòəp*, P 85; *daualkòəp*, P 29a; *dèalkòəp*, P 29 a; *dèalkòəp*, P 29 a; *daalkòəp*, P 29 a; *daalkèup*, P 85; *deelkuip*, *deilkuip*, (uitspr. delkuip); ook: drenkuip; Bijlandt; grote kuip waar de koesop uit den koeketel wordt ingegoten om ze daarna te verdelen in de koekuipen; **deelschotel:** *deelschotel*, of *deilschotel*, znw. houten schotel, dienende om den koeidrank uit den ketel in de kuipen over te scheppen; (Zuiden der Kempen) In 't Noorden en Westen *drenkschep* geheten, Corn. Vervl.; **braskuip:** *braskuip*, znw. kuip, waarin het nat voeder voor de koeien onderen gemengd wordt (Kempen), Corn. Vervl..

KUIP WAARIN GROENVOER WORDT GEWASSEN

Bottich, in dem Grünfutter gewaschen wird – tub in which greenfodder is washed – baquet dans lequel le fourrage vert est lavé

(N 5, 114; N 4, 77; N 12a)

deelkuip: *dòlkòəp*, P 85; **bietenkuip:** *bietakeup*, K 317; *bietakèup*, P 44; *bietakoop*, P 105; **kuip:** *kòəp*, K 283; *kaap*, P 154, P 154 a, P 171; *kèup*, P 95; *kooip*, P 76; *kòəjp*, P 72; *kwòəp*, P 134; *kòwəp*, K 354; *kòəp*, P 69; **waterbak:** *wòttərbòk*, P 78; **krib:** *kròp*, P 136; **waskrib:** *wòskribba*, P 88; **wasbak:** *wasbak*, L 205, L 206; **groenkuil:** *grüünkòwəl*, K 268.

DRINKBAK VOOR HET VEE

Tränketrog, Viehtränke – drinkingbowl – abreuvoir

(N 5, 113; N 14, 70; N H; DC 21, 1 h)

[Drinkbak voor het vee, op de wei of op het erf.]

waterbak: *wòttərbòk*, O 275; *wòttərbòk*, K 276; **kuip:** *kuip*, K 151; *kaap*, P 154; *kòəp*, P 72; *kèup*, L 177c; *kòwəp*, K 348; *kòəp*, K 274; **drinkkuip:** *drinkòəp*, K 307; *drienkòəp*, K 281a; **drinkkrib:** *drienkkrib*, K 331; **drinkbak:** *drinkbak*, K 143, K 276a, K 307, K 324, L 205, L 206, O 169, P 76, P 99, P 103, P 154a; *drinkbàk*, K 291; *drienkbak*, K 248, K 324, P 27, P 85, P 95; *drienkbàk*, I 268, I 275, K 331, K 332, P 67, P 68, P 171; *driengbak*, P 134; *drenkbak*, K 240; *drenkbàk*, P 81; *drenkbòk*, O 288; *dringbòk*, O 72; *drinkbòk*, K 240, K 277, P 105; *drinkbak*, een drink-

bak, Elemans 175; *drinkbak*, bak, waaruit het vee (buiten) drinkt, Goossenaerts; **drinkbakje:** *drenkbakska*, K 276; **drinkensbak:** *drienkasbak*, K 157; *drinkasbak*, K 183 b, L 205, L 206; **pompbak:** *pòmbak*, bak onder een pomp in de weide, drinkbak voor vee, Mischgofsky L 95.

INSTRUMENT WAARMEE MEN DE KETEL VAN HET VUUR AFNEEMT

Instrument, mit dem man den Kessel vom Feuer nimmt – instrument with which the tub is taken from the fire – instrument avec lequel on ôte le chaudron du feu (N 5, 149; N 5, 152; N 18, 31)

[Instrument waarmee men de warme ketel van het vuur afneemt.] **ketelhout:** *ketelhout*, K 100 a, K 102, K 135, K 0153, K 163, K 167, K 174, K 176, K 178*, K 179 a, K 180, K 183 b, K 184, K 186, K 188 a, K 235, K 295, L 99, L 201, L 205, L 206, P 148; *keejtəhout*, K 184 a; *keetalhout*, L 264; *ketalhout*, K 193 a; *keetalhout*, K 276; *keetalawt*, K 207, K 237; *kèetaloot*, P 198; *kèetalòdwt*, K 252; *kèjtalòdwt*, K 256; *kèetaloowt*, K 245; *kèetalòdt*, P 125; *kèejtalòdt*, K 329; *kajtalòdt*, P 154a; *keetalòut*, K 204; *keetalòwt*, K 201; *kèetaloot*, K 287, K 330, O 173, P 16; *kèjtaloot*, O 72; *kèjtalijt*, P 78; *keetalhòdt*, K 277, K 313, K 339; *ki-jtalhòdt*, P 48; *ketalhoot*, K 288; *kèejtalhoot*, P 105; *ketalhowt*, K 187; *keetalhòwt*, K 211; *keetalhòwt*, K 301; *kèetalhòt*, K 354; *keetalhòt*, K 301; *keetalhèwt*, K 301; *kèetalhèwt*, K 301; *kèetalholt*, L 159; *keetalhaat*, K 307, K 310, K 317, P 25, P 33; *kèetalhaat*, K 291; *keetalhéwt*, K 273; *keetalhaewt*, K 240; *kèetalhéwt*, K 240; *keetalhéjòt*, K 348; *keetalhéwt*, K 310; *keetalhut*, P 86; *keital(h)awt*, O 67; *keetalhòwt*, K 340; *keetalhèwt*, K 314, K 353; *keetalhèwt*, K 314; *keetalhéwt*, K 241; *kèetalhèwt*, K 241; *keejtəhout*, L 258; *kèttəhout*, K 307; *kèttəhawt*, L 183; *kittəhout*, L 91b, L 148, L 180, L 235; *kittəhout*, L 264; *kittəhout*, L 203b; *kittəhout*, L 233; *keitalhout*, znw. o. ketelhout, dik eikhout, dat onder de hengel van de sopketel ging en met de ene kant in de muur zat; het diende om de sopketel of enig andere ketel (varkensketel) hoger of lager boven het vuur te hangen; De Bont; *ketelhout*, znw., een hout, voorzien van twee haken, waarmede men getweeën den koeiketel bij den heis van 't vuur neemt of hem erover hangt; (K.) Corn. Vervl.; **draaghout:** *draaghout*, K 179a, L 149; *draoghout*, K 165; *draoghawt*, L 241;

dròdghèwt, K 240; *dròdghàwt*, K 226; *dròdgawt*, K 237; **stookhout**: *stookaat*, I 266; **talhout**: *talholt*, L 159; **sophout**: *sophout*, K 216a, K 218; **haalhout**: *héelhaat*, K 318; **hengelhout**: *engalaat*, P 112; **wishout**: *wisòdwt*, P 69; **hout**: *hout*, K 163, K 178*, L 201, K 353; **ketelstok**: *kajtalstaak*, P 95; *kajtalstajk*, P 95; *ketalstek*, P 103; *kééjtalstók*, P 72; **draagstok**: *dvaachstok*, K 335; *droachstok*, P 199; *draochstók*, K 324; *dröëachstók*, P 134; *dròdchstók*, P 72; *droochstok*, P 85; **stok**: *stok*, K 210, K 235, K 249, P 128, P 149; *stók*, K 340, K 341 a; *stak*, P 154; **ketelboom**: *keetalböëam*, K 191; **haalboom**: *haolbom*, L 186; *hōal-bwóm*, stuk hout waarmee de ketel wordt opgelicht om hem hoger of lager te kunnen hangen. Men steekt hem onder de hengel door, het ene eind in het revürgat, het andere eind in de rechterhand. Men heft de zware ketel omhoog en met de linkerhand wordt de haak hoger gebracht. Ook wel voor lichte ketels, als de hengel heet is; Renders L 226; **ruiboom**: *rooböëam*, K 332; **hefboom**: *hefboëam*, K 331; *héfböëam*, K 333b; *efboëam*, K 335; *éfböam*, K 237; *éfböëam*, K 281a; *ufböëam*, I 220, P 81; *efboem*, I 79; *évböëam*, K 330; **handboom**: *amböëam*, O 169; **ketelhaak**: *kéétalaak*, K 330; *keetalhaok*, K 349; *hijtalook*, P 88; *kéétalhòdk*, K 301; *kééjtalook*, P 78; **hefhaak**: *éfbók*, K 248; *huvhaok*, K 349; **draagbalk**: *dròdgballak*, P 10; **kluppel**: *klüüpal*, K 307, K 330; **klepel**: *klippal*, K 220; **hengel**: *hengal*, K 220, L 150; *hëngal*, K 192, K 211; *hèngal*, P 100; *éngal*, K 207; **hengsel**: *haasal*, K 310; **katrol**: *hòtròllə*, O 162; **afhaker**: *ófookəv*, O 173; **afnemer**: *ófneməv*, K 318; **afheffer**: *afheffəv*, K 193a; **afvat**: *afvat*, K 184; **losse angel**: *lossə angal*, K 174; **haalschaar**: *hòlsscheev*, L 159; **ketelijzer**: *keetalijzəv*, K 180; *kéétal-aajzəv*, K 252; *kittelijzəv*, L 180 b; **handgreep**: *antgréjəp*, P 144; **heinze**: *hijs*, K 269; *ijs*, K 188 a; *heus*, K 348; *haas*, K 296, K 309; *haos*, K 340, K 341a; *aas*, K 291, P 81; *ās*, P 154; *òs*, K 329; *òəs*, I 220; **heinseling**: *hòjzələng*, K 240; *haazəring*, K 273; *haazəringk*, K 273; **hefgreep**: *éfggrééəp*, K 248; **greep**: *greep*, K 124 a; *gréjəp*, P 163; **tang**: *tang*, P 89; *taang*, P 125; **spaon**: *spaon*, K 176; **kruk**: *krüük*, I 268; **koude hand**: *kouwə hant*, K 163, L 205-206; *kouw hant*, K 0153; *kawwhaant*, K 313; *kaaw haant*, L 184; *kaahaant*, K 307; *kaawaant*, K 201; *kaawant*, K 252; *kèw haant*, L 233; *hòdw-went*, K 256; *kaa dngt*, P 76; *kéjəf hònt*, K 354; **koude haak**: *kaawəv haok*, K 167;

de kleine haakjes: *də klén ókskəs*, P 148.

KACHEL WAAROP DE SOPKETEL WORDT GESTOOKT

Feuerstelle, auf der der Breikessel geheizt wird – stove on which the swill tub is heated – poêle sur lequel le chaudron de sauce est chauffé.

(ZND 23, 58 c)

[Kachel waarop de sopketel wordt gekookt.]

fornuis: *fornuis*, K 195a, K 212, K 237, K 244, K 312; *fornaas*, K 237, K 330; *fornaazjə*, I 266; *fornaəs*, K 206; *fornijs*, K 261, K 267, K 272, K 304, P 41; *fornöəs*, K 299; *fórnaas*, K 296, P 25; *fórnaas*, O 157; *fornuisj*, K 235; *fornijs*, K 210, K 244, K 262, K 274, K 304, K 305, O 68, P 41; *fornas*, K 237; *fornás*, K 237; *fərnaas*, P 23; *fərnəs*, K 213; *fərnaos*, K 331; *fərnòds*, K 330, P 84; *fərnous*, K 224; *fərnaas*, I 119, I 266, K 210, K 224, K 235, K 236, K 237, K 272, K 284, K 287, K 305, K 341a, K 346, P 132; *fərnaasə*, K 237; *fərnaa(j)s*, K 240; *fərnaajs*, K 240, K 272; *[v]ərnajs*, K 276; *fərnájs*, K 237; *foernaas*, K 236, K 274, P 73; *foernijs*, K 212; *foerneuzə*, I 266; *fənijs*, K 209, K 213; *fənéəs*, K 339; *fərnàəs*, K 273; **fornuisje**: *fornijskə*, P 41; *fərnijskə*, P 41; **komfoor**: *komfoor*, K 244, K 255, K 267, K 309; *komfóór*, K 307; *komfoevəv*, K 274; *komfóev*, O 157; *komfwəv*, K 207; *konfoor*, K 244; *konfoo(ə)v*, K 213; *konfoevəv*, K 274; *kafoevəv*, K 245, K 265; *kafoevəv*, K 265; K 277, K 312, K 348, P 80, P 129; *kafóevəv*, O 251; *kofoor*, K 274, K 293, K 305; *kofoovəv*, K 296; *kofoevəv*, K 269, K 274; *kofoevəvə*, K 339; *kofoevjəv*, K 274; *kofoov*, O 238; *kófóev*, K 301; *kófoov*, K 304; **komfoortje**: *kafóevəkə*, O 289; *komfóevəkə*, K 330; **duivel**: *duivəl*, K 304; *duuvəl*, K 233, K 307 b, K 334, P 198; **duiveltje**: *duivəltjə*, K 211, K 236, K 267; *dūūvəltjə*, K 263; *duuvəlt(t)jən*, K 241; *duuvəltsjə*, K 330; *duuvəltjə*, K 189 a, K 211, K 267, K 299, K 339, P 23; *duuvəlkə*, K 309; *duuvəlkən*, I 266, O 67; *duuvəltjə*, K 251; *deuvalkə*, P 126, P 198; *deuvalkə*, P 126, P 198; *deuvaltjə*, K 330; *deuvaltsjə*, K 330; *dievaltjə*, K 339, K 341; **vuurtje**: *vuurkə*, K 277, O 286; *vurkə*, K 237; *vūūvəkə*, K 330; *vūūvəkən*, K 352; *vuura?ən*, K 277; *viēvkə*, K 237; *vierkən*, O 158; *viēvkən*, K 240; *vierəkə*, K 301; *viekə*, P 4; *veekə*, P 127, P 198; **vuur**: *vier*, K 265, K 268; *vie*, O 274; *[v]ee*, P 198, (zonder fonetische documentatie van het eerste foneem); **olievuur**: *hulləviev*, K 295; *hūūlləvīē*, P 29a;

1.1.1.2.

uulavie, K 331; *oelavie*, P 27; *höēlavūū*, P 25; *öēlavūūj*, P 94; **oliekot**: *öēlakót*, P 129; **vuurkachel**: *vuurkachel*, K 196; **douche**: *dīēs*, K 338; *doesj*, O 274, O 275, O 286; *dōēzj*, O 251; *does*, K 277; *doets*, P 198; *dōēts*, O 68, P 10; **vapeur**: *vapeur*, K 286; *jeupeur*, K 225; *vōpeur*, K 285; *vapeur*, K 225; **stoofje**: *stoofkæn*, I 272; *stofkæn*, K 106; *stofka*, K 247, K 277; **stoofketeltje**: *stōfkéttalka*, P 10; **oven**: *ovæn*, O 68; **driepikkel**: *drijpikkal*, I 266; **jacht**: *jacht*, I 221; **foezel**: *foezal*, K 330, K 331; **haard**: *hīejt*, P 38; **vuurkachelkje**: *vuurkachelkje*, K 196; **ketelvier**: *ketelvier*, (flink) vuur, met turf en hout, om de koeiketel aan de kook te krijgen – voor het verkrijgen van een groot ketelvier werd links en rechts tegen het hout, turf gezet en achteraan geregeld een mandeke gemul tegen de muur gekapt. Zo bleef de ketel lang aan de kook. De turf werd wel eens zo bij een geduwd dat het vuur toegedekt geraakte, Goossenaerts; **fornuispot**: *fanōjspót*, kachel waarop varkensvoer wordt bereid, Mischgofsky L 95.

VERHOOGING IN DE STAL, WAAROP DE KOEKETEL STOND

Erhöhung im Stall, auf der der Kuhkessel stand – elevation in the cow-house on which the cow-tub stood – exhaussement dans l'étable sur lequel le chaudron de vache se trouvait

ketelstoel: *ketelstoel*, bij landbouw: ronde ophooging in zoden m.e. ketelwisch boven op, waar de koeketel op gezet wordt, als hij gekookt is en men hem gaat uitvoederen; ook: *duvel*; Corn. Vervl. A.; *ketelstoel*, ronde ophooging, stenen ringstoel, op de zul, met een ketelwisch boven op, waarop een ketel gezet wordt als hij gekookt is en uitgevoerd worden zal; Goossenaerts; **stoel**: *stoel*, voor ketelstoel als geen verwarring mogelijk is, Goossenaerts.

RING ONDER DE KOEKETEL

Ring unter dem Kuhkessel – ring under the cow-tub – anneau sous le chaudron de vache

ketelwisch: *ketelwisch*, L 99; *ketelwisch*, znw. m. ketelwisch, gedraaide strooien ring die op de sopwagen onder de sopketel lag; De Bont; *ketelwisch*, dikke hoepelvormige strowrong boven op een ketelstoel; Goossenaerts; *ketelwisch(ch)*, bij landbouw: strooien wisch, cirkelvormige band stroo,

liggende o.d. *ketelstoel* om de koeketel, niettegenstaande zijnen gewelfden bodem, te houden staan; Corn. Vervl. A.

SPRUITPOT

Topf, in dem Kohlsprossen gekocht werden – tub in which sprouts are cooked – marmite qui sert à bouillir la nourriture des animaux

(N 18, 129)

[Pot om koren dat aan de beesten wordt gevoerd in te koken om het te laten zwel- len.]

spruitpot: *spruitpot*, K 141, L 144, 153; *sprōjtpót*, K 245, 250, 281; *sprōjtpót*, L 241; *sprōdōjtpót*, K 245; *sprōatpót*, K 206; *sprōwatpót*, K 274; *sprōdōwatpót*, K 307; *spruitpót*, K 254; *spruitpót*, K 260; **spruitketel**: *sprouwkeetal*, K 178*; *sproutkittal*, L 200; *sprōwkittal*, L 235; **sputpot**: *sputpót*, L 263b; *spōjtpót*, K 309; *spōatpót*, K 311; *spōdōatpót*, K 307; **sputketel**: *sputkeetal*, K 311; *sputkeetal*, K 358; *sputkeetal*, K 307; *sputkajtal*, P 104; **kookketel**: *kookkeetal*, K 157; *kōdōkējtal*, K 330; *kōkēttal*, K 330; **zwellketel**: *zwellkeetal*, K 276; *zwellkittal*, L 206; **ketel**: *keetal*, P 77; *kēétal*, P 70; *kēéjtal*, O 177; *kittal*, K 210, 235; **sopketel**: *sopkeetal*, K 174 a, L 242; **drankpot**: *drangkpót*, O 73, 165; **stookpot**: *stōakpót*, K 339; **kookpot**: *kōwkpót*, P 48; *kaokpót*, O 173; **trekpot**: *trēkpót*, P 99; **struispot**: *struispot*, L 180b; **ijzeren pot**: *aezava pót*, K 251; **spijsketel**: *spōskittal*, K 179a; **braspot**: *brōspót*, I 275; **korenspruiter**: *koorānspruiter*, K 291; *kōdōra-sprōdōtar*, K 291; **korenspruiter**: *koorā-spruiter*, K 357; **fornuis**: *fērnōs*, K 332; *fānuis*, K 124a; *fānuis*, K 147a; **marmiet**: *mōrmet*, O 286; *mōrmiēt*, P 69b; **marmietje**: *mōrmiētaka*, P 44; **kuip**: *keup*, K 191; **sputkuip**: *sputkōdōwap*, K 307; **barstpot**: *bēstpót*, K 287; *bēstpót*, K 287; *pēstpót*, K 320; **barstketel**: *bēstkeetal*, K 324; **kiempot**: *kēēmpót*, P 88.

DE WAGEN WAAROP DE KOEKETEL NAAR DE STAL WERD GETROKKEN

Wagen, auf dem der Kuhkessel in den Stall gezogen wurde – cart on which the cow tub was drawn to the cow-house – voiture sur laquelle le chaudron de vache était tiré à l'étable

(N 5, 153)

ketelwagen: het type „ketelwagen” in: I 102a, K 178*, K 179a, K 182, K 188a, K 307, L 201, L 206/205, P 148; *keetal-*

waogən, K 194; *keetalwāoga*, K 211; *keetalwōdoga*, K 191, K 204, K 274, K 307; *keetalwaggə*, P 86; *keetalwōggə* K 201; *keetalwōggən*, K 268; *keetalwōggən*, K 135; *keejtalwaogən*, K 184a; *kéétalwaoga*, K 291; *kéétalwōdoga*, P 125; *kéétalwōdoga*, K 252; *kéétalwōdoga*, K 354; *kééjtalwaaga*, K 329; *kééjtalwaagan*, O 72; *kééjtalwaagal*, P 105; *kéétalwaaga*, L 159; *kéjtalwōdoga*, K 256; *heeʔalwōdoga*, K 240; *heeʔalwōdoga*, K 240; *kittalwaagan*, L 233; *kittalwaoga*, K 0153, K 179a, K 193a; *kittalwaogən*, L 235; *kittalwōdoga*, K 207; *kajtalwaggəl*, P 154a; **ketelwagentje**: *kittalwaogəntje*, K 186; *keetalwōdogaška*, K 341a; *kééjtalwoogaska*, P 78; *heeʔalwōdogaškən*, K 340; **rolwagen**: *rōllawōdogaška*, K 339; *rōllawōdoga*, K 333b; *rōllawaoga*, K 281a; *rōllawaaga*, K 330; **wagentje**: *wōggaska*, K 335; *wōdogaška*, K 353; *wōdogaška*, I 220; *waogalkə*, P 95; *waogaska*, K 193a; *wage(n)ška*, zeker wagentje op 2 of 4 wielen om de koeketel te vervoeren, Goossenaerts; **sopwagen**: het type „*sopwagen*” komt voor in: L 228; *sōpwaoga*, K 183; *sōpwaogən*, K 163, K 183b, K 187, K 216a, K 217; *sōpwaoga*, K 184, K 220, L 258; *sōpwōdoga(n)*, znw. m. *sopwagen*, laag wagentje op twee kleine wielen m. een ronde, gedraaide strowis, de zgn. ketelwis erop; tot voor enige tientallen jaren diende de *sopwagen* om de zware *sopketel* van de draaiboorn naar voorstal of goot te brengen; De Bont; **sopwagentje**: *sōpwaogəntje*, K 218; **stalwagen**: *stōlwaaga*, K 331; *stōlwōdogaška*, K 248; **handwagen**: *antwōdogaška* K 237; **koewagen**: *kōéjwōdoga*, K 240; **ketelkar**: *kéjtalkaar*, K 330; *kittalkaar*, L 180, L 264; **ketelkarretje**: *ki-jtalkérkə*, P 48; **vapeur**: *vapeur*, K 304; *vōppor*, K 307; *vōppur*, P 33; *vappōr*, K 318; *vapeur*, ook een houten toestel op vier wielen en met langen dissel, op hetwelk de koeketel gezet wordt, om hem naar de stal te voeren, als het fornuis wat verre van de stal staat, Corn. Vervl. A.; **slede**: *sleeda*, L 201; **trein**: *trèn*, K 268; **duivel**: *du(i)vel*, houten wagentje waarmee de koeketel van het vuur naar de stal gevoerd wordt, ook: *du(i)veltje*, Goossenaerts; *duivel*, houten wagentje om den koeketel in den stal te voeren, ook: *ketelstoel*, Corn. Vervl. A.

KAR OM VLOEIBAAR VOEDSEL TE VERVOEREN

Karren zum Befördern von Futterbrei – cart to transport liquid food – charrette pour transporter de la nourriture liquide

spoelingkar: *spoelingkar*, speciale kar om spoeling te vervoeren, Goossenaerts.

VAT OM VLOEIBAAR VOEDSEL TE HALEN

Gefäss, in dem Futterbrei geholt wird – cask to fetch liquid food – tonneau pour ramener de la nourriture liquide

spoelingvat: *spoelingvat*, vat om spoeling te halen, best gelijkend op een bierton, Goossenaerts; *spulingvat*, *spulingsvat*, znw. vat om spuling te halen of te bewaren, Corn. Vervl.; **spoelingbak**: *spulingbak*, *spulingsbak*, znw. bak met een deksel, welken men op een kar of een kruiwagen zet en waarin men spoeling heeft. Corn. Vervl.

MANDJE WAARMEE MEN HET ETEN VOOR DE DIEREN HAALT

Körbchen, in dem man das Futter für die Tiere holt – little basket in which food for the animals is fetched – petit panier avec lequel on ramène la nourriture pour les animaux

voedermant: *voedermant*, gewone mand (veertelsmand) om beestenvoeder aan te brengen, Goossenaerts; **pulpmand**: *pulpmand*, gewone mand, doch die er geregeld alleen voor gebruikt werd omdat ze altijd „wat aangeladen was van de pulp”, Goossenaerts.

VOEDERMIK

Futterbrot – fodderloaf – miche (N 18, 26a; N 18, 31)

[Korte houten gaffel om veevoer te roeren in, of te scheppen uit de koe- of varkensketel; uit enkele antwoorden blijkt dat in de betrokken plaatsen ook ander voorwerpen hiervoor gebruikt werden.]

mik: *mik*, K 307, K 318; *miëk*, K 245, K 250, K 281, K 292, K 350, P 25; *mék*, K 348; **voedermik**: *vujərmik*, K 204, K 307; *vujərmieëk*, K 274, K 304; *vōujərmek*, K 245; *voejərmik*, K 179a, L 241; *vōējərmieëk*, K 225, K 245, P 70; *voojərmik*, K 241, K 276; *vōjərmieëk*, O 177; *voojərmieëk*, P 70; *vujərmik*, znw. m. *voedermik*, korte houten gaffel waarmee men voorheen door de *sop* roerde, De Bont; **drenkmik**: *drēnkmiëk*, K 206; *drēkmik*, K 276b; *drenkmik*, znw. in 't Z. der Kempen: deelriek; gaffelvormige stok, dienende om het voeder uit den koeketel in de drenkkuipen over te brengen (K),

1.1.1.2.

Corn. Vervl; **roermik**: *ruujrmik*, L 235; *rūūrmik*, P 1; **koemik**: *kōejmik*, K 205; *kōejmiēk*, K 204c; **brasmik**: *brōsmiēk*, I 275; **sopmik**: *sopmik*, L 180b; **deelmik**: *dēlmik*, K 310; *dīlmiēk*, K 237; **ketelmik**: *ketelmik*, houten gaffeltje om in een gevulde koeketel te roeren, Goossenaerts; **riek**: *riēk*, K 287; *riējk*, P 41; **daalriek**: *daalriēk*, K 333; *daariēk*, K 352; **ketelriek**: *ketalriēk*, K 174, K 179a, K 188a; *ketelriēk*, houten mik, houten schup, ook een niet nader te bepalen stamper om varkenseten (in grote ijzeren pot) dooreen te roeren, Goossenaerts; **koeketelriek**: *koeketalriēk*, K 312; **sopriek**: *sopriēk*, P 33; **voederriek**: *vōējariēk*, K 281a; *vōējariēk*, K 191, P 41; *vōējariēk*, P 48; *vōējariēk*, P 95; *vōjariēk*, P 22; *vōjariēk*, K 260; *vōdōjariēk*, K 251; *vōējariēk*, K 330; **deelriek**: *dēēlriēk*, K 274; *dēlriēk*, K 346 *dējlrīk*, K 357; *dēēlriēk*, K 318; *dēēlriēk*, K 281; *dēējariēk*, P 17; **drenkriek**: *drenkriēk*, L 201; *drenkriēk*, P 25; *drenkriēk*, K 245, K 339; *drenkriēk*, K 276b; *drenkriēk*, K 330; **drankriek**: *drankriēk*, P 89; *drankriēk*, P 88; *drangkriēk*, P 171; **fornuisriek**: *fōrnōēsvriēk*, K 295; *fōnīsvriēk*, K 174; **bollekesriek**: *bōllakavriēk*, K 291; **topriek**: *tōpriēk*, K 174; **schepriek**: *schepriēk*, K 193a; **brasriek**: *brasriēk*, K 324; **depriek**: *dēpriēk*, K 304; **koerriek**: *kōējriēk*, P 35a; *kōējriēk*, K 250, 281; **varkensriek**: *vōrrakavriēk*, I 275; **patatriek**: *pōtōtteriēk*, P 99; **riek met platte tanden**: riek met *platta tanna*, K 295, 287; riek met *plōtta tōnna*, K 287; **greep**: *grēēp*, O 69; **dranggreep**: *drōngkgrāēp*, O 177; **drenkgreep**: *drōngkgrēēp*, O 173; **pulpgreep**: *pūūlpchrēēp*, P 18; **voedergreep**: *vōējargrēēp*, P 70; **bietengreep**: *bietagrēēp*, O 177; **greep met platte tanden**: *grēēp mē plōtta tōnna*, P 4; **gaffel**: *gaffal*, K 244, K 251; *gaafal*, K 276a, K 307; *gaffal*, K 310; **gaffeltje**: *gaffalka*, P 171; **drenkgaffel**: *drenkgaffal*, P 86; **voedergaffel**: *voergaffal*, K 179a; *vōējargaffal*, K 330; **deelgaffel**: *deelgaffal*, K 237; *dawalgaffal*, K 241; *delgōffal*, K 346, K 309, K 348; *deelgaffal*, deilgaffel, bij landbouw, ook: drenkgaffel, houten drietand dienende om het voeder uit den koeketel te heffen, (Z. der K.) Corn. Vervl. A.; **hoীগaffel**: *ōjgaffal*, K 276; **delfgaffel**: *dellafgaffal*, K 309; **roergaffel**: *reergāffal*, P 27; *rojergāffal*, K 357; *riērgāffal*, K 287; *riērgōffal*, P 89; **slechte gaffel**: [De volgende opgave moet wel geïnterpreteerd worden als: „gaffel die niet meer voor een andere taak geschikt is”.] *kōjgaffal*, K 276; **schuddegaffel**: *schūēdagāffal*, P 27; *schūēdagōffal*, L 271;

stok: *stok*, P 136a; *stōk*, K 243; **akerstok**: *akōrstōk*, P 127; *ōkkōrstōk*, P 131; *akkōrstōk*, P 99; **roerstok**: *rūūrstōk*, K 312, P 18; *rūūrstōk*, P 44; **mikstok**: *miēkstok*, P 33; **klepel**: *klīppal*, L 200; **kookklepel**: *kookklīppal*, L 201; **roervork**: *roervork*, K 174; **voedervork**: *voēiārvork*, L 153; **schuplepel**: *schuplepāl*, L 200; **roerhout**: *ruurhaat*, L 242; **riekschop**: *riēkschōp*, K 320; **roerder**: *rūūdōr*, O 173; *rūūv*, K 274; **kortroerder**: *kulrūūdōr*, I 275; **schepper**: *schēppōr*, K 292; **fornuisschepper**: *fōrnōōschēppōr*, K 287; **stamper**: *stāmpōr*, K 324; *stōmpōr*, K 358; *stōēmpōr*, P 35a.

KOESCHEP, SCHEP ZONDER STEEL OM VOER UIT DE KOEKETEL TE SCHEPPEN

Stiellose Kelle, mit der Futter aus dem Kuhkessel geschöpft wird – cow-scoop, scoop without a handle to scoop food out of the cow-tub – pelleté de vache; pelletée sans manche pour puiser de la nourriture dans le chadron de vache (N 18, 9a)

koeschep: *kōējschēp*, K 193a, L 206; *kōējschēp*, K 245, 250, 251, 281; *kōējschēp*, K 204; *kōējschēp*, K 245; *kōējschuup*, K 225; *kōējaschuup*, I 271; *kōējschuup*, P 22; *kōējschuup*, K 357; *kōējschōēp*, K 248; *kujschuup*, K 260; *kōjōschuup*, K 276; *kōējschēp*, schep zonder steel om 't laatste voeder uit de (koei)ketel te scheppen, of om nat meel te vervoederen, Goossenaerts; **koeschepper**: *kōjōschuppōr*, O 288; **koeschepel**: *kōējschēēpāl*, K 330; **drankschep**: *drānkschēp*, L 153, 185; *drānkschēp*, K 324; *drānkschēp*, P 133; *drōnksjēp*, P 89; **drankschop**: *drānkschuup*, P 88; *drānkschōēp*, P 99; *drāngkschōēp*, P 95; *drōngkschuup*, O 177, P 69b; **drenkschep**: *drēnkschēp*, K 206; *drenkschēp*, houten schotel, dienende om den koeidrank uit den ketel in de drenkkuipen over te scheppen, in 't Z. der Kempen, Corn. Vervl. **drenkschop**: *drēngkschuup*, O 173; *drēngkschōēp*, K 274; **drankschepper**: *drānkschōppōr*, L 180b; *drōngkschuppōr*, O 288; **drinkschep**: *drīnkschēp*, L 187a; **meelschop**: *mējlschuup*, I 271, K 287; *mēējlschōēp*, P 70; *mēēlschōēp*, K 339; *mēēlschōēp*, P 25; *mēēlschēp*, K 191; **meelschep**, *mēēlschēp*, houten vaatwerk, met steel, om droog meel te scheppen vóór het beslaan, Goossenaerts; **schopje**: *schōēpaka*, K 287; **schepper**: *schēppōr*, K 287; *schuppōr*, I 275, L 200, P 72, P 128; *schōppōr*, K 358, L 263; *schōppōr*, L 182; **schep**: *schēp*, K

157, 179a, 193a; **schepje**: *schepkə*, K 174a; **houten schep**: *héejīarən schēp*, K 241; **houten schepper**: *houtən scheppər*, P 77; **ijzeren schepper**: *ijzarən scheppər*, P 77; **drekschop**: *drékschēūp*, K 276b; **drekschepper**: *drékschuppər*, P 60; **roerschop**: *rūūrschup*, K 307; **stalschop**: *stōlschūūp*, K 260; **winkelschop**: *wienkəlschuup*, P 25; **varkensschop**: *vōrrakəschōēp*, P 104; **brij-schop**: *braschūūp*, K 244; **ketelschop**: *ketalschop*, K 174; **voederschepper**: *voejər-scheppər*, L 243; **handschepper**: *aantschuppər*, O 165; **drankoest**: *drankoest*, L 150; **drenkschotel**: *dréngksjchootal*, K 274; **deelschotel**: *dēlschootal*, K 346; **houten schotel**: *aatə schootal*, P 18; **ketelschotel**: *ketalschotal*, K 174; **witterschotel**: *wittarschotal*, L 241; **voederschotel**: *voejər-schottəl*, L 263; **teil**: *tēl*, K 205; **teiltje**: *tēlkjə*, K 314; **scheppan**: *schōppōn*, P 44; **schepbak**: *schubbaak*, O 255; **spaan**: *spōdn*, K 249; **spint**: *spint*, K 212; **pollepel**: *pōllepəl*, P 41; **pannetje**: *pēnməkə*, K 309; **emmer**: *eeamər*, K 309; **vat**: *vat*, K 183; **modderschieter**: *moddərshietər*, K 151.

WERKWOORDEN I.V.M. HET KOKEN VAN VEEVOEDER

Verben im Zusammenhang mit dem Kochen von Viehfutter – verbs in connection with the cooking of cattle-fodder – verbes en rapport avec la cuisson du fourrage
stoken: *stoken*, inzonderheid van het aan de gang houden van het vuur onder een koeiketel, Goossenaerts; *stooke*, een grote ijzeren of koperen ketel met aardappelen aan de kook brengen (Huisseling), Elemans 200; **omroeren**: *omroeren*, in toepassing op de koeiketel, waarin het gekookte voeder, even vóór het voederen, door roeren nog wordt doorengemengd, Goossenaerts; (koren) **spuiten**: *spūitan*, onder 't veevoeder mengen, L 263a; *spuiten*, in heet water laten zwellen inz. van koren, De Bont; **speusten**: *speusten*, veevoeder koken, A G 253 Verm.; **spruiten**: *spruiten*, graan in heet water laten zwellen, eer men het aan het vee geeft, Corn. Vervl.; *spruiten*, van koren; het in een zak doen en in de koeiketel hangen die aan de kook wordt gestookt om die te doen zwellen en dan te vervoederen aan paarden, Goossenaerts; **stalen**: *stalen*, eigenlijk water, koeidrank, warm maken met er heet staal of ijzer in te houden en verder in 't algemeen warm maken, Corn. Vervl.; **dompen**: *dompen*, in toepassing op een (warme) koeiketel, ook als teken dat hij bij het koken is,

Goossenaerts; N.B. *domp*, damp, in speciale toepassing o.m. op de damp die opstijgt uit een warme koeiketel, Goossenaerts. *puiit*, de kleine hoeveelheid (allicht bruin) water dat uit een kokende (koei)-ketel door het gat midden in het scheel opborrelt, Goossenaerts.

-1.0.3. Tuieren

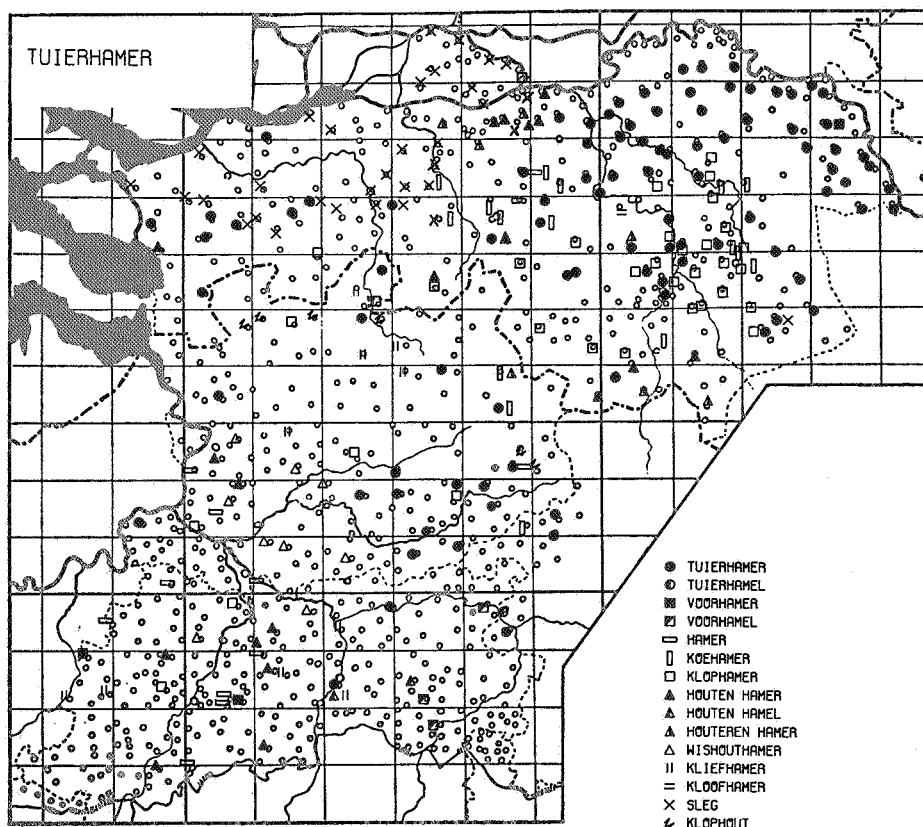
TUIERHAMER (zie kaart)

Tüderhammer – thether-hammer – mar-teau de piquet
(N 14, 74; DC 13, 17)

[Grote, houten hamer met lange steel om de tuierspaal in de grond te slaan.]

tuiershamer: *tuiərhaamər*, K 168, 171, 179a, L 99, 100, 104, 144, 144a, 145, 145a, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 157, 158, 160, 178, 178a, 179, 180, 201, 202, 203b, 208, 226; *tuiərhaamər*, K 172, 185, 199, 199a, L 264; *tuiərhammər*, K 150, 154, L 150, 153, 154, 180b; *tuiərhammər*, L 207; *tuiərhoomər*, L 201; *tuiərhaomər*, K 147, 188a; *tuiərhommər*, L 203; *tuirommər*, L 180b; *tuurhaamər*, I 78, K 176, L 185, 186*, 187, 188, 190, 209a; *tüürhaamər*, L 212; *tuurhammər*, L 263; *tuurhaomər*, K 174, 174a; *tuuraomər*, K 173b, 174; *turhaamər*, L 145, 186; *tujər(h)aomər*, K 312; *tujərhdòmər*, K 312b; *tujəròdmər*, K 207, 301; *tujərhdòmər*, K 274, 304; *törhaamər*, K 172, 177c; *törhaomər*, K 184; *töjərhdòmər*, K 191, 274, 346; *töjəròdmər*, K 225; *töjərhdòmər*, K 291; *teurhaamər*, L 112, 159, 160, 184; *teujərhaamər*, L 184, 187a; *téürhaamər*, L 177b; *teurhammər*, L 155; *teujərhdòmər*, K 316; *tèujərhdòmər*, K 318; *téurhdòmər*, K 310; *teujərhdòmər*, K 276; *tèujərhdòmər*, K 307; *teurhaamər*, L 145; *tèürhaamər*, L 144a, 145, 148, 149, 177c, 230*, P 48; *teurhaomər*, L 148; *tèürhaomər*, K 165, 186; *teurhammər*, L 228; *tèürhammər*, L 200a; *tèürhommər*, L 233, 279; *tödjərhdòmər*, K 241; *töjəraamər*, I 220, 268; *töjərhaomər*, K 349; *töjərhdòmər*, K 241; *töjəròdmər*, I 220; *töjərhdòmər*, P 25; *töëwərhoomər*, P 89; *tájər-aomər*, K 237; *tájərhdòmər*, K 348; *terhammər*, L 263a; *terhommər*, L 244; *teerhammər*, L 263a; *tierhaamər*, L 212; *tuiershamer*, weinig gebruikt voor klop-hout, Goossenaerts; *tuiershamer*, bij landbouw, zware hamer, waarmee men de tuierspaal in de grond drijft; Corn. Vervl.; *tuiershamer*, voorhamer om de tuierspaal in de grond te slaan, van de Biezen; *tuurhaamər*, hs Sassen L 161; **tuiershamel**: *tèujərhaaməl*, P 44; *tèujər-*

1.1.1.2.

haomæl, P 44; **tuiersleg**: *tuurslecht*, K 174; *tuslech*, K 177; *tuursleg*, de hamer waarmee de paaltjes (in de wei) in de grond geslagen worden, AG 253; **tuiër**: *tuiër*, L 157; **hamer**: *haamər*, K 165, 183b; *aomər*, P 70; *hòdmər*, K 249, 276; *òdmər*, P 67, 68; *oomər*, K 335; *ðdmər*, K 288; *ðmmər*, O 63a; *hèùmər*, P 198; *èdmər*, I 275; **koehamer**: *koehaamər*, L 242a; *koejhaamər*, K 161a, 182, 182; *koehaomər*, K 165; *koejhaomər*, K 183c, 186; *kōējhaomər*, K 183; *koejhòdmər*, K 170; *kōējhòdmər*, K 240, 314; *kōjhòdmər*, K 241; *koehammər*, L 182, 183, 205, 206, 260; *koehòmmər*, L 183; *koehamer*, Corn. Vervl. A.; **klophamer**: *klophaamər*, K 110a, 187a, 190c, 195, 197, 216a, L 180, 182a, 202, 205, 226*, 230*, 237, 240, 241, 264, P 5; *klophaomər*, K 193a; *klòphaomər*, K 268; *klòphòdmər*, K 307; *kloopòomər*, O 173; *klòpòdmər*, K 204, 287; *klophammər*, K 220, L 180a, 203, 204a, 233, 236, 239, 241, 242, 258, 264; *klòphammər*, L 235; *klophòmmər*, L 180; *klopommər*, L 180b; *klophaomər*, L 180 (hs. Vissers; houten hamer om b.v. palen in de grond te slaan);

klophamer, z. klophout. Bij landb. Hout dat dient om de tuierstaken voor koeien in den grond te slaan. Ook klophamer. (Corn. Vervl. A.); *klophamer*, houten hamer om koeien te tuieren. (Goossenaerts.); *klophammer*, L 226, hs. Renders, grote houten hammer waarmee palen in de grond worden geslagen; *klòphaamər*, znw. m. klophamer, houten hamer, waarmee vroeger palen in de dries werden geslagen waaraan dan de tuiers van de koeien werden bevestigd, De Bont; **vuisthamer**: *vuisthaamər*, K 174; **heihamer**: *hijhaamər*, K 154; **heininghamer**: *heininghamər*, L 103; **voorhamer**: *veurhaamər*, L 160; *vèùjrdòdmər*, P 69b; *veevèùjmər*, O 153; *vurèùjmər*, O 153; **voorhamel**: *vèùjhòdmæl*, P 145; *voorhòdmæl*, P 41; *vèùjraamæl*, P 104; **dijkhamer**: *dijkhaamər*, K 147; **kliefhamer**: *kliefhaamər*, P 77; *kliefaamər*, I 118; *kliefhòdmər*, K 210, 212; *kliefhòdmər*, K 192; *kliefòomər*, P 27; *kliefòdmər*, K 235; *klievòdmər*, K 254; *klievòdmər*, O 158, 161; *kleefòomər*, P 89; **kloofhamer**: *kleufhaamər*, L 199 (voor het klieven van hout); **staakhamer**: *staakhaamər*, L 93,

95 (hs. Mischgofsky; staakhamer, klophamer, zware houten hamer (voor weipalen.); bij landbouw, zie klophout. (Corn. Vervl. A.); *staakhammer*, hamer waarmee op palen en staken geslagen wordt om deze in de grond te drijven. Elemans 132; *staakhôdmær*, O 63a; **paalhamer**: *paalhaamær*, K 148; **wishamer**: *wiësaomær*, K 291; **wishouthamer**: *wiësdátdámær*, P 4; *wiësdátdámær*, K 332; *wiësdátaamær*, K 331; *wiësdátdámær*, K 283, 296; *wiësoowthaomær*, K 262; *wiësaowthaomær*, K 341a; *wiësdáthaowmær*, K 332; *wiësdátaomær*, P 16; *wesoutaoamær*, K 245; **grote hamer**: *grootæn hammær*, L 283a; **houten hamer**: *houtæn haamær*, K 141, 143, 145, 195, 242; *houtæn hammær*, L 280; *hawtæn hammær*, L 262; *outæn aamær*, I 79; *aowtæn (h)aaamær*, O 165; *aowtæn aaamær*, K 248, 281a; *ádtæn dáamær*, P 70; *houtæn haomær*, K 142, 146, 184; *aotæ haomær*, O 288; *aowtæn aomær*, K 248; *ádtæn aomær*, P 76; *ádtæn aomær*, P 76; *ádtæ aomær*, P 18; *ajtæn ðamær*, P 133; **houteren hamer**: *houtæren haamær*, K 131; *houtæren hammær*, L 285; *haawtæren hammær*, L 281; *houtæra haomær*, K 136a, 143, 164a; *hæwtæren haomær*, K 240; *hawtæren haomær*, L 201; **houten hamel**: *aotæn aomæl*, P 95; *ódtæn óemæl*, P 89; **grote houten hamer**: *grootæn outæn éemær*, I 79; **slaaghamer**: *slaachoomær*, P 27; **sleghamer**: *slechaamær*, I 79; **kluitenklopper**: *kluitækloppær*, K 110a (grote houten hamer met lange steel om tijdens het eggen de grote harde kluiten stuk te slaan.); **houten vuist**: *houts vuist*, K 184a; **wissepaler**: *wiëspólær*, K 287; **drijfhamer**: *drijfhamer*, znw. Zware houten hamer die tot het inslaan van palen gebr. wordt. Corn. Vervl.; **sleg**: *slecht*, K 133a, 137, 179, 179a; *slicht*, K 159; *slech*, I 57a, K 100a, 101a, 102, 107a, 109, 124a, 125a, 128a, 133a, 133c, 143, 151, 157, 159, 160, 161, 161a, 161b, 162, 163, 173a, 173*, 175a*, 176, 178*, 179, 182 (met ijzeren banden); *sleech*, L 263; *sleg*, K 176 (hs. Etten; zware, houten hamer om palen in de grond te slaan); **klophout**: *klòp(h)awt*, K 208; *klòpááwt*, K 201; *klòpháwt*, K 276, 276a; *klòpawt*, K 204c, 205; *klophout*, een goeie 70 cm. tot 1 m. lang, niet licht hout, aan het ene uiteinde dikker dan aan het andere, om koeien te tuieren, om koeistaken in (de grond) te slaan. (Goossenaerts.); **heier**: *hijær*, L 241; **mast**: *mòst*, P 16; **vuist**: *voest*, K 133a (van kleiner formaat en van ijzer); **koehout**: *koeihout*, z. klophout. Bij landb. Hout dat dient om de tuiers taken voor koeien in de grond te slaan.

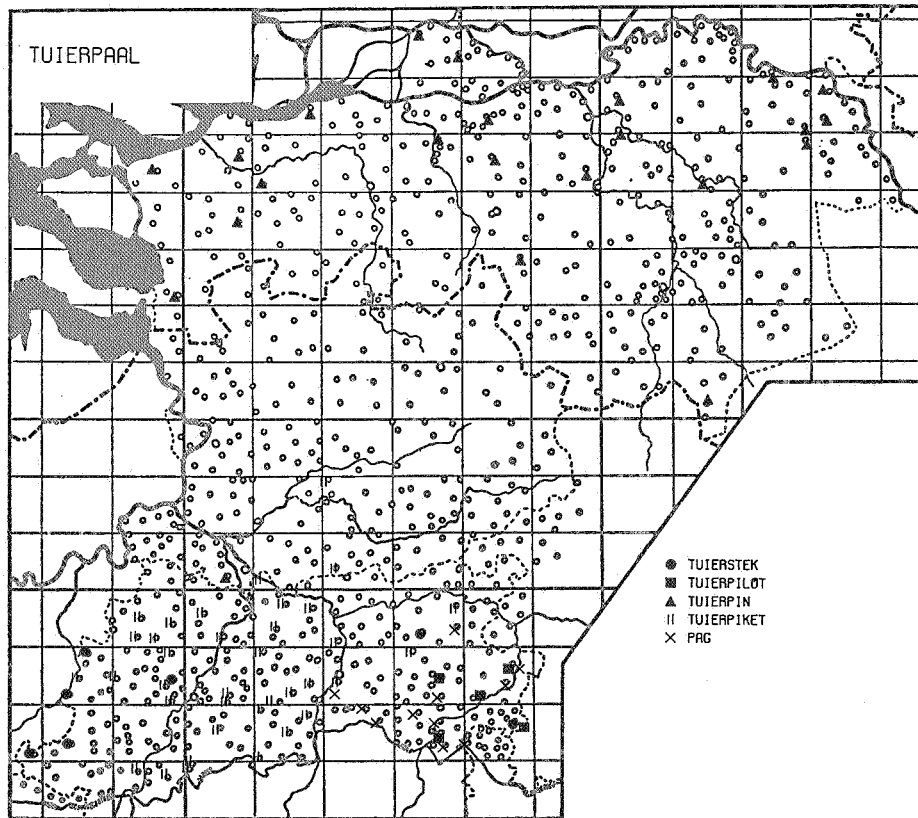
Ook klophamer. Corn. Vervl. A; **mette**: *métta*, I 220, K 324.

TUIERTOUW

Tüderseil – thether-cord – piquet
(DC 17, 20; DC 43, 19b)

[Het touw of de ketting, waarmee de koe of de geit aan de tuierspaal getuierd is.]

tuiers: *tuiær*, K 133a, 140, 143, 145a, 146, 148, 162, 164, 164a, 171, 183, 190, 195, 196, 204, L 93, 102, 103, 112, 148, 153, 157, 158a, 159, 161; *tuir*, K 171, 196, L 145, 147, 148, 180 (hs. Vissers); *teur*, K 183b, 184, L 100, 144, 151, 152, 180**, 285 (touw of ketting met pin is samen den teur); *tèur*, K 215, L 145, 148, 152, 183*, 241, 280; *tøjær*, K 276, L 103; *tör*, K 215, L 148, 178, 178a, 180, 283; *tèjær*, K 170; *tèèr*, L 241, 263a; *tujær*, L 185, 264; *tuur*, I 78, K 150, 173, 174, L 185, 186, 187, 190, 209a, 262; *tojær*, L 145; *töur*, L 279; *tèur*, L 180; *teujær*, L 153, 190; *töær*, L 152; *tèujær*, K 158a, L 103; *tuiæren*, K 161a, 179a, 182; *teur*, L 162, 180, 184; *tüür*, I 78, K 152, 164a, L 190; *teuræ*, L 145; *tur*, L 180; *tuiers*. Zie koetouw. (Goossenaerts.); *tuiers*. Bij landb. Bindtouw, zeel waarmee het vee in de weide a.e. staak gebonden wordt (K.) In Vl. Br. prov. Antw. en Belg. Limb. is het niet het touw, maar de staak waar het vee in de weide aan vastligt. (Corn. Vervl.); **tuiertouw**: *tuirtou*, K 187a; *teurtou*, L 112, 159; *teurtou*, K 183, 187; *tuurtou*, I 79, K 173a, 188, L 186, 186*; *tèürtòw*, L 144a; *teurtòw*, K 175; *tuirtaaw*, L 145a; *tèürtaw*, L 144a; *tuirrtou*, K 129a, 133a, 137, 143, 146, 148, 182, 188a, 190c, 195; L 110, 258; *tòdjærtaw*, L 183; *tèürtaw*, L 183; *tuurtaw*, L 262; *tüürtou*, K 153, 173, 174, L 185; **tuierszeel**: *tøjærzèl*, K 268; *túurzeel*, L 200; *tèurzeel*, L 200; *tuirzeel*, K 187a, L 177c, 178a, 180b; *tèurzeel*, L 200; *terzil*, L 208a; *tuierszeel*, zeel, waarmee het vee in de weide a.e. staak gebonden wordt (K.) (Corn. Vervl.); **tuierszeeltje**: *tuirzeeltjæ*, K 216; **tuiersketting**: *tüürkèttìng*, K 153; **tuiersboom**: *tuurboom*, L 190; **tuierskoord**: *tajærkòer*, K 221a; **geitetuiers**: *gijtatuiær*, L 158; *gijtatuir*, L 99; *gijtatour*, L 180a; *gaetatuir*, L 99; **tuiertui**: *teurtui*, K 184; **tui**: *tui*, I 79, K 164, 183, L 96a; **getui**: *gatui*, K 188a; **ketting**: *kèttìng*, L 112, 144, O 247; *kéttìng*, K 338; *dunnæ kèttìng*, K 100; **koeketting**: *koejkèttìng*, K 147; **keet**: *kèttæ*, O 274; *keet*, O 160a (ijzeren ketting), 244, 286; *kètt*, O 155, 158; **touw**: *tou*, K 101b, 125, 128a, 133a, 133c, 133d, 151,

152, 162, 183, 184a, 190, 197, L 112, 144, 145, 159, 190; *taw*, K 196, L 262; *tàw*, L 208a; *tààw*, L 148; *taawka*, K 101b (vroeger); *tou(kə)*, L 201; *taaw*, L 148; **weitouw**: *wijtou*, K 161; **koeitouw**: *koejataow*, L 261; *koeitouw*, touw met een draaier in het midden, dat koebeesten rondom hun horens over hun kop gekregen hebben als ze uitgedaan en waarmede ze getuierd worden. (Goossenaerts.) **geitouw**: *gijtatou*, K 100a, 101, 101a, 133d; *gaetatou*, K 133d; *gèetatou*, K 141; *geitataow*, L 261; **zeel**: *zeel*, K 188, 217, 218a, 238, 355, L 147, 148, 152, 179, 180**, 205, 206, 261, 281, 281*, O 162, 170; *zèélka*, L 244; *zèel*, O 158; *zil*, L 263; *zeelaka*, L 178a; *zèél*, L 244; *seel*, L 147; *zieel*, K 292, 296, 353; *zièl*, K 305; *zièl*, O 286; *zjèl*, L 208a; *sjeel*, O 273, 274a; *zeelka*, L 204, 208, 236, 280; **geitzeel**: *gijtazeel*, L 240; *gettazeel*, K 187a; *gajtazeelaka*, L 226; **kopzeel**: *kopzèél*, L 262; **koord**: *kòòr*, K 289; *kawr*, O 250; *koort*, L 244, 263; *kòèr*, K 212; **lint**: *lent*, I 78; **geitelint**: *gijtalint*, I 57; **breidel**: *bréél*, K 147; **streng**: *stràànk*, L 187; **hacht**:

hacht, K 305; **lijn**: *lijn*, K 100; **stekken**: *stèkkən*, O 273; **muntel**: *muntəl*, K 165, 179a; **teugel**: *tuggəl*, O 273; **halster**: *helstər*, K 162.

TUIERPAAL (zie kaart)

Tüderpfahl – tether-stake – piquet
(ZND B 2, 286; ZND 40, 21a; N 14, 73a; DC 43, 19c, d)

[De tuierpaal is de ijzeren of houten paal, die met een tuierhamer in de grond wordt gedreven.]

bij de volgende opgaven is niets omtrent het genoemde verschil gezegd

tuier: *tuiər*, L 184; *tuijər*, K 189, 240, L 281, 281*; *tajər*, K 307; *tojər*, K 237; *tòjər*, K 311; *tejər*, K 235; *tujəvə*, K 201; *tòvər*, K 212; *tūūvər*, L 212; *tujər*, K 201, 235; *tèūvər*, K 238; *tèèvər*, L 244; *tèūvər*, K 314; *tuierv*, L 263 (hs. Sassen) hout waaraan de koeien in de weide worden vastgebonden; *tuièrv*, L 226 (hs. Renders) hout of ijzer, ± 1.50 lang, met aan 't ene eind een ring, aan 't andere een ketting met schakel, die om de linker voorpoot v/d

koe wordt vastgemaakt. De ring gaat om de paal, zodat de koe alleen een cirkel van ± 2 mtr. kan rondlopen. Ook als maat: „De koei hebben nog mer ééne toeur gehad”; *enen tööjer*, paal en ketting samen als tuier, Elemans 174; *tö.r*, znw. m. tuier; dat bindmiddel, waarmee een koe in de wei of elders aan een paal in de grond wordt vastgemaakt; De Bont; **koetuier**: *kujtujúv*, K 312b; *kutö.r*, znw. m. koetuier, zie tuier; De Bont; *koetuier*, bij landbouw, touw waarmee men de koeien aan de staak op de weide vastbindt; Corn. Vervl. A; **tuierpaal**: *túiar-paal*, K 109, 137, 164a, 208, L 112; *túiarpààl*, K 291; *túiarpaol*, K 133a, 137, 143, 146, 160, 163, 178*, 195a, 307, 310, 313; *túiarpòòl*, L 153; *tújárpaol*, K 312; *tújárpal*, I 274; *tújárpòòl*, K 192, 212; *tújárpòl*, K 201; *tújárpòl*, K 270; *tójárpààl*, K 221a; *tójárpòòl*, K 274; *tóárpòòl*, K 310; *teujárpaol*, L 158a, 160; *teuárpaol*, K 295; *tèùrpaol*, K 220, L 148; *tèùr-pòòl*, K 254; *tèùrpòòl*, L 235; *teuarpèùl*, K 254; *teujár-pòl*, K 268; *tojárpaal*, K 240; *tójárpààl*, I 268; *tójárpaal*, K 332; *tójárpáwl*, I 265; *tojárpaol*, I 220; *tojárpòòl*, K 240; *tòjár-pòòl*, I 220; *tòjárpòòl*, L 183; *tuurpaal*, K 173, L 261; *tuurpaol*, K 173b, 174, 174a, L 185, 262; *túùrpaol*, K 176; *tawér-paal*, K 254; *tejárpaol*, K 231; **tuierpaaltje**: *túierpaoltjə*, L 150; **tuierstok**: *tújárstok*, K 304; *tújárstók*, K 301; *tur-stók*, K 251; *tújárstók*, K 204c; *teuárstok*, K 350; *tèùjárstók*, K 207; *tojárstók*, K 237; **tuierstaak**: *túirstaak*, L 147, 201, 264; *túirstaak*, K 178, 188a, 193a, 231, 254, L 150, 180b; *túirstook*, L 201; *tújárstaaak*, K 331; *tójárstook*, K 225, 307; *tójárstòòk*, K 191; *tóárstòòk*, K 346; *tèùjárstook*, P 44; *tèùrstáák*, P 41a; *tèùrstajk*, P 147; *tèùr-staak*, K 184; *tèùrstòòk*, K 210, 276; *tèùjárstòòk*, K 316, 318; *teujárstòòk*, K 276; *teurstaak*, L 145, 149, 200a; *tèùr-staak*, K 211; *teurstaak*, L 180; *tèùrstok*, L 233; *tójárstaak*, K 349; *tójárstèùk*, P 25; *tajárstòòk*, K 248; *taaárstúúk*, P 38; *tajr-staak*, L 208a; *tóèwérstook*, P 89; *tuurstaak*, K 174; **tuierstaak**, staak, haakstaak of lange staak om koebeesten e.d. te tuieren; Goossenaerts; **tuierpilot**: *tèùr-plòt*, P 161; **tuierhaak**: *tújáròòk*, K 205; **tuierhout**: *tuurhout*, K 175a*; *teuérholt*, L 160; **tuierijzer**: *túúrijzər*, K 157; *tèùr-èèzər*, P 48; **tuierpin**: *teuərpin*, L 158a, 160; *teujərpin*, L 184; **mutsstaaak**: *mutstaaak*, P 27; **ijzerpin**: *dəzərpin*, K 329; **stijl**: *staajl*, P 2, 70; **priem**: *priem*, I 275, K 324; *priēm*, K 324; **pag**: *pach*, P 40, 89, 107, 109, 145, 155, 166; *pag*, P 137,

139, 144; *paə*, P 105; **staander**: *standev*, K 254; **bout**: *baat*, O 241; *bòòt*, O 287; **baar**: *baer*, P 198; *baar*, O 289; **stalreper**: *stälrijpər*, K 210; **keet**: *keet*, O 165; **paal**: *paal*, I 269; K 238, 286, 296, 322, 330, 355; O 173, 242, P 4, 94; *pààl*, K 279; O 162; *pàal*, O 242; *paəal*, P 2, 10; *paol*, K 286, 301; P 35a, 70, 198; *paəal*, P 24, 89; *pal*, O 165; *pòòl*, K 164a, 231, 240, 244, 248, 249, 274, 281a, 307, 324, 335, 341a; P 10, 16, 29a, 60a; *pòol*, O 69, 70, 73, 165, 286, 289, P 70, 81, 134, 198; 199; *pòòl*, P 69; *pòal*, K 251; *pòl*, K 307, 339; *poowl*, P 144; *poul*, K 320, 351, O 157; *peujl*, O 156; *puil*, P 199; *pèil*, O 161; *péel*, O 276; **koepaal**: *koepaal*, K 334; *kui-paal*, K 206; *koejpaol*, P 41; *koəjpaol*, K 241; *kojárpaal*, K 309; **weipaal**: *waapaal*, I 274, K 291; *waajpaal*, K 213; *wijpaal*, I 180, K 203, 210, 274; *wajpaal*, K 233; *wajpaol*, K 192, 209, 275; *waepòal*, K 245; *waapaol*, K 296; *wéjpaol*, K 208, 269; *waajpoul*, K 272; *waapoul*, K 349; *waapijl*, O 275; **graaspaal**: *graos-paal*, K 286; **maaipaal**: *méeənpool*, K 247; **erkpaal**: *úúrrakpaal*, K 320; **stok**: *stòk*, K 241; **koestok**: *kójstòk*, K 240; *koestok*, P 5; *koestok*, K 295, 305; **stek**: *stèk*, O 153, 158; *stek*, O 242; *sték*, O 158, 174, 232, 242; **tuierstek**: *taajrstek*, P 38; *tèùrsték*, P 161; **staak**: *staak*, K 183b, 196, 211, 235, 269, 277, 348, L 145, 151, 263, O 70, P 76; *stàak*, K 291; *staaak*, P 37; *stawk*, K 306; 307; *staik*, K 303; *staek*, K 309, 352; *staok*, K 186, 237, 240, 269, 272, 275, 276, 277, 307, 341, 341a, 342, 348, P 14, 20, 35a, 89, 198; *stòòk*, K 204, 208, 210, 241, 267, 268, 277, 307, 312, 332, P 37; *stòòk*, K 281a; *stook*, K 308a; *stòwk*, K 306; *stòk*, P 25; *lange staak*, ongeveer 50 cm. lange staak, zonder haak aan, waarmee een koebeest wordt getuierd en die, in tegenstelling met de kortere haakstaak niet heel en gans in de grond wordt geslagen; Goossenaerts; **koestaak**: *koestòòk*, L 183; *kòèjstòòk*, K 314; *kòjstòòk*, K 191; *kúùjstaak*, K 310; *kúùjstaak*, K 209; *koestaak*, K 165; *koestaak*, K 183c; *kujstòk*, K 276; *kojstaak*, K 212, 274, 346, 352; *koestaak*, K 241, 295, 346; *koestaak*, staak waaraan koebeesten getuierd worden. (Goossenaerts; Corn.); **haakstaak**: *hòòkstòòk*, K 191, L 183; *haakstaak*, 20-30 cm. lange, houten staak met boven een haak aan(gegroeid), waarmee koeien getuierd worden (werden). (Goossenaerts); **hakstaak**: *hakstaek*, L 151; **pilot**: *palot*, P 154a; *plòt*, P 107; *plot*, P 99, 111; **slotboom**: *slootbōem*, K 330; **koekenboom**: *kòèkəbōem*, I 180; **piket**:

1.1.1.2.

pieket, K 296, 341, O 69, 70, 73, 165, 286, 289, P 2, 10, 35a, 70, 79, 81, 93, 124a, 131, 134, 156, 162, 198, 199; *piëkét*, K 335, O 178, P 80, 127, 129; *piekèt*, P 16, 18, 70, 89; *piekat*, O 173, P 198; *piekét*, P 67, 68; *pikét*, O 72, 166, P 29a; *pakét*, O 157, 166; *pakét*, O 157; **weipiket**: *wapieket*, P 15; **haak**: *haak*, K 286; **hout**: *hawt*, L 263; **ijzer**: *aaizer*, I 274; **pin**: *pin*, K 124a, 157; L 144; **ijzeren spil met bol erop**: *ëizeren spil mè ból óëp*, K 291; (In de enquête DC 43, 19c, d is de „tuierspaal” afgevraagd met verschil in de benaming van de ijzeren en de houten paal.) de volgende opgaven hebben betrekking op de ijzeren paal: **tuierspaal**: *tuierspaal*, K 158b; *tuierspaol*, K 216 (vroeger houten paal); *tèürpaol*, K 215 (vroeger hout); *tuijerpòdl*, L 159; *tuirpool*, L 177c (een ijzeren pin met ring erop of bij gemis een paal van hout); **tuierspin**: *tuirpin*, K 101b, 140, L 110; *tuirpin*, K 171 (van ijzer; men gebruikte tot ± 1930 beide); *tuurpin*, K 174; **pin**: *pin*, I 57b, 102a, K 100, 162, 164, 197, L 148, 285; **pen**: *pen*, K 152a, L 96a; **haakstok**: *haakstök*, L 180; **paal**: *paal*, K 355; *paol*, L 148; **ijzeren pin**: *ijzeren pin*, K 100 152; *iezere pin*, L 159; **staak**: *stòdk*, K 338; De volgende opgaven hebben betrekking op de houten tuierspaal: **tuierspaal**: *tuierspaal*, I 78; *tuierspaal*, L 190 (de tuierspaal verzetten); **tuierspaak**: *töjerspòdk*, K 268; *tèürspòdk*, L 152; **tuierspaak**: *turstök*, L 180; *tuurstök*, K 177; **tuierspin**: *tèürpin*, L 180*; **tuierspaal**: *tuierspaal*, K 143, 146, 147, 183, 195; L 110; *tuierspaol*, L 262; *teurpaol*, K 218a; *tuierspaol*, L 184; *taerspaol*, L 204; *tuirpawl*, K 196; *tèürpòdl*, L 183, 200; *taerspaol*, L 205, 206; *tuirpaol*, L 178a; *töjerpòdl*, K 268; *tuurpaal*, K 173, 188; *tuirpaola*, K 171 (van hout; men gebruikte tot ± 1930 beide); **staak**: *staak*, K 344, 353, L 205, 206; *staok*, K 190, 204, 217; *stòdk*, K 276; **pik**: *pik*, L 96a; **piket**: *piket*, K 296; **paal**: *paal*, I 57b; K 100, 179a (thans paal maar is uitzondering geworden; vroeger tuierspaal van hout), 296, 305; *paol*, K 100, 164 (vroeger); *pawl*, K 289; *pòdl*, L 148; **weipaal**: *waajpaal*, K 196; **hakstaak**: *hakstaak*, K 195.

VASTMAKEN VAN RUNDVEE EN GEITEN AAN EEN PAAL OM TE GRAZEN

Rindvieh und Ziegen zum Weiden an-tüedern – to tether cattle and goats to a

stake for grazing – attacher des bovins et des chèvres à un piquet pour paître (N 14, 71; DC 43, 19a)

[Het vastbinden van een koe of een geit aan een paal om het af te grazen stuk grasland te beperken.]

tuierspaal: *tödjara*, K 240, L 183; *töjara*, K 191, 225, 251, 274, L 110; *tojara*, K 192, 201, 204, 205, 212, 235, 274, 287, 304, 307, 312, 312b; *tujara*, K 331; *tajara*, K 348; *tödjara*, K 241; *toojara*, P 4; *töjara*, K 237, 245, 324, P 41; *töjaren*, K 241; *töjara*, I 220, 268, K 332, 344, P 25; *töjaren*, K 314; *tuujara*, L 263; *tèujara*, K 191, 207, 208, 210, 276, 276a, 307, 316, 318; P 44; 105; *teujara*, K 268, 283, 301, L 184; *tuijara*, K 101b, 109, 125, 133a, 133d, 137, 139, 140, 143, 146, 147, 158b, 160, 163, 164a, 178*, 179a, 188, 188a, 190c, 193a, 195, 204, 216, 217; L 112, 150, 153, 159, 160, 180b, 264, 281, 281*; *tuieren*, L 224a (hs. Sassen) nog nen tuierspaal voortzetten; *touwara*, K 353; *tuwara*, L 200; *tuara*, P 41a; *töara*, K 340; *tèuara*, K 254; *tèura*, K 165, 183c, 184, 186, 211, 215, 218a, 220; L 145, 148, 149, 152, 177c, 180, 180**, 183, 201, 233, 235, 241; P 48; *tuura*, K 173, 173b, 174a, 175a*, 177, L 145, 185, 262; *tuuren*, L 161 (hs. Sassen); *taera*, L 204, 205, 206, 263a (op de wei aan een paal binden); *tèera*, L 244; *teura*, K 197; *törra*, L 148, 178, 178a; *tuiara*, K 171, 196, L 144, 145, 147, 148, 177c, 178a; *töera*, K 346; *töera*, P 89; *tèura*, L 200a; *tüura*, K 176; *tajra*, L 208a; *tejra*, L 205, 206; *türen*, L 212 (vee laten grazen, meestal aan een paal-tür-gebonden); *tuieren* (toeren?), L 180 (hs. Vissers) het vee door een tuiertouw laten weiden. „Ge moet de koeien niet zo maar vrij in de tuin laten grazen maar ze tuieren”; *tuieren*, Van koebeesten. Ze met een koeitouw aan een staak vastzetten om ze te laten grazen. (Goossenaerts); **vasttuierspaal**: *vasttuura*, L 180; **voorttuierspaal**: *voorttuura*, L 180; **aantuierspaal**: *òdntöjara*, K 268; **vertuierspaal**: *vorttuura*, K 174; **tuierspaal**: *tuis*, K 164, 183; L 144; *taoga*, K 147; **vastslaan**: *vastslaan*, O 244 (de eerste maal); **vastleggen**: *vòstlégga*, K 307, 330; P 70; *vastlégga*, K 248; *aan ne paal vòstlégga*, P 70; *vástlégga*, K 196; **vastbinden**: *vòsbinna*, O 165; *vastbinga*, P 133; *vasbèena*, K 281a; *vòsdbijna*, O 153; *vòstbièenna*, I 275; K 335; P 16; *vasbièenna*, K 249, 281a; *vastbièngda*, K 248; *vòstbièngda*, P 27; *vastbaana*, K 295; (aan een) *pééje vòstbènnan*, O 161; *vasbinna*, K 289, L 261; **vastzetten**: *vastzetta*, K 100, 102*, 152a, 157; *vaastzetta*, L 152; **uitzetten**: *uizetta*,

I 79; **vastmaken**: *òdàn dā kēéjta vòst-mòdka*, O 288; *aan na paal vòstmake*, P 70; *vastmaaka*, O 247; **staken**: *stòdøkān*, O 273; **stekken**: *stèkkān*, O 158; (*de geit*) *stèkkān*, O 158, 274; **lijnen**: *lijna*, K 238; **binden**: *baenān*, O 274a; *bindān*, O 162; **gebonden zetten**: *gəbondān zettān*, O 170; **op de tuier**: *op dān tuur*, L 265; *gajt op dā tuur*, K 152; **op tuier zetten**: *op tuier zetta*, K 162; **op de tuier zetten**: *op dān tuier zetta*, I 57a; *op dā tūūr zetta*, K 157; *òèp dān toejār zetta*, K 291; *op dā tuier zetta*, I 79, K 146, 204; *òèp dān tajār zetta*, K 221a; *op dān tuur zetta*, K 153, 174, 188; *op dā tuur zetta*, I 57b; K 173, 173b; **aan de tuier**: *aon dā tuur*, K 174; *aen dān teur*, L 285; **aan de tuier zetten**: *an dān tuur zetta*, L 200; *on dā tēūr zitta*, L 148; *aan dān tuier zetta*, K 190; *an dān tōr zetta*, L 179; *aan dā tuier zetta*, I 102a; K 204; L 236; *aan dā tuur zetta*, I 78; **aan de tuier leggen**: *on dān tōjār lēngā*, K 276; *aan dā tuur legga*, I 78; **op stek zetten**: *op stek setn*, O 155; *òp sték zētn*, O 153; **aan de stek zetten**: *aan dā stek zettān*, O 160a; **aan de staak zetten**: *aan dā staak zetta*, K 344; *an nā stòdøk sētta*, K 338; **aan de stek leggen**: *aan dā stek leggan*, O 160a; **aan de stek binden**: *aan dā stek bindān*, O 160a; **aan de pin**: *aen dā pin*, L 285; **aan de lijn zetten**: *aan dā lijn zetta*, K 100; **laten weiden**: *laaten wijdān*, K 292; **op de band leggen**: *op dān bōnt lēgn*, O 63a; **aan de band leggen**: *òdān dān bōnt lēgn*, O 63a; **getuierd leggen**: *gətōjārt lēgga*, K 240; **zetten**: *zetta*, K 244; **op de ketting zetten**: *òèp dā keetjēng zetta*, K 291; **aan de keet zetten**: *òdān dā keet zētn*, O 63a; **op de keet zetten**: *òp dā keet zētn*, O 63a; **op piket zetten**: *òp piēkit sitta*, P 198; **aan de pin zetten**: *aon dā pin zetta*, K 124a; **aan de pen binden**: *òdān dā pēnna biēngā*, P 67; **aan een paal zetten**: *aan nā paal zetta*, K 287; **aan de stok zetten**: *aan dā stok zetta*, P 5; **getuierd zetten**: *gətōjārt sētta*, K 346; **gebonden zetten**: *gəbōdnā zetta*, P 18; **een paalbeest zetten**: *an pòd-beest zitta*, K 287; **op de bleek zetten**: *òèp dān blaak zetta*, K 331; **geef hem nog een tuier**: *gijt an nog an tuur*, K 174; **vastgetuierd**: *vastgətuiert*, K 183; **getuierd**: *gətuiert*, K 174; *gətuiert*, L 261; **aan de pin staan**: *aan dā pin staan*, L 112; **ze staan aan de lijn**: *zā staan aan dā lijn*, K 100.

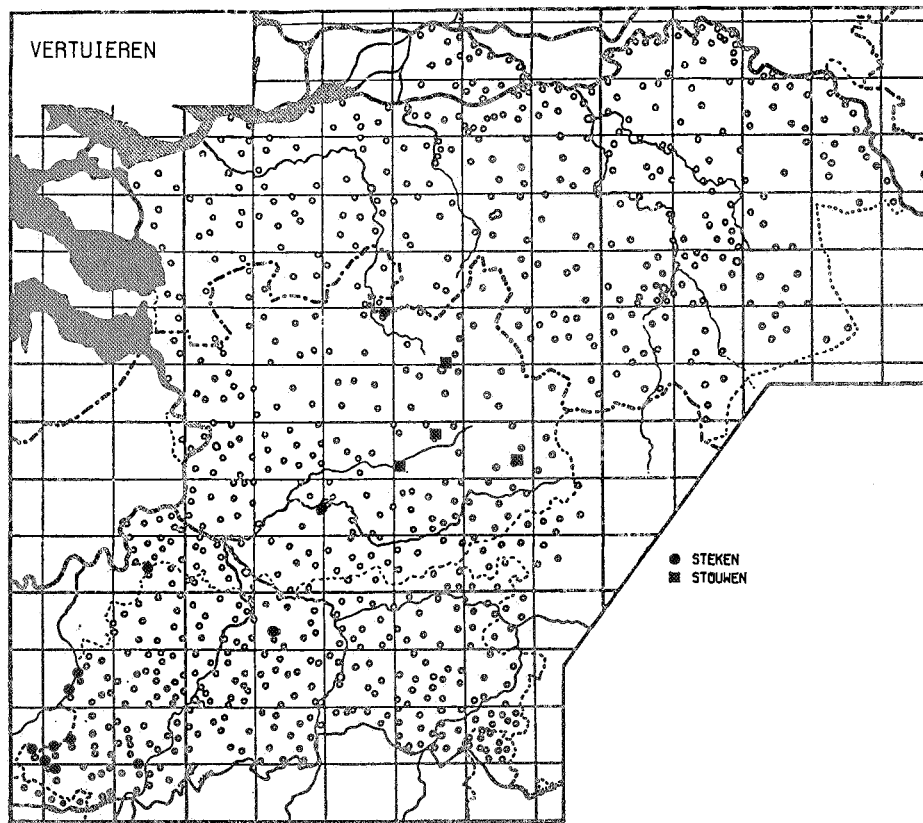
VERTUIEREN VAN KOEIEN (zie kaart)

Antiüern von Kühen – to tether cows and goats in a different place from the one

they have been grazing on – ficher les vaches aux piquets
(ZND 40, 21b)

[Nadat een stuk wei afgegraasd is, wordt de koe of de geit op een nog niet afgegraasd stuk wei gezet.]

vertuieren: *vərtuiara*, K 189, 195a, 208, 210, 211, 307; *vuirtuiara*, K 231; *vərtajara*, K 231; *vərtōara*, K 238; *vertuieren*. Van koebeesten. Ze op een andere plaats, daarom nog niet op een ander stuk land of weide, tuieren. (Goossenaerts); **voorttuieren**: *vuttouarān*, K 352; *vuttuiara*, K 276, 307; *voorttuiaara*, K 240; *vōnd-duiara*, K 305; *veutieuajara*, K 301; *vort-tojara*, K 240; *voerttojara*, K 237; *voetōjara*, K 307; **voortstuieren**: *voetsteuara*, K 350; *voortstuiarān*, K 313; **vooruittuieren**: *var-uittuijara*, K 210 (verouderd); **hertuieren**: *hertuiara*, K 240; *hertaajara*, P 38; *her-tojara*, P 40; *hörtōra*, P 109; *hèrtēūra*, P 161; *herieura*, K 346; **tuieren**: *tuiara*, K 189, 210, 277, 307, 310; *tojara*, K 240, 254; *tōjara*, K 306; *tajara*, K 311; *taajara*, K 351; *tōjara*, K 354; *tūūjara*, P 145; *teura*, P 161; **overtuieren**: *overtuieren*. Van een weide enz. met het tuieren er over heen geraken. (Goossenaerts); **herzetten**: *herzetta*, P 81, 99, 111, 125, 199, O 288, 289; *harzettān*, O 70; *herzettān*, O 70, 156; *erzetta*, P 137, 198, 199, O 289; *éرزetta*, O 286; *erzettān*, O 157, 232; *erzettān*, O 166; *éرزettān*, O 165; *aerzetta*, P 146; *er-zetn*, O 162; **verzetten**: *vərzetta*, I 274, K 196, 206, 208, 210, 235, 254, 269, 275, 295, 310, 344, P 10, 14, 15, 24, 88, 131, 150, 198; *vərzetta*, I 274, K 269, 270, 286, 320, O 72, P 23; *vərzettān*, I 265, O 166; *varzētn*, O 69, 162; *vəzetta*, K 348; **voortzetten**: *voortzetta*, K 235, 276, P 76; *voortzettān*, K 241, 277, 348; *vortzetta*, K 240; *vərtzetta*, K 231; *vutzetta*, K 276, 307, 346, 352; *vutzettān*, K 272; *vətzetta*, K 306; *veutzettān*, K 277; *voortzetten*, L 180 (hs. *Visser*s. vooruitzetten, vroeger toen de koeien getuierd werden, werd telkens de tuierpaal vooruit gezet; men zei dan „de koeien voort zetten”); **overzetten**: *oover-zetta*, K 212, 213; **afzetten**: *əvzettān*, O 156; **herlagen**: *herslaoga*, P 93; *herslaagan*, O 73; *erslaaaga*, P 2; **voortslagen**: *voet-slaagan*, K 277; **verslagen**: *vərslaagan*, I 275; *verslagen*, 2. in toepassing op koebeesten. Hetzelfde als *vertuieren* (Goossenaerts); **herslaan**: *herklaan*, O 244 (volgende malen vastslaan); *erslon*, O 174; **voortslaan**: *voortslaan*, Van koebeesten. De staak waaraan ze getuierd staan wat verderop in de grond slaan om nieuw gras enz. binnen haar bereik te brengen.

(Goossenaerts); **weiden:** *wijda*, K 210; *wija*, K 203, 269, 309; *waja*, K 233; *waaja*, K 225, 334; *wajn*, K 301; *waajen*, K 272; *waas*, K 330, P 66; *wa*, P 89; *waan*, K 295, 342; **voortweiden:** *votwaaen*, K 241; **verweiden:** *verwija*, K 335; **verplaatsen:** *varplaatsen*, I 274, K 303, P 10; *varplatsa*, K 286; *varplatsa*, K 265, 296; *varpletsa*, I 269, K 309, P 70, 89; *varplètsa*, K 195a; *varpluisa*, P 94, 198; *varpleutsa*, K 265; *varplotsjen*, O 157, 173; *varplajtsa*, P 35a; *varplòjtsa*, P 134; *varplòtjsa*, P 69; *verplossa*, P 124; *varplutsjen*, O 275; *verpluiotsja*, O 289; **herplaatsen:** *herplotsja*, O 286; *erplojasa*, O 244; **verplekken:** *verplekka*, P 150; **herpaggen:** *èrpagga*, P 155; **leiden:** *lija*, K 274; **wijderzetten:** *weddazetten*, K 272; *weetarzetten*, K 275; **halen:** *haala*, K 274; **uitgaan met:** *uitgaan met*, P 26; **roeien:** *roeja*, K 195a; **laten grazen:** *laota graoza*, K 237; **hoeden:** *huuaja*, K 272; *huua*, P 145; *hòea*, K 209; *hoeja*, K 192; **wachten:** *wachtə*, P 124; **herkloppen:** *erkloppə*, O 287; **steken:** *stèkkən*, O 158, 242; **versteken:** *vorsteeka*, I 274, K 208, 295, P 18a; **hersteken:** *hersteekən*, O 242,

274, 275; *herstèkkən*, O 242; (*h*)*erstèkkən*, O 241; *ersteekən*, O 157; *èsti-jka*, O 286; *erstekken*, O 232; **van plaats veranderen:** *van plotsj verandərə*, P 124a; **veranderen:** *verandərə*, O 289, P 105; **herbinden:** *èrbièngə*, P 80, 129; *erbinna*, O 174; *herbinga*, P 79; **stouwen:** *stawa*, K 276; **uitstouwen:** *uitstawa*, K 274; *oetstijwən*, K 272; *uitstauwə*, K 276; **verstouwen:** *verstouwa*, K 237.

DEEL VAN EEN WEIDE DAT EEN AAN EEN PAAL GEBONDEN KOE OF GEIT KAN AFGRAZEN

Teil einer Weide, den eine angepflöckte Kuh oder Ziege abgrasen kann – part of a meadow which a cow or a goat tied to a stake can graze – partie d'un pré qu'une vache ou chèvre attachée à un piquet peut brouter
(N 14, 72)

[Het cirkelvormig stuk weiland, dat een getuierd dier kan afgrazen.]

tuier: *tuiar*, I 57a, K 146, 160, 163, 178*,

179a, 188a, 193a, L 150; *tèùjar*, K 207, 208, 210, 276, 276a, 307, 316, 318, P 41a, 44; *tøjær*, K 191, 225, 274, 346; *tuijær*, L 201; *tajær*, K 348; *tujær*, K 301, 314, P 41a; *teujær*, K 331; *töær*, K 310; *téújar*, K 268, 276; *töøjær*, K 291; *tajær*, K 192, 201, 204, 204c, 205, 212, 274, 304, 307, 312, 312b, 313b; *tèùær*, K 254; *tøjær*, K 349, P 25; *tøjær*, I 220, K 237; *töëwær*, P 89; *teur*, L 145, 148 (men kent deze uitdrukking ook voor een vriend paar, dat uitgevrejen is en zegt dan: „Hij hi z'nen tëür af.” *tojær*, K 240; *töøjær*, K 241; *tuujær*, L 263; *téúær*, K 184; *tèùær*, K 165, 183c, 186, 211, 220, L 200a, 233, 235, 241; *tüüær*, K 157, 176; *tuur*, K 173b, 174, 174a, 175a*, L 263; *töëær*, P 70; *töëær*, K 244; *töær*, 2. ruimte of hoeveelheid weiland waarover een met een tuier a/e paal vastgemaakte koe of geit beschikt(e). *ze het even tör al af. op den tör zette.* Zegsw. *den tör af lo'te waeie*, de tuier af laten weiden, iemands boze bui laten zakken. (de Bont); **tuierhoek**: *tèùrhöök*, P 48; **slag**: *slach*, L 180b (zoveel als de koe kan afgrazen vóór haar poten); **tuier-slag**: *teujærslach*, L 184; **tuierplek**: *tøjær-plék*, K 241; **ronde**: *rónða*, K 291; *rónða*, K 287, 341a, P 67, 68; **stuk**: *stúük*, K 330, P 288; **rantsoen**: *rantsöen*, K 241; **perceel**: *persiëjal*, P 16; **mat**: *mat*, K 102*; **aar**: *aar*, P 198; **omgang**: *umgank*, L 183; **toereik**: *toewrèk*, L 149; **baan**: *baontje*, K 174 (dan kregen ze nog 'n „baontje” bij, dat deden ze niet op de wei, maar uitsluitend „voor de spurrie”, ze wieren alleen op 't spurrielaant getuurd.).

DE OVER DE GROND SLEPENDE STOK BIJ EEN GETUIERD BEEST

Am Boden schleifender Stock bei einem angetüdernten Tier – the stick dragging over the earth with a tethered animal – le bâton traînant sur la terre près d'un animal

(N 14, 73b)

[Stok aan het tuiertouw gebonden om te voorkomen dat het dier zich wurgt.]

tuier: *tuur*, L 263; *teur*, L 200a; *tèùær*, L 235; **tuierhout**: *tèùjærhaat*, K 318; *tujærhaat*, K 307; *tajærhééat*, K 348; **tuierpaal**: *tøjærpóól*, K 301; **tuierketting**: *teujærketting*, L 184; **sleephout**: *sleephout*, K 174a, 178*; *slééphout*, K 183c; **sleeppout**, K 179a; *sleephòwt*, K 210; *sleephaawt*, K 207; *sleeppaat*, P 16; *sleepòwt*, K 244; *slééjphòdwt*, K 281a; *slééphaat*, K 316; *slééjphádt*, K 314; *slééjpaat*, K 283; *sléép-*

hòdt, P 44; *slééphòwt*, K 211; *sléepòdt*, P 48; *slaaphéjt*, K 241; *slapòdt*, P 95; *slijphout*, K 175a*, 188a, L 201; *slíjphaewt*, L 233; **sleurhout**: *sleurhaat*, P 25; **sleepstok**: *sleepstok*, P 5; *sléépstók*, K 225; **sleeppaal**: *slééjppòdt*, K 251; *slééppòól*, K 287; **sleep**: *sléépar*, K 268; **draaier**: *draajær*, K 174; *dròdøjær*, K 204, 205; *dròjær*, K 191, 312b; *drøjær*, K 201, 204c; **geier**: *géjar*, K 310; *gējòær*, K 346; **volghout**: *vòllac(h)ajt*, K 241; **draalhoutje**: *draalhoutja*, K 220; **knevel**: *kneeval*, K 174; **blok**: *blok*, K 186; **kennef**: *ààzær kènnéf*, K 291; *kennaf*, K 249 (de koe heeft een kennef om de hals; dit is een ijzeren band, voorzien van een ring waardoor een touw loopt;) **hals-snoer**: *halssnoer*, K 248 (het dier draagt een ijzeren halssnoer verbonden met een draainagel.).

-1.1.1. Rundvee

RUNDVEE

Rindvieh – cattle – les bovins

(N 3, 1; N 3, 2; N, H; rnd 31; s.g.v.; Goossens)

koeien: *koelj*, K 101, 133a, 158c, 165, 176, 182, 183, 190a, 193, 218, 268, L 93, 149 (melkvee), 151 (melkkoeien), 200, 205-206, 228, 263, O 169; *koēja*, L 226, 255; *köēj*, K 101, 110, 132, 147, 148b, 158, 158c, 169, 170, 172, 185, 186, 187, 200, L 93, 152, 157, 177, 178, 182, 183, 186, 199, 202, 208, 225, 237, 241, 243, 262, 263a; *köējja*, K 100, 102, 125, 128, 129, 131, 133a, 135, 150, 154, 155, 156, 157, 158, 160, 161a, 163, 168, 175, 177b, 177c, 180, 182, 183, 183b, 184, L 148, P 41; *köēj*, K 246; *keuja*, K 291; *kuj*, K 302; *kuuj*, L 237; *küüj(a)*, K 234; *kój*, K 341a; *køj*, L 285; *kuj*, K 274; **onze koeien**: *ons koelj*, L 238; **beesten**: *beesta*, K 148, 160, 236, 256, L 159, 242, P 136; *beestan*, O 169; *beejsta*, K 189; *beesa*, K 274; *beesjas*, K 100a, 124a; *béésta*, K 126, 151, 181, 184a, 307, L 110, 156, 159, 160, 162, 187, 189, 207, 279, 285; *bééstn*, K 305; *bééasta*, L 102; *bééastn*, K 352; *béésta*, I 57, 78, 79, K 102, 152, 153, 0153, 157, 173a, 173b, 174, 176, 188, 188a, 189a, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 201, 202, 202a, 203, 204, 204a, 205, 206, 208, 209, 210, 211, 212, 212a, 213, 220, 221, 222, 223, 224, 226, 227, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 237a, 238, 239, 240, 244, 244a, 247a, 249, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 265, 266, 267, 268, 272, 273, 273a, 279, 280, 281, 281a, 285, 287, 289, 290, 292,

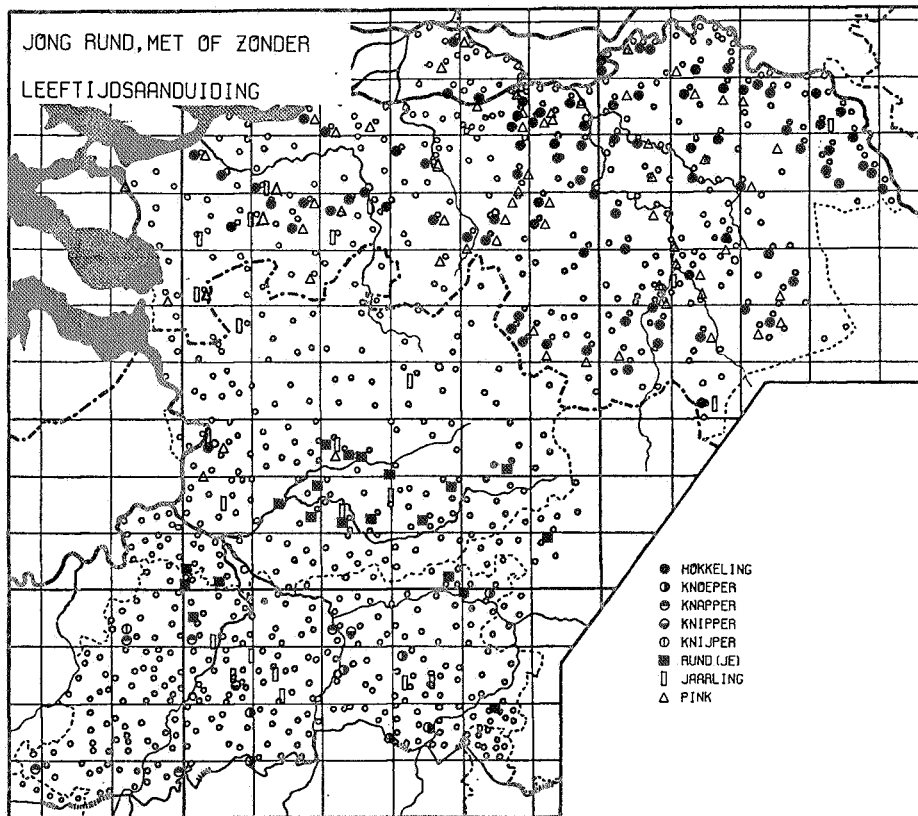
1.1.1.2.

293, 295, 296, 297, 298, 304, 306, 307, 307a, 310, 311, 312, 312b, 351a, L 188, 241, P 92, 99; *bēestn*, K 207, 228, 270, 345; *bēestn*, I 180, K 264, 271, 273, 308, 309, 312a, 313, 352a; *bēesta*, I 118, L 204, 204a, 244, 228, P 145; *bēestn*, L 281-281*, 284; *bēestn*, K 277; *bjeesta*, K 216, 294; *bjeestn*, K 241, 275; *bjéesta*, K 241, 242b; *bjéestn*, K 241; *bjéesta*, L 99; *bjēesta*, K 136a; *bjēesta*, K 173; *bista*, K 165, 197, 198, 199a, 214, 216a, 218, L 96, 144, 145, 146, 147, 148, 149 (jong vee), 150, 151 (jonge runderen) 178, 179, 180, 200, 201, 205, 208, 225, 226, 235, 237, 241, 243, 246, 255, 258, 260, 261, 263, 263a; *bjāsta*, K 357; *bjista*, K 240, L 202 (koeien van alle leeftijden, ook kalveren), 203, 205, 206, 241, 255, 256; *bjistan*, K 302; *besta*, L 91b, 93, 100, 184, 200, 243, 285; *bēsta*, K 217, 218, 242, 350, 353, L 93, 158a, 184, 187a, 199, 209, 263, P 35, 35a; *bēstn*, K 314; *bēsta*, K 187; *beasta*, P 88; *bjesta*, L 99, 203b, 232, P 37; *bjēsta*, K 351, L 261, P 38; *bjēsta*, K 310, 316, 332, 333, 336, 337, L 100, 200, 203b, 235, 240, P 23, 24, 25, 28, 36; *bjēstn*, K 278, 310, 318; *bjēstn*, K 303; *biesta*, K 248, P 2, 58, 77, 103, 136, 167; *bieasta*, I 270; *biēsta*, K 159, 291, 307, 330, O 178, 247, 248, 251, 252, 256, 286, 288, 289, 290, P 10, 42, 42a, 43, 46, 60, 60a, 61, 62, 63, 65, 65b, 65c, 66, 66a, 69a, 76, 81, 109, 111, 122, 122a, 124, 125, 157a, 161, 161a, 169, 171, 198, 199; *biēstan*, P 10; *biēstn*, O 72; *biējsta*, K 129a, 161, 286; *biējasta*, P 41; *biēsta*, K 330, L 92; *biējasta*, K 268, 283, 324, P 112; *biēsn*, O 274; *biēsta*, I 57, 119, 120, 149, 219, 220, 221a, 221b, 222, 265a, 267, 268, 268a, 269, 270, 275, K 141, 143, 164, 164a, 176, 225, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 250, 257, 269, 274, 278a, 282, 283, 284, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 325a, 326, 326a, 327, 328, 329, 334, 335, 353, 355, 356, 357, 358, L 92, 209a, O 173, 173a, 174, 174a, 178, 250, 252, 275, 287, P 4, 5, 5a, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 16, 18, 21, 25, 26, 27, 30, 31, 35a, 39, 39a, 40, 41, 44, 45, 47, 48, 59, 60, 64, 65, 65a, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 79, 81, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 96a, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108a, 112, 123, 124a, 126, 127, 130, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 143, 143a, 144, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 154, 155, 159, 166, 167, 168, 171; *biēstn*, I 265, 266, 273, 274, 275, 275a, O 63a, 67, 68, 69, 69a, 70, 70a, 70b, 73, 74, 153, 156, 157, 158, 161, 162, 165, 166, 169, 171, 172, 175, 177, 232, 238, 239, 241, 242, 244, 245, 250, 252, 272, 274, 274a, 275,

281, 282, 285, P 1, 2, 3; *biesta*, I 102a, 221, 268a, 271, K 135, 191, 231, 264, 265, 267, 268, 274, 282, 283, 294, 295, 316, 318, 322, 331, 333b, 344, 346, 353, 357, P 2, 13, 14, 22, 28, 29, 33, 41, 69, 70, 72, 93, 95, 127, 134, 148, 154, 163, 165; *biestan*, K 304; *biesn*, O 162; *bjusta*, K 299, 338, 341, 348; *bjōsta*, K 299; *bjōsta*, K 339, 340, 342, 347; *bjōsta*, K 341a; *bjōesta*, K 300; *bjōestn*, K 340; *bjasta*, K 315; *bjastn*, K 315; *bjāsta*, K 301; *bjāstn*, K 315; *bjēsta*, hs Renders L 226; **gebeest**: *ga'bis*, gebeest, verzamelnaam om alle runderen die een boer bezit aan te duiden, Eylensbosch O 253; **koebbeesten**: *koebbiesta*, P 148; *koebbiēsta*, O 250; *koebbiesta*, P 48; *kōējbiesta*, P 35a; *kōējbiēsta*, P 46; *kōējbiēsta*, K 244, P 27, 47; *kōējbiēstan*, O 275; *kōējbiesta*, P 112; *kōējbiēsta*, P 88; *kójbīesta*, P 10; *kójbījasta*, P 100; *kójbīesta*, P 70, 100; **rundsbeesten**: *rintsbēesta*, P 88; *riēnsbiēsta*, P 27; *runzbiējsta*, P 167, Goossens; *runbbeesta*, sgv L 280; **runderen**: *rundøra*, K 125a; **rundvee**: *röntfje*, K 265; **rundsvee**: *riūntsfje*, K 274; *ronstø*, De Bont; **rundveestapel**: *runtveestaapøl*, P 44; **rund**: *rint*, P 145 (runderen); **runder**: *rundø*, P 145; **beest**: *baest*, rund, vee in het algemeen, hs Mischgofsky L 95; **stapel beesten**: *stødøpøl biēsta*, P 125; **vee**: *vēja*, L 235; *fje*, men zegt ook de béste, Elemans; **veeën**: *vējja*, L 237; **horenvee**: *horevee*, te Kalmthout alleen voor rundvee, Goossenaerts.

RUND

Rind – head of cattle – bovidé, bovin (znd 6, 22; znd 42, 42; sgv 30; N 3, 3a; Goossens)
rund: *runt*, I 180, 220, 265, 266, 269, 274, 275, K 148, 171, 185, 191, 192, 206, 209, 210, 212, 216, 224, 231, 234, 235, 241, 243, 244, 250, 254, 257, 265, 267, 268, 269, 272, 273, 274, 276, 277, 286, 291, 292, 295, 296, 300, 301, 302, 304, 305, 306, 307, 307b, 308, 309, 310, 313, 315, 325, 330, 339, 340, 346, 352, 353, 353c, L 94, 96a (weinig gebruikt), 100, 102, 104, 145, 150, 154, 162, 189, 208, 212, 229, 244, 255, 256, 257, 260, 280, O 67, 69, 70, 72, 156, 157, 158, 162, 165, 175, 238, 239, 251, 274, 275, 286, 289, P 13, 14, 25, 26, 35a, 43, 47, 65, 70, 88, 93, 94, 96, 99, 128, 145, 152, 154, 164, 171, 179; *riënt*, L 187; *rent*, vaars, Goossens; *reund*, Kempische uitspraak van rund, Corn. Vervl.; **reun**: *reun*, K 179a; **rundsbeest**: *runtsbeest*, K 276, 330, 349, 350, L 279, P 25, 27, 85, 88, 129, 136; *runsbeest*, L 261; *rundsbeest*, L 260;

runsbjeest, K 219; *runtsbist*, K 218; *ronzbe'st*, rundsbeest, runderbeest, De Bont; **beest**: *beest*, K 196, 208, 209, 226, 273, 324, 344, 356, O 272, P 41, 69, 76, 81, 86, 155; *bjeest*, L 244; *best*, L 153, 186; *bèst*, L 100, 109, K 215; *bjèst*, K 216, L 153; *bièst*, K 273, L 185; *beest*, hoornbeest, stuk vee in het algemeen, koebeest, Goossenaerts; *baest*, rund, vee in het algemeen, hs Mischgofsky L 95; *beest*, dier over 't algemeen, hoornbeest; Goemmans; **beestje**: *bèsja*, L 100; **horenbeest**: *o:va-biast*, horenbeest, Goemmans; **koe**: *koe*, I 220, K 189, 195, 195a, 208, 236, 244, 254, 274, 326, 330, L 102, P 69, 73, 137; *koew*, L 158, 208, 236; *kuj*, K 274; *kdw*, L 152, 236; **koebeest**: *koebeest*, K 188a, 245, 329, 356, O 242, 279, 275, 281, P 14, 16, 20, 25, 74, 76, 79, 80, 124, 128, 129, 133, 198, 199; **stuk vee**: *stuk vte*, L 158.

JONG RUND (zie kaart)

Junges Rind – young head of cattle –
jeune bovin
[De volgende opgaven duiden een jong

rund aan, met of zonder leeftijdsaan-
duiding en ongeacht het geslacht.]
(N 3, 7; N 3, 107; NC, 9a; NC, 9b; NC,
9c; NC, 9d; NC, 9e; sgv 14)

hokkaling: het type *hokkaling* in: K 102,
125a, 128, 133b, 136a, 137, 143, 145a, 146,
148, 150, 151, 0153, 160, 163, 165, 165a,
167, 168, 169, 171, 172, 175a, 176, 179a,
182, 183, 184, 185, 186, 187, 214, 215,
216, 218, 220, L 91, 92, 93, 94, 100, 104,
144, 145, 148, 149, 150, 152, 153, 154,
158, 159, 159b, 160, 162, 177c, 180, 180b,
184, 185, 186, 187a, 188, 190, 199, 201,
204, 208, 229, 235, 242, 244, 255, 256, 260,
261, 263, 280, 285; *hokkaling*, L 109, 152,
153; *hdkkaling*, K 148, 171, 183, 184a, 187,
L 109, 153, 183, 186, 235, 255; *hookaling*,
L 189; *okkaling*, K 124a, 151, 157, 161,
174, 177b, 178, 178*, 244; **pink**: *pink*,
I 57a, 102a, K 101, 102, 124a, 125a, 127,
133a, 135, 137, 143, 145a, 146, 147, 148,
151, 157, 163, 165, 166, 176, 178*, 182,
183, 183b, 184, 184a, 185, 186, 188a, 190a,
194, 216a, 218, 220, 246, 250, 265, L 91b,
99, 144, 145, 149, 150, 153, 160, 177c,
179a, 180b, 183, 184, 200, 203b, 205, 228,

1.1.1.2.

232, 233, 235, 241, 243, 258, 261, 263, 264; *pienk*, K 175a*, 177b; *pijnk*, L 264; **enter**: het type *enter* in: K 124a, 184, L 149, 183, 241; **eenwinter**: *eenwintər*, L 189; *eewintər*, K 124a, L 149, 185, 241; **winterer**: *wiēntərər*, P 88; **kuus**: *kuus*, L 200; *kūūs*, K 147; *keujs*, L 200a; **kuuske**: *kūūska*, L 148; **muk**: *muk*, L 186; *mök*, L 159b, 184, 187, 212; *mük*, ongedekte koe, L 0265, Weijnen EV 8; **kalf**: *kalf*, K 185, 197a, 215; **graskalf**: het type *graskalf* in: I 57a, 102, K 124a, 127, 133a, 137, 143, 146, 157, 165, 177b, 178*, 182, 183, 184, 188a, 193a, 220, L 145, 150, 153, 160, 180, 180b, 183, 184, 200a, 233, 235, 241, 242, 243, 255, 261, 263; *graskaalf*, L 237; *graaskalf*, K 220, L 149, 177c; *graskalləf*, K 179a; *grāaskāalf*, L 150; *grēskēlf*, I 118; **graskalfje**: *graskelfkə*, K 146; **rund**: *runt*, K 267, 274, 291, 295, 302, 307, 309, 318; *rönt*, K 268, 274, 299; *rūūnt*, I 269, K 351a, 355; *reunt*, K 307; *rēnt*, I 270, 275, K 322, 324, 329, P 2; de volgende opgaven zijn meervoud – *rundər*, K 296; *runnə*, K 276; *rinnəs*, P 112; **rundje**: *röndərka*, K 264; **maalkalf**: *mōōlkalf*, L 207; **vaarskalf**: *veerskalf*, L 199; **ophouder**: *ophaawər*, K 193a; *updāvər*, K 330; *ūūp-dāvər*, P 28; *hoepaavər*, P 103; **stripper**: *striēpər*, P 27; **bertel**: *bē?əl*, K 241; de volgende opgave is meervoud – *bertəls*, K 236; **rijnpink**: *rijnpink*, L 263; **beestje**: *bēsja*, L 200; **weibeest**: *wēējbist*, L 207; **weibeestje**: *waajbēēsja*, K 220; **weider**: *waajər*, K 182, 191; *waejər*, K 210; **knoeper**: *knoepər*, P 148; *knōēppər*, K 356, P 86, 93, 127, 145; *knūūppəl*, P 134; **knapper**: *knappər*, P 199; *knáppər*, I 221, P 4, 27; *náppər*, O 72, 274; *knapper*, znw, kalf dat begint te bijten, Corn. Vervl.; **knipper**: *knippər*, P 28; *knēppər*, P 69; **knijper**: *knējpər*, P 72; **loper**: *lōēpər*, P 13; **eersteling**: *eerstəling*, K 193a; *eurstəling*, K 220; *eestəling*, P 99; **jaarling**: *jaarling*, K 236, P 77; *jāārling*, K 283; *jaorling*, K 157, 173b, 175a*, 179, 180, L 228; *jōōrlink*, P 70; *jaorliēng*, K 201, 244, 299, P 81; *jaowrling*, P 95; *jōōrling*, K 264; *jōōrling*, P 99; *jōrling*, K 188a, P 10; *jōrling*, L 184, 285; *jērling*, L 184; *jaorlink*, K 304, P 63; **jaarman**: *jowər-mān*, P 148; **jaarmannetje**: *jōōrmēnməkə*, P 112; **eenjarige**: *eenjaarəgə*, I 102a; **jaarlingsrund**: *jōōrlingsrōnt*, K 274; **jaarlingse**: *jaarlingsə*, K 307; *jārlingsə*, K 234; **overjaarse**: *oovərjaarsə*, K 262; **jaarse mutte**: *jāārsə muttən*, K 310; de volgende opgaven zijn bijvoeglijke naamwoorden – **jarig**: *jōōrrəch*, L 100, 184; **jaars**: *jaors*,

K 158c; **jaarlings**: *jaorliēngs*, K 339; **overjaars**: *oovərjaors*, L 226; **overjarig**: *oovərjeurəch*, L 242; de volgende woorden zijn vermoedelijk geslachtsgebonden, maar het blijkt niet uit de opgaven – **maal**: *maol*, L 244; *mōōl*, L 183; **maaltje**: *mōōlkə*, L 235; *mulkə*, L 236; *mōōlkə*, L 200a, 233; **vaars**: het type *vaars* in: L 183; *vēērs*, K 143, 215, 250, L 283; *vēērs*, K 178*; *vaers*, K 179a; *vēēərs*, K 251; *vērs*, K 197a, L 257; *vēēəs*, K 186; *vēēs*, K 287, P 125; *vjaas*, P 165; *vjas*, P 148; *vjēēs*, K 304, 318; *vėjəs*, P 72; **vaarsje**: *verskə*, I 57; *vjēēsəkə*, P 88; **stier**: *stēēv*, P 88; *steejv*, P 125; **stierling**: *sterling*, K 241; **os**: *os*, P 88; **jaarse vaars**: *jaorsə vaors*, K 176; **pinkvaars**: *pinkvēērs*, L 237.

-1.1.1.1. Soort en herkomst

KOE VAN ONBEKENDE AFSTAMMING

Kuh von unbekannter Abstammung – cow of unknown stock – vache de descendance inconnue

(N 3, 3a)

[Bedoeld wordt de koe, waarvan het ouderpaar niet bekend is of waarvan de afstamming niet geregistreerd is. Een koe van onbekende afstamming kan in het stamboek worden opgenomen mits aan bepaalde gestelde eisen voldaan is. Wanneer een koe van onbekende afstamming na keuring inderdaad in het stamboek is opgenomen, wordt zij vaak *registerkoe* genoemd.]

(vgl. het lemma KOE VAN GEREGISTREERDE AFSTAMMING)

wilde koe: *wildə koe*, K 236, L 93, 144, 185, 199, 205; *wildə kōē*, L 177; *wildə koew*, K 220, L 144, 200, 203b, 258; *wildə hoej*, K 125a 133a, 136a, 143, 146, 165, 166, 167, 169, 176, 177b, 178, 179, 179a, 183, 184, 184a, 186, 188a, 194, 216a, 265, L 160, 187a; *wiēldə hoej*, K 264; *wildə hoej*, K 157, 158c, 173b, 175a*; *wiēldə kōēj*, I 269, K 329; *wiēllə kōēj*, P 148; *wiēldə kōj*, K 294; *wuddə kōj*, K 241; *wiēldə kuj*, K 291, 296; *wiēldə kūūj*, I 221; *wiēldə kōj*, K 291; *wildə keuj*, K 304; **wild koe**: *wil kōē*, L 285; **wilde beest**: *wildə beest*, K 160, 177b, 182, 268 (wordt enkel gezegd op veeprijskampen), L 145, 159, 242; *weeldə beest*, K 176, L 204-205a, 264; *wildə beest*, K 174, 190a; *wiūūllə beest*, O 169; *wildə bēēst*, K 137, 0(1) 153, 177b, 188, L 159b, 185, 188, P 99; *wildə bēest*, K 210; *wildə bjēēst*, L 232; *wildə best*, K 102, 161, L 100, 150, 153, 159, 168, 184, 203b, 233; *weeldə best*, L 244, 261;

wilda bést, K 351a; *wilda bjest*, L 99, 235; *wilda bejst*, L 200; *wilda bist*, L 144 (jong), 180, 180b, 207, 235; *weelda bist*, L 183, 207, 237, 241, 261, 263; *wilda bjist*, L 238; *weelda bjist*, L 183; *wilda biest*, L 92, P 148; *wilda biest*, K 191, 268, P 163; *wiëlda biest*, K 250, 283, 295, P 25; *wiülla biest*, P 70; *wiëlda biest*, K 273; *wiëlla biest*, P 88; *wiëlda bjöst*, K 302; *wilde bést*, koe zonder geregistreerd afstamming, Elemans; **wild beest**: *wilt beest*, K 137, 161, 163, 184a, 194; *wildbeest*, K 183b; *wild béést*, K 307; *wult bjeest*, K 158c; *wilt bist*, K 185, L 149, 200, 201; *wilt best*, K 184a, 187, 194, L 159, 243, 264; *wilt bjést*, K 143; *wiüült biest*, P 63; *wiüüld biest*, P 10; *wilt biest*, K 135; *wiüült biest*, K 234; *wiüült biest*, K 274; **wild ras**: *willras*, K 274; **wilde**: *wilda*, I 102a, 270, K 100a, 101, 125a, 148, 151, 165, 176, 183, 185, 262, 309, 318, L 91b, 149, 208, 228, 242; *willa*, P 103; *wiëlda*, K 241, 244, 246, 307, 332; *wulda*, K 201; *wild*, L 186; **in het wild gekweekt**: *iën at wiëlt gekwiëkt*, K 307; **vremde koe**: *vrémða kōē*, P 88; *vrémða kōēj*, K 251, P 28; *vrómða kōēj*, P 154; *vrüümða kōēj*, P 171; *vrémða kōj*, P 28; *vrómða kooj*, P 125; **vremde beest**: *vrémða béést*, K 357; *vrómða biest*, P 134; *vrémða bjöst*, K 339; **vremd beest**: *vremt béést*, K 180; *vrumt biest*, P 167; *vrémt biest*, K 276; **vremde**: *vrómða*, O 72; *frémða*, K 340; **vremd ras**: *vrémt ras*, K 231; **van vreemd ras**: *vön frémt rōs*, K 340; **gewoon koe**: *gawōēn kōj*, P 100; **gewoon beest**: *gawoon beest*, K 256; **gewoon soort**: *van gawoon soort*, I 102a; **vil beest**: *vōlla biest*, P 127; **simpel melkkoe**: *süümpal mélläkōēj*, P 69; **ongemerkt**: *ōngemarkta*, P 95; **verbasterd ras**: *verbaastart ras*, K 186; **verbaastardeerde**: *verbòstardléjrdæ*, K 333b; **bastardkoe**: *bastört kaj*, K 267; **gebastreerd goed**: *gabástréért chōēt*, K 274; **heikoe**: *haajkoej*, K 165a; **mengeling**: *miëngaliëng*, P 60; **strepper**: *stréppør*, K 330; **geen raskoe**: *glēn raskōēj*, P 134; **geen stamboeker**: *ginna stamboeker*, K 217; **beest zonder stamboek**: *biest zōndær stambōēk*, P 81; **koe uit een wilde stal**: *koej öt unnæ wildæ stal*, K 216a; **koe zonder papieren**: *koej zōndær papieræ*, K 184a; **registerkoe**: *registerkoe*, koe zonder geregistreerde afstamming, die toch in het stamboek wordt opgenomen, Elemans.

VAN ONBEKENDE AFKOMST ZIJN (VAN KOEIEN)

Von unbekannter Abstammung sein (von

Kühen) – to be of unknown stock – être de descendance inconnue

(N 3)

uit het wild komen: *ōwt 't wilt kommæ*, L 235 (van wilde afstamming zijn; moeder, die uit 't wild komt blijft „registerkoe” (= R), het eerste vaarskalf, dat ze aflegt wordt stamboek (= S); is er dan verder ook nog een goede ontwikkeling, dan wordt het keurstamboek (= KS)).

KOE VAN GEDEELTELIJK BEKENDE AFSTAMMING

Kuh von teilweise bekannter Abstammung – cow of partly known stock – vache de descendance partiellement connue

(N 3, 3b)

[Bedoeld wordt de koe, waarvan een der ouders onbekend is (dit betreft meestal de vader) of waarvan een der ouders niet opgenomen is in het stamboek. Een koe van gedeeltelijk bekende afstamming kan in het stamboek worden opgenomen mits aan bepaalde gestelde eisen voldaan is. Wanneer een koe van gedeeltelijk bekende afstamming na keuring inderdaad in het stamboek is opgenomen, wordt zij vaak *registerkoe* genoemd.]

(vgl. het lemma KOE VAN GEREГИSTREERDE AFSTAMMING)

halfbloed: *halfbloet*, K 102, 125, 125a, 135, 137, 143, 146, 148, 161, 160, 165, 167, 175, 176, 179a, 182, 184a, 186, 188a, 194, 216a, 236, 330, L 91b, 92, 99, 100, 160, 180, 199, 201, 204, 204a, 235, 242, 244, 255, 261, 263, 264, P 58, 99; *halvbloet*, K 177b, P 167; *hallafbloet*, L 150; *halløvbloet*, K 183; *halfbloewt*, L 149, 237, 258; *halvbloewt*, L 149, 233, 241; *halløvbloewt*, L 200; *halfblōēt*, K 273; *haalvblōēt*, K 307; *halfblōēt*, K 234, 267, 296, P 148; *halvblōēt*, K 133a; *hallafblōēt*, K 190a; *halfblōēt*, K 147, 163, 180, 186, 220, L 153, 177c, 180b, 188, 203b, 207, 237, 264; *hallaf blōēt*, L 285; *halfbloet*, P 103; *haalvbloet*, K 295; *halløvbløewt*, L 183; *halvbloewt*, L 200; *holfblōwt*, K 357; *hōlfblōēt*, K 241, 276, 340, 351a; *hōlfblōēt*, P 25; *hiëlfblōēt*, K 322; *alfbloet*, I 102a, K 158c; *alvbloet*, K 174, 177b; *allafblōēt*, K 283; *ālfblōēt*, O 275; *alfbloet*, P 10; *ēlfbloet*, P 70; *allafblut*, P 88; *halvbloet*, koe met gedeeltelijk geregistreerde afstamming, Elemans; **halfbloedje**: *halfbloetjæ*, L 242; **halfbloedige**: *ōlfbloodægæ*, P 63; **halfbloed beest**: *hallafblōēd biest*, K 294; *halvbloet béést*, K 0153; **halfvolbloed**: *halvvolbloewt*,

1.1.1.2.

L 207; **wilde**: *wilda*, K 136a, 262, L 228; **wilde koe**: *wilde koej*, K 183; **wilde beest**: *weelda bist*, L 261; **halfwild**: *halfwilt*, K 143, 201; **halve wilde**: *alva wiëlda*, K 244; **half vreemde**: *hòlf vrèmda*, P 134; **halfvreemd ras**: *halfvrèmt ras*, K 231; **registerkoe**: zonder fonetische interpretatie van het eerste deel: [*register*]koe, L 187a, 205; [*register*]koej, K 100a, 143, 165, 166, 183b, 184, 216a, L 159; **r-koe**: het type r-koe in de volgende plaatsen: L 159b, 186, 187a; **register**: *registar*, L 153; **bastaard**: *bòstòt*, P 60; **verbastardeerde**: *varbastardéjrdà*, P 81; *varbòstardèerdà*, O 274; **verbastardeerde koe**: *varbastardèerdà köëj*, K 250; **gebastardeerde**: *gəbòstardəjdə*, P 148; **gebastardeerd**: *gəbòstardərdéëjt*, P 100; **verbasterde**: *varbastardə*, K 101, 274; **gekruid**: *gəkròdjəstə*, O 72; **gecroeide**: *gəkrwaséjrdə*, P 134; **gecroeide koe**: *gəkrwaséjrdə köëj*, P 28; **overgehaalde**: *òwvərùuldə*, K 330; **overgehaalde beest**: *òovərgəhòldə biest*, K 264; *òovərgəhòldə bjòst*, K 339; **gecontroleerde**: *gəkòntrolèerdə*, K 251; **gecontroleerde beest**: *gəkòntrolèerdə biest*, K 324; **ongecontroleerde koe**: *ongəkontrolèerdə koej*, K 151; **ingeschreven koe**: *iənggəschrééva köëj*, I 269; **gemeen koe**: *gəmaən köëj*, P 69; **middelbare beest**: *mìddəlbòdərə bėjəst*, K 274; **tussensoort**: *tussəsoort*, K 274; **slecht bloed**: *slicht bloowt*, P 125; **koe zonder papieren**: *koej zondər pəpiərə*, K 184a; **beest zonder papieren**: *best zondər pəpiərə*, K 187; **beest met een vlekpoot**: *beest mit nə vlek-poot*, L 159; **redelijke goede**: *rèjdəlèjəkə gooj*, P 93; **quasi**: *kwòzee*, O 162; **durm**: *durrəm*, P 163.

KOE VAN GEREGISTREERDE AFSTAMMING

Kuh mit Abstammungsnachweis – cow of registered stock – vache de descendance enrègistrée (N 3, 3c)

[Hiertoe behoren 1). de koeien, die al in het stamboek ingeschreven staan 2). de nakomelingen van een in het stamboek ingeschreven ouderpaar 3). de koeien van onbekende afstamming, die met goed gevolg een keuring doorstaan hebben – deze worden vaak registerkoe genoemd – 4). de koeien van gedeeltelijk bekende afstamming, die met goed gevolg een keuring doorstaan hebben – deze worden vaak registerkoe genoemd –.]

volbloed: *volbloet*, K 176, L 91b, 93, 99,

100, 144, 148, 150, 160, 180, 180b, 185, 200, 201, 205, 235, 242, 243, 244, 261, 263, 264, P 58, 99, 148; **volbloet**, L 145, 149, 207, 233, 241; *volblòët*, K 330; *volblòët*, K 332, L 159, 184, 238; *vòlblòët*, K 283, O 275, P 25; *vòlblòët*, K 295; *vòlblòët*, L 144, 153, 159, 159b, 177c, 188, 199, 203b, 204-204a, 207, 228, 237, 264, 285, P 167; **volbloot**, P 10; *vòlblòuwat*, L 183; *vulblut*, P 88; *volbluut*, L 200; *vòlbloe.t*, koe van geregistreerde afstamming, Elemans; **volbloedige**: *vòlbloodəgə*, P 63; **volbloed koe**: *vòlblòët koj*, K 241; **volbloed met papieren**: *volbloet mej pəpiərə*, L 186; **stamboekkoe**: *stamboekkoe*, L 187a; *stamboekoew*, L 200; *stamboekkoej*, L 92, 159, 255; *stambòëkòëj*, P 4; *stambòëkòëj*, P 134; *stòmbòëkòëj*, P 28; *stòmbòëkòëj*, K 191; *stamboekkoe*, in het stamboek opgenomen koe, Elemans; **stamboek vee**: *stambòëk fè*, K 291; **stamboeker**: *stambòëkhar*, P 69; **stamboekbeest**: *stamboekbeest*, P 136; *stambòëkbiest*, P 81; *stambòëgbiējəst*, K 265; **koe van het stamboek**: *kój vaan 't stòmbòëk*, P 28; *kòë vòn 't stòmbòëk*, K 329; **stamboek**: *stambòëk*, K 244; **stamkoe**: *stòmkooj*, P 70, 125; **stambeest**: *stòmbèst*, P 35a; **ingeschreven koe**: *in-gəschreeva koe*, P 165; *in-gəschreeva koej*, P 77; *ingəschrééva köj*, K 268; *in-gəschréjvə köëj*, P 163; *iəng-gəschreeva köëj*, O 162; *iəng-gəschrajvə köëj*, P 148; *iəng-gəschri-jvə köëj*, P 144; *iəng-gəschreejvə kój*, P 100; *iəngəschréjvə kooj*, P 93; **ingeschreven beest**: *in-gəschreeva biest*, P 2; *in-gəschrééva biest*, P 174; *ingəschrééva biest*, K 265; *iənggəschrééva biest*, P 4; **ingeschreven**: *in-gəschreeva*, P 167, 169; *iəng-gəschrajvə*, P 95; **opgeschreven beest**: *òəpčəschrééva biest*, K 274; **registerkoe**: *registarkoew*, L 200; **register**: *registar*, L 258; **gekeurde beest**: *gəkeurdə biest*, P 35a; **gekeurde**: *gəkèurdə*, K 330; **keurbeest**: *keurbiest*, P 167; **gecontroleerde koe**: *gəkòntrolèerdə köëj*, K 307; *gəkòntrolèerdə köj*, K 264; **gecontroleerd**: *gəkòntrolèéjrdə*, P 63; **van gecontroleerde afstamming**: *vaan gəkòntrolèerdə aafstaaməng*, P 112; **raskoe**: *ròskòëj*, P 14; **rasbeest**: *rasbiest*, P 60; **soortkoe**: *sawt köëj*, P 154; **koe van origine**: *kòëj van òriēgiēn*, P 13; **een met een boom**: *iən mé nən bōēm*, O 250; **een bij een stamboom**: *iən bij nə stambòòm*, P 146; **een met papieren**: *iən mèëj pəpiərə*, K 241; **van goede aard**: *van ən gòëjən òòrt*, K 244; **van goede ouders**: *van gòëj aawers*, K 244; **koe van studboek**: *koe van studboek*, P 92 (z.s.h.); **kajes**: *kajəs*, L 237 (z.s.h.).

KOE VAN GOEDE AFSTAMMING

Kuh von guter Abstammung – cow of good stock – vache de bonne descendance (N 3, 3d)

zelfst. naamwoorden: **goede**: *gōěj*, P 69; **beste**: *bestə*, L 258; **stamboekkoe**: *stamboekkoej*, K 173b, 179; *stamboek-koej*, K 186; *stamboekoej*, K 124a; *stamboekhoeuw*, L 153; *stamboekoeuw*, L 200; *stōmbōēkōěj*, K 201, 307; **stamboomkoe**: *stambōēmkkōěj*, P 81; **stamboekvee**: *stamboekfeej*, K 125a; *stamboekvie*, K 248; *stōmbōēkviē*, K 276; **keurstamboekvee**: *kurstambōēkfiē*, K 291 **stamvee**: *staamvijsə*, P 145; **volbloed**: *volbloet*, K 157; *vōlblōēt*, K 273; **ras**: *ras*, K 295; **goed ras**: *gōěj rōs*, K 309; *goe rōs*, I 269; *gō ras*, P 199; *goo ras*, P 72; **rasbeest**: *razbiējast*, K 274; *rōsbīest*, P 100; **raskoe**: *raskōěj*, P 144; **goede tuk**: *goeja tuk*, L 144, 201; *goejan tuk*, K 137, L 177c, 205; *gōějjan tūūk*, K 330; *gujjan tjoēk*, K 299; **goede komaf**: *goeja komaf*, L 201; **goede afstamming**: *goej afstamming*, L 93; **beste afstamming**: *bestə afstamming*, K 137; **goede deugd**: *goej dugt*, K 236; **goede origine**: *gōějjan drēzjēn*, P 112; **goede aard**: *goejan aart*, L 145, 235; *goejan aort*, L 177c; *gōějjan òt*, K 351a; **goede soort**: *geuj soort*, K 304; **soortbeest**: *soordbiēst*, P 171; *sōdwt biēst*, P 163; **elite**: *ēlitta*, K 201; **prijksbeest**: *prijksbeest*, O 169; *praasbiēst*, K 251; *prēzbiējast*, P 95; **registerkoe**: *reegistarhoej*, K 173b; **R-koe**: *er hoej*, K 133b; **S-koe**: *es koew*, L 200; **KS**: *haa es(?)*, K 183b; **productiekoe**: *prōduksiehoej*, K 185; **melkgever**: *mēlk-givvər*, P 35a; **bijv. naamwoorden**: (voor het bijbehorende zelfst. naamwoord zie het lemma RUND) **goed**: *goej*, K 161, 261; *goeja* K 160; *gōěj*, P 154; *gój*, K 357; *gøj*, K 267; **best**: *best*, K 165a; **goedsoortig**: *goejsoortiga*, K 140a; **gecontroleerd**: *gekontrooleerdə*, P 77; **doorgefokt**: *deurgafoktə*, K 151; **kostelijk**: *kustelijk*, K 180; **geprimeerd**: *gəprimēerdə*, K 265; **ingeschreven**: *ingəschreevə*, I 270; **gekeurd**: *gekuddə*, P 69; **bijv. bepalingen**: (voor het bijbehorende zelfst. naamwoord zie het lemma RUND) De volgende opgaven worden alle gegeven zonder (fonetische documentatie van) de lidwoorden en de voorzetsels **van goede tuk**: *goeja tuk*, L 180, 204 204a; *goejan tuk*, K 165, L 145, 148, 160, 186; *gōějja tōēk*, P 86; *gujjan tjuk*, K 268; *gūūjjan tōēk*, K 273; **van een goede tuk**: *goeja tuk*, K 147, 165, 183, L 91b, 159b; *goejan tuk*, K 135, 161, 172, 187, 217, L 92, 99, 149, 150, 159, 180, 183, 185, 203b, 228, 232, 233, 235, 244;

goejjan tuk, K 183; *goejan tjuk*, K 265 (wordt meer gezegd van een paard); *gōēja tuk*, K 133a; *gōějja tūūk*, K 244; *gujjan tūūk*, K 296; **goed van tuk**: *gōēt [van] tōk*, K 241; **van goede tucht**: *gōjjan tucht*, K 241; **van een goede tucht**: *gōějjan tūūcht*, P 60; **van een goede tak**: *goej tak*, P 58; *gōjjan tek*, P 63; **van goede aard**: *goeja aart*, L 200; *goejan aart*, L 144, 160, 184, 199, 207, 235, 237, 242, 263; *goejan aort*, K 148, 169, 183, 184, 184a, L 264; *goejan òdort*, L 285; *gōjjan òdət*, K 241; **van een goede aard**: *goeja aart*, K 167, L 264; *goejan aart*, K 163, 184a, 194, L 99, 184, 200, 263; *goejan aort*, K 143, 146, 194, P 148; *gōějjan òdrt*, K 318; **met goede aard**: *goejan aart*, K 184a; **van goede soort**: *gōěj soort*, I 221; *gūūj soort*, K 234; *gøj soort*, K 264; *guj soort*, K 210; *goeja sort*, P 167; *gūūj sów(r)t*, K 283; *gōěj soojrt*, K 246; *goej soot*, P 146; *gōěj sōwt*, K 330, O 72; **van een goede soort**: *goej soort*, I 102a, K 174; *gōěj soort*, K 307; *gøj soort*, K 274; *goe soo(r)t*, K 351a; *goej sort*, K 184a, 194, L 100; *goej sōrt*, L 180b; *gōěj sōertə*, O 274; *gōěj soot*, K 355; *gøj soot*, K 339; *gōěj sèut*, P 28; *gøj sèut*, K 340; *goej sawt*, P 27; **van goede komaf**: *goeja komaf*, K 188a; *goejan komaf*, K 183, 184; **van goede afkomst**: *goej afkomst*, K 262; *gōē òfhōmst*, K 329; *goej òfhōmst*, P 70; **van beste afkomst**: *bēstə aavkōmst*, P 93; **van goede afstamming**: *goedə afstamming*, K 137; *goej afstamming*, K 100a, 186, 216a, L 261; *gōěj afstamiēng*, K 332; *gōěj òfstōmiēng*, P 25; **van goede afstamming**: *goeja afstammaling*, I 79, K 178; **van goede stam**: *goeja stam*, L 243; **van een goede stam**: *goeja stam*, K 0153; *goejan stam*, L 159; **van een goede stek**: *goeja stek*, L 241; **van goed allooi**: *goej allooj*, K 174; **van een goede stal**: *goeja stal*, K 177b; *goeja stāl*, P 60; *gōějja stal*, K 244; *gooja stāl*, P 88; *gooja stōl*, P 125; **van een goede lijn**: *goej lijn*, K 165; **van een goede stier**: *gōějja stiēr*, P 41, 134; **van een goede koe voortgekomen**: *goedə koe voortgəkooman*, K 302; **van een goede ver**: *goeja ver*, P 99; **van goede oude (mv)**: *goej aaw*, K 220, L 242; **van goede ouder (mv)**: *goej aawer*, L 235; **van goede ouders**: *goej aowers*, K 101; **van een goede oude**: *goej aaw*, L 150, 177c, 187a, 207, 285; *goeja ouwə*, K 158c; **van een goed type**: *gōějjan tīēp*, K 283; **van goed bloed**: *goej bloet*, K 143, 165, 175a*; *goej blōēt*, K 216a; **van goed ras**: *goej ras*, P 148; *gōē rās*, K 283; **van een goed ras**: *goet ras*, K 268; *gōěj ras*, P 127; *goe ras*, K 351a; *gōē ras*, K 265; *gōěj rōs*, P 148; *gōē rōs*, I 275,

1.1.1.2.

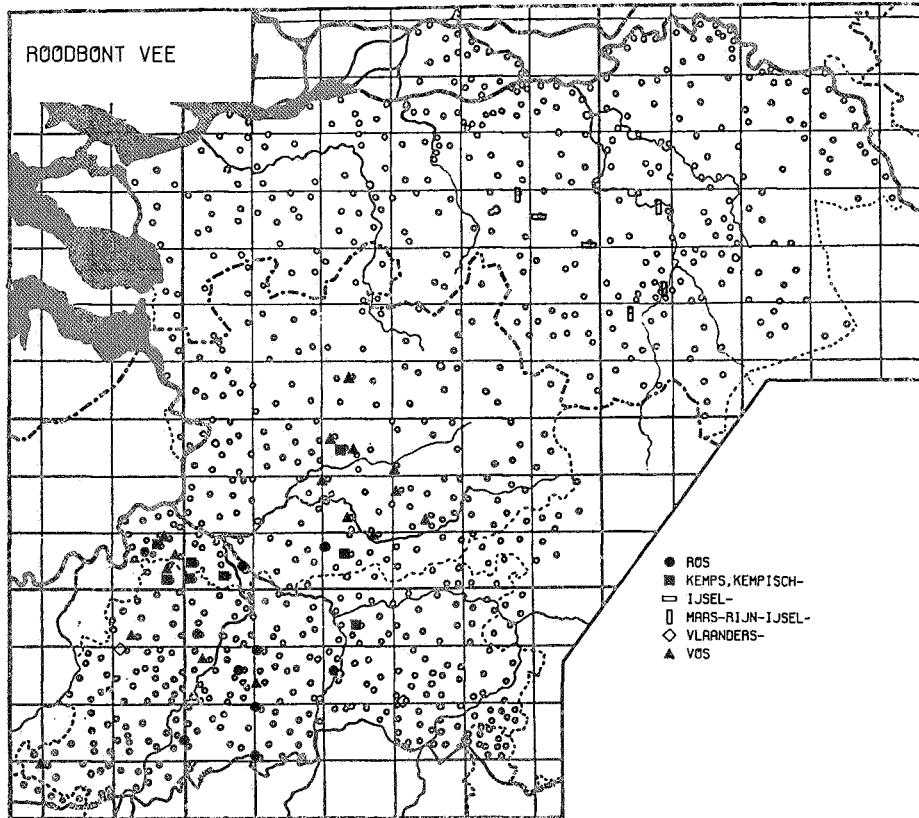
K 333b; van het beste ras: *bêsta ras*, P 134; van het ras: *ras*, K 274; van een beste lijst: *beste lijst*, K 179a; van een boek: *böëk*, K 274; van het stamboek: *stamböëk*, K 324; *stâmböëk*, K 246; van de streek: *streek*, O 162; van de oude slag: *aa slag*, P 103; van goede dracht: *göëjjen dròot*, K 310; met een goede origine: *goejen driëgiën*, P 13; met goede papieren: *göëj papiera*, K 244; met beste papieren: *besta papiera*, K 182; met papieren: *papiera*, K 256.

ZWARTBONT VEE

Schwarzbuntvieh – black and white cattle – bétail pie noire (N 3, 38)

bont: *bont*, K 102; *boont*, K 247; **bonte:** *bonta*, K 100a, 101, 135, 176; **koe(ien):** *bonta koej*, K 178, 190a; *bonta koeja*, K 125a; **bont vee:** *bont fee*, K 0153; **bonte beesten:** *bonta beesta*, K 0153; **zwartbont:** *zwaribont*, I 102a, K 100a, 124a, 133b, 151, 157, 161, 163, 165, 165a, 169, 176, 178*, 183, 188, 194, 235, 248, 262, L 100, 145, 148, 149, 159, 159b, 180, 180b, 183, 184, 199, 209, 235, 242, 243, 258, 261, 263, 264; *zwariboont*, I 102a, K 143, L 285; *swartbont*, K 246; *zwòrt boont*, K 191, 274; *zwaibont*, K 176; *zwet bont*, P 82; *zwéibont*, K 210; *zwét bont*, K 241, 294; *zwéibont*, K 283, 355; *zwét boont*, K 273, 307; *zwéibongt*, K 250; *zwéibont*, P 100; *zwaibont*, K 276; *zwaribont*, zie bont, Goosse-naerts; *zwardbont*, *zwaribont*, De Bont; **zwart-bonte:** *zwaribonta*, K 101, 128, 137, 146, 173b, 182, 184a, 194, L 144, 200, 235, 263; *zwaibonta*, P 77; *zwéibonta*, P 10; **zwart-bonten:** *zwaribonta*, L 160; **zwarte bonte:** *zwarta bonta*, L 177c, 186, 200; *zwarta boonta*, L 285; **zwart-bonte koe(ien):** *zwaribonta koej*, K 133a, 147, 148, 218, L 200; *zwart bonta koew*, L 237; **zwart-bonte beesten:** *zwaribonta bista*, K 184, L 201; *zwéribonta biesta*, K 251; *zwéibonta biesta*, K 318; *zwéibonta biesta*, P 144; **zwart-bont vee:** *zwaribont vee*, K 165, 175a*, 186, L 160, 180, 185, 200, 204-204a; *zwaribont vee*, L 159; *zwart bont veej*, I 118, K 187; *zwaribont veej*, K 183; *zwaribont veeja*, K 216a; *zwaribont véej*, L 91b; *zwaribont fee*, K 177b, 179a, 217, L 159, 188, 235, 264; *zwaribont fee*, L 149; *zwart-boont fee*, K 145a; *zwaribont feej*, L 144; *zwaribont feej*, K 166; *zwaribont fija*, L 233; *zwaribont viê*, L 150; *zwaribont viê*, L 203b; *zwaribont fiê*, L 207; *zwaribont fie*, L 187a; *zwaribont fiê*, L 99, 153; *zwéiboont fiëjja*, K 265; **bont-zwarte beesten:** *bont*

swotta biesta, P 163; **zwart:** *zwart*, K 136a, 180; *zwa*, P 58; *zwet*, K 304; *zwèt*, K 231; *zwét*, I 268a, 271, K 287; *zwart*, zwart rund, hs Mischgoisky L 95; **zwarte:** *zwarta*, I 79, 102a, K 135, 143, 176, 236, L 205; *zwaarta*, P 134; *zwòrta*, K 201; *zwétta*, I 221, K 274, 295, 299, 340, 351a, 357; *zwétta*, K 264, P 63; *zwééta*, P 60; **zwarte koe(ien):** *zwarta koej*, K 167, 185, L 92, 93, 261; *zwarta koeja*, K 160; *zwarta kaja*, K 274; *zwétta köëj*, K 310; *zwétta koeja*, I 270; *zwééta koej*, K 264; *zwétta kuj*, K 296; *zwééta köj*, K 339; *zwééta koojona*, P 125; *zwi-ja köj*, P 72; **zwarte beest(en):** *zwétta bjesta*, K 338; *zwééta biest*, K 268; *zwééta biesta*, P 14, 127; *zwééta biestn*, O 72; *zwééta biesta*, K 330; *zwééta biesta*, K 333b; **zwart vee:** *zwart vee*, K 158c, 220; *zwart fee*, L 235; *zwart fie*, L 244; *zwarta vej*, K 188a; *zwét vie*, P 70; **zwart ras:** *zwét ras*, K 267, 302; **zwart geplekt:** *zwart geplekt*, P 148; *zwétchaplékt*, K 283, P 4; **zwart geplekte:** *zwét geplékta*, P 148; *zweit geplékta*, P 69; **zwarte geplekte:** *zwatta gepléGda*, P 171; *zwétt(ə) geplékta*, P 35a; **zwart geplekte koeien:** *zwét geplékta kujjen*, K 291; **zwart gehoppelde:** *zwétgəppaldə*, P 27; **zwarthoppel:** *zwéthöppəl*, K 234; **zwarte gebloemde:** *zwatta gəblömdə*, P 95; **half zwarte:** *hälləfswéttə*, K 274; **zwart-wit:** *zwartwit*, P 99; *zwa(wi)ët*, P 154; *zwét-wit*, K 309; *zwétwiët*, P 13; *zwéétwiët*, P 93; **zwart-witte koe:** *zwét witta köëj*, P 145; **zwart-wit geplekt:** *zwétwittchaplékt*, P 41; **wit-zwart:** *wiëtzwat*, P 165; *wétzwaat*, P 112; **wit-zwart geplekt:** *wit zwét chaplékt*, P 41; **witte:** *witta*, K 135; **witbont vee:** *witbont veej*, K 183; **geplekt:** *geplekt*, O 169; **geplekte:** *geplékta*, P 81; **geplekte koeien:** *geplékta köëja*, P 88; **gespikkeld:** *gəspikkəlt*, O 169; **gebloemd:** *gəbloəmt*, P 154; **gebloemde:** *gəblumda*, P 88; **hoppel:** *höppəl*, K 307; **hoppel vee:** *höppəl vee*, P 25; **hoppel koe:** *höppəl koej*, K 351a; **blaar:** *blaor*, P 199; **blaarvee:** *blaarvee*, L 200; **blauw:** *blòot*, I 275; **Hollands:** *òlònts*, I 275; **Hollandse:** *holantsə*, P 2; *hòlansə*, P 134; *hòlantsə*, K 294; *òlònsə*, O 162; **Hollands ras:** *òlants ras*, K 324; *òlònds ròs*, I 269, P 28; **Hollands vee:** *hollants veej*, K 183, 187; *hollants fee*, K 186; **Hollandse ras:** *hollandsə ras*, P 103; **Hollandse koe:** *hòláántsə köj*, K 265; *òlòntsə köëj*, K 329; **Fries vee:** *fries vee*, K 161, 187, L 255; **Fries-Hollands:** *fries hollants*, K 183b; **Hollands en Fries veeslag:** *hollants en fries veeslag*, L 228; **polder:** *pòldər*, K 322; **polderkoe:** *pòldər-köj*, K 265; **poldervee:** *pòldərviê*, K 341a; **Groninger blaarkop veeslag:** *groomingər*

blaarkop veeslag, L 228; **Brabanders:** *braobanders*, K 174; **Walenkoe:** *wòdlakòj*, P 28; **Herfse koe:** *èrrafsà kòej*, P 145.

ROODBONT VEE (zie kaart)

Rotbuntvieh – red and white cattle –
bétail pie rouge
(N 3, 37)

bonte: *bònta*, K 201; **bonte koe:** *bònta kòej*, P 25; **bonte vee:** *bònta vee*, P 25; **rood-bont:** *roodbont*, K 100a, 151, 165, 165a, 178*, 179, 235, 248, 262; *ròódbònt*, L 184; *ròódbònt*, K 161; *ròótbont*, K 188; *raoutbònt*, L 207; *ròwtbònt*, L 235; *ròwwatbònt*, L 183; *roojbont*, K 157, 165, 174, 176, 180, 194, L 145, 148, 149, 159, 180, 180b, 199, 238, 263, 264; *rooj bont*, K 133b; *roojbònt*, K 183, L 261; *roojboont*, I 102a, K 143; *ròójbònt*, L 159b; *rwoojbont*, K 176; *rwòójbònt*, I 102a; *ròwèè bont*, L 243; *ròjboont*, L 285; *ròetbònt*, K 294; *ròetbònt*, K 283, 309, 355, P 100; *ròet boont*, K 307; *ròetbòngt*, K 244; *ròétbònt*, K 287; *ròétbòngt*, K 246; *ròétboont*, K 273, 274, L 285; *ròéjbònt*, K 276; *ròéjbont*, L 100; *ròéjbònt*,

K 210; *ròej boont*, K 191; *ròebònt*, K 241; *roodbont*, Goossenaerts; *ròdbont*, De Bont; **roodbonte:** *ròódbonta*, K 101; *root bonta*, K 184a, 194; *roojbonta*, K 128, 137, 163, 169, 173b, 182, 184a, 194, L 160, 200, 235; *roojbònta*, L 144; *rojbonta*, L 186; *ròójbònta*, K 146; *ròójbònta*, L 235; *roo bonta*, P 77; *ròwèè bonta*, L 242; *ròèitbònta*, P 10; *roejbònta*, Elemans; **rood-bonte koe (ien):** *roodbonta koej*, K 148, L 263; *roodbonta koew*, L 200; *ròódbònta koej*, K 147; *rooj bonta koej*, L 200; *rooj bònta koej*, K 218; *rowèè bonta koew*, L 237; **rood-bonte bees (ten):** *roojbonta bist*, L 201; *roojbonta bista*, K 184; *ròéjbònta bièsta*, P 144; *ròetbònta bièsta*, K 318; *ròétbònta bièsta*, K 251; **rood-bont ras:** *ròedbòngt ras*, K 250; **rood-bont vee:** *roodbont vee*, L 159, 160, 180, 204-204a; *roodbònt vee*, L 200; *roodbont fee*, L 149, 159; *rootbont fee*, K 179a, L 188; *roodbònt vèèj*, L 91b; *ròódbont vee*, L 185; *ròódbont fee*, K 177b; *ròódbont fie*, L 187a; *rotbont fiè*, L 153; *roojbont vee*, K 165, 175a*; *roojbont vèè*, K 186; *roojbont veeja*, K 216a; *roojbont fee*, K 177b, L 235; *roojbont feej*, L 144; *roojbont fèè*,

1.1.1.2.

K 217, L 207; *roojobont fèja*, L 233; *roojobónt veej*, K 183; *roojobónt við*, L 203b; *roojobónt fee*, K 145a, L 177b; *roojobónt feej*, K 166; *rôd bont veej*, I 118; *roobont fee*, L 264; *röewadboont fiëja*, K 264; *röëjbont fië*, L 99; *röëjbont við*, L 150; **rood**: *rôdj*, K 143; *rooj*, K 184a, 236, L 205, 258; *roeat*, P 165; *ruiat*, rood (rund), hs Mischgofsky L 95; *röëj*, K 143; *röëj*, K 357; *rôëj*, K 231; *rôe*, K 295; *rüü*, P 60; **rode**: *rooda*, P 99; *rôata*, K 247; *rooja*, K 100a, 124a, 151, 178; *rôoja*, K 135; *rôôja*, I 79; *rwooja*, I 102a; *roeja*, K 176; *röëwa*, K 351a; *rôe*, I 221; *rôë*, P 81; **rode koe(ien)**: *rooj koej*, K 167; *rôdj koej*, K 133a; *rooja koej*, L 261; *rooj koej*, K 185, L 93; *rooja koeja*, K 160; *rooa koej*, K 351a; *rwoja koeja*, K 125a; *roej koej*, P 82; *röëj küüj*, K 307; *röëj koej*, K 190a, L 92; *röëwwa koej*, K 264; *röëwa kôj*, K 339; *rôe kuja*, K 274; **rode beesten**: *rôe biësta*, K 333b, P 14; *röë biësta*, K 330; **rood vee**: *root vee*, K 102; *rooj vee*, K 158c, 220; *rooj fee*, L 235; *rwoj vee*, K 136a; *rwdôj vej*, K 188a; *roewj fië*, L 244; **rood ras**: *röëwat rôs*, K 267, P 95; *röewat ras*, K 302; **rode soort**: *rôe sôrt*, K 247; **donkerrode koe**: *dôënkavôëwa kôj*, K 268; **rood geplekt**: *rôetçhaplékt*, K 283; *röëwathçhaplékt*, P 41; *roej çhaplékt*, P 148; **rood geplekte**: *röëthçhaplékta*, K 299; *röëjçhaplékta*, P 69; *röëjçhaplékta*, P 171; *röëwagçhaplékta*, P 148; **roodgeplekte koeien**: *röëthçhaplékta kujjan*, K 291; **roodgeplekte**: *röëthçhaplékta*, P 35a; **roodgehoppelde**: *rôegathçhaplékta*, P 27; **roodhoppel**: *rôet hôppal*, K 234; **rood-wit**: *rôëtwiët*, P 13, 93; *röëjwiët*, P 154; **rood-witte koe**: *röëwuj wittâ kôëj*, P 145; **rosse**: *rôssa*, K 330, P 4, 63, 134; **rosse koeien**: *rossa koeja*, I 270; *rôssa kôëja*, P 88; *rôssa koojana*, P 125; **rosse beesten**: *rôssa biësta*, P 127; *rossa bjësta*, K 338; **ros vee**: *rôs vie*, P 70; **vos**: *vos*, I 268a, 271, K 304; *vôs*, I 275, K 231; **vosse**: *vôssa*, K 264, 340, O 274, P 60; **vosse koe(ien)**: *vossakôëj*, K 310; *vôssa koej*, K 274; *vôssakôj*, P 72; *vôssakôj*, K 268 (oranjerood); *vôssakuj*, K 296, 299; **vosse beesten**: *vôssa biëjasta*, K 268; *vôssa biëstn*, O 72; **vale beesten**: *veejal biësta*, P 163; **gespikkeld**: *gaspikkalt*, O 169; **geplekt**: *çhaplékt*, O 169; **gebloemd**: *çhaplékt*, P 81; **Kempisch ras**: *kémpïësch ras*, K 322; *kémpïës rôs*, I 269; *kémpïës raas*, P 28; *kémpas ras*, K 324; *kémpas rás*, K 265; **Kempische ras**: *kémpïëssa ras*, K 341a; **Kempische koe**: *kémpïëssa koe*, P 28; **koe van Kempisch ras**: *kôj vôn kémpas rôs*, K 329; **Kemps**: *kémpas*, I 275; **Ijselvee**: *ijsalveej*, K 187; *ijsalfee*, K 186; **Maas- Rijn- Ijselvee**: *maas-rijn-ijselvee*,

L 255; *maas-rijn-ijselvee*, L 200; **Maas-Rijn-Ijselveeslag**: *maas-rijn-ijsel-veeslag*, K 183b, L 228, **Vlaanderse**: *vldnnarsa*, O 162; **Vlaanderen ras**: *vlaandara ras*, P 103; **lichte Ardense ras**: *ligta ardensâ ras*, P 103; **Limburgs vee**: *limburgs vee*, K 161; **Bossche kleur**: *bossa kleur*, K 0153; **Jersey-tjes**: *zjérséékas*, O 275; **derems**: *döröms*, P 112.

VALE KOE

Fahle Kuh – dun cow – vache fauve
vale koe: *vôdl koej*, deze zijn blôd-wèchtig of gréjs, Elemans.

BONTE KOE

Bunte Kuh – piebald cow – vache pie/marbrée

[Koe, die niet egaal van kleur is.]

bont: *bont*, van huid, het haar van koe-beesten; wit met zwarte vlekken of wit met rode vlekken; vandaar zwartbont en roodbont, Goossenaerts; **bonte**: *bonte*, naam ener bonte koei, Corn.; *bonte*, wordt gezegd van een bonte koe zonder de koe te vernoemen: „Zeg is, de *bonte* heeft vannacht gekalfd”, hs Vissers L 180; **blère**: *blère*, koe, die bont is, Corn. Vervl. A..

MEER WITTE DAN GEKLEURDE KOE

Kuh mit ausgedehnten weissen Fellstellen – cow more white than coloured – vache plus blanche que colorée

witrood: *wetruiat*, meer wit dan rood rund, hs Mischgofsky L 95; **withont**: *widbont*, met meer witte dan rode resp. zwarte vlekken, De Bont.

OVER HAAR GEHEEL GEVLEKTE ROODBONTE KOE

Völlig rotgescheckte Kuh – red and white cow spotted all over – vache entièrement mouchetée

trier: *trier*, K 184 (roodbonte koe, die over haar geheel gevlekt is).

KOE MET EEN WITTE KOP

Kuh mit weissem Kopf – cow with a white head – vache à tête blanche

blare: *blare*, zwarte, grijze, vale..., in geen geval witte, koe met een witte kop, Goossenaerts; *blère*, koe met wit voorhoofd, hs Etten K 176; **blaarkop**: *blaarkop*, koe met heel witte kop en voor de

rest blinkend zwart, hs L 212; **wittekop**: *wittekop*, bij het jonge volk de naam voor *blare*, Goossenaerts.

LAKENVELDER

Kuh mit weissem Mittelstück und rotem oder schwarzem Vorder- und Hinterteil – sheeted, belted cow – vache mi-partie blanche et noire

lakenbonte: *lakembonte*, koe die wit is tussen schoft en kruis en op haar zijde, maar zwart op haar overige lichaamsdelen, net of er een wit laken dwars over haar midden geworpen was, Goossenaerts; **lakenvellig**: *lòðkavülex*, alleen in de weinig gebruikte verbinding 'n laakevallige koe, een lakenvelder, De Bont.

KEMPISCHE KOE

Kempische Kuh – Campine cow – vache de la Campine
(N 3, 37)
(N 2, 37)

Kempense koe: *kémpasə köěj*, P 145; **Kempse koe/Kempse beest**: *kempse koei*, *kempse beest*, behorende tot het Kempische ras, doch zo goed als uitsluitend met de betekenis: vergeleken met het te Kalmthout meest voorkomende veeslag, geen fraaie bouw hebbende, klein, fijn, licht, zonder vlees, Goossenaerts; **Kempisch ras**: *kémpas räs*, K 264; *kaempis ras*, koe van Kempisch ras: rood-wit, hs Schrevens P 86; **waspaard**: *waspaard*, spotnaam voor een Kempische koe: „waspaard met een melkkit daaronder”; zie het type *Kempse koe*, Goossenaerts.

HERFSE KOE

Kuh aus der Gegend von Herve (Belgien) – Herve cow – vache de Herve
(N 3)

Herfse koetjes: *herfsə koejhas*, K 324 (naast Hollands ras heeft men nog...); **Herfs ras**: *aerfs ras*, koe van het ras van Herve: zwart-wit, hs Schrevens P 86.

VLAAMSE KOE

Flämische Kuh – Flemish cow – vache flamande

Vlaanders ras: *vlanders ras*, koe van het ras van Vlaanderen: donkerrood, hs Schrevens P 86.

TONGERSE KOE

Tongerner Kuh – Tongres cow – vache de Tongre

Tongers ras: *töëngars ras*, koe van het ras van Tongeren: wit-zwart, hs Schrevens P 86.

BRABANTSE KOE

Brabantische Kuh – Brabant cow – vache brabantonne

Brabants ras: *bra.bants ras*, koe van Brabants ras: blauw-wit of wit, hs Schrevens P 86.

HOLLANDSE KOE

Holländische Kuh – Dutch cow – vache hollandaise

Hollands rood: *olants ru.t*, koe van Hollands ras, rood-wit, hs Schrevens P 86; **Hollands zwart**: *olants zwaet*, koe van Hollands ras, zwart-wit, hs Schrevens P 86.

IJSELKOE

IJselkuh – IJsel cow – vache de l'Isel

IJselbeest: *éjselbést*, stuks IJselvee, Elemans.

1.1.1.2.1.1.2.1. *Niet geslachtelijk onderscheiden*

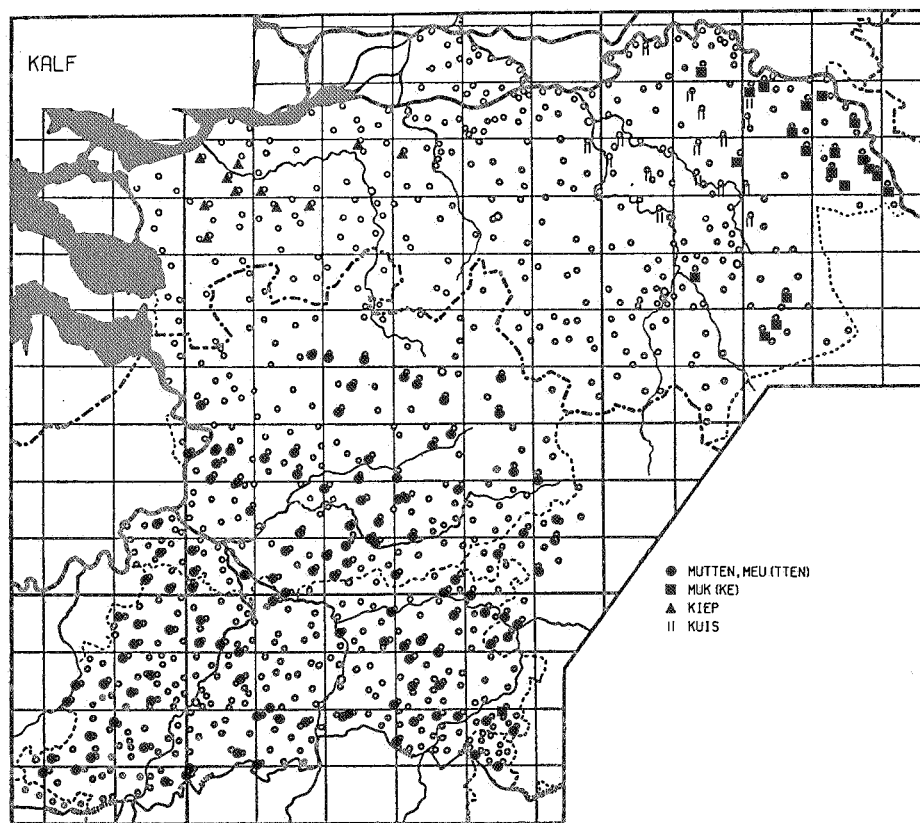
KALF (zie kaart)

Kalb – calf – veau
(N 3, 4; N 3, 7; znd 1; znd 27, 56; sgv; Goossens; Van Gerwen)

[Jong rund, niet naar het geslacht onderscheiden. Het woord kalf heeft ook wel een ruimere betekenis, getuige de volgende opgaven: op vraag N 3, 9 (een koe die voor het eerst drachtig is, nog in het begin van de draagperiode) wordt voor K 165a „drachtig kalf” gegeven. O 169 geeft hier „een vol kalf”. Op vraag N 3, 12a (koe die éénmaal gekalfd heeft) wordt voor O 169 geantwoord: „rund van het eerste kalf”, op N 3, 12 b (koe die tweemaal gekalfd heeft) „koe?” Blijkbaar wordt hier het kalf tot rund, als het zelf zijn eerste kalf werpt]

kalf: *kalf*, I 57, 57a, 78a, 79, 102a, 120, 180, 220, 221, 221b, 265, 266, 274, 275, K 101, 102, 124a, 125a, 133a, 133b, 135, 136a, 137, 143, 145a, 146, 147, 148, 150, 151, O 153, 157, 158c, 160, 161, 163, 165, 165a, 166, 167, 168, 169, 171, 172, 173b,

1.1.1.2.

174, 175a*, 176, 177b, 178, 178*, 182, 183, 183b, 184, 184a, 185, 186, 187, 188, 188a, 189, 189a, 190a, 193a, 194, 195a, 196, 197a, 201, 204, 205, 206, 208, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 216a, 217, 218, 219, 220, 221, 229, 230, 231, 235, 236, 239, 241, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 253, 255, 257, 262, 265, 267, 268, 269, 272, 273, 274, 276a, 277, 277a, 287, 291, 293, 300a, 301, 304, 305, 307, 309, 310, 311, 315, 316, 320, 330, 339, 348, 349, 351, 351a, 352, 356, L 91, 91b, 92, 93, 94, 95, 99, 100, 104, 109, 144, 145, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 158, 159, 159b, 160, 161, 162, 177c, 180, 180b, 180**, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 187a, 188, 189, 190, 199, 200, 200a, 201, 203b, 204, 204a, 205, 206, 207, 208, 212, 228, 229, 232, 233, 234a, 235, 236, 238, 240, 241, 242, 243, 244, 255, 256, 258, 260, 261, 263, 264, 279, 280, 285, O 68, 69, 72, 156, 157, 162, 172, 174a, 177, 178a, 238, 239, 241, 248, 251, 252, 255, 274, 275, 286, 288, 289, P 2, 10, 13, 18, 23, 24, 27, 32, 35, 38, 41, 44, 60a, 65, 65a, 65c, 68, 69, 73, 81, 89, 94, 99, 102, 105, 107, 126, 127, 133, 146, 152, 159, 160, 161a, 165, 167, 169, 198, 199; *kalf*, K 244, O 67; *kàlf*, K 240, 286, 296, 314, 318, 346, 349a, 353, P 25, 36, 48, 98, 112, 145, 150, 154; *kaalf*, K 330, L 241, 257; *kàdlt*, K 357, P 46; *kààlf*, K 358, L 237, P 45; *kèlf*, L 150, 241; *kalfi*, K 219; de volgende zijn meervoud: *kalvora*, P 80; *kalvors*, K 213a; *kalaf*, Goemans; *kolaf*, Goemans; *kalaf*, De Bont; *en kalf*, zeer jong rund, Elemans; **kalfje**: *kalfka*, K 132; *kèlfka*, P 171; *kelfka*, K 336; *kàlfke*, De Bont; *kalafka*, Goemans; **mutten**: *mutton*, K 305, 308, 316, 334, 340, 341, O 243, 245, P 161; *mutta*, I 221, 269, 275, K 206, 209, 210, 231, 233, 235, 240, 246, 247, 248, 251, 256, 267, 272, 274, 276, 277, 294, 296, 300a, 301, 304, 307, 318, 320, 330, 332, 336, 338, 339, 349, 351a, 353, 355, 357, O 69, 70, 72, 158, 239, 241, 250, P 4, 10, 13, 14, 25, 27, 32, 35a, 37, 44, 46, 47, 48, 63, 80, 93, 99, 102, 126, 127, 128, 129, 137a, 147, 157, 198; *mutn*, K 273, O 169, 171, 274a; *mu?o*, K 314; *mötton*, K 224, O 162; *mötto*, K 236, 250, 273, 296, 299, 302, 307, 322, 333b, 339, P 14, 37, 41, 80, 95, 171; *mötn*, K 299; *meuton*, O 177, 274; *meuta*,

K 235, 244, 257, 284, 299, 324, 350, P 2, 35a, 38, 146, 199; *meujta*, K 237; *mèütan*, K 241; *mèüta*, P 144; *meutə*, K 262, P 148; *müüta*, P 134; *muita*, K 210, 272, P 39, 95; *moujta*, O 289; *mettən*, O 68, 156, 162; *metta*, K 338, 341a, P 27, 136; *métta*, K 324; *métn*, O 157; *mèitə*, K 341; *mettas*, wellicht meervoud O 156; *mëüttən*, jong kalf, Corn. Vervl.; *möltən*, jong kalf, Corn. Vervl.; **mutteken**: *mettəkan*, I 274; **drink-mutten**: *drenkmuttən*, K 348; **meu**: *mēū*, P 167; **muk**: *mök*, L 100, 109, 153, 156, 158, 159, 161, 181, 184, 185, 187, 187a, 188, 189, 190, 235, 243, 263, 264; *muk*, L 186; *meukas*, P 112; *muk*, kalf, L 159, **kiep**: *kiep*, AG K 153, 158a, 161, 175a, 176; **kiepk**: *kiepkə*, K 151, 152, 153, O 153, 157, 173, 173a; **kieben**: *kieben*, kalf, in de kindertaal, Corn. Vervl. **kuis**: *kuus*, L 179, 180, 180b, 182, 183, 200; *kus*, L 93; *kuus*, Van de Biezen; **kuisje**: *kuuskə*, K 168, L 148, 149, 151, 152, 153, 207; *kuuskə*, een kalf, jonger dan één jaar, L 177, VDK; *küüsken*, kalf, L 157, Brabantius; **rundskalfbeest**: *rundskalfbeest*, K 206, 240, O 256, P 26, 37a, 68, 94, 109, 119.

PASGEBOREN (KALF) (zie kaart)

Neugeborenes Kalb – a newly born calf – veau nouveau né

(N 3, 4; N C, 6; Goossens)

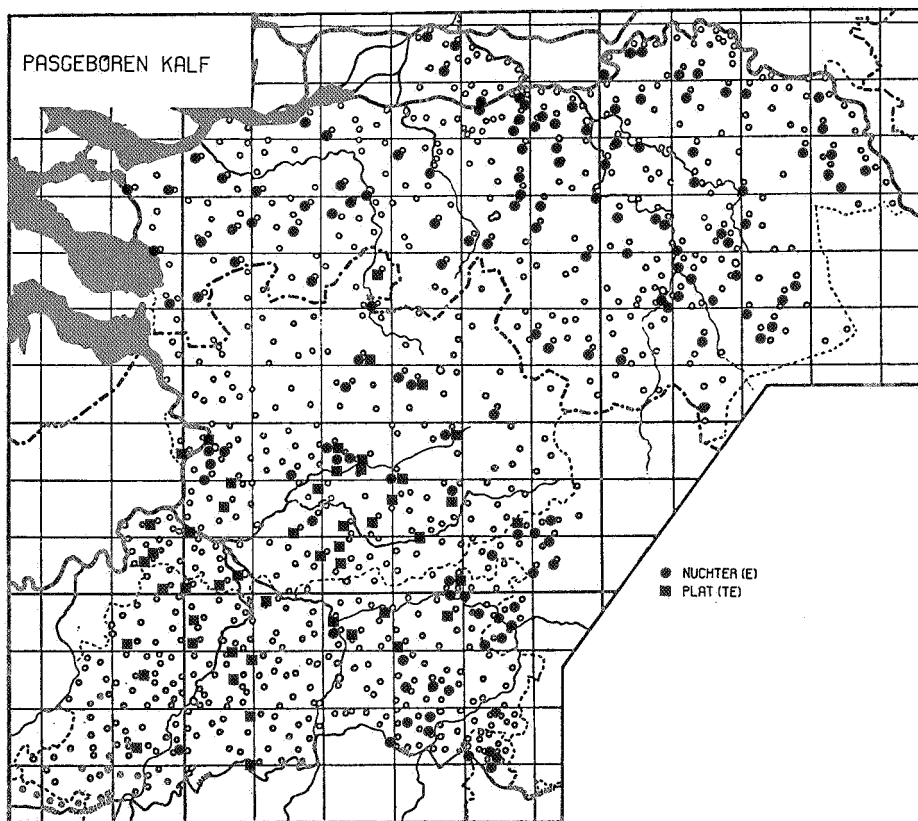
[Van de opgaven wordt slechts het deel gedocumenteerd dat van belang is i.v.m. het begrip „pasgeboren”. Zie voor de documentatie van „kalf”, „muk” e.d. het lemma kalf, par. 1.1.1.2.1.1.2.1.

Te vermoeden valt, dat sommigen de benaming hebben gegeven van een kalf dat nog in het geheel niet heeft gegeten, anderen van een kalf dat alleen vloeibaar voedsel heeft genuttigd.]

nuchtere: (zelfstandig naamwoord) – *nuchtərə*, I 102a, K10 0a, 125a, 160, 161, 176, 188a, 210, 216a; *nüüchtərə*, P 100; *neuchtərə*, L 263; **nuchter kalf**: *nuchtər [kalf]*, I 57, 57a, 79, 102a, K 101, 124a, 125a, 133a, 137, 143, 145a, 146, 148, 150, 151, 0153, 157, 158c, 160, 161, 163, 165, 169, 173b, 174, 175a*, 176, 177b, 178, 178*, 182, 183, 183b, 184, 184a, 186, 188, 194, 216a, 217, 218, 236, 264, 265, 268, 274, 295, 351a, L 91b, 92, 93, 99, 100, 148, 159, 180, 183, 184, 185, 186, 187a, 200, 204, 204a, 233, 235, 238, 241, 244, 258, 261, 264, 285, P 44, 112, 145, 146, 165, 167, 169; *nuuchtər [kalf]*, K 244, L 264; *nüüchtər [kalf]*, K 231, 250, 295, P 125; *nüüchtər [kalf]*, P 171; *nüüchtərə [kalf]*, K

273; *nuchtərə [kalf]*, K 102, 133b, 136a, 143, 147, 163, 165, 166, 174, 185, 187, 190a, 193a, 194, 220, 318, 358, L 144, 145, 149, 150, 153, 177, 177c, 180b, 184, 199, 200a, 201, 203b, 207, 233, 235, 243, P 48; *nuchtərən [kalf]*, K 135, 165a, 167, 172, 186, 193a, 220, L 99, 149, 160, 188, 228, 232, 242, 263; *nugtərən [kalf]*, L 242; *nichtər [kalf]*, P 27; *neuchtər [kalf]*, L 237, 242, 243, 263; *neuchtərə [kalf]*, L 261, 263; *neugtərə [kalf]*, L 263; *en nuchteren kalf*, Elemans 166; *nuchtere(n)*, e nuchter kalf, Corn. *nuchter*, attributief bij kalf; versgeboren kalf, van een tot acht dagen oud, Goossenaerts; *nuchteren*, pasgeboren, Corn. Vervl.; **biestkalf**: *bistkalf*, kalf van enkele dagen oud, dat nog van biestmelk leeft, Corn. Vervl. A.; **muk**: [*muk*], K 184 (nuchter kalf), L 99, 150, 159, 159b, 160, 186, 235 (nuchter kalf), 241, 164; *miʔə*, K 340; **mukske**: [*mukske*], L 150; **nieuw mukske**: *neej [mukske]*, L 187a; **nuchtere muk**: *nuchtərə [muk]*, L 184, 235; *nuchtərən [muk]*, L 159; **meu**: [*meu*], P 112, 169; **nuchtere meu**: *nuchtərə [meu]*, P 167; **mutten**: [*mutte*], I 102a, 118, 268a, 271, K 190a, 201, 216, 216a, 226, 234, 241, 256, 265, 276, 282, 283, 287, 291, 309, 322, 330, 333b, O 162, 274, 275, P 10, 41, 60, 69, 72, 77, 81, 88, 103, 112, 136, 144, 148, 154, 163, 199; [*mut*], I 118; *möta(n)*, mutten, zeer jong kalf, De Bont; *mutte*, van een dag tot een maand oud kalf, Goossenaerts; *mutn*, een mutten, pasgeboren kalf, Eylenbosch O 253; *mëtta*, pasgeboren kalf, hs Schrevens P 86; **mutteke**: [*mutteke*], K 307; *mötteke(n)*, De Bont; **biestmutte**: *bistmëütten*, kalf van enkele dagen oud, dat nog van biestmelk leeft, Corn. Vervl. A; *biestmeutten*, pasgeboren kalf, Corn.; **plat**: *plat*, bij kalf; hetzelfde als nuchter kalf, doch alleen als het een tot drie dagen oud is, Goossenaerts; **platte mutten**: *platte [mutten]*, I 270, K 236, 244, 264, 265, 268, 274, 283, 310, 330, 338, 351a, O 72, 169, P 2, 28, 127; *plätta [mutten]*, I 221, K 247, 251, 267, 273, 274, 294, 296, 299, 302, 304, 324, O 250, P 4, 13, 27, 37; *plätta [mutten]*, I 269, 275, K 210, 307, 339, 341a, P 14, 25, 35a, 63, 143; *plötta [mutten]*, K 191, 287, 329, P 70; *plaʔə [mutten]*, K 314; **nuchtere mutten**: *nuchtərə [mutten]*, K 235, 241, 248, 262, 274, 307, 314, 315, 316, 318, 351, 353, 357, P 44, 45, 46, 47, 99, 146, 148; *nöchtərə [mutten]*, K 357; *nüüchtər [mutten]*, K 246, 250; *nüüchtərə [mutten]*, K 355, P 41, 93, 95, 144; **kalf**: *kalf*, K 102, 157, 179, 182, L 180b; **kalfje**: [*kalfje*], K 179a, L 145, 150; **plat kalf**: *plät [kalf]*, K 210;

1.1.1.2.

platkalf, P 134; *plat half*, nuchter kalf, Corn. *kuis*: [kuus], K 128, 135, 143, 165, L 99, 144, 149, 201, 205, 226; [kuis], K 151; *kuisje*: [kuuske], K 150, L 145, 148, 180, 180b, 181, 183, 207; *kuuske*, Van Gerwen; [kuuzeke], L 285; *nuchtere kuis*: *nuchtera* [kuus], L 180, 180b, 183, 200; *nuchter kuisje*: *nuchter* [kuuske], L 149, 200b, 207; *nuchter kuuske*, pasgeboren kalf, Van Gerwen; *vers kuisje*: *vers* [kuisje], K 151; *kiep*: *kiep*, K 125a, 157, 158c, 173a, 176, 177b, 180; *kiep*, K 190a; *kuup*, K 194; *kiepk*: *kiepk*, I 57a, K 125a; *kiebeske*: *kiebask*, K 179a; *kuubeke*: *kuubek*, K 184a; *kibbeke*: *kibbek*, K 210; *nuka*: *nuuka*, L 255; *nuukaa*, K 151; *melkkalf*: *mëllëkdäll*, K 274; *vitten*: *de platte vitten*, een nuchter kalf, Corn. *zuigelingetje*: *zówwalingaska*, K 274.

MESTKALF

Mastkalb – calf for veal production, fattening calf – veau à l'engraissage (N 3, 6)

[In enkele gevallen, zoals het type kistkalf, wordt vermoedelijk bedoeld op een dier dat in een kleine, besloten ruimte wordt gemest. Andere opgaven kunnen ruimer geïnterpreteerd worden.]

kalf: *kalf*, I 221; *kalf*, K 287; *kistkalf*: *kistkalf*, I 79, K 100a, 146, 151; *kiskalf*, K 124a; *kiestkalf*, K 135, 143, 175a*, 184a, 218. *kiestkallaf*, I 102a, K 188a; *kiestkalf*, K 133a; *kooikalf*: *kojkalf*, L 241; *mestkalf*: *mestkalf*, I 102a, 270, K 101, 102, 125a, 133b, 136a, 137, 145a, 146, 147, 148, 151, 0153, 157, 158c, 160, 161, 163, 165, 165a, 167, 169, 172, 173b, 174, 175a*, 176, 177b, 178*, 179, 179a, 182, 183b, 184a, 186, 188a, 190a, 193a, 194, 216a, 217, 220, 226, 235, 236, 243, 256, L 91b, 92, 93, 99, 100, 144, 148, 149, 150, 153, 160, 177c, 180, 187, 188, 200, 201, 203b, 204, 204a, 205, 228, 232, 233, 235, 237, 238, 242, 255, 258, 261, 263, 264, P 58, 77, 86, 167; *mëstkalf*, K 210, 231, 234, 244, 307, 322, P 134; *mestkallaf*, I 102a, 268a, 271, K 151, 161, 187, 250, L 145, 159b, 200, 235; *mëstkallaf*, K 274, 302, P 27, 154; *mëstkällaf*, P 88; *mestkaalf*,

L 237; *méstkaalf*, P 60; *méstkaaløf*, K 201; *méstikulløf*, K 264, 265, 268, 274; *mestkølf*, K 287; *méstkhølf*, K 191, 241, 309, 318, P 134, 163; *mestkhølløf*, K 299, 355, L 180, P 88; *méstkhølløf*, I 269; *meskalf*, K 124a, 178*, 180, L 144, 199, P 199; *méskålf*, L 241; *méskålf*, O 275; *méskaaløf*, K 295; *méskølf*, O 274, P 125; *meestkalf*, L 184, 185, 186, 207, 242, 244, 261; *meejstkaalf*, L 264; *meestkalløf*, K 273, L 183, 285; *meeskalf*, L 235; *mastkalløf*, P 171; *mistkalf*, K 128, 135, 143, 165, 166, 183, 184, 184a, 185, 194, L 159, 187; *mistkalløf*, L 159; *mīestkalf*, K 133a; *mestkalf*, kalf dat in tegenstelling met een ophouder onmiddellijk gemest wordt om verkocht te worden, Goossenaerts; **mestkalfje**: *mistkalfkø*, K 183; **mestmutter**: *mestmuttø*, K 236, 294, 330; *méstmuttø*, K 246, 251, 283, 330, P 14, 25, 70, 127; *méstmøttø*, K 299, 339; *mésmuttø*, I 275, K 329, O 72; *mestmeutø*, P 13; *mesmeutø*, P 2; *mestmettø*, K 338, 341a; *méstmettø*, K 324, 340, P 27, 28; *mésmutn*, een mutten om gemest te worden, Eylenbosch O 235; **mestkuis**: *mestkuus*, L 180b, 200, 203b; **mestkuisje**: *meskuuskø*, L 149; **mester**: *mestø*, K 178; *mestø*, mestkalf, Goossenaerts; **nestkalf**: *néstkalf*, K 166, z.s.h.; **vetmester**: *vetmestø*, K 158c; *vétméstø*, P 81; **vette mutten**: het type *vette mutte* in: K 351a, P 63, 72, 93, 95, 99, 100, 148; **vetmutter**: *vétmuttø*, P 4, 41; *vøijmuttø*, O 250; *vøjtmuðøn*, O 162; *vétmèttø*, P 28; **vet mutter**: *vetmettø*, O 169; **vet kalf**: *vet kalf*, K 101, P 69; *vèt kål(løf)*, P 81; *vet kølf*, P 148; **vetkalf**: *vetkalf*, P 92, 165, 169; *vétkalløf*, P 41; *vétkaaløf*, P 112, 145; *våtkalf*, P 72; *våtkålløf*, P 10; *vétkhølf*, K 276, 309, 357; **matkalf**: *matkalf*, P 103; **roomkalf**: *romkalf*, L 235; *romkøløf*, kalf dat met room (melk) is grootgebracht, De Bont; **roomkuis**: *romkü.üzo(n)*, roomkuzen, hetzelfde als roomkalf, maar ook gezegd van kleine kinderen die veel melk drinken, De Bont; **zoete mutten**: het type *zoete mutten* in I 118; **zoetemelksmutter**: *zuutemelksmeutø*, K 248; *zute-melksmeuten*, kalf dat met zoete melk gemest wordt, Corn. Vervl.; **melkkalf**: *melkkalf*, kalf dat met botermelk opgefokt wordt, Goossenaerts; **zoetemelkskalf**: *zoetemelkskalf*, kalf dat met zoete melk gevoederd, of beter: gemest wordt, Goossenaerts; *zute-melkskalf*, kalf, dat met zoete melk gemest wordt, Corn. Vervl.; **zoetemelker**: *zuutemelkø*, I 102a, als met melk wordt gemest; **botermelkskalf**: *botermelkskalf*, kalf dat met botermelk opgefokt wordt, Goossenaerts; *botermelkskalf*,

kalf dat met botermelk wordt gemest, Corn. Vervl.; **pielskalf**: *pielskålf*, L 241, het dier wordt met ondermelk gemest; **drinkkalf**: *driënhkaaløf*, K 307; *driënhkalløf*, K 241; **drinkmutter**: *drinkmüütø*, K 307; *driënhmüttø*, K 274; *drinkmøttø*, K 273; *driënhmøttø* K 307; **drinker**: *drinkø*, K 244; **drenkkalf**: *dréenkalf*, K 231; *dréenkulløf*, K 268; **drenkmutter**: *drenkmüttøn*, K 304; *dréenküttø*, K 264, 267; *dréenküttøn*, K 310; *dréenkùëtø*, K 264, 265, 268; **drenker**: *drenkø*, K 262, 302; *dréenkø*, K 264, 265, 267, 268, 291, 296; **weter muk**: *weetø muk*, L 186; **graskalf**: *graskalf*, K 244, kalf dat geweid wordt om te vetten, of stierbaar is; **plaatsers**: *plajtsø*, P 72; *plajtsø*, I 275; **dikbil**: *dikbil*, P 72; **billeman**: *billèman*, P 144; **beu**: *beu*, K 247; **beutje**: *bøkkø*, K 247.

OVERJARIG KALF DAT NOG NIET VAN TANDEN GEWISSELD HEEFT

Überjähriges Kalb, das noch nicht die Zähne gewechselt hat – calf, more than one year old not having shed its teeth yet – un veau de plus d'un an qui n'a pas la seconde dentition

(N 3, 103)

[Kalf, ouder dan een jaar, dat nog in het bezit is van zijn melktanden.

Sommige antwoorden doelen blijkbaar op een kalf dat te laat gaat wisselen, andere op een kalf dat, gezien zijn leeftijd, hier nog niet aan toe is. Een derde categorie antwoorden is in dezen niet te duiden. Voor zover mogelijk is het onderscheid in het lemma aangebracht.

Daarnaast valt het materiaal uiteen in twee delen: I: substantiva en II: omschrijvingen.

I: De substantiva worden grotendeels niet fonetisch gedocumenteerd. Zie hiervoor de lemmata „rund” en „kalf”.

II: De door de respondenten gegeven omschrijvingen zijn vaak onvolledig: men laat het onderwerp of het werkwoord nogal eens achterwege. Waar nodig zijn de omschrijvingen tot een bruikbaar type omgewerkt. Antwoorden als „melktanden” en „hij heeft zijn melktanden nog” zijn daarbij samengevoegd onder het type „de melktanden nog hebben”.

I: de volgende zijn zelfstandige naamwoorden: **jong kalf**: zonder fonetische documentatie: *jong kalf*, P 88; **graskalf**: zonder fonetische documentatie: *graskalf*, L 255; **overjarig kalf**: het type *overjarig kalf* in: L 186; **rund**: zonder fonetische

1.1.1.2.

documentatie: *rund*, K 234, 267, P 18, 112; **runddier**: zonder fonetische documentatie: *runddier*, K 291; **vaars**: zonder fonetische documentatie: *vaars*, K 247, O 162; **grote vaars**: zonder fonetische documentatie: *grote vaars*, P 28; **mutten**: zonder fonetische documentatie: *mutten*, K 251, 294, 302, 307, 340; **jonge mutten**: zonder fonetische documentatie: *jonge mutte*, P 27; **jonge maal**: het type *jonge maal* in: L 235; **pink**: zonder fonetische documentatie: *pink*, K 100, L 237; **wei-beestje**: *wijbèsja*, L 186; **eersteling**: *i-jastalink*, P 145; **jaarling**: zonder fonetische documentatie: *jaarling*, K 244, 309; **eenwinter**: *eewintar*, L 159; **knapper**: *knèppar*, P 63; *knippar*, P 93; *ʔnòppar*, O 162; **beest zonder tanden**: het type *beest zonder tanden* in: K 165; **wisselaar**: *wissaléer*, P 81; De volgende doelen waarschijnlijk op een kalf dat te laat van tanden gaat wisselen: **laat kalf**: het type *laat kalf* in: L 207; **ophouder**: *ðèphéévar*, K 302; **stekeling**: *steekaling*, K 178; **misgroeier**: *misgroejar*, K 151; **stroper**: *strüüpar*, P 28; **achterblijver**: het type *achterblijver* in: K 351a; **achterruit**: *èchter-èüt*, P 100; **late wisselaar**: zonder fonetische documentatie van het adjectief: [*late*] *wissaldar*, L 180b; II: de volgende zijn omschrijvingen: **laat van wisselen zijn**: het type *laat van wisselen zijn* in: L 159; **nog niet aan het wisselen zijn**: het type *nog niet aan het wisselen zijn* in: K 246; **nog niet gewisseld hebben**: het type *nog niet gewisseld hebben* in: K 125a, 157, 174, 231, L 100, 264, P 28, 148; **nog moeten wisselen**: het type *nog moeten wisselen* in: K 188a; **de melktanden nog hebben**: het type *de melktanden nog hebben* in: I 102a, K 173b, 182, 188, 318; **nog muttentanden hebben**: het type *nog muttentanden hebben* in: K 330, P2; **de kalvertanden nog (in) hebben**: het type *de kalvertanden nog (in) hebben* in: K 133a, 137, 143, 146, 175a*, 183, 183b, 185, L 93, 144, 148, 149, 160, 180, 184, 185, 235, 242, 285; **de kalvertanden nog in de bek hebben**: het type *de kalvertanden nog in de bek hebben* in: K 100a, 143, 147; **een jonge bek hebben**: het type *een jonge bek hebben* in: L 188; **een kalverbek hebben**: het type *een kalverbek hebben* in: K 133b, 186, L 241; **(nog) een kalf in de bek zijn**: het type *(nog) een kalf in de bek zijn* in: I 102a, K 101, 137, 148, 151, o 153, 165, 166, 169, 176, 183, 184, L 159, 200, 233, 264, P 95; *kalv in den bèk*: nog niet voor de eerste keer van tanden gewisseld hebben, Elemans; **een jonge bakkes hebben**: het type *een jonge*

bakkes hebben in: K 220; **nog een kalf in de bakkes zijn**: het type *nog een kalf in de bakkes zijn* in: K 241, L 177c, 200, P 134; **(nog) een kalf in de mond zijn**: het type *(nog) een kalf in de mond zijn* in: K 183, L 241; **een kalf in de smoel zijn**: het type *een kalf in de smoel zijn* in: L 244; **een kalf in de muil zijn**: het type *een kalf in de muil zijn* in: K 250; **nog niet gebroken**: het type *nog niet gebroken* in: L 149; **de kleine tanden nog hebben**: het type *zijn kleine tanden nog hebben* in: K 236; **nog geen brede tanden hebben**: het type *nog geen brede tanden hebben* in: L 235; De volgende doelt waarschijnlijk op een kalf dat te laat van tanden gaat wisselen: **niet aan het wisselen geraken**: het type *niet aan het wisselen geraken* in: P 72; De volgende beschouwen melktanden blijikbaar niet als echte tanden: **nog geen (een) tand hebben**: het type *nog geen (een) tand hebben* in: K 136a, 167; **nog geen tanden hebben**: het type *nog geen tanden hebben* in: I 270, K 161, 184a, 247, P 148; de volgende opgave is een bijvoegelijk naamwoord: **halfscharig**: *héalfschoorach*, een kalf dat de melktanden nog heeft, hs Mischgofsky L 95.

-1.1.1.2. Naar geslacht en/of leeftijd

-1.1.1.2.2. Mannelijk rund

MANNELIJK KALF

Männliches Kalb – male calf – un veau mâle

(N c, 7a; N 3, 5; DC 9, 17a; Van Gerwen, 5, 5; Goossens)

[Met name enkele opgaven uit het monografische materiaal dienen voorzichtig behandeld te worden, aangezien hun betekenis niet geheel en al duidelijk is. Een opgave als „jonge stier” kan b.v. betrekking hebben op een stier jonger dan één jaar, maar ook op een pasgeboren stiertje. Woorden voor kalf (het tweede lid) zijn niet fonetisch gedocumenteerd.]

stier: *stier*, I 78a, 79, 268a, 271a, K 100a, 101, 101a, 102, 107a, 133a, 133b, 133c, 135, 141, 143, 145a, 147, 148, 149, 151, 165, 168, 169, 183b, 210, L 112, 201, 235, 242, 264, 285, O 162, 169, 275, P 28, 60, 81, 88; *stierkø*, I 78, 78a, 79, 102a, 221, 269, 275, K 102, 126, 132, 133, 135, 149, 150, 171, 179, 183, 184a, 188a, 220, 234, 247, 251, 256, 264, 265, 267, 268, 274, 283, 294, 296, 304, 307, 309, 333b, 356, L 93, 144, 148, 157a, 188, 226, 235, 236, 241,

285, O 169, 250, P 4, 10, 60, 63, 69, 127; **stierkalf**: zonder fonetische documentatie van het tweede deel – *stiēr[kalf]*, K 143, 175, 181, 231, 246, 247, 250, 265, 268, 287, 341a, L 109, 184, 243, P 35a, 41, 86; *stiēr[kalf]*, K 143, 166, 178, 184a, 185, 201, 282, L 99, 103, 153, 159, 183, 184, 187a, 200, 200a, 203b, 207, 232, 235, 237, 255, 261, 263, 263a; *stier[kalf]*, L 180; *stier[kalf]*, I 57a, 78a, 79, K 100, 100a, 102, 109, 124a, 127, 128, 136a, 137, 145a, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 153, 0153, 157, 158a, 158b, 158c, 159, 160, 161, 163, 163c, 164, 165, 165a, 167, 172, 173a, 173b, 174, 175a*, 176, 177, 177b, 178*, 179a, 180, 182, 182a, 183, 183b, 184, 186, 187, 187a, 188, 188a, 190, 190a, 193a, 194, 195, 197, 216a, 217, 218, 220, 235, 248, 338, L 91, 91b, 92, 93, 95, 100, 110, 144, 144a, 145, 145a, 147, 148, 149, 150, 151, 156, 160, 161, 162, 177c, 178, 179, 180b, 180*, 181, 182, 185, 186, 187, 188, 189, 199, 201, 204, 204a, 205, 206, 208, 208a, 209a, 226, 228, 233, 234a, 238, 239, 242, 244, 258, 259, 262, 264, 279, 280, 281, 283a, P 92, 169; *steer[kalf]*, K 236, P 13, 72, 134; *steelj[kalf]*, L 240; *stir[kalf]*, K 125a, 133, 133a, 210, L 180**, 241; *stirkalof*, stierkalf, De Bont; *stierkalf*, mannelijk kalf, Elemans; *stierkalver*, hs Kapteijns L 177; *stierkalf*, kalf van het mannelijk geslacht, Goossenaerts; *stiērkelj*, stierkalf, hs Mischgofsky L 95; **stierekalf**: *stiero[kalf]*, K 256, 262, P 77, 136; *stiēro[kalf]*, K 244, 283, 302, 339, P 25; *stiēro[kalf]*, K 268, 273, 296, 307, 324, 355, P 27, 134; *steero[kalf]*, P 60, 199; *sti-jrō[kalf]*, P 44; **stierkuis**: zonder fonetische documentatie van het tweede deel *stiēr[kuis]*, L 183; **stierkuisje**: zonder fonetische documentatie van het tweede deel – *stier[kuisje]*, L 152, 157a, 200; **stieremutten**: zonder fonetische documentatie van het tweede deel – *stiēro[mutten]*, I 221, P 28; **stiermuk**: *stiermōk*, L 185; **var**: *vār*, K 340; *vār*, K 341a, P 14, 35a; *vaar*, P 41; *vārro*, O 274; *vārro*, O 275; *var*, K 149, L 159, 160, 186, 187a; *vārka*, P 41; *vèer*, P 81, 100; *vèer*, P 48; *vèer*, K 357; *vèejr*, P 112; *vèjor*, P 72; *vèer*, P 165; *vèro*, O 72, 162; *var*, varre, varze, jonge stier, hs Renders L 226; **varretje**: *vārreka*, K 309; *vaarkēn*, K 315; *vèerka*, K 358; *vèjarka*, P 163; *vaerka*, K 256; **varkalf**: zonder fonetische documentatie van het tweede deel – *var[kalf]*, L 94, 95, 99, 103, 104, 112, 150, 153, 155, 156, 158, 159, 159b, 160, 161, 184, 185, 187, 212, P 148; *vaar[kalf]*, L 159; **varekalf**: zonder fonetische docu-

mentatie van het tweede deel – *vārro[kalf]*, P 154; *vārro[kalf]*, K 318, P 93, 144; *vaarō[kalf]*, K 314, 315, 316, 353, P 37; *vārro[kalf]*, K 351a; *vārro[kalf]*, P 103; *vōrro[kalf]*, K 351a; *vèerō[kalf]*, K 358, P 44, 45, 46, 47, 48, 167, 171; *veero[kalf]*, P 167; *vèejoro[kalf]*, P 112; *vijro[kalf]*, P 146; *vèrro[kalf]*, K 299, P 99; *vèrro[kalf]*, P 169; *vèero[kalf]*, P 165; **varemutten**: zonder fonetische documentatie van het tweede deel – *vōrro[mutten]*, P 95; *vèerō[mutten]*, K 357, P 45; **vaarskalf**: zonder fonetische documentatie van het tweede deel – *vaars[kalf]*, L 145, 152, 180b, 201; *vārōs[kalf]*, K 307; *vaors[kalf]*, K 151, L 180; *vōrs[kalf]*, P 148; **varmuk**: *varmōk*, L 185; **looi**: *lōj*, K 183; *lōj*, K 276; **looi**, stierkalf, hs Renders L 226; **loike**: *loike*, looikalf, Leopold; **loolikalf**: zonder fonetische documentatie van het tweede deel – *looj[kalf]*, K 150, 165, 168, 172, 183, 186, 187, L 199, 241; *lōj[kalf]*, K 166; *loi[kalf]*, looikalf, stierkalf, De Bont; **lub**: *lōp*, lub, jonge stier, De Bont; **bul**: *beul*, I 79; **mannetje**: *menmakō*, minder gebruikelijk, K 183; **jan**: *jan*, I 79, 118; **kweek**: *kweek*, jonge stier, Corn. Vervl. A.

PINKSTIER

Jungstier – yearling bull – taurillon
(éénjarige stier)

[De vraagstelling „Pinkstier (éénjarige stier)” heeft tot enige verwarring geleid, waardoor dit lemma een iets ruimere inhoud heeft. Sommige repondenten beantwoordden de vraag naar de éénjarige stier, andere gaven de leeftijd van de stier die men pink noemt. Zo wordt voor K 183 geantwoord: pink, ongeveer een half jaar; voor L 235; pink, een half – één jaar. De gegevens die niet zijn voorzien van op- en aanmerkingen zijn geïnterpreteerd als benamingen voor de éénjarige stier; waar een leeftijdsaanwijding is gegeven, is deze opgenomen. Het deel „stier” is niet fonetisch gedocumenteerd.]

pink: *pink*, I 102a (jonge stier), K 183 (een tweede opgave geeft: stierkalf van ongeveer een half jaar, een derde geeft: ooit voor stierkalf), K 231, L 92, 185, 235 (een half – één jaar), P 58; *penk*, P 199; **pinkstier**: *pink[stier]*, K 100a, 101, 124a, 125a, 133a, 133b, 137, (minder dan één jaar), 143, 145a, 147, 148, 151 (ongeveer anderhalf jaar), 157, 165 (een opgave geeft: zes maanden, een tweede: ongeveer acht maanden), 167, 176, 179a, 183, 184,

1.1.1.2.

184a, 186, 190a, 194, 218, 241, 246, 250, 283, 307, L 91b, 93, 99, 144, 149, 159 (ongeveer zes maanden), 177c, 178a, 180, 180b, 187a, 201, 233, 237 (klaar om te dekken), 258, 263, P 63, 145 (heel jong); *pienk[stier]*, K 0153, 174, 177b; **jaarling**: *jaarling*, K 0153, P 2, 134, 136; *jaorling*, K 176, 178, 304, L 200, 242, 264, P 77; *joorling*, P 4, 28; *jòdring*, K 274, 299, 318, P 10, 81; *jòdrlink*, K 309; *joorling*, K 184a; *jaerlink*, O 169; **jaarlingetje**: *jaorlienkskø*, K 157; **jaarlingstier**: *jaarling[stier]*, K 125a, 283; *jaorling[stier]*, K 173b, 182; *jòdring[stier]*, K 264; **jaerstier**: *jòer[stier]*, P 100; **enterstier**: *enter[stier]*, L 184; **hokkeling**: *hokkeling*, K 186; **weistier**: *wij[stier]*, K 236; *waa[stier]*, K 302; **ketter**: *kettar*, I 270; de volgende opgaven zijn niet-gesubstantiveerde bijvoeglijke naamwoorden; de respondenten voegden meestal „stier” of „var” toe – **éénjarig**: *eenjaaraga*, K 160, 172, 175a, 180, 351a, L 160, 178a, 241, 264; *ienjurriëga*, P 134; *ienjòerriëga*, P 95; *jinjaaraga*, K 177b; *iejòdricha*, K 295; **van een jaar**: het type *van een jaar* in: K 330, L 235, 261, 263, P 72, 103, 148, 241; **jaars**: *jaorsa*, K 201, 307; **jarig**: *jaaraga*, L 160, 228; *jaoraga*, K 136a, L 109; *jooraga*, K 185; *juvraga*, L 207; *jòvraga*, K 153, 159; *jeuraga*, L 186, 261; **jaarlings**: *jaorlingsa*, I 79; *jòdringsa*, K 283, 339; **jaarlijks**: *jòdrøksa*, K 267.

STIER

Stier – bull – taureau

(N 3, 84; DC 4, 12; znd B 2, 300; znd 7, 46; znd 14, 14; znd 20, 12; NE 11, 7; Roukens 3, 38; Van Gerwen 5, 1; sgv; Goossens)

stier: *stier*, I 57, 78, 78a, 79, 102, 102a, 118, 180, 264, K 100a, 101, 101a, 102, 107a, 109, 110, 110a, 124a, 125a, 126, 127, 127a, 128, 128a, 129, 129a, 131, 132, 133a, 133b, 135, 136a, 137, 142, 143, 145a, 147, 148, 148a, 149, 150, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158, 158a, 159, 160, 161, 161a, 161b, 163, 164, 164a, 165, 166, 168, 169, 170, 171, 171a, 172, 173, 173a, 174, 175, 175a, 176, 177b, 178, 179b, 180, 181, 182, 182a, 183, 183b, 184, 184a, 185, 186, 187, 188a, 190, 190b, 191, 194, 195, 196, 197, 197a, 199a, 202, 204, 205, 206, 207, 209, 213, 214, 215, 216, 216a, 217, 218, 225, 226, 234, 235, 237, 238, 240, 243, 244, 247, 250, 255, 257, 258, 266, 267, 276, 287, 293, 294, 295, 301, 307, 316, 318, 330, 331, 338, 358, L 91, 92, 94, 95, 97, 99, 100, 101, 103, 104, 109, 144a,

145, 145a, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 154a, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 177, 177c, 178, 178a, 179, 179a, 180, 180a, 180b, 180*, 180**, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187a, 189, 190, 199, 200, 200b, 201, 202, 203, 203b, 204, 205, 206, 207, 208, 208a, 209a, 212, 224, 224a, 226, 227, 228, 234a, 235, 237, 240, 241, 242, 243, 244, 255, 255b, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 263a, 264, 279, 280, 283a, 285, O 67, 286, P 25, 41, 68, 88, 96a, 99, 136, 198; *stiër*, I 180, 220, 221, 221b, 266, 267, 269, 271, K 136a, 138, 140, 141, 150, 163, 177, 187, 188a, 201, 204b, 206, 207, 208, 210, 211, 212, 212a, 219, 220, 224, 225, 227, 231, 232, 233, 235, 236, 237, 238, 240, 241, 244, 245, 254, 258, 267, 268, 273, 276, 279, 282, 286, 287, 299, 301, 303, 304, 305, 307, 308a, 310, 312, 314, 315, 318, 319, 320, 322, 324, 325, 329, 330, 331, 332, 334, 339, 348, 352, 353, 356, 358, L 93, 109, 110, 144, 146, 147, 153, 186, 187, 189, 200, 201, 204a, 243, 255, 256, 260, 279, 280, O 70, 153, 275, 276, P 14, 16, 25, 27, 29a, 32, 35a, 41, 85, 86, 89, 91, 94, 99; *stiëjr*, K 245; *stiër*, K 247, 277, 333; *stiear*, L 202, 241, 241a; *stierjv*, K 171; *stier*, K 251, 346, 357, L 207b, 208, 229, 236, 237, 240, 244, 255, 257, 264, 264a, O 251, P 33; *stiër*, K 183, 240, 291, 330, P 45, 88; *steer*, K 244, 330, 335, L 283, 285, 291, O 178, 286, P 60, 60a, 72, 126, 127, 198; *steejr*, K 330, L 207, 240, O 286, P 88; *stèër*, L 239, 264, 285, 298; *steer*, L 208; *stèër*, K 330; *stèjv*, P 44; *stèjv*, K 240, L 236; *sti-jv*, K 240, P 145; *stí-jv*, L 244; *stíjv*, P 81; *stiv*, P 10; *stér*, K 244; *stúúr*, K 213; *stiera*, mv., K 262; *stier*, mannelijk rund, Goossenaerts; *stier*, hs Mischgofsky L 95; *stier*, Corn.; *stie.r*, een stier, Elemans; *sti.r*, mannelijk rund, hs Schrevens P 86; *sti.r*, stier, Goemans; *ste.r*, weinig gebruikt, Eylenbosch O 253; **stiertje**: *stierkø*, L 188, 200, 263, P 28, 92; **var**: *var*, K 131, 148, 149, 170, L 92, 94, 95, 97, 101, 103, 104, 109, 112, 150, 151, 153, 154, 154a, 155, 156, 158, 159, 160, 161, 162, 179, 184, 185, 186, 187, 189, 190, 212, 226, 241, P 166; *vår*, P 145; *vajv*, P 47; *vaar*, K 206, 213, 233, 234, 237, 245, 256, 258, 263, 265, 267, 268, 272, 273, 274, 276, 292, 293, 295, 296, 299, 300, 300a, 301, 303, 305, 307, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 325, 332, 333, 334, 339, 340, 346, 348, 349, 349a, 350, 352, 353, 356, P 14, 16, 25, 27, 32, 35a, 37, 38, 41, 94, 95, 144, 145, 146, 147, 152, 154, 154a; *vàar*, K 300, 301, 330, P 36, 154; *vàar*, K 273, 299; *vaajv*, K 272; *vaarv*, P 96a; *veer*, P 91; *veejv*, O 67, P 43; *vèër*, K 357, 358, O 70,

P 2, 13, 30, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 80, 85, 96, 112, 129, 167, 198; *vééar*, P 112, 163, 171; *vééjr*, K 333b, P 76, 112; *vèèr*, P 12, 46, 48, 80, 99, 105, 107, 136; *vaer*, P 155; *vaejr*, P 161; *vèr*, P 80, 99, 129; *vér*, K 357, P 41a, 42; *véar*, P 164; *véjr*, P 18; *vi-jr*, K 274, P 136; *vijr*, K 255, 267, 297, 301, 304, P 40, 171; *vijar*, P 4, 33; *varra*, O 274, 275, 276; *varran*, O 238; *vàrra*, O 276; *veera*, P 132; *vèèra*, P 129; *véèra*, P 129, 133a; *vééar*, K 301; *vèrra*, P 198, 199; *vèrran*, O 238; *vèrra*, O 153, 238, P 128; *verra*, O 155, 157, 162; *verran*, O 243; *virra*, O 251; *virran*, O 238; *var*, hs Mischgofsky L 95; *var*, Corn. Vervl.; *var*, hs Sassen L 161; *var*, een stier, Elemans; *var*, hs 1756, L 159; *var*, stier, Land van Cuyck, behalve in Grave, Boekel, Zeeland, Gemert, Weijnen E.V. 8; *vār*, Corn. Vervl.; *varn*, volwassen mannelijk rund, Eylenbosch O 253; *ve.r*, var, stier, Goemans; *vaars*, L 147, 149 (vroeger), 151, 152, 178; *vāars*, L 152 (vroeger); *varretje*: *vèèrka*, P 167; *looi*: *looj*, K 146, 168, 172, 214, 240, 241, 267, 273, 276, L 281, 284; *lòój*, K 241; *lòj*, K 183; *loj*, K 183, 197, 211, 218, 276; *lojja*, K 276; *lòej*, K 273, 276; *loej*, K 272, 273; *lūūj*, K 273; *looj(stier)*, L 285; *looi*, noorden der Kempen, Corn. Vervl.; *looi*, stier, Corn. Vervl.; *looi*, stier, K 155, Brabantius; *looi*, stier, Meierij, Lixa 2; *loi*, looi, stier, weinig gehoord, De Bont; *bul*: *bul*, K 106, 133b, L 92; *bol*: *bol*, K 146; *rebbe*: *rebba*, K 141; *jan*: *jan*, K 174, 177, 224; *jan*, Corn. Vervl. A.; *jan*, veel gebruikte benaming voor stier of os, Goossenaerts; *kees*: *kees*, K 133b; *hans*: *hans*, Corn. Vervl.; *jules*: *jules*, wel eens de naam voor een stier, Goossenaerts.

SPRINGSTIER

Zuchtstier, Faselstier, Zuchtbulle –
 breeding bull – taureau reproducteur
 (N 3, 84; Goossens)

[Dekstier]

springstier: zonder fonetische documentatie van het tweede deel: *spring(stier)*, K 143, 179, 184a, 194, 251, 315, 341a, 358, P 44, 47, 69; *springstier*, P 41, alleen gekeurde stieren mogen met de koeien bezocht worden. In dit verband gebruikt men de termen „springstier”, „openbare springstier” en „openbare springdienst”; *springstier*, stier die dienst doet, Goossenaerts; **opfokstier**: *opfok(stier)*, K 161; **springvar**: zonder fonetische documentatie van het tweede deel: *spring[var]*,

K 316, 357, P45, 46, 48; **gekeurde stier**: zonder fonetische documentatie van het substantief: *gakééjda(stier)*, gekeurde stier, geschikt voor dekking, hs Schrevens; de volgende opgaven zijn bijvoegelijke naamwoorden – **dekrijp**: *dekrijp*, K 158c; **gaar voor te springen**: het type *gaar voor te springen* in: K 274; **var om te springen**: *vaar[voor te springen]*, K 316; Het is de vraag, of aan de volgende opgaven niet een meer algemene betekenis moet worden toegekend: **var**: *vaar*, K 314, 318, 353; *véèr*, K 357.

STAMBOEKSTIER

Herdbuchstier – pedigree bull, bull who has won prizes – taureau inscrit
 (Goossens)

[Stier waarvan de gegevens betreffende afkomst e.d. in een stamboek staan ingeschreven; raszuivere stier.]

stamboekstier: zonder fonetische documentatie van het tweede deel: *stamböök(stier)*, K 314, 316, 318, 357, 358, P 47; *stamboekstier*, stier die in zulk register, allereerst met zijn afstamming, opgetekend staat, Goossenaerts; **stamboekvar**: zonder fonetische documentatie van het tweede deel: *stamböök[var]*, K 358; **ingeschreven**: zonder fonetische documentatie van het substantief: *ingaschreeva(stier)*, P 44, 45, 46; **gekeurd**: zonder fonetische documentatie van het substantief: *gakéürda(stier)*, K 353; *gakéürda[var]*, K 353; *gakujda[var]*, P 167; **goedgekeurd**: *göögakéürt*, P 48; **van het stamboek**: zonder fonetische documentatie: het type *beesten van het stamboek* in: K 315; het type *een van het stamboek* in: K 316.

GEPRIMEERDE STIER

Prämiierter Stier – ox that has won prizes and other awards – taureau primé
 (Goossens)

[Een stier die prijzen en andere bekroningen heeft behaald.]

prijsstier: zonder fonetische documentatie van het tweede deel: *préés(stier)*, K 314, 316, 318, 353, 357, P 44, 45, 46; *prijsstier*: stier die prijs heeft gewonnen in een prijskamp, Goossenaerts; **prijsvar**: zonder fonetische documentatie van het tweede deel: *préés[var]*, K 315, P 47, 48; **geprimeerd**: zonder fonetische documentatie van het zelfstandige naamwoord: *gopriëmeerda(stier)*, K 358; *gopriëmeerda[var]*, K 358; **bewaringspremie**: *dé hee*

1.1.1.2.

bawòdringsprimièj gahaalt, gezegd van een geprimeerde stier, P 44.

CASTREREN

Kastrieren – to castrate – châtrer; castrer (N 3, 73; N 3, 74)

[Het onvruchtbaar maken van een stier door het wegnemen of kwetsen van de teelballen, of het kwetsen van de zaadstreng. Mede omdat de respondenten vrijwel nooit een object (teelballen, zaadstreng) vermelden, is de juiste betekenis van de antwoorden moeilijk te duiden. De opgaven voor I 118, nijpen, onvruchtbaar maken door de teelballen kapot te drukken; K 174, knijpen, met 'n tangeske knijpen ze et er mee af; K 268, klemmen, pezen worden doodgeknepen, zijn de enige, die duidelijk omschrijven hoe het castreren in zijn werk gaat. De antwoorden zijn zo nauwkeurig mogelijk in categorieën ondergebracht. Bij de waardering van de gegevens dient echter de nodige voorzichtigheid in acht te worden genomen.]

I: De volgende opgaven spreken zich niet uit over de methoden van castreren: **castreren**: het type *castreren* in: K 101, 125a, 151, 0153, 160, 161, 185, L 238, P 88; **lubben**: *lubba*, K 102, 137, 167, 176, 179a, 183, L 99, 100, 144, 159, 177c, 185, 235; *luppa*, K 176, 177b; *lubba*, castreren van een stier, Mischgofsky L 95; *lubbe*, castreren, Elemans; **boeten**: *buuta*, P 146, 163, 165; *buujta*, L 263a; **os maken**: het type *os (ervan) maken* in: K 137, 147, 161, 165, 175a*, 177b, 183b, 184a, 186, 187, 194, 210, 216a, 231, 250, 262, 264, 265, 268, 299, 341a, L 144, 153, 159, 160, 183, 186, 200, 203b, 233, 235, 237, 238, 241, 244, 258, P 103; *òs maakə*, castreren van een kalf, Elemans; II: Onvruchtbaar maken door de teelballen te verwijderen: **knijpen**: *knijpe*, met een tangeske knijpen ze et er mee af, K 174; *knejpe*, als de testes door knijpen afdoende worden beschadigd, Elemans; **parten wegpakken**: het type *parten wegpakken* in: P 60; III: Onvruchtbaar maken door de teelballen m.b.v. een mes te verwijderen: **snijden**: het type *snijden* in: I 118, 221, K 157, 174, 178, 182, L 180b, P 10, 103; *snija*, I 102a, K 100a, 101, 124a, 125a, 133a, 135, 136a, 137, 143, 145a, 148, 151, 0153, 158c, 160, 165, 165a, 167, 173b, 175a*, 176, 177b, 180, 183, 184, 184a, 187, 188a, 194, 231, 235, 236, 256, 262, L 92, 145, 150, 153, 159, 200, 201, 204, 205, 255, 261, 263, P 95, 148; *snijn*, K 304, 338;

snea, P 154; *snè*, K 264, 265; *snèn*, K 268; *snèèn*, K 274, 299, 341a; *snèèèn*, K 333b; *snèèèə*, K 291; *snéja*, K 191, 243, P 93, 148; *snée*, K 247, 274; *snéèn*, K 339; *snééja*, K 201, 210, 231, 276, 307, 318, 330, P 112, 145; *snééjan*, P 100; *snéəə*, P 171; *snaeja*, I 79, K 137, 163, 165, 166, 169, 172, 186, 188, 190a, 216a, 217, 218, 220, L 91b, 93, 99, 144, 149, 160, 177c, 180, 183, 188, 199, 200, 203b, 207, 228, 235, 241, 242, 243, 263, 264, P 92, 99, 167, 169; *sneeja*, K 186, 355, L 159, 159b, 160, 184, 185, 187a, P 163; *sna*, P 134; *snaə*, P 134; *snaən*, O 275; *snaeja*, L 242; *snaaja*, K 125a, 241, 244, 248, 251, 282, 295, 351a, 357, P 25, 125; *snaaja*, K 246, 330; *snaa*, I 268a, 269, 271, K 283, 324, 352, P 13, 37, 41, 70, 72, 81, 136; *snaan*, I 270, K 267, 302, 309, O 72, 250, P 199; *snaaa*, P 41, 69, 77; *snaaən*, O 169, P 2; *snòə*, P 88; *snòən*, O 162, 274; *snòò*, K 329, P 28, 63; *snòòn*, I 275; *snòòə*, K 287, P 4; *snòòən*, O 275; *snòjan*, K 241; *snòə*, P 86; *sníèja*, L 285; *sna*, castreren, hs Schrevens P 86; *snééje*, als de testes worden weggenomen, Elemans; **couperen**: *kompeera*, K 165; IV: Onvruchtbaar maken door kwetsen: **kwetsen**: *kwetsə*, K 179a; A: Onzeker is, of de teelballen door knijpen, klemmen e.d. verwijderd worden, of dat de teelballen of zaadstreng zodanig gekneusd worden, dat ze hun functie niet meer kunnen uitoefenen: **knijpen**: *knijpa*, K 100a, 101, 102, 133a, 133b, 135, 136a, 137, 143, 145a, 146, 148, 151, 160, 167, 177b, 179a, 182, 188, L 92, 93, 100, 144, 150, 207, 233, 235, 264, P 103, 136; *kneppə*, K 169; *knéépa*, P 95; *knaepə*, K 147, 177b; *knòjpa*, K 241; *kneepə*, K 247; *knaapə*, K 250, 309; *kniepə*, L 159, 160, 186, 187a; *kníèpa*, L 285; **knippen**: *knippə*, I 79, K 151, 165, 183b, 186, 216a, 302, 330, L 99, 144, 153, 159, 177c, 188, 200, 207, 237, 242, 261, P 35a, 148; *knippə*, met klem op de strangen waaraan de testes hangen, L 235; **nijpen**: het type *nijpen* in: L 149, P 77; *nijpa*, I 102a, K 124a, 175a, 188a, 256, L 91b, 183, 200, 263; *néppə*, K 274; *nèppə*, K 265; *néépa*, I 268a, 271, P 2, 13, 70; *nééjpa*, P 134; *néəəpən*, O 72, 162; *nèèpa*, I 275, K 291, P 81; *naepə*, I 102a, 270, K 143, 184a, 185, P 143; *neepə*, P 69; *naapə*, K 248, 251, 294; *naaəpa*, K 246; *naaəpən*, O 275; *nòopə*, P 86; *noopə*, wijze van castreren, hs Schrevens, P 86; **pitsen**: *pitsə*, K 307, 341a, 351a, 355, P 25, 28, 41, 58, 72, 88, 93, 99, 100, 144, 145, 146, 165, 167; *pitsja*, P 154; *pétsə*, P 112; *péssə*, K 333b; **klemmen**: *klemmə*, K 173b, 262, 299, L

258; *klémma*, K 241, 264, 265, 268, 274, 296, 340; *klímma*, L 285; **prangen**: *prangə*, P 148; **klemmen zetten**: het type *klemen zetten* in: K 339; **de vang opzetten**: het type *de vang opzetten* in: K 178; B: Onzeker is, of de teelballen door knippen, klemmen e.d. verwijderd worden, of dat de zaadstreng wordt afgeklemd; **afknippen**: *afkneppə*, L 258; *ðfknééþə*, K 357; *afknaepə*, K 183; *afknieþə*, L 159; **afnijpen**: *afnéþþə*, P 10; *afnééþə*, K 322, 324; *afnééjþə*, P 60; *ðfnaepə*, O 250; *ðfnaepən*, O 274; *afneepə*, K 274; *ðfnððəþə*, K 329; *afndepə*, I 221; **afpitsen**: *afpítsə*, P 169, 171; *ðfpítsə*, K 357, P 35a; **afklemmen**: *ðfklemma*, K 333b; C: De teelballen worden zodanig gekneusd, dat ze hun functie niet meer kunnen uitoefenen; **nijpen**: *nijþə*, onvruchtbaar maken door de teelballen kapot te drukken, I 118; **doodknippen**: *dootknieþə*, L 159; **doodnijpen**: *dootnijþə*, K 0153, 176; **leegnijpen**: *legnijþə*, K 307; **uitnijpen**: *utnijþə*, K 307; **pletteren**: *plèttərə*, P 81; D: Onvruchtbaar maken door de zaadstreng kapot te knippen; **klemmen**: *klémma*, pezen worden doodgeknepen, K 268; V: Onvruchtbaar maken door afbinden; **afbinden**: *afbində*, K 182, O 169; *aaþbində*, K 125a; *afbingdə*, K 244; *afbingə*, L 241, 244; *avbingə*, P 41; *ðvbingə*, P 63; *afbinna*, K 283, 291, P 4; *avbinna*, K 283; *ðfbinna*, K 357, P 60; *afbijndə*, L 261; *afbijna*, K 187, L 180, 200, 203b, 264; *afbenna*, K 186; *afbengə*, P 199; *ðfbéena*, K 201, 210, 276; *afbaena*, K 183, 184, 194; *avbaena*, K 267, 273; *aaþbaajna*, K 295; *afbiena*, L 159b, 185; VI: Onvruchtbaar maken door branden; **branden**: *braanda*, K 176.

OS

Ochse – ox – bœuf
(znd 4, 37; znd 20, 12; DC 4, 12; Goossens)
[Gesneden mannelijk rund.]

os: *os*, I 79, K 137, 147, 155, 160, 161, 165, 166, 175a*, 177b, 183b, 184a, 186, 187, 194, 216a, 246, 255, 262, 318, 341a, L 144, 144a, 153, 159, 160, 183, 185, 186, 200, 203b, 233, 235, 237, 238, 241, 244, 258, 263a, P 44, 48, 103, 126; *ós*, K 314, 315, 316, 353, 357, 358, O 286, P 45, 46, 47, 167; *ðs*, K 210, 231, 250, 264, 265, 268, 299, 318, O 275, P 199; *os*, een gesneden stier, Eylenbosch O 253; *os*, Goossenaerts; *os*, Goemans; *os*, De Bont; *ðs*, hs Mischgofsky L 95; *ðs*, gecastreerde stier, hs Schrevens; de volgende opgaven zijn meervouden: het type *ossen* in: I 180,

220, 268, 269, K 188a, 206, 208, 211, 213, 225, 241, 244, 247, 250, 273, 292, 295, 296, 315, 350, 353, O 67, 68, 158, 162, 238, 243, 245, 274, 281, P 13, 42, 136, 159, 162; *ossə*, K 191, 196, 210, 235, 237, 245, 256, 257, 268, 276, 300, 307, 310, 332, O 251, 286, P 2, 41, 43, 46, 47, 65, 76, 89, 99, 102, 126, 133, 145, 171, 198; *ðssə*, K 234, 246, 254, 299, 318, 330, O 290, P 12, 14, 16, 18, 25, 88; *óssa*, O 178, P 24; *ossn*, O 244; **brul**: *brüül*, K 206; **var**: *var*, gecastreerde stier, Van Gerwen L 212; **jan**: *jan*, veel gebruikte benaming voor os, Goossenaerts; **sjor**: *sjor*, os, Van Duren, K 141; **stier**: *stiēr*, P 199; *stiēr*, kleine, jonge os, Goossens. De volgende opgaven geven een nadere aanduiding van de functie van de os: **os**: *os*, trekdier, I 79; **trekos**: *trekos*, os, die gebruikt wordt om te trekken, Corn. Vervl. A.; **werkos**: *werkos*, os, die bij het akkerwerk gebruikt wordt, Corn.; **kweekos**: *kweekos*, jonge os, die niet gewerkt heeft en dien men vetmest om hem te slachten, Corn. Vervl. A.; **kweek**: *kweek*, jonge os, die niet gewerkt heeft en dien men vetmest om hem te slachten, Corn. Vervl. A.

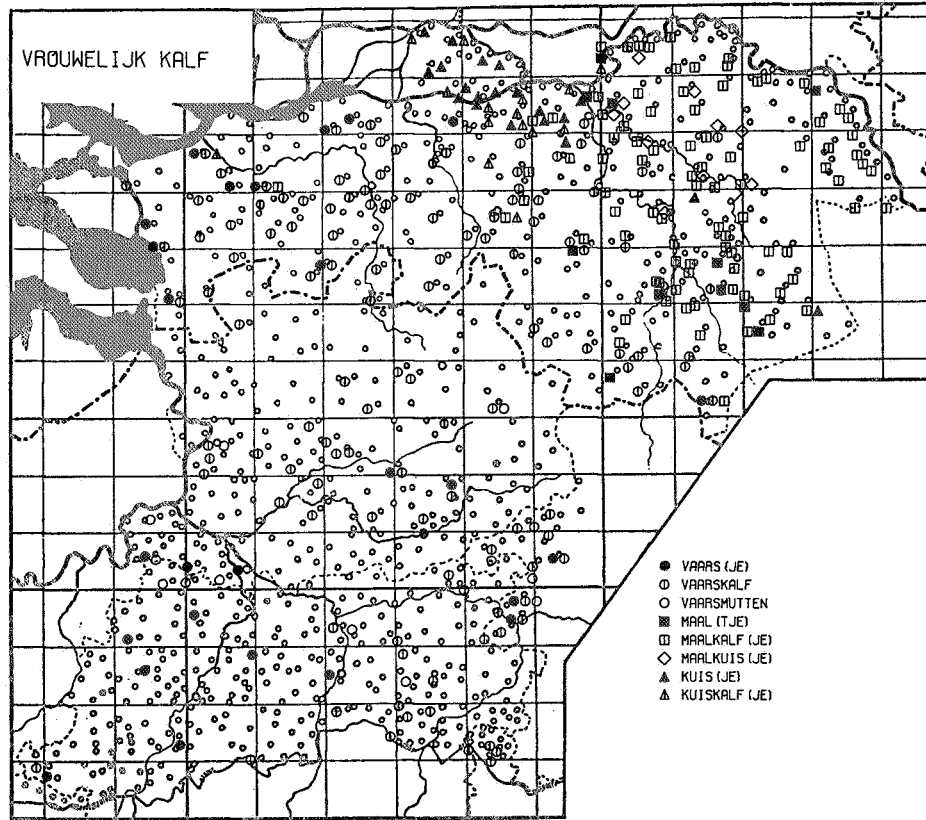
-1.1.1.2.3. Vrouwelijk rund

VROUWELIJK KALF (zie kaart)

Kalb weiblichen Geschlechts, Färsenkalb, Mosche – female calf – veau femelle; genisse
(N3, 5b; C, 7b; Go 1b; Van Gerwen, V5; DC 9, 17b)

vaars: het type *vaars* in: K 157; *vərs*, I 79; *véés*, P 125; *vèès*, K 190; *vééas*, P 70; *vèés*, P 45; *vjéés*, K 322, 330; *vjééas*, O 72; *vjéjs*, 169; *vjééza*, K 330, O 275; *vaars*, jonge koe, Kempen; hs 1229a, nr. 18; *veers*, znw. vr. veers, vaars; De Bont; *vèèrs*, hetzelfde als het Hollandse vaars; Corn.; *vjéés*, vaars; Goemans; **vaarsje**: het type *vaarsje* in: K 151; *versjə*, K 157; *verskə*, I 78, 102a, K 126, 132, L 285; *verskən*, K 188a; *vərskə*, I 79; *vijrskə*, K 171; *veskə*, K 125a, 153; *vééaskə*, P 46; *vjéérskə*, K 358; *vjeeskə*, K 307; *vjéeskə*, P 88; *vjéézakə*, K 330; *vjaeskə*, I 270; *vjééjjskə*, P 2; *vjéskə*, K 274, 310; *vjéjskə*, P 88; **vaarskalf**: het type *vaarskalf* in: I 57a, K 124a, 151, 177, 180, L 152, 179, 259; *vaorskalf*, K 176; *vaeskalf*, L 241; *vaorskalləf*, K 179a; *veerskalf*, I 79, K 197, 235, 236; *véérskalf*, K 183, 218, 244; *vaerskalf*, K 157, 173a, 174, 187, L 258, 283a; *vaerskalləf*, K 187; *vèèrskalf*, I 79, 102a, K 124a, 0153, 161, 165, 176, 177b, 178*, 182, 184, 193a, 220;

1.1.1.2.

vèerskallaf, K 151; *vaarzenkalf*, K 309; *veezokalf*, K 250, 256, 262; *vèèrzkalf*, K 274; *vèèrzkallaf*, K 264; *verskalf*, K 150, 165a, 168, 169, 182, 183, 183b, 184, 184a, 194, 216a; *verskallaf*, K 163c; *vèrskalf*, K 165, 166, 183, 184, 184a, 185, 255; *vèrskallaf*, L 201; *vèrskalf*, I 79, K 124a, 159, 161, 163, 172, 173a, 183, 183b, 185, 186, 187a, 188a, 194, 195, L 262, 280, 281; *vèrskallaf*, K 188a, L 285; *vèrskoolf*, K 127; *vèrzkoolaf*, K 201; *vijrskalf*, K 183; *vijrzkalf*, K 248; *vjèèrzkoolaf*, K 358; *vjèèrzkallaf*, K 357; *vèèskalf*, K 173b; *vèèskalf*, K 157, 180, 190; *veskalf*, K 125a, 158b, 158c, 160, 175a*, 177b, 178*, 179, 190a; *vèskalf*, K 191; *vèskalf*, K 125a, 178, 182a, 188; *vèskallaf*, K 175; *veezokalf*, P 99, 136, 167; *vèèzokallaf*, P 144; *vèèzokalf*, K 273, 351a, P 93; *vèèzokallaf*, K 314, 315, 353, P 44, 45, 46, 47, 48; *vjèèzokalf*, P 146; *vejèèzokalf*, P 148; *vèèzokallaf*, P 148; *vjèèzokallaf*, P 171; *vjèèskalf*, P 134; *vjèèskalf*, K 231; *vjèèskalf*, K 241; *vjeskalf*, P 37; *vjeskoolaf*, K 295; *vjaazokalf*, P 165, 169; *vjaazokalf*, P 148; *vjèèzokalf*, P 103; *vjèèzokalf*, K 307; *vjèèzokalf*,

K 274, 296, O 274, P 27; *vjèèzokallaf*, K 302, 316, 318; *vjèèzokallaf*, K 264, 265, 274; *vjèèskalf*, K 291; *vjèèzokallaf*, K 268; *veerskallaf*, znw. vr. veerskalf, vrouwelijk kalf, De Bont; *vèèrzkalf*, kalf van het vrouwelijk geslacht, Corn.; **vaarskalfje**: *veskalfkø*, K 179a; *vèskalfkø*, K 157; *vjaaskalfkø*, K 234; **vaarsmutton**: *vèèrzkoolaf*, K 246; *vèèzokoolaf*, K 355; *vèèzokoolaf*, P 45, K 353; *vjèèzokoolaf*, P 95; *vjèèzokoolaf*, I 221, K 324, 357; *vjèèzokoolaf*, K 241; *vjaezokoolaf*, I 270; *vjèèzokoolaf*, P 28; *vjèèzokoolaf*, K 329; **vaarzen mutteke**: *vjèèzokoolaf*, I 275; **maal**: *maol*, K 187; **maaltje**: *maoltje*, L 144; *maolkø*, L 279; *maolkø*, K 149, L 91; *møltje*, L 159; *møllkø*, L 228; *meulkø*, L 236, 242, 264; *moellkø*, L 241; **maalkalf**: het type *maalkalf* in: K 148, L 144a, 153, 162, 179, 180*, 185, 239, 243, 258, 263a, 264; *maalskalf*, L 180b; *moolkalf*, L 145; *maolkalf*, K 146, 147, 149, 157, 165, 169, 172, 183, 183b, L 93, 94, 95, 100, 104, 109, 110, 145, 145a, 148, 149, 150, 151, 153, 155, 156, 158, 159, 160, 161, 178, 180, 180**, 181, 182, 183, 186,

187, 188, 189, 199, 200, 201, 204, 204a, 205, 206, 208, 212, 226, 232, 234a, 235, 238, 241, 243, 244, 255, 258, 261, 263, 264; *maolkallaf*, K 187, L 91, 99, 150, 180; *maolkààlf*, L 237; *maolkaaf*, L 240; *mòðl-kalf*, L 149, 235; *mòðlkalf*, L 112; *mòðal-kalf*, L 285; *mol-kalf*, L 104, 145, 147, 156, 180**, 185, 208a, 209a, 263; *mol-kallaf*, L 103; *mòlkalf*, L 183, 242; *mòlkalf*, K 172, L 91b, 149, 150, 152, 153, 159b, 160, 177c, 180b, 184, 185, 186, 187a, 199, 200, 200a, 207, 228, 233, 235, 243, 263; *mòlkallaf*, L 200; *mol-kalf*, L 149, 184, 207, 233; *mòl-kalf*, L 261; *mòlkalf*, L 177c, 183, 184, 203b; *mòlkalf*, L 145, 149, 207; *maolkalf*, kalf onderscheiden naar geslacht, hs Kapteijns L 177; *mol-kallaf*, znw. vr. maalkalf, vr. kalf, De Bont; *mòlkalf*, vrouwelijk kalf, Elemans 165; **maalkalfje**: *maolkalfje*, vrouwelijk kalfje, Hermans; **maalmuk**: *mòlmuk*, L 160, 185, 189; **maalkuis**: *mòlkuus*, L 183; *mòlkuus*, L 200; **maalkuisje**: *maolkuuskø*, L 144a, 152, 180, 197, 200; *mòlkuuskø*, L 149; *molkuuskø*, L 93; *molküüskø*, L 157a; *mòlkuuskø*, L 144, 177c; **kuis**: *kuus*, K 100a, 101, 101a, 102, 107a, 109, 133, 133a, 133b, 133c, 133d, 135, 143, 145a, 146, 147, 148; *küüs*, L 180**; *küüs*, K 147; *kuuzø(n)*, kalf, De Bont; **kuisje**: *kuuskø*, K 135, 167, L 263a; *kuuskø*, kuuskallaf, kalf van het vrouwelijk geslacht, De Bont; **kuiskalf**: het type *kuiskalf* in: K 141, 151; *kuuskalf*, K 100, 102, 128, 133a, 136a, 137, 143, 145a, 146, 147, 148, 164, 167, 183; *kuujskalf*, K 102, 137, 143; *kuuskalf*, kuuske, kalf van het vrouwelijk geslacht, De Bont; **kuiskalfje**: het type *kuiskalfje* in: K 151; *kuuskalfje*, L 92; **mukske**: *mòkskø*, L 144; **koe**: *køej*, K 330; **koetje**: *køejkø*, P 88; **pink**: het type *pink* in: I 78a, K 125a; **moedermutten**: *møejørmuttø*, P 127; **meidje**: het type *meidje* in: K 141.

JONGE KOE

Junge Kuh – young cow – jeune vache (N 3, 107; BN 10, 10; DC 2, 38; ZND A1, 156; ZND 8, 27; ZND 20, 11; SGV 14; SGV 38; Van Gerwen V6)
[Zonder leeftijdsaanwijzing.]
vaars: het type *vaars* in: K 150, 151, 154, 160, 164a, 177c, 286, L 93, 99, 145, 147, 152, 153, 159, 186, 188, 199, 209a, 234a, 263a; *våårs*, K 145a, 149, L 147, 242; *vaårs*, L 228; *vaajrs*, I 102a, K 100, 110, 110a, 183, 216a, 239; *vars*, L 184; *vårs*, L 244; *vårs*, L 207; *vaårs*, K 150; *vaar*, L 185; *var*, L 185, 187; *vjaas*, P 161, 171;

vjààs, K 301; *vjaajs*, I 266; *vjas*, K 277; *vajs*, K 247; *vaers*, K 124a, 127, 143, 150, 153, 158c, 161b, 168, 183, 0188, 195, L 91, 94, 95, 99, 100, 177, 179, 199, 259, 283; *veers*, I 79, K 101b, 135, 147, 148a, 162, 172, 173, 184, 186, 187, 194, 195, 213, L 91b, 93, 94, 99, 100, 103, 104, 109, 110, 144, 145, 152, 153, 157, 157a, 178, 179, 180a, 240, 255, 258, 261, 262; *vèers*, I 57, K 137, 183b, 188a, 205, 210, 212, 212a, 226, 231, 244, 246, 249, 251, 253, 291, L 161, 180, 180b, P 70; *vèers*, I 79, K 110, 110a, 128, 129, 131, 133b, 136a, 148, 149, 153, 155, 158c, 162, 164, 165, 168, 172, 173a, 174, 176, 183, 187, 197a, 218, L 91b, 94, 96b, 112, 144, 145, 145a, 146, 148, 149, 150, 151, 151a, 162, 187, 190, 202, 203, 257, 259, 260, 283a; *vèers*, K 101a, 109, 130, 131, 132, 138, 148, 176, 181, 184, 185, 191, 197, 215, 218, 219, 220, L 93, 96, 147, 154, 155, 158, 160, 177, 187, 189, 199, 229, 256, 258, 260, 264, 283, 285; *vèers*, K 171, 184a, 214, 215, L 91; *vèèers* K 201, 244; *vèèers*, K 214, 215, L 101; *veejrs*, P 10; *vèejjrs*, K 245; *vers*, I 57, K 100a, 110, 133c, 138, 147, 170, 182, 187a, 197a, 213, 215, L 144, 144a, 149, 160, 177, 257, 279, 280, 283; *vèrs*, K 182, 206, L 183, 279; *vèrs*, I 57, 78, 78a, 79, K 100a, 101, 101a, 102, 107a, 110, 123, 127a, 129a, 132, 133, 133a, 133b, 133d, 134, 135, 136a, 143, 146, 150, 151, 154, 157, 157a, 161, 161a, 163, 163b, 163c, 164a, 164b, 166, 167, 168, 170, 173, 174, 175a, 175a*, 178, 179, 185, 213, 214, 216, 217, 281a, L 97, 100, 146, 147, 154, 177e, 178a, 190, 200, 201, 208, 228, 255, 257, 259, 263, 264, 280, 281, 285, P 65; *vears*, L 285; *vèars*, L 177, 179; *vejrs*, I 78, K 183; *vèjrs*, K 183a; *vees*, K 158c, 175, 183, 272; *vèés*, K 157, 237, 241, 254, P 18a, 29a, 48, 63, 70, 96a, 112, 128, 136, 198, 199; *vèès*, K 153, 158b, 158c, 175, 176, L 262, O 178a, P 198; *vèes*, P 41, 127, 145, 166; *vèès*, P 13, 95, 96, 126, 154, 164; *veeas*, P 41; *vèéas*, I 180, K 276, 315, 352, 353, P 80, 105, 129; *vèèas*, K 158c, 175, P 18, 85; *vès*, K 175; *vès*, I 78a, K 125a, 157, 173*, 173b, 175, 176, 177, 177b, 188, 0188, 190, 190a; *vèas*, K 247, P 86, 88, 97, 145, 166; *vjaes*, P 29a; *vjees*, K 307; *vjèés*, I 269, K 206, 258, 268, 274, 302, 303, 305, 307, 322, 329, 330, 333, 335, 339, 342, O 239, 276, 286, 290, P 4, 10, 27, 29a, 30, 61, 69b, 86, 88; *vjèès*, I 275, K 232, 250, 292, 296, 300a, 307, 308a, 330, 347; *vjèes*, I 220, K 332, O 286; *vjèès*, K 257, 332; *vjèéas*, I 220, K 291; *vèéja*, P 25; *veejas*, K 350, 356, P 35a; *vèéjas*, P 41, 75, 99; *vèèjas*, P 32; *vjèjèès*, K 295; *[v]jèjèés*, K 325; *vjèéjs*, O 67, P 89; *vejs*, P 136, 171;

1.1.1.2.

vjés, I 221, 268, K 301, 307, P 25, 33, 86; *vjès*, K 255, 276, P 89, 94; *vjéas*, I 266; *vjéjs*, K 295, 330; *vjéjas*, K 282; *vjèza*, O 274; *vajès*, K 349a; *véjés*, P 30a; *vjvrs*, K 138; *vjijs*, K 296, 330, P 88; *vajijs*, K 296; *vijas*, K 235, P 99, 123; *vajas*, P 101; *vaors*, K 109, 142, 161, 163, 164a, 174, 183, 183a, 184, L 109, 180, 200, 205, 206, 207, 237, 240, 244, 263a, 264; *vòðrs*, L 150; *vòðrs*, K 110a, 150, 175a, L 207; *vòðrs*, L 187; *vìers*, K 323; *vìèza*, O 274; *vèùas*, K 277; **vaarsje**: *vèerska*, K 130; *veska*, K 132; *vjeeskən*, I 180; **maal**: *maol*, L 94, 95, 100, 146, 147, 153, 155, 156, 160, 162, 179, 180, 180*, 180a, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 189, 190, 199, 200, 200b, 202, 203b, 205, 207, 212, 226, 228, 234a, 235, 237, 240, 241, 244, 261, 264; *maoal*, L 207; *maowl*, L 243; *mool*, L 100, 109, 145, 150, 151, 152, 153, 177, 179; *móól*, L 145a, 146, 148, 149, 151, 151a, 157a, 178, 178a, 179; *mòól*, L 151, 158, 162, 179, 185, 186, 187, 189, 212, 236, 244; *mòòal*, L 151, 158, 162, 179, 184, 185, 186, 187, 189, 212, 236, 240, 244; *mówəl*, L 205, 206; **maal**, *mool*, jonge koe, O.V.I. 215; *mòòl*, vaars in haar laatste drachtigheidsperiode, Elemans 163; *mòòl*, maal, koe, Elemans 51; *mòòl*, maal, vaars, Elemans 43; *mòòl*, rund dat verder gevorderd is dan een véérs, Elemans 166; **maaltje**: *mulka*, L 208a, 236; *mölləka*, L 233; **kalkkoe**: *kalkkoej*, I 102a, K 133b, 0153, 177b; *kalfkuuj*, P 69; *kálləfkuuj*, K 247; *kalfkuu*, K 231; **kalfmaal**: *kalfmaol*, K 102, 125a, 165, 167, 172, 183, L 99, 144, 180, 184, 185, 187a, 200, 203b, 204, 204a, 207, 228, 232, 233, 235, 237, 241, 244, 255, 261, 263, 264; *kálləfmaol*, K 183, 187, L 183, 238; *kalləfsmaol*, L 159; *kalvmaol*, K 133a, L 188; *kaalfmaol*, L 264; *kalfmool*, L 149, 177c, 199; *kalfmòòl*, L 235; *kalfmòòl*, L 180b; *kalfmool*, L 208; *kalləfmool*, L 150; **kalfschot**: *kalfschot*, K 177b; *kalləfschot*, K 161; **kalfvaars**: *kalfveers*, K 183; *kalfvéérs*, K 183; *kalfvèðrs*, K 135, 137, 148, 157, 185, 220, L 144, 235, 261; *kalfvèérs*, L 93; *kalfveers*, K 166; *kalfvaers*, K 137, 169, 183b; *kalféérs*, K 244; *kalfvéérs*, K 184a; *kálləfvéérs*, K 201; *kalləfvèðrs*, K 188a, L 285; *kalləfvjèèrs*, K 241; *kalfvèrs*, K 143, 187; *kalfvejrs*, K 165; *kalfvaors*, I 118, K 151, 161; *kalfvies*, K 180; **kalfvaarsje** *kalfveerska*, K 101; **kalfbeest**: *kalfbjéést*, K 136a; **kalf**: het type *kalf* in: K 130, 163, 244; *kalləf*, L 244; **mutte**: *meuttə*, K 244; **muk**: *muk*, L 186, 244; **koe**: *kòè*, K 245; *koew*, L 242; **knoeper**: *knoepar*, P 89.

VOLWASSEN VROUWELIJK RUND

Erwachsenes weibliches Rind – adult (female) cow – bovidé féminin adulte (N3, 1; N3, 2; N3, 12c; NC, 11c; NC, 11d; NC, 14c; NC, 14d; Roukens 12m 29; S.G.V.; Go 1b; R.N.D. 1, 2, 4, 5, 7, 10, 31; R.N.D. 127, 4 en 7; R.N.D. 10, 127; Z.N.D. A2, 361; Z.N.D. 20, 11; Z.N.D. 44, 16; Z.N.D. 44, 21a; Z.N.D. 44, 39; Z.N.D. 1a-m, 49; DC 4, 11)

[Een volwassen vrouwelijk rund is een rund dat drie- of meer malen gekalfd heeft; daarnaast kan dit woord ook de betekenis hebben van een koe die in de baat is d.i. die regelmatig kalft en normaal melk geeft.]

koe: het type *koe* in: I 57a, K 102, 124a, 125a, 127a, 136a, 137, 157, 170, 176, 182, 183b, 184a, 194, 199a, 218, 220, 231, 236, 246, 307, L 91, 94, 95, 97, 99, 100, 101, 102, 104, 109, 144, 144a, 145, 146, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 158, 160, 161, 162, 177, 179, 180, 180b, 180*, 180**, 184, 185, 186, 187, 187a, 189, 190, 199, 200, 200b, 204, 204a, 209a, 212, 226, 228, 234a, 236, 243, 244, 257, 262, 264, 280, 285, O 232, 247, 251, 272, 274, P 161; *kòè*, L 96, 99, 100, 102, 144, 148, 149, 150, 156, 160, 161, 162, 177, 178, 179, 184, 186, 187a, 189, 201, 204, 204a, 207, 208, 209a, 212, 255, 258, 260, 262, 263, O 67; *kòè*, K 219, L 94, 158a, 179, 180, 199, 228, 235, 244, 262, 279, 280, 283, 285, O 272, 274; *kòe*, I 180, O 69; *kòè*, I 265, L 177c; *koew*, K 171, L 144, 145, 146, 148, 158, 177a, 177c, 179, 180, 182, 183, 185, 186, 199, 200, 201, 204, 204a, 205, 206, 207, 208, 225, 226, 233, 235, 237, 240, 241, 242, 243, 244, 255, 261, 262, 263, 264, 264a, 279, 281, P 65; *kòèw*, L 93, 109, 145, 145a, 146, 147, 148, 149, 152, 153, 178, 178a, 180, 180a, 180b, 182, 183, 184, 186, 200, 202, 203, 203b, 205, 206, 207, 207b, 208, 208a, 240, 242, 264; *kòèw*, K 220, L 145, 147, 179, 199, 202, 225, 233, 280, 281; *koej*, I 78, 78a, 79, 102a, 118, 180, 220, 221, 266, 268, 270, 274, 275, K 100a, 101, 101a, 107a, 109, 110a, 124a, 125a, 127, 128, 129, 129a, 132, 133a, 133b, 135, 137, 138, 140, 141, 143, 145a, 146, 146a, 147, 148, 148a, 149, 150, 151, 153, 156, 157, 157a, 158, 158c, 160, 161, 161a, 161b, 163, 164, 164a, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 171a, 172, 173, 173a, 174, 175, 175a*, 176, 177, 177a, 177b, 179b, 180, 181, 182a, 183, 184, 184a, 185, 186, 187, 188, 188a, 189a, 190b, 192, 193a, 194, 195, 196, 197, 197a, 204, 205, 210, 212, 213, 213a, 214, 215, 216, 216a,

217, 218, 219, 224, 226, 230, 231, 235, 236, 237, 238, 240, 241, 243, 244, 245, 246, 247, 247a, 248, 249, 250, 255, 256, 261, 264, 265, 268, 269, 272, 273, 273a, 274, 276, 277, 279, 286, 287, 300a, 303, 305, 307, 310, 311, 313, 314, 315, 316, 318, 320, 329, 330, 332, 339, 341, 350, 352, 353, 356, 357, 358, L 92, 99, 100, 102, 110, 145, 147, 148, 152, 153, 154, 155, 159, 159b, 160, 161, 162, 177, 184, 185, 187, 188, 190, 200, 201, 205, 206, 207, 229, 232, 235, 237, 241, 255, 256, 258, 259, 260, 261, 263, 280, 283a, O 67, 68, 69, 70, 72, 157, 158, 160, 162, 165, 175, 237, 238, 239, 241, 243, 247, 251, 253, 274, 275, P 2, 3, 10, 16, 23, 25, 27, 34, 37, 39, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 54, 68, 69, 77, 78, 80, 82, 86, 87, 88, 89, 94, 95, 96a, 98, 99, 102, 112, 126, 128, 129, 132, 133, 136, 145, 148, 154, 164, 165, 167, 171; *kðej*, I 78, 79, 102a, 118, 119, 120, 149, 180, 219, 220, 221, 221a, 221b, 222, 265, 265a, 266, 268, 269, 270, 271, 274, 275, 275a, K 101, 102, 110, 125, 126, 127, 128, 128a, 129, 129a, 131, 132, 133a, 135, 136a, 141, 143, 146, 147, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 158a, 158c, 159, 160, 161, 161a, 163, 164, 164a, 165, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 173a, 175, 176, 177b, 177c, 180, 181, 182, 183, 183b, 184, 184a, 185, 186, 187, 188, 188a, 189, 189a, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 195a, 196, 197, 198, 200, 201, 202, 202a, 203, 204, 204a, 205, 207, 208, 211, 212, 212a, 213, 214, 216, 217, 218, 220, 221, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 237a, 238, 239, 240, 241, 242b, 243, 244, 244a, 245, 246, 248, 249, 250, 251, 255, 262, 271, 272, 273, 275, 276, 277, 279, 281, 281a, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 298, 299, 300, 304, 306, 307, 307a, 308, 309, 310, 311, 312, 312a, 312b, 313, 314, 315, 316, 317, 317a, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 325a, 326, 326a, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 333b, 334, 335, 336, 337, 340, 342a, 345, 346, 347, 348, 349a, 350, 351, 351a, 352, 352a, 354, 355, 356, 357, 358, L 92, 93, 99, 100, 110, 112, 151, 156, 159, 159b, 160, 161, 187, 228, 237, 240, 243, 256, 260, 261, O 67, 68, 69, 69a, 70, 70a, 70b, 72, 73, 74, 153, 155, 156, 157, 158, 161, 162, 165, 166, 169, 171, 172, 173, 174a, 175, 177, 232, 238, 239, 241, 242, 244, 245, 250, 253, 255, 256, 263a, 274a, 275, 281, 282, 285, 290, P 1, 2, 3, 4, 5, 5a, 6, 7, 8, 9, 10a, 13, 14, 15, 16, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 29a, 30, 30a, 31, 33, 35, 36, 38, 39, 41, 42, 42a, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 59, 60, 64, 65, 65c, 66, 67, 69, 69a, 70, 73, 74, 76, 79, 80, 81, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 94, 95, 96a, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108a, 109, 111, 112, 123, 125, 126, 127, 130, 133, 134, 136, 139, 143, 143a, 145, 148, 149, 151, 152, 154, 155, 157a, 159, 161, 163, 166, 167, 168, 169, 171; *kðej*, I 57, 268a, K 170, 199a, 222, 232, 244, 245, 246, 247, 256, 282, 329, 349, 350, L 259, O 160, 276, P 13, 27, 32, 35a, 41, 69b, 75, 80, 88, 89, 90, 97, 105, 129, 144, 166, 171; *kðej(j)*, L 187; *kðej*, K 244, P 70; *køejw*, P 65; *køejjē*, L 284; *kðej*, K 272, P 40; *ko*, L 152, 264, 283, 285, P 10; *ko*, L 152; *kðo*, O 69, P 129; *kðó*, L 264; *koow*, L 157, 207, 242, 244, 264, 285; *kððw*, L 244; *kw*, K 250, L 104, 150, 152, 157, 181, 183, 208, 236, 240, 244, 263a, 264; *kðw*, L 244; *kðw*, K 242, L 104, 150, 157, 182, 183, 205, 206, 207, 208, 241, 263a, 263c; *koof*, K 174, 244, 275, 295, 336, 357, O 154, 174, 178, 178a, 248, 251, 255, 287, P 10, 13, 60a, 61, 63, 65, 66a, 70, 93, 97, 101, 138, 144, 198; *kððj*, K 304, 336, P 125; *kðoj*, P 132; *kðaj*, P 18a; *koofaj*, K 336; *koowj*, K 251; *koj*, K 241, 244, 246, 272, 274, 275, 276, 295, 333, 338, 339, 341, 341a, 342, 344, O 173a, 178a, 247, 250, 252, 286, 287, 288, 289, 290, P 22, 26, 35a, 60a, 61, 62, 65a, 68, 72, 76, 92, 107, 122, 122a, 124, 127, 135, 137, 145, 147, 150, 167, 1 8, 199; *kðj*, K 244, 255, 256, 260, 263, 264, 265, 290, 292, 294, 300, 339, 340, 358, P 63; *kðj*, K 100, 261, 295, 305, P 10, 28, 35a, 39, 72, 93, 95, 96a, 100, 199; *kðwj*, K 251; *kðw*, L 205; *kðj*, K 258, 296, 301, 302, O 289, P 132; *kuw*, L 147; *kuj*, I 268, K 210, 235, 252, 254, 257, 259, 262, 266, 267, 268, 269, 270, 274, 277, 281a, 290, 291, 292, 296, 297, 299, 301, 303, 304, 307, 346, P 163; *keu*, K 291; *keuj*, K 206, 209, 254, 257, 268, 269, 295, 301, 304, 305; *kðuj*, K 253, 296, 302, 303; *kðuj*, K 253; *küü*, K 313, L 200; *küü*, K 279; *küü*, I 265; *küü*, K 283; *kuuw*, L 200; *kuuj*, K 212, 250, 272, 273, 279, 305, 330; *küüj*, I 221, K 206, 209, 210, 212, 234, 247, 250, 273, 280, 286, 289, 291, 293, 307, 308a, 309, 352; *küüj*, K 283, 309; *küüjē*, K 309; *kaj*, O 175; *kaaj*, K 295; de volgende opgaven zijn meervoud: *køej*, K 101, 133a, 143, 158c, 165, 176, 182, 183, 190a, 193, 197, 204, 218, 268, 269, 273, 300a, 311, 314, 315, 318, 350, 353, 356, 357, 358, L 93, 149, 151, 200, 205, 206, 228, 238, O 169, P 69; *kðej*, K 246, P 80, 129; *køejə*, K 189a, 204, 205, 213, 241, 244, 274, 287, 293, 307, 310, 330, 332, 339, 356, L 226, 255, O 158, P 13, 32, 145, 169; *køejən*, I 226, K 157, 196, 213, 224, 235, 240, 246, 255, 305, 316, O 274; *kðejə*, K 100, 102, 125, 128, 129, 131, 133a, 135, 150, 154, 155, 156, 157, 158, 160, 161a,

1.1.1.2.

163, 168, 175, 177b, 177c, 180, 182, 183, 183b, 184, L 148, P 41; *kōđjan*, O 67; *koofja*, K 357; *koja*, K 341; *kojjan*, K 241, 276, O 286, P 167; *kojna*, P 198; *kōofja*, O 286; *koj*, K 341a, P 198; *kōj*, K 300, 358; *kōj*, L 285; *kuj*, K 274, 302, 307; *kujja*, K 307; *kuuja*, K 250, 330; *kūūja*, K 234; *kuuj*, K 273, 305, L 237; *koef*, Elemans; **koe-beest**: *koefbiēst*, Eylenbosch O 253 (koeibeest, zeer algemene benaming voor een koe, zonder iets te zeggen v. d. leeftijd); *koebest*, Tuer.; *koebaastja*, Tuer.; de volgende opgaven zijn meervoud: *koefbiēst*, P 148; *koefbiēsta*, O 250; *koefbiēsta*, P 48, 112; *kōējbīēsta*, P 46; *kōējbīēsta*, K 244, P 27, 47; *kōējbīēstn*, O 275; *kōējbēsta*, P 35a; *kōējbīēsta*, P 88; *kōjbīēsta*, P 10; *kōjbīējasta*, P 100; *kōjbīēsta*, P 70, 100; **beest**: *beest*, L 187; *bīēst*, K 287; *biest*, K 318, 330, 357; *bist*, K 318; *bīst*, K 127a; de volgende opgave is meervoud: *bist*, L 146; **melkbeest**: *melkbeest*, Tuerl. B. (melkkoe), C.A. (melkkoe), Goossenaerts (vaars of koe die melk geef); **vaars**: het type *vaars* in: K 209; *vēers*, K 213; *vērs*, K 168, L 145; *vjee(r)za*, O 275; *veejas*, P 96a; *vjaas*, P 171; *vjéés*, I 271; *vjèējs*, O 67; *vjèas*, K 301; *vjejs*, K 256; *vjééas*, volwassen vrouwelijk rund, geen knapper; Eylenbosch O 253; de volgende opgave is meervoud: *vaarzan*, K 262; **melkkoe**: *melkkoej*, K 184, P 99, C. A., Goossenaerts (benaming voor koe als de nadruk vooral gelegd moet worden op het melkgeven); *mélkkoej*, Eylenbosch O 253 (een volwassen koe, indien men ze ondubbelzinnig van elk ander rund wil onderscheiden); *mélkkoej*, P 145; **baat-koe**: *baatkoei*, Goossenaerts (alleen in: 'n goei baatkoei = koei die goed van baat is).

GESLACHTSRIJPE KOE

Geschlechtsreife Kuh – mature cow – une vache nubilitée (N3, 44)

stierhokkeling: het type *stierhokkeling* in: K 133b, L 150, 153; *stierhōkkaling*, L 159b; **stiervaars**: het type *stiervaars* in: L 159; *stīērvēés*, K 355; *steervēéas*, P 163; **stiermaal**: *stiermaal*, L 159b, 188; **stierling**: het type *stierling* in: K 220; **weider**: *waajər*, K 161, 184a.

KOE DIE KALVEN MOET

Kuh, die kalben muss – cow, that has to calve – vache qui doit vêler (N 3, 49; N 3, 115; Go 1b)

[sommige typen zoals vaars slaan op koeien die minder dan drie maal drachtig zijn geweest.]

kalkkoe: het type *kalkkoe* in: I 79, K 100a, 137, 145a, 165, 165a, 167, 172, 177b, 178*, 183b, 184a, 186, 194, 216a, 283, 357, L 91b, 93, 99, 100, 145, 148, 160, 180, 184, 185, 186, 187a, 199, 200, 228, 235, 244, 258, 261, O 169; *kalkkōēl*, L 177c; *kalkkoej*, I 102a, 118, K 102, 124a, 125a, 128, 133a, 133b, 135, 136a 137, 143, 146, 147, 148, 151, 0153, 157, 158c, 160, 163, 165, 166, 169, 173b, 174, 175a*, 176, 177b, 178*, 179a, 182, 183, 183b, 184, 184a, 185, 186, 188, 190a, 218, 248, 256, 262, 324, 330, L 91b, 160, 255, O 275, P 2, 69, 82; *kalkkōēj*, K 143, 193a; *kalkkōēj*, P 13; *kalkkōēj*, K 101; *kalwkoej*, L 232; *kalfskoej*, K 182; *kalkkoew*, K 220, L 144, 149, 153, 180b, 184, 200, 203b, 204, 204a, 207, 233, 235, 237, 264; *kalkkuuw*, L 200; *kalkkūūj*, K 231, 234, 307; *kalkkuj*, K 291; *kalkkōj*, K 241; *kalkkōw*, L 207; *kalkkoej*, K 191, O 162; *kalkkōēj*, K 287; *kalkkōoj*, P 70, 125; *kalkkōoj*, P 63; *kalkkōoj*, K 329; *kalkkōoj*, K 210; *kaalkkoej*, L 261; *kaalkkoew*, L 264; *kaalkkōw*, L 243; *kallafkōēl*, L 285; *kallafkōēl*, L 285; *kallafkoej*, I 102a, K 100a, 151, 161, 163, 174, 183, 187, 188a, 250, 251, 283, L 159, 238, O 72, P 4; *kallafkoej*, I 275, K 201, 264, 265, 268, 274, 282; *kallafkoej*, K 268, 282; *kallafkōēj*, P 88; *kállafkōēl*, L 150; *kallafkōew*, L 180, 235; *kaalafkōew*, L 263; *kallafkōoj*, P 10; *kallafkōj*, K 294; *kallafkōj*, K 339, P 28; *kallafkōw*, L 183; *kallafkuj*, K 296; *kalafku.u.*, kalkkoe, koe die kalven moet, De Bont; **kalfbeest**: *kalfbēest*, K 180; *kalfbiēst*, K 166, L 180b; *kalfbiest*, P 134; *kalfbiējast*, O 162; *kallavbiēst*, O 72; **kalfvaars**: *kalfvaars*, L 238; *kalfvaars*, K 137; *kalfvaers*, K 101; *kalfveers*, L 204, 204a; *kalfvéers*, K 147, 183, L 261; *kalfvèers*, K 135, O 153, 178*, 184, 188, 188a, L 160, 199, 200, 235; *kalfvéers*, K 210; *kalfvers*, P 2; *kalfvèrs*, L 145; *kalfveers*, I 102a; *kalfjéers*, K 165, L 99, 184; *kalfjèers*, I 79, K 124a, 128, 148, 161, 174, 176, 177b, 178*, 179a, 184a, 193a, 194, L 100, 144, 148, 232, 233; *kalfvéés*, K 177b; *kalfvèès*, K 157; *kalfjèès*, K 125a, 190a; *kalfsjjès*, K 264; *kalfjéers*, K 176; *kallafvèers*, K 151, L 285; *kallafjèers*, I 102a, L 200; *kallafjès*, K 264, 265, 268; *kallafjèès*, K 274; *kallafjéés*, K 282; *kallafjéas*, K 247; *kallafjèjéas*, O 72; *kalfveers*, drachtige veeis, Corn. Vervl. A.; *kalafj.ers*, kalfveers, kalfdragende vaars, De Bont; *kalfjéers*, duidelijk drachtige vaars, Elemans; **kalfmaal**: *kalfmool*, L 177c; *kalfmòol*, L 235; *kalaf-*

mól, kalfmaal, kalfdragende maal, De Bont; **kalfschot**: *kalfschot*, K 147, 177b; **kalfsbut**: *kalfsbut*, L 237; **vaars**: *vaars*, K 143; *vées*, K 357; *vées*, K 314, 315, 353, P 44, 48; *vjées*, K 316, 318, P 14; *véejās*, P 72; *vjées*, K 299; **vaarsje**: *véeskə*, P 44; *vdájnskə*, P 103; *vieskə*, P 103; **volle vaars**: *vólle vjées*, K 358; *vólle vjées*, K 316; *vólle vées*, P 45, 46, 47, 48; *vól vjees*, K 318; *vólle vées*, K 357; *vólle vées*, K 314, 315, 353; **koe**: *koej*, K 307; **koe die moet kalven**: *kōj déé mūūt kálləvə*, P 95; **koe die gaat kalven**: *kōēj déé gōd kálləvə*, P 144; **koe die op het kalven is**: *koej dee òēp 't kálləvə is*, P 148.

KOE DIE VOOR DE EERSTE KEER DRACHTIG IS

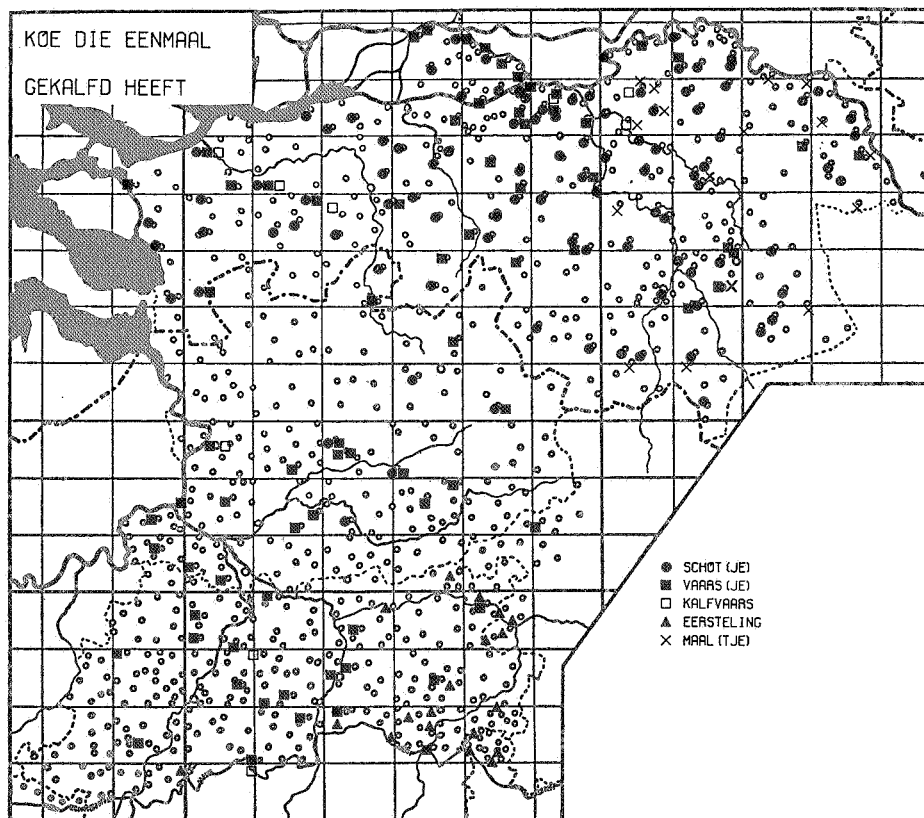
Zum erstenmal trächtige Kuh – cow that goes in calf for the first time – vache qui est grosse pour la première fois

(C, 10a; C, 10b; C 10c; N 3, 9; N 3, 10; C, 11a)

vaars: het type *vaars* in: I 118, K 143, 157, 177b, 231, L 180b, 185, 233, 241; *vaors*, K 176, 179a, L 180; *veers*, K 167, P 28, 77, 99; *vées*, K 165, 166, 183, 191, 210, L 187a; *vaers*, I 102a, K 143, 182, 193a, L 188, 235; *vèers*, K 146, 151, 174, 176, 182, 262, L 177c, 200; *vées*, I 118; *vèers*, K 143; *vers*, K 147; *vèrs*, K 102, 268; *vijrs*, K 150; *vees*, K 351a, P 81; *vées*, K 287; *vèes*, P 92, 99; *vées*, K 234, P 41, 148; *vées*, P 35a; *véejās*, K 357; *vėjās*, P 72, 100; *vjās*, P 148; *vjees*, K 282, 318; *vjées*, I 268a, 271, K 231, 241, 274, 276, 283, 299, 302, 310, 322, 329, 330, 333b, 341a, O 162, P 28, 88, 103; *vjées*, P 88; *vjées*, P 2; *vjées*, K 264, 274; *vjés*, K 295, 339, P 10; *vjès*, K 265, 268, 307; *vjéjs*, K 267, P 60; *vjèrs*, K 291; *en vées*, voor de eerste maal bevrucht jong rund, Elemans 166; *en vées*, koe die voor het eerst drachtig is en nog in het begin van de draagperiode is, Elemans 163; *vajrs*, rund dat voor de eerste maal moet kalven, Mischgofsky L 95; **vaarsje**: *vèerskə*, K 217; *véeskə*, K 174; *verskə*, I 102a; *vèrskə*, I 79, I 102a; *vèrskə*, K 188a; *véeskə*, K 247, P 63, 171; *véejskə*, P 112; *veskə*, P 199; *véskə*, P 134; *vėjaskə*, P 163; *vizzəka*, P 13; *vjdáskə*, P 154; *vjeeskə*, P 41; *vjéeskə*, K 283, 307, 340, P 4; *vjéska*, I 221, 269, K 251, 294, 307, O 250, P 14; *vjézzəka*, P 25; *vjiéska*, K 304; **kalfvaars**: het type *kalfvaars* in: I 57a, K 137, L 145; *kalfvaors*, K 176; *kalfvijrs*, I 102a; *kalfvaers*, I 102a, L 177c; *kalfvées*, K 133a; *kalfées*, K 191, 244; *kalləffèers*, I

102a; *kalfvèers*, K 184, 188a, 193a, 220; *kalfvèrs*, K 124a, 151, 163, L 149; *kaolfvèrs*, K 127; *kalfvèes*, K 157; *kalfves*, K 125a; *kalləfvjées*, K 241; *kalfvaars*, vaars die kalf inheeft, Goossenaerts; *kalfvèrs*, koe vóór de geboorte van het eerste kalf, P.A., 9, 18, K 173a; **volle vaars**: *volla vaers*, K 182; *vólle veers*, K 236, P 69, 77; *vólle vèes*, K 262, P 146; *vólle vées*, P 70, 167; *vólle vejās*, P 148; *vólle vjaars*, P 169; *volla vjées*, I 270; *vólle vjées*, K 274, 299; *volla vjées*, K 241; *volla vjés*, K 295; *vulla vjès*, K 265; *vólle vjijs*, K 338; **eerste vaars**: *irstə vèers*, L 261; **drachtige vaars**: het type *drachtige vaars* in: I 57a; *drachtəgə vées*, P 88; **dragende vaars**: *draagəndə vaors*, K 179a; **achtervaars**: *chtərvéesjs*, P 112; **uiervaars**: *uierveers*, K 236; **maal**: het type *maal* in: K 184, L 183; *maol*, K 172, 183, 220, L 99, 148, 149, 159, 159b, 160, 180, 183, 184, 186, 187a, 188, 200, 204, 204a, 205, 207, 228, 233, 235, 243, 244, 255, 261, 263; *mool*, L 149, 177c, 263; *maol*, een koe die voor de eerste keer drachtig is; hs Kapteijns L 177; *mo:l*, znw. vr. mool, maal ± tweejarig kalf dat aangestierd, nog moet kalven, De Bont; *mòjl*, rund dat voor de eerste maal kalft; Mischgofsky L 95; **kalfmaal**: het type *kalfmaal* in: L 200; *kalfmaol*, L 183, 184, 200a, 207, 235, 241; *kalləfmaol*, L 200; *kalfmool*, L 200; *kálləfmaol*, L 150; *kalləfmaol*, van kalf + maal, maol is vaars dus een drachtige maal die voor de eerste keer moet kalven, hs Visser L 180; **eerste maal**: *eerstə maol*, L 186; *urstə maol*, L 160, 184, 185, 186, 188, 201; *uurstə maol*, L 153; *urstə maol*, L 153, Van Gerwen; **drachtige maal**: *drachtəgə maol*, L 200a; *drachtəgə mool*, L 150; **dragende maal**: *draagəndə maol*, L 150, 153, 159, 159b, 160, 184, 188, 263; *draagəndə maol*, L 180b; *dròdəndə mòdł*, L 183; **volle koe**: *vulla koej*, K 264; **kalkoe**: het type *kalkoe* in: I 57a; *kalləfkoe*, K 187; *kàlfkoe*, K 241; *kalfkoew*, L 258; *kalfkoej*, K 128; *kalləfkoej*, K 189; *kálləfkoej*, K 247; *kalfkooj*, K 148; *kalləfkuuj*, K 294; *kalkoei*, koe die op kalven staat; Goossenaerts; **eersteling**: *iestəling*, P 148, 165; *iestəlieng*, P 41; *ee(r)steling*, bij landbouw, beest, die voor de eerste maal drachtig is, Corn. Vervl. A; *eersteling*, vaars, voor de eerste maal bevrucht zijnde of geweest zijnde, Tuerlinckx; **volle eersteling**: *volla iestəling*, P 167; **schot**: *schot*, K 161, 176, 177b, 190a, 231, 243, 244; *skot*, L 207; **kalfsschot**: het type *kalfsschot* in: K 151; **rund**: *rint*, O 162; **drachtige pink**: het type *drachtige pink* in:

1.1.1.2.

K 125a; **gestierde pink**: het type *gestierde pink* in: K 133b; **gestierd**: het type *gestierd* in: K 244, 274; **een muntige**: het type *een muntige* in: P 99; **kalf voor (het) eerst**: *källuvuêst*, K 247; **een vaars voor het eerste kalf**: *véesfatiêstê kâlf*, P 125.

KOE DIE EENMAAL GEKALFD HEEFT (zie kaart)

Kuh, die einmaal gekalbt hat – cow that has calved once – vache qui a vélé une fois; primipare

(N 3, 12a; C, 14a; DC 9, 18, DC 4, 16; Go 1b)

shot: het type *shot* in: I 79, 102a, K 101a, 102, 107a, 124a, 125a, 126, 133, 133d, 135, 137, 141, 143, 145a, 146, 147, 148, 149, 151, 157, 158b, 159, 161, 163, 163c, 165, 168, 169, 171, 172, 173, 173a, 176, 177, 177b, 179a, 180, 182, 182a, 183b, 185, 188a, 195, 216a, 220, 236, L 91, 95, 99, 100, 103, 104, 144a, 145, 149, 150, 151, 156, 159, 161, 162, 177c, 179, 180*, 180**, 185, 186, 228, 233, 236, 240, 243, 258, 259, 262, 263, 264, 285; *schòt*, K 183, 184, 241,

264, 274, 299, L 200, 201; *schòt*, K 191; *skòt*, K 187, 187a, L 152, 178, 200, 200a, 201, 208; *skòt*, L 180, 235; *en schòt*, een koe die maar eens gekalfd heeft, Elemans 166; *shot*, koe die eenmaal gekalfd heeft, tweejarige koe; Weijnen EV 8; *shot*, znw. vr. shot, jonge koe die eenmaal gekalfd heeft, De Bont; *shot*, vaars die voor de eerste maal gekalfd heeft, Corn. Vervl.; *shot*, een koe die al een keer gekalfd heeft en al of niet voor de tweede keer drachtig is, hs Kapteijns L 177; **shotje**: *shotjê*, I 78; *skòtjê*, L 145a; *shotjê*, vaars die één kalf gehad heeft en muntig is, Goossenaerts; **vaars**: het type *vaars* in: I 57a, K 102, 145a, 151, 157, 187, 194, L 99, 205, 206, P 99; *vaors*, K 179a; *veers*, K 135, 136a, 197, L 239, P 99; *vèèrs*, K 133a 166, 244, L 241; *vèèrs*, K 107a, 110a, 148a, 153, 171, 188a, 193a, 213, L 187; *vaers*, K 109, 133a, 150, L 93, 184; *vers*, K 133a, 184a; *vèrs*, K 100, 100a, 132, 143, 164; *vejrs*, P 136; *vijas*, O 250; *véjas*, P 80, 129; *vees*, P 81; *veejas*, P 41; *viès*, P 13; *viès*, P 154; *vés*, P 134; *vjees*, K 307; *vjéés*, I 221, K 241, 294, 307, 322,

329, O 162, P 4, 14, 28, 88; *vjēēs*, P 88; *viējēēs*, K 310; *vjēēs*, K 264, 265, 268, 274; *vjēēas*, P 86; *vjēs*, I 269, K 295, P 2; **vaarsje**: *veezaka*, P 69; *vjēēska*, K 285; *vjēēzaka*, K 283; **kalfvaars**: het type *kalfvaars* in: K 145a; *kalfvéērs*, K 246; *kalfvèērs*, K 178*, L 145, 147; *kalfvéērs*, K 246; *kalfvers*, K 151; *kallafjēēas*, P 70; *kalfvéēs*, P 134; *kallafvèz*, P 158a; *kalfes*, K 157; **gekaljde vaars**: *gəkaljdə vèrs*, K 127; *gəkáálvə vèes*, P 148; *gəkelvə véēas*, P 70; *gəkalləvdə vjēēs*, K 330; **afgekaljde vaars**: het type *afgekaljde vaars* in: K 187; **vaars met haar eerste kalf**: *véēs mé ènw ièstə kàlf*, P 125; **eerste vaars**: *urstə vèrs*, L 281; *iējstə véējs*, K 315; **eersteling**: het type *eersteling* in: K 351a, P 25, 41, 100, 112, 136, 144, 146, 148, 163, 167, 169, 171, 199; *iestaling*, P 167; *iestalink*, P 169; *iējstalingk*, P 145; *iējstəlam*, P 148; *jééstaling*, P 146; *iéstəling*, P 44, 47; *iéstəling*, P 48; *iésling*, P 46; **koe**: *koew*, L 263; *kow*, L 207; *koěj*, K 173a; *kōěj*, K 287; *kuj*, K 291; *koe*, wanneer een koe voor de tweede keer gekaljd heeft, heet ze voortaan ---, Kapteyns, L 177; *en koe*, rund dat gekaljd heeft, Elemans, 166; *koe van 't eerste kalf*, koe die eenmaal gekaljd heeft, Goossenaerts; **jonge koe**: *jōēngə kōěj*, P 60; **verse koe**: *varsə kōěj*, K 244; **vers**: het type *vers* in: K 132, 176; *vèrs*, K 101a; *fors*, K 109; **kalkkoe**: *kalfkoew*, L 153; **tweedejaars kalkkoe**: *tweedjaors kalfkoěj*, I 78a; **koe van het eerste kalf**: het type *koe van 't eerste kalf* in: K 173a; **maal**: *maol*, L 110, 160, 180, 187, 209a, 241, 263a, 280, 283a; *mool*, L 145, 146, 147, 157a, 199; **maaltje**: *mōltjə*, L 209a; **kalfmaal**: *kalfmool*, L 145; **eerste maal**: het type *eerste maal* in: L 185; *uurstə maol*, L 264; *urstə maol*, L 201; *urstə mòdł*, L 187a; **tweede maal**: *twiddə maol*, L 208a; **verse maal**: *varsə mòdł*, L 112, 148; *vorsə moul*, koe die voor de eerste keer gekaljd heeft, P.A. 4, 15, L 205, 206; **afgekaljde maal**: *afgəkəvdə maol*, L 180b; **hokkelling**: het type *hokkelling* in: L 153.

KOE DIE TWEE- OF MEER- MALEN GEKALJD HEEFT

Kuh, die zweimal oder mehrere Male gekalbt hat – cow that has calved two or more times – vache qui a vélé deux ou plusieurs fois; multipare (N 3, 12b; N 3, 12c; NC, 14b; NC, 14c; NC, 14d)

koe: het type *koe* in: K 137, 182, 220, L 145, 148, 149; *koěj*, I 270, K 124a, 143,

187, 188a, 264, 265, 268, 274, P 2, 165; *kōěj*, K 191, 244, 283, 322, P 145, 148; *kōěj*, P 88; *koew*, L 177c, 200, 233; *kuj*, K 291; *kuuw*, L 200; *kój*, P 28; *kòj*, K 295; *kōj*, K 307; *kooj*, P 70, 125; *kow*, L 207; **jonge koe**: *jōngə koe*, K 183; *jōngə koěj*, L 188; *jōng koew*, L 235; **jōng koetje**: *jōng kuuwkə*, L 200; **kalkkoe**: het type *kalkkoe* in: K 146; **schot**: het type *schot* in: I 57a, K 102, 127, 133a, 145, 163, 175, 176, 178*, 180, 190a, L 180, 184, 241, P 86; *schòt*, K 241, 274; *skot*, L 241; *schòt*, L 235; **melkschot**: het type *melkschot* in: K 184; **afgekaljde schot**: *afgəkaljdə schot*, K 184; *afgəkəvdə schot*, L 180b; **vaars**: *vjēēs*, K 340; **maal**: *maol*, K 174, L 185, 207, 244; de volgende opgaven hebben betrekking op een koe die driemaal gekaljd heeft: **koe**: het type *koe* in: I 57a, K 125a, L 100, 144, 148, 160, 180, 185, 186, 187, 187a, 204, 204a, 228, 244; *kōē*, O 274; *koew*, L 145, 199, 200, 235, 241; *kōēw*, P 163; *kow*, L 207; *ków*, L 150, 183, 207; *kuw*, P 163; *kuuw*, L 200; *koěj*, I 270, K 128, 143, 146, 147, 165, 175a*, 179a, 180, 186, 187, 190a, 217, 218, 264, 265, 268, 274, L 92, 159, 159b, 232, 241, 261, P 37, 77, 81, 99, 148, 165, 167; *kōěj*, K 191, 201, 244, 250, 276, 283, 304, 322, 324, 329, 333b, 351a, 355, P 86, 134, 145, 148; *kōěj*, K 282, P 88, 144; *kōěj*, K 101; *kooj*, P 70; *kòj*, P 125; *koj*, K 341a, P 28, 72; *kój*, K 241; *kòj*, K 339, 340, P 72, 95; *kuj*, K 274, 291; *kōj*, K 302; *kuuj*, K 307; *kūūj*, K 234; **koetje**: *kuujə*, K 307; **jonge koe**: *jōēngə kōěj*, K 246; **verse koe**: *véssə kōěj*, K 333b; **vers**: *varsə*, K 136a; **volwassen koe**: *vólwəssə kooj*, P 88; **volslagen koe**: het type *volslagen koe* in: P 2; **melkkoe**: *melkkoěj*, K 184, P 99; **kalkkoe**: het type *kalkkoe* in: L 180; *kalfkoěj*, K 146, 178*; *kalləfkoěj*, K 178; **afgekaljde koe**: *afgəkəvdə koe*, L 180b; de volgende opgaven hebben betrekking op een koe die viermaal gekaljd heeft: **koe**: *koew*, L 177c; *kow*, L 183, 207; *koěj*, I 102a, K 124a, 187; **melkkoe**: *melkkoěj*, K 184; **kalkkoe**: *kalfkoěj*, K 146, 178*; **aftandse (koe)**: het type *aftandse koe* in: K 183; **afgekaljde koe**: *afgəkəvdə koe*, L 180b.

AFGEKALFDE MAAL

Junge Kuh, die abgekalbt hat – cow having ceased calving – une génisse creusée

(N 3, 106)

[Een maal die voordat ze naar de markt gebracht zal worden reeds kalft.]

vaars: *véērs*, K 143; *véērs*, K 251; *vjēēs*, P 134; **schot**: *schot*, K 146; *schòt*, K 339, 250;

1.1.1.2.

kalfmaal: *kalfmaal*, L 232; **kalfvaars:** *kalfvaars*, K 151; **stripper:** *stréppør*, K 340; **melker:** *méllækør*, P 28; **bedriegeling:** *badroojjéling*, I 118; **ongeregelde:** *ðngæriégóléjða*, P 100; **schabbe:** *sjabba*, P 63; **afgekalfde:** het type *afgekalfde* in: I 102a, K 136a, 137, 145a, 147, 148, 182, 183, 184, 184a, 185, 186, 188, 194, L 100, 144, 149, 180, 184, 200, 204, 204a, 207, 228, 235, 237, 264, O 275, P 148; *afgækaldæ*, I 79, K 133a, O 153, 165, 165a, 169, 172, 176, 177b, 180, 183b, 186, 220, L 93, 99, 144, 145, 148, 149, 160, 177c, 184, 185, 186, 187a, 188, 200, 153, 199, 203b, 207, 235, 238, 241, 242, 243, 244, 258, 261, 263; *áfgekálfdæ*, K 231, 244; *áfgekálfdæ*, K 267; *afchækaldæ*, K 166; *afgækaalfdæ*, L 242; *afgækaolfdæ*, L 261, 264; *áfgekááldæ*, P 60; *afgækallæfdæ*, K 151, L 159; *áfgekállæfdæ*, L 150; *áfgekállæfdæ*, K 324; *áfgekállævdæ*, K 201; *afgækallævdæ*, L 183, 200, 285; **gekalfde:** het type *gekalfde* in: K 167, 183, 236, 304, L 159, P 82, 99; *gækaldæ*, K 143, 234, P 81; *gækáldæ*, P 69; *gækáldæ*, K 355; *gækááldæ*, K 318; *gækaldæ*, P 163; *gækolfdæ*, K 143; *gækallæfdæ*, K 189a; *gækállævdæ*, P 4, 41; *gækállævdæ*, P 144; *gækááldæ*, P 95, 112; **afgekalfde vaars:** *afgækaldæ vjæers*, K 291; **afgekalfde koe:** *afchækaldæ koej*, K 264; *áfchækááldævdæ koej*, P 145; **afgekalfde maal:** *afgækaldæ maol*, L 263; **leeg schot:** *leeg schot*, L 233; **muntige koe:** *muntagæ koej*, K 274; *moentagæ koej*, K 264; **vaars die gekalfd heeft:** *væers die pas gækalft heeft*, K 216a; **een maal kalven:** de koe heeft – *een maal gækalft*, K 184a, 194; **in haar blokken kalven:** de koe – *kálft en dær blòðæn*, K 241; **haar kalf verschijnen:** *zæédær kallæf farschééta*, K 330; **te vroeg zijn:** de koe – *is ta vróég*, K 101; **gekalfd hebben:** de koe – het type *heeft gekalfd* in: P 154; *eej gækalft*, K 157; **afstaven:** de koe is – *áfchæstaaft*, I 269.

KOE, ÉÉNMAAL GEKALFD
HEBBEND, MAAR DOOR
BIJZONDERE OMSTANDIG-
HEDEN LATER NIET MEER
DRACHTIG GEWORDEN

Kuh, die einmal gekalbt hat, aber durch besondere Umstände später nicht mehr trächtig geworden ist – cow, having calved once but due to circumstances later not got in calf again – vache, ayant vélé une fois, mais par des circonstances spéciales ne devenue plus grosse plus tard (NC, 15)

wei-schot: het type *wei-schot* in: L 149;

vare: *vaoræ*, K 133a; **weidebeest:** het type *weidebeest* in: K 137; **schot:** *schot*, I 102a, K 188a; *schòt*, L 183; **leeg beest:** *leeg beest*, K 143; *leegæ beest*, L 145; **lege schot:** *leejgæ schòt*, K 165; **lege schot voor de wei:** *leeg skot vur dæ waj*, L 200a; **guste schot:** *gustæ schot*, L 160; *gust schot*, L 263; *guustæ schot*, L 150; *guustæ schòt*, K 183; **guste maal:** *guustæ maol*, L 153; **guiwse koe:** *guisæ koew*, L 177c; **gust:** *gust*, K 102; *guist*, L 150; **manse koe:** *maansæ koew*, L 180, 180b; *mansæ koe*, L 180; *mansæ koew*, L 263; **manse schot:** *maansæ schot*, L 180b; *mans schot*, K 220; **mans beest:** *maans bist*, L 207; **muntige vaars:** *muntagæ vèrs*, K 127; **muntige schot:** *muntagæ schot*, K 157, 178*; **muntige koe:** *muntagæ koe*, I 57a; *muntagæ koej*, K 184, 193a; **muntig:** het type *muntig* in: K 193a.

–1.1.1.3. Lichaamsdelen

UIER VAN KOE OF GEIT

Kuh- oder Ziegenueuter – udder of a cow or a goat – pis d'une vache ou d'une chèvre

(znd 8, 24; znd 14, 27a; sgv; RND 127; DC 4, 17; N 3, 24; Goossens; Van Gerwen)

[De vragen naar de benaming van de uier van de koe en de uier van de geit zijn versmolten, omdat in beide vragen slechts één woordtype naar voren kwam: *uier*.]

uier: *uier*, K 183b, 187, 188a, 191, 205, 206, 213, 234, 235, 238, 244, 247, 250, 255, 267, 269, 272, 273, 274, 276, 289, 301, 323, 330, L 94, 104, 145, 150, 151, 153, 158, 180**, P 30, 32, 41, 43, 47, 89, 95; *uiv*, K 250, O 178a, P 46, 112; *uier*, I 119, K 206, 272, 293, 307, 346, 354, 355, O 248, 251, P 33, 39, 39a, 63, 68, 85, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 103, 105, 108a, 146, 150, 166, 167, 198; *uiv*, O 286; *uivær*, K 244; *uuivær*, L 264; *ur*, I 220, 221b, K 329, 330, O 70, P 123a, 126, 199; *uivær*, K 254, 255, 263, 273, 277, 290, 296, 298, 316, 317; *uivær*, K 101, 110, 126, 128, 132, 133a, 135, 141, 143, 148, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158a, 158c, 159, 160, 161, 161a, 163, 164, 164a, 165, 168, 173, 176, 177c, 180, 181, 182, 184a, 188a, 189, 189a, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 195a, 197, 202, 202a, 203, 204a, 204b, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 212, 213, 218, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 231, 232, 233, 234, 240, 241, 244a, 254, 257, 258, 259, 264, 266, 267, 268, 269, 270, 273, 273a, 274, 275, 276, 284, 295, 296, 297, 299, 301, 302, 303,

- 304, 305, 306, 307, 307a, 308, 309, 310, 311, 312a, 312b, 317a, 330, 345, 347a, L 91, 94, 150, 154, 158, 159b, 160, 229, 257, 260, P 25, 41, 41a, 88, 99; *oajær*, P 33; *øjv*, L 179; *øjvæ*, P 198; *øvr*, I 220, K 225, 236, 240, 258, 268, 276, 292, 296, 330, L 182, P 88; *ør*, K 314, 315, 318, L 149, 152, 179, 181, 183, 199, 234a, 279, 280; *øwær*, K 316, 358; *èùjær*, I 57, 78, 79, 102a, K 147, 150, 158, 172, 173a, 174, 182, 183, 188, 201, 211, 212a, 213, 215, 216, 303, 350a, L 92, 93, 96, 99, 102, 104, 109, 110, 153, 156, 157, 158a, 184, 190, 228, 237, 256, 281, 281*, P 128; *èùjv*, K 183, 317a, L 100, 279, O 244; *èùðjær*, L 150; *euæjær*, P 11, 157a; *eujær*, K 307, L 155, 184, 187a, P 47, 99, 106; *eujv*, O 165, 241, 245, 289; *èùv*, I 180, 221b, 266, 269, K 169, 171, 183b, 184, 185, 186, 196, 197a, 219, 220, 328, 329, 330, L 100, 144, 145, 146, 147, 148, 152, 177, 178, 179, 200, 202, 225, 235, 240, 255, 256, 258, O 232, 274a, P 10, 44, 46, 47, 48, 112, 129, 155, 167, 199; *èùvør*, K 170, 196, 198, 199a, 200, 214, 217, 218, 219, 220, 235, 242, 247a, 268, 276, 289, 292, 314, 315, 358, O 272, 274, 275, 282; *eur*, I 180, 219, 220, 221, 221a, 222, 265, 265a, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 274, 275, 275a, K 184, 214, 215, 247, 323, 327, 330, 331, 332, L 149, 151, 199, 200, 201, 241, 280, O 67, 69, 69a, 70, 70a, 70b, 73, 74, 157, 162, 172, 174, 174a, 177, 178, 178a, 238, 242, 243, 252, 256, 274, 275, 290, P 1, 2, 3, 4, 5, 5a, 7, 8, 9, 13, 14, 18, 44, 46, 48, 50, 59, 76, 107, 122, 124, 129, 155, 159, 161, 161a, 164, 171, 174; *euræ*, P 126; *euoræ*, P 66a; *èèjær*, L 182; *ééjær*, P 38; *ejær*, P 41; *ééar*, P 151, 152, 154; *éar*, P 149, 154; *ééar*, K 336, L 244, P 136; *euor*, K 206, 235, 334, 356, L 180, 279, O 169, 171, 173, 173a, 175, 238, 239, 247, 248, 253, 255, 282, 285, 286, 287, P 6, 13, 15, 21, 27, 61, 64, 66, 67, 69, 69a, 70, 72, 73, 74, 79, 81, 84, 85, 94, 100, 101, 104, 109, 112, 122, 123, 124a, 125, 130, 132, 133, 165, 168, 169, 171, 172, 199; *éér*, I 273, K 319, 320, 321, 322, 324, 326, L 182, 208, 243, 244, O 68, 153, 155, 156, 157, 158, 161, 166, P 65; *èèv*, L 207, 236, 241; *èv*, L 205, 241, 244; *aer*, P 136, 137, 152, 154; *ojær*, K 276, 350, P 25, 198; *øjær*, I 118, 120, 149, K 102, 125, 129, 131, 204a, 227, 228, 229, 236, 237, 237a, 238, 239, 240, 242b, 243, 246, 248, 252, 253, 256, 260, 262, 265, 271, 272, 278a, 281, 282, 287, 294, 300, 300a, 305, 332, 333, 338, 339, 341, 342, 344, 346, 347, 348, 349, 350, 356, O 288, P 25, 27, 29, 30, 31, 36, 40, 41, 42, 42a, 43, 60, 60a, 62, 86, 89, 93, 94, 129; *ójær*, K 231, 237, 241, 245, 251, 261, 281a, 295, 299, 300, 300a, 349a, 350a, O 238, P 22, 23, 24, 25, 26, 28, 40, 93, 96a; *ójv*, P 25; *oojær*, K 237, 244, L 205, 206, P 85; *oojv*, K 243, 244; *ððjv*, P 80; *ððjær*, K 129a, 291, 352; *ðor*, K 240, 276, 307; *or*, K 211, P 81; *ðær*, K 307, 313, 352, 353, P 12; *oor*, K 288; *ðør*, K 325; *ðör*, K 245, 249, 250, 279, 280, 283, 291, 313, 352a, P 88, 89; *ððær*, K 230, 282, 285, 325, 325a, 326a, 335, 352, 353, 354, P 14, 16, 27, 87, 90, 92; *aoær*, K 312; *ówær*, K 312; *ouær*, K 307; *oujær*, P 40; *ajær*, K 216, 357, P 35a, 41, 45; *ájær*, K 351, P 35a, 38, 45; *ájv*, K 357, P 146; *ááær*, K 286, P 102; *áðær*, P 143; *áðv*, L 203, 204, 204a, 205, 206, P 138; *úújær*, K 276, 353, L 285, 187; *uujv*, L 264; *úuv*, L 155, 156, 162, 260; *úúv*, L 189, 264, 284; *uur*, L 185, 186, 187, 189, 190, 261, 283, 285; *úúv*, K 175, 177b, L 162, 186, 189, 200, 261, 262, 263; *øøjær*, K 296, 340, P 16; *øejær*, K 224; *øøjv*, P 80; *øer*, K 225, P 88; *øér*, K 304; *oewær*, L 148; *vjær*, P 136; *ièv*, L 212; *uiev*, Hoefufft; *uiev*, bij de uier = dicht bij het kalveren; 'n koei be den uier verkoeëpe, Tuerlinckx; *uiev*, melkzak van geit, schaap, koe, Goossenaerts; *ujjær*, uier van rund en paard, hs Mischgofsky L 95; *uør*, uier, Goemans; *uur*, uier, hs Etten K 176; *uur*, uijer van 't vee, v. W. 1; *ü.v*, uier, gehoord in Heeze, Leende, Leende Striip, Maarheeze, Soerendonk en Budel, De Bont; *ö.v*, uier, melkdiër, De Bont; *eur*, uier, hs Etten K 176; *v.iær*, uier van de koe, hs Schrevens P 86; *ödjær*, de uier, Elemans; de volgende opgave is meervoud: *èùjær*, L 237.

KWARTIER VAN DE KOE-UIER IN HET ALGEMEEN

Viertel eines Kuheuters im allgemeinen – quarter of a cow-udder generally – quartier de pis en général

(N 3, 24; DC 4, 17 en 9, 12; C, 12)

kwartier: *kwartier*, K 176; *kwärtiëv*, I 78a, 79, K 100, 100a, 101a, 102, 109, 124a, 125a, 126, 133a, 133c, 133d, 135, 143, 145a, 147, 148, 149, 151, 153, 158a, 158b, 159, 161, 163c, 168, 173, 177, 182, 185, 187a, 188a, 190, 194, 197, L 91, 93, 95, 100, 112, 144a, 145, 147, 157a, 179, 187, 239, 258, 285; *kwartir*, K 175; *kértiër*, K 141, 182a; *kétiëv*, I 78, K 153, 157, 163, 164, 169, 171, 183b, 184, 195, 216a, L 103, 104, 151, 161, 178a, 180, 200, 201, 209a; *kwétiëv*, K 173a; *kéti-jær*, L 236; *kotier*, K 124a; *kutiëv*, L 159; *kati-jær*, (het vierde) deel van een uier, De Bont; de volgende opgaven zijn

1.1.1.2.

meervoud: *kwartiera*, K 124a, 180, P 77; *kwartiëra*, K 244; *kwatiera*, L 159; *katiëra*, P 82; *katiëra*, I 268a; *kòtiëra*, I 271; **schijf**: *schijf*, K 248; *schàáf*, K 341a (halve uier, dus twee kwartieren samen); de volgende opgaven zijn meervoud: *schèjva*, K 268; *schèèva*, K 274, 264, 265; *schavva*, K 283; *schaava*, K 267; **demen**: *deema*, K 276, 302; *dééjma*, P 72; *dèmma*, K 268; **spenen**: *spènna*, K 268; *spéèna*, K 268; **pand**: *paant*, L 263; *pāant*, L 149; **krant**: *kráánt*, L 264; **vierendeel**: *viërrendeel*, K 132; **vierel**: *vièrról*, L 283a; **lid**: *leet*, L 285.

LINKER VOORKWARTIER

Linkes Vorderviertel – quartier left in front – quartier gauche avant (N 3, 24c; N 3, 24)

[Soms treedt in dit lemma verwarring op omtrent de juiste betekenis van *voor*, achter, *links* en rechts, omdat het gezichtspunt verschillend is geweest: ofwel bekeken vanuit de koe, ofwel bekeken vanuit de melker.]

linker voorkwartier: *liënkøveujrkwàrtiër*, K 246; *liënkø vorkatier*, K 157; **linksvoorkwartier**: *liënkøvorkwàtìer*, L 242; *liënkøvoorkwàrtier*, K 151; **slinkse kwartier van voor**: *sliënkø katier va veur*, P 167; **links kwartier van voor**: *liëngs kwartier van vør*, I 102a; *liëngs kwartier van vør*, K 244; **links kwartier voor**: *liënkø katier veur*, K 188a; **kwartier links van voor**: *kateer liëngs va vèjvr*, P 163; **voorst kwartier links**: *veursta katier liëngs*, P 171; *vørsta katier liënkø*, K 177b; *vèèsta katier liënkø*, P 28; *[v]òjsta katier liëngs*, P 154; **voorst links kwartier**: *veursta liënkø katier*, L 187a; **voorst kwartier aan de hand**: *vørsta kwartier aan da haant*, K 136a; **voorst kwartier aan de slinkse hand**: *vørsta katier èn da slieënkø hant*, P 100; **voorkwartier van de hand**: *veurkwàrtiër van da hant*, K 148; **kwartier links voor van de hand**: *katier liëngs veur van da haant*, L 149; **bij de hands voorkwartier**: *bijdehands voorkwàrtiër*, P.A. 9, –, (L 179); **bij de hands kwartier**: *beddahaantskwàrtiër*, K 183; **voorkwartier van de losse kant**: *vørkètiër van da lóssø kaant*, K 274; **voorkwartier van de handzij weg**: *veurkwàrtiër van d'andzaa weg*, K 250; **achterste kwartier op de hand**: *achtersta kwartier op da haant*, L 235; **eerste kwartier links**: *ièsta kwartier links*, P 148; **3e kwartier**: *3e kwartier*, I 118; **2e kwartier**: *2e kwartier*, K 0153; **voorst linker schijf**: *vòjsta liënkø schéëf*, P 144; **voorst linkse schijf**: *vørsta liënkø*

schijf, K 248; *vørsta liënkø schéëf*, K 291; **achterste schijf aan de andere kant**: *àchtasta schéëf èn dan ààndørø kàànt*, K 268; **linker voordeem**: *liënkø vèjvrdeém*, P 70; **links voorste deem**: *liënkø vørsta deém*, K 310; **linkse deem van voor**: *liënkø deém van veur*, P 41; **linksvoordeem**: *liënkøvørsta deém*, K 283; **voorst deem links**: *vèjsta deém liënkø*, P 28; **voorst deem aan de linkerkant**: *vòjsta deém èn da liënkø kònt*, P 148; **linkse voorhand**: *liëngs vørhaant*, L 257; **linkse voorspeen**: *liënkø vørspèen*, L 144; **vooruier links**: *vujdør liëngs*, K 294; *vørjør liënkø*, K 307; de volgende opgaven zijn afkomstig uit vraag N 3, 24b; op grond van parallelle woordtypen zijn ze geplaatst in dit lemma. Het is waarschijnlijk, dat met die antwoorden het rechterachterkwartier wordt bedoeld, dat echter vanuit de melker gezien het linkervoorkwartier is: **voorst kwartier links**: *veursta katier links*, P 82; **linker voorspeen**: *liënkø vèjvspèèjv*, P 10; **linkervoorspeen**: *liënkøvørspèen*, K 165.

RECHTER VOORKWARTIER

Rechtes Vorderviertel – quartier right in front – quartier droit avant (N 3, 24a; N 3, 24)

[Soms treedt in dit lemma verwarring op omtrent de juiste betekenis van *voor*, achter, links en rechts, omdat het gezichtspunt verschillend is geweest: ofwel bekeken vanuit de koe, ofwel bekeken vanuit de melker.]

rechter voorkwartier: *rechter voorkatier*, K 157; *rechter veurkwàtìer*, K 246; *rechter veujrkwàtìer*, K 287; **rechts voorkwartier**: *rechts voorkwàrtiër*, K 151; *rechts vørkwatier*, L 242; **rechtse kwartier voor**: *rechsø katier veur*, K 188a; **recht kwartier van voor**: *recht katier va veur*, P 167; **rechtse kwartier van voren**: *rechsø katier van veurø*, I 102a; **voorst kwartier rechts**: *vørsta katier reks*, K 177b; *[f]òjsta katier réchs*, P 154; *veursta katier rechs*, P 82; *vèèsta katier réchs*, P 28; *veutsta katier réchs*, P 171; **voorst rechtse kwartier**: *vørsta rechsø katier*, K 182; **kwartier rechts van voor**: *kateer réchs vò vèur*, P 163; **eerste kwartier rechts**: *ièsta kwartier rechs*, P 148; **kwartier rechts voor van de hand**: *katier rechs veur van da haant*, L 149; **voorst kwartier aan de rechtse hand**: *vørsta katier èn da réchsø hant*, P 100; **voorst kwartier van de hand**: *vørsta kwartier van da hant*, K 136a; **van de hands voorkwartier**: *van de hands voorkwàrtiër*, P. A. 9.– (L 179); **voorst kwartier op de**

hand: *vursta kwartier op de hant*, L 235; **voorkwartier aan de hand:** *veurkwartier on de haant*, K 148; **voor de hands kwartier:** *uur de haants kotier*, K 183; **bij de hands kwartier:** *bij de haants kwartier*, K 133a; **voorkwartier met de handzij:** *veurkwartier met d'andzaa*, K 250; **eerste kwartier:** *eerste kwartier*, I 118, K 0153; *eerste kotier*, K 177b; **voorkwartier van de staartkant:** *voorkotier van de sjaarkaant*, K 274; **voorst rechtse schijf:** *vorsta rêchs schèf*, K 291; *vursta rechts schijf*, K 248; **rechtse schijf van voor:** *rèchts schéef va vòj*, P 144; **schijf langs de handzij:** *schèjf lêsta hantsèj*, K 268; **rechter voordeem:** *rèchtar vèjddèjm*, P 70; **rechts voorste deem:** *rèchs vorstèn déem*, K 310; **rechtse deem van voor:** *rèchtsa dem van veur*, P 41; **voorst deem rechts:** *vèjasta deem rêchs*, P 28; **voorst demen aan de rechterkant:** *vòjsta dema an de rêchtarkònt*, P 148; **rechtsvoordeem:** *rèchsfèurdèem*, K 283; **rechtervoorspeen:** *richtar vèjjspèejm*, P 10; **rechtse voorspeen van de hand:** *regsa verspeen van de haant*, L 144; **voorhand:** *vòjont*, P 95; **rechtse voorhand:** *regse vurhaant*, L 207; **vooruijer rechts:** *vujròjor rêchs*, K 294; *vorajor rêchs*, K 307; de volgende opgave is afkomstig uit vraag N 24, b; op grond van parallelle woordtypen is deze geplaatst in dit lemma: **voorst kwartier van de hand:** *vursta kwartier van de haant*, L 235.

LINKER ACHTERKWARTIER

Linkes Hinterviertel – quarter left behind – quartier gauche arrière (N 3, 24d; N 3, 24)

[Soms treedt in dit lemma verwarring op omtrent de juiste betekenis van voor, achter, links en rechts, omdat het gezichtspunt verschillend is geweest: ofwel bekeken vanuit de koe, ofwel bekeken vanuit de melker.]

linkerachterkwartier: *liènkavachtarkwartier*, K 246; *liènkavachtarkotier*, K 157; *liènkavòchtarkwòrtier*, K 287; **linksachterkwartier:** *links aachtarkwartier*, L 242; *lièngsachtarkwartier*, K 244; **links kwartier achter:** *liènks kotier aachtar*, K 188a; **links kwartier van achteren:** *lings kotier van aachtar*, I 102a; **kwartier links achter:** *kotier lings aachtar*, L 149; **achterste kwartier links:** *aachtarsa kotier links*, K 183; *aachtarsta kotier liènks*, K 177b; *òchasta kotier liènks*, P 28; *èksta kotier lièngs*, P 154; *eksta kotier slinks*, P 167; *lésta kotier lièngs*, P 171; **achterst links kwartier:** *aachtarst links kotier*, L 187a; **achter-**

ste kwartier aan de hand: *aachtarsta kwartier aan de haant*, K 136a; **achterste kwartier van de hand:** *aachtarsta kwartier van de haant*, L 235; **achterste kwartier aan de linkse hand:** *èksta kotier èn de sliènkse hant*, P 100; **achterkwartier van de hand:** *aachtarkwartier van de hant*, K 148; **kwartier achter van de hand:** *kotier aachtar van de haant*, L 91b; **achterkwartier van de handzij weg:** *aachtarkwartier van d'andza weg*, K 250; **achterkwartier van de losse kant:** *aachtarkotier van de lòssa kaant*, K 274; **bij de hands achterkwartier:** *bijdehands achterkwartier*, links, P.A. 9-, L 179; **tweede kwartier links:** *tweedə kwartier links*, P 148; **4e kwartier:** *4e kwartier*, I 118, K 0153; **linkse schijf van achter:** *liènkse schéef van aachtar*, K 274; **schijf links van achter:** *schèjf lings jànachtar*, K 268; **achterste linkse schijf:** *aachtarsta liènkse schéef*, P 144; *aachtarsta linkse schijf*, K 248; *aachtarsta liènkse schèf*, K 291; **linker achterdeem:** *liènkavòchtarvèjddèjm*, P 70; **linkse achterste deem:** *liènkse aachtarstèn déem*, K 310; **linkse deem van achter:** *liènkse dem van òchtar*, P 41; **linksachterdeem:** *liènkavachtarvèjddèem*, K 283; **achterste deem links:** *ògasta deem liènks*, P 28; **achterste deem aan de linkse kant:** *aachtarsta dem èn de slènkse kònt*, P 148; **linker achterspeen:** *liènkavachtarvèjddèem*, P 10; **linkse achterspeen:** *liènkse aachtar spaen*, L 144; **linkse achterhand:** *liènkse aachtarhaant*, K 309; *lièngse aachtarhant*, L 207; **achteruijer links:** *aachtarvèjor*, K 307; de volgende opgaven zijn afkomstig uit N 3, 24c; op grond van parallelle woordtypen zijn ze geplaatst in dit lemma: **linkse achterste kwartier:** *lièngse aachtarsa kotier*, K 182; **linker achterlid:** *liènkavachtarlit*, K 165.

RECHTER ACHTERKWARTIER

Rechtes Hinterviertel – quarter right behind – quartier droit arrière (N 3, 24b; N 3, 24)

[Soms treedt in dit lemma verwarring op omtrent de juiste betekenis van voor, achter, links en rechts, omdat het gezichtspunt verschillend is geweest: ofwel bekeken vanuit de koe, ofwel bekeken vanuit de melker.]

rechter achterkwartier: *rèchtar àchtarkwartier*, K 246; *rèchtarachtarkotier*, K 157; **rechtsachterkwartier:** *rechtsaachtarkwartier*, K 151; *rechtsaachtarkwotier*, L 242; *rèchtsachtarkwartier*, K 244; **rechtse kwartier van achter:** *rechtsa kotier van aachtar*, I 102a; **rechtse kwartier achter:**

1.1.1.2.

rechtsə kätier aachtər, K 188a; **rechtse achterste kwartier**: *rechtsə aachterstə kätier*, K 182; **kwartier rechts van achter**: *käteer véchs vòn aachtər*, P 163; **kwartier rechts-achter**: *kätier véchsaachtər*, L 149; **achterste kwartier rechts**: *aachtərstə kätier raechs*, K 183; *aachtərstə kätier reks*, K 177b; *òchstə kätier véchs*, P 28; *èkstə kätier véchs*, P 154; **achterste kwartier van de hand**: *aachtərstə kwätier van de haant*, K 136a; **van de hands achterkwartier**: *van de hants aachtərkwärtier*, P.A. 9.-, (L 179); **achterkwartier van de staartkant**: *achtəthòtiër van de sjaarthaant*, K 274; **achterkwartier aan de hand**: *aachtərkwärtier an de hant*, K 148; **kwartier achter aan de hand**: *kätier aachtər aan de haant*, L 91b; **achterste kwartier aan de rechtse hand**: *èkstə kätier èn de véchsə hant*, P 100; **achterkwartier met de handzij**: *aachtərkwärtier mét d'andzaa*, K 250; **eerste kwartier rechts**: *éstə kätier véchs*, P 171; **tweede kwartier rechts**: *tweedə kwärtier rechts*, P 148; **2e kwartier**: *2e kwärtier*, I 118; **3e kwartier**: *3e kwärtier*, K 330; **achterkwartier op U aan**: *aachtərkwärtier op èg èwən*, P 95; **schijf rechts van achter**: *schééf richs vanachtər*, K 274; **rechtse achterste schijf**: *véchts aachtərstə schééf*, P 144; **achterste rechtse schijf**: *aachtərstə véchtsə schijf*, K 248; *aachtərstə véchsə schééf*, K 291; **achterste schijf aan de handzij**: *aachtərstə schééf an de hantsèj*, K 268; **rechtse achterhand**: *véchsə aachtərhaant*, K 309; *regsa aachtərhaant*, L 207; **rechter achterdeem**: *véchtər aachtərdejm*, P 70; **rechts achterste deem**: *véchs aachtərstən déém*, K 310; **rechtse deem van achter**: *richtsə dém van òchtər*, P 41; **rechtsachterdeem**: *véchsəachtərdeém*, K 283; **achterste deem rechts**: *ògstə deem véchs*, P 28; **achteruijer rechts**: *aachtəròjər véchs*, K 294; *òchtəròjər véchs*, K 307; **rechtse achterspeen**: *regsa aachtərspaen*, L 144; de volgende opgaven zijn afkomstig uit N 3, 24c; op grond van parallelle woordtypen zijn ze geplaatst in dit lemma. Het is waarschijnlijk, dat met deze antwoorden het linkervoorkwartier bedoeld wordt, dat echter vanuit de melker gezien het rechterachterkwartier is: **achterste kwartier rechts**: *aachtərstə kätier rechts*, P 82; **rechter achterspeen**: *richtər aachtərspééjn*, P 10.

EEN VOORKWARTIER VAN DE KOEUIER

Vorderviertel eines Kuheuters – front quarter of the udder of a cow – un quar-

tier avant de pis d'une vache (N 3, 24a+c; N 3, 24)

[Vaak zal in dit lemma verwarring optreden omtrent de juiste betekenis van voor, achter, links en rechts, omdat het gezichtspunt verschillend is geweest: ofwel bekeken vanuit de koe, ofwel bekeken vanuit de melker.]

deze opgaven zijn antwoorden op vraag N 3, 24a+c; als zodanig duiden zij op een algemene term voor de voorkwartieren van de uier: **voorste kwartier**: *vurstə kwätier*, L 241; de volgende opgaven zijn meervoud: *veurstə kwätiera*, L 199; *vurstə kwätiera*, K 143; **voordeem**: *vèùjrdéém*, K 282; **voorste demen**: *vòtstə demmə*, P 99; de volgende opgaven zijn afkomstig uit N 3, 24a en N 3, 24c; op grond van parallelen in dit lemma worden zij geïnterpreteerd als algemene termen voor de voorkwartieren van de uier: **voorste kwartier**: *voorstə kwärtier*, K 235; *voorsə kwätier*, K 174; *veurstə kwärtier*, L 255; *veurstə kätier*, K 178*; *veustə kätier*, K 241; *veursə kätier*, K 191; *vèùstə kòtiër*, K 330; *vèùstə kätier*, K 241; *vurstə kwätier*, I 102a, L 200; *vustə kwòrtiër*, P 25; *[v]òrstə kätier*, K 264; *veurstə kwärtier*, K 100a (rechts of links); de volgende opgaven zijn meervoud: *vèùjstə kòtiëra*, P 63; *vorstə kwätiera*, K 125a; **voorste kwartier**: *vèùrst kätier*, L 187a; *vurst kätier*, L 200 (de twee voorste tepels); **voorkwartier**: *voorkwärtier*, K 160, 236, L 205; *voorkertier*, K 262; *veujrkwòrtiër*, K 287; *vukwärtiër*, K 322; *vukòtiër*, K 296; *vuddəkwätier*, I 221; *vederkotier*, I 270; **voorste schijf**: *vòrstə schééf*, K 268; **voorste schijvers**: *vèstə schééjvərs*, K 307; **voorste demen**: *vustə deema*, P 69; *vustə démma*, P 41; **vooruijer**: *vooruiər*, K 137, P 37; *veujròər*, K 295; *vèùjèùjər*, P 60; *vèùrdər*, K 295; *vòròjər*, K 268, 271; **voordeem**: *voordiem*, P 103; **voorderspeen**: *vaderspééma*, I 275; **twee voorste spenen**: *2 voorstə spènna*, K 268; **voorste lid**: *veurstə lit*, K 165; de volgende opgaven zijn antwoorden op vraag N 3, 24a+b; op grond van parallelle woordtypen zijn ze geplaatst in dit lemma. Het is waarschijnlijk, dat met deze antwoorden de twee rechtse kwartieren bedoeld worden, die echter vanuit de melker gezien de voorste zijn: **voorste kwartier**: *vòrstə kätier*, P 112; de volgende opgaven zijn meervoud: *vorstə kwätiera*, K 175a*; *veurstə kwätiera*, K 178; **vorst kwartier**: *vurst kätier*, L 261; *vòrst kätier*, L 203b; **voorkwartier**: *vèùrkwärtiër*, K 251; *vurkwätier*, K 147; **voorste demen**: *vustə deema*, K

276; *vörsta dëjma*, K 274; **voorstespenen**: *veursta speena*, K 178; de volgende opgave is een antwoord op vraag N 3, 24c+d; op grond van parallellen in dit lemma wordt deze toch geïnterpreteerd als algemene termen voor het voorkwartier van de uier: **vooruijer**: *voorèùar*, P 134.

EEN ACHTERKWARTIER VAN DE KOEUIER

Hinterviertel eines Kuheuters – hind quarter of the udder of a cow – un quartier arrière de pis d'une vache (N 3, 24b+d; N 3, 24)

[Vaak zal in dit lemma verwarring optreden omtrent de juiste betekenis van voor, *achter*, links en rechts, omdat het gezichtspunt verschillend is geweest: ofwel bekeken vanuit de koe, ofwel bekeken vanuit de melker.]

deze opgaven zijn afkomstig uit N 3, 24 b+d; als zodanig duiden zij op een algemene term voor de achterkwartieren van de uier: **achterste kwartier**: *achtarsta kwatier*, L 241; de volgende opgaven zijn meervoud: *aachtarsta katiera*, K 143, L 199; **achterdeem**: *achtardéem*, K 282; de volgende opgaven zijn afkomstig uit N 3, 24b en N 3, 24d; op grond van parallellen in dit lemma worden zij geïnterpreteerd als algemene termen voor de achterkwartieren van de uier: **kwartier van achter**: *kateer vòndchtar*, P 163; **achterste kwartier**: *achtarsta kwatier*, K 100a (rechts of links), L 200, 235, 255; *achtarsta hòteer*, K 330; *achtarsta katier*, K 177b; *achtarsta katier*, K 264; *aachtarsta kwatier*, I 102a, K 194, 184a, 220; *aachtarsta katier*, K 178*; *achtarsa kwatier*, K 174; *òchtarsa kwòrtiër*, P 25; *èchtarsa katier*, K 191; *èè?arsta katier*, K 241; *è?arsta katier*, K 241; *eksta katier*, P 167; de volgende opgaven zijn meervoud: *aachtarsta kwotiera*, K 125a (links voor + links achter); *òchtersta kòtirra*, P 63; **achterst kwartier**: *achtarst katier*, L 187, 200 (de achterste twee tepels); **achterkwartier**: *achtarkwatier*, K 146, 160, 236, L 205; *achtarkwatier*, K 322; *achtarkotier*, I 270; *achtarkòtiër*, K 296; *achtarkertier*, K 262; *achtarkwàtiër*, I 221; *aachtarkatujr*, P 145; **achterste schijf**: *achtarsta schijf*, K 351a; **achterste schijvers**: *achtarsta schééjuars*, K 307; **achterste demen**: *achtarsta demma*, P 99; *achtarsta demma*, P 41; *ékasta deema*, P 69; **achteruijer**: *achtaruier*, K 137, P 37; *achtaròar*, K 295; *achtaròjer*, K 268, 274; *aachtaròar*, K 295; *aachtaròèùjr*, P 60; **achterspeen**: *achtarspien*, P 86;

de volgende opgave is meervoud: *achtar-spéèana*, I 275; **2 achterste spenen**: *2 achtarsta spènna*, K 268; **achterdeem**: *achtardéem*, P 86; *achtardéem*, P 103; **achterste lid**: *aachtarsta lit*, K 165; **achterhand**: *achtarhant*, P 95; de volgende opgaven zijn antwoorden op vraag N 3, 24 c+d; op grond van parallelle woordtypen zijn ze geplaatst in dit lemma. Het is waarschijnlijk, dat met deze antwoorden de twee linkse kwartieren bedoeld worden, die echter vanuit de melker gezien de achterste zijn: **achterste kwartier**: *éksta katier*, P 112; de volgende opgaven zijn meervoud: *achtarsa katiera*, K 175a*; *aachtarsa katiera*, K 178; **achterst kwartier**: *aachtarst katier*, L 261; *èchtars katier*, L 203b; **achterkwartier**: *achtarkwatier*, K 251; *aachtarkwatier*, K 147; **achterste demen**: *achtarsta dëjma*, K 274; *aachasta deema*, K 276; **achterste spenen**: *aachtarsta speena*, K 178; de volgende opgave is een foutief antwoord op vraag N 3, 24 a+b; op grond van parallellen in dit lemma wordt deze toch geïnterpreteerd als algemene term voor de achterkwartieren van de uier: **achteruijer**: *achtarèùjar*, P 134.

EEN RECHTERKWARTIER VAN DE KOEUIER

Rechtes Viertel eines Kuheuters – a quarter at the right of the udder of a cow – un quartier droit de pis d'une vache (N 3, 24 a+b; N 3, 24)

[Vaak zal in dit lemma verwarring optreden omtrent de juiste betekenis van voor, achter, links en rechts, omdat het gezichtspunt verschillend is geweest: ofwel bekeken vanuit de koe, ofwel bekeken vanuit de melker.]

deze opgaven zijn antwoorden op vraag N 3, 24 a+b; als zodanig duiden zij op een algemene term voor de rechterkwartieren van de uier: **rechtshkwartier**: *rèchs-hòteer*, P 134; **rechtse schijf**: *rèchsà schaef*, P 14; de volgende opgaven zijn afkomstig uit N 3, 24a en N 3, 24b; op grond van parallellen in dit lemma worden zij geïnterpreteerd als algemene termen voor de rechterkwartieren van de uier: **rechtse kwartier**: *rèchsà katier*, K 178*; **rechtshkwartier**: *rèchs hòteer*, P 134; **rechter kwartier**: *rechtarkwatier*, K 146; *rechtarkertier*, K 262; *rechtarkatier*, K 151; **rechtse schijf**: *rèchsà schèjff*, K 265; *richsà schééjff*, K 274; de volgende opgave is meervoud *rechtarsa schijva*, K 267; **rechteruijer**: *rèchtarèùjv*, P 60.

1.1.1.2.

EEN LINKERKWARTIER VAN DE KOEUIER

Linkes Viertel eines Kuheuters – quarter at the left of the udder of a cow – un quartier gauche de pis d'une vache (N 3, 24 c+d; N 3, 24)

[Vaak zal in dit lemma verwarring optreden omtrent de juiste betekenis van voor, achter, *links* en rechts, omdat het gezichtspunt verschillend is geweest: ofwel bekeken vanuit de koe, ofwel bekeken vanuit de melker.]

deze opgaven zijn antwoorden op vraag N 3, 24 c+d; als zodanig duiden zij op een algemene term voor de linkerkwartieren van de uier: **linkskwartier**: *liënkskòteer*, P 134; **linkse schijf**: *liëngsə schaaf*, P 14; de volgende opgaven zijn afkomstig uit N 3, 24c en N 3, 24d; op grond van parallellen in dit lemma zijn ze geïnterpreteerd als algemene termen voor de linkerkwartieren van de uier: **linkse kwartier**: *liënksə kətier*, K 178*; **links kwartier**: *linkskwartier*, K 151; **linkerkwartier**: *linkerkwartier*, K 146; *linkər kərtier*, K 262; *linkər kətier*, K 151; **linkse schijf**: *liëngsə schējf*, K 264, 265; *liënksə schēéf*, K 274; de volgende opgave is meervoud: *liënksə schijvə*, K 267.

VLEESUIER

Fleischeuter – fleshudder – une pis de chair

vleesuiet: *vleesuiet*, dikke, maar gevleesde koeienuier, i.t.t. melkuier, Tuerlinckx; *vleesuiet*, uier, die in tegenstelling met een melkuier, betrekkelijk weinig melk inhoudt, Goossenaerts; *vlézèùr*, dikke, gevleesde uier van een koe (die weinig melk geeft); het tegengestelde is *ròmèùr*, De Bont; *vleeschuier*, wordt gezegd van de uier ener koe, wanneer hij zeer gevleescht is en bijgevolg weinig melk kan geven, in tegenstelling van melkuier, Corn. Vervl.

MELKUIER

Milcheuter – milkudder – une mamelle de lait

melkuier: *melkuier*, uier die, in tegenstelling met een vleesuiet, veel melk inhoudt, Goossenaerts; *melkuier*, uier, welke weinig gevleesd is, Corn. Vervl.; **roomuier**: *ròmèùr*, weinig gevleesde uier, die veel melk geeft; het tegengestelde is *vlézèùr*, De Bont.

GROTE UIER

Grosses Euter – big udder – grand pis (N 3)

vleesuiet: *vlésur*, I 221 (heel grote uier); **een zak van een uier**: *een zak van een uier*, K 137 (grote uier van koe); **bommeluet**: *bòmèlèùr*, grote malse uier, die tijdens het gaan van de koe heen en weer zwaait, De Bont; **bemmeluet**: *bàmèlèùr*, hetzelfde als *bòmèlèùr*, De Bont.

KLEINE UIER

Kleines Euter – little udder – petit pis **boteruet**: *boteruet*, kleine uier, Corn. Vervl. A.

GOEDE UIER

Gutes Euter – good udder – bon pis (N 3)

een uier als een wan: *enen ööjer èz en wan*, een goede uier, Elemans; **vierkant**: *vierkant*, K 231 (gezegd van uier zonder gebreken).

UIER MET STERK ONTWIKKELDE ACHTERKWARTIEREN

Euter mit stark entwickelten Hinter Vierteln – udder with strongly developed hind quarters – mamelle dont les quartiers du fond sont fort développés (N 3)

hanguier: *hanguier*, K 137 (uier, die achter groter is dan voor); **tapuier**: *tapur*, I 221 (het achterkwartier van de uier is veel meer ontwikkeld); **geitenuier**: *gwétamur*, I 221 (het achterkwartier van de uier is veel meer ontwikkeld).

STEEKUIER

Sticheuter – stitch udder – pis dont deux trayons s'écartent en avant

steekuier: *ste.kèùr*, uier, waarbij de voorste twee strekels schuin naar voren steken, De Bont.

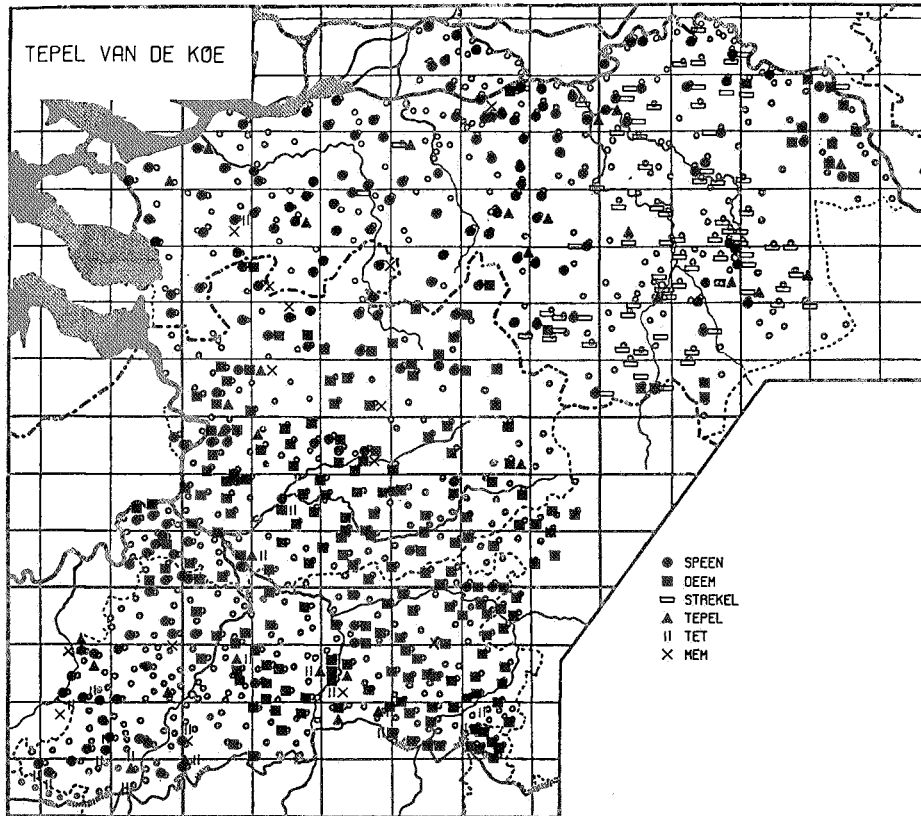
FLESUIER

Flascheneuter – bottle udder – mamelle de bouteille

flesuier: *fleshuier*, lange, smalle uier, Corn. Vervl. A.

UIERKWARTIER DAT GEEN MELK GEEFT

Euterviertel, das keine Milch gibt; trocken-

nes Euterviertel – quarter of the udder that doesn't give milk – quartier de mabelle qui ne donne pas de lait (N 3,25)

onkant: *onkant*, K 151.

TEPEL VAN DE KOE (zie kaart)

Zitze, Saugwarze der Kuh – (rudimentary) teat of a cow – trayon (tétine) d'une vache

(N C 12; N 3, 24a, b, c, d en 26; DC 9, 12 en 30, 6a; znd 8, 24b en 14, 27b en 49, 6a; Gent 1, 6a; Goossens 1b)

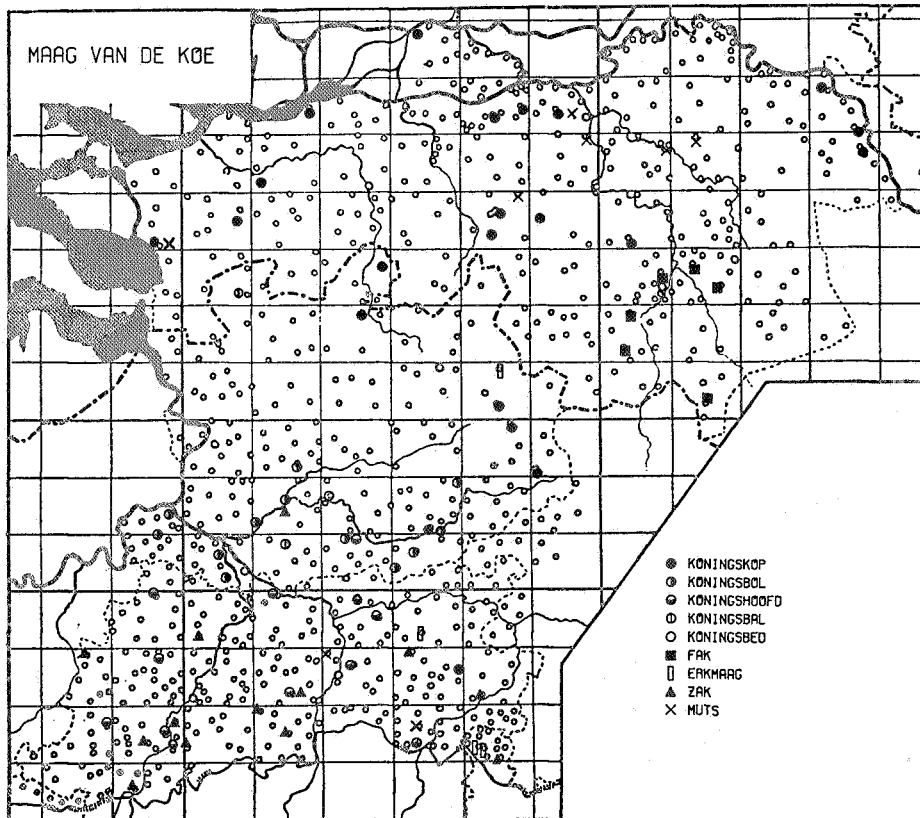
[In dit lemma zijn de antwoorden op vragen naar de tepel van de koe deels samengesmolten met die naar tepel van de geit (zie aldaar) Tepel is het meer algemene woord, vooral gebruikt om aan te duiden dat er aan „gedronken” wordt. „Deem” en „strekel” worden gebruikt om aan te duiden dat er aan „gemolken” wordt].

de woorden worden ook wel toegepast op de kwartieren van de uier: **tepel:** *teepal*, I 57, K 150, 151, 161, 177b, 183, 186, 197,

221a, 225, 244, 253, 268, 276, 330, L 144a, 185, 201, 229a, 241, 242, 244, O 153, 154, 286, P 63, 86, 88, 136, 138, 198, *tèèpal*, O 286, P 63, 88; *tèppal*, O 178a, 244, 286; *tippal*, L 242; *tèjpal*, O 178a, 286, P 63, 88; de volgende opgaven zijn meervouden: *teepals*, K 244, 276, O 153, 154, 286, P 136, 198; *tijpals*, O 178a; *tèppal*, kleine vijfde tepel bij sommige koeien, Corn.; **deem:** *deem*, K 189, 196, 209, 210, 213, 216a, 221a, 225b, 230, 231, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 240, 241, 244, 255, 256, 268, 269, 273, 273a, 275, 276, 282, 292, 294, 295, 296, 299, 300a, 307, 313, 317, 318, 333b, 338, 339, 340, 344, 346, 351a, 353, 357, 358, L 112, 153, 158a, 159, 160, 162, 184, 185, 186, 187a, 281, 281*, 283, 285, P 2, 14, 23, 27, 28, 37, 69, 77, 81, 82, 86, 92, 93, 99, 111, 131, 136; *dèëm*, K 291; *dèèm*, I 220, K 264, 265, 268, 274, 283, 301, 330, P 12, 80; *dèém*, K 134, 204b, 211, 212, 213, 238, 240, 241, 267, 273, 274, 276, 280, 282, 283, 291, 295, 296, 297, 299, 300, 303, 304, 307, 309, 310, 311, 312, 322, 324, 329, 333b, 334, 341a, 342a, 348, 349, 356, P 13, 25, 27, 33, 35a,

1.1.1.2.

41, 46, 81, 86, 93, 94, 126, 129, 134; *déém*, I 275, K 279, P 93; *déem*, P 76; *déém*, K 262, L 159b, 160, P 92; *déem*, K 243, 250, 251, 276, 287, P 88; *déém*, K 244, 250, L 159b, 160; *dééjm*, K 224, 227, 254, P 10, 70, 81, 127; *déjm*, I 221, K 221, 248, 287, 289, 295, 296, 297, 299, 304, 355, P 10, 35, 60, 72, 81, 86; *déjəm*, K 251, P 72; *düüm*, K 329, 350, P 163, 171; *düüm*, K 296, P 155; *deum*, P 46, 106, 110, 146; *deujm*, P 96a, 108a; *dam*, P 145; *dém*, K 256, 267, 276, 281, 287, 302, 309, 310, P 13, 16, 39, 41, 63, 134; *dīm*, K 273, 276, 282, 339, 351a; *döm*, P 41a, 44, 46, 47, 48, 95, 100, 112, 144, 154, 163; *dum*, P 43, 48, 85, 99, 103, 107, 109, 112, 143a, 144, 146, 147, 148, 152, 154, 161, 163, 165, 167, 168, 169; de volgende opgaven zijn meervouden: *deeman*, K 272, 273, 301, 312, 315, 316, 352; *dàama*, K 330; *deema*, K 212a, 213, 235, 267, 272, 292, 295, 300a, 314, 318, 353, 357, 358, P 32, 77, 89; *déémən*, K 206, 301, 304, 305, 307, 330, 352, P 13, 14, 25, 27, 30, 35a, 80, 85, 94, 128, 129; *déema*, K 206, 225, 236, 237, 250, 257, 307, 330, 332, 349a; *dééema*, P 38; *démman*, K 268, 296; *démma*, I 221, K 330, 332, 356, P 41, 45; *dimmə*, K 210; *dèjma*, K 330, O 67, P 126; *dajma*, I 269; *déjma*, K 213, 325, 350, P 18; *déjm*, K 332; *dömma*, P 99; *dumma*, P 43, 48, 95, 96, 112, 154, 164, 167; *düüma*, K 267, 296, P 171; *deem*, in de laatste jaren soms gebruikt voor speen, Goossenaerts; *deem*, E.V. 8, 39; *deem*, speen van koe, Wouters O 67; *deem*, tepel aan de uier van melkdieren, Corn. Vervl.; *dém*, speen van de uier van de koe, De Bont; *döm*, speen, Tuerlinckx; *déém*, tepel aan de uier van de koe, hs Schrevens; *dəman*, spenen, Wouters O 67; *deema*, tepels van de koe, Van Gerwen; *dəman*, tepels van melkgevende dieren, Corn. Vervl.; **strekkel**: *streekal*, K 150a, 172, 187, 216, 216a, 217, 218, 218b, 218c, 220, 242, L 96, 99, 100, 103, 104, 144, 145, 145a, 147, 148, 149, 150, 150a, 151, 153, 159, 177c, 179, 180, 199, 200, 200a, 201, 202, 203, 203b, 204, 204a, 205, 206, 225a, 232, 236, 242, 243, 244, 255, 258, 259, 260, 261, 262, 281, 281*, 283a; *stréekal*, K 178; *strèkkal*, L 182, 183, 201, 208a, 241, 242, 243a, 244, 262, 263a, 280; *strikkal*, K 161, L 152, 180, 180b, 180**, 183, 200, 204, 204a, 205, 206, 207, 208, 228, 233, 235, 237, 238, 240, 241, 243, 244, 263a; *strèjkal*, L 149; de volgende opgaven zijn meervouden: *strikkals*, L 180, 237, 241; *strekal*, speen van een koe, hs Renders L 226; *strikkal*, speen, tepel van vee, hs Wissers L 180; *streejkal*, speen van een uier, De Bont; *strèjkal*, speen Weijnen E.V. 8, 195; **speen**: *speen*, I 57a, 57b, 78, 79, 102a, 118, 180, K 100a, 101, 101a, 102, 107, 123*, 125, 125a, 128, 132, 133a, 133b, 133c, 133d, 135, 136a, 137, 138, 138a, 139, 140, 142, 143, 144, 145, 145a, 146, 147, 148, 150, 0153, 156, 157, 157a, 158a, 158b, 158c, 160, 161b, 163, 164, 164a, 165, 165a, 167, 169, 171, 173a, 173b, 174, 175a*, 176, 177, 178, 178*, 179a, 179b*, 180, 182, 183, 183b, 184, 184a, 186, 187, 188, 188a, 189, 189b, 190, 190a, 191, 193a, 194, 195, 197, 198, 201, 204, 204b, 205, 206, 207, 208, 210, 211, 215, 216a, 217, 221a, 225, 235, 237, 238, 242, 246, 247, 307, 324, 356, L 92, 96b, 110, 144a, 145, 147, 149, 152, 159, 160, 169, 180*, 184, 186, 205, 206, 241, 242, 261, O 72, 74, 153, 154, 157, 158, 159, 160a, 162, 169, 243, 244, 274a, 275, P 28, 30, 72; *spèèn*, K 147, 199a, 244, 264, 265, 281a, L 144; *spéén*, I 221b, K 135, 182, 324, 348, P 4; *spéén*, I 275, K 143, 176, 177b, 186, L 91b, 93, 144, O 250; *spèna*, K 127, L 180; *spèn*, K 392, 356, O 289, P 199; *spèn*, K 291; *spéén*, K 103, 133a, L 103, 150; *spèan*, O 70; *spéé*, P 125; *spin*, K 201, O 162, 274; *spajn*, I 268a, 271; *speejn*, K 124a, 151, 165, 166, 183, 184a, 185, L 240; *spééjn*, K 324, O 250; *spèjn*, I 221, 269, 270, K 243, 251, 320, O 175, 250, 255, 274a; volgende opgaven zijn meervouden: *speenan*, I 180, K 191, 196, 213, 247, 323, O 158c, 238, 274, 275; *spéénan*, I 220, 266; *spéénan*, O 238; *spééjnən*, O 67; *speena*, I 102a, 220, K 158c, 177c, 188, 188a, 196, 247, 258, 267, 307, 356, O 67, 274, P 199; *spééna*, K 330; *spajn*, I 268a, 271; *speejn*, K 124a, 151, 165, 166, 183, 184a, 185, L 240; *spééjn*, K 324, O 250; *spèjn*, I 221, 269, 270, K 243, 251, 320, O 175, 250, 255, 274a; *speenan*, I 180, K 191, 196, 213, 247, 323, O 158c, 238, 274, 275; *spéénan*, I 220, 266; *spéénan*, O 238; *spééjnən*, O 67; *speena*, I 102a, 220, K 158c, 177c, 188, 188a, 196, 247, 258, 267, 307, 356, O 67, 274, P 199; *spééna*, K 330; *spéén*, L 150; *spejna*, K 355; *spajna*, I 269; *spejn*, I 272, L 237; *speen*, Corn.; *speen*, tepel. Thans alleen het gewone woord t.a.v. sommige dieren, vooral van melk-vee, Goossenaerts; *speen*, Wouters O 67; *spie:n*, speen, uierkwartier, Elemans 171; *spejn*, de spenen van de koe, Eylensbosch O 253; *spən*, speen, Hoeufft; *spun*, speen, Hoeufft; *tet*: *tet*, O 159, 160, 244, 274a, 278, 290, P 39, 89, 123a, 148; *tat*, P 157, 138; *tit*, K 141, 174; volgende opgaven zijn meervouden: *tetta*, K 291, O 275,

286, P 198, 199; *tejtə*, P 88; *tátkəs*, P 63; *tiəkəs*, K 330; *teutals*, P 163; *tit*, Van Duren; *mem*: *mem*, K 189b, 191, 204, 221a, 234, 268, O 153, 159, P 39, 89, 123a; *memmə*, K 141, 174: meervoudsvorm: *memməkas*, O 74; *memmə*, Van Duren. *müm*, speen bij zogende dieren, De Bont.

BLAASSPEEN

Blasenförmige Zitze – ball-shaped big teat of the udder – trayons globuleux
blaasspeen: *blaosspéjna*, I 221 bolvormige grote tepels van de uier van een koe, (N 3).

DE MAAG VAN DE KOE (zie kaart)

Magen des Rindes – stomach of a cow – les estomacs d'un bovidé
 (N 3, 20; N 28, 80; N 28, 81; N 28, 82; N 28, 84; DC 9, 11a; DC9, 11b; DC 9, 11c; DC9, 11d; L 2)

[Dit lemma is samengesteld uit materiaal dat nogal moeilijk te interpreteren is als

gevolg van het ietwat uiteenlopend karakter van de vraagstelling van de gebruikte enquêtes en van de uit de antwoorden gebleken meerduidigheid van de antwoorden. L 2 en DC 9, 11a-b-c-d vragen respectievelijk naar de pens, de netmaag, de boekpens, en de lebmaag. De Nijmeegse lijst 28 (slagerslijst!) vraagt in vraag 80 naar de maag waarin het voedsel het eerst komt, in 81 naar de langwerpige maag, in 82 naar de maag die van binnen vol vliezen zit en in 84 naar de maag met heel grove uitsteeksels aan de binnenkant. Op grond van de omschrijvingen die N 28 hanteert en de geraadpleegde literatuur is vraag 80 geïnterpreteerd als een maag naar de benaming van de pens, 81 als een naar de benaming van de lebmaag, 82 als een naar de benaming van de netmaag en 84 als een vraag naar de benaming van de boekmaag.

Blijkens Corn. Vervl. is de vierdeling van de maag van het rund meer een zaak van de slager dan van de boer-veehouder. Ook de gegevens uit dialectwoordenboe-

1.1.1.2.

ken, de monografieën en het WNT wijzen in deze richting.

Uit de slagerslijst N 28 blijkt echter, dat ook in deze sfeer bovengenoemde vierdeling niet of niet meer levend is. Het vermoeden, dat we hier eerder met een cultuurbegrip te maken hebben dan met een onder de mensen (nog) levende werkelijkheid lijkt gerechtvaardigd. Dit wordt des te aannemelijker als de antwoorden uit Amsterdamse lijst, die de officiële benamingen van de vier magen expliciet in de vraagstelling verwerkt, en die uit de Nijmeegse enquête, die veel vager in haar vraagstelling is, naast elkaar worden gelegd: de Amsterdamse respondenten werken wel met benamingen voor de vier magen en geven over het algemeen de „juiste” termen voor elke maag afzonderlijk; de Nijmeegse respondenten geven duidelijk blij van onzekerheid: de genoteerde termen worden door elkaar voor de diverse magen opgegeven.

Er is naar gestreefd, bij de samenstelling van dit lemma met deze problematiek zo goed mogelijk rekening te houden. Het is echter duidelijk, dat bij de interpretatie van de gegevens grote voorzichtigheid geboden blijft.

Afdeling Ia geeft de benamingen voor „de maag van het rund in het algemeen”; *Ib* geeft die voor de maag in het algemeen, echter zonder dat de pens erbij inbegrepen is; *Ic* geeft die voor de maag in het algemeen, echter zonder dat de boekmaag erbij inbegrepen is. De gegevens voor deze afdeling komen uit het materiaal N 3, 20; L 2 en DC 9, 11 (voor zover hier althans wordt opgegeven dat het antwoord de maag als geheel betreft).

Afdeling II splitst de benamingen voor de diverse delen van de rundermaag in het algemeen uit: a – geeft de benamingen voor de pens (materiaal uit N 28, 80; DC 9, 11a en L 2); b – geeft die voor de netmaag (N 28, 82; DC 9, 11b en L 2); c – geeft die voor de boekmaag (N 28, 84; DC 9, 11c en L 2); d – geeft de benamingen voor de lebmaag (N 28, 81; DC 9, 11d en L 2).]

Ia: de volgende duiden op de maag in het algemeen: **maag**: *maach*, K 176, 201, L 91b, 104, 228, 242, O 72, 274, P 86, 145, 167; *maacht*, L 159, O 169, P 60; *maoch*, K 136a, 145a, 148, 151, 0153, 165a, 173b, 176, 193a, 218, 332, L 183, 203b, 207, 235, 243, O 250, P 37, 154; *mooch*, I 102a, K 210; *mòdch*, K 231, 234, 247, 276, 324, O 275, P 17, 63, 69, 72; *mòdch(t)*, I 275;

mòdach, O 274a; *meuch*, P 10; **pensmaag**: *pensmaoch*, K 217; **mook**: *mook*, I 102a, 268a, 269, K 125a, 133a, 133b, 135, 137, 143, 146, 158c, 161, 165, 166, 167, 172, 175a*, 177b, 179, 179a, 180, 183, 184a, 186, 187, 188, 188a, 190a, 194, 256, 338, 351a, L 145, 147, 148, 199, 200, 258; *mòok*, K 291, P 2; *mòòk*, K 248, P 146; *mwook*, K 143, 201; *mwok*, K 143; *maoch*, K 235, L 201; *maojk*, K 236; *maoòk*, P 136; *moek*, P 77, 92, 99, 112; *moejk*, K 302; *mòèk*, K 330, P 163; *mòèk*, I 221, 268a, 271, K 191, 210, 241, 250, 258, 264, 265, 267, 268, 274, 282, 294, 295, 296, 304, 309, 310, 318, 333b, 340, 341a, 351a, 355, O 162, P 25, 27, 28, 35a, 41, 70, 88, 127; *mòèk*, K 251, 307, 330, 357, P 100, 148; *mòèk*, K 244, 273, 276, 283, 299, 329, 339, P 4, 14, 28, 35a, 69; *muk*, P 10; *muwk*, P 95; *maek*, I 270; *mook*, het geheel der maag, K 171, 187a, PA 9, 11; *mook*, de gezamenlijke vier afdelingen van de maag van een rund, Goossenaerts; *mò.k*, meuk, mook, pens van een koe, De Bont; **koningskop**: *keunskop*, K 147; **fak**: *fak*, L 235, 241, 255, 285; *fak*, de hele koeimaag, L 258, PA 9, 11; *fak*, maag van de koe, hs Renders, L 226; *fak*, meuk, mook, pens van een koe, De Bont; **hoog**: *hooch*, K 180; **leb**: *lep*, L 255; **zak**: *zak*, K 291, O 250, P 4, 81, 125, 127, 171; **pens**: *pens*, I 79, K 100a, 102, 125a, 135, 137, 143, 151, 0153, 161, 163, 165, 167, 174, 175a*, 177b, 178, 183, 183b, 184, 184a, 185, 186, 187, 188, 188a, 194, 207, 216a, 246, 287, L 92, 93, 100, 112, 144a, 145, 147, 148, 151, 153, 157a, 159, 160, 180, 180b, 182, 183, 184, 185, 186, 187a, 200, 201, 204, 204a, 205, 207, 228, 232, 233, 235, 237, 241, 242, 244, 255, 261, 263, 264, P 103, 148, 165; *pen*, L 235; *pèns*, K 161, 174, 178*, L 203b; *pèns*, I 118, K 101, 157, 176, L 99, 144, 149, 150, 159b, 188, 200, 238, P 70; *pèns*, K 124a; *pèns*, I 221, K 165, 183, 184a, 194, 264, 268, 307, 309, 310, 318, L 177c, P 27, 88, 112, 144; *pèngs*, K 250; *pèngs*, K 244; *paens*, P 13; *peens*, K 247, 273, 274, 307; *péèns*, K 160, 176, 177b, 231, 276; *píjns*, K 169; *pans*, P 134; *paans*, L 285; *pòns*, P 93; *pens*, het geheel der maag van de koe, K 163, 172, 175, 184a, 185, PA 9, 11; **mookpens**: *moeəpans*, P 134; **mookzak**: *moeksak*, P 199; *Ib*: de volgende duidt op de maag in het algemeen, echter zonder dat de pens erbij inbegrepen is: **maag**: *maach*, L 149; *Ic*: de volgende duidt op de maag in het algemeen, echter zonder dat de boekmaag erbij inbegrepen is: **mook**: *mook*, L 178a; *Ila*: pens, de eerste maag:

maag: *maach*, K 136a, 146, 188a, 189a, 249, 289, 310, 334, 349a, L 144, 145a, P 138; *maacht*, K 248, O 170, 244; *maoch*, K 157, O 286, P 154; *maocht*, K 274; *mòdch*, K 274; *mòdch*, P 89; *moch*, O 288; **voormaag:** *voormaach*, K 230; *vurmòch*, K 257; **eerste maag:** zonder fonetische documentatie van het eerste woord: [*eerste*] *maach*, K 286, L 200; **grote maag:** zonder fonetische documentatie van het eerste woord: [*grote*] *mooch*, P 29; [*grote*] *mòdch*, K 267, 339; [*grote*] *mòoch*, P 38; **kleine maag:** zonder fonetische documentatie van het eerste woord: [*kleine*] *maoch*, P 161; [*kleine*] *mòoch*, I 220; [*kleine*] *mòech*, P 94; **ronde maag:** zonder fonetische documentatie van het eerste woord: [*ronde*] *maach*, P 161; **dubbele maag:** zonder fonetische documentatie van het eerste woord: [*dubbele*] *maach*, P 86; **koeiemaag:** zonder fonetische documentatie van het eerste deel: [*koe*] *moacht*, O 160a; **slokmaag:** *slòèkmòdách(t)*, I 275; **erkmaag:** *erkmaach*, P 167; *èrkmaach*, P 168; *irkmaoch*, K 240; **pens:** *pens*, I 78, 78a, 79, 221a, 268, K 100, 101a, 102, 109, 124a, 125a, 132, 133a, 135, 136a, 141, 147, 148, 149, 150, 151, 153, 157, 158a, 159, 161, 163, 163c, 164, 168, 171, 172, 173b, 177, 180, 183b, 184, 186, 192, 195, 201, 207, 216a, 237, 238, 266, 277, 316, 330 (respondent is niet zeker), 337, L 91, 95, 110, 149, 153, 154a, 161, 178a, 179, 180, 180**, 180b, 185, 186, 187, 199, 200, 201, 205, 206, 208, 236, 239, 241, 255, 257, 262, 263a, 280, O 69, 178a, 250, P 18, 26, 30, 35, 77, 100, 138, 146, 148, 152, 159, 167; *pejns*, K 213; *péns*, K 244, 250, 262, 307, 320, 330, O 153, P 88; *pèns*, P 98; *pééns*, P 35a; *paens*, O 274a; *pijns*, K 344, P 81; *píns*, O 74; *peens*, K 157, 195, 221, 273, 307; *pans*, O 158, 175; *pons*, K 204; *pens*, ook in Hageland, P 102, Wouters; *pens*, buik; bij veeartsen de eerste maag bij herkauwende dieren, ook mook genaamd, Corn. Vervl.; **pensmaag:** *pensmaach*, K 152, 275, 307; *pensmaoch*, K 184, 296; **mook:** *mook*, K 135, 145a, 182, 189, 194, 196, 199a, 287, 307, 309, L 145, O 67, P 23, 39, 103; *moojk*, K 201; *mòok*, K 255; *mòók*, K 126, 329; *mòòak*, K 329; *mwòòak*, K 243; *mwòjk*, K 189; *maok*, K 292; *maoak*, P 110; *moek*, K 207, 357, P 92, 138, 144, 163; *moejk*, K 299, P 84; *moeak*, K 268, 295, 304, 317, 349, P 108a; *mòèk*, P 152, 157a; *mòek*, K 256, 281a, 287, 333, 348, 349, P 23, 25, 84; *mòèk*, K 221a, 255; *mòèk*, K 274, 293, 312, 327, 339, O 162, P 16, 86; *moenk*, O 69; *mòk*, P 2; *muksha*, K 310; *mūūk*, O 170; *mook*, eerste maag van runddier of andere herkauwers, Tuerlinckx; *mook*, pens, O 67, Wouters; *mook*, de pens van het rund, Goossenaerts; **boekmaag:** *boekmaach*, L 159; *bòèkmaach*, I 120, K 333; *bòèkmòèch*, P 137a; *bòèkmòdch*, K 225; **boekpens:** *boekpansj*, O 160a; **netmaag:** *netmaach*, L 280; **leb:** *laep*, L 100; **lebmaag:** *lepmaach*, K 230, 287, 293, 320, 330; *lèpmòdch*, K 241; **koningshoofd:** *keuningshuut*, O 251; **koningskop:** *kooningskop*, K 277; *keuningskop*, K 136a; *könningskop*, L 162; *kunningskòp*, K 191; **koningsbed:** *keunaksbet*, K 297; **koningsbol:** *koejningsbòl*, K 291; **kleinhoofd:** *klaaenūūt*, O 250; **muts:** *muts*, L 180b; **zak:** *zak*, O 153, 252, 290, P 93, 111, 127, 131; **maagzak:** *maachsak*, O 154; **krop:** *krop*, L 144a; **fak:** *fak*, L 285; **wafeltjesmaag:** *waofaltsjasmòdch*, K 320; **IIb:** *netmaag*, de tweede maag: **maoch:** *maach*, I 79, K 188a, 334, 349a; *maocht*, K 274; **dikke maag:** zonder fonetische documentatie van het eerste woord: [*dikke*] *mòdch*, P 89; **net:** *net*, K 171; **netmaag:** *netmaach*, I 79, K 100, 101a, 102, 132, 133a, 133d, 148, 150, 151, 153, 158a, 161, 173b, 199, 207, L 91, 110, 145a, 161, 179, 199, 241; *nètmaach*, K 333; *netmach*, K 184; *netmaoch*, I 78a, L 200; **koningsmaag:** *kooningsmaach*, K 307; **slijmmaag:** *sli-jemajch*, P 157a; **bolmaag:** *bolmaach*, K 262; **bol:** *bol*, K 307, 310; **koningsbol:** *keuningsbol*, I 221a, K 262, 293; *kunningsbòl*, I 268, K 310, 329; *kunnèngsbòl*, K 310; *keuningsbòl*, K 348, 349; *könningsbòl*, K 327; *kunnachsòl*, K 339; **koningsbal:** *kooningsbal*, K 332; *kunningsbal*, K 189a; **pens:** *pens*, K 124a, 157, 164, L 144a, 180**, 201; **pensmaag:** *pensmaach*, L 200; **boek:** *boek*, O 251; **boekmaag:** *boekmaach*, K 135, 172, 275, L 280; *boekmaoch*, K 141, 184, L 205, 206; *bòèkmòèch*, P 94; *bòèkmòch*, P 84; **boekpens:** *boekpens*, L 180b; **bladmaag:** *blatmaach*, P 26; **erkmaag:** *èrkmdoch*, P 38; **herkauwingsmaag:** het type *herkauwingsmaag* in : P 161; **mook:** *mook*, K 100, 145a, 149, L 144; *moek*, K 330; **muts:** *muts*, I 79, K 147, 168, 183, L 178a; **koningshoofd:** *keuninkshuut*, P 23; *kèùningsūūt*, O 252; *keuningūūt*, O 238; *kójnènsshūūjat*, P 152; *kééningshūet*, P 29; *keunichsjūut*, P 14; *kunningsòèt*, P 81; *kunningsòèkt*, O 170; **koningskop:** *keuningskop*, K 141, 157, 174, L 162; *keuningskòp*, L 159; *kooningskop*, K 186, 275, L 201; *kunningskop*, K 183, 310, L 187; *kunnaskop*, K 184; *kònnènskòp*, K 241;

1.1.1.2.

kijningskop, P 98; **kop van de mook**: het type *kop van de mook* in: K 199a; **klein-hoofd**: *klaaenūūt*, O 250; merkwaardig is de volgende opgave: **slokdarm**: *slokderm*, K 141; **hannekemaag**: *hannəkəmaach*, L 144; IIc: boekmaag, de derde maag: **boekmaag**: *boekmaach*, K 101a, 102, 148, 149, 153, 161, 173b, L 145a, 161, 180; *boekmaag*, bladmaag, boekpens, bij landbouwers en veeartsen; de derde maag der herkauwende dieren, Corn. Vervl.; **boekpens**: *boekpens*, I 78a, 79, K 100, 132, 133a, 133d, 141, 150, 151, 158a, 168, L 91, 110, 185, 199, 200, 241; *boekpens*, bladmaag, boekmaag, bij landbouwers en veeartsen; de derde maag der herkauwende dieren, Corn. Vervl.; *boekpens*, bij slagers; bladmaag, keuningskop, keuningshoofd, Corn. Vervl. A.; **bladmaag**: *blatmaach*, K 267; *bladmaag*, bij landbouwers en veeartsen; boekmaag, boekpens, de derde maag der herkauwende dieren, Corn. Vervl.; *bladmaag*, bij slagers, boekpens; koningskop, koningshoofd, Corn. Vervl. A.; **maag**: *maach*, K 188a; **grove maag**: zonder fonetische documentatie van het eerste woord: [*grove*] *maach*, K 327, 329; **grote maag**: zonder fonetische documentatie van het eerste woord: [*grote*] *mōēch*, P 94; **koningshoofd**: *kooningshooft*, O 67; *keuninksoot*, O 67; *kééningshiet*, P 29; *kééjningsstēt*, koningshoofd, boekpens van het rundvee, hs Schrevens, P 86; *keuninksoot*, O 67, Wouters; *keuningshoofd*, koningskop; bij slagers: boekpens, bladmaag, Corn. Vervl. A.; *keuningshood*, keuningshoofd; bij beenhouwers, boekpens, bladmaag, Corn. Vervl. A.; **koningskop**: *kooningskop*, K 100, 207; *keuningskop*, L 162; *kenningskop*, I 79, K 157; *kunskop*, K 124a; *keuningskop*, koningshoofd: bij slagers: boekpens, bladmaag, Corn. Vervl. A.; **koningsbol**: *kooningsbol*, K 307; *keuningsbol*, keuningshoofd; bij slagers: boekpens, bladmaag, Corn. Vervl. A.; **bladermaker**: *blaajərmaokər*, K 147; **voormaag**: *vurmoech*, L 201; **koppens**: *koppens*, L179; **pens**: *pens*, K 149, 164, 186, L 144a, 180**, 200, O 178a; *péns*, K 262; **krop**: *krop*, L 178a; **mook**: *mook*, K 145a; *mūūk*, O 170; *mōek*, I 221a, K 310, 339, 349; *moeək*, K 274, P 26; *mōék*, I 268, K 312; **kleine mook**: zonder fonetische documentatie van het eerste woord: [*kleine*] *mook*, K 135; **lebmaag**: *lepmaoch*, K 184; **netmaag**: *netmaach*, K 135, 172; **muts**: *muts*, L 180b, P 84; **zak**: *zak*, O 252; **klein hoofd**: *klaaenūūt*, O 250; **grove zomen**: zonder fonetische documentatie van

het eerste woord: [*grove*] *zūumə*, P 14; **kompartiment**: de volgende opgave is een bijvoeglijk naamwoord: *kómpartiēmēntə*, P 152; **hekelmolen**: het type *hekelmolen* in: L 205, 206; IIId: *lebmaag*, de vierde maag: **maag**: *maach*, I 79, 221a, K 188a, 327, 329, 334, 349a, L 144, 178a; *maach(t)*, I 221a; *maoch*, I 79, K 184; **grote maag**: zonder fonetische documentatie van het eerste woord: [*grote*] *mōēch*, P 88, 94; **kleine maag**: zonder fonetische documentatie van het eerste woord: [*kleine*] *maach*, P 161; **lange maag**: zonder fonetische documentatie van het eerste woord: [*lange*] *mōōch*, P 89; **langwerpige maag**: zonder fonetische documentatie van het eerste woord: [*langwerpige*] *māäch*, K 310; **voorste maag**: zonder fonetische documentatie van het eerste woord: [*voorste*] *maach*, L 200; **lebmaag**: *lebmaach*, I 78a, 79, 268 (respondent is niet zeker), K 100, 101a, 102, 132, 135, 141, 148, 149, 150, 157, 158a, 161, 168, 172, 173b, 186, 207, L 91, 110, 161, 179, 180b, 187, 199, 200, 241, 280, P 26; *lepmaach*, K 262; *lepmaach*, K 333; *lebmaoch*, K 133a, 141, 153, 184, 307, L 180, 205, 206; *lubmaoch*, K 133a; *lebmag*, K 151; *lebmooch*, L 145a; *lepmooch*, P 84; *lepmooch*, P 152; *lepmoōch*, K 293; **pens**: *pens*, K 164, 227, 330, L 112, 144a, 180**; *péns* P 137a; *pèjns*, K 241; *peens*, K 157; *pēēs*, K 191; **mook**: *mook*, K 145a, 230, L 145; *moowk*, K 189a; *moeək*, K 274; **netmaag**: *netmaach*, K 275; **boekmaag**: *boekmaach*, K 207, 267; **erkmaag**: *erkmooch*, P 38; **bijmaag**: *bijmaoch*, K 174; **ringmaag**: *ringsmōōch*, O 252; **koningshoofd**: *keuningshiet*, (vroeger) *lebmaag* van de koe, K 339; *kééningshiet*, P 29; *kunningsdēkt*, O 170; **koningskop**: *keuningskop*, L 162; *kunskop*, K 124a; **klein hoofd**: *klaaenūūt*, O 250; **zakje**: *zakshə*, K 349; **zakmaag**: *zakmaach*, K 152; **balg**: *balləch*, I 220; **muts**: *mutsj*, P 149; **dikke darm**: zonder fonetische documentatie van het eerste woord: [*dikke*] *dōvrəm*, K 312.

DE VLIEZEN IN ÉÉN DER MAGEN VAN HET RUND

Schleimhäute in einem der Mägen des Rindes – limings in one of the stomachs of a cow – les toisons dans un des estomacs du bovin
(N 28, 83)

[De vliezen die in één van de magen van het rund zitten. Waarschijnlijk doelen sommige respondenten op de bladen in de

boekmaag, andere op de vliezen in de netmaag.]

vliezen: *vliezə*, I 221a, K 174, L 241, P 88, 152; *vliēzə*, K 189a, 329; *vlizzə*, K 310; *vleezə*, K 327; **vliesjes:** *vlieskəs*, P 38; **maagvliezen:** zonder fonetische documentatie van het eerste deel: [*maag*]-*vliezə*, K 135, 188a, L 200; [*maag*]*vliēzə*, K 191; [*maag*]*vlies*, enk., L 187; **koningsvliezen:** *kunnəsvliezə*, K 184; **koningsbal:** *kooningsbal*, K 332; **blaren:** *bloəvə*, K 267; *blðərə*, K 349; *blððərə*, K 334; **bladen:** *blaojə*, K 158a; **maagblaadjes:** zonder fonetische documentatie van het eerste deel: [*maag*]*bluikəs*, I 220; **bladeren:** *blaadərə*, K 275; **blaasjes:** *blouskəs*, I 268; **net:** *net*, K 173b; **boek:** *boek*, L 180b; *bōēk*, O 252; **slijmen:** *sléjmə*, P 137a; **zomen:** *zūuma*, P 14; **trekorgel:** *trek-urragal*, P 23; **rangen:** *rangə*, P 84.

DE GROVE UITSTEEKSELS IN ÉÉN DER MAGEN VAN HET RUND

Grobe Vorsprünge in einem der Mägen des Rindes – coarse protuberances in one of the stomachs of a cow – les saillies grosses dans un des estomacs du bovin (N 28, 85)

[De grove uitsteeksels die aan de binnenkant van één van de magen van het rund zitten.

Waarschijnlijk doelen sommige respondenten op de bladen in de boekmaag, andere op delen van de pens, de net- of lebmaag.]

bladen: *blat*, enk., K 173b; *blaadə*, K 207; **bladeren:** *blaadərə*, K 267; **tandjes:** *tənnəkəs*, P 14; **maagtanden:** zonder fonetische documentatie van het eerste deel: [*maag*]*taandə*, K 188a; **pinnen:** *pinna*, L 200; **poenkes(?)**: *pōēnkəs*, O 170; **pokken:** *pōēkə*, P 161; **aren:** *aovə*, K 174; **frullen:** *frūūlə*, P 152; **fros:** *frós*, P 84; **binnenweefsels:** *biənawéəfsəls*, K 329; **wafels:** *woofəls*, K 293; **maagbotten:** zonder fonetische documentatie van het eerste deel: [*maag*]*botta*, K 135; **maagklieren:** zonder fonetische documentatie van het eerste deel: [*maag*]*kliərə*, I 268; **maagspieren:** zonder fonetische documentatie van het eerste deel: [*maag*]-*spieərə*, I 268; **krabseling:** *krəpsəlīēnk*, P 94; **uitsteeksels:** *utstéksəls*, P 88; **kwallen:** *kwallə*, K 184; **slijmvlies:** *slijm-vlies*, K 152; **kerspelvliezen:** *kreespəl-vliezə*, K 152.

HOORN

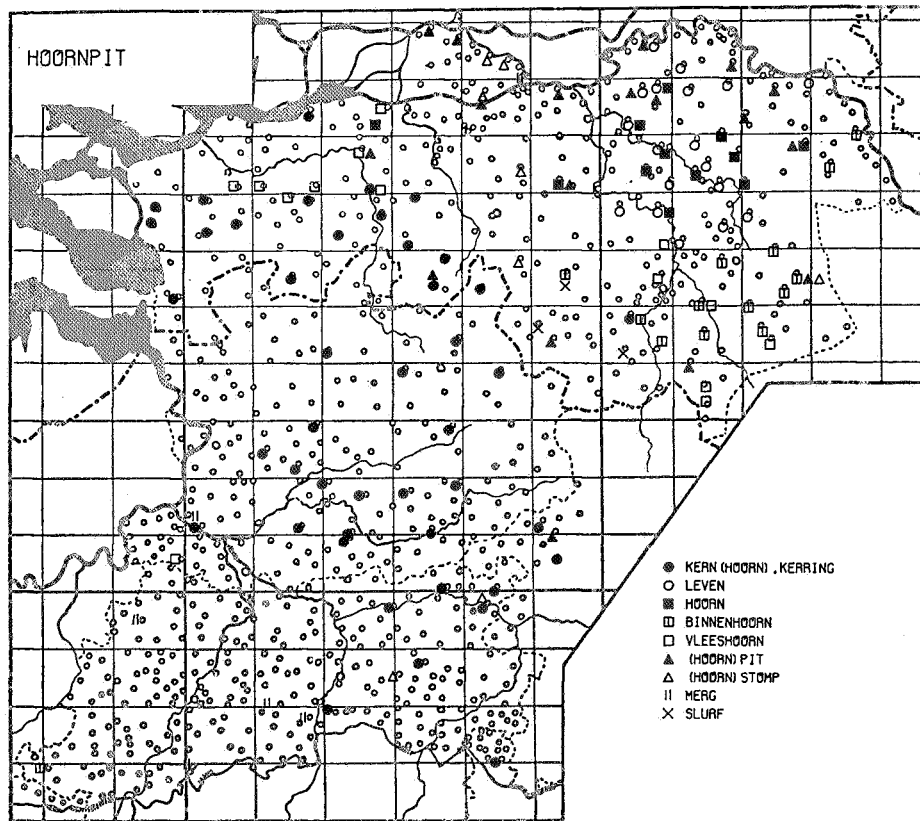
Kuhhorn – horn – la corne (Goossens, SGV, znd 27, 25)

[Het harde uitsteeksel op de kop.

De vraagstelling in de SGV-enquête is wat ruimer dan die in de andere enquêtes: de SGV-enquête vraagt naar hoorn(in het algemeen dus), terwijl Goossens en znd 27, 25 specifiek naar de hoorn van de koe gevraagd hebben.]

hoorn: *hoorn*, I 120, K 148, 188a, 195a, 196, 206, 210, 224, 231, 265, 272, 274, 277, 277a, 293, 296, 301, 305, 309, L 91, 283, O 275, P 25, 105, 160; *hoor*, K 213; *hoorə*, K 185, 197a, 206, 210, 214, 215, 216, 218, 230, 233, 235, 237, 240, 268, 274, 277, 301, 304, 305, 308, 320, 339, 358, L 104, 179, 229, 233, 240, 259, 261, 280, P 18, 38, 47, 95, 164; *oorə*, I 220, 221, 221b, K 188a, 201, 204, 205, 206, 210, 211, 212, 213, 221, 231, 235, 236, 240, 244, 246, 249, 250, 251a, 262, 265, 267, 269, 272, 274, 276a, 277, 284, 286, 287, 296, 299, 305, 307, 310, 330, 332, 334, 336, 338, 339, 341, 346, 348, 349, 351, P 24, 25, 32, 35a, 38, 41, 94, 98, 126, 147, 159, 161, 161a, 198; *hoorən*, K 318; *horn*, L 152, 154a; *horvə*, K 171, L 94, 100, 102, 109, 144, 148, 150, 153, 154, 189, 199, 208, 212, 236, 237, 244, 245, 260, 264, 279; *hoəvə*, L 257; *hojvə*, L 255, 256; *hwoorə*, K 220; *hor*, L 158, 159b, 162, 184, 185, 186, 187, 190; *ourn*, O 174a; *ourə*, K 244, 248, 249, 253, 291, 309, 311, 324, 330, 341, 352, O 174a, 248, 251, 286, 289, P 27, 65a, 65c, 95, 99, 102, 112, 126, 145, 150, 152, 167, 199; *ourən*, K 330, P 39; *ōērn*, K 273, 276, 308a, 309, O 67, 69, 72, 239, 243, 274, P 65; *ōēvə*, I 180, 265, 275, K 272, 305, 341, O 174a, 177, 238, 255; *ōēvən*, I 266, K 307, O 241, 243, 274, P 60a; *uur*, O 252, 289, P 198; *ūūrən*, O 172, 241; *ūūrə*, O 288; *ūūrən*, I 274, K 273, O 171, 239, 241, 245, 272, 274a; *hōv*, L 155; *urvə*, P 10, 18, 68, 73, 77, 80, 81, 127, 128, 129; *heuv*, L 285; *heuvəvə*, I 266, P 37, 73; *ōjvə*, P 25; *hōōjvən*, K 272; *ōōjvən*, I 274; *heevn*, O 156; *heevə*, P 27; *iervn*, O 157; de volgende zijn meervoud: *hoorəs*, K 314, 315, 316, 318, 353, 357, 358, P 44, 45, 46; *hōvərəs*, P 47, 48; *hōv*, L 159; *hōvren*, hoorn, Elemans; *horen*, de horens van een koe, Goossenaerts; *hoiəvə*, horens, hs Mischgofsky L 95; *ēvə*, horen van de koe, hs Schrevens P 86; *hoves*, horens, Leopold, P 25; *hōvres*, hoornen, Elemans; *horen*, horen van de koe, hs Renders, L 226; **hoortje:** *hoējəvəkə*, K 247; **koehoorn:** zonder fonetische documentatie van het eerste deel: [*koe*]*hoorə*, K 340, P 35;

1.1.1.2.

hoeihoren, hoorn van een koebeest, Goossenaerts; *gewei*: *gawaa*, P 127.

HOORNPIT (zie kaart)

Hornkern – inner side of the horn – la moelle de la corne

[Het binnenste van de koeihoorn.

Het deel „hoorn” wordt niet fonetisch gedocumenteerd. Zie hiervoor het lemma „hoorn”.]

(DC 4, 15; znd 20, 15)

hoorn: het type *hoorn* in: K 127, 170, L 146, 147, 152, 178a, 179, 180, 181, 183, 184, 200; **onderhoorn**: *ondar*[*hoorn*], K 161b, L 262; **binnenhoorn**: *binna*[*hoorn*], K 199a, L 162, 185, 208, 236, 240, 242, 243, 244, 255, 260, 261, O 274; **vleeshoorn**: *vlees*[*hoorn*], I 271, K 127a, 153, 157, 157a, 158, 160, 175, L 202, 226, 240, 264a, 283, 285; **pit**: *pit*, K 102, 158, 195, L 146, 184; **hoornpit**: [*hoorn*]*pit*, K 100a, 133a, 148a, 170, 218, 318, L 93, 104, 145, 154, 157, 244, 283a; **stomp**: *stomp*, K 107a, 109, 133b, 165, 197; *stoemp*, P 41, 94; **stomp-hoorn**: *stoemp*[*hoorn*], P 41; **hoornstomp**:

hoorn[*stomp*], L 244; **struik**: *struika*, K 147; **struikhoorn**: *struik*[*hoorn*], K 163; **kern**: *kern*, I 78, K 174, 182a, 235, 305; *kernə*, P 136a; *kejjan*, K 235; *ken*, K 160, 176, 179b, 180, 181, 190b, 194, 195, 196, 213, L 255; *kén*, K 339; *kéan*, K 350, 358; *kéan*, K 273, 315; *kéén*, K 356; *kjen*, K 240, 255, 262, 294, 300; *kjèn*, K 310; *kjén*, P 25; *kjéén*, K 301; *kjien*, K 296; *keem*, K 256, P 41, 96a; *kjeen*, K 307; *ker*, I 102a; *kerra*, I 78a; *kaerə*, K 173, 173a; *kan*, K 209; *kjaan*, P 171; **kerring**: *kerring*, K 287; **kernhoorn**: *kern*[*hoorn*], K 124a; **kiem**: *kiem*, K 182a; **hoornvlies**: [*hoorn*]-*vlies*, K 169; **hoornbeen**: [*hoorn*]*been*, K 106; **hart**: *het*, K 357; **merg**: *merch*, K 110a, 287, O 69; *merk*, P 198; *mérvək*, P 80, 129; **leven**: *leeva*, L 94, 99, 112, 145, 146, 147, 149, 150, 178, 180*, 180a, 180b, 182, 199, 200, 203b, 207; *lajvə*, L 204a; **slus**: *slëüs*, K 214; **slek**: *slek*, L 259; **pin**: *pin*, L 179; **slurf**: *slurf*, K 199a, 216a; *slerf*, L 258; **stok**: *stok*, L 110; **kruin**: *kruin*, K 183; **dop**: *dop*, L 203; **hoorn zonder schulp**: het type *hoorn* zonder *schulp* in: K 166; **vlees**: *flëas*, K 145a; **sloef**: *sloef*,

L 244; *slöef*, L 262; *sluif*, L 99, 144a, 145; *sluf*, K 218; *slef*: *slef*, L 255, 279, 280, 281.

RUNDERLONGEN

Rinderlungen – lungs of a cow – poumons d'un bovidé

[Zie ook bij grootvee algemeen.]

(znd B 2, 328)

krewei: *kravéé*, K 307; *krwaa*, K 240; *krawij*, K 274; **kluiter**: *kluiter*, K 157, 158a, 207.

MELKGEBIT VAN KALF

Milchgebiss eines Kalbes – set of milk-teeth of a calf – première dentition des veaux

(N 3, 18)

kalvertanden: *kalvørtandən*, K 137, K 184a, K 194, K 309, P 77, P 103; *kalvørtandə*, K 151, K 201, K 250, K 351a; *kalvørtanna*, P 148; *kalvørtänna*, P 134; *kalvørtaanđə*, I 102a, K 100a, K 157, K 158c, K 160, K 161, K 165, K 177b, K 178, K 188, K 188a, K 274, L 188; *kalvørtäändən*, K 161, K 194, K 184a; *kalvørtään*, P 58; *käälvørtäänə*, K 287; *kalvørtaanť*, K 102, K 125a, K 133a, K 133b, K 135, K 137, K 143, K 145a, K 147, K 163, K 165, K 172, K 175a, K 183, K 183b, K 184, K 185, K 186, L 91b, L 92, L 99, L 100, L 144, L 145, L 148, L 149, L 153, L 159, L 159b, L 160, L 177c, L 180, L 180b, L 184, L 185, L 186, L 187a, L 199, L 200, L 201, L 204-204a, L 207, L 228, L 232, L 233, L 235, L 241, L 242, L 244, L 255, L 261, L 264; *kalvørstaant*, L 200, L 203b; *kaalvørtaanť*, L 237; *kalvørtēđnt*, K 244; *kalvørtant*, K 148, K 216a, L 150, L 258; *kalvørtant*, L 93, L 205; *kallvørtandə*, K 283; *kallvørtanna*, K 299; *kallvørtaanđə*, I 118, K 125a; *kallvørtäänđə*, K 265; *kallvørtaanť*, K 265, L 159, L 183, L 235; *kallvørtäänť*, K 268; *källvørtaan*, K 318; *kallvørtään*, L 285; *kallvørtaanə*, P 154; *kalfstandən*, K 0153; *kalfstaandə*, K 176; *kalftanna*, K 302; *kölfstaant*, K 307; *kalvørtaanť*, L 263; *də kalvørtaanť*, (mv) eerste gebit v.e. rund, El. 167; **kalvertandjes**: *kalftantjəs*, K 184a; *keelfteenəkəs*, K 276; *kalvørtaanťjəs*, K 143, K 179a; *kalvørtəntjəs*, L 238; *kalvørtajnkəs*, P 10; *kallvørtəntjəs*, K 166; **muttekestanden**: *muttəkəstannə*, P 81; *meutəkəstannə*, P 2; *muttəkəstanna*, P 69; *möttəstannə*, K 330; *muttəkəstannə*, I 221; *möttəkəstannə*, P 70; *mutkəstaana*, P 63; **muttekestandjes**: *muttəkəstajnkəs*, P 10;

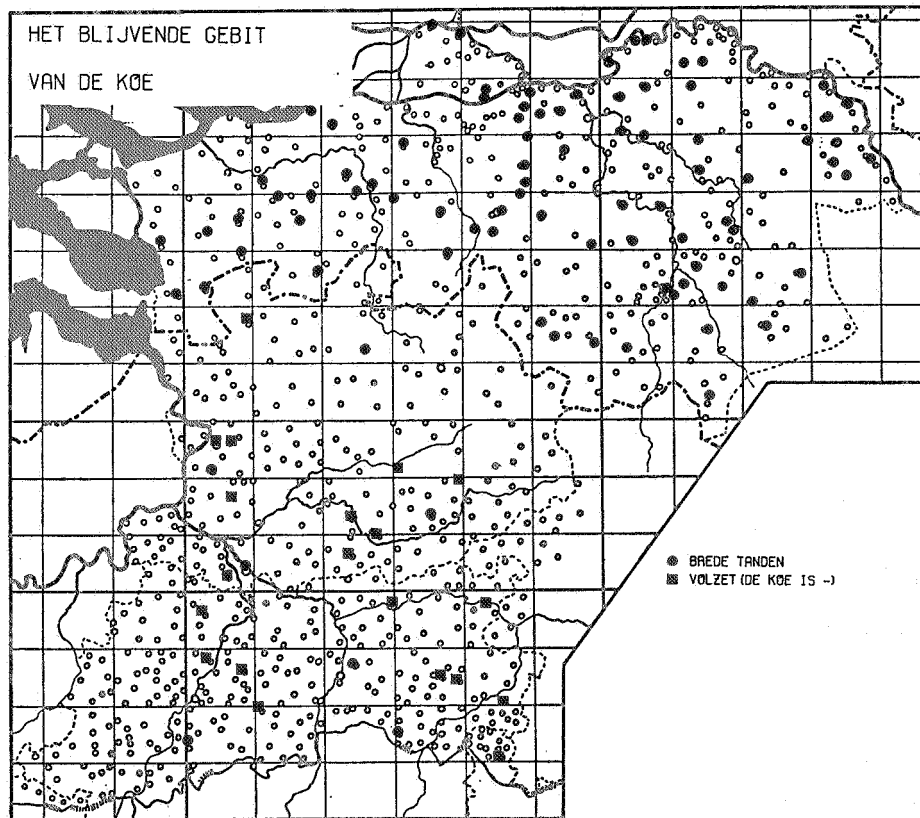
mettekestanden: *mëttəkəstannə*, K 341a; *mëttəkəstannə*, P 28; *mëttəkəstāndə*, I 275, K 324, O 72, P 14, P 27, P 28; *mëttəkəstannə*, P 88; **melktanden**: het type *melktanden* in: K 146, K 176, K 236, P 92, P 136; *mëlləkəstannə*, K 304; *melktandə*, K 179, K 182; *mëlləkəstannə*, K 187, K 248, P 41; *mëlləkəstannə*, K 251, K 283, K 291; *melktaandən*, K 174; *melktaandə*, I 102a, K 173b, K 183, K 190a; *melktaandə*, K 210, K 307; *mulktaandə*, K 234; *mëlləkəstannə*, K 151; *mëlləkəstāndə*, K 265; *mëlləkəstāndə*, K 246; *melktaant*, K 101, K 125a, K 176, K 183, L 199, L 255; *mulktaant*, K 165; *melktant*, K 220, P 4; *mëlləkəstannə*, P 100, P 112; *mëlləkəstān*, K 357; *mëlləkəstannə*, K 310; *melktaana*, P 145; *mëlləkəstannə*, K 241; *melktanna*, I 270, P 2, P 146; *mëlləkəstannə*, K 322; *mëlləkəstannə*, K 294, K 296, K 339, P 88; *melktanna*, P 13; *melktandə*, K 267; *mëlləkəstannə*, K 191, K 295; *mëlləkəstannə*, K 241; *mëlləkəstannə*, K 247; *mëlləkəstannə*, O 162; *mëlləkəstannə*, K 350, K 355; *mëlləkəstannə*, K 329, P 25, P 93, P 125, P 134; *mëlləkəstannə*, P 88, P 148; *mëlləkəstannə*, I 269, P 35a, P 95, P 144; **melktandjes**: *mëlləkəstannə*, K 194; *mëlləkəstannə*, K 177b; *mëlləkəstannə*, P 10; **zuigtanden**: *zuigtannə*, O 169; *zuigtannə*, P 69; *zögtannə*, P 81; *zögtannə*, P 199; *zögtannə*, O 274; **wisseltanden**: *wisseltannə*, P 72; **suikertanden**: *söktəstannə*, P 127; *sukktəstannə*, P 165; **tanden**: *taandə*, K 183; *taant*, K 143; **tandjes**: *təntjəs*, K 167; **kleine tanden**: *klənnə taant*, K 135; *klənnə taant*, K 241; **kleine tandjes**: *klejn təntjəs*, L 144; *klənnə təntjəs*, K 166; **eerste tanden**: *iějəstə tādndə*, K 264; *iějəstə taana*, P 60; *iějəstə taan*, P 171; *iějəstə tanna*, K 333b; **melkgebit**: het type *melkgebit* in: K 178; *mëlləkəstannə*, K 282; **memtanden**: *məmtəstannə*, K 273; **memtandjes**: *məmtəstannə*, K 216a; **zonder tanden**: *zöndər tādndə*, K 244; *zöndər taan*, P 163; **twee tanden** (ze heeft -): *zə hə tweə taant*, L 263.

HET BLIJVENDE GEBIT VAN DE KOE (zie kaart)

Bleibendes Gebiss der Kuh – lasting set of teeth of the cow – la denture permanente de la vache

[De verschillende opgaven geven geen eensluidend antwoord op de vraag, wanneer het gebit van de koe als blijvend betiteld wordt. Wel wordt uit het materiaal duidelijk: de koe heeft 2 tanden als ze 2 jaar is, 4 tanden als ze 3 jaar is en 6 tanden als ze 4 jaar is. Bij 6 tanden zegt

1.1.1.2.

men: ze heeft de mond (bek, bakkes) vol.] (N 3, 19)

tanden: *tandən*, O 169; *tandə*, K 248; *tōndə*, K 231; *taandə*, K 307; *taans*, P 28; *tāāns*, P 134; *taant*, K 167; *tāānt*, L 159b; *tān*, P 163; *taan*, P 165; *tanna*, P 13; *tanna*, K 330; *tōnna*, K 295, 339, 324, P 28, 88; *tōn*, O 162; *tand*, beest met twee tanden; stuk hoornvee dat zijn eerste twee grote tanden gekregen heeft, dus ongeveer twee jaar oud is; Goossenaerts; **brede tanden:** *brēēds tandən*, K 309; *breejə tandə*, I 79, K 100a, 137, 178, 179a, 182, 183b, 184a, 194, 330, L 180, 235; *breej tandə*, K 148, 165, 187; *brēēj tandə*, K 146; *brīs tandə*, K 250; *breej tandən*, K 165a; *breej taandə*, K 183; *brēēj taandə*, K 136a; *brēēj taandə*, K 190a; *breejə taandə*, I 102a, K 102, 124a, 157, 158c, 160, 161, 173b, 174, 175a, 176, 177b, 178, 188, 188a; *briejə taandə*, L 188; *brējə taandə*, K 210; *breejə taandən*, K 137; *breej tant*, K 216a; *brēēj tant*, K 220, L 258; *bree taant*, L 242; *brēj taant*, L 184; *briej taant*, L 99, 100, 187a; *briejə taant*, K 186; *brīējə taant*, L 92; *brjēj taant*, K 143;

brēēj taant, L 144; *brēēj taant*, L 91b; *breej taant*, K 133b, 143, 165, 166, 184a, L 145, 148, 149, 177c, 183, 200, 204, 204a, 235, 238, 241, 242, 261; *breejə taant*, K 125a, 184, 186, 218, L 159; *brēē taant*, L 261; *brēēj taant*, K 133a, 147, 169, 186, L 93, 144, 159b, 160, 180b, 184, 186, 199, 200, 203b, 228, 232, 244, 264; *brij taant*, L 185; *brīējə tōnna*, P 148; *brēē tōnna*, P 125; *breej tēnt*, L 159; *breejə tōdnt*, L 201; *brīēj tāān*, L 285; *briej tāān*, P 58; *briejə tanna*, P 148; *brīēs tanna*, P 86; *brie:j taant*, blijvende tanden (v.e. rund), Elemans; **grote tanden:** *grootə tandən*, K 236; *grootə tandə*, K 194; *grōēts tandə*, K 250; *grōōts taant*, K 101; *grōōts taant*, K 145a; *grōēts taan*, K 318; **volwassen tanden:** *vōlwāssən taandə*, K 273; *vōlwāssə tēēndə*, K 244; *vōlwāssə tōnna*, P 70; **blijvende tanden:** *blējəvəndə tōnna*, P 93; *blaavəndə tandə*, K 251; *blēēvəndə taan*, K 318; **vaste tanden:** *vaastə taant*, K 184a; *vastə tanna*, P 81; **echte tanden:** *echtə tanna*, P 146; **gewone tanden:** *gəwōēn tōnna*, P 95; **afgewisselde tanden:** *afgəwīssəldə tandə*, K 151; **alle tanden:** (de koe heeft -): *allə*

taant, K 184a; **twee tanden**: (ze heeft –) *twiējs taanda*, K 265; **vier tanden**: (zij heeft haar –) *hijēsenviertanda*, K 151; **ze heeft haar tanden**: *zeedeurtōdnda*, K 247; **wisseltanden**: *wissaltanna*, K 302, P 72; *wissaltōnna*, K 191; *wiēssaltōnna*, P 63; **koetanden**: *kojetandan*, K 0153; *kōējtanna*, P 27; *kujtanna*, K 296; *kōjōtanna*, P 10; *kojtanna*, K 341a; *kōējtann*, O 72; *kojtān*, K 357; *kojetaant*, L 207; *koestaant*, L 160; **weitanden**: *wējtaant*, L 207; **nirktanden**: *niraktanda(n)*, znw. mv. nirktanden, kiezen waarmee koeien herkauwen, De Bont; **snijtanden**: *snējtaanda*, K 183; **snij- en maaltanden**: *snēden mādāntanda*, K 291; **zettanden**: *zettanna*, P 199; **gebit**: *gabit*, K 234, P 4, 28, 82, 88; *gabēt*, P 69; *gabēt*, K 294; **volledig gebit**: *vōllējdachabēt*, P 14; **bakkes**: *bakkas*, P 82; **vol bakkes**: *vol bakkas*, K 236; **volzet bakkes**: *vōlzet bōkkas*, K 299; **volle bek**: *volla bek*, I 79; **de bakkes vol**: (de koe heeft –) *hijj heej dā bakkas vol*, K 183, 185, 186, L 177c, 200, 205, 233; *bakkēsfōl*, K 267, 276; *bōʔasfōl*, K 241; *dīēdarbakkas-isfōl*, K 268; *dārbakkezisfōl*, K 268; *t hi dā bakkas fōl*, L 235; **de bek vol**: *dān bek vol*, K 135, L 255; **de mond vol**: *dā mont fōl*, L 153; *zāhidēmōntvōrtvōl*, L 183; **de muil vol**: (zij heeft –) *hijhiddamuulvōl*, L 285; *de moel vōl hebbe*, definitief van tanden gewisseld hebben, Elemans; **de mond vol tanden**: *dā mond vol taand*, L 263; **verwisseld**: (de koe heeft de tanden –) *vēr-wisselt*, K 179; **gewisseld**: (ze heeft –) *zichewisselt*, K 247; *wisselen*, in toepassing op koe, paard en zwijn; het op een zekere leeftijd uitvallen van snijtanden en kiezen, die dan door nieuwe, blijvende tanden vervangen worden; Goossenaerts; **afgewisseld** (ze is –) ('n afgewisselde koe) *afgawisselt*, K 153; *'n afgawisseldā koe*, K 124a; *afchawisselt*, klaar met het wisselen van tanden v.e. rund, Elemans; **uitgewisseld**: *ōwtchawisselt*, klaar met het wisselen van tanden v.e. rund, Elemans; **volschoten**: (de koe is –) *vōlschōwtā*, P 134; **volzet**: (de koe is ...) *volzet*, K 244, 274, 283, 307, 341a, P 2, 99; *vōlzet*, K 274, 299; *vōlzēt*, K 201, 246, 274, 307, 340, P 25, 41, 60, 63, 99, 100, 112; *vōlzēt*, K 329, P 127; *[v]ōlzatta*, P 171; *volzet*, met koei of peerd als onderwerpen met of zonder de bepaling *in 't bakkes* erbij; van koe of paard met 8 tanden; Goossenaerts; **gesloten**: (ze is –) *zeschaslootā*, I 275; **gesloten van tanden**: *gēslootā van tanna*, I 270; **volwassen**: *volwassen*, P 103; **scheurig**: *sxørex*, rund met vier brede tanden; Mischgofsky; **drieling**: *drileng*, rund met

twee brede tanden; Mischgofsky.

SCHEDE VAN EEN RUND (zie kaart)

Scheide der Kuh – vagina of the cow – vagin de la vache

(NC, 13; N 3, 27; DC 48A, 47b; Goossens 1b)

[Uitwendig geslachtsorgaan van de koe.]

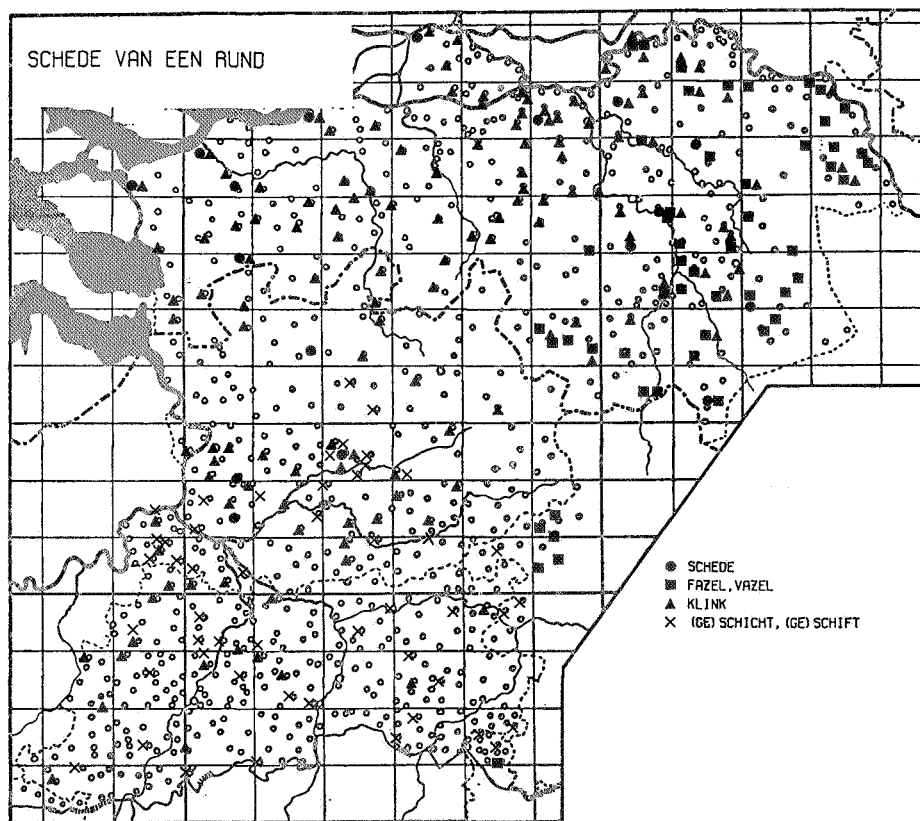
schede: het type *schede* in: K 100, 188, 206, 289, L 144, 200, 285; *scheeda*, I 57a, K 265; *scheejda*, K 124a; *scheej*, K 151; *schee*, K 153; *schējda*, K 251; *schaaj*, K 146; *schij*, L 201, 242; *skij*, L 180b; **schedetje**: *sjeejdal*, P 86;

[Het WNT geeft zowel fazel als vazel; beide woorden zijn mannelijk. In het materiaal komen ze echter ook onzijdig voor. Er doet zich geen probleem voor als de opgave luidt: vazel, het vazel, of: de vazel; de v wordt dan normaal gehonoreerd. Dit is ook het geval met de f in de opgave: de fazel.]

Wanneer geen lidwoord is gegeven, kan met de opgave fazel bedoeld zijn: de fazel, het fazel, maar ook: het vazel, waarbij de v o.i.v. de t stemloos is geworden, reden waarom de eerste letter niet fonetisch gedocumenteerd wordt (notatie: [f]). Om dezelfde reden wordt de f in de opgave het fazel niet fonetisch gedocumenteerd.]

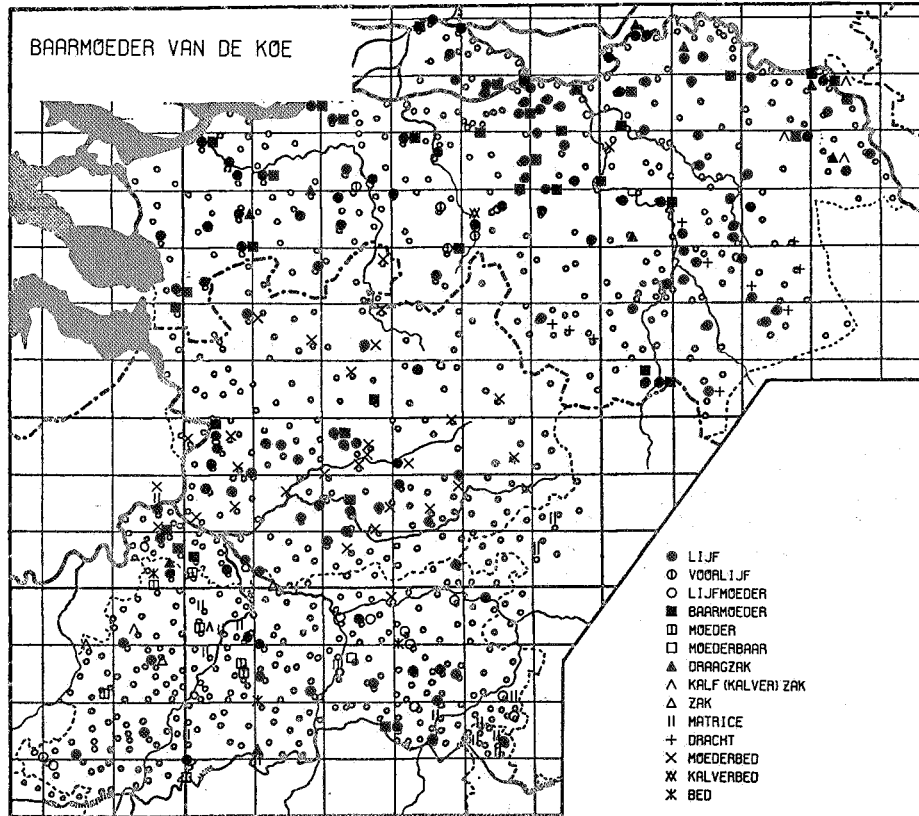
fazel: *vaazal*, K 218a, 358, L 112, 159, 160, 184, 185, 187a, 188, 235, 244, 261; *vaazala*, L 205, 228; *vawzal*, L 285; *vazzal*, L 208a, 235; *vazzala*, L 203b, 207; *vaasal*, L 159, 160, 186; *vaasala*, K 187, L 243; *vassal*, K 187; *vaozal*, K 216a, 220, L 150, 153, 184, 281, 281*, 285; *vaosal*, K 187; *voozal*, L 285; *vōdōzal*, K 315, 316, 318, 357; *vōdsal*, K 318; *vaarzal*, L 235, 263; *vazzəra*, L 200a; *vaazər*, L 184; *vaazəra*, L 200; *vaosəra*, L 200; *vazzəra*, L 238; *voezal*, L 207; [f]aazal, L 241; [f]aazala, L 200; [f]azzal, L 183; [f]azzal, L 183, 233, 241, 242; [f]azzala, L 200; [f]aasal, L 159b; [f]aoozal, K 218, L 91b, 93, 153, 187, 264; [f]aarzal, L 235; *vorsala*, L 262; *foozal*, L 91b, 93; [f]oozal, L 99, 149, 264; [f]ōdōzal, P 171; [f]oozala, L 258; [f]oosal, L 264; [f]oosala, L 242; [f]ozzal, L 177c, 180b, 183; *vazals*, vazele, vazel, uitwendig geslachtsdeel van koeien en andere vrouwelijke dieren (zeugen), De Bont; *fōdōzal*, de schede van de koe, Elemans; *fōdōzal*, schede-ingang van een rund, Elemans; **klink**: het type *klink* in: I 79, 102a, 118, 221, 269, 275, K 100a, 101, 102, 124a, 125a, 127, 128, 133a, 133b, 135, 136a,

1.1.1.2.

137, 143, 145a, 146, 147, 148, 150, 151, 0153, 158c, 160, 161, 163, 164a, 165, 165a, 166, 167, 169, 171a, 172, 173b, 174, 175a*, 176, 178, 178*, 179a, 182, 183, 184, 184a, 185, 186, 189a, 193a, 194, 195, 201, 210, 216a, 217, 220, 236, 241, 244, 246, 248, 250, 256, 262, 264, 265, 268, 273, 274, 282, 283, 291, 294, 299, 302, 304, 307, 309, 324, 329, 339, 341a, L 91b, 93, 100, 144, 145, 148, 149, 150, 159, 177c, 183 (meer voor paarden), 185, 186, 199, 200, 201, 204, 204a, 228, 235, 237, 241, 255, 261, O 67, 72, 153, 160a, 162, 169, P 13, 14, 41, 60, 70, 77, 95, 125; *klinka*, O 275; *kling*, I 57a, K 179a, 183b, 188, 188a, 208, L 92, 99, 145, 160; *kleenk*, K 191, 247; *klien*, I 102a, K 0153, 157, 174, 176, 177b, 178*, 180, 188, 188a, 190a, O 275; *klienk*, K 174, 180, 201, 246, 250, 273, 274, 282, 283, 294, 299, 302, 304, 307, 324, 339, 341a, O 72, 162, P 13, 14, 41, 60, 95; *kliënka*, O 275; *klink*, de uitwendige geslachtsopening (vulva) bij hoornvee, Goossenaerts; *klink*, schede, vulva, O 67, Wouters; *slot*: het type *slot* in: K 261; *slót*, K 251, 353; *slót*, K 251, 307,

313, 314, 355, P 41, 100; *geschicht*: het type *geschicht* in: I 270, K 280, 283, 322, O 169, P 2, 28, 82, 134, 148, 161, 163, 165, 199; *gaschicht*, I 268; *gaschiëcht*, I 221, 268a, 269, 271, K 283, 287, 295, 340, O 72, 250, P 4, 10, 25, 28, 35a, 60, 63, 70, 81, 93, 134, 148, 163; *gøsjicht*, P 93, 144; *gøsjiëcht*, P 144; *gaskicht*, O 250; *geschicht*, schede, vulva, Wouters; *schicht*: *schicht*, O 274a, P 199; *geschift*: het type *geschift* in: K 264, 265, 268, 269, 274, 353, P 44, 45, 99; *gøsjchift*, K 330; *gaschiëft*, K 267, 296, 310; *schift*: *schieft*, K 231, 234; *schiksel*: het type *schiksel* in: K 201; *schiksel*, schede, vulva, O 67, Wouters; *gat*: *gat*, K 276, P 72, 103; *gòt*, K 276; *zeikgat*: *zekchat*, L 148; *spleet*: *spleet*, K 299; *prut*: *preut*, K 357, 154; *prüüt*, P 145; *snee*: *snéj*, P 72; *klok*: *klok*, L 180; *kont*: *kont*, P 169; *muis*: *möësj*, O 274; *koningshoofd*: *kuniëngshat*, P 69; *lijf*: *lijf*, P 167; *léëf*, P 44, 46, 47, 112, 167; *léëf*, P 48; *lits*: *liëts*, K 299; *zwaluw-gaten*: *zwammala gaota*, K 174; *vagina*: *viëgeena*, K 188; *chose*: *sjoos*, O 160a.

BAARMOEDER VAN DE KOE
(zie kaart)

Gebärmutter der Kuh – uterus of the cow – utérus de la vache
(N 3, 28; DC 48A, 47a)

[Het lichaamsdeel waarin zich de vrucht ontwikkelt.]

lijf: het type *lijf* in: I 79, 102a, K 100a, 101, 102, 124a, 125a, 128, 133a, 133b, 136a, 137, 143, 145a, 146, 147, 151, 153, 0153, 157, 158c, 160, 161, 163, 165, 165a, 171a, 173b, 174, 175*, 177b, 178*, 179a, 180, 186, 187, 188, 188a, 190a, 236, 248, 256, 261, 262, 280, 302, 304, 307, 338, 351a, L 91b, 92, 93, 99, 100, 144, 145, 149, 153, 177c, 180, 180b, 200, 203b, 204, 204*, 205, 207, 228, 233, 235, 237, 238, 242, 255, 263, 264, 281, 281*, O 169, P 82, 92, 99, 146, 148, 169; *lèf*, K 143, 169, 185, (alleen gebruikt in verband met drachtig zijn; anders: baarmoeder), 264, 265, 268, 274, 299 (baarmoeder met eierstok en alles erbij), O 250; *lèf*, K 186; *lèf*, K 143, 165, 166, 177b, 183, 184a, 201, 216a, P 13, 70, 95, 100, 154; *lèjf*, L 183, 235;

leef, K 183, 210, L 199, O 274a; *lief*, L 159, 160, 184, 186, 188; *liēf*, L 285; *lijf*, L 261; *li-jf*, K 355; *laaf*, K 250, 268, 282, 283, 294, 295, 302, 310, 339, P 41, 199; *laafj*, K 244; *laaaf*, I 275; *loaf*, P 72; *lòaf*, I 269, K 329, P 28; *lòdf*, K 330; *lòjaf*, O 162; *lòof*, P 28; *lòef*, I 221; *lijf*, baarmoeder van een koe. „Met het kalven (zonder dat er iemand bij was) is het lijf helemaal uit het lichaam geschoten”, hs Vissers L 180; *lèjf*, inwendige organen in de buik van een rund, Elemans; **voorlijf:** het type *voorlijf* in: K 184a, 194, 195; *veurlijf*, K 178, 182; **lijfmoeder:** het type *lijfmoeder* in: P 161; *lèlfmōējər*, P 112; *lèjfmōējər*, P 93; *laefmōējər*, O 274; *lèlfmōējər*, P 144; *lòdafmōējər*, O 275; *laofmōjər*, P 27; *lèjafmōjər*, P 35a; *laaafmōjər*, I 270; *lòafmōjər*, P 28; *lijfmoojər*, P 37; **baarmoeder:** het type *baarmoeder* in: K 100, 135, 161, 164a, 172, 183b, 188, L 112, 144, 148, 150, 159, 159b, 184, 200, 281, 281*; *baormoeder*, I 102a, 118, K 124a, 125a, 143, 148, 151, 157, 165, 185 (het lichaamsdeel zonder meer; i.v.m. drachtig-zijn wordt de term „lèèf” gebruikt), 188, 194; *baarmōēdər*,

1.1.1.2.

I 268a, 271, K 322; *bòðrmòēdar*, K 234, 244; *bòðrmòēwdar*, P 148; *baormoejær*, K 167, L 200; *bòðrmoejær*, K 264; *bòðrmòējær*, K 133b; *bòðrmujjær*, K 299; *baar-moeder*, moederbed, draagzak, Goossenaerts; **moeder**: *moejær*, O 67, 160a; *mòējær*, O 67, P 69; *mòējær*, K 324; *moodær*, P 199; *moojær*, P 4; *mòojær*, P 63; **moederbaar**: *mòēdærbaar*, P 86; **draagmoeder**: *draochmoejær*, K 218; **draagzak**: het type *draagzak* in: K 174, L 112, 185, 201; *draachsak*, K 176, L 99 (zeldzaam); *dráúchsák*, L 91b; *dròdchsòk*, I 275; *dròèchsak*, P 134; *draagzak*, moederbed, baarmoeder, Goossenaerts; **kalfzak**: het type *kalfzak* in: O 153; *kallofsak*, O 72, P 4; **kalverzak**: het type *kalverzak* in: L 159, 184, 185; **zak**: *zak*, O 169, P 14; **moederbed**: het type *moederbed* in: K 206, 208, 241, L 177; *mòēdærbét*, K 268; *mòēdærbét*, K 246, 274; *moejærbet*, K 269; *moejærbét*, K 274, 307; *mòējærbét*, K 247, 251, 276; *mòējærbéét*, K 191; *mòērbet*, K 287; *moerbet*, K 289; *moejærbet*, I 268; *mòjærbet*, K 341a; *mòjærbét*, P 25; *mòjærbét*, K 340; *moojærbét*, K 201, 241; *mòjærbét*, K 302, 313; *mujjærbet*, I 221, K 274; *mujjærbét*, K 210, 267, 276, 309; *mèùjærbét*, K 273, 296; *mèurbét*, K 291; *mèùrbét*, K 231; *moederbed*, de baarmoeder, ook draagzak, Goossenaerts; **kalverbed**: *kálværbét*, K 184a; **bed**: het type *bed* in: P 93; *bédde*, P 127; *berra*, O 67; **matrice**: het type *matrice* in: K 318, P 2; *matris*, P 163; *matrissa*, P 165; *matris*, I 221, P 10, 13, 60, 88, 167, 171; *nutris*, K 357, P 112, 145, 163; *mòtris*, K 318, P 125, 134; **dracht**: het type *dracht* in: L 203b, 208a, 235, 242, 244, 263, 285; *draacht*, K 216a, 220, 258; *draagt*, K 218a; **pens**: *pens*, L 237; *péns*, P 41; **geschicht**: *gèschicht*, P 103; **buik**: *bòèjk*, P 60; **vuilnis**: *vuilas*, L 262.

PENIS VAN EEN STIER

Penis des Bullen – penis of the bull – pénis du taureau (Goossens)
[Mannelijk geslachtsorgaan.]
roede: *ròej*, K 353, P 45; **pin**: *pin*, P 47; *pèen*, K 314; **lans**: *lans*, K 316; **speer**: *spïær*, K 358; **schacht**: *schacht*, P 46, 48; **lat**: *lat*, onzeker, P 167; **lul**: *lul*, Elemans; **swans**: *swans*, mannelijke roede der dieren, Corn. Vervl.; *swants*, mannelijke roede der dieren, Corn. Vervl.; **sleuf**: *sloef*, K 318; **gemacht**: *gamacht*, I 57.

SCROTUM VAN DE STIER

Hodensack des Bullen – scrotum of the bull – scrotum du taureau (Goossens)
[Balzak.]
zak: *zak*, scrotum, Elemans; **beurs**: *bórs*, K 357, 358; *bójrs*, K 316; *bós*, P 167; *bus*, K 314, 353, P 44, 45, 46, 47, 48; **maal**: *mòdl*, K 315; **broek**: *bròèk*, L 235.

VANG

Schenkelfleisch – fold of skin between buttocks and udder – culotte (N 3, 23)
[De huidsplooi tussen billen en uier; soms wordt de lies bedoeld.]
vang: *vang*, I 79, 102a, K 100a, 124a, 125a, 133a, 135, 137, 146, 151, 0153, 157, 158c, 161, 163, 165, 165a, 166, 169, 174, 175a*, 177b, 179a, 180, 183, 184a, 185, 186, 188, 188a, 190a, 194, 220, 241, 244, 250, 256, 264, 265, 268, 273, 274, 283, 302, 304, L 99, 100, 145, 148, 159, 159b, 160, 177c, 180, 180b, 185, 186, 200, 204, 204a, 207, 233, 235, 238, 242, 244, 255, 258, 261, 263, 264, P 41, 88; *vaang*, K 295; L 207; *vangst*, K 133b, 135, 136a, 143, 147, 148, 165, 167, 262, L 91b, 92, 93, 144, 145, 149, 153, 177c, 183, 184, 187a, 188; *vank*, I 221, 268a, 271, K 182, 183, 183b, 187, 216a, 218, 235, 236, 268, 283, 291, 296, L 199, 200, 203b, 205, 228, 235, 237, 241, P 86, 93; *vaank*, K 184, 184a, 194, 234, 267, 268, 274, 307, L 385; *vong*, L 201; *vòng*, I 269, K 201, 210, 241, 309, 351a, 355, P 25; *vónk*, P 28; *vònk*, I 275, K 191, 276, 310, 318, 357, P 25, 28, 95; *veng*, I 118; *vèng*, P 144; *vènk*, K 246; *véng*, K 231; *vrang*, K 307; **lies**: *lies*, K 101, P 146; *liēs*, K 274; *liēst*, P 171; De volgende zijn meervoud: *liezø*, K 125a, 178, L 235; *liesø*, L 241; *lissø*, K 251, 294, 299, 339, 341a; **flank**: *flank*, I 270, P 2, 4; *flònk*, P 70; **spiegel**: *spiegel*, K 167, P 148, 165; **melkspiegel**: *melkspiegel*, P 77, 82; *mélkspiegel*, O 274; *mèllakspiegel*, P 69; *mélkspeegal*, P 60; **uierspiegel**: *èùrspiēgal*, P 112; **melkkuil**: *mélkkòjl*, K 357; **melkuier**: *mèllakòara*, K 340; **roomuiers**: *romojærs*, L 261; **pak**: *pak*, K 160; **kelder**: *heldær*, K 282; **stoten**: *stootø*, K 145; **vel van de uier**: het type *vel van de uier* in: P 81; **slisse**: *slissø*, K 329; **buik**: *bòèk*, P 72; **vleeswalm**: *vliēsswollam*, P100; **lomuier**: *loemør*, P 13.

KOSSEM

Wamme, Hängefalte zwischen Kehle und Brust – dewlap – fanon

(N 3, 108)

[Kwab onder de hals van een rund; verschillende antwoorden beogen kennelijk het eronder liggende benige deel.]

kossem: *kossam*, K 124a, 133a, 135, 137, 143, 148, 161, 163, 165, 166, 177b, 180, 183, 184a, 186, 190a, 193a, 194, 216a, 218, 256, 262, 304, L 93, 144, 149, 159, 183, 184, 187a, 188, 200, 228, 233, 235, 238, 242, 244, 261, 264, P 27, 82; *kossam*, de volgende opgaven geven als lidwoord: het: K 136a, L 160, 285; *kössam*, K 241, 250, 273, 283 (sporadisch), 299, 302, 339, 355, P 28; *kóssam*, K 307, 318, P 93; *hoosam*, L 242; *kossä*, K 330; *hozzam*, I 118, K 248, 338; *kózzam*, K 234, 264, 265, 274, 340, P 41, 95; *hozza*, K 188a, 291; *kössam*, I 221, K 187, 307, 310, L 200; *kossem*, kwab bij koe onder aan de keel, hs Etten K176; *kossem*, de halskwabbe van rundvee, Corn. Vervl.; *kossem*, dik gezwel aan de keel bij koeien, hs Renders L 226; *kossem*, kossem van de koe, hs Schrevens; **schossem:** *schóssam*, P 148; **kwab:** *kwaap*, P 134; *kwabbe*, de huid aan de benedenzij van de hals van een koebeest, die als een zak naar beneden hangt, Goossenaerts; **hoeg:** *boech*, L 159b; **vooreind:** *veurijn*, K 133b; *vörent*, K 143; **lel:** *lél*, K 265, 268, 309, 351a, P 35a; **borst:** *borst*, K 101, 0153, 167, 179a, 182, 183b, 184, L 153, 159, 235; *boorst*, L 237; *börst*, K 246, 274; *burst*, K 274; *beurst*, K 295, L 261; *bost*, K 178, L 149, P 58, 145, 165, 167; *bést*, P 28; *böst*, K 81, 201, 231, 330, O 72, P 100, 154, 163; *bust*, K 283, P 4; *beust*, P 60, 77; *bèust*, K 241; *best*, K 341a; **diepe borst:** *diepə baorst*, L 185; **borstbeen:** *borstbeen*, K 100a, 165, 175a*, 183b, 185, 186, P 99; *borstbeejn*, K 101, L 207; *borstbiēn*, L 100; *börstbjēn*, I 102a; *börstbiēn*, K 251; *burstbjeen*, I 102a; *burstbiēn*, K 244; *börsbeen*, K 174; *bostbjen*, K 125a; *böstbeen*, K 173b; *böstbieem*, K 267, P 72; *böstbiēn*, P 10, 125; *bustbiēn*, P 25, 69; *bustbiēn*, K 269, P 134, 144; *béstbiēn*, K 324; **borstschenk:** *borstschenk*, L 180b; **kas:** *kas*, P 81; **borstkas:** *bustkas*, P 41; **wam:** *wam*, K 218; **vaar:** *vaor*, K 184a; **massa:** het type *massa* in: K 262; **sloef:** *sloef*, de huid aan de benedenzij van de hals van een koebeest, die als een zak naar beneden hangt, Goossenaerts; **krokant:** *krokkā*, P 86; **lebbër:** *lebbər*, K 236; **vel en vlees:** het type *vel en vlees van de koe* in: L 207.

HOLTEN IN DE FLANKEN VAN DE KOE

Höhlungen in den Weichen der Kuh – cavities in the flank of the cow – cavités dans le flanc de la vache

(N 3, 112)

miltkuilen: *miltkuila*, I 118, K 133a, 148, 0153, 165a, 167, 176, 179a, 186, 188a, 357, L 91b, 93, 145, 148, 150, 228, 235, 238, 242, 255, 258, 264; *miltkówallan*, K 310; *miltkówälla*, P 25; *miltkawla*, L 200; *miltkòdala*, K 276; *míelkòala*, K 355; *míeltkòwla*, L 200; *míelthòwala*, P 41; *milkòw-wala*, L 183; *miltkeula*, I 102a; *meltkèula*, K 318; *mélkeula*, K 165; *mólkeula*, K 185; *melkèula*, K 187; *milkèujla*, P 125; *miltkøjla*, L 207, L 235; *mèlkoula*, L 99; *milkoula*, L 207, L 241; *milkòwla*, L 200; *miltkuila*, L 119, L 263; *meelkuila*, K 172; *milskuila*, L 153; *míelthàjala*, K 307; *milkoula*, L 177c; *miltskòdla*, L 149; *mèlkòdla*, L 144; *miltskòdla*, L 235; *miltkuula*, L 159, 184, 185, 264, K 183, 186; *milskuula*, L 186; *miltskùula*, L 159b; *miltkúula*, L 203b; *miltkuul*, L 188; *miltskula*, L 160; *miltkulla*, L 261, P 95; *milkulla*, L 261; *milkolla*, L 144; *méelthòel*, L 285; *miltskoel*, L 244; *milkoula*, L 237; *milkøjla*, L 235; *mjèlkøjla*, L 235; *de miltkòwla*, kuilen of holten in een rund, Elemans 168; *milskuila*, waarnaast zeldzamer *miltkuilen* znw. mv. *milt(s)kuilen*, holte waarin de milt ligt, De Bont; van de volgende opgaven is het niet duidelijk of het enkel- of meervoud is: *miltkawla*, P 58; *miltkool*, L 149; *miltkowal*, K 351a; *mèllakkèula*, K 187; **hongerkuilen:** *hongərkeula*, K 220; *hóngərkhèula*, K 220; *hongərkeula*, K 165; **ademkuilen:** *aojəmkuilen*, K 133b; *ojjəmkuila*, K 143; **sapkuilen:** *sapkuila*, K 194, 182; *zapskuilen*, K 236; *zaphkoofla*, K 273; *zəphkòdøjla*, K 241; *zəppəkòdøjla*, K 241; **kuilen:** *kuila*, K 100a; *keula*, K 184a; **miltgaten:** *miltgaota*, K 124a; **hazelegers:** *haozaleegərs*, L 199; de volgende opgaven zijn kennelijk enkelvoud: *haazaleegər*, L 186; *haazənlèegər*, L 159b; **knoten:** *knòwtə*, P 4; **holten:** *òltə*, K 250; **lummer:** *lūimər*, P 145; *lòemər*, P 81; **putten:** *putta*, P 77; *pūūtə*, I 221, K 329, P 14, 35a, 60, 69; *puutn*, O 72; *pitta*, P 28; **diepe putten:** *diepə pūūtə*, P 2; **zakken:** *zakka*, P 165; **duntes:** *duntəs*, K 210, 264, 265, 268, 274, 302; *dūintəs*, K 304, *duuntəs*, K 231, 246, 267, 299; **dunsels:** *dənsəls*, K 307; **kamer:** *kədmər*, holte in het heupgewricht van een koe, De Bont; **boterkuiltje:** *boterkuiltje*, de plaats onder de buik der koe, nabij den uier, waar de melkaderen bijeen-

1.1.1.2.

komen; ook *boterputteken*, Corn. Vervl. A.; **boterput**: *bootərpiēt*, K 339; *bōtərput*, znw. vr. boterput, holte aan de buikzijde van een koe nabij de uier, waar de melkaderen bijeenkomen; De Bont; **melkput**: *melləkpuut*, O 162; **liezevelletje**: *liezəvelləkən*, fijn vel, vlies rond de lies der beesten; Corn. Vervl. A.; **kuit**: *kuit*, aan een koebeest; holte tussen heup en ribben, Goossenaerts; **streng**: *streng*, znw.m. streng; (verouderd, doch nog bekend) lies, *wa war 't 'n goei in de strenge!* wat was de koe vet in de liezen! De Bont; **mokken**: *mookə*, K 160; **lissen**: *liēsə*, P 28; **branken**: *brangkə*, P 4; **lanken**: *lāngkə*, K 247; een koe met holten in de flanken noemt men: a) met een zelfstandig naamwoord: **een reper**: *ne riēpər*, P 10; [**reegə kój**]: *reegə kój*, P 100; **een voederkuil**: *nə voejərkuil*, K 136a; **een tod**: *nən tót*, I 269; **platribber**: *ən platribbər*, K 174; **knokenman**: *knookəman*, K 338; **kneek**: *kneek*, K 340; **knook**: *knōdōwk*, P 70; *ən knook van ən koej*, P 69; **knookert**: *tis nə knookərt*, P 69; b) met een bijvoeglijk naamwoord: **onsoortig**: *ən onsoortigə koej*, K 100a; **kuilig**: *keuləch*, K 184a; **lang**: *zistəlang*, K 251; **miltig**: *miltəgə kōēj*, P 144; **geflankt**: *ən grūūtə gəflānkətə kōēj*, P 144; **platgeribd**: het type: *platgeribd* in K 178; **plat in de ribben**: *plat in də ribbə*, K 146; **ingevallen**: het type: *ingevallen* in K 176; *zisingəvallə*, K 210; *ingəvallə*, K 147; **niet gevuld**: *nīē gəvīēlt*, O 162; **ingeslagen**: *ən iēngəsləggə kuj*, K 291; *ingəsləggə*, K 296; **haaks**: *ōksə biēst*, K 294; **uitgekapt**: *utgəkəptə kūtūj*, K 234; **uitgehold**: *ōējgōlt*, P 72; **opgetrokken**: *zə stao opgətrōkkə*, K 247; **hol**: *ən holla koej*, I 79; *zis tə hól*, K 101; *ət izzən hól koej*, K 166; *tis ən hōllə kuj*, K 274; **te groot van ziel**: *tə grwoot fən ziēla*, K 201; **kasachtig**: *kāzzəchtəch*, K 265; zulk een koe heeft, naar men zegt: **een hol lijf**: *hol lēēf*, K 143; **het lijf hol**: *ut lēēf hol*, K 143; **grove flanken**: het type *grove flanken* in P 99; **holle flanken**: *holla flānkə*, K 169; *hoola flānkə*, P 93; *ōwl flānkə*, P 112; **een kwade rug**: *kōjə ruug*, K 295; **een ingereden rug**: *nə ingəreejə rug*, I 102a; van zo'n koe zegt men: **'t slaat allemaal in**: *tslōdōchdalləmədōliēn*, K 244.

POTEN

Füsse – legs – pattes
(N 28, 50)

[De opgaven zijn alle meervoud.]

poten: *pootə*, K 135, 141, 153, 157, 172, 174, 184, 191, 267, 275, 333, 352, L 184,

200, 280, P 127; *poowta*, L 182; *powta*, L 205, 206, 241; *pōota*, L 257, P 26; *pōōtn*, K 329; *pojta*, P 18a; *pōēta*, P 149; *pōēta*, K 327, P 137a; *poēata*, L 100, O 158; *pōēta*, I 220, 221a, K 262, 339, 348, 349, 349a, 351, P 23, 29, 38, 94, 152, 157a; *pōētən*, K 241, 310; *pōēta*, I 268, K 274, 293, 312, 329, 334, O 170; *peut*, L 187; *puuta*, O 251; *pūūta*, O 252, 286; *pūūjata*, P 94; *pūuta*, P 84, 89; **koeiepoten**: zonder fonetische documentatie van het eerste deel: [*koeie*]pootə, K 330; **ossepoten**: zonder fonetische documentatie van het eerste deel: [*osse*]pootə, K 230.

KRUISWERK

Teil des Rückens um das Kreuzbein – the bones at the outer end of the back of a cow – l'ossature de la croupe de la vache (N 3, 111)

[Kruiswerk is het beenderenstel aan het achtereinde van de rug van de koe.]

kruiswerk: *kruiswerk*, K 146, 148, L 100, 242; *kruiswerrək*, K 102, 174, 204, 204a; *kruiswèrrək*, K 163; *kruisweerrək*, K 158c; *kruiswèèrk*, K 137, L 237; *kruiswèèrək*, K 151, 165, 167, 169, 172, 176, 178*, 186, 216a, 357, L 93, 145, 148, 153, 199, 200, 228, 232, 235, 238, 255, 258, 263, 264; *kruiswaerk*, K 101; *kruiswarrək*, K 174; *kruiswaark*, K 175a, 188; *kruuswerrək*, L 159b; *kruuswèèrək*, L 159, 160, 180, 187a, 203b; *krèuswerk*, K 191; *kreuswèrrək*, K 231; *kreuswèèrək*, K 183, 186, 187, 218; *kreuswèèrək*, K 184a; *krèuswèèrk*, K 183; *krèuswarrək*, P 95; *kreuswaark*, K 177b; *kreuswaarrək*, I 102a, K 173b, 190a; *kro(j)aswèrk*, P 10; *kròaswèrrək*, K 133b; *kròaswèrrək*, P 14; *kròaswèèrk*, K 244; *kròaswèèrək*, K 283; *krowaswèrrək*, K 265; *kró(w)aswè(j)èrk*, K 282; *kròwaswèrrək*, K 267, 276; *krowswèèrək*, L 183; *krojswèèrk*, L 207; *krooaswèèrək*, K 273; *kròdāsweèrk*, P 63; *kroojswerk*, P 77; *kròdōjswèrrək*, O 72; *kròdōjswark*, P 125; *kròwswèèrək*, L 200, 235; *kraaswèèrək*, P 148; *krauwswèèrək*, L 149, 177c, 200, K 220; *krouswerk*, L 144; *krouwswèrrək*, L 200; *krouswèèrək*, L 99; *krouwswèèrək*, L 233; *kròeswèrrək*, P 72; *kròwswèèrək*, kruiswerk (bij vee inz. koeien) hetzelfde als kruis, kruisvormig beenderenstelsel aan het achtereinde van de rug; De Bont; **kruis**: *kruis*, I 79, 118, 221, 268a, K 100a, 101, 124a, 133a, 133b, 135, 136a, 143, 145a, 147, 0153, 157, 161, 165, 177b, 178, 179, 182, 183, 184, 184a, 194, 235, 236, 248, 256, 262, 264, L 100, 144, 150, 180b, 242, 235, P 58, 60, 82, 99, 103, 146, 148;

kruus, L 160, 184, 185, 186, 188, 261, 285; *kruus*, K 247, 261; *kruusj*, L 244; *krèüs*, K 165, 166, 183b, 185, 187, 194, 201, 210, 318, P 100, 154; *kroos*, L 235; *kròds*, K 283, 287, 291; *kro(w)ds*, K 274; *kròdas*, P 70; *kròos*, K 274, 268, P 88; *krojs*, L 241; *kròjs*, K 241; *kroojs*, O 250; *kròdjs*, K 246, 250; *kroas*, K 234, 299, 341a, 355; *kròas*, I 268a, 271, 275, K 251, 296, 302, 309, 339, 340, P 2, P 4, 93; *kròwas*, K 264, 265, 268, 274, 351a, P 25, 41; *krojas*, K 304; *kraos*, K 307; *kraojs*, P 199; *kraas*, P 145; *krwas*, P 134; *kròes*, K 329; *kròes*, K 324; *kroeas*, P 69; *kròes*, P 144; *kròegas*, K 307; *krèes*, P 112; *et kròws*, het kruis Elemans 168; **achterkruis**: *aachtarkruis*, K 180; **achterwerk**: *achterwerk*, Bij koebeest, bij levend koebeest vooral: het achterdeel (kruis, ruguiteinde enz.) Goossenaerts; ***t achterste**: **t achterste*, Bij koebeest, Goossenaerts; **achterkwartier**: *achterkwartier*, Goossenaerts; **achterend**: *aachtarent*, K 167; **achterstel**: *achtèrstel*, L 153; **staartbot**: *startbot*, L 159; **staartstuk**: *startstuk*, L 241; **staartbeen**: *stertbeen*, I 102a; **kont**: *kont*, Hinterer (van rund en paard) Mischgofsky L 95; **kontwerk**: *kont wèèrək*, L 91b; **bovenwerk**: *bovenwerk*, bij levend koebeest bovenachterdeel (kruis, ruguiteinde enz.) Goossenaerts; **knoken**: *knooka*, P 167; **schof**: *schochia*, P 165; **slot**: *slòt*, P 81; **aarsbeen**: *òosblien*, P 28; **heupen**: *heupa*, K 241; **gezicht**: *jasjècht*, P 69; **klaprib**: *klabrib*, deel van os of koe, bij de staart Cron.

KNOBBELS

Erhabenheiten auf der Haut – bumps – bosses

[De kleine heupen achter de grote heupen, meestal in de vorm van uitstekende botten of knobbels. Sommige opgaven duiden op knobbels of gewrichten op of in de poten. Eenmaal wordt bedoeld op knobbels op de uiers.]

(N 3, 121)

draaiers: *draajjers*, K 133a, 137, 148, 0153, 178, 182, 183, 183b, 184a, 188, 194, L 100, 149, 233, 238, 264, 285; *draojers*, I 102a; *draowers*, K 307; *dreejers*, L 160; *drèèjers*, K 166, L 91b, 183, 188, 228, 235, 261; *drijers*, L 200; *de drèèjers*, de zitbeenknobbels van een rund, Elemans 168; **knobbels**: *knobbals*, K 157; *knòbbals*, K 234, 267, L 185; *knòèbbals*, K 330; de volgende opgave is enkelvoud: *knòbbal*, K 291; **knoken**: het type *knoken* in: K 185; *knooka*, I 102a, 118, K 143,

172, 177b, L 235, 264; *knoewka*, K 143; **knotsen**: *knotsen*, K 340; **bulten**: *bòelta*, P 81; de volgende opgave is enkelvoud: *bult*, K 291; **wratten**: *wratten*, K 236; **knabpats**: *knabpats*, L 244; **hobbels**: *oebals*, O 275; **klakken**: *klakkas*, P 86; **boeggewricht**: het type *boeggewricht* in: K 161; **kleine heupen**: *klèèn heupa*, K 166; [*wétta*]: *wétta*, K 339.

SPIEREN TUSSEN DE STAART EN HET KRUIS VAN DE KOE

Muskeln zwischen dem Schwanz und dem Kreuz der Kuh – muscles between the tail and the croup of the cow – muscles entre la queue et la croix de la vache

(N 3, 122; N 3, 123)

[Uit sommige toelichtingen blijkt, dat er soms een betekenisverschil is tussen „platen” en „banden”. De banden zijn spieren, die rond staart en schede zitten; zij ontspannen zich of breken zelfs af bij het kalven. De platen zitten achter de banden.] **platen**: *plaatə*, L 159, 160, 184, 185, 187a, 207, 235, 238, 263; *plaatə*, L 160; *plàata*, K 184a, 194; *plàtta*, P 148; *plaatə*, K 101, 124a, 133a, 165, 169, 178, 182, 183, 184, 184a, 188, 194, L 91b, 93, 99, 100, 145, 149, 150, 153, 177c, 183, 186, 203b, 207, 261; *plòdta*, L 149, *plòejta*, P 125; *plòeatə*, O 275; *de plòdte*, de kruisspieren van een rund: Elemans 168; **kruisplaten**: *kruisplaatə*, K 136a, 137; *krèüsplaatə* K 177b; **kruisplaatspieren**: *kruisplaatəspierən*, K 175a*; **schouderplaat**: *schaawərplòdt*, K 318; **banden**: *bandə*, I 79, K 137, 145a, 146, 148, 151, 216a, 291, L 235, 258, P 41; *bànda*, K 268; *bànda*, K 201, 267, 287; *bàndan*, K 241; *baandə*, I 102a, 118, K 102, 125a, 136a, 143, 145, 147, 151, 157, 158c, 160, 165, 165a, 174, 175a*, 177b, 178, 178*, 179a, 183, 183b, 185, 188a, 190a, 194, 210, 241, 250, 307, L 184, 207, 263; *báánda*, K 173b, 265, 268; *bàànda*, K 247, 264, 265, 274; *baànda*, K 124a; *baawnda*, L 159; *báánda*, K 0153; *baonda*, K 188; *boonda*, K 191; *bèènda*, K 244; *bènda*, K 246; *banna*, I 221, K 299, 324, 330, 338, 341a, P 81, 86, 103; *bànnə*, K 339, P 28, 125; *baant*, K 100a, 101, 128, 133a, 135, 137, 165, 166, 169, 184a, 186, 307, L 91b, L 99, 100, 144, 149, 160, 177, 188, 199, 228, 233, 235, 238, 241, 242; *bàant*, L 261; *bāant*, K 161; *baaant*, K 172, 184, L 93; *bant*, K 187, 220, 283, 0275; *bànt*, K 339; *baont*, L 153; *baan*, K 318, L 285; *baèn*, L 285; *beent*, L 200; *béént*, L 235, 264; *bèènt*, L 159, 183, 184, 185, 186, 200, 203b,

1.1.1.2.

207, 235, 237, 242; *bent*, L 187a, 244; *bènt*, L 150, 160, 180, 180b, 235, 261; *de baant*, de staartspieren van een rund; Elemans 168; de staartspieren; Elemans 163; **losbanden**: *lòstbanden*, K 251; **panden**: *panda*, K 146; *pannen*, K 137; *panna*, K 135, 143, 161, 165; **spieren**: *spiera*, K 167; *spiera*, L 237; **pezen**: *pééjzə*, P 100; **snoeren**: *snòrrə*, P 112; **letten**: *lettən*, O 169.

HOEF VAN DE KOE

Huf der Kuh – hoof of the cow – sabot de la vache

(N 3, 22; N 28, 46)

[Het hoornig omhulsel van de tenen of van het uiteinde van de voet.

Waarschijnlijk doelen sommige opgaven eerder op een deel van de voet dan op het hoornig omhulsel ervan.]

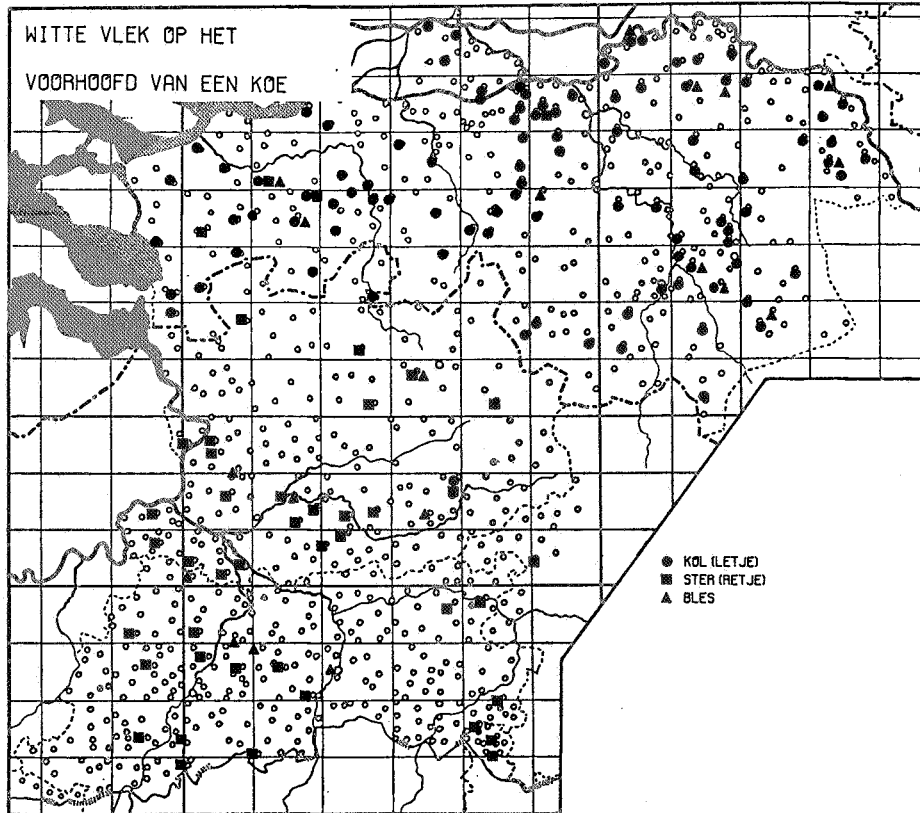
hoef: De volgende opgaven zijn meervoud: *hoevə*, K 133b, 151, 157, 187, 235, 307, 351, L 243; *oevə*, K 287, P 69; *oewvə*, P 145; *hōēvə*, I 220; *hōēvə*, L 184, 232; *ōēvə*, I 275, K 324; *euwə*, P 88; *hoovə*, K 274; *oovə*, K 334; *duwə*, P 137a; **klauw**: *klauw*, K 128, 151, 256, L 149, 200, 205, 235; *klaui*, P 45; *klaaw*, K 165, L 99; *klaow*, L 200; de volgende zijn meervoud: *klauwə*, K 135, 165, 173b, 187, 236, 262, 264, 265, 274, L 159, P 127; *klāūwə*, K 124a; *klouwə*, K 146, L 100, 180b, 201; *klōuwə*, K 339; *klaawə*, I 79, 102a, K 100a, 101, 125a, 133a, 133b, 135, 136a, 137, 143, 148, 151 (de twee uitsteeksels aan de hoof bij koeien), 153, 0153, 157, 158c, 160, 161, 163, 166, 173b, 174, 175a, 176, 177b, 178*, 180, 182, 183, 184, 184a, 185, 186, 188, 188a, 194, 201, 210, 216a, 217, 218, 220, 231, 246, 248, 250, 251, 267, 268, 282, 283, L 92, 93, 150, 159b, 199, 235, 237, 242, 258, 261, 264, P 10; *klaawən*, K 273; *klauwə*, L 207, 241; *klaaw*, K 244; *klaaw*, K 318; *klaowə*, I 118, K 102, 145a, 147, 165a, 167, 169, 172, 176, 178, 179a, 183b, 186, 187a, 190a, 194, L 91b, 144, 148, 149, 153, 159, 160, 177c, 180, 184, 186, 187a, 188, 204, 204a, 228, 233, 242, 244, 264; *kloowə*, L 145; *klōdowə*, K 302; *klōdowən*, K 241; *klowə*, K 183, L 263, 285; *klōwə*, K 351a, P 41; *kleuwə*, L 200, 235, 261, 280; *kleuwən*, K 316; *klōwə*, L 255; *klōd*, K 358; *klēwə*, K 295; *klaawə*, I 221, 268a, 269, 271, K 283, 307, 309, 330, P 25, 82, 86, 93; *klaawən*, K 310; *klaaf*, K 315 (hele poot); *klaovə*, K 330; *klōdvə*, P 28; *klōn*, K 247; *klōf*, K 340; *klēvə*, K 299; *klījvə*, K 304; *klōdowə*, de hoeven van een koe, Elemans; *klauw*, voet van een koe;

weinig in gebruik, Goossenaerts; **poot**: *paot*, L 257; *peut*, L 188; de volgende zijn meervoud: *poetə*, K 157, 184, L 235, O 158, P 89; *pōetə*, K 357; *poetə*, O 251, P 149; *pōētə*, K 291; *pōetə*, K 241, 267, 276, 302, P 28, 41, 70, 72, 84; *pōētə*, K 329; *pūuitə*, P 4; *pojt*, L 237; **voet**: *voet*, P 112; *voewt*, L 200; *vōēt*, K 353, P 47; *vout*, P 46; de volgende zijn meervoud: *voetə*, K 183, 274, 283, P 144, 146, 167; *vōētə*, K 312, P 27, 154; *vootə*, P 163; *viētə*, K 355; **schoen**: *schōēn*, I 221; de volgende zijn meervoud: *schoenə*, K 230; *schōēnə*, K 247, 264, 268, 274, 294, 348; *schōēnə*, K 191, 234, 274, 296, 307, 341a, P 14; **teen**: *teen*, L 203b, 263; *tiēn*, K 318, O 72, 162; de volgende zijn meervoud: *teenə*, P 14, 99, 136; *teejnə*, P 134; *teja*, L 183; *tiēnə*, P 103, 148, 165; *tiēnə*, P 92; *tiēnə*, I 220; *tiēnə*, K 287, 339, P 112, 148; *tiēnə*, P 2, 13, 48, 70, 95, 100, 171; *tiēnə*, K 293, 314, 329, 351, P 44, 88, 127; **koehoef**: (zonder fonetische documentatie van het eerste lid); *[hoe]hoef*, K 179; **koeklauw**: (zonder fonetische documentatie van het eerste lid) *[hoe]klaaw*, I 270; **koepoot**: (zonder fonetische documentatie van het eerste lid): *[hoe]pōet*, P 35a; **koevoet**: *koievoet*, K 318; *koievout*, P 44; **koeschoen**: (zonder fonetische documentatie van het eerste lid) de volgende opgave is meervoud: *[hoe]schoenə*, K 338; **hoos**: de volgende opgave is meervoud: *oozə*, K 327; **klouf**: de volgende opgave is meervoud *kloufə*, P 161; **kloens**: de volgende opgave is meervoud *klōēnsə*, K 316, hoof van een kalf; **hoorn**: *ūūvən*, P 2.

WIT VLEKJE OP DE SNUIT VAN DE KOE

Weisser Fleck auf der Schnauze der Kuh – white speck on the snout of the cow – petite tache blanche au mufle de la vache (N 3, 16)

snip: het type *snip* in: I 79, K 133b, 0153, 163, 166, 173b, 174, 176, 184a, 185, 307, L 99, 149, 159, 200, 205; *snep*, I 118, K 100a, 125a, 136a, 137, 143, 145a, 148, 151, 175a, 177b, 184a, 194, 216a, L 160, 264; *snép*, K 133a, 143, 182, 183, 329, 330, 351a, L 91b, 242; *snèp*, I 102a, K 124a, 125a, 135, 137, 143, 146, 147, 157, 161, 165, 169, 183, 183b, 184, 187, 188a, 194, 310, L 92, 93, 99, 144, 145, 159, 159b, 180, 180b, 183, 184, 186, 188, 200, 203b, 207, 233, 235, 238, 242, 244, 261, 264, 285; *ene snèp*, klein wit vlekje op rundersnuit, Elemans 168; **snipje**: het type *snipje* in: K 216a; *snipkə*, K 178;

sneþka, K 307, L 228; *snèþka*, K 179a, L 185, 235; *vlek*: het type *vlek* in: K 179; *plak*: *plàk*, P 93; *plek*: het type *plek* in: K 283, 291, P 93; *plék*, K 309; *plekje*: *plèkska*, K 157, P 81, 88; *ster*: *stèér*, K 330, P 13; *stèèr*, K 244; *sterretje*: *stèrraka*, K 330; *stèrraka*, K 210; *stèrka*, K 234; *stip*: het type *stip* in: K 169; *stipje*: *stipka*, L 144; *típje*: *típka*, L 160; *bles*: *blés*, K 177b, P 134; *enen blès*, witte vlek op koekop die breed naar voren uitloopt, Elemans 168; *snuit*: *snuut*, L 187a; *snuitvlek*: *snuutvlèk*, L 100; *vleesplek*: *vleesplèk*, K 338; *pleksnuit*: *pleksnùút*, K 236; *titteltje*: *tittalka*, P 28; *witte neus*: het type *witte neus* in: K 151, 183; *wiètta nèijs*, P 10; *wiètta nõjs*, P 134; *wòetta neus*, P 2; *witte neusvlek*: *wiètta neusflek*, K 201; *witte snuit*: *wiètsnòòat*, K 251; *wiètsnòò-wat*, K 267; *wittasnòòat*, K 268; *witte plek*: het type *witte plek* in: K 246; *wièttaplèk*, P 134; *wièttaplèk*, P 100; *wit plekje*: *wit plèkska*, K 250, P 4; *wièt plèkska*, P 154; *wièt plèkska*, P 72; *wit bakkes*: *wièt bakhas*, P 69; *wit vlekje*: *wit vlekska*, L 237; *kolletje*: *kòllaka*, L 159; *zeven*:

zeeva, K 274; *medailletje*: *madèllaka*, K 339; *plekje op de lippen*: *plèkskan òp da lùùppa*, P 125; *geplekte lippen*: *geplekta lippa*, P 199; *nootje*: *nòtsja*, K 295.

WITTE VLEK OP HET VOORHOOFD VAN EEN KOE (zie kaart)

Blesse – blaze – tache blanche au front d'une vache

[Uit de toelichting bij sommige opgaven blijkt dat een bepaalde naam correspondeert met een bepaalde vorm: zo wordt „kol” voor een ovale vlek, „bles” voor een streep gebruikt. Vergelijk: „hart” en „zeven”.]

(N 3, 15; N 3, 33)

kol: *kol*, I 79, 102a, K 135, 136a, 137, 143, 146, 147, 148, 151, 157, 160, 177b, 184, 186, L 91b, 92, 93, 99, 100, 144, 159, 180, 188, 200, 228, 233, 235, 241, 244, 261, 264; *kól*, I 57, 79, 102a, 118, K 100a, 101, 102, 124a, 125a, 133a, 133b, 135, 136a, 137, 143, 145a, 146, 147, 148, 151, 0153, 157, 158c, 160, 161, 163, 165, 165a, 167, 169, 174, 175a*, 176, 177b, 177b, 178*,

1.1.1.2.

179, 179a, 180, 183, 183b, 184, 184a, 184a, 186, 188, 188a, 190a, 193a, 194, 220, 307, L 92, 93, 99, 100, 144, 145, 148, 149, 150, 153, 159, 160, 180, 180b, 184, 185, 186, 187a, 188; 199, 200, 203b, 204-204a, 205, 207, 228, 233, 235, 237, 238, 241, 242, 244, 255, 258, 261, 264, 285; *kòl*, K 143, 161, 165, 166, 182, 183, 184a, 216a, 216a, 307, L 91b, 144, 149, 159, 183, 235; *kol*, L 200; *kòlt*, L 207; *ene kòl*, witte vlek op voorhoofd van een rund, Elemans 168; *kòl*, witte vlek op het voorhoofd (bij rund en paard), Mischgofsky L 95; *kòl*, witte vlek op de kop van een rund (Huisseling), Elemans 50; **kolletje**: *kolləkə*, K 178*; *kólləkə*, K 178; *kólləkə*, L 159b; **kolf**: *kólf*, L 200; **ster**: *ster*, K 176, 236, 299, 338, P 77; *stér*, I 221, K 294, 307, P 41, 134; *stér*, K 241, P 199; *stèr*, K 291; *star*, K 157, 173b, P 199; *stàr*, K 247, 339; *stéér*, I 269, K 201, 283, 322, 329, 330, 357, O 72, P 4, 35a, 125, 163, 171; *sièèr*, K 244; 283, O 250, P 63, 134; *stejr*, K 248; *stééjr*, O 169, P 60, 82, 112; *stear*, P 165; *stáár*, K 146, 295, 302, P 134; **sterretje**: *stérke*, K 234; *stérrəkə*, K 330; *stérrəkə*, K 210; *stérvə*, K 241; **bles**: *bles*, K 177b, 185, 236, 251, L 149, 159, 241, 263, P 13, 68; *blés*, K 291, 309, 324, L 91b, 235, P 70; *blès*, K 157, L 150, 185, 263; **plak**: *plàk*, P 93; **plek**: *plék*, P 28, 69; **kruin**: *krèùn*, K 318; **kroon**: *kròòn*, K 174; **zeven**: *zeuwə*, L 159; *en zeuwe*, witte plek op koekop die heel smal is en boven bijna haaks ombuigt, Elemans 168; **hart**: *hart*, L 91b; **hartje**: het type *hartje*, in: L 159, 186; **kruisje**: *kraskə*, P 81; **dreske**: *dréskə*, I 275; **koppel**: *kòppəl*, K 274; **kolder**: *kóldər*, I 118; **snep**: het type *snep*, in: L 228; **stip**: het type *stip*, in: K 151; **vlekje**: *vlékkə*, K 241; **druipkol**: *drèùpkol*, K 165; **witte plak**: *wittə plàk*, K 183, L 263; *wièttə plàk*, K 191; **witte plek**: *wittə plék*, K 307; *wièttə plék*, K 267, 340, P 25, 134, 154; *wiütə plék*, O 72; **wit plekje**: *wièt plékskə*, P 72; **witte vlek**: *wit vlek*, K 143; **witte neus**: *wièttə nus*, P 69; **kopplek**: *kóplök*, P 88.

WITTE STREEP VANAF DE HORENS TOT DE NEUS VAN DE KOE

Weisser Streifen von den Hörnern bis zur Nase der Kuh – white bar from the horns to the nose of the cow – ligne blanche à partir des cornes jusqu'au nez de la vache

(N 3, 34)

bles: het type *bles* in: I 79, 221, K 100a,

125a, 133a, 135, 136a, 137, 143, 145a, 146, 148, 151, 158c, 165, 173b, 174, 176, 177b, 178*, 179, 180, 182, 183b, 188, 194, L 92, 99, 144, 149, 160, 184, 185, 200, 205, 228, 233, 244, 258, 261, 264, P 13, 199; *blés*, K 143, 166, 183, 220, 244, 246, 274, 322, L 91b, 144, 159, 177c, 183, 203b, 207, 235, P 134; *blès*, K 157, 184, 216a, L 93, 153, 180, 184, 188, 235; *blés*, witte strepen van voorhoofd tot aan de neus (bij rund en paard; wordt dikwijls ook als naam voor het dier gebruikt) hs Mischgofsky L 95; *blës*, witte streep over het voorhoofd van paarden en koeien, hs 1229a, 17; **lange bles**: *ən langən bles*, L 180b; **brede bles**: *breejə bles*, K 178; **blaar**: *bláár*, O 72; *bleer*, K 231; *blèèr*, I 275; K 177b; *blèèrə*, K 177b; **snip**: *snép*, K 147, 161; **snippel**: *snieppəl*, K 174; **spikkel**: *spikkəl*, K 183; **druipkol**: *dreupkol*, K 187; **spiegel**: *spégəl*, K 210; **doorlopende bles**: *döèrlówpəndən bles*, L 237, 241; **witte bles**: *wièttə bles*, L 207; *wièttə blés*, K 201; **witte neus**: *wièttə nòòjs*, P 95; **witte streep**: *wittə streep*, K 241; *wièttə streep*, K 191, P 95; *wièttə strièəp*, P 154; *wièttə stréjəp*, P 100; **witte snuit**: *wittə snèùjt*, K 247.

1.1.1.2.1.1.4. Eigenschappen

SCHI JTHAK

Rückwärts vorspringendes Gelenk am Hinterfuss eines Rindes – the backwards protruding joint in the hindlegs of a cow – le joint saillant trop en arrière aux pattes de derrière

[ongewoon ver achteruitstekend been van de koe.]

(N 3, 109)

schijthak: *schijthak*, I 102a, K 100a, 101, 102, 133a, 135, 137, 148, 182, 184, 184a, 186, 194, 216a, L 91b, 100, 145, 148, 150, 153, 159, 180, 180b, 200, 201, 204, 204a, 228, 233, 235, 241, 242, 255, 263, 264, 269, P 199; in K 145a en K 165a komt alleen het meervoud voor: *schijthakkə*; *schijtak*, I 118, K 124a; *skijthak*, L 200, 203b; *schejthak*, L 99; *skejthak*, L 207, 235, 237, 238; *schééjthàk*, K 355; *scheethak*, K 177b; *scheethak*, het achterwaarts uitstekende gewricht aan de achterpoten van een rund of paard: De Bont, hs Mischgofsky L 95; *schèèthak*, K 220; *schéèthak*, K 147, 165, 166, 183, 184a; *schéétak*, K 231; *schethak*, L 93; *schéthak*, L 149; *schèthak*, K 167; *schéétàk*, K 201; *schééståk*, K 210; *schéthakkə*, L 144; *skethak*, K 187, L 93, 177c, Van de Biezen; *schietthak*, L 159 (de schietthak hoeft

niet ongewoon ver achteruit te steken), 159b, 160, 184, 185, 186, 187a, 188, 285; *schīēthak*, L 285; *schīēthakka*, L 261; *schīēthakka*, L 261; *schēthak*, K 265; *schaathak*, P 25; *schaajtak*, K 244; *schajthak*, K 125a; *schāathak*, K 276; *sjchāatak*, K 330; *schōdtak*, P 125; **schijthiel**: *schijthiel*, K 136a, 175a*, 176, 188; *schijthiel*, hiel die te ver achteruit staat, met het best mogelijke gevolg dat uit het eerste lid blijkt: Goossenaerts A; *schijthiela*, K 174, 180; *schijtiel*, I 270, K 157, 173b, 177b, 178, 178*, 188a; *schejthiela*, K 174; *schejtiela*, K 179a; *scheethiela*, K 183; *schēthiēla*, K 274; *scheetiēla*, I 102a; *schēthiēl*, K 265; *schātiel*, K 191; *scheutiēl*, I 221; *schāātieltsja*, K 250; *schāāathiēl*, K 273; *schōdātiēl*, K 287; *schēthiēla*, K 265; **schijtbeen**: *schijtbeen*, K 151; *schējtbiēn*, K 184; *schēéjtbiēn*, P 154; *schājtbīēn*, P 60; **schijtknie**: *schijtknieja*, K 236; **schijtknook**: *sjéetknawk*, P 95; **schijtvessem**: *schijtvessam*, koe, wier achterpoten te zeer gebogen zijn zodat de hezen ver achteruit steken: Corn. Vervl. A.; *schaatvèssam*, K 310; *schōdātivèssam*, P 88; **knieschijter**: *kniescheetar*, K 318; **kakhiel**: *kakhiel*, wordt gezegd van een koe, wier achterpoten te zeer gebogen zijn, zodat de hezen ver achteruit steken: Corn. Vervl. A.; *hazehak*: *haozahak*, K 146; **geitehak**: *geitahakka*, L 237; **tootgat**: *tootgat*, K 302; *tootgāt*, K 307; *tōdtgāt*, K 340; *tootchāt*, K 296, 299; *tootchāt*, I 275; *tootchāt*, K 324; *tōwtchāt*, P 14; *taotchāt*, K 338; *teutchāt*, K 351a; *toot*: *teut*, P 35a; **pingat**: *pingat*, P 103; *piēnāchāt*, P 63; **staartbeen**: de bijvoeglijke naamwoorden worden niet gedocumenteerd: *stētbeen*, P 99; [*lang*] *startbeejn*, K 101; [*zwaar*] *stērtbeen*, K 161; [*hoog*] *stjētsbiēn*, K 341a; [*hoog*] *stēétsbiēn*, P 144; **springheup**: *springhup*, K 268; *springeup*, K 267; *springkeup*, K 267; **schraag**: *schrōdch*, K 251; **flatsknie**: *flatsknie*, K 236; **kapstek**: *kāpslèk*, P 100; **zitbeen**: *zitbēen*, K 246; **aarsbeen**: *aosbiēn*, P 28; **diepbeen**: *diepbeen*, K 0153; **heibeen**: *hēējbeen*, K 185; **knuit**: *knojeet*, P 10; **knobbel**: *knōēbəl*, P 10; **scharminkel**: *schraminkəl*, K 304; **maneschijter**: *mōdnəschaatər*, P 41; **knoken**: *knawka*, P 148; **heupachtige koe**: *heupéchtəga koj*, K 241; **uitstekende heupen**: *hōdr ēūpa stējka ojt*, P 72; de volgende opgaven zijn bijvoeglijke naamwoorden **hakkig**: *hakkag*, K 183b; **haks**: *hoks*, L 144.

KOE MET HOGE POTEN

Hochbeinige Kuh – cow with tall legs – vache aux pattes élevées

(N 3, 36)

hoog: *hoog* [*koe*], L 204, 204a, 205, 244; *hooga* [*koe*], K 101, 124a, 176, 184a, 185, 262, P 77; *hoogan*, I 102a; *hōóg*, L 187a; *hōógə* [*koe*], K 0153, 184, L 185; *hōggə* [*koe*], L 100; *hoegə* [*koe*], P 58, 82; *hōégə* [*koe*], K 273, 322; *hoewəgə* [*koe*], K 268, 274, 302, 307, 340, 351a; *oegə* [*koe*], P 10; *ōégə* [*koe*], K 330, P 63, 125; *ōegə* [*koe*], I 275, K 247, 295, P 14, 28; *ōégə* [*koe*], K 244, 251, 329, O 72, P 4; *oewəgə* [*koe*], K 282, 324, P 95; *oogə*, K 160; *ōdgə*, K 188a; *hwoogə* [*koe*], K 125a; *wōdgə* [*koe*], I 102a; *woogə* [*koe*], K 158c, 201; **hooggebeend**: *hoog gabinda* [*koe*], O 169; *oeg gabint*, P 63, 199; *ōégabintə* [*koe*], P 70; *ūūgabint*, P 60; *ōēgabīēntə*, P 171; **hoogbenig**: *hoogbeenəga*, K 165, 187; *oogbeenəga*, K 151; *ōēgbienəga*, K 283; **hoogbeen**: *ōēgbiejən*, P 112; **hoogbener**: *hoogbeenər*, K 151; *hōojgbēenər*, K 135; *hōōgbēendər*, I 79; *hōōgbendər*, L 92; **hoogbindər**, K 183, L 242; *hōōgbindər*, K 167; *hōgbindər*, L 144, 149; *hōgbjindər*, L 235; **hoog van voet**: het type *ze is wat hoog van voet* in K 265; **hoog van de grond**: *hooch van də grōnt*, K 184a; *hōech van də gront*, K 241; *hōech van də gront*, P 144; *ōēch fan də grōnt*, P 81; **hoge benen**: [*koe met*] *hooga beena*, K 183b; *hōēch ob də biēnə*, P 13; **hoog op de poten**: *ōōch op zən pōēta*, I 118; *ōwch op dər pōwta*, K 178*; *hooch óp dər pootə*, K 183; *ūūch ūūp ēēr pūuta*, P 28; *hoech vā poewata*, P 100; *op hooga pootə*, K 216a; *ən oegə pōet*, P 69; **hoog gepoot**: *hoegə gapoeta*, P 148; *hoewch gapoewata*, P 148; **hogepoter**: *oegə pōetər*, I 269; **lang**: *langə* [*koe*], K 165; **lang gebeend**: *lānggəbjēnt*, P 28; **lange benen**: *langk oēbdər biejanə*, K 268; *mē laang bēēn*, L 263; **langbener**: *langbeendər*, K 172, 179a; *langbendər*, L 159b, 160; *langbindər*, K 166, 183, L 144, 177c, 200; *langbēēndər*, K 0153, 173b, L 180b; *lang beejndər*, L 149; **met lange poten**: *mee lāngə pōēta*, K 355; *mee lāngə poewata*, P 25; *mē langə pōēta*, P 72; *meej lang pōēt*, L 285; [*die heeft*] *lang pauwta*, L 237; *lāngə pōēta*, K 287; **langpoter**: *langpootər*, K 236, 256; *lāng-pōetər*, K 247; **te lang van poten**: *tə langk van pōēta*, K 283; **langpoot**: *lāngpoewat*, K 357; *langpōet*, P 86; **langmidder**: het type *langmidder* in L 261; **groot**: *grootə* [*koe*], K 184a, 187, 194, L 180, 200, 258, P 99; *grōōta* [*koe*], L 91b, 228; *grōēta* [*koe*],

1.1.1.2.

P 163; *grôetâ* [koe], K 191, 231, 234, 250, 274, P 28, 154; *groewata*, K 340; **te groot**: het type *ze is te groot* in K 265; **licht**: *lichtâ* [koe], K 176, L 238; *lochtâ*, K 135, 145a, 147, 183, 220, L 92, 93, 153, 188, 199, 200; *locht van lijf*, K 180; *lòchtâ* [koe], L 184, 203b, 235; *lòchtâ* [koe], K 143, 165, 166, L 183, 186, 235; *lòochtâ* [koe], K 146; *loochtâ* [koe], K 143; *loechtâ* [koe], K 161; **rijs**: het type *rilse koe* in L 200, 233; **ondiep**: *ondiepa* [koe], K 124a, 136a, 137, 148, 151, 161, 163, 175a*, 177b, 182, 186, 188, 194, 201, L 145, 160, 242, 264; *òndiepa* [koe], K 183, 218; *òndiepa* [koe], K 309; *òndiēpa* [koe], K 177b, L 159; *ondieppa* [koe], L 207, 235, 264; *òndieppa* [koe], L 183; *òndie:pa* [koe], I 268a, 271; *òndie:pa* [koe], met klein borststuk, achter de voorste poten tot 1.60 m. lang, K 268; *òndiepa* [koe], K 244; *òndiēp*, hoge poten hebbend, Elemans 168; **ze is niet diep genoeg**: het type *ze is niet diep genoeg* in K 265; **met verdiep**: [koe] *mee vardeep*, P 13; **opgeraapt**: *òpgeraptâ*, L 207; *upgeròpta* [koe], K 246; **rank**: *rankâ* [koe], K 176; **scherp**: *scherpâ* [koe], K 304; **slap**: *slàpâ* [koe], K 276; **opgeschoten**: *opgeschootâ* [koe], P 2; *upgâschootâ* [koe], K 264, 339; **kemel**: *keemal*, O 162, P 35a; **steil**: (?) *steel*, K 341a; **opschieter**: *òpschieter*, P 134; **geit**: *gèet*, K 299; **geitachtig**: *gèet-àchtaga*, K 318; **geitebenen**: [*ze heeft*] *gèetabiēnâ*, K 299; **riep**: *riēpâr*, P 60; **reiger**: het type *reiger* in L 242; **ooievaar**: *oojvar*, L 263; **zaagstoel**: *zaagstoel*, O 162; **preekstoel**: *prêkstoel*, O 162; **beenderman**: *bènderman*, L 241; *beenderman*, L 241; **stiechel**: *stiēchal*, P 93; **steltloper**: *stèlt-lòepar*, P 41; *stèltlòewapâr*, K 302; *stèltaloe:par*, I 270; *stèltaloe:par*, K 307; *staajt-lòēpar*, P 81; **stelpoot**: *stèltpòēt*, P 103; *iēn up stèltpoewata*; P 27; **krak**: *krak*, P 88; **paardachtig**: *pjévréchtaga* [koe], K 241; **hooggemikt**: *hòdggemikta*, K 169; **windschepper**: *wéjntschöppâr*, L 99; **er kan veel wind onderdoor**: *daor vlieg veul wient ondâr*, K 177b; *er gaot veul wient ondâr dur*, K 178*; *et woajt er ondâr dur*, K 216a; *doe kan vejl wint ondârdòr*, P 199; *dâr gaot veul wint ondârdeur*, K 179a; *dòr ga veul wejnt ondâr dur*, L 200; *daor waajt dâ wient ondârdeur*, K 157; [koe] *waor veujl wènt ondâr deur kan*, K 183; [koe] *wòr veul wient ondâr dòr kan*, L 184; *iēn wó data wint gòēt ondârdeu kan*, K 299; [koe] *waor veul wint ondâr deurgaot*, K 182; *koe waar de wind ondâr doorgaat*, K 291; **er kan te veel wind onder door**: *dao kan tâ veul wint ondârdòr*, L 285; *daor waajt tâ*

veul wient ondârdeur, K 178; *er gaat te veel wind onder door*, K 137; **je kijkt er onder door**: *gâ kèkt er wa veul ondârdur*, L 235; **met lange stekken**: *mê langâ stèkhâ*, K 267; **zonder lijf**: *zòndâr làaf*, P 134.

KOE MET KORTE POTEN

Kurzbeinige Kuh – short legged cow – vache à courte patte (N 3, 35)

diep: *dīēpa* [koe], I 79, 118, 221, 268a, 271, K 100a, 124a, 125a, 128, 133a, 135, 136a, 137, 143, 146, 147, 148, 151, 0153, 157, 160, 161, 163, 165, 165a, 166, 167, 175a*, 176, 177b, 178, 178*, 179a, 180, 182, 183, 184, 184a, 185, 186, 187, 188, 188a, 191, 194, 216a, 218, 241, 244, 246, 264, 268, 273, 274, 299, 304, 322, 329, L 92, 93, 100, 145, 149, 153, 159, 160, 180b, 184, 185, 186, 187a, 188, 199, 201, 204, 204a, 233, 235, L 242, 244, 261, 264, O 169, P 2, 77, 99, 103; *diepa* [koe], I 269, K 210, 282, 302, 309, 318, 339; *diep* [koe], K 176; *diēpa* [koe], K 145a; *dīēpa* [koe], K 220, L 99, 159b, 203b; *dieppa* [koe], L 183, L 200, 205, 207, 235, 258, 263, 264; *deēpa* [koe], L 285, P 134, 163, 199; **ondiep**: het type *ondiepe koe* in K 268; *òndiēpa* [koe], L 177; **klein**: *klèjn* [koe], I 102a, K 184a, 194, L 91b, 144, 180; *klèén* [koe], K 185, 234; *klèèn* [koe], L 149, 200; *klèén*, L 228; *klèng* [koe], K 268; *klàn*, K 340; *klaan* [koe], P 95, 154, K 250; *klààn* [koe], K 351a; **kleintje**: *klèéntjâ*, K 231; **laag**: *laaga* [koe], K 268; *laoga* [koe], K 124a, 158c; *lèèga* [koe], K 338; *lèég* [koe], I 102a; *lèega* [koe], P 134; *lèech*, K 287; *liega* [koe], P 82; *liēga* [koe], K 330, P 10, 63, 125; *liēga* [koe], I 221, K 307, 324, 341a, P 14, 25, 69; *liēga* [koe], I 275, K 273, O 72; *lèuga* [beest], P 145; **laaggebeend**: *liēgabiēntâ* [koe], P 70; **behangen**: het type *behangen koe*, in L 186; *bhangâ* [koe], P 199; **bezonken**: *bazonkâ* [koe], K 165; **geblokt**: *gablokta*, K 262; *gablokta* [koe], P 35a; **gestopt**: *gastòpta* [koe], L 241; **straf**: *strâffa* [koe], K 276; **kort**: het type *korte koe* in K 172; *kurtâ* [koe], I 118; **kortgebeend**: *keutgabiēnt*, P 199; *kat gâbiēngtâ* [koe], O 274; **kortgepoot**: *kat gâpoewata* [koe], P 148; **kortpoot**: *kètpòēt*, P 86; **kortpoter**: *kortpòōtâr*, K 0153; *kurt-pòētâr*, K 247; **korte poten**: [koe] *mee kâta pòēta*, K 335; [koe] *mê kòtta pòēta*, P 72; *die hi mar korta pojt*, L 237; **kleinpootje**: *klèēpòēkâ*, K 357; **zwaar**: *zwaor* [koe], L 238; **kort gedrongen**: *kâta gâdroenga*, P 60; **bochel**: *bòchal*, K 302;

broek: *broek*, P 41; **boksje:** *bukskan*, O 162; **blokje:** *gōē blokška*, K 341a; **goed-gemaakt:** *gōēj gamókta*, P 88; **kort aan de grond:** *kort an da gront*, L 261; *kort aon da gront*, K 183b, L 200; *kort aan da gront*, K 179a; *kòt an da grònt*, P 112; *kòrt anna groont*, L 285; **diep bij de grond:** *diep bèj da grònt*, K 184a; **diep aan de grond:** *diep aon da gront*, K 174; **aan de grond:** *aon da gront*, K 133b, 241; **laag bij de grond:** *liech baa da grònt*, K 283; **laag tegen de grond:** *liech téjga da grònt*, K 287; *liech téjga da gront*, P 144; *liech teega da grònt*, K 295; *liech teega da grònt*, K 299; *liech tégga da gront*, K 307; *liējach tegga da grònt*, P 41; *liējach teega da groont*, K 267; *liēga téjgē da grònt*, P 81; **laag aan de grond:** *leech aan da gront*, K 236; *leech on da gront*, K 165; *liēch on da grònt*, P 63; *liech on da gront*, P 28; *das iēn liēch oon da grònt*, P 27; **laag van lijf:** *laoch van lijf*, K 178*; **met lage zak:** *mé na liēga zak*, P 4; **zonder verdiep:** [*koe*] *zòndar vardeep*, P 13; **met veel verdiep:** *iēn mé feul vardiēp ob da zàk of òpt làdjaf*, O 72; **de wind waait er overheen:** het type *koe* waar de wind overheen waait in K 291; **sterk gestapeleerd:** *stàrk gèstàpələéjēt*, P 93; **korte ondergrond:** het type *horte ondergrond* in K 179; **zwaar slag:** *at is zwaor slag*, K 179a **met veel lijf:** [*koe*] *mee veul lijf*, L 255; **beneden de maat:** *zə is wa bəneejən da maot*, L 235.

VLEKPOOT

Kuh mit einem roten Fleck auf dem Bein – cow with a red blot on the leg – vache avec une tache sur la patte (N 3, 30)

[Koe met rode vlek op de poot. Een dergelijk rund wordt volgens Elemans niet in het stamboek ingeschreven. Dit wordt bevestigd door respondenten in K 125a, 165, 187 en L 241.]

vlekpoot: *vlekpoot*, K 125a, 136a, 137, 145a, 148, 151, 165, 184a, 185, 194, 330, L 159, 200, 207, van een vlekpoot spreekt men wanneer deze rode vlek geheel omgeven is door witte haren en beneden de hiel voorkomt L 235, 242, 258; *vlèkpoot*, K 166, 187, L 149, 261; *vlèkpoot* K 165, 183, 184a, 194; *vlèkpóót*, K 143; *vlèkpōót*, K 163; *vlèkpòót*, K 182; *vlèkpòót*, I 79, K 133b, 137, 143, 146, 169, 175a, 177b, L 133a, 145, 160, 180b, 184, 200, 228, 235, 244; *vlèkpòót*, K 147, 167, 178, 180, 183b, 186, 216a, 220, L 91b, 93, 144, 149, 180, 184, 186, 187a, 200, 203b, 235; *vlèkpòót*, K 165, 184, L 159, 159b, 177c,

185, 200, 238, 242; *vlèakpòót*, K 0153; *vlèkpōēt*, L 100; *vlèkpōēt*, P 144; *vlèkpōēt*, L 92, 153; *vlèkpōēt*, K 241, P 70; *vlèkpōēt*, L 99, 285; *vlèkpōēt*, K 210; *vlèkpoe:t*, Elemans; *vlèékpōēt*, K 191; *vlèkpojt*, K 100a; *vlèkpaot*, L 207, 264; *vlèkpawt*, L 237; *vlèkpout*, L 241; *vlèkpówt*, L 205; *vlèkpòwt*, L 235; *vlèkpòwwat*, L 183; *vlèkpówwat*, L 243; *vlèkpoewat*, K 351a; *vlèkpoewat*, K 267; *vlèkpwót*, K 125a; *vlèkpwòót*, K 188a; *vlèkpwōēt*, K 143; *vlèkpwòēt*, K 143; **plakpoot:** *plakpoot*, K 179; *plàkpōēt*, P 93; **plekpoot:** *plekpoot*, K 236, L 188; *plekpoet*, P 148; *plekpoet*, P 88; *plèkpōēt*, K 283; *plèkpōēt*, P 86; *plekpoe-wat*, K 310; *plekpoojt*, P 82; *plekpoejt*, P 10; *plekpówt*, L 233; *plèkpūūt*, P 60; **hoppelpoot:** *hòppəl-pōēt*, K 273; **roodpoot:** *ròópōót*, P 2; bij de volgende opgaven is het zelfstandige naamwoord niet gedocumenteerd; **geplekt:** *gəplèkta*, K 274, 283; *gəplèkta* [*koe*], K 339, P 100; *gəplèkta* [*poot*], K 295, 322, O 72, P 25, 134; **gespikkeld:** *gəspìékaldə* [*poot*], O 72; **bont:** *bontə* [*koe*], L 232; **rode vlek:** *roej vlek*, K 250; [*koe met*] *roej vlèkka*, P 69; **met een rode plek:** [*koe met een*] *roej plék*, P 154; [*koe met een*] *roewə plék*, K 340; **met een vlek op z'n poot:** het type *met een vlek op z'n poot* in K 151; **poot met vlekken:** *pōēt mee vlèkka*, K 234; **rood getekend op de poot:** *rooj gəteekənt optən poot*, K 179a; **voze plek:** [*koe met een*] *vòssə plék*, P 72.

KOEIEPOTEN MET VEEL VLEKKEN

Mit Flecken bedeckte Kuhfüsse – cow-legs with many patches – jambes des vaches avec beaucoup de taches (N 3, 31)

vlekpoot: *vlekpoot*, K 125a, 136a, 165, 185, L 159; *vlèkpōót*, K 165; *vlèkpòót*, I 79, L 180b, 184, 235; *vlèkpòót*, K 183b, L 144, 186, 235; *vlèkpòót*, L 285; *vlèkpwót*, K 125a; *vlèkpòwt*, L 233; *vlèkpááwt*, L 237; *vleekpoot*, K 187; *vleekpòwwat*, L 183; de volgende zijn meervoud *vlekpootə*, L 159; *vlekpwòota*, I 102a; *vlèkpòòta*, L 91b; **plekpoot:** *plèkpōēwat*, K 267; *plèkpwiēt*, P 10; **modderpoot:** *mòddərpōēt*, K 244; *muudərpōēwat*, K 310; de volgende zijn meervoud *modderpootə*, K 179a; *modderpòòta*, K 133a, 0153, L 145; **tijgerpoot:** *tiēgərpōót*, L 242; de volgende zijn meervoud *tijgerpootə* K 151; *tiēgərpòòta*, L 185; *tiēgərpòòta*, K 283; **kankerpoot:** de volgende opgave is meervoud *kankərpòòta*, K 341a; **hoppelpoot:** de volgende

1.1.1.2.

opgave is meervoud: *hóppalpówato*, K 357; **spikkelpoot**: de volgende opgave is meervoud: *spiëkkalpöëwato*, P 27; **sproetpoot**: de volgende opgave is meervoud: *sprōēt-póéta*, K 251; **vlekbeen**: de volgende opgave is meervoud: *vlëkbeena*, K 183; **modderbeen**: *moddərbeen*, K 184a, 194; *moddər-béén*, L 144; *moddərbiēn*, L 100; *móddər-biēn*, P 144; de volgende zijn meervoud: *moddərbeena*, K 100a; *moddərbeenən*, K 137; *moddərbiēna*, K 137, 163, 175a*; *boddərbiēna*, I 102a, K 102, 157, 176, 186, 190a, L 228, 258; *móddərbiēna*, K 210; *moddərbiēna*, K 184a, 194; *moddərbiēna*, K 176; *móddərbiējəna*, K 351a; *moddər-bijn*, L 205; *modderbenen*, koeien met gevlekte poten, K 173 hs. Vos; **tijgerbeen**: de volgende opgave is meervoud: *tiēgər-beena*, K 148; **zwartbeen**: *zwärtbjien*, K 201; **moosbeen**: de volgende opgave is meervoud: *móðwsbiēna*, P 70; **tijger**: *tiēgər*, K 146, 178, 236; **hoppel**: *hóppal*, K 268; *hóppal*, K 268; *hóbbel*, K 307; *hóppel*, Tuerlinckx; *hóppel*, bonte koe, wit en zwart gevlekte koe, Corn. Vervl. A.; *hóppel*, geplekt, vooral wit en zwart, Corn. Vervl.; **spikkel**: *spiikkəl*, K 183; **blaor**: *blaor*, P 41; **trier**: *trier*, K 184; **'n bonte**: *unən bonta*, K 183, L 159; bij de volgende opgaven zijn de zelfstandige naamwoorden „poot”, „been” en „koe” niet gedocumenteerd: **bont**: *bontə*, K 174; *bóntə*, K 182; **baggerbont**: *baggər-bóntə*, K 135; **modderbont**: *moddər-bont*; **vuil**: *vəl*, K 268; *veul*, K 231; **gevekt**: *gəvléktə*, K 184a, P 134, 145; **geplekt**: *gəpléktə*, K 248; *gəpléktə*, K 274, 283, 333b, 340, O 72, P 69; *gəpléktə*, P 88; **geplakt**: *gəpláktə*, P 93; *gəpláaktə*, P 100; *gəplákt*, De Bont; **getijgerd**: *gətiēgərdə*, K 147; *gətiēgərt*, K 143, 216a, L 207, 261; *gətiēkərdə*, L 149; *gə-tiēkərt*, L 203b; *gətiērdə*, K 100a; *gətiērt*, K 166; *gətiēigərt* resp. *gətiējərt*, b. nw. getijgerd resp. getierd, getijgerd, gevlekt als een tijger, wat de grootte van de vlekken betreft, geplakt en goteekənt. De Bont; *gətiēkkert*, „gespikkeld” (cf. du. tigern) (Huisseling) Elemans 31, 74; **gespikkeld**: *gəspiikkəlda*, I 270, K 180, 216a, 236, P 82, 199; *gəspiʔalda*, K 241; *gəspiēkkəlda*, K 250, 295, 302, O 72, P 4, 72; **gebloemd**: het type *gebloemd* in P 2; *gəbloemda*, P 13, 148; *gəbloemt*, K 307; *gəblōēmt*, P 81, 86; *gəblōmt*, K 161, 177b; **gedretst**: *gədrəwtstə*, P 125; *gədrəst*, K 323; *gədrəstə*, K 330; **gehoppeld**: *gəhóppalda*, K 268; *gəhóppeld*, gevlekt vooral wit en zwart, Corn. Vervl.; **gesprikt**: *gəsprikt*, P 127; **gespatterd**: *gə-spóttərdə*, I 275; **getekend**: *gəteekənt*, De Bont; **poot met vlekken**: *póet mee vlëkkə*,

K 234; **veel vlekken**: *veul vlëkkə*, K 167; **met veel plekken**: *mee vul plëkkə*, P 25; *bəvajl plëkkə*, P 154.

STUKKIG, GEZEGD VAN EEN KOE

Grobschlächtig (von einer Kuh) – square-built, said of a cow – solidement charpentée dit d'une vache

[Fors gebouwd.]

(N 3, 96)

waar de opgave bestaat uit bijvoeglijk naamwoord + zelfstandig naamwoord wordt het zelfstandige naamwoord niet gedocumenteerd

stukkig: *stukkəch*, K 124a, L 207, Elemans; *stukkəgə* [koe], K 124a, 125a, 148, 151, 184a, L 93, 99, 144, 150, 159, 160, 183, 187a, 200, 235, 242, P 99; **zwaar**: *zwaar* [koe], K 274, L 180b, 207, Goosse-naerts; *zwaər* [koe], I 268a, 271; *zwoər* [koe], K 101, 133a, 136a, 143, 183, 241, 244, 267, 333b, 351a, L 185, 186, 228, 242, P 28, 70, 165; *zwoər* [koe], P 112; *zwoər* [beest], P 41; *zwoəwəər* [koe], P 163; *zwoərdə* [koe], K 151; **stug**: *stuch* [koe], K 176, L 144, 177c; *stuggə* [koe], I 79, 102a, 118, K 125a, 135, 0153, 157, 161, 163, 165, 166, 174, 178, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 190a, 216a, 220, De Bont; *stéugə* [koe], K 310; **grof**: *grof* [koe], L 100, 263; *groffə* [koe], K 125a, 145a, 146, 184a, 194, 236, L 188, 261; *gròf*, Elemans; *gròffə* [koe], K 183, 251, 267, 268; *groof* [koe], L 264; *gròvva* [koe], K 250; *groova* [koe], K 302, 341a, O 162; *gròvva* [koe], P 10; **struizig**: *stròdzigə* [koe], K 234; *stroowazagə* [koe], K 302; **struis**: *strèùjs*, P 60; *strèùzə* [koe], K 338; *stròzza* [koe], P 95; *strowas*, K 268; *struwazə* [koe], K 324; *strowəzə* [beest], K 268; **straf**: *stròffə* [koe], K 318, 340; **geblokt**: *gəblòktə* [koe], K 273, L 235, O 274; **groot**: *groot* [koe], L 244; *grootə* [koe], K 183b; *gròóttə* [koe], K 175a*; *grawtə* [koe], L 237; **sterk**: *sterkə* [koe], P 2, 167; *stèrkə* [koe], K 340; *stèrrakə* [koe], K 324; *steerakə* [koe], P 154; *stéerakə* [koe], K 268; *staarakə* [koe], K 295; **fors**: *fors*, L 200; *forsə* [koe], K 176, L 149; *fòrsə* [koe], K 307; **geknoekt**: *gəknokdə* [koe], P 100; *gəknóGdə* [koe], P 112; **knokig**: *knòókəgə*, I 79; **diep**: *deepə* [koe], P 13; **vierkantig**: *vīər-kantəgə* [koe], O 72; **kloek**: *klòèkə* [koe], P 81; **loemp**: *loempə* [koe], P 77; **best**: *bestə* [koe], K 179; **bruut**: *brūùtta* [koe], I 221; **stevig**: *steevəch*, K 179a; *steevəgə* [koe], L 255; **overbouwd**: *oovərbowdə* [koe], K 194; **mentig**: *mentəchə* [beest],

L 263; *mentach*, L 180b, De Bont; *mèntach*, hs Vissers L 180; **robuust**: *roobuust*, niet voldoende bij elkaar passend in haar delen L 235; **potig**: *pootaga* [koe], L 235; **flink**: *flinka* [koe], K 137, 147; **bezonken**: *bazonka* [koe], K 165; **luig**: *luuga* [koe], P 148; **stiepig**: *stiepach*, L 200; **massaal**: *masaala* [koe], L 233; **goed gemaakt**: *goejgamòkta* [koe], P 60, 69; *gōēgamòkta* [koe], K 355; **goed gevormd**: *gōēgavərməda* [koe], K 355; **goed gebouwd**: *goej gəbaada* [koe], P 148; **goed**: *goet*, zo (kloek en net) gebouwd als zulk dier behoort te zijn Goossenaerts; *goej* [koe], K 191; **breed**: *brîē* [koe], K 291; **kantig**: *kentach*, van koeien gezegd, die goed in het vlees zitten, De Bont; **osachtig**: *osachtach*, gezegd van een koe, wanneer zij van-kop en voorlijf zeer zwaar is en 't uitzicht heeft van een os, Goossenaerts, Corn. Vervl. A.; **lijverig**: *léjvarəch*, De Bont; **vol**: *vol* [in de vang], Goossenaerts; **vlok**: *vlok*, groot en grof, met veel groei-kracht, Goossenaerts; **knook**: *knook*, robuust, niet voldoende bij elkaar passend in haar delen, L 235; **vetlap**: *vetlap*, K 151; **massa**: *massa*, L 180; **bonk van een koe**: *bonk* [van een koe], L 186; **os van een koe**: *os* [van een koe], K 241; **ze staat goed uiteen**: *zə stò gōē òtliēn*, K 244; **ze staat sterk op de poten**: *zə stòò stèrrək tə pōēwət*, K 268; **met goede kwartieren**: *mee choej hòteerə*, K 330; **stuk**: *stuk* [van een koe], K 177b, 246, 265, L 285, P 58; *stuk* [koe], L 149; [een van] *stüük*, I 269; [goed van] *stüük*, P 134; [goed] *stuk*, L 238; [ferm] *stuk*, K 264; **stukkoe**: *stukkoej*, L 159.

HARMONISCH VAN BOUW, GEZEGD VAN EEN KOE

Von harmonischem Körperbau – harmonious in build, said of a cow – harmonieusement bâtie, dit d'une vache (N 3, 92; N 3, 93; N 3, 94; N 3, 95; N 3, 117) wanneer de opgave bestaat uit bijvoeglijk naamwoord + zelfstandig naamwoord is het zelfstandig naamwoord niet gedocumenteerd **behangen**: *bəhangə* [koe], K 125a, 135, 137, 184, 184a, 220, 273, L 200, gezegd als het model van het dier goed is, en het flink in zijn vlees zit, De Bont; **goed behangen**: *goet bəhangə* [koe], K 194, 236, 241; *goej bəhangə* [koe], K 133a, 183, 185; *gōē bəhangə* [koe], K 231; **mooi behangen**: *moj bəhangə* [koe], L 159, 188, 200, 285; *mòj bəhangə* [koe], L 150, 186, 203b, 235; *mooj bəhangə* [koe], K 145a, 166, 176, 182, 183b, 184a, 186, 194, L 100,

144, 149, 153, 177c, 180b, 185, 207; *mòj bəhangə* [koe], L 241; *mòj bəhangə* [koe], L 184, 235; *mòj bəhangə* [koe], K 177b; *mòj bəhangə* [koe], L 99; *mooj bəhangə* [koe], K 151; *mooj bangə* [koe], K 124a; *mòwwie bəhangə*, L 183; *moe:j bəhangə*, Elemans; **schoon behangen**: *schoon bəhangə* [koe], K 166, 183; *schōēwən bəhangə* [koe], K 268; *schōēn bəhangə* [koe], K 231; *schōēn bəhangə* [koe], K 341a; *schōēwəm bəhangə* [koe], K 265; *sjon bəhangə* [koe], L 244; *skon bəhangə*, K 187; **mooi omhangen**: *mooj omhangə* [koe], K 177b; **mooi gebouwd**: *mooj gəbòwəda* [koe], K 0153; *mwoj gəbawəda* [koe], K 125a; **goed gebouwd**: *goet gəbòwəda* [koe], K 194; *goej gəbòwəda* [koe], K 100a, L 242; **schoon gebouwd**: *schōēn gəbaada* [koe], K 307; **evenredig gebouwd**: het type *evenredig gebouwe koe* in L 200; **harmonisch gebouwd**: het type *harmonisch gebouwe koe* in L 200; **mooi gevleesd**: *mwoj gəvljesdə* [koe], K 136a; **goed bevleesd**: *goet bəvleesdə* [koe], K 161; **goed gevormd**: *goe chəvərməda* [koe], K 309; *gōē gəvərməda* [koe], K 355; **gevuuld**: *gəvūūlda* [koe], K 216a, 351a; *goet chəvūlda* [koe], K 241; **gelijnd**: *galijnda* [koe], I 102a, K 124a, 125a, 135, 137, 145a, 151, 157, 165, 174, 176, 291, L 159, 188, 235, 241; *galéjnda* [koe], K 183, L 99, L 183, 207, 235, 238; *galéndə* [koe], I 221, K 166, 184a, 265, 324, 330, P 25; *galéndə* [koe], K 210; *galəngdə* [koe], L 244; *galajnda* [koe], K 125a; *gəlaajnda* [koe], K 244; *galànda* [koe], P 199; *gəlaanda* [koe], K 250, 251; *galòanda*, P 2; *galéjənda* [koe], P 145; *galééənda* [koe], P 144; **goed gelijnd**: *goet galijnda* [koe], K 101, 148, 182, L 186; *goej galijnda* [koe], K 133a, L 144; *gòēt galijnda* [koe], K 220; *goet galéjnda* [koe], K 182; *goej galéjnda* [koe], L 235; *goet galéndə* [koe], K 161; *goe chələnda* [koe], K 299; **schoon gelijnd**: *schoewəng galéndə* [koe], K 274; **mooi gelijnd**: *moojə galijnda* [koe], L 201; *mòj galijnda* [koe], L 235; *moj galijnda* [koe], L 160, 187a; **goede lijn**: *goejə lijn*, K 178, 179a, L 100; [een koe] *meej ən goej lijn*, K 183, 236; [een koe] *meej goej lijna*, K 184; **schone lijn**: *meejən schōēn ləən*, I 269; **mooie lijn**: *mit een mooj lijn*, L 185; *mòj van lijn*, L 159; *mooje lijn*, K 174; het type *met mooie lijnen* in L 200; **met lijnen**: [een koe] *mi lijna*, K 136a; **lijinig**: het type *lijnige koe* in L 93; **goed gespierd**: *goet gaspiedə* [koe], L 200; **gesloten**: *gasloota* [koe], K 137, 236, 241, 264, 276, 304, L 199, 235; *gasloo:tə* [beest], I 221, K 268; *gaslòtə*, L 200; *chasloota*

1.1.1.2.

[koe], K 125a, 135; *gaslàwta* [beest], K 294; **goed gesloten**: *goet gasloota* [koe], I 102a, K 151, 182, 190a, 351a, L 228, 242, P 92; *goej gasloota* [koe], K 136a, 147, 185, 265, 268, L 144, 235, 263, P 2, 72; *goej gaslòdta* [koe], K 250; *gōej gasloota* [koe], K 251; *goet gaslòdta*, K 187; *gòèt gasloota* [koe], K 145a; *gōē gasloota*, P 35a; *goewt gasloota* [beest], L 207; *gòwt gasloota*, L 207; *goj gasloota* [koe], L 180b; *goej gaslòdta* [koe], L 264, 285; *gōèt gaslòdta*, L 238; *goj gasloota* [koe], K 341a; *gōèt gaslòdta* [koe], P 100; *goej gasloowta* [koe], K 183, L 149; *goj gaslòdta* [koe], P 13, 60, 163; *goo gaslòdta* [koe], P 125; *goet chasloota* [koe], K 176, 177b, 183b, 184a, 194, 218, L 93, 149, 232, 235; *goej chasloota* [koe], L 185, 188; *gōē chasloota* [koe], K 210, 231; *gōèt chasloota*, Elemans; *goewt chasloota* [koe], L 200, 235; *gòwwt chasloota*, L 183; *gòèt chaslòdta* [koe], L 177c; *goej chaslòdta* [koe], L 159; *goet chasloowta* [koe], K 165, 166, 184a; *goo chaslòdta*, P 63; *goet chaslòdta* [koe], L 99; *gōej gasloo?ə* [koe], K 310; *goo gaslawta* [koe], P 199; *gòj gaslèùta* [koe], P 28; het type **goed gesloten schouders** in K 100a; **mooi gesloten**: *mooj gasloota* [koe], K 186, L 100; *mòdj gasloota* [koe], K 101; *mòdj gaslòdta* [koe], K 177b; *mooj chasloota* [koe], K 186; **kort gesloten**: *kutgaslòdta*, K 283; **aangesloten**: *aongasloota* [koe], K 179a; **goed aangesloten**: het type *de schouders goed aangesloten* in L 160; **goed aaneengesloten**: het type *goed aaneen gesloten* in K 274; **gemaakt**: *gamòkta* [koe], K 247; **goed gemaakt**: *goej gemaakta* [koe], K 146; *gōē gemaakta* [koe], K 355; *goej gamakta* [koe], P 148; *goet gamakt*, P 154; *goe gamokta* [koe], K 302; *goej gamòkta* [koe], K 330, P 69; *gūūj gamòkta* [koe], K 234; **schoon gemaakt**: *schoewan gamòkta* [koe], K 340; *schoewang gamòkta* [koe], P 95; *schòèn gamòkta* [koe], P 70; **soortig**: *soortaga* [koe], I 78, 79, 268a, 271, K 125a, 135, 136a, 137, 145a, 148, 151, 177b, 182, 220, 236, 241, 248, 262, 264, 265, 268, 291, 299, 302, 304, L 241, P 69; *sòdrtaga* [koe], K 250, P 69; *sòdrtaga* [koe], L 285; *sortaga* [koe], K 165; 176, 179a, 184, 184a, 186, 194, 268, 341a, L 93, 144, 159, 160, 184, 186, 187a, 188, 200, 201, 235, 242, P 86; *sòrtaga* [koe], K 241; *sòrtaga* [koe], K 147, 165, 166, 183, 184a, L 149, 177c, 183; *sòrtach*, Elemans; *sòèrtaga* [koe], K 273; *sòdwrtaga* [beest], P 13; *sootaga* [koe], I 221, 275, O 66a, P 2; *sottaga*, I 269; *sòttaga* [koe], P 134; *sòwtaga* [koe], K 330, P 10; *sawtaga*, P 199; *sòdwtaga*, K 294, P 4, 63; **goed soortige**: *goej soortaga* [koe], K 133a, L 207, 264, 285; *gōej soortaga*, K 246; *goej sòdrtaga* [koe], L 149; *goej sortaga* [koe], K 183b, 184, 185, 190a, L 159, 185, 200, 235, 264; *goej sòrtaga* [koe], L 159; *gōej saataga* [koe], P 144; *goesèùtaga* [koe], P 28; **mooi soortig**: *mooj soortach*, K 124a; *moj sortaga* [koe], L 160; *mòj sortaga* [koe], L 150; **soort**: *soort* [koe], P 77; *sòrt* [beest], P 171; *sòrt*, K 143; *sawt* [beest], P 95, 148, 154; **goed soort**: *goet soort* [koe], L 201; *goej soort*, L 148; *goejə soort*, L 255; *goej sort* [van een koe], K 161, L 237; *goej sòrt*, K 187; *goej sòrt*, K 143, L 100, 263; **best**: *besta* [koe], K 143, 178, L 255; **schoon**: *schòon* [beest], K 101; *schòòn* [type koe], K 146, 188; *schón* [koe], K 167; *sjon* [koe], L 244; *skon* [van bouw], L 237; *schoen*, K 291, P 165; *schòèn* [beest], K 330; *schòen* [koe], O 162, P 112; *schòèna* [koe], K 247; *schòèn* [koe], K 324; *schòèn* [model], K 231, 295, P 88; *schòé* [model], K 244, O 72; *schòe* [model], P 28; *schoewan* [koe], K 267, P 41; **mooi**: *mooj* [type], K 216a, L 233; *moj* [koe], L 261; *mòj* [van romp], L 150; *moe:j*, Elemans; **goed**: *goet* [type], K 184a, 194, 231, L 233; *goet* [van romp], K 157; *goej* [koe], K 101, 138, 143, 191, L 159, 261, P 163; *goejə* [koe], K 160, L 100; *goej* [model], K 101, 167, P 99, 165, 167; *gōēj*, P 163; *gōēj* [koe], K 143; *gōēj*, K 246, P 81; *gōēj* [koe], P 144; *goe* [model], K 338, L 263; *gōē* [model], P 27, 81; *gūūj* [van model], K 234; *gooj*, P 93; **vierkant**: *vierkant*, I 79, v.W. 3, K 100a, 137, 148, 151, 0153, 158c, 165, 165a, 167, 169, 172, 176, 177b, 179a, 182, 186, 188, 220, 231, 283, 295, 357, L 145, 153, 177c, 180, 184, 188, 204, 204a, 207, 233, 235, 237, 242, 258, 261, 263, 264; *vierkanta* [koe], K 151, L 235; *vièrkant*, K 248, 250, 251, 276, L 183, 207; *vièrkànt*, K 339; *vièrkant*, P 86; *vièrkànt*, K 329; *vièrkèènt*, K 244; *vierkaant*, I 102a, K 125a, 128, 133a, 135, 147, 151, 177b, 183, 183b, 184, 185, 190a, L 154, 199, 235; *vierkaanta*, K 174, 188a; *vierkaanta* [koe], I 118, K 158c, 183, 318; *vierkàànt*, K 186; *vièrkaant*, K 183, 185; *vièrkàànt*, K 173b, 201, 267, 273, 274, 285; *vièrkàànt*, K 191; *fierkant*, I 102a; *veerkànt*, P 70; *veerkànt*, P 125; *virhàànt*, K 210; *virhàànt*, K 307; *virhàànt*, K 307; *vierkant*, met vier melkgevende spenen, Elemans 171; *vierkante koe*, koe met vier melkgevende uiers, van Duren K 174; *vièrkènt*, een koe is ..., als ze aan alle 4 spenen melk geeft, Mischgofsky L 95; **mooi vierkant**: *mooj vierkanta* [koe], L 180b; *mooj vierkant*, L 188; *mooi vierkant*, K 133b; **goed vierkant**: *goet vierkant*,

L 159, 160; **goej vierkanta** [koe], L 159; **gò(j)éé véérkanta**, P 10; **vierkant goed**: **vièrkànt gòèt**, K 318; **vièrkànt gòē**, P 28; **vièrkànt goe**, K 309; **fièrkant choe**, K 274, 282; **vièrkant gòèt**, P 93; **virhànt goet**, K 241; **vujrkáánt gòewt**, P 145; **pront vierkant**: **pront vierkant**, L 228; **vierkant eerlijk**: **vierkant irluk**, L 200; **vierkant eerlæk**, L 144; **vierkant éêrluk**, L 159b; **vierkant zonder gebreken**: **vierkant zondər gobrèèkə**, L 185; **vierkant in orde**: **veerkant ièn ordə**, K 330; **vierkantig**: **vierkantəch**, L 200, L 244, P 2, 58; **vièrkantəch**, K 166; **vièrkantəch**, P 13; **vièrkantəch**, O 72; **vièrkòntəch** [beest], P 14; **vierkaantəgə** [koe], K 133a; **vièrkáántəch**, K 355; **vièrkáántəgə** [koe], K 268; **vièrkáántəch**, P 14; **vièrkáántəgə** [koe], K 264; **vièrkántóch**, K 341a; **virhàntəch**, K 283; **vièrkantəgə**, K 299; **virhantəgə** [koe], K 304; **virháántəgə** [koe], K 265; **veerkantəch**, P 199; **veerkántəgə** [koe], P 72; **veerkáántəgə**, P 63; **vierkantig goed**: **vierkantəch goet**, P 99; **vièrkántigoet**, P 41; **veerkántgòewt**, P 95; **véèrkantəch gòèt**, P 144; **schoon vierkantig**: **schoewən vièrkantəchə** [koe], K 302; **vierkantig blok**: het type **vierkantige blok** in: P 103, O 169; **goed vierkantig gemaakt**: het type **goed vierkantig gemaakt** in K 296; **kant**: **kant**, K 338; **diep**: **dīēpə** [koe], L 159; **diep**, met fel ontwikkelde borst en borstkas, waarbij dus ruim plaats is voor hart en longen, Goossenaerts; **egalig**: **eengaləch**, K 180; **mooi egalig**: **moj eegalləgə** [koe], L 187a; **galant**: het type **galante koeien** in K 291, P 10; **driekantig**: **dréèkaantəch**, K 307; **eerlijk**: **eerlijk**, L 199; **eerlijkə** [koe], K 194, 236; **eerlækə**, L 200; **eerlækə** [koe], K 184a; **èrlijk**, L 150; **irlæk**, L 261; **irlijkə** [koe], L 241; **jirlijkə** [koe], L 235; **iérlék**, P 112; **iérluk**, K 133a; **iérləkə** [koe], I 221; **iējor-ládkə**, K 296; **rondom eerlijk**: **róntəlum èèrlæk**, L 91b; **rondəlum èèrlijk**, L 180b; **róndóm èèrlæk**, K 143; **rondəlum èrlijk**, L 93; **róntəlum èrluk**, K 187; **róndóm (i-)jé-læk**, K 143; **doodeerlijk**: **dóodèerlijk**, K 145a; **doewnt ierlijkə** [koe], L 186; **volmaakt**: het type **volmaakte koe** in L 180; **vólmaktə** [beest], L 263; **volmaaktə**, K 262; **mals**: **maalsə**, O 162; **fel**: **fellə** [koe], I 270; **gedraaid**: **gədrèjədə** [koe], L 159; **goed gedraaid**: **goej gədraajdə**, K 143; **mooi gedraaid**: **moj gədrèjədə** [koe], L 91b; **gerekt**: **gərektə** [koe], K 216a, P 77; **gə-réktə**, P 63; **gestrekt**: **gəstréktə** [beest], K 265, P 95; **mooi gestrekt**: **moj gəstréktə** [beest], L 180b; **grof**: **groffə** [koe], K 146; **typisch**: **tiēpiēsə** [koe], K 201; **type**: **tiē** [van een beest], K 294; **tiēpə**, K 184a, 194;

slank: **slangkə** [koe], K 241; **geblokt**: **gəblóktə**, I 269; **gəblóktə**, P 35a; **gəblóktə** [koe], K 310; **schoon geblokt**: **schoewən gəblóktə**, P 41; **pront**: **prontə** [koe], L 241; **próntə** [koe], K 179a; **vast**: **vaastə** [koe], L 200; **vāast**, L 186; **goed vast**: **goejə vastə**, K 124a; **perfect**: **perféktə** [beest], K 302; **gezond**: **gəzòndə kúúij**, K 234; **hollands**: **óllənsə** [koe], K 287; **knap**: het type **knappe** [koe] in, L 235; **korrekt**: **kórréktə** [koe], I 270; **prima**: het type **prima** [beest], in L 255; **eersteklas**: **iēstəklas**, P 41; **iēstəklas**, P 27; **vertrouwd**: **vətrəuwədə** [koe], L 154; **vətrəwt**, K 136a; **stamboek**: **stambuk** [vee], K 291; **elite**: **éllūúttə** [dieren], K 291; **gedrongen**: **gədròéngə** [koe], K 299; **lief**: **liēvə** [koe], K 241; **vollendig**: **vólləndəgə**, O 162; **harmonisch van bouw**: het type **harmonisch van bouw** in K 175a*; **goed ineengestoken**: **goet èniēngəsteeke**, P 112; **getrokken**: **gətrókkə**, Elemans; **royaal van boven**: **riejaal** [beest] **van boovə**, koe met goed ontwikkeld exterieur L 235; **heeft 't overal zitten**: het type **die heeft 't overal zitten** in K 133b; **in goede conditie**: het type **in goede conditie** in K 184a, 194; **goed van maaksel**: het type **goed van maaksel** bij Goossenaerts; **van goed ras**: het type **van goed ras** in P 112; **schoon van uier**: het type **schoon van uier** in K 307; **met goede uier**: het type **met goede uier** in K 330, P 86, 99; **met goed achterhand**: het type **met goed achterhand** in K 175a*; **met goede billen en borsten**: het type **met goede billen en borsten** in L 180; **zonder zak**: **zòndər zāk**, P 145; **gelijklopend**: **gəldəklóēpəndə** [koe], K 324; **gewenste rastype**: het type **gewenste rastype** in K 184a, 194; **met mooie rug**: het type **koe met mooie rug** in K 178a*; **met een schone rug op**: **ménəschòēwənə rug óēp**, K 268; **rechte rug**: **réchts rúúij**, K 295; **goede rug**: het type **goede rug** in L 233; **schoon recht**: **skon rèèchtə** [koe], K 187; **gelijk een tafel**: **lak een tafəl**, P 82; **zonder fouten**: [koe] **zòndər fədtə**, P 35a; **voor 100 procent**: **vur 100%**, L 264; **er mankeert niets aan**: **dóə mánkeert nēē èffəndəf niēks óan**, K 340; **er hapert niets aan**: **dər háəpərt niēks óan**, K 241; **ze komt bij**: het type **ze komt bij** in: K 143; **aan de tijd**: **aan dən tijt**, I 79; **zit goed in elkaar**: het type **zit goed in elkaar** in K 184a, 194, L 159; **ziet er goed uit**: het type **ze ziet er goed uit** in L 238; **staat goed uiteen**: **zə stò gòē óótiēn**, K 244; **past goed bij elkaar**: **ət paast goet bè məkəvəvə**, K 146; **overal vast ineen**: **zis óovvəvəl vást inēn**, K 244; **goed gestopt**: **goet gəstóptə** [koe], K 183; **mooi vol achter de schouderbladen**: het

1.1.1.2.

type *mooi vol achter de schouderbladen* in L 180; **gewichtig**: het type *gewichtig* in P 86; de volgende opgaven zijn zelfstandige naamwoorden: **prijkskoe**: *prijkskoej*, K 256; *préeskoj*, P 100; **prijksbeest**: *pròajasbiest*, P 72; *préesbiējast*, P 100; *prēzbiēst*, K 247; **prijkskampkoe**: *préeskaampkəj*, K 274; **keurbeest**: *kèurbīest*, P 72; **vleeskoe**: *vleskoew*, L 233; **modelkoe**: *mədèlkoej*, K 183, 274; *moodelkoej*, L 261, P 2, 10; **model**: *mədél*, K 183; **commerciebeest**: *kómersbiēst*, P 86; **commerciekoe**: *kómérskəj*, K 355; **blok**: *zə is nən blók*, P 82.

KOE MET MOOIE BILLEN

Kuh mit schönen Hinterbacken – cow with beautiful buttocks – vache aux belles fesses

(N 3, 91; N 3, 97)

wanneer de opgave bestaat uit een bijvoorbeeld naamwoord + een zelfstandig naamwoord, wordt het zelfstandige naamwoord niet gedocumenteerd

gedraaid: *gədraajt* [beest], K 135; *gədraajdə*, P 103; *gədraoda* [koe], P 167; *gədrooda*, P 77; *gədroojdə*, K 236; *gədròdət*, K 276; *gədròdada* [beest], P 14, 112; *gədròdjədə* [koe], K 241; *gədroowədə* [koe], P 1, 45, 163; *gədròdda* [koe], P 88; *gədréējə* [koe], L 93; *gədrèējə* [koe], K 241; *gədròējə* [koe], P 144; **mooi gedraaid**: *mooj gədraajdə* [koe], K 147, 177b, 186, L 149; *mooj gədraajdə*, L 285; *mooj gədraojdə* [koe], I 118, K 125a, 148, 165, 183b, 357; *mooj gədrèējə* [koe], K 165, 166, L 144, 177c, 207; *mooj gədrèējə* [koe], L 159, 160, 188, 235; *mòéj gədrèējə* [koe], L 99; *mòwwie gədrèējə* [koe], L 183; *mooj gədréējə* [koe], L 200; *mooj gədréjə* [koe], L 184; *mooj gədrèjə* [koe], L 91b; **schoon gedraaid**: *schoon gədraajdə*, K 183; *schòèn gədraojdə* [koe], K 248, 307; *schoon gədrèējə* [koe], K 166; *schon gədròwədə* [koe], P 134; *schoewən gədròwət*, K 282; *schoon gədròwədə* [koe], K 264; *schoewəng gədròwədə* [koe], K 265, 268, 274; *schòèn gədròwədə* [koe], P 28; *schoewəm gədròwədə* [koe], K 310; *schoen gədròdjt*, P 199; *schòèn gədròdjədə* [koe], K 210; *schòèn gədròdjədə* [koe], K 231; *schòèng gədròjə*, K 246; *schòèn gədròdət*, K 282; *schòèn gədròdda* [koe], I 221, K 234; *schüün gədròdda*, P 60; *schòèn gədròdda* [koe], P 13; *schòèn gədròdada* [koe], K 341a; *schoewəng gədròdda* [koe], P 95; *schoewən gədròdada* [koe], P 148; **goed gedraaid**: *goej gədraajt* [beest], K 184; *goo gədraowənt*, P 134; *goej gədròjə* [koe], P 148; *goej*

gədròdjədə [koe], K 244; *goej gədròdada*, P 112; *goej gədròdada* [koe], P 2; *goe chədròdət*, K 294; *goej gədròwədə*, K 268; *goej gədrèjə* [beest], L 153; *goet gədrèjə*, L 261; **dik gedraaid**: *dik gədròdada*, K 283; **gebild**: *gəbildə* [beest], L 207, P 100; **goed gebild**: *goet gəbilt*, K 125a, K 0153, K 179a, 186, 187, 236, 265, L 144, 242, P 165; *gòət gəbilt*, L 186; *goe gəbilt*, K 355; *gòè gəbilt*, K 273; *goewt gəbilt*, L 235; *goet gəbildə* [koe], K 148, 166, 182, 264, 340, 351a, P 92; *gòət gəbildə* [beest], P 13; *goej gəbildə* [koe], L 244, P 99, 148; *goj gəbildə*, P 93; *gòj gəbildə*, K 294; *guj gəbildə*, K 296; **schoon gebild**: *schoewən gəbildə*, K 296; *schòèn gəbildə*, K 296; *schoon gəbeeldə* [koe], L 242; **mooi gebild**: *mooj gəbilt*, L 159; *mooj gəbildə* [koe], L 187a; *mooj gəbilt*, L 91b; **diep gebild**: *dīèp chəbilt*, I 269; **fel gebild**: *fél gəbèlt*, P 112; **uitgebild**: het type *uitgebilde koe* in K 145a, 182; *utgəbilt*, goede en lange billen hebbend, De Bont; *òtgəbildə* [koe], K 166; **goed uitgebild**: het type *goed uitgebild* in K 143, 146, 165; **mooi uitgebild**: het type *mooi uitgebilde koe* in K 133b; **afgebild**: *afgəbildə* [koe], K 302; **goed afgebild**: *gòj afgəbildə* [koe], K 302; **laag afgebild**: *liég afgəbilt*, K 299; **aangebild**: het type *aangebild* van koebeesten waarvan de billen lang zijn, – een goede eigenschap –, bij Goossenaerts; **goed aangebild**: *gòwt angəbilt*, L 207; *goet aongəbilt*, K 176; **mooi aangebild**: *mooj aongəbilt*, L 199; **doorgebild**: *doorgəbilt*, L 200; **gemaakt**: *gaməktə* [koe], L 199; *gamòktə* [koe], P 27, 60; **schoon gemaakt**: *schòèn gamòktə* [koe], K 324, P 70; **goed gemaakt**: *goet gaməktə*, P 154; *goej gaməktə* [koe], P 148; *goet gamòktə* [koe], K 264; *goej gamòktə* [koe], K 329, O 162; *gòè gaməktə* [koe], K 355; *gòè chəməktə* [koe], O 72; *gòət gamòktə*, P 10; *guj gamòktə*, K 299; **mooi gemaakt**: *mooj gamòktə* [koe], K 174; **goed gebroekt**: *gòèt gəbròèktə* [koe], P 100; **geblokt**: *gəblokt*, K 338; *gəbloktə* [koe], K 185; *gəblòktə* [koe], K 251, P 35a; *gəblòktə* [koe], K 309; **goed geblokt**: het type *goed geblokt* in K 101; **schoon geblokt**: *schòèn gəbloktə* [beest], K 220; **mooi gebouwd**: het type *mooi gebouwde koe* in K 179a; **mooi gevuld**: het type *mooi gevuld* in K 174; **goed gesloten**: *gòè gəslootə*, P 35a; **goed gevormd**: *goe gəvəramdə* [koe], K 355; **goed behangen**: *gòèt bəhangən*, L 186; **breed**: *breej* [koe], L 264; **mooi breed**: *mòój breej* [koe], K 133a; **goed breed**: *goej breej* [koe], K 167; **goed**: *goej* [koe], K 167, 191; *goeja* [koe], K 178; **schoon**: *schoon* [koe], K 183; *schòon* [koe], L 261; *schòón* [beest], K 163; *schoen* [koe], P 165; *schòèn*

[koe], K 273; *schwòn* [koe], K 143; *schwoonə* [koe], I 102a, K 176; *schon* [beest], L 255; **vierkant**: *vierkants* [koe], K 151; *viëvkaants* [koe], K 183; **schoon vierkant**: *skon vierkant*, K 187; **goed vierkant**: *goeja vierkants* [koe], K 173b; **mooi vierkant**: *mooja vierkants* [koe], K 161; **vierkantig**: *viëvkants*, I 269; *vierkantaga* [koe], K 186, 262; **soortig**: *sortaga* [koe], K 268; **mooi soortig**: *mooj soortach*, K 124a; **goed soortig**: *goej soortaga* [koe], K 133b; *goej sortaga* [koe], L 159, 185, 233; **dik**: *dikkə* [koe], K 151, 201, 268; **volmaakt**: *volmokts* [koe], K 185; **uitgerust**: *èutgerustə* [koe], K 147; **vol**: *nə volla*, K 176; **fel**: *fèllə* [koe], K 283; **billig**: *billach*, K 276; *billach* [beest], K 147, 160, L 99, 100; *billaga* [beest], I 102a, K 151, 165, 167, 176, 183, 294, 324, L 144, 150, 177c, 183, 207, 235, 244, 263, P 77, 125, 134; **kontig**: *kontach* [beest], K 133a; **konterig**: *kontars*, K 137; **grof**: *groffa* [beest], K 174, 188; **goede billen**: [ze heeft] *goeja billa*, K 178, L 238; [ze heeft] *goej billa*, K 244; *meej goj billa*, K 241; *mi goej billa*, L 235; *mé goj billa*, P 95; het type *goed in de billen* in L 150, 180b; het type *goed van billen* in K 177b; [er zit] *nə goejan bil in*, L 159; *meej goej billa*, K 183; **mooie billen**: *met mooja billa*, K 175a*; *meej mooj billa*, K 183, L 180; *mooja billa*, L 200; **schone billen**: [koe met] *schöen billa*, P 25; [koe] *baschoen billa*, P 154; *minnə skonnən bil*, L 237; [koe heeft] *schöon billa*, L 261; *schöen billa*, K 307; *schoewən billa*, K 267; *schoewən biln*, K 340; *schónən bil*, L 263; **beste billen**: het type *beste billen* in K 137; **rond van billen**: het type *rond van billen* in L 228 en bij Goossenaerts; **aparte bil**: *apartən bil*, L 237; **zwaar in de billen**: *zwaor in də billa*, K 146; **met een broek aan**: [koe] *mèj ən broek aon*, K 188a; **met een goede broek**: [koe] *mee ən goej broek*, I 270; [koe] *mee ən goj broek*, K 341a; **dikke broek**: *dikkə broek*, K 283; **paardebroek**: *pjéérəbröëk*, I 221; **met een goede boks**: *min goej boks*, L 153; **mooi model**: *mwooj moodel* [koe], I 102a; **goed model**: *goej moodel*, I 102a, L 150, P 165; *gōēj moodél*, P 171; *goe moodel*, P 2; *goe môdél*, K 268; *gōē môdél*, P 81; **schoon model**: *schöe môdél*, K 318; *schoewəmdôdel*, K 274; **in het model**: *int môdél*, P 63; **mooi van stuk**: *moj van stuk*, L 160; **goed kont**: [er zit een] *goej kont* [in], K 135; **mooi breed kont**: *moj briej kont*, L 187a; **goed van achteren**: *goet van aagters*, K 178; *goeja* [koe] *van achterə*, K 157; **schoon van achteren**: *schoon* [koe] *van achterə*, K 184a; **breed van achteren**: *brèët van achta-*

rs, K 169; *breej van achterə*, L 233; *brie van daar*, K 241; **goede achterhand**: het type *met goede achterhand* in K 175a*; *meej ən goej achterant*, I 221; **dikke achterhand**: het type *dikke achterhand* in K 236; **goed achterstel**: *mee goej achterstel*, L 241; *mid ən goej achterstèl*, L 159; *mee goej achterstel*, K 183; *goej achterstel*, K 216a; **mooi achterstel**: *mee ən mooj achterstel*, K 100a, L 100, 186; [koe heeft een] *moj achterstèl*, L 188; **schoon achterstel**: *schwòn achterstel*, K 136a; **mooi achterwerk**: [koe] *mi mòj achterwèrk*, L 235; *mooj achterwèrk*, L 255; **van achteren goed aangezet**: het type *van achteren goed aangezet* in L 180b; **van achteren dik**: *van achterən dikkə* [koe], K 246; **met goede dijen**: *meej goeja dijja*, K 161; **met flinke dijen**: *mee flinkə dijja*, K 161; **dikbil**: *dikbil*, K 184a, 194, 256, 274, 291, 295, 309, L 241, 242, P 25, 69, 72, Elemans; **paardebil**: *péérdabil*, K 177b; *pèərbil*, K 157; *meej péérdabilla*, K 184a; *pèérdabilla*, K 188; *pjéérəbillən*, K 340; **paardsbil**: *pèrsbil*, L 177c; *pjétsbil*, K 318; *meej nə pèrsbil*, K 184; *minnə pèrtsbil*, L 159; **dubbelbil**: *dubbəbil*, K 125a, 201, Goossenaerts; **billemán**: *billəman*, K 247, 250, 251, 256, 274, 291, 295, 302, 330, P 10, 41, 60, 70, 81, 86, 88, 136, 144; *billmən*, K 318, 333b, 339, P 28; *billəman*, Goossenaerts A; **broekman**: *broekman*, P 167; *bröëkmən*, P 163; **bredeman**: *brieman*, K 295; **hangkont**: *hangkont*, koe met afhankelijk posterieur, De Bont; *hangkónt*, koe met hellend kruis, Elemans; **hanggat**: *hanggat*, de ruggegraat zakt van achteren merkbaar, Corn. Vervl. A; **pletser**: *plétsər*, P 4, 10, 69; *pləsjar*, Eylenbosch O 253; **blok van een koe**: *blok van* [een koe], K 304; **monster**: *mónstər*, K 143.

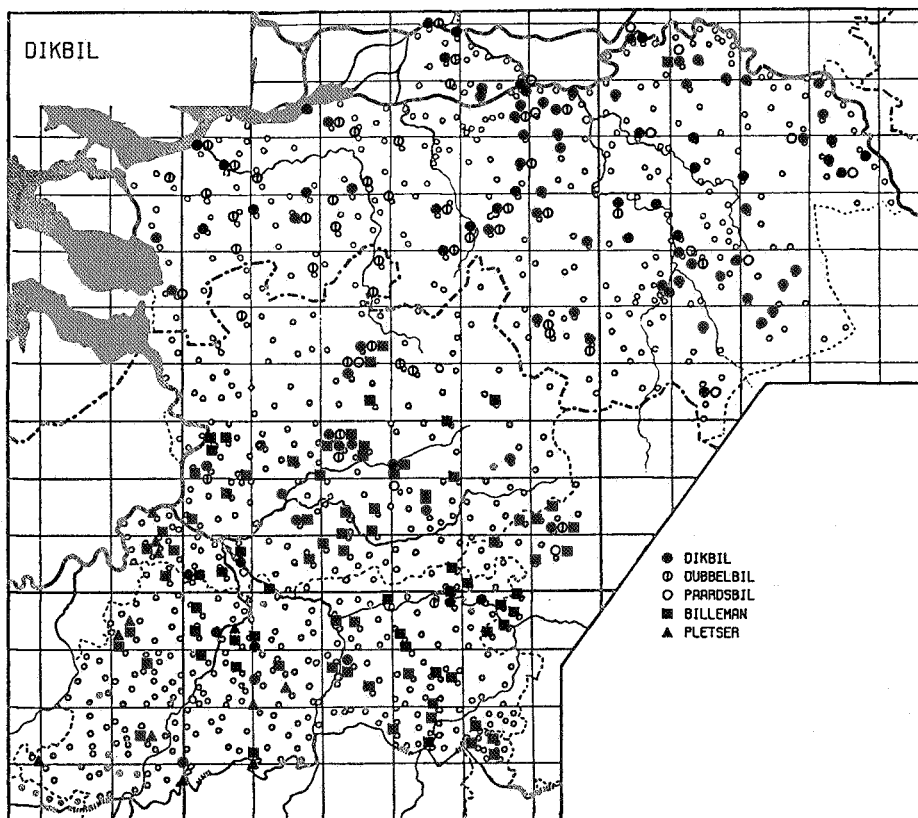
DIKBIL (zie kaart)

(Junges) Rind mit schweren Kreuz- und Hinterbackenmuskeln, Doppellender – cow with thick buttocks – cul de poulain (N 3, 98; Go 1b)

[Kalf met dikke billen.]

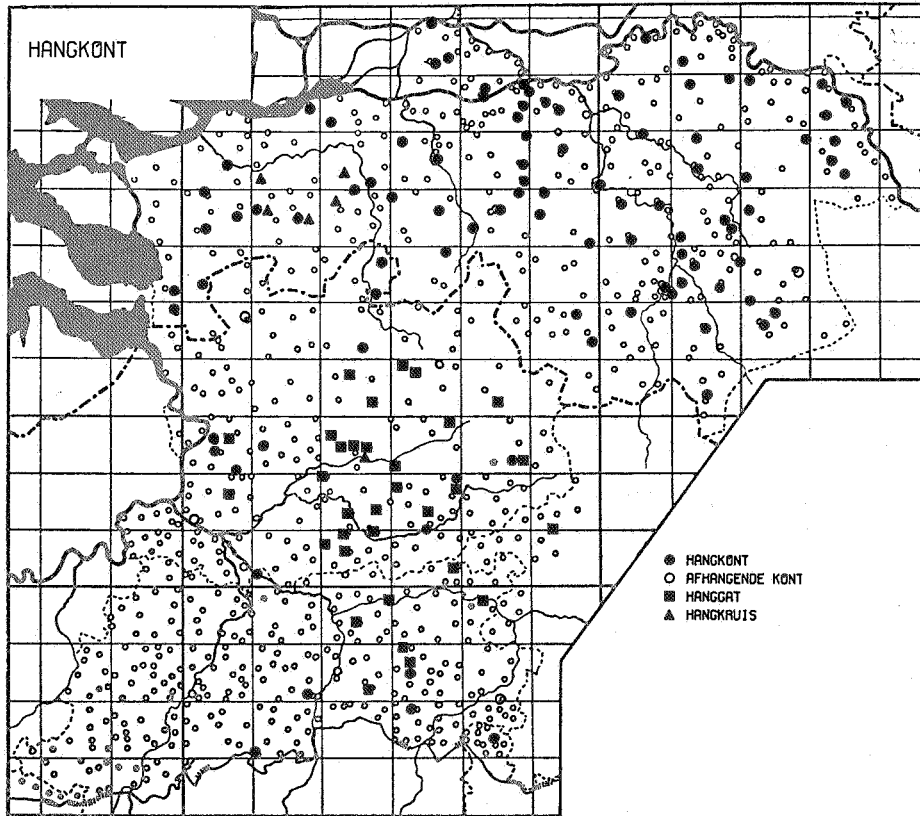
dikbil: *dikbil*, I 79, 102a, K 100a, 101, 102, 124a, 125a, 133a, 133b, 135, 136a, 137, 143, 145a, 147, 148, 151, 0153, 165, 165a, 167, 169, 173b, 175a*, 176, 177b, 178, 182, 183, 183b, 184, 184a, 185, 186, 187, 194, 210, 216a, 217, 220, 231, 250, 256, 276, 291, 294, 309, 318, 324, 330, L 91b, 93, 99, 100, 144, 149, 150, 153, 159, 160, 177c, 180, 180b, 183, 184, 185, 186, 187a, 188, 199, 200, 201, 203b, 207, 228, 232, 233,

1.1.1.2.

235, 237, 238, 241, 242, 243, 244, 261, 263, 264, 285, P 10, 35a, 41, 70, 72, 86, 199; *digbil*, K 264, 265, 268, 274; *diGbil*, L 285; *dikbil*, kalf met uitermate dikke billen, hs Vissers L 180; *diGbil*, kalf dat van achteren bijzonder breed en flink ontwikkeld is en deswege bij boer en slager in hoge ere staat, De Bont; **dikke bil**: *dikkøn bil*, P 63, 134; *dikkøm bil*, P 125; **dikbilder**: *dikbildør*, K 247; *dikbillør*, P 72; **dubbelbil**: *dubbälbil*, I 57, 102a, K 100a, 101, 125a, 128, 143, 147, 151, 0153, 157, 158a, 160, 161, 165, 174, 177b, 178*, 179a, 180, 182, 183, 184, 184a, 186, 188, 190a, 193a, 194, 216a, 218, 220, 235, 236, 250, 318, L 199, 235; *dobbälbil*, K 218; *döbbälbil*, K 165, 183, 191, 218, 231, 264, 265; *döbbälbil*, K 210, P 35a; *däbbälbäl*, K 201; *dubbälbil*, Corn. Vervl.; *döbbälbil*, De Bont; **billeman**: *billaman*, I 268a, 270, 271, K 231, 234, 241, 244, 246, 248, 250, 262, 264, 265, 268, 273, 274, 282, 283, 294, 296, 299, 302, 304, 307, 314, 315, 316, 318, 324, 330, 338, 341a, 351a, 353, 357, L 99, O 72, 169, P 2, 4, 13, 27, 28, 37, 44, 45, 46, 47, 48, 60, 70, 77, 86, 88, 92, 99, 134, 145, 146, 154, 165,

167, 171; *billamàn*, I 275, K 210, 267, 287, 309, 310, 318, 329, 333b, 339, 340, 351a, 355, O 162, 250, P 14, 25, 28, 35a, 63, 88, 93, 95, 100, 148, 163; *billama:n*, K 358; *bielaman*, K 283; *bullamàn*, K 241; *billaman*, kalf dat a.h.w. dubbele billen heeft en het overige in verhouding daarmee, Goossenaerts, kalf met zeer dikke billen, Corn. Vervl., eerste klas kalf, hs Schrevens; **dubbele billeman**: *döbbäløm billamàn*, een billeman die van voor ook veel dikker is dan een normaal beest, K 268; **broek**: *broek*, P 58, 112, 169; *bröök*, P 171; **broekman**: *broekman*, P 146, 167, Corn.; **paardebil**: *perdebil*, K 151; *pejrdänbil*, K 248; **paardsbil**: *pertsbil*, L 99, 186; *pertsbil*, L 184; *persbil*, K 146, L 237; *persbil*, K 135, L 91b, 177c, 235, 285; *péétsbil*, K 231; *pjetsbil*, K 304; *pjeérsbil*, K 358; *persbil*, kalf dat aan de achterkwartieren bijzonder flink ontwikkeld is, De Bont; **paardskalf**: *perskålf*, K 247; **paardje**: *pérvaka*, K 247; **pletser**: *plétsør*, I 221, 269; *plétsør*, I 270; *plåatsør*, P 13, 127; *plajtsør*, O 72, P 81; *plåt'sør*, O 162; *plåasjør*, O 250, 274; *plåtsør*, P 134; *plåt-*

sør, P 199; *brok*: *brok*, K 353; *dik*: *dikkø*, K 188a; *dubbel*: *dubbela*, K 188a; *konte-rig*: *kontaraga* [koe], K 137; *gebild*: *gæbilda* [koe], P 144.

HANGKØNT (zie kaart)

Kuh mit schweren überhängenden Hinterbacken – cow with hanging buttocks – vache ayant la croupe relevée au lieu de horizontale
(N 3, 110)

[Koe met niet mooi vlak, maar hellend kruis.]

hangkont: *hangkont*, K 133b, 143, 165a, 177b, 183, 186, 188a, 256; *hangkon*, L 180; *hangkønt*, K 143, 165, 166, 183, 184a, 248, L 159, 183, 207, 235, 261; *hangkønt*, L 238; *hångkønt*, I 102a, K 100a, 101, 102, 125a, 133a, 135, 136a, 137, 147, 0153, 160, 161, 163, 169, 172, 175a*, 178, 179a, 182, 183b, 185, 186, 187, 193a, 194, 184a, 217, 220, 251, L 93, 99, 144, 149, 150, 153, 159, 160, 177c, 180, 180b, 184, 185, 186, 187a, 199, 200, 201, 203b, 204, 204a, 207, 228, 232, 233, 235, 237, 241, 242, 255, 263, 264, P 82,

134, 165; *hångkønt*, P 144; *hångkønt*, L 159b; *hångkønt*, K 276; *hångkønt*, K 355; *ångkønt*, I 102a, 118, K 174, 244, 248, P 95; *ångkønt*, K 210; *ångkønt*, K 124a, 173b; *hangkoont*, L 285; *hångkønt*, K 191; *hångkoont*, K 307; *hångkønt*, K 145a; *håångkuunt*, K 310; **teutkont**: *teutkont*, K 179a; **slodderkont**: *sløddarkønt*, P 125; **afhangende kont**: *afhangønda kønt*, L 244; *åvångønda kønt*, K 201; *dåvångønda kønt*, P 112; *åfångønda kønt*, K 287; **afgezakte kont**: *afgezakte kont*, K 146; **hanggat**: *hanggat*, K 235, 236, 238, 304, P 92; *hånggát*, K 231, 234, 246, 264, 265, 268, 273, 274, 296, 299, 302, 307, 341a; *hånggát*, K 241; *hånggát*, K 276, 309, 318, 339, 340, 351a, P 25, 93; *ånggát*, K 283, P 41; *ånggát*, P 95; *ånggát*, P 28, 41; *håånggát*, K 267; **zeepgat**: *zææpçhát*, O 72; *zææpçhát*, O 162; *zwéæpçhát*, I 221; *zååæpçhát*, I 275; *zupçhát*, K 247; **afhanggat**: *afhangat*, P 167; **afhangend gat**: *afhangønt gat*, P 2, 86, 99; *åfhangønt gat*, K 291; *åfhangønda gat*, P 103; *åffångønt çhát*, K 330, P 72; *åffångønt gat*, K 324, P 10; *åvångønt çhát*, K 250, 283, P 70, 145;

1.1.1.2.

avàngənda gát, K 282, P 171; *avàngənt chát*, P 163; *avàngənda gat*, P 14; *avàngənt chát*, P 28, 63; **hangkruis**: *hangkruis*, K 158c, 175a*, 178*, 180; *angkruis*, K 157; *hangkréús*, K 177b; *hangkrówas*, K 268; **dakkruis**: *dakkruis*, K 184; **hoogkruis**: *hóechkròas*, K 294; **lang kruis**: *lang kruis*, L 100; **laag kruis**: *lêch kròòas*, P 4; *lêgkruis*, K 101; **hangend kruis**: *hangənt kruis*, K 151, 169; **afhangend kruis**: *afhangənt kruis*, K 262; **dakkig kruis**: *dakkəch kruis*, K 184a; *dakkəch kréús*, K 184a; **lelijk kruis**: *lêúlak kròòs*, L 235; **scherp kruis**: *schéerp kruis*, K 184a; **rond kruis**: *rónt kruus*, L 159; **breed van kruis**: *brîét fàn kráájəs*, P 35a; **paardsbil**: *persbil*, I 102a; **afhangende bil**: *afjannənda biél*, P 148; 'n **scherpe**: *ən schérpə*, P 60; **gekapt**: *gəkáptə*, P 100; **afgekapt**: *afgəkáptə*, P 77; **schaar**: (?) *schéjrrə*, I 270; **kromme rug**: *krommə rug*, K 187; **hard afhangend**: *zə hangt hət af*, K 241; **met een zak**: *ən koej méej nə zək*, P 81; **met hoge staartbot**: het type: *koē met hoge staartbot*, in: L 188.

VETTE VAARS

Fette Färse – fattened heifer – génisse gavée (grasse)
(N 3, 102)

vette vaars: het type *vette vaars* in: K 333b, L 160, 180b, 203b, 235, 238, 263; *vétta vaors*, L 144; *vetta veers*, P 77; *vétta veers*, P 69; *vétta veers*, L 153; *vetta véers*, K 102, 136a, 147, 183, 184a, 194, 218, L 99, 149, 159; *vétta véers*, K 210, 244; *vétta véers*, K 165, 166, 167; *vééta véers*, K 191; *vetta vaers*, I 79, 102a, K 137, 163, 169, 173b, 176, 179a, 183b, 184a, 186, 194, 216a, 357, L 145, 148, 159, 160, 180, 187a, 228, 232, 235, 244, 258, P 28; *vetta vèers*, I 102a, 124a, 128, 135, 148, 157, 165, 174, 178, 178*, 185, 188, 188a, 193a, 220, L 100, 200, 207; *vetta véers*, K 133b, L 93; *vétta vééars*, K 246, 251; *vétta vèəars*, L 285; *vetta vers*, K 100a; *vetta vèrs*, K 143, 172, 186, P 99; *vétta vèrs*, L 261; *vaata vees*, P 63; *vetta véés*, K 125a, 177b, P 125; *vétta véés*, K 330, P 13, 81, 134; *vaata véés*, P 13; *vetta vaes*, P 167; *vetta vèès*, K 157, 158c, 175a*, 190a; *vétta vééjs*, P 112; *vatta vès*, P 199; *vétta vééas*, K 309; *vòat vééas*, P 70; *vétta vèəas*, P 35a; *vétta véas*, K 234; *vetta vaas*, P 146; *vetta veejas*, K 355; *vétta veejas*, K 273; *vetta vejas*, K 235; *vétta véjas*, P 145; *vetta vjaas*, P 165; *vetta vjas*, P 148, 154; *vétta vjas*, P 95; *vetta vjéés*, K 341a; *vétta vjéés*, I 268a, 271, K 231, 267, 274, 307, 324, 339, 340, P 14; *vatta vjéés*, P 134;

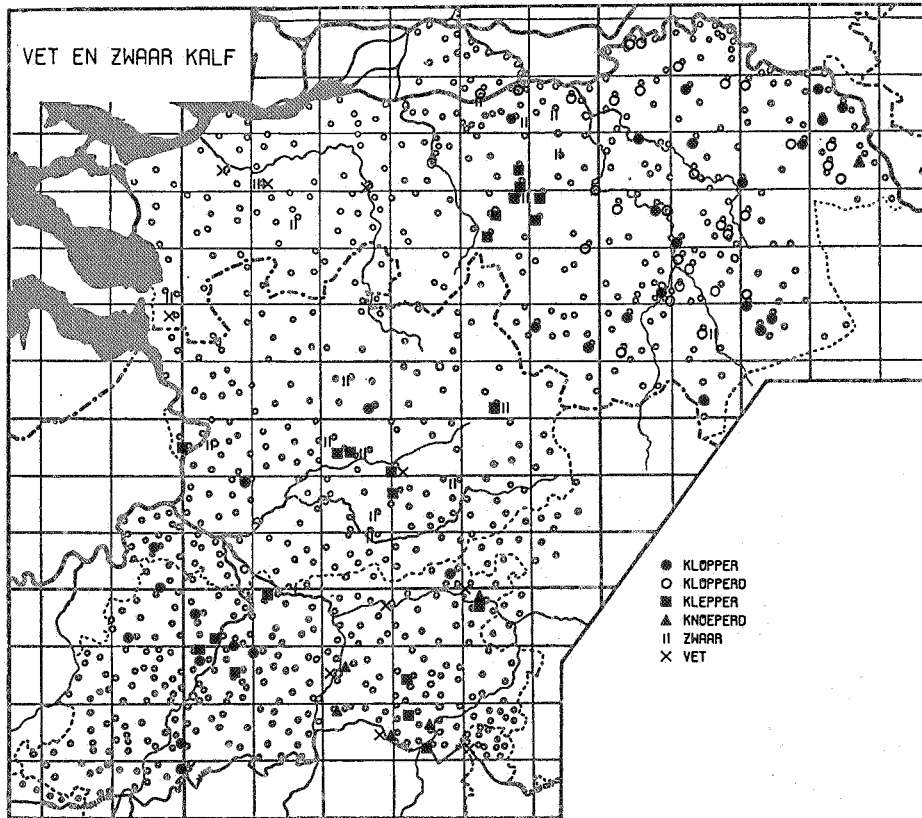
vaata vjéés, P 88; *vetta vjéés*, P 37; *vétta vjéés*, I 275, K 241, 264, 265, 268, 274, 310; *vetta vjés*, P 2; *vétta vjés*, P 25; *vétta vjés*, P 88; *vajta vjés*, P 10; *vétta vjééjs*, P 60; *vetta vjijs*, K 338, O 169; **vette maal**: *vetta maol*, L 180, 183, 184, 185, 186, 187a, 188, 200, 207, 242, 263, 264; *vétta maol*, L 159, 177c; **vet beest**: *vet biest*, K 294; *vétta biest*, P 27; *vétta biest*, L 149; *vetta bést*, L 91b; *vàtj biest*, O 250; **vette schot**: *vetta schòt*, L 159b; **vette mutten**: *vatta motta*, p 72; **vet rund**: *vèt ruunt*, I 221; **een vet gemaakte**: *nə vet gemakta*, K 101; **te vet**: het type *te vet* in: K 248, 296; **slachtvaars**: het type *slachtvaars* in: K 184a, 194, L 241, 255; *slachtvaers*, L 204, 204a; *slachtvèers*, K 177b, 178*, 184; *slachtvéers*, K 100a; *slachtvéers*, I 118; *sláchtvúéés*, K 283; **vaars voor de slacht**: *vaers vur də slacht*, L 235; **slachtbeest**: *slachtbéést*, K 177b; *slagbest*, L 233; **vleesvaars**: *vleesvaors*, K 161; **mestvaars**: *mestvaers*, K 187; **verse vaars**: *vəsha vjéérs*, O 275; **knoeper**: *knòéppər*, P 41; **beest voor de dood**: *biest vu də dòét*, K 231; **ge-reguleerd worden**: de koe wordt – *gəreegəleert*, K 265; 'n **goede om de nek afgesneden te worden**: *ən gooj vur də nək af tə snəja*, K 241.

VET EN ZWAAR KALF (zie kaart)

Fettes und schweres Kalb – fat and heavy calf – un veau gras et lourd
(N 3, 105)

[Bij sommige opgaven werd alleen het bijvoeglijke naamwoord gebruikt. De zelfstandige naamwoorden zijn er uitgelicht en in het desbetreffende lemma ondergebracht. Het gaat hier om de zelfstandige naamwoorden „kalf” en „mutten”. De bijvoeglijke naamwoorden zijn gecombineerd en ondergebracht bij een type.]

klopper: *klóppər*, K 216a, 220, L 149, 149, 159, 159b, 160, 160, 177c, 180b, 183, 184, 200, 203b, 242, 255, 263, 263, 285, P 58; *klóppər*, K 282, L 228, L 264, P 2, 70, 199; *klòppər*, I 269, K 234, O 72, P 13, 60, 125; *kloéppər*, K 143; *klúúppər*, I 275; *kluppər*, K 351a; **klopperd**: *klóppərt*, K 172, 187, L 93, 99, 144, 144, 145, 150, 153, 180, 184, 185, 186, 187a, 199, 200, 200, 200, 204-204a, 207, 232, 233, 235, 235, 238, 241, 258, 261; *kloppərt*, K 133b; *klóppərt*, K 135, 148, L 242; *klòppərt*, K 163, L 91b; **klepper**: *kleppər*, K 165, 183, 183b, 185, 186, 186, 304; *kléppər*, K 165, 166, 183, 241, 265, 268, 274, P 14, 41, 60, 63, 95; *klèppər*, K 184; *kléjppər*, P 10; *klippər*,

K 247, P 144, 154; **klepperd**: *kléppart*, K 184a, 159; **kluppel**: *kluppel*, L 244; **klupper**: *klupper*, L 237; **knobbel**: *knöëbbel*, P 100; **knoeperd**: *knoeppa*, P 136; *knöëppar*, P 41, 86, 145, 148; *knoeppart*, L 188; **ploffer**: *plöffar*, O 275; *plöëffar*, O 275; **klosserd**: *klossart*, K 137; **pletser**: *plétsar*, K 291, 324, P 69; *fletser*: *flétsar*, P 28; **monster**: *mónster*, I 79; **baas**: *baos*, K 184, 188a; **kerel**: *kééral*, K 201; **kastaar**: *kastaar*, I 270; **prijsbeest**: *pròajas biëast*, P 72; **billeman**: *billëman*, P 103; *biëllamán*, K 295, P 81; *biëllamán*, K 310; **broekman**: *broekman*, P 146; **dubbelbil**: het type *dubbelbil* in K 178; **dikbil**: het type *dikbil* in K 250; **bonk van een kalf**: *bonk van en kállaf*, I 102a; *boonk van een kállaf*, L 186; **blok van een kalf**: *blòk van è kállaf*, K 273; **mestkalf**: *mestkalf*, K 125a; *mésthállaf*, P 28; **slachtkalf**: *sláchtkállaf*, K 274; **'n dikke**: *nàn dikka*, K 101, L 235; **'n malse**: *nà malsə*, K 146; **'n zware**: *'nə zwaorə*, K 136a; **'n goede**: *nə göëjə*, K 318; **zwaar**: *zwaor*, K 133a, 143, 147, 169, 177b, 183b, 244, L 261; *zwaorə*, K 157, 307, 340; *zwòdər*, I 102a; *zwòdər*,

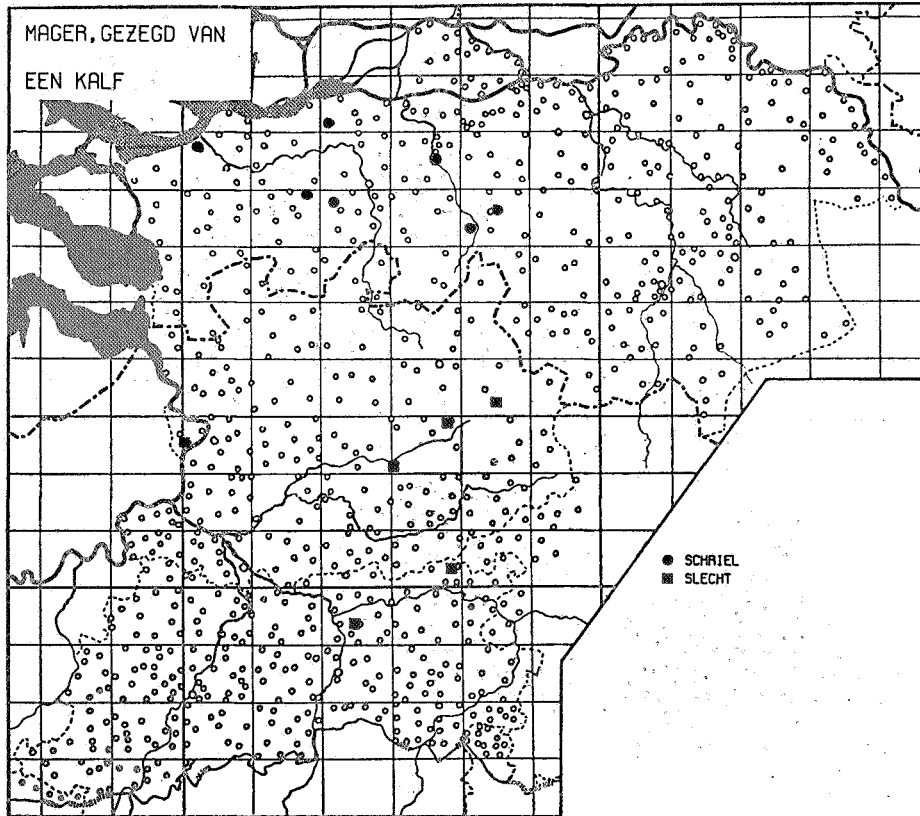
K 231, 267; *zwòdər*, K 264, 302; *zwòdərə*, K 241; *zwar*, K 241; **vet**: *vet*, I 118, K 0153; *vét*, P 25; *vèt*, P 88; *vetta*, K 157, 160, P 148, 167; *vétta*, K 274, 355; **dik**: het type *dikke* in K 236; *díëkka*, P 134; *dikka*, P 163; *dèkka*, P 112; **grof**: *groof*, P 77; *gróf*, K 137; *gròdowf*, P 100; **goed**: *goej*, K 182; *gōē*, K 287; **schoon**: *sköëan*, O 162; *schöëan*, O 162; **grillig**: *gréllig*, P 100; **lomp**: *'lomp*, P 134; **rijp**: *vèjə*, K 179a; **fel**: *fèlla*, K 246.

MAGER, GEZEGD VAN EEN KALF (zie kaart)

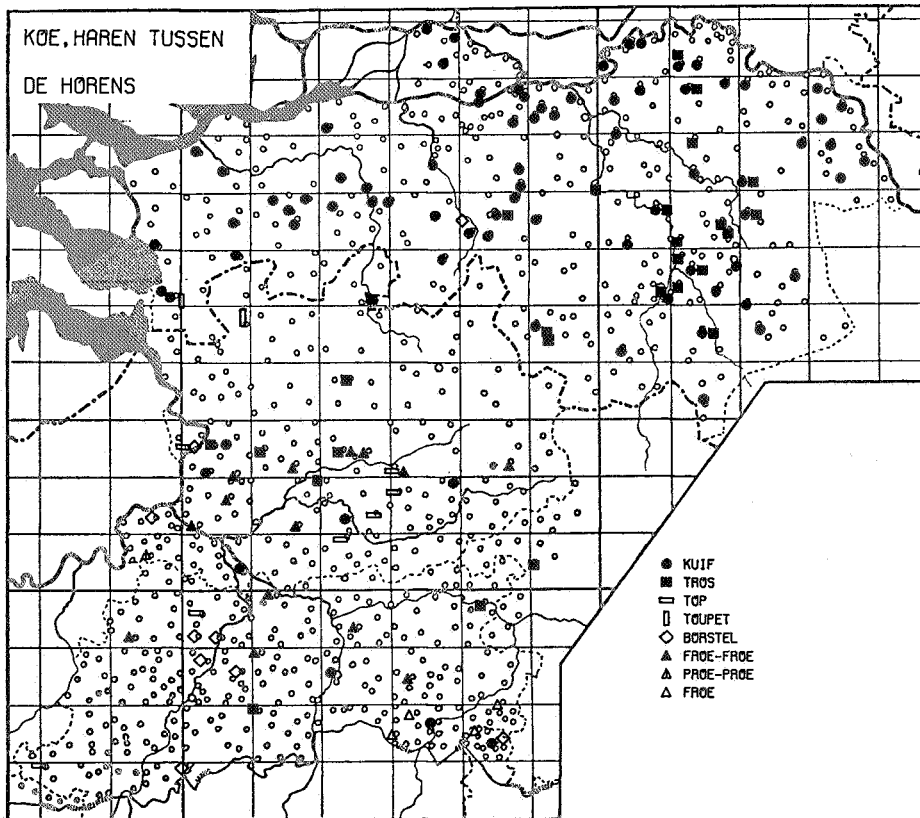
Mager (von einem Kalb) – thin, said of a calf – maigre, dit d'un veau (N 3, 99)

schraal: *schraal*, K 137, 179a, 182, L 201, 242; *schràal*, L 160; *schrdàal*, L 264; *schràal*, K 296; *schraaal*, P 146; *skraal*, L 237; *schrool*, L 149, 177c; *schròdèl*, K 191, 216a, 294; *schròwəl*, P 95; *schraol*, I 102a, K 100a, 124a, 125a, 133a, 135, 137, 143, 145a, 146, 0153, 157, 165, 167, 176, 177b, 180, 183, 183b, 186, 194, 220, L 93, 99,

1.1.1.2.

144, 159, 184, 201, 203b, 207, 232, 235, 241, 242; *skraol*, L 200; *schraol*, K 184a, 194; [een] *schrale*: *schraála*, P 99; *schróðla*, K 318; *schraola*, K 160; *schraoala*, L 285; *mager*: het type *mager* in: K 176, 236, L 238; *maager*, K 291, 330, L 100, 159, 160, 185, 233, 237, P 13, 100, 167; *mádager*, P 25, 148; *màdager*, K 234, 324, O 72, P 14; *maaager*, P 148; *màaager*, P 95; *mooger*, P 88; *mòdager*, K 250, 267, 274, 302, 309, 318, 339, P 10, 72, 144; *maoager*, I 79, K 101, 136a, 145a, 148, 161, 174, 175a*, 176, 177b, 183, 185, 217, L 188, 207, 261, P 154; *mogal*, P 134; *mòdager*, P 134; *schriel*: het type *schriel* in: K 125a, 151, 163, 176, 178*, 184a; *schriël*, K 183; *schier*: *schier*, L 149, 150, 153, 159, 180, 180b, 184, 186, 187a; *schïër*, K 276; *schïër*, K 183; *schïëjer*, L 183; *schrempel*: *schrempal*, K 157; *schrepel*: *schreëpal*, K 184; *slecht*: *slecht*, K 351a; *slécht*, K 241, 247, 274, P 28; *sléécht*, K 273; *smal*: *smal*, K 143, L 91b, P 2, 99; *smâl*, K 201; *smaol*, L 183, 200; *lucht*: *locht*, K 174, 241, L 148; *lòécht*, K 264, 274, P 41; *min*: *min*, K 166, 184a, 187, 194, 216a, 236, L 149, 244, 255, 285; *men*, K 276; *schuchter*: *schüüchter*, K 244; *klein*: het type *klein* in: L 228; *kláán*, P 70; *kláá*, P 69; *droog*: *drüüch*, P 112; *ellendig*: *élléndach*, P 28; *kwaad*: *kwoaj*, K 133b; *tenger*: het type *tenger* in: K 184a; *spits*: het type *spits* in: L 200; *miezer*: *mïëzer*, P 93; *simpel*: *simpal*, K 287; *süümpal*, K 294; *arm*: *aarram*, K 188a; *èrram*, K 265; *scherp*: *schejrp*, K 251; *bloot*: *bloot*, K 236; *afwijkend*: *afwéékant*, K 147; *fijn*: *fiën*, L 261; *handig*: *hendach*, L 263; *sober*: het type *sober* in: L 264; *dun*: *dun*, L 186; *nuchter*: *nüüchter*, P 145; *opgeschoten*: *öepchashoota*, K 274; *doorgeschoten*: *doergashoota*, K 274; *deerlijk*: *déérlak*, K 295; *bang*: *bàng*, K 307; *kempisch*: *kémpïës*, K 341a; *geit*: *gijt*, K 304; *géét*, K 143; *geitje*: *gétja*, K 340; *gééataka*, P 163; *bok*: *boek*, K 355; *bokje*: *böëkska*, P 4; *böëkakən*, O 72; *slipper*: *slipper*, O 274; *broekzak*: *bröëksák*, K 246; *urk*: *urk*, I 118; *scharminkel*: *schérminkal*, I 269; *brikske*: *brikska*, I 102a; *ripper*: *rippar*, P 60; *schietter*: *schïëter*, K 299; *mutteke*:

meutaka, P 10; *keuter*: *kweuter*, K 210; *neukding*: het type *neukding* in: K 179; *muttesman*: de volgende opgave is meer-
voud: *mättasmannə*, P 81; *afsnijder*:
afsnijr, K 338; *drinkmutte*: *drénkmoeta*,
K 274; *spriet*: *spriët*, K 274; *drinker*:
drïenkər, K 274; *hark*: *hërrək*, K 268;
doorjager: *deurjàægər*, K 329; *rammelaar*:
rëmmalëër, P 125; *rebbe*: *rebbə*, P 88;
bok van een kalf: *boek van ee kalf*, I 270;
rijpaard: *rëëəpət*, P 77; *hanik*: *haonïëk*,
L 200; *priebusje*: *prëëbuska*, K 178.

KOE, HAREN TUSSEN DE HORENS (zie kaart)

Kuh mit Haaren zwischen den Hörnern –
hairs between the horns of a cow – *vache*,
cheveux entre les cornes
(N 3, 17)

kuif: *kuij*, I 79, 102a, K 100a, 101, 102,
125a, 133a, 133b, 135, 137, 143, 145a, 146,
147, 148, 151, 0153, 158c, 160, 161, 163,
165, 174, 175a, 176, 177b, 177c, 178*, 179,
179a, 182, 183, 186, 188, 184, 184a, 194,
L 91b, 92, 93, 99, 100, 144, 145, 148, 149,

150, 153, 180, 200, 201, 232, 242, 258,
264, P 165; *köjf*, L 183, 207, 235; *keuf*,
K 177b; *hëuf*, I 102, K 143, 165, 166, 183,
183b, 184a, 194, 216a; *köjf*, K 246; *köjf*,
K 125a, L 237, 241; *koaf*, K 307; *kəaf*,
P 88; *kəaf*, K 250, 299; *kaaf*, P 145; *koef*,
L 244; *köëf*, K 330, L 184, 285; *kuuf*, L
159, 159b, 160, 186, 187a, 188, 261;
kuifje: *kuijka*, K 178; *köjka*, K 307, P 88;
köjka, P 134; **proeproe**: *proeproe*, I 270;
froe-froe: *froe-froe*, K 262; *fröë-fröë*,
K 268, 267, 274, 276, 283; *fröëfröë*, K 287,
P 28; *fröëfröë*, K 251, 274, 283, 294;
fò(m)fröë, O 72; *fəfröë*, P 14; *fujröëw*,
P 95; *faafroow*, P 70; **froe**: *fröë*, P 112,
148; *fröë*, P 144, 163; **tros**: *trös*, L 228;
trös, K 172, 193a, 231, 265, 296, 357,
L 180b, 200, 203b, 207, 235, 238; *trös*,
K 183, 216a, 218, 244, 256, L 99, 149, 183,
200, 204, 204a, 233, 235, 261, P 41, 127;
den trös, *de köjf*, de haren tussen de hoornen,
Elemans 162; **trosje**: *truskə*, K 183;
hoorntros: *üüəventrös*, I 275; **kruin**: *kruin*,
K 136a, 169, L 149, P 125; *krëün*, K 185,
220; *kruun*, L 159, 187a; **kruintje**: *króng-
kən*, O 169; **bles**: *bles*, K 167, 235, 236,

1.1.1.2.

338, 341a, L 184, 186, P 103, 171; *blés*, K 210, 241, 273, 295, 307, 318, 329, 340, P 25, 28, 100; *blès*, K 187, 216a, L 184, 185, P 167; *bléés*, K 191; **hoornborstel**: *hoorambörstal*, K 184a; **borstel**: *börstal*, K 184a; *böstal*, P 165; *büstäl*, I 221, P 4; *böstal*, P 60, 63, 199; *beustäl*, K 247, P 10; **windborstel**: *wentbörstal*, K 351a; **weerborstel**: *weerbüstäl*, I 269; *wéérbüstäl*, P 25; **bussel**: *bössäl*, K 241; **top**: *töp*, K 274, 302, 339; *tóp*, K 304, P 2; *tööp*, K 247, O 274; **bros**: *brös*, K 309, P 13; *brös*, P 82; **tuil**: *tuil*, I 118, K 151, 157, 180, 188a, 190a; *téül*, K 177b; *tuil*, Bij een koebest. De gezamenlijke lange haren boven aan de kop, Goossenaerts; **struweel**: *struwéäl*, P 171; **kam**: *kam*, K 124a, 307, 324, L 205; *kám*, K 264; *kòm*, O 162; **kapoel**: *kapöel*, P 86; **struif**: *stróaf*, P 58; **foes**: *föëjs*, P 93; **kophaar**: *kòphoor*, P 81; *kópoor*, P 88; **bleshaar**: *bléshòör*, K 234; **haren**: *dòra*, P 69; **toupet**: *tóppéej*, I 102a; *tóppééj*, K 201; **toer**: *tjöör*, I 102a.

KOE MET WITTE STREEP VANAF DE HORENS TOT DE NEUS

Kuh mit weissem Streifen von den Hörnern bis zur Nase – cow with a white bar from the horns to the nose – vache, avec (une) ligne blanche à partir les cornes jusqu'au nez (N 3, 34; Weijnen GR 4, 78; Weijnen EV 7, 108)

blaarkop: *bláárkóp*, L 285; *blírkóp*, K 176; *blévkóp*, K 296; *blérkóp*, K 307; *blèrkóp*, K 128; *bléérkóp*, K 101, 250, 351a; *blèèrkóp*, K 124a, 0153, 161, 163, 175a, 176, 177b, 178a, 184a, 193a, 194, L 100; *blèèrkóop*, K 184a, 194; *blaorkóp*, I 102a, K 188a, 304, L 187; *blaorkòp*, K 234; *bloorkóp*, K 190a; *blòörkóp*, P 10; *blòörkòp*, P 70; *blòòrakóp*, K 251; *béérkóp*, P 103; *blaerkóp*, K 153, koe met een witte streep vanaf de horens over de ogen tot de neus, Weijnen GR 4, 78; *blaerkóp*, K 153, koe met een witte vlek die vanaf de horens over de ogen tot de neus loopt, Weijnen EV 7, 108; **bleskop**: het type *bleskop* in: I 118; *bléskóp*, K 318, P 41; *blèskóp*, L 238; **snipkop**: *sníèpkóp*, K 184a; **ruggeling**: *röëggaling*, K 124a; **gestreept**: *en gástréptá kooj*, P 125; **wittekop**: *wittakóp*, K 309; *wièttakóp*, P 93; *wièttakóp*, K 330; **witsnuit**: *wiètsnóét*, P 148; *wiètsnòót*, K 291; **witstreep**: *wièstreep*, K 236; **witgestrepte**: *wiètchastréptá*, K 267; **witte meet**: *wittá meet*, P 2; **witbakkes**: *a wiètbàkkəs*, P 77.

KOE MET WITTE VLEK OP HET VOORHOOFD

Kuh mit weissem Fleck auf der Stirn – cow with white patch on the forehead – vache avec (une) marque blanche sur le front

(N 3, 15; N 3, 16; N 3, 33)

[Uit de toelichting bij sommige opgaven blijkt dat deze woorden ook nog een andere betekenis kunnen hebben. Zo kan „witkop” ook betekenen: koe met helemaal witte kop, „blaar”: helemaal witte kop met zwarte bril rond de ogen, en „bles”: koe met een witte streep over het voorhoofd. Als de vlek de vorm van een ster heeft wordt de koe vaak „ster” genoemd.]

blaar: *blaar*, K 256, P 77; *blàár*, K 310, O 72; *bláár*, L 285; *bleer*, K 163, 231; *blèèr*, K 101, 102, 125a, 0153, 161, 165a, 176, 177b, 180, 194/184a, L 200; *blèèra*, K 177b; *bléér*, K 191, 351a; *bloor*, K 274, P 70; *blaor*, L 159, P 10; *blaer*, koe met een bles voor het hoofd, Breda J. H. Hoeufft; **bles**: *bles*, K 165, 165a, 175a, 177b, 179a, 201, 301, 304, L 160, 180b, 200, 255, 263, P 41; *blès*, K 157, L 159b, 238; *blés*, K 274, 291, 318, L 159, 183; *bles*, de naam voor een of ander koebest, naar de bles die zulk dier op de kop vertoont. Goossenaerts; **ster**: *star*, K 157; *stér*, K 236, 324, P 134; *steer*, O 274; *stèèr*, K 244, K 291; *ster*, Goossenaerts; **sterretje**: *stééraka*, P 13; **gesterde**: *en gá-stéédá kóój*, P 125; **witte**: *wiètta*, K 234; **witte bles**: *wittá blès*, L 207; *wiètta blès*, K 251; **witte ster**: *wittá stér*, K 250; *wiètta stér*, K 250; *wittá ster*, P 2; *wiètta stár*, P 134; *wittá steer*, P 167; *wiètte stéér*, K 283, 287; *wóèta stéér*, P 2; *wiètta stèèr*, P 100; *wiètta stáár*, P 148; **witsnuit**: *wiètsnòót*, K 330; **witkop**: het type *witkop* in: K 183, 187, P 99; *wittakóp*, K 307; *wièttakóp*, P 10; *wièthóp*, K 178, P 86; *wiètta kóp*, K 267, 307, P 93; **blaarkop**: *blaarkóp*, L 237; *bleerkóp*, K 184a; *blèèrkóp*, K 177b, 210; *bléèrkóp*, K 183; *blèrkóp*, K 128; *blerkóp*, K 100a, 133a, 176; *blaorkóp*, K 188a, L 159; **sterkop**: *stéèrkóp*, K 329; *steerakóp*, P 69; **kolwitkop**: het type *kolwitkop* in: L 261; **geplekt**: *gáplèkta*, K 340; **gemarmerd**: *gamèrmèrt*, P 13; [**kaakòp**]: *kaakòp*, K 296.

KOE MET WITTE KOP

Kuh mit weissem Kopf – cow with (a) white head – vache avec (une) tête blanche

(N 3, 32)

[Koe met geheel witte kop.]

witkop: *witkop*, I 79, 102a, K 124a, 133a, 133b, 136a 137, 143, 145a, 151, 165, 165a, 167, 169, 172, 185, 218, 236, L 93, 153, 159, 160, 177c, 180, 180b, 183, 184, 185, 186, 187a, 200, 203b, 207, 232, 235, 237, 238, 241, 242, 244, 255, 261, 263, 264, P 10, 58, 86, 92, 100, 144, 167, 171; *witkóp*, K 241, 274; *witkòp*, K 165, 183, 241, 276, L 159b, P 112, 145; *witkop*, K 180; *wiètkóp*, P 100; *wétkop*, K 183; **wittekop:** *wittakop*, I 270, K 102, 256, 304, 307, 338, O 169, P 93, 99, 136, 148; *wittakòp*, K 264, 268, 274, 309, P 134; *wièttakóp*, K 283, 291, 341a, P 134, 154; *wièttakòp*, K 251, 267, 273, 274, 283, 287, 294, 295, 296, 322, 324, 330, 339, 340, P 13, 14, 25, 60; *wüüttakòp*, P 4, 125; *wöèttakóp*, P 2; **withoofd:** *wiètdōēat*, P 81; **witte:** *witta*, P 88; *wiètta*, K 274; **blaarkop:** *bláárkòp*, K 165, 186, L 205; *bláárvakòp*, K 262; *blaorkaop*, K 268; *blaorkóp*, K 244; *blaorkòp*, I 57, 118, 221, K 101, 128, 137, 146, 147, 148, 151, 0153, 165, 173b, 174, 183b, 186, 187, 188a, 201, 216a, 234, 264, 304, L 91b, 100, 150, 188, 199, 228, 235, 241, 242, 243, 258, 261; *blaorakóp*, K 244; *blaorakòp*, K 265; *bláárvakòp*, L 285; *bloorkop*, L 144, 149; *bloorkòp*, K 250; *blòòrvakòp*, L 203b; *blòòrvakòp*, K 247; *blòòrvakòp*, L 99; *bleerkòp*, K 125a, 217; *bléèrvakòp*, K 143, 166, 177b, 183, 184a, 210; *bléèrvakòp*, K 241; *blèèrvakòp*, K 135, 151, 0153, 157, 174, 177b, 179a, 193a, L 92, 177c, 207; *bléèrvakòp*, K 174, 184; *blèèrvakòp*, K 176, 159; *blèèrvakòp*, K 236; *blèèrvakòp*, K 100a; *bleurkòp*, K 0153, L 153; **blaar:** *bláárv*, L 200, P 77; *bláárv*, O 72; *blaor*, I 79, 102a, K 102, 175a, 182, 220, 246, 268, 274, 355, L 144, 148, 233, 264, P 41, 70, 82; *bloor*, L 145, 149; *bloora*, K 190a; *blóèrv*, P 134; *bléèrv*, K 163, 178*, 191, 194; *blèèrv*, K 124a, 125a, 160, 177b, 178, 184a, 194; *bléèrv*, K 184a, 194; *blèèrv*, K 179; *bleur*, K 351a; *bleur* (vr.), koe met witte kop Zeeland O.V. I 197; **blaartje:** *blérka*, K 161; **nonnenkop:** *nónnakaskóp*, K 341a; *nónnakaskòp*, K 231; **non:** *nuum*, K 310; **nonnetje:** *nónnakə*, K 357; *nónnakə*, K 299, 307, P 28; **bloem:** *bloem*, K 307; **blottekop:** *blòttakòp*, K 231.

-1.1.1.5. Verrichtingen, gedrag

HIJGEN

Keuchen, schnaufen, hörbar und mit Mühe atmen – to pant – haleter (souffler) (Go. 1b)

hijgen: *géeəgə*, P 167; **jagen:** *jaəgə*, K 353,

357; *jòògə*, K 314, 318; **keumen:** *kuumə*, K 358; *kèumə*, P 44, 45, 46, 47, 48; **steunen:** *steunə*, K 353; *steunnə*, K 315.

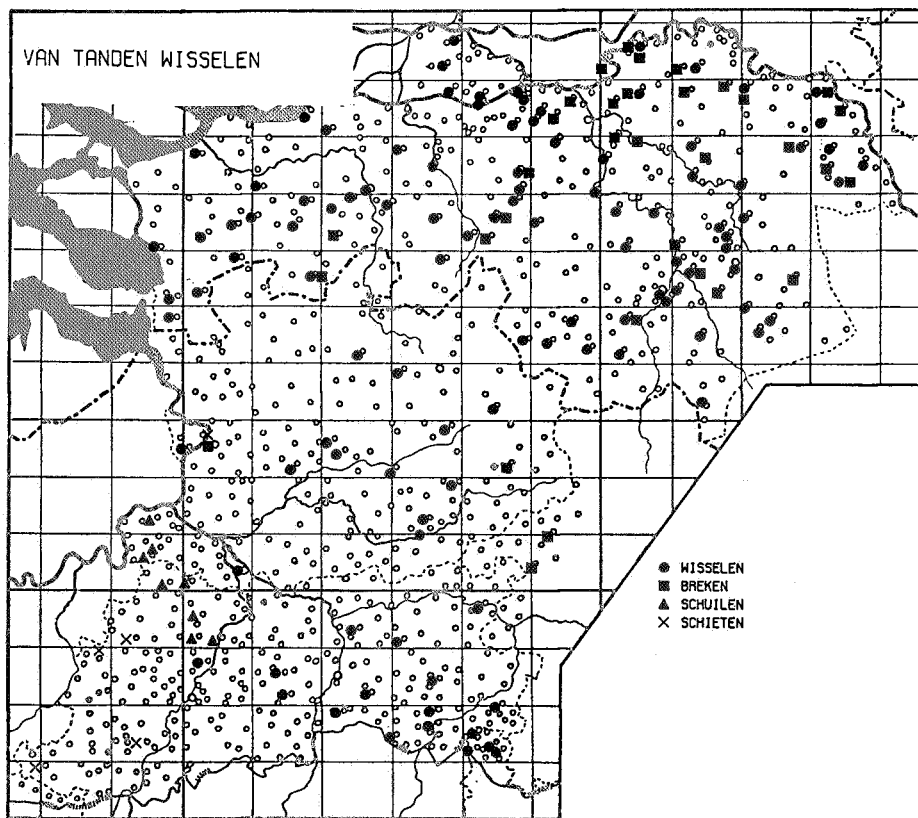
VAN TANDEN WISSELEN, KOE (zie kaart)

Die Zähne wechseln (von einer Kuh) – to shed teeth of a cow – changer les dents (vache)

(N 3, 8)

wisselen: het type *wisselen* in: K 133b, 241, 274, 304, L 180, 201, 285, P 77, 99; *wissəla*, I 79, 102a, 118, K 101, 102, 124a, 125a, 128, 133a, 135, 137, 145a, 146, 151, 160, 161, 163, 165, 166, 167, 172, 173b, 174, 175a*, 176, 178*, 179a, 182, 183, 183b, 184a, 186, 194, 210, 216, 217, 218, 220, 235, 241, 247, 262, 264, 265, 274, 307, 330, L 93, 100, 145, 153, 159, 160, 180, 180b, 183, 184, 186, 187a, 188, 199, 200, 204, 204a, 205, 207, 232, 233, 235, 237, 238, 242, 255, 258, 261, 263, 264, P 28, 37, 81, 92, 112, 136, 145, 146, 148, 163, 165, 167, 169; de koe – *wissəlt*, K 100a, 136a, 187, 268, 351a, L 242, P 81; *wièssala*, I 221, 268a, 271, K 191, 201, 231, 234, 244, 246, 250, 251, 267, 274, 282, 283, 287, 294, 295, 296, 299, 302, 329, 330, 332, 333b, 339, 340, 341a, 355, 357, P 13, 14, 25, 27, 35a, 41, 63, 69, 70, 72, 86, 88, 93, 95, 100, 134, 144, 171; de koe – *wièssəlt*, K 291, P 28, 154; *wiessəla*, K 143, 158c, 177b; de koe – *wiessəlt*, I 102a; *wiessala*, K 143, 0153, 157, 177b, 178, 188, 188a, 190a; *wièssəlan*, K 310; *wièssələ*, P 60; *wissəlla*, K 151; *wissəlan*, K 241; *wislə*, K 273; *wirsəla*, L 228; de koe heeft – *gəwissəlt*, K 101; *wissəlar*, K 309; *wissəle*: van tanden verwisselen (van een rund) Elemans, 167; *wisselen*: het driemaal breken van de tanden in de ontwikkeling van kalf tot koe, hs Kapteijns, L 177; **breken:** *breeka*, K 276, L 144, 145, 149, 150, 177c; *breejka*, K 183, 184; *bréèka*, K 147, 148, 165, 180, 190a, 244, 318, 357, L 91b, 99, 144, 148, 153, 159, 180b, 186, 203b, 235, 244, 255; *brèèka*, L 92, 93, 159b, 160, 184, 185, 241; *bréèka*, L 149; *bréèka*, L 99; *bréèke*: van tanden verwisselen (van een rund) Elemans, 167; **schuilen:** *schojla*, I 270; *schòlla*, P 10; *schòdala*, P 2; *schòdla*, I 221; *schòdala*, P 4; *schòella*, I 275; *schòèla*, K 324; *schreulan*, I 269; **schieten:** *schīēta*, K 244; *schīētn*, O 72; *schijt*, O 66a; *schīētta*, O 274; *skéēta*, O 250; **ontwisselen:** *ontwissəla*, P 41; **doorbreken:** *durbreeka*, K 185; **uitvallen:** *ojuvala*, L 207; **brede tanden krijgen:** de koe – *krég zun breeja tando*, I 79;

1.1.1.2.

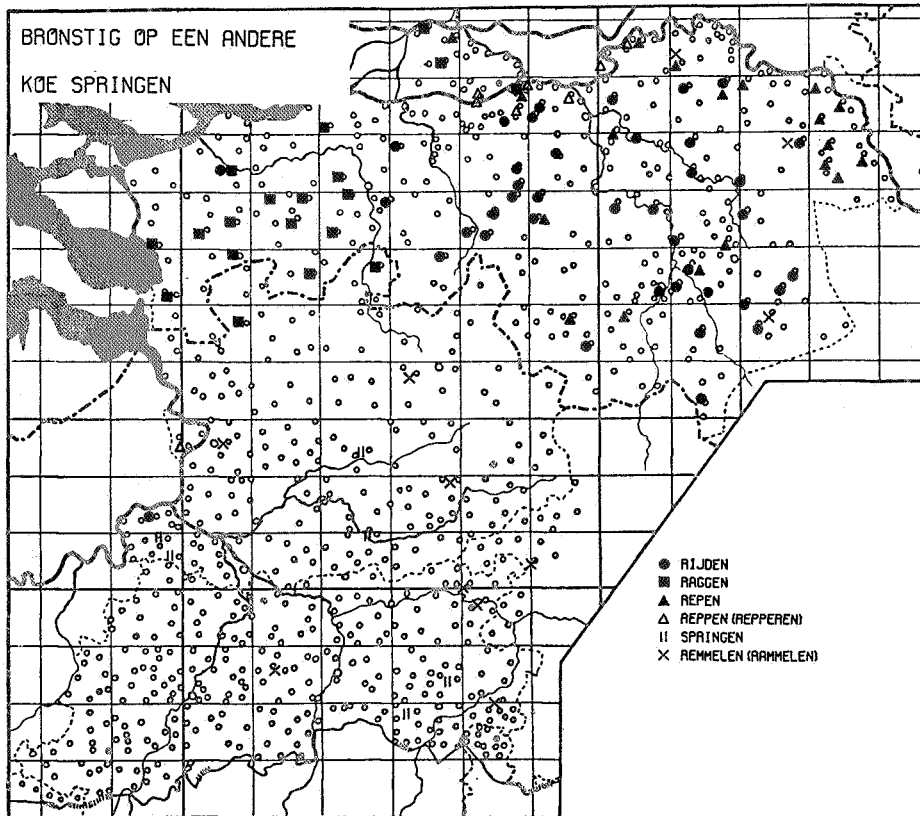
tanden hebben: de koe - heej taanda, K 183; **verse tanden krijgen:** de koe - kraajch fessa tanna, P 125; **viertand:** het type viertand in: K 125a, 179; **tweetand:** het type tweetand in: K 179; **rund:** rint, P 103; **aftandse koe:** aftaantsa koj, L 261; **tweejaars vaars:** tweejaars veers, K 236; **tweede tanden zetten:** twidda taana zetta, P 145.

UITWERPSELEN VAN KOEIEN

Exkremente von Kühen - cow droppings
- excréments des vaches
(DC 9, 24a; NM, 8a)

koestront: koestront, K 149, 169, 171, 180, L 95, 100, 103, 112, 144a, 145, 147, 157a, 160, 178a, 179, 180*, 185, 199, 201, 208, 208a, 209a, 236, 258, 263, 264; **koestrónt,** I 57a, K 135, 137, 145a, 158a, 176, 177, 187, 187a, L 91, 93, 99, 144, 153, 159, 177c, 179, 180, 180b, 182, 184, 187, 199, 200, 201, 202, 203, 205, 206, 228, 237, 243, 244, 263a; **köestrónt,** L 159; **koesstrónt,** L 144a, 184; **koestrónt,** L 160; **koestroont,** K 175a*; **koestróont,** L 161, 285; **coe-**

stróont, L 187; **koestróont,** L 242; **köestront,** P 18a, 94; **koesttoont,** L 180; **köestront,** O 174a; **küüstrónt,** O 68; **koestront,** K 185; **koestront,** I 79, K 100, 136a, 143, 145a, 150, 151, 172, 290, L 157, 180**, 200, 228, 262, O 250, P 29a; **köestront,** P 137a; **koestront,** K 250; **köestront,** I 220, 268, K 330, 350, O 177, 244, P 1, 4, 35, 84, 88, 136a, 171; **koestront,** K 102, 163, 168, 183b, L 110, 149, 244; **koestront,** L 207a; **köestront,** L 148; **köestront,** P 98; **koestront,** K 276, P 23, 145; **koestront,** O 287; **koestront,** P 60a; **koestront,** K 310; **koestront,** I 57, 78, K 100a, 107a, 124a, 125a, 126, 132, 133a, 133c, 133d, 135, 141, 143, 146, 147, 148, 151, 153, 159, 161, 163, 173, 174, 178, 178*, 179a, 182a, 184a, 188, 188a, 190, 320, 330, L 152, P 32, 33, 86, 147; **köestront,** K 101a, 309, O 69; **koestront,** K 175, P 149; **köestront,** K 352, P 127; **koestront,** I 57, K 145a, 157; **koestront,** K 173a; **küüstrónt,** K 348; **küüstroont,** K 307; **koestront,** K 342; **koestront,** K 292, 295; **küüstrónt,** K 312; **köestront,** K 153; **koestronk,** K 164; **köestront,** K 351;

koeflats: *koeflats*, L 237; *koefjflats*, L 180; *koefjflaat*, L 241; *köejjflàt*, L 241; **koeschijt:** *koeschiët*, K 219, 220, 238, L 281, 281*; *köesjiet*, K 237; *koesjchiët*, K 184; *koeschiët*, K 180, 195, 215, L 255, 255a; *koejaschiët*, K 182, L 257; *koeschiëtan*, K 194; *koeschiëttan*, L 259; *köejschët*, K 189; *kajschiet*, K 266; *kójschët*, K 241; **koevla:** *koejvulaaj*, L 207a; **koeschuiver:** *köejshuivër*, K 153; **koehoop:** *koehoop*, K 135; **koiekoek:** *koejankoeka*, K 164; **koemest:** *koejmest*, K 148; *koejamis*, K 163c; **kozeik:** *koezèk*, L 95; **koiepoep:** *koejampoep*, K 150; **koelak:** *koelak*: K 197; [**koewaks**]: *koewaks*, I 79; **mest:** het type *mest* in: L 144a; *mist*, L 263a; *mèest*, L 186; *missie*, K 102; *messing*, K 109; **mestplak:** *miëstplak*, L 100; **mestvla:** *mestvulaaj*, L 200, 202, 203, 228; **vla:** *vlaaj*, L 180, P 33; *vlaawæ*, P 112; **stront:** *strònt*, K 102*, 124a, 133a, 150, 151, 164, 182a, 262, L 104, 145a, 151, 153, 156, 157a, 162, 180, 240, 264; *strònt*, P 22; *stròngt*, K 243; **flater:** *flaator*, L 189; *flaator*, L 187; **schijt:** *schiet*, K 184b, 190a, 197a, 215, 216, L 255, 280, 283a;

schietto, L 280; *schiettan*, K 216a, L 258; **flats:** *flats*, L 179; **plaat:** *plàkkòt*, I 221a; **kwadder:** *kwaajar*, K 163; **koekwadder:** de volgende opgave is meervoud – *koekwettals*, K 161; **plamester:** *plammustar*, K 322; **mop:** *móp*, L 99; **spel:** *spèl*, K 149; **grasduikel:** *grasduikel*, hoopje drek in het gras, Goossenaerts; **schijtbos:** vermoedelijk wordt bedoeld een overmatige groei van het gras ten gevolge van een koeihoop – *schijtbos*, L 152, 205, 206; *schietbòs*, K 274; *schietbòs*, K 268; *schitbòs*, K 167, 168; *schitbòssan*, K 188a.

BRONSTIG OP EEN ANDERE KOE SPRINGEN (zie kaart)

Brünstig eine andere Kuh bespringen –
to jump ruttingly on an other cow –
sauter en rut sur une autre vache
(N 3, 78)

Wanneer de opgave bestaat uit een bijvoeglijk naamwoord plus werkwoord, dan wordt het werkwoord niet fonetisch gedocumenteerd.

1.1.1.2.

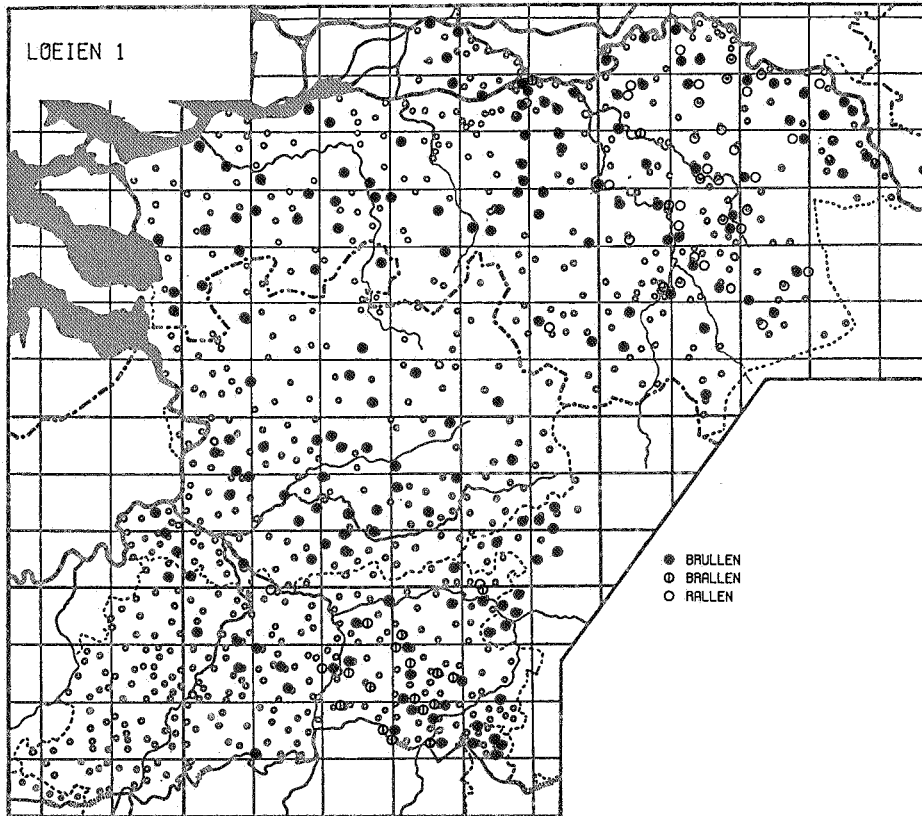
rijden: *rijen*, K 145a, 184a, 194; *rija*, K 143, 146, 0153, 161, 183, 183b, 184, 186, 194, L 180b, 200, 228, 235, 244; *veija*, K 184a, L 180; *rèija*, K 169; *rèja*, K 179a, L 144, 241, 242; *rèjja*, K 143, L 261; *reeja*, L 184; *rèéja*, K 165, L 144, 149, 177c, 200, 203b, 235, 243; *rèèja*, K 166, 185, 220, L 183, 199, 207, 235, 238; de koe – *rèèjt*, K 165; *rèéaja*, L 200, 264; *rieja*, L 150; *rīēja*, L 285; *rīejan*, L 285; *raaija*, L 264; *ról*, I 221; **raggen:** het type *raggen* in: K 135, 176; *ragga*, I 79, 102a, K 100a, 101, 125a, 0153, 158c, 173b, 174, 175a, 176, 177b, 178, 180, 188, 190a, 201; *vaaga*, K 191; *vaaga*, I 102a; Het springen van een koebeest op een ander koebeest, vooral als het eerste stierig is, Goossenaerts; **repen:** *rèèpa*, K 102, 137, 186, 217, L 93, 99, 148, 186, 235, 255; *reupa*, L 159; *rèúpa*, L 159b, 160, 188; *rīèpa*, L 150, 153; *rejpā*, L 205; *ruupa*, L 187a; *rūúpa*, L 185; *rie:pe*, het onrustig andere koeien van achteren proberen te beklimmen, Elemans 162; **reppen:** het type *reppen* in: K 133b, 135, 137; *rèppan*, L 92; *reppā*, K 136a, 148; *rèppā*, K 133a, L 91b; **reperen:** *rippāra*, K 247; **remmen:** het type *remmen* in: K 236; *remmala*, L 184, P 77; *rèmmala*, P 112; *rèmmala*, L 99; *rèémala*, K 355, 357; *rèjmalan*, L 263; *rimmala*, P 41; *römmala*, K 307; **rammelen:** *rammala*, K 246; **springen:** *spriēnga*, I 268a, 271, K 267, P 100, 144; de koe – *spriēngt*, K 340; **opspringen:** *òpspriēnga*, P 72; *oepspriēngan*, K 304; **lopig opspringen:** *lúúpach opspriēnga*, P 70; **op de andere springen:** de koe – *spriēngt oep dandər*, O 250; *oep dandər spriēnga*, I 270; **op elkaar springen, opeen springen:** *obbakòrraspringa*, K 210; *òèpienspriēnga*, I 275; **ophangen:** *òpanga*, P 4; **opeen hangen:** *òpiēnanga*, P 81; **brullen:** *brulla*, K 183; **[ripsakke]:** *ripsakke*, het onrustig andere koeien van achteren proberen te beklimmen, Elemans 162; **jagen:** *jòdga*, K 251; **joekeren:** het type *joekeren* in: L 186; **opvaren:** *òèpvaara*, P 27; **opeen vuren:** *òpiēnvūura*, P 69; **stieren:** *stiera*, K 151, 179a; **rakkeren:** *rakkara*, K 160; **zotten:** de koe – *sòt*, P 60; **stier spelen:** *stīer spēla*, K 244; **stierig doen:** *stierach [doen]*, K 124a; de volgende opgaven zijn bijvoeglijke naamwoorden: **mallig:** *mallach*, P 86; **repig:** *rèepach*, K 231; de volgende opgaven zijn zelfstandige naamwoorden: **brulkoe:** *brilkoj*, K 338; **reper:** *rèèpar*, K 329; **rijder:** *rèj*, K 184a; *raijər*, L 242; **rijkloot:** *rèjklòwt*, L 235.

LOEIEN (zie kaart)

Brüllen, muhen – to low, to moo – mugir; beugler (N 3, 75; Go. 1b; N 3, 85; N 3, 86; N 3, 88; Van Gerwen, V 8)

[In dit lemma zijn alle geluiden opgenomen die een koe voortbrengt. Hierbij behoren zowel de normale geluiden als ook de geluiden die voortgebracht worden omdat de koe ziek is, tochtig is of omdat ze honger heeft.]

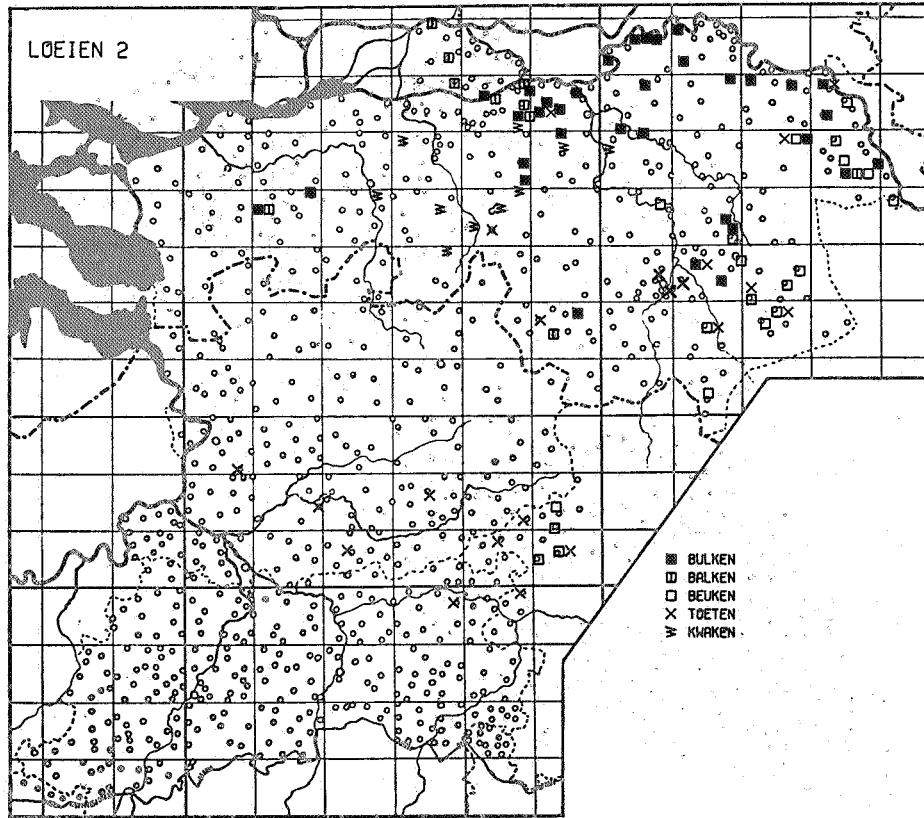
loeien: het type *loeien* in: L 144; *loeja*, I 118, K 124a, 125a, 151, 157, 161, 163, 165, 172, 174, 175a*, 176, 178, 184a, 188, 194, 216a, L 199, 228, 233, 243, 279, 136; *lōēja*, I 275, K 244, 322, 351a, P 88; *lōēja*, K 231, P 13; *loeiyan*, L 255; *loeiya*, K 174; *lōja*, K 341a; *lojen*, loeien Zevenbergen Brabantius 213; **brullen:** het type *brullen* in: I 118, K 135, 137, 160, 161, 165a, 167, 169, 172, 173b, 180, 184, 184a, 185, 187, 188, 190a, 194, 201, 236, 276, 338, 357, L 144, 145, 148, 184, 200, 202, 258, 261, P 103, 167; *brulla*, I 79, 102a, K 100a, 101, 102, 124a, 125a, 128, 133a, 136a, 137, 143, 145a, 147, 148, 151, 157, 158c, 160, 165, 165a, 166, 174, 175a*, 176, 177b, 178*, 179, 179a, 182, 183, 183b, 184, 184a, 185, 186, 187, 188a, 194, 210, 216a, 220, 226, 231, 241, 256, 264, 265, 267, 274, 291, 296, 302, 307, 309, 314, 315, 316, 318, 351a, 353, 357, 358, L 92, 93, 95, 99, 100, 144, 149, 153, 159b, 160, 183, 184, 185, 186, 187a, 188, 199, 200, 203b, 204, 204a, 232, 233, 235, 241, 242, 244, 255, 258, 261, 263, 285, P 4, 13, 44, 45, 46, 47, 77, 86, 144, 146, 148, 154, 163, 165, 167, 169; *brulla(n)*, K 241, L 100, 145, 149, 153, 154, 156, 158, 161, 179, 180, 189, 241; *brōlla*, P 48; *breula*, K 191; *brōlla*, L 144; *brōella*, K 0153; *brūulla*, I 221, 268a, 271, 275, K 231, 234, 246, 248, 251, 258, 273, 282, 283, 294, 295, 296, 299, 330, 333b, L 187a, P 4, 25, 35a, 37, 41, 63, 70, 72, 81, 95, 112, 134, 144, 145, 171; *brūūjla*, P 100; *brūūllan*, K 304; *brūūla*, P 93; *brīēlla*, K 324, 339, 340, 341a, P 28; *brilla*, P 88; de koe – het type *brult* in: L 100, P 103, 163; *brulle*, abnormaal brullen (van wild geworden runderen) Elemans 161; *brullen*, het meer wilde geluid van de koe, hs Renders L 226; *brulle*, loeien, ziekelijke variant, Van Gerwen; *brōla(n)*, zw. ww. intr., brullen, loeien (vooral van koeien die brul zijn), De Bont; **burlen:** *burla*, P 125; **een brulgeluid geven:** *ən brul galōjd geejva*, L 207; **een brul uitstoten:** het type *een brul uitstoten* in: K 133b; **brallen:** *brālla*, K 148, L 91b,

177c, 200, P 41, 86, 88, 92, 136, 144, 146, 148, 151, 154; *brállan*, K 135, P 37, 92, 99, 146; *brállə*, P 28, 88, 93, 95, 100, 112, 148; *brádlə*, P 93; *bráðslə*, P 95; de koe – *brált*, P 103; *brala*, *brallen*, geluid van koeien en stieren, hs Schrevens; *brallen*, loeien, heet de koei nog gin eëte gehad da ze zoeë bralt? Vandaar *bral*, koe die veel bralt; *bralder*, kalf, os, stier, die veel bralt; persoon, die hard schreeuwt, inzonderheid al wenende; *gebral*, geloei, geschreeuw, gehuil, Tuerlinckx; **bral uitlaten**: het type *bral uitlaten* in: P 165; **ballen**: *blállə*, P 88, 148; **rallen**: *rállə*, K 172, 216a, 355, L 99, 104, 109, 144, 145, 149, 150, 151, 153, 159, 180, 180b, 180**, 181, 182, 183, 184, 200, 201, 203b, 204, 204a, 207, 228, 234a, 235, 238, 241, 243, 244, 264; *rállən*, L 150; *rállə*, P 14; *rzállə*, L 152; *röslə*, K 137; de koe – *rált*, L 237; *rált*, L 180; *rallen*, brullen van koeien (loeien), hs Vissers L180; **oprallen**: *óprállə*, L 200; **lallen**: *lállə*, K 166, 183, 184a, 216a, L 207; **gallen**: *gallə*, K 176; **blaten**: *blaata*, O 250, P 86, 199; *bláata*, O 250; *blaeta*, K 125a; *bleeta*, K 234, 236,

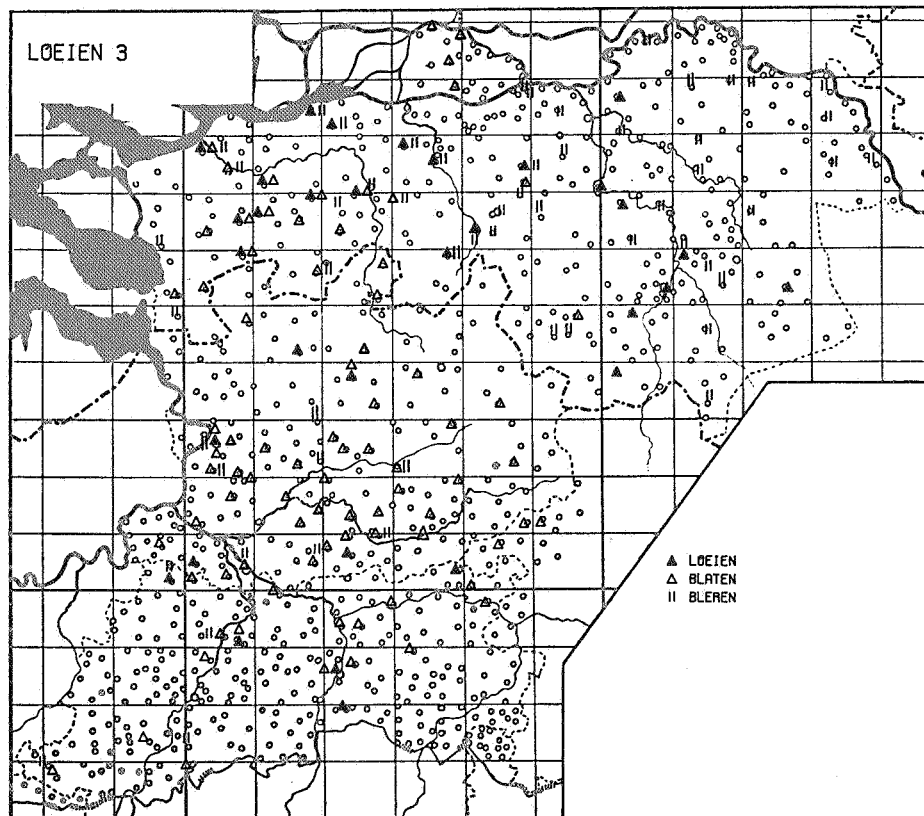
256, 273, 294, 299, 330, 338, 339, 340, P 27, 28; *bleetan*, K 256; *bléeta*, I 269, K 102, 173b, 177b, 201, 210, 231, 241, 244, 250, 251, 267, 274, 276, 282, 283, 287, 295, 296, 299, 302, 309, 314, 324, 329, 330, 353, P 13, 14, 25, 28; *bléetan*, K 191, 241, 304; *bléetm*, K 310, 315, O 275; *blèeta*, I 102a, K 101, 128, 157, 166, 174, 177b, 178, 179a, 188, 188a, 190a, 274, 283; *bléjta*, K 307, 355, P 60; *bleejata*, P 41; *bléata*, K 217, 246, 251, P 93; *bléeta*, K 100a, 180, 246; *bléetan*, K 236, 283; *blèeta*, K 291, 333b; *blēetan*, K 283; *blēeta*, P 88; *bléata*, K 250; *bleta*, K 151; *bléeta*, K 295, 339; *blétan*, K 176; *blétta*, K 0153, 175a*, 176, 188a, 193a, 248, 262, 264, 265, P 41, 86; *bljta*, I 102a, K 183, 235; *blejta*, P 10; *bléjta*, blèren, geluid van kalveren, geiten en schapen, hs Schrevens; **een blaata laten**: *na bléet laota*, K 177b; **de bleet hebben**: het kalf – *heet dun bléet*, K 133a; **blaren**: *blódra*, P 63; *blódra*, K 250; **bleren**: *bleera*, K 333b, L 148, 160; *bleeran*, K 244; *bléera*, K 125a, 147, 0153, 160, 165, 178*, 183, 184a, 186, 190a, 194, 216a, 218, 244, 274, L 93, 149, 150, 153, 159, 207, 233,

1.1.1.2.

235, P 125; *bléeran*, L 201; *blèera*, I 79, 118, 275, K 124a, 125a, 135, 151, 163, 165, 169, 179a, 183b, 184, 186, L 159, 180, 185, 188, 241; *blèeran*, L 285; *bléera*, K 250; *blèera*, L 180b, 200; *bleeʔa*, K 340; *blaerra*, L 261; *blèrra*, K 330; *blèrra*, K 137, 151, 161, 255, 263; *blīēan*, O 274; *blīējan*, O 274; *blījra*, P 10; *blōrra*, L 241; de koe – *blèrt*, L 100; *bléera*, maken van geluid van kalveren die het plotseling benauwd krijgen Elemans; **de bleer hebben**: *dan blēr hebben*, K 165; **bulken**: *bulka*, K 133a, 143, 148, 165; *bullaka*, K 175a*, L 91b, 235; *bōlka*, K 137, 145a, 146, 148, 165, 176, L 92, 93, 94, 95, 99, 148, 153, 155, 184, 186, 189, 204, 204a, 235; *bōlkan*, K 146, L 177 c; *bōllaka*, K 143, 147, 166, 167, L 91b, 145, 150, 159, 159b, 160, 184, 241; *bōolka*, K 217; *bullaka*, brullen (van vee), hs Mischgofsky L 95; *bōlka*, loeien (van een koe) Elemans; **een bulk laten**: *ne bōllak laota*, L 159; **de bulk krijgen**: het type *de bulk krijgen* in: K 133b; de koe – *kittan bōlk*, K 143; **blaken**: *blááka*, P 44, 45, 46, 47, 112; *blaakan*, P 58; *blééka*, K 318; *blèéka*, L 92; de koe – *bláákt*, P 58;

blèèkan, van kalf gezegd ('t loeien van een koe) hs L 212; **een blaak uitlaten**: *na blaak ééllóota*, P 112; **balken**: *bálka*, K 100a, 101, 102, 133a, 136a, 218, L 186; *bállaka*, K 128, 135, 143; *bēlka*, K 175a*; de koe – *balkt*, K 133b; **beuken**: *beuka*, K 316, 318, 357, 358, L 159b, 242, 285; *beukan*, L 285; *bēuka*, L 205; *bēūka*, K 357, L 187a, 200, 244, 263; *bēūkan*, L 243; *bēūka*, L 261, 264; *bēukan*, L 186; *bōkka*, L 184, 212, 242, 244, 263, 264; *bōkkan*, L 185; *bukka*, K 318; *buika*, L 237; 't kalf – *bukt*, L 186, 237; *bōkt*, L 207; **opbeuken**: *ópboikka*, L 235; **jabeuken**: *jdá-bōhka*, K 358; **toeten**: *toeta*, K 184, 216a, L 159, 235, 242; *tōētta*, L 242; *toetan*, L 226, P 58; *tōēta*, K 146, 251, 295, 314, 341a, 353, 358, L 159, 184, 232, 238, 261, P 35a, 45; *tōētan*, L 261; *tōēwta*, K 187, 220, 233, 235, 264, P 145; *tūūtm*, K 310; *toeten*, L 263 bulken der koeien, hs Sassen; *toeten*, loeien van de koe, hs Renders L 226; *toewta(n)*, *toetan*, zw. w.w. intr. *toeten*, loeien (van koeien gezegd als ze honger hebben of tochtig zijn) *toeten* stemgeluid van de koe, De Bont; **kwaken**:

kweeka, K 183, 183b, L 177; *kwéeka*, K 183, 184a, 194; *kwèeka*, K 182; *kwéjka*, K 183; *kwéeka*, K 184; *kwèeka*, K 143, 161, 169, 179; de koe – *kwekt*, L 237; **buddelen**: *buddala*, O 162, 250, P 4, 69, 81; *buddalan*, K 324, O 162, P 4, 69; *buddaln*, O 72; *böddala*, P 72; *beuddala*, P 2; *buttala*, I 269, P 60; *badilla*, I 270; *bullara*, P 199; **burrelen**: *burrala*, K 247, P 134; *börrala*, K 247; **bruddelen**: *bröjdala*, P 127; **schreeuwen**: *schréewa*, K 157; *schreeva*, I 270; *schriëva*, P 10, 60; *schriëva*, I 268a, 271; *schriëjva*, I 269, O 162; *schriëvan*, P 2; *schriëva*, K 329; *schriëva*, P 4; *schriëvan*, O 72; *sjriëva*, P 69; *schriëa*, K 247, 287; *schriëa*, I 221; *schriëva*, P 72; *schriëva*, P 77; *schriëva*, schreeuwen, geluid van koeien en stieren, hs. Schrevens; **janken**: *jánka*, K 184a, 216a, 217, L 199, P 134; *jánkan*, K 217; **meuen**: *meuen*, O 72; *mëuan*, O 72; *muən*, O 162; *möa*, P 81; *mëun*, P 199; *mumnan*, O 69; de koe – *mëüt*, P 167; **huilen**: *huulla*, L 184; **noenen**: *noenen*, neusgeluid bij koeien, Corn.; **enteren**: *enteren*, het kneuren der koeien Corn.; **herkelen**: *herkelen*, bij landbouw,

een keelgeluid door den neus uitbrengen en daardoor het verlangen naar eten te kennen geven, Corn. Vervl. A.; *herkelen*, van koebeesten, zeker geluid voortbrengen zonder de muil open te doen, om te kennen te geven dat ze haken naar eten of drinken, Goossenaerts; **gonzen**: *gounza*, L 99; *geunza*, L 99; *geungza*, L 235; *gönzan*, zuchten van koeien hs L 212; *zjunza*, zachtjes loeien, Mischgofsky L 95; *gaönze*, van koeien, van de Biezen; **brommen**: *brömmen*, L 160; **lezen**: *léza*, K 274; **grollen**: *grólla*, K 329; **blazen**: *blözza*, P 70; *bléza*, K 307; **kuchen**: *küügga*, K 330; **grommen**: *grumma*, K 268; *grimmen*, van hoornvee, een zeker versmoord geluid voortbrengen om eten of drinken te krijgen, Goossenaerts; **mokken**: *müükka*, P 148; **poren**: de koe – *póort*, K 179; **wceest doen**: *döe wöest*, K 201; **lelijk doen**: *lelijk doewn*, **kneuren**: *kneuren*, neuzen, stillenkens loeien, spr. van koeien, Corn. Vervl.; **verstieren**: *verstierren*, I 269; *verstierren*, O 274; **renen**: *reena*, L 205; **zingen**: *ziënga*, K 143; **kroezen**: *kröezza*, P 47; *kröezza*, K 316, P 44; **reeren**: *reera*, L 203; *rejra*,

1.1.1.2.

L 208; *rijava*, L 241; **krochen**: *kròcha*, K 324; *kròcha(n)*, *kroochə(n)*, zw. w.w. intr. kruchten, resp. krochen, kreunen, steunen, De Bont; **grunken**: *grunken*, een keelgeluid door den neus geven en daardoor het verlangen naar eten te kennen geven, Corn.; **een schotse schreeuw schieten**: *nə schòtsə schrieéé schieta*, I 270; **een liedje geleerd hebben**: *zə hi get lèjdjə gəlejvd*, L 264; **bandeloos (zijn)**: *die is bándalòds*, K 133b, L 159; **geen banden hebben**: *zə heej gin bádnda*, K 143.

ETEN (VAN VEE)

Fressen (von Vieh) – to eat (feed on) (of cattle) – manger (bétail), que fait le bétail (RND 31)

[Het volgende lemma wordt gevormd door een gedeelte van de antwoorden op RND 31. Omdat in sommige lijsten werd gevraagd naar „het drinken van lijnzaadmeel (drank)” en in andere naar „het eten van lijnzaadmeelkoeken; drinken” kreeg men de opgaven „drinken” en „eten”.] **eten**: *eeta*, K 158a; *èèta*, K 220; *ééta*, L 237, 243, 263a, K 207, 228, 264, P 3; *ééjta*, K 288, P 10; *éétn*, K 340; **vreten**: *vreeta*, K 163, 180, 187; *frèèta*, K 157, 158c, 175, 177b, 177c, 183; *vréèta*, K 165; *fréèta*, K 100, 101, 110, 125, 126, 128, 129, 129a, 131, 132, 133a, 135, 150, 151, 155, 156, 157, 158, 161a, 168, 169, 170, 172, 173, 182, 183b, 184, 185, 218; *vrééjta*, K 102; *frééjta*, K 154; *frééata*, K 242.

DRINKEN (VAN VEE)

Trinken (von Vieh) – to drink (of cattle) – boire (bétail), que fait le bétail (RND 31)

drinken: *dringka*, K 100, 101, 102, 110, 128, 129, 131, 132, 133a, 135, 141, 143, 147, 151, 152, 154, 155, 158, 159, 160, 161, 161a, 163, 164, 164a, 165, 169, 170, 173a, 176, 181, 182, 183, 183b, 184, 184a, 185, 186, 187, 194, 197, 198, 200, 214, 242, 247a, 303, 304, 307, 310, 318, 357, 358, L 93, 99, 100, 102, 110, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 156, 157, 158a, 159, 162, 177, 178, 179, 182, 183, 184, 186, 187, 187a, 199, 200, 201, 202, 203, 204a, 205, 206, 207, 208, 225, 228, 235, 240, 243, 255, 256, 258, 260, 261, 263a, 264, 285, O 288, 289, 290, P 42a, 45, 50, 96a, 97, 98, 105, 106, 107, 107a, 108a, 109, 113, 115, 145, 147, 152, 154, 159, 171, 172, 174, 175, 198, 199, 212, 214; *dringka*, K 317a; *dringka*, K 272; *dringʔa*, K 313; *dringkn*, K 241, 245, 250, 277; *dringkn*, K 314;

dringʔn, K 315, 352, 353; *driëngka*, I 79, 180, 219, 220, 221, 221a, 221b, 222, 265, 266, 267, 268, 268a, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 275a, K 125, 129a, 153, 156, 157, 158c, 168, 175, 177b, 177c, 180, 188, 188a, 189a, 190, 191, 192, 195, 195a, 196, 199a, 202, 202a, 203, 204, 204a, 205, 208, 209, 210, 211, 212, 212a, 213, 216, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 228, 229, 230, 231, 232, 234, 235, 236, 237, 237a, 238, 239, 242b, 243, 244, 244a, 246, 248, 249, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 259, 260, 261, 262, 263, 265, 266, 267, 269, 273, 273a, 274, 276, 279, 280, 281, 281a, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 306, 307a, 309, 311, 312, 312a, 312b, 317, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 325a, 326, 326a, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 341, 342, 344, 346, 347, 349, 350, 351, 354, 355, 356, L 180, 279, 284, O 63a, 67, 68, 69, 69a, 70, 70a, 70b, 73, 74, 153, 155, 156, 157, 158, 161, 162, 165, 166, 169, 171, 172, 173, 173a, 174, 175, 177, 178, 178a, 232, 238, 239, 241, 242, 245, 247, 248, 250, 251, 252, 253, 255, 256, 272, 274, 275, 281, 282, 285, 286, 287, P 1, 2, 4, 5, 5a, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 35, 35a, 36, 38, 39, 39a, 40, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 48, 59, 60, 60a, 61, 62, 63, 65, 65a, 65b, 65c, 66, 66a, 67, 68, 69, 69a, 70, 72, 73, 74, 76, 79, 81, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 111, 112, 122, 122a, 123, 124, 124a, 125, 126, 127, 130, 132, 133, 135, 136, 137, 138, 139, 143, 143a, 144, 148, 149, 150, 151, 155, 157a, 161a, 166, 167, 168, 169, 211; *driëngka*, K 201, 206, 233, 358, 268; *driëngka*, K 240, 302, 316; *driëngʔa*, K 340, 352a; *driëngkan*, K 270, 345; *driëngkn*, K 275, 305; *driëngʔn*, K 348; *driëngkn*, K 308; *driëngk*, K 271; *driëngka*, I 78, 118, 119, 189, 227, 264, L 281, 281*; *driëngka*, I 57, 265a, 102a, K 174; *dreengka*, I 120, L 160, 209a, 244; *drëengka*, I 149; *drëengka*, K 247; *dréngka*, L 241; *driëngla*, O 274a; het vee – *dringt*, L 159b, 161, 186; *dreengk*, L 212; *dringka*, drinken van de koe gezegd, hs Schrevens; **opdrinken**: *opdrinken*, 2e. volle bekomste, De kalf hain hun zoeë dik oepdrinken as 'n tönneke; Tuerlinckx; **zuipen**: *zèùpa*, K 221, L 144, 146, 177; *zèùwpa*, L 92, 100; *zöwpa*, K 101; *zòjpa*, K 126; *zèùppa*, L 158a, 189, 190, 209a; **slobberen**: *slòbbəra*, L 262; *slòbbəra*, L 144; **sloeberen**, van het als onder sloeb vermelde voedsel smakelijk hoorbaar-gulzig eten, sloeb-dun eten (water + meel), papachtig, dat b.v.

aan koebeesten die pas gekalfd hebben gegeven wordt, Goossenaerts.

HERKAUWEN

Wiederkåuen – to ruminare – ruminer (DC 4, 13; ZND 1 (a-m); 1, 88; 14, 26; 20, 13; B 2, 327; sgv; Goossens)

nirken: het type *nirka(n)* in: K 157, 158, 161, 161a, 161b, 166, 168, 170, 171, 176, 179b, 183, 184, 188a, 194, 196, 197, 205, 206, 207, 220, 257, 297, 307, 316, 318, L 99, 149, 157, 177c, 180*, 182, 200, 229, 240, 244, 255, 257, 258, 279; *nirkån*, K 168, 171, 312, L 144a, 147, 149, 151, 152, 154, 160, 177c, 179, 185, 240, 264a, P 102; *nirka*, K 358, L 100, 109, 112, 144, 145, 150, 153, 155, 156, 162, 179, 185, 187a, 244, 263a; *nirvaka*, K 276, L 93, 150, 179, 152, 153, 162, 208, 233, P 46, 128; *nirvakan*, K 149, L 93, 208, 285, P 46; *nirvækkå*, K 358; *nirvån*, K 277; *nirvi?å*, K 353; *nirvaka*, K 316, P 132; *nierka*, K 219, 184a, L280; *nierkån*, K 149, 191; *niërka*, K 157, 165, 169, 170, 171a, 196, 201, 204, 205, 215, 237, 307, L 94, 99, 145, 147, 181, 199, 201, 205, 206, 208, 244, 260; *niërkan*, K 208; *nieraka*, K 184a, 195, 356, L 104, 255, 281; *nierakan*, K 184, 195, L 283a, 284; *niërraka*, K 157a, 161, 163, 172, 179b, 181, 182a, 183, 190b, 204, 212, 356, 357, L 91, 99, 104, 146, 199, 207b, 212, 240, 243, 244, 261, 262, 264, 280; *niërrakan*, K 170, 180, 196, 206, 237, 307, 356, 357, L 102, 157, 236, 242, 283, 285, 209a; *niëraka*, L 279, 280; *niëraka*, L 260; *nierikka*, K 183; *niërkun*, K 172; *niëkkån*, K 237; *niërkå*, K 219; *neerka*, K 173, L 94, 145, 145a, 146, 147, 149, 178, 178a, 180, 180a, 180b, 182, 183, 187, 200, 202, 203, 203b, 205, 206, 207, 208, 226, 237, 242, 264; *neeraka*, K 172, L 262, P 18, 129; *neerakan*, O 69; *nerraka*, L 101; *niëraka*, P 80, 129; *niërakan*, O 67; *niëjriikka*, K 330, P 89, O 251; *niërka*, K 188a; *niërkan*, K 204b, 208, 211, 212a, 276, 346, L 236, P 198; *niëraka*, P 44, 144, 152, 154, 154a; *niërrakan*, K 276; *niëjrika*, P 89; *niërva?ån*, K 240, 241, 315; *niërka*, L 148; *niëraka*, L 110, 186, 207, 261, 262, P 80, 129; *niërka*, L 147, 158, 184, 187; *niërkan*, L 159b, 184, 190; *niërraka* L 97, 154, 158, 185, 190, P42; *niërkö*, L 189; *niërrukka*, L 148; *niërika*, L 200, 204a; *nurkan*, K 305; *niürrakan*, P 47; *nörraka*, P 152; *närrakan*, O 67; *nëmmaka*, P 127; *nërrikn*, O 70; *niërke*, herkauwen (Huisseling) Elemans 69; *nierken*, herkauwen s.g.v. Waalre; *ne'raka(n)*, resp. *nirka(n)*, *nirke(n)*, in w.w. intr. *nerikken*, herkauwen, De Bont;

nirka(n), resp. *nirka(n)* zie *ne'raka(n)* herkauwen De Bont; *nirken*, herkauwen, hs Vissers L 180; *nirken*, herkauwen, Goossenaerts; *nirken*, *irken*, 1. herkauwen hs Etten K 176; *nirken* (*nierken*, *ierken*), herkauwen van koeien, hs Renders L 226; *nierken*, herkauwen van koeien etc, hs K 183, Tilburg; *nëerken*, herkauwen, van de Biezen; *nirak*, znw. m. nirk, de daad van of het vermogen om te „nirken” d.i. herkauwen; de nirk zit vaast, de koe kan niet herkauwen, de Bont; *nirk*, (uitspr. *nirrak*) znw. de nirk zit vast zeggen de landbouwers van een koe, die niet herkauwen kan (K) zijnen nirk laten lopen, onvermoeid babbelen (Z. der K.) Corn. Vervl.; *nëriken*, herkauwen, Zeeland L 157; *genirk*, als benaming voor een voortdurende handeling, het nirken (zie ald.) Goossenaerts; *nirken*, *nirriken*, herkauwen (ook in Limburg) Corn. Vervl.; *neerikken*, O 67; herkauwen, Wouters, pagina 48; *nerken*, herkauwen, hs Kapteijns L 177; *genirk*, znw, het herkauwen Corn. Vervl.; **hirken:** het type *hirken* in K 148; *hirkån*, P 41; *hírka*, P 95; *hivvaka*, K 236, 237; *hiërkan*, K 213, 226, 238, 272; *hiërka*, K 213, 274; *hiërrakan*, K 149, 206, 213, 224, 237, 240; *hërka*, K 210, P 93; *hërkan*, K 237; *hërraka*, K 335, P 30; *heurakan*, O 274; *hörka*, K 332, P 99; *hörken*, *hörreken*, herkauwen (Z.W. der Kempen) Corn.; **irken:** *irkån*, K 214, 215, 218, 305, P 41, 96a; *irka*, K 300a, 301, 350, P 43, 145; *irkn*, K 241; *irvaka*, K 153, 214, 318, 349a, P 45, 48, 95, 98; *iërka*, K 224, 240, 254, 268, 301, 331, P 171; *iërkan*, I 78a, K 197a, 199a, 209, 213, 233, 234, 235, 255, 258, 263, 267, 268, 272, 273, 304, 305; *iërraka*, K 173a, 174, 190b, 204, 213, 222, 237, 238, 240, 254, 267, 268, 272, 276, P 107, 112; *iërrakan*, K 239, 240, 273, 274, 276; *iërvån*, K 240; *érk*, K 211, 236; *érka*, K 339, P 14; *érkan*, P 40; *ërraka*, K 213, 339, P 30, 37, 41, 47, 48, 105, 147, 161, 166, 198; *ërrakan*, P 161; *ërka*, P 33, 146, 155; *ërraka*, P 99; *ëjvkan*, K 292; *eerka*, K 218, 287; *évraka*, O 153; *ëërkan*, K 216a; *eurka*, K 262; *eurkan*, K 269, 294, 295, O 275; *euraka*, O 286; *euerrakan*, K 301, O 243, 274, 275; *urka*, K 227, 296, 332, 333b, P 32; *urkan*, K 301, 308a, 348; *urvaka*, K 296, 332, 334, 349, P 25; *örka*, K 299; *örka*, K 300, 300a; *örraka*, P 48; *oerka*, K 296; *övrka*, K 300a; *erken*, herkauwen; de koei zal gedouën hämme (zal genezen zijn) ze begint te erke; in W.Vl.: helkeren, Tuerlinckx; *ederikken*, herkauwen, Breda e.o., Hoeufft; *erikken*, herkauwen, Hoeufft; *irreken*,

1.1.1.2.

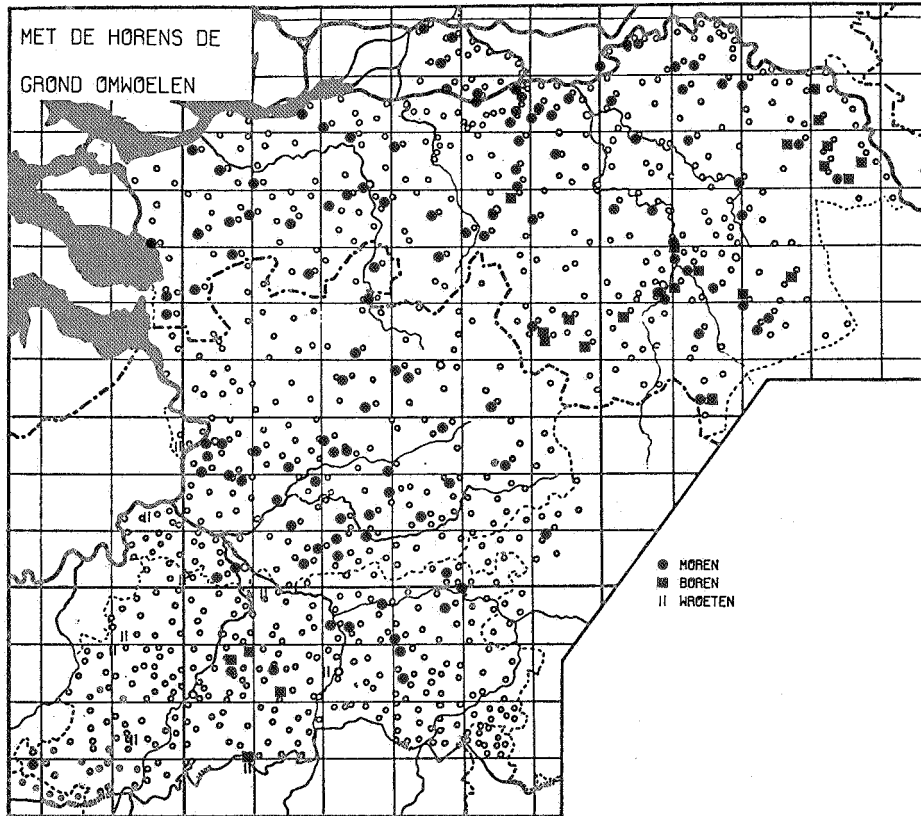
herkauwen, Corn.; *érkə*, herkauwen, hs Schrevens; *érrəkə*, herkauwen (koe) P 167 Go 1b, blz 56; **herkauwen**: het type *herkauwen* in: I 78, K 124a, 127a, 133a, 150, 163, 164, 235, 258, 296, 299, 310, L 147, 237, O 157, 276, 277, 286, P 41, 136; *herkaawə*, K 100a, 132, 145a, 160, 185, 210, 213, 213a, 218, 257, 283, 350, L 92, 154, 200, 229, 259; *herkaawən*, K 100a, 135, 148, 185, 214, 215, P 25; *herkawa*, K 150, 299; *herkouwa*, K 256, L 110, P 133a; *herkaavə*, K 274, O 286; *herkaawu*, L 263; *herkádáwə*, K 183; *herkávən*, K 333, 350, 352; *herkádáwə*, K 183; *herkjawə*, P 171; *herkèdèwə*, L 256; *herkaan*, I 266; *hérkaawə*, K 245; *hérkaavə*, K 307, 333, P 25; *hérkawə*, K 276; *hérkádáwə*, K 231, 232; *hérkadúvən*, P 4; *hérkódúwən*, K 303; *hèrkaawən*, L 257; *hèrkádávən*, K 353; *hèrkódúwən*, P 41a; *hərkaawə*, K 147; *hərkdádúwən*, K 240; *hərkaovən*, K 240; *hərkaəvən*, K 187; *hərkééwə*, K 212; *hərkaan*, I 180; *hèrkaawən*, L 255; *erkaawən*, I 78, 79, 102a, K 174, 204, 237, 282; *erkaawə*, K 157, 189a; *erkaavə*, K 291, 330, 331, P 81, 25; *erkaəvən*, O 238; *erkaavə*, P 13; *erkavə*, K 287; *erkawə*, K 244; *erkáwə*, K 251; *erkouwa*, K 125a, 205; *erkaovə*, K 330; *erkádówə*, P 41; *erkaan*, I 266; *erkvə*, K 330; *érkaawə*, K 210, 291, P 29a; *érkádáwə*, P 145; *érkádáwə*, K 244; *érkaavən*, O 153; *érkaavə*, I 271, K 286, P 27, 85; *érkádáwə*, K 320, O 178; *érkádáwə*, K 188a; *érkádávə*, K 322; *érkawə*, K 247, O 286, P 2, 24; *érkavə*, P 10, 88; *érkávə*, K 237, 244; *éjvkádávəvən*, O 67; *érkávə*, P 198; *erkaan*, I 220; *érkávə*, K 299, 301; *érkaawə*, K 244; *érkádáwə*, P 112; *érkádáwə*, K 250; *érkávə*, K 244; *ərkaawə*, P 41; *ərkaavə*, K 325; *ərkawə*, K 225; *ərkdádáwə*, K 207; *ərkdávə*, P 199; *ərkaavə*, P 35a; *ərkaawən*, P 41; *éjrrəkaawən*, I 78; *érkódə*, herkauwen (koe) P 167 Go 1b, blz. 56; **herknauwen**: het type *herknauwen* in: K 102; *herknauwə*, L 92; *herknawən*, K 315; *herknauwə*, K 136a; *hérknádáwə*, K 137; *hèrknauwə*, K 148; *hirknauwə*, K 145a, 148a; *hèrknauwə*, K 136a, 148a; *hèrknauwən*, L 91; *érknauvə*, I 271; *érknádávə*, K 330; *irknádávən*, O 238; *irknádávə*, K 175; *ərknauvə*, K 329; *ərknádávə*, K 237; **herknabbelen**: het type *herknabbelen* in: P 41; *erknobbə*, P 88; *erknobbəvən*, P 88; **hermalen**: *ərmódlə*, P 199; **herbijten**: *hərbijtən*, K 247; **neerkauwen**: het type *neerkauwen* in: K 127; *nièrkádáwə*, K 164a; **neerknauwen**: het type *neerknauwen* in: K 156; *neerknauwə*, K 171a, 109, 128a, 131, 133b, 138, L 92; *neerknávə*, K 163; *nèjèrknauwə*, K 101a; *nèrknauwə*, K 106;

nirknauwə, K 107a, 110, 164; *nirknauwə*, K 140; *nirknádávən*, K 175; *nèjèrknauwən*, Zevenbergen K 155 O.V. I 217; **kauwen**: *kaawən*, K 235; *kádáwə*, K 296; *kádá*, P 24; **knauwen**: *knaawə*, L 237; *knaawən*, K 216; *knádáwt*, K 313; *knaawijn*, K 315; *knaavə*, K 314, P 30, 85; *knaavən*, K 315, 352; *knauvə*, I 269; **knabbelen**: *knabbə*, P 41, 88; **malen**: het type *malen* in: K 330; *méélə*, K 141; *módlə*, P 60a; **schransen**: *schránsə*, K 320; **kweren**: *kwéérə*, I 220, 221b; *kwéé(v)nen*, *kweinen*, *kwenken*, *kwèren*, herkauwen van rundvee, (Ranst, Oelegem). Elders: nirken, nirreken, hörreken en andere vormen, Corn.; **twee keer eten**: de koe – *ét twiété kíérə*, P 27; **knoezen**: *knóezən*, I 180; **rispen**: *repsə*, P 171; **na**: *nə*, L 110.

MET DE HORENS DE GROND OMWOELEN (zie kaart)

Mit den Hörnern den Boden umwühlen – to root up the ground with the horns – fouiller la terre avec les cornes (N 3, 87)

moren: *moorən*, K 133b, 236, 338; *moorə*, I 79, 102a, K 100a, 101, 102, 124a, 125a, 135, 136a, 137, 143, 145a, 146, 147, 148, 151, 157, 158a, 160, 165, 165a, 166, 169, 173b, 174, 177b, 178, 178*, 179a, 182, 183, 184a, 186, 194, 216a, 235, 256, 262, 276, 318, 339, 355, L 91b, 93, 144, 149, 150, 153, 177c, 186, 199, 200, 203b, 207, 228, 232, 261, P 35a, 37, 77, 93; *moorra*, K 175a*; *móorə*, K 188, L 99; *mòorə*, K 341a; *móórən*, L 285; *mòorə*, I 118, K 128, 133a, 0153, 184, 194, 241, L 180b; *mòorə*, K 161; *maorə*, L 184; *mwoorə*, I 102a; *mwoóorə*, K 188a; *mwoóorə*, I 102a; *mwaorə*, K 143; *zə moort*, L 100; *moerə*, K 231, 307; *moèrə*, L 92; *mòèrə*, K 330; *moəoorə*, K 193a; *mberən*, K 304; *mberə*, K 191, 210, 248, 274, 291, 294, 351a; *mòèrə*, K 190a, 234, 244, 246, 251, 273, 299; *moewərə*, K 264, 265, 268, 274, 282, 302; *mòèwərə*, P 25; *mòè(w)ərə*, K 274, 296; *moe'wərə*, K 307; *mòrrə*, K 329; *mòrrə*, P 28; *mort*, L 263; *mört*, L 237, 263; *meurə*, K 309; *mèurə*, K 340, P 28; *mítúrən*, O 274; *muurə*, P 63; *máurə*, P 27, 95; *mòurə*, K 333b; *moordə*, L 233, 235, P 37; *mòèrdə*, K 250; *mordə*, L 264; *mòrdə*, L 183, 207; *mojrsə*, L 242; *moorzə*, L 241; **moore**, het doorploegen van een stier met zijn horens van de grond, Elemans 162; **moren**, van koebeesten die met hun horens in de grond wroeten, Goossenaerts; **ommoren**: *ommoorən*, K 241; *ommoorə*, K 163; *òèmmòerə*, K 283; **afmoren**: *afmoren*,

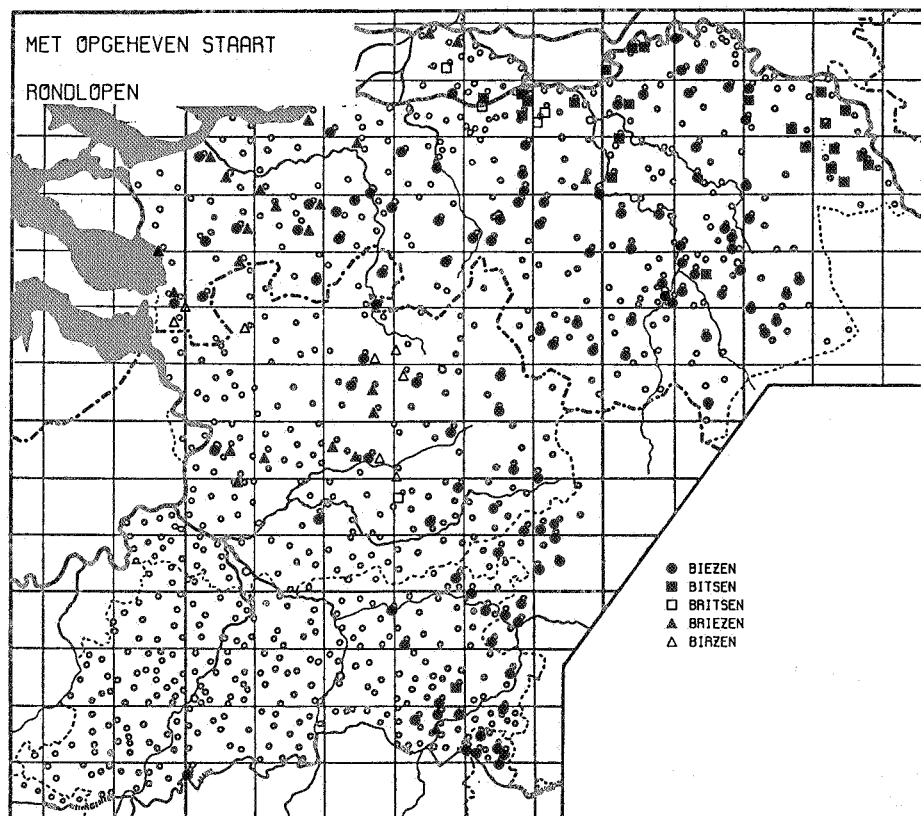
met de naam van een of ander hoornbeest als onderwerp en een of ander geheel of gedeeltelijk uit aarde bestaande massa, b.v. de opgezette kant van een sloot, als voorwerp. Met zijn horens op min of meer gewelddadige wijze verwijderen van de overige massa, met de bijgedachte dat er heel wat stof rondvliegt en de kop van het dier er bevuild door werd; Goossenaerts; **uitmoren**: *uitmoren*, met de naam van een of ander hoornbeest als onderwerp en staak als voorwerp. Met zijn horens op min of meer gewelddadige wijze de staak waaraan het getuierd staat uit de grond halen. Met de bijgedachte dat er heel wat stof rondvliegt en de kop van het beest er door bevuild wordt, Goossenaerts; **boren**: *booran*, L 255; *bōdran*, L 185; *boora*, K 183b, 216a, 217, 218, 220, L 159, 186, 233, 235, 238, 244, 285; *bōdra*, L 187a, 242; *bōdra*, L 160; *baora*, L 184, 188, P 134; *boowra*, P 81; *bōdwra*, P 63, 70; **boorselen**: *bōdrsalan*, L 235; **wroeten**: *vroeta*, P 134; *vrōëtan*, O 162; *vrōëtta*, K 247; *frōējta*, O 72; *vreuta*, O 250; *vrūūta*, I 221, K 324; *frūūtta*, P 14; *vreeta*, P 88; **wroete-**

len: *vroetalan*, P 103; *wrōētala*, P 167; *vrōēgiala*, P 148; **woelen**: *wōēla*, I 221; *wūūla*, K 283, 287; *wūūla*, P 100; **omwoelen**: *ōmwōēlla*, P 99; *ōēmmōēlla*, I 269; *umwuulən*, K 167; **woesten**: *woestan*, K 179; **vrulen**: *vruullən*, P 58; **brulen**: *brūūla*, P 69; **scheppen**: *schēppan*, O 162; **dabben**: *dābbə*, P 163; **moken**: *mwooka*, K 201; **schoppen**: *schuuppən*, P 2; **omkluwen**: *ōmklāwan*, K 176; **in de grond zijn**: *in de grōnt sin*, O 162; **tegen de grond vechten**: *teega da groont fēchta*, K 247; **krawalligheid uitwerken**: *krawillag-hādājt oojeet wirkə*, I 270; **loeter zijn**: *loetər [zijn]*, L 159.

MET OPGEHEVEN STAART RONDLOPEN (zie kaart)

Mit erhobenem Schwanz umherlaufen – to walk about with raised tail – se promener la queue élevée (N 3, 79; znd B 2, 324; Goossens 1b; sgv; Van Gerwen; Brabantius; De Bont; Corn. Vervl.; Corn.; Corn. Vervl. A.; Elemans; Goossenaerts; hs Etten K 176;

1.1.1.2.

hs Renders L 226; hs Sassen; hs Mischgofsky L 95; hs Vissers L 180).

[Sommige opgaven betreffen de oorzaak van het met de staart omhoog lopen; wanneer de koeien met de staart omhoog lopen wordt dit vaak gezien als een aanwijzing dat er onweer op komst is.]

biezen: het type *biezen* in: P 167; *biezo*, I 102a, K 125a, 128, 151, 160, 163, 165, 173b, 174, 177b, 178, 178*, 179a, 182, 183, 184a, 188a, 190a, 194, L 99, 204, 204a, 255, 285, P 165, 169; *biëzzo*, K 165, 166, 183, 183b, 184, 185, 186, 188a, 193a, 216a, 218, 231, 267, 273, 307, 309, 318, 355, 357, 358, L 183, 201, 205, 207, 232, 233, 238, 241, 242, 243, 258, 261, 263, 264, P 25, 41, 45, 46, 47, 163; *biëzzon*, K 236, 273, 351a, L 285; *biëzo*, K 161, 244, 295, 357, P 41, 112, 147, 171; *biëzon*, K 180; *beeza*, K 172, L 100, 144, 149, 150, 180, 180b, 183, 199, 200, 203b, 207, 228, 235, 241, 244, 263; *bézo*, P 144; *bézo*, K 165a; *biëssa*, K 187, 191, 220; *biësson*, K 176; *biëszo*, K 217; *bissan*, K 241; *biëjzo*, P 105; *béjzo*, P 146; *beejzo*, L 145; *bizzo*, K 241, 276, 307, 314, 315, 318, 353, L 153, 200,

235, P 44, 166, 199; *bizzon*, K 315, 316, P 44; de koe - *biëst*, K 240, 312, 351a; *biëst*, P 107; *biëst*, P 37; *bést*, K 210; *beest*, L 100, 237; *béjzt*, K 277; *béjzdo*, L 261; de koeien - *beeza*, L 235; *biezen*, stormen, snel vliegen (van vee), hs Etten K 176; *bézen*, *biezen*, *bijzen*, wild in de wei rondlopen v.d. koeien b.v. bij felle hitte, vooral als de vliegen e.d. hen plagen en steken, hs Vissers L 180; *beeze*, bij broeiend weer nerveus in de wei draven, Elemans 176; *beizo*, het heen en weer rennen van koeien die door horzels geplaagd worden, Mischgofsky L 95; *bissen*, L 263, het dartel, meestal woest met opgestoken staart rondlopen van het rundvee, hs Sassen; *bisjen*, L 263, het woest rondlopen der koeien met opgeheven staart, hs Sassen; *bizo(n)*, zw. w.w. intr. *bizzan*, onrustig met opgeheven staart door de wei rennen (van koeien en kalveren gezegd, die door bouwen geplaagd worden); ook het onrustig kruipen van slakken tegen regenachtig weer heet *bizzan*. zegswijze: *A's d'één hoew bist stekt d'ander de start umhöog*, De Bont;

bizzen, hard lopen van koeien, langs de heggen, om door schuring langs de takken de *bauw* kwijt te raken, hs Rengers L 226; *bizzen*, het rondlopen van de koeien met opgeheven staart, Brabantius 197, L 157; *bizzen*, Spr. *De koei' in Holland zien bizzen*, strak voor zich uitzien, van een zieke gezegd: een teken van verregaande uitputting (Kl. Brab.), Corn.; *rondbiezen*: *ròntbiēza*, I 275; *ròntbiezn*, O 72; *rònd-beeza*, P 95; de koe – *biēzada wèt roont*, K 268; de *bies omhoog steken*: *dā biēs umhōdg stēka*, L 184; *op de bies zijn*: *op dan biēs zijn*, K 167; de koe – *is up dan bis*, K 237; *bitsen*: *bietsan*, K 133b, 135, 137, L 92, 148, 187; *bietsa*, K 136a, 137, 148, L 91b, 93, 144, 153, 159, 159b, 160, 177b, 184, 185, 186, 187a, 188, 235; *biētsa*, P 100; *bitzen*, vlug lopen van koeien, L 158, Van Gerwen; *bietsig zijn*: *biētsach sen*, K 250; *birzen*: *birsə*, K 210; *bierza*, I 102a; *bierzən*, K 235, 274; *biērza*, K 201, 267, 274; de koe – *biērst*, K 212; *biērza*, I 118; *birzen*, driftig lopen, met de steert in de hoogte, sprekend van rundvee (N-W). In het Z. en W. zegt men *bizzen*, Corn. Vervl. A.; *birzen*, *bizen*, ww., ook *briss(ch)en*. Driftig lopen met de steert in de hoogte. Sprekend van rundvee dat tochtig is, of door de hitte en het steken van vliegen gekwollen wordt, Corn. Vervl.; *birzen*, van vee; door de weide rennen, vooral wanneer dat vee tochtig is of door de hitte en insecten wordt geplaagd; Goossenaerts; *briezen*: het type *briezen* in: K 256; *brieza*, I 79, K 100a, 102, 124a, 151, 0153, 157, 158a, 174, 175a, 176, 177b; *brīēza*, I 102a, K 177b; de koe – *brīēst*, K 232, 234, 268; *breeza*, K 0153, 188, 246; de koe – *brējst*, P 145; *brīēssa*, K 251; *brizza*, K 264; *britsen*: *brīētsən*, K 145a, 304; *brīētsə*, K 101, 133a, 146; *blazen*: *blaoza*, K 179; *boeren*: de koe – *bōērt*, K 231; *brakken*: *brakkə*, K 190a, 335; *draven*: *draava*, K 320; *dròdvan*, I 180; de koe – *dròdft*, K 244; *galopperen*: *galopperə*, P 35a; *koersen*: *koersə*, K 322; *lopen*: *loopa*, K 101; de koe – *loept*, P 144; *rakken*: het type *rakken* in: K 145a; *rondlopen*: het type *rondlopen* in: P 99; *rondschietsen*: *ròntschōjta*, P 145; *siezen*: *sīēza*, I 275; *staarten*: *stēētm*, O 275; *sturen* (?), *steigeren* (?): *stijara*, P 154a; *stormen*: *sturma*, I 227; *sturman*, O 274; *met de staart omhoog lopen*: *mee eele sjēēt nādr umhōdg lōēpa*, K 324; de koe – *lupt mēttərə sjēēt nō'mōeg*, K 274; *lupt mētta stēējat òmōeg*, P 72; de koeien – *lōēpa bētta steat nomānōeg*, P 154; *met de staart in de*

lucht lopen: *mētta sjēēt iēn dā lōcht lōēpa*, P 125; *de staart omhoogsteken*: zonder fonetische documentatie van het deel „de staart”: [*de staart*] *oemhoeiēg stēkan*, I 270; [*de staart*] *umoewagsteeka*, P 28; *met de mast omhoog lopen*: *mētta māt òmōēg lōēpa*, O 250; *de streep hebben*: de koe – *ēt ur strīēp*, P 41; *wild staan*: de koe – *stōə wiēlt*, K 251; *dul zijn*: de koe – *iēs dūūl*, K 251; *op hol zijn*: de koe – *iēs up hōl*, K 245; *op de loop zijn*: de koeien – *zin òp dā lōep*, K 247; *wild zijn*: *wiēlt sen*, K 250; de koe – *es wūūlt*, P 60; de koeien – *zijn wild*, K 264; *zot zijn*: de koe – *is zōt*, P 72; *het zot inkrijgen*: de koeien – *krijga het zōt iēn*, P 82; *als een zottin lopen*: *zīē tīē zōttīēn iēs lōēpa*, K 274; *zot rondlopen*: *zōt rōntlōēpa*, P 27; *zot staan*: het type *zot staan* in: K 340; *zōt staan*, I 269; de koeien – *stōd zōt*, K 302; *de horzelveug is er*: *dan iēs əv dā horzəlvlēg*, K 282; *er is een vlieg in de wei*: *dā ēzzən vliēg iēn dā wādā*, K 339; *er zit een daas op hun rug*: *dər zit nən dōds òp uldərə rug*: K 247; *de wolf in de staart hebben*: *də wōlf iēn dā steet emma*, P 69; *omhoog staan van de staart*: *dā stērt stōddumōēg*, K 291; *de staart hangt met een flosje*: *dā stēdēd angf mē ja flōəsijkə*, P 63; *brustigen*: *brustaga*, K 330; *brullen*: de koe – *brūūlt*, P 127; *brul zijn*: het type *brul zijn* in: K 147, 308a; *een brul zijn*: de koe is – *ən brūūlt*, K 267, 332, 339; *lopig zijn*: de koe is – *lūūpach*, P 81; *rozig zijn*: de koe is – *rōēzəch*, O 178; de volgende opgave is een bijvoeglijk naamwoord: *hoerachtig*: het type *hoerachtig* in: P 103; de volgende zijn zelfstandige naamwoorden: *gebies*: *dē vərdommas gabis*, L 264; *gabis*, znw. o., *gebis*, de daad van *bizzen*, De Bont; *bies*: *bis*, z. nmw. m. *bis*, de daad van *bizzen*, *op z'nen bis gōon*, *gaan bizzen*. *De koew is op den bis*, De Bont.

MOEILIJKE LOPEN

Sich mühsam fortbewegen – to walk with difficulty – aller difficilement (N 3, 89)
stropelen: *stròmpala*, K 0153; *strómpala*, K 133a, 174, L 200, 235, 264; *stròmpalan*, K 147, 182; *stroempala*, P 148; *ströempala*, K 295, 339, P 60, 70, 125; *ströempalan*, K 304; *ströempala*, P 93; *strumpala*, K 348; *söempala*, K 330; *strommelen*: *stróm-mala*, K 148, 167, 176, 190a, L 149, 153, 183, 261; *stroemala*, L 153, 159b, 184; *ströemmala*, K 251, 307, L 144, P 63, 69; *strömmala*, K 307; de koe – *strómmalt*, L 242; *strómmala*, bijvoorbeeld bepaalde

1.1.1.2.

ziekte moeilijk lopen (van runderen) Elemans 165; **strampelen**: *strampala*, K 186, L 200; **stommelen**: *stöëmmala*, P 25; **stompelen**: *stòmpala*, K 276; **strobelen**: *stróbbala*, K 135; **striemelen**: *striemala*, K 220, L 285; **zwijsmelen**: *zwéemala*, K 183; **sukkelen**: *súúkkala*, P 60; **stronkelen**: *strón(g)kala*, K 274; *strunkala*, K 309, P 41; *strüünkala*, K 231, 234, 355; **struikelen**: *struikala*, K 151; *ströëwkala*, K 210; **hinkelen**: *hiënkala*, K 165; **manken**: *man(g)ka*, P 88; *manjkan*, O 72; *maankə*, K 190a; **bottelen**: *bóddala*, P 145; de koe – *buttàt*, P 148; **pikkelen**: de koe – *pi?alt*, K 241; bij de volgende opgaven is alleen het bijvoeglijk naamwoord fonetisch gedocumenteerd: **stropelachtig**: *strómpalèèchtach*, L 235; *strómpalèèchtach*, K 187; *stroempalèèchtach*, K 333b; *ströëmpaldáchtach*, K 287; *strüümpalégtach* [zijn], P 41; **strompelig**: *strómpalach* [zijn], K 318; **strommelachtig**: *strómmalèèchtach*, L 149, 177c; *strómmaleechtach*, L 149; *strómmalèèchtach*, K 163, L 93, 99; *strómmalèèchtach*, K 183; *strómmaléétach* [zijn], K 184a; *strómmalèèchtach*, L 180b; *stroemalèèchtach*, L 160; *ströëmmalèèchtach*, L 144; *stroemmalèèchtach*, L 188; *strómmalèèchtach*, t.g.v. bep. ziekte moeilijk lopend (van runderen) Elemans 165; **strampelachtig**: *strampalèèchtach*, K 165; **striemelachtig**: *striemalaetach* [zijn], L 285; *striemalèèchtach*, K 218, L 233; **stommelig**: *stómmalach* [zijn], L 238; **sukkelachtig**: *söëkkalachtach*, P 95; *súúkkalachtach* [zijn], K 283; *süükkalachtach*, K 283; **krukachtig**: *krukèèchtach* [zijn], L 241; **zwijsmelachtig**: *zwéemalèèchtach*, K 184; *zwijsmalèèchtach*, L 228; **krammelachtig**: *kremmalèèchtach*, K 183b; **mankelek**: *mangkalièk* [zijn], P 82; **volvoetig**: het type *volvoetig* [zijn] in: K 167, 174; *volvöèttach* [zijn], O 162; *vólvöèttach*, K 143, 161; *fvólvöèttach* [zijn], K 247; *volvöèta*, P 28; **stalpachtig**: *stalpechtach*, K 145a; **stijfachtig**: *stówvègtach* [zijn], P 28; **kamant**: *kàmànt* [zijn], O 250; **kramakelijk**: *krammaakaləka* [koe], K 256; **kremmig**: *kremməch*, L 264; *krèmməch* [lopen], L 235; **krempig**: *krèmpəch*, K 166; **gebrekkelig**: *gabrekkach*, K 143; **stram**: *stram*, L 241, P 136; *stram* [zijn], K 299; *stram* [lopen], I 79, P 2, 134; *stramma* [koe], I 270, K 133b, P 144; **krom**: *króm*, L 91b; *króm* [zijn], K 125a, 143; *króm* [lopen], K 157; *króm* [staan], K 158a, 183; **stijf**: *stief*, L 244; *stéj*, L 91b; *steef*, L 199; *stèf*, K 183b; *stéef*, P 112; *stééf* [gaan], P 163; *stééj*, K 165, L 233; *stééj* [gaan], L 235; *stèdèf* [lopen], K 324; *staaf*, O 274;

kreupel: *kreupəl*, K 100a, 180, 184a, 194; *kreupəl* [koe], L 263; *kreupəl* [zijn], K 250; *kreupəl* [staan], K 183, 201; *kreujpəl* [lopen], K 165; *kreupəl* [lopen], I 221, K 179a, 188a; *kréupəl* [lopen], K 177b; *kreupəl* [gaan], L 207; *kreujpəl* [gaan], L 203b; *kruppala* [koeien], K 291; **kreupelend**: *kreupələnt* [lopen], L 235; **moeilijk**: *moejlək* [lopen], I 102a, K 151, L 100, P 167; *mujlək* [gaan], K 296; **lastig**: *lastach* [lopen], L 187a; **slecht**: *slècht* [lopen], L 100; *slèècht* [lopen], L 159, 185; **mank**: *maankə* [lopen], K 188a; *mank* [gaan], K 351a; **krimmezerig**: *krimməzèërəch* [lopen], K 175a*; **kramakkel**: *kramakəl*, I 221; **klootachtig**: *klóotaechtach* [gaan], K 200; **ongemakkelijk**: *óngeməkkələk* [lopen], K 136a; **schrampel**: *schraompəl*, I 102a; **slecht**: *slècht* [te poot], K 188, 236, 244, P 99; *slècht* [te poot], P 27; *slèècht* [te poot], K 178; *slacht* [te poot], K 248; *sléchtə* [poot], K 246; *slècht* [ter been], K 101; *slèècht* [te been], L 235; *sléchtə* [benen], I 268a, 271; *slècht* [op de been], K 184a, 194; *slècht* [op de been], L 159, 160; *slèècht* [op de been], L 186; *sléchtə* [voeten hebben], K 265; *slècht* [uit de voeten kunnen], P 77; *slèchte* [gang], K 338; *slècht* [bij gang zijn], K 267; **slap**: *slàp* [op de poten zijn], O 162; *slap* [op de been], L 261; **zat**: *zat* [op de been], L 261; **last**: *last* [aan de poten], P 72; **kwaad**: *kooi* [benen hebben], K 241; *kójjə* [gang], L 242; *kòə* [voeten nemen], P 14; **iets aan zijn poot hebben**: *hij hiè iet òn zónna pòt*, L 232; **de poten zo lomp als een koe zetten**: *zə zət də poeten zo lomp əs ən koej*, P 112; **niet wegkunen**: *de kòj kan niè wég*, P 69; **kramppotten**: *krampóəta* [hebben], K 294; **stalloop**: *stallòəp*, K 341a; een koe die moeilijk loopt is een ... (zelfstandige naamwoorden) **stropelaar**: *strómpalar*, K 146; **krampkoe**: *krampkoej*, K 256; **wrevelkont**: *frèffalkònt*, P 100; **stijve koe**: *stèvə koej*, K 268; **volvoet**: *vólvoot*, K 329.

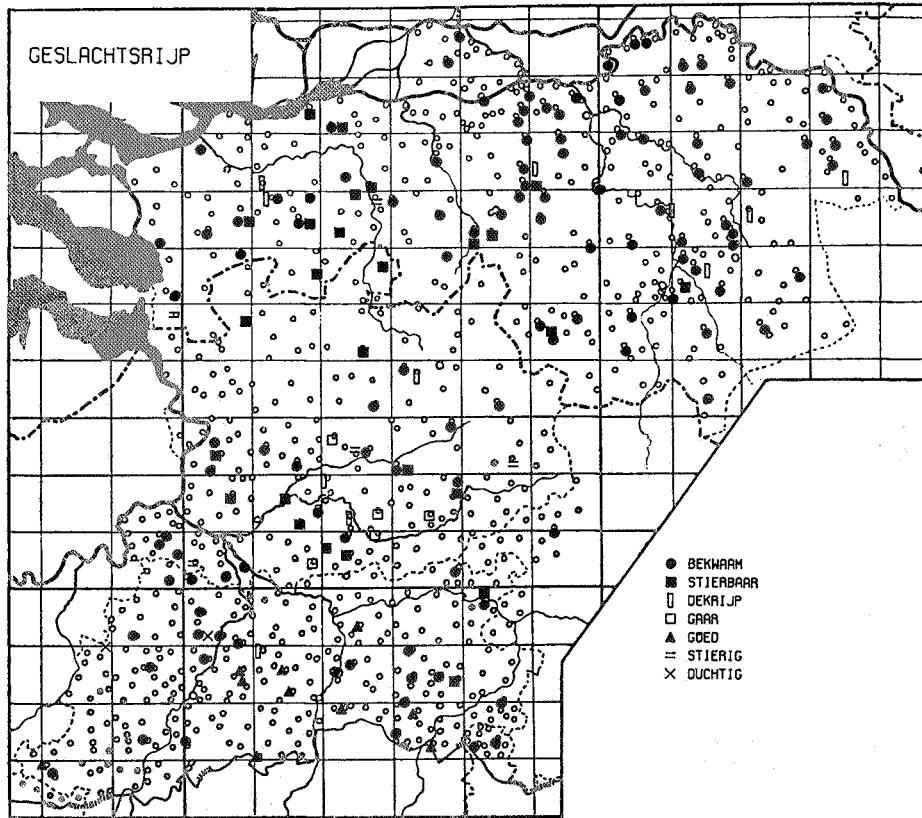
-1.1.1.6. Voortplanting

-1.1.1.6.1. Geslachtsdrijf

GESLACHTSRIJP (zie kaart)

Geschlechtsreif, zuchtref – sexually mature – en âge de reproduction; nubilité (N 3, 44)

[De opgave *mentig* vertoont misschien samenhang met het type *mentig* in het lemma „stukkelig, gezegd van een koe”. De interpretatie zou dan kunnen zijn:

goed van bouw, volwassen en dus geslachtsrijp. Een eventueel toegevoegde specificerende bepaling of werkwoordsgroep wordt niet fonetisch gedocumenteerd.]

bekwaam: het type *bekwaam* in: K 235, 256, 262, L 99, 144, 145, 148, 149, 159, 160, 177c, 180, 200, 233, 235, 258, 264, O 169, P 103, 165; *bekwâdm*, K 329, 330, P 4, 60; *bekwâdm*, I 268a, 269, 271, 275, K 324, O 72, P 13, 148; *bekwaaam*, P 95; *bekwaom*, I 79, 102a, K 101, 102, 125a, 133a, 136a, 137, 147, 148, 151, 163, 165, 165a, 166, 167, 169, 172, 173b, 174, 175a, 176, 177b, 179a, 182, 183, 183b, 184a, 185, 186, 188, 194, 217, 218, 307, L 91b, 92, 93, 99, 100, 180b, 183, 184, 185, 187a, 200, 201, 203b, 204, 204a, 232, 235, 241, 244, 255, 261, 264, 285, O 250, P 148, 167; *bekwoom*, L 99, P 88; *bekwôdm*, K 216a, 241, 244, 250, 267, 273, 274, 295, 318, 339, 351a, O 275, P 10, 41, 125; *bekwôdam*, P 93; *bekwôem*, P 86; *bekwaam*, in staat om te dekken, Elemans 162; **bekwaam genoeg:** *bekwaom* [*genoeg*], L 205; **bekwaam om te leiden:** *bekwaom* [*om te*

leiden], L 261; **bekwaam om te stieren:** het type *bekwaam om te stieren* in: P 2, 99; *bekwâdm* [*om te stieren*], K 234; *bekwaom* [*om te stieren*], K 143, 145a, 158c, 174, L 144, 150; **bekwaam om naar de stier te gaan:** *bekwaom* [*om naar de stier te gaan*], K 187; **bekwaam om te varren:** *bekwâdm* [*om te varren*], P 112; **bekwaam om te winnen:** *bekwaom* [*om te winnen*], L 285; **stierbaar:** het type *stierbaar* in: K 338; *stiërbaar*, K 191; *stiërbaar*, K 291; *stierbaor*, K 124a, 125a, 160, 174, 177b, 178, 180, 248; *stiërbaor*, K 201, L 238; *stiërbaor*, K 307, P 41; *stiërbâdwor*, P 100; *stierbør*, K 184; *stiërbør*, K 166; *stiërbør*, K 283; *stierbor*, K 190a, 216a; *stierbòr*, K 184a; *stiërbòr*, K 184a; *stiërbòr*, K 274; *stiërbòr*, K 274, 294; *stivbòr*, K 210; – vaars, zonder fonetische documentatie van „vaars”; *stiërbòrrr* [*vaars*], K 341a; **dekrijp:** het type *dekrijp* in: K 157, 175a, L 200; *dékrijp*, L 207; *dékraap*, K 296; *dékrdâap*, K 236; *dékrelép*, K 165; *dékrelép*, K 299; *dékrelép*, L 235; *dékriep*, L 186; *dékrodap*, P 70; **dekbekwaam:** *dekbakwaom*, K 188a; **dekgaar zijn:** *dék-*

1.1.1.2.

haschòdr [zijn], K 274; **gaar**: *gòdr*, K 264, 309; **gaar voor de dekking**: *gòdr* [voor de dekking], K 302; **gaar om mee naar de var te gaan**: *goar* [om mee naar de var te gaan], K 340; **gaar om te stieren**: *gòdr* [om te stieren], K 333b; **gereed**: *gariet*, K 294, P 14; *gariējot*, P 41; **gereed om te stieren**: *gariet* [om te stieren], P 35a; **gesteld voor de stier**: *gastélt* [voor de stier], P 27; **goed**: *gòēt*, O 274; **goed om te stieren**: *gòē* [om te stieren], P 81; *gōē* [om te stieren], P 28; **goed voor de stier**: *goot* [voor de stier], P 134; *goo* [voor de stier], P 63; *goet* [voor de stier], P 77; **goed om te varren**: *goet* [om te varren], P 154; **goed om bij de var te doen**: *guut* [om bij de var te doen], P 134; **goed voor de var**: *goet* [voor de var], P 136; *gòēt* [voor de var], P 144; **goed zijn**: *gòēt* [zijn], P 69; **duchtig**: *duchtach*, O 66a; **duchtig staan**: *deuchtach* [staan], P 10; **groot genoeg om te stieren**: *gròójt* [genoeg om te stieren], K 135; **klaar**: *klaor*, L 238; **klaar om te stieren**: *klaor* [om te stieren], L 242; **leidbaar**: – vaars, zonder fonetische documentatie van „vaars”; *lèèbòdra*, [vaars], K 341a; **lopig**: *lòēapiech*, K 231; *lūūwəpach*, K 274; **lopig staan**: *lūūjəpach* [staan], K 268; **mentig genoeg zijn**: *mentach* [genoeg zijn], L 263; **rijp**: het type *rijp* in: K 161; *rəp*, K 340; **rijp zijn**: het type *rijp zijn* in: I 118; **stierig**: *stièrrach*, I 118, K 179, 276; *stièrach*, K 322; **stierig staan**: *stièrrach* [staan], K 268; **stierig zijn**: *stièrrach* [zijn], K 268; **stiergaar**: *stièrgər*, P 25; **stiervaardig**: *stierəsvèrrach*, L 207; *stierisvèrrach*, L 235; **stug genoeg**: het type *stug genoeg* in: K 0153; **stug genoeg zijn**: het type *stug genoeg zijn* in: K 146; **vaardig**: *vèèrach*, K 357; *vèrrach*, L 184; **vaardig om te stieren**: *vèrrach* [om te stieren], L 160, 186; **volwassen**: *vòlwassə*, P 88; **vruchtrijp**: het type *vruchtrijp* in: K 151; **capabel voor de stier**: *kapaawal* [voor de stier], I 270; **capabel zijn**: *kəpòdòbal* [zijn], K 247; **gestierd worden**: *gastiert* [worden], K 304; **gestierd kunnen worden**: *gastiert* [kunnen worden], L 238; **gedekt moeten worden**: *gədəkt* [moeten worden], K 268; de volgende opgave is een zelfstandig naamwoord: **een stierling**: *nə stièrling*, K 241.

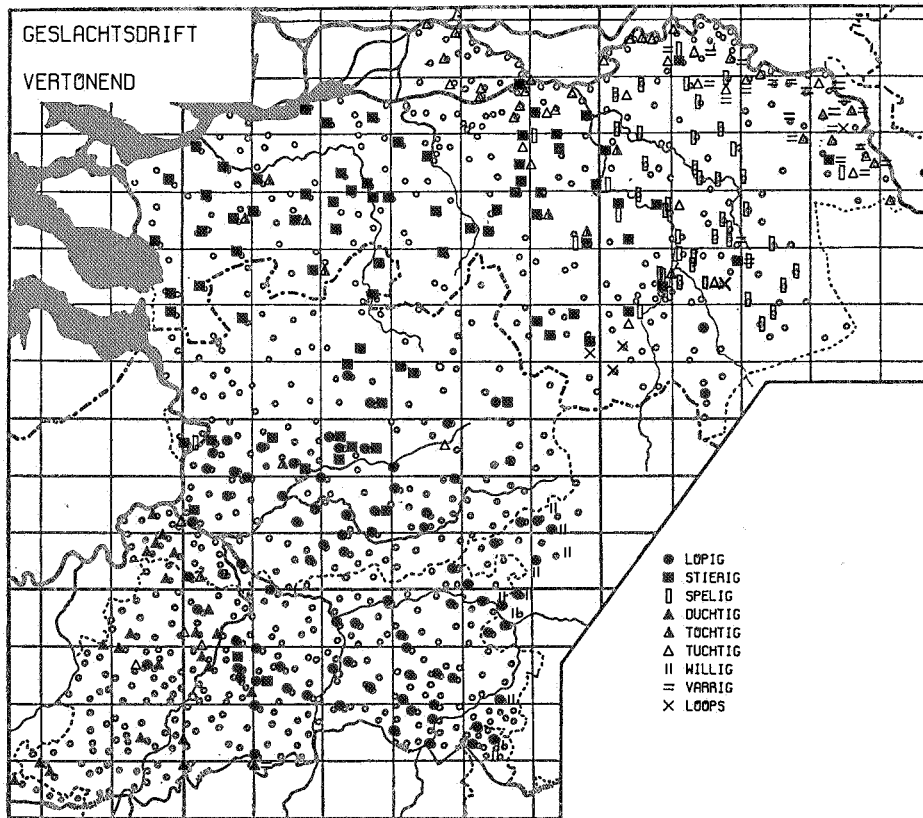
GESLACHTSDRIFT VERTONEND, GEZEGD VAN EEN KOE (zie kaart)

Stieren, brünstig sein (von der Kuh) – to show sex urge, said of a cow – montrer l'ardeur sexuelle, dit de la vache (N 3, 45, 46, 78; NC, 4a; Goossens 1b;

Goossens 2, 10; Van Gerwen V, 3)

Wanneer de opgave bestaat uit een bijvoeglijk naamwoord plus werkwoord, wordt het werkwoord niet fonetisch gedocumenteerd.

lopig: het type *lopig* in: K 231, 256, 262, P 134; *loepach*, P 99, 103, 136; *lòēppach*, P 37, 103, 165; *lòēpach*, K 330, P 37, 77; *lòepach*, K 234, 251, 283, 294, 304, 351a, P 2, 14, 146, 148; *lòēpach*, K 231, 241, 246, L 285; *lòēwəpach*, K 357; *lòē(w)əpach*, K 282; *lòē(w)əpach*, K 296; *luupach*, K 248, 307, P 165; *lūūppach*, K 250, 330, P 13, 41, 81; *lūūpach*, K 248, 307, P 63, 69, 81, 144, 167; *lūupach*, K 241, 251, 273, 276, 283, 294, 307, 309, 351a, P 25, 28, 48, 95, 167; *lūūpach*, K 274, 283, 295, 304, 314, 315, 329, 353, L 285, P 35a, 44, 47, 70, 93, 163; *lujəpach*, K 302; *lūūjəpach*, K 267, 355, P 25, 95, 145, 148, 163; *lūūjəpach*, K 264, 274, 355; *lūūjəpach*, P 41; *luwəpach*, K 351a; *lūū(w)əpach*, K 274; *leepach*, K 338, P 86; *lèepach*, P 88; *lèēpech*, K 299; *lèpach*, K 287, 333b, 339, 341a, P 28; *lèpach*, P 27; *lèjəpach*, K 302, 310, 324, 340, P 28; *leupach*, L 261, P 45, 82, 154; *lèūpach*, P 41; *leujpach*, P 112; *löpach*, P 92, 99; *lopig*, ongewoon voor stierig, Goossenaerts; *loopig*, (ook luèpəg), bv. – Bij landb. Tochtig, loopsch, spr. van koeien, Corn. Vervl.; *luèpig*, Loopsch, v.e. koe gezegd. Verg.: Zoeë luèpig as in hout, zo loopsch, dat ze bij 't bespringen staat als een hout, Tuerlinckx; **lopig staan**: het type *lopig staan* in: O 169; *lòēppach* [staan], K 291; *lòepach* [staan], K 307; *lòē(w)əpach* [staan], K 296; *luupach* [staan], K 248; *lūūpach* [staan], K 330; *lūupach* [staan], P 25; *lūūpach* [staan], K 274, 340; *lujəpach* [staan], K 302; *luujəpach* [staan], K 264, 274; *lūūjəpach* [staan], K 265; *luwəpach* [staan], K 351a; *lèūjəpach* [staan], K 291; *li:əpach* staan, *stierig* of *tochtig* zijn van een vaars, hs Schrevens P 86; **lopig worden**: *lòepach* [worden], K 251; *lūupach* [worden], P 100; *lūūpach* [worden], P 37; *lujəpach* [worden], K 302; *lepach* [worden], P 28; *lèpach* [worden], K 339; **lopig zijn**: het type *lopig zijn* in: K 256; *lòepach* [zijn], K 318, P 2, 14; *lūūppach* [zijn], K 250; *lūūpach* [zijn], P 81; *lūupach* [zijn], K 276, P 13, 72, 100, 127; *lūūjəpach* [zijn], P 95, 148; *lèpach* [zijn], K 324, P 27; *lèjəpach* [zijn], K 340; **stierig**: het type *stierig* in: I 57, 118, K 124a, 127, 150, 151, 157, 163, 165, 165a, 167, 169, 172, 174, 178*, 179a, 180, 182, 183, 183b, 187, 188a, 190a, 193a, 194, 201, 216a, 236, 256, 262, L 177, 199, 200, 201; *stierach*, I 79, 102a, 118, K 124a,

125a, 135, 146, 151, 0153, 157, 158c, 160, 161, 165, 169, 172, 173b, 174, 175a*, 176, 177b, 178, 178*, 179, 179a, 183, 183b, 184a, 186, 188, 193a, 194, 216a, 217, 218, 220, 235, L 99, 185, 199, 201, 228, 237, 255; *stiërrach*, I 102a, K 125a, 166, 176, 183, 184, 184a, 185, 188a, 191, 201, 231, 234, 247, 250, 267, 287, 302, L 201, 237; *stirrach*, K 210; *stiërrach*, K 241, 244, 247, 250, 264, 274, 287, 302; *steurach*, P 63; *stierig*, van een koebeest; paardrift vertonend, Goossenaerts; *stirach*, bnw. stierig, tochtig (van koeien gezegd), De Bont; *stierig*, Loopig, loopsch, paardriftig, spr. van koeien, Corn. Vervl.; **stierig staan**: *stierach* [staan], K 177b; *stiërrach* [staan], K 265; **stierig zijn**: het type *stierig zijn* in: K 167, 187, 256; *stierach* [zijn], I 102a, K 183, 216a, 218; *stiërrach* [zijn], K 234, 268, 274; *stiërrach* [zijn], K 250; *steerach* [zijn], P 72; **duchtig**: het type *duchtig* in: O 169, P 134; *duchtach*, I 270, O 66a, 72, 162, 169, 250, 275, P 4, 69, 125, 134; *düüchtach*, I 221, 268a, 269, 271, 275, P 60, 134; *deugtach*, O 272, 274, 275, P 2, 10; *deuchtach*, P 2; *dochtach*, P 199; *duchtòch*, P 60a;

duchtig staan: *duchtach* [staan], P 10; **duchtig zijn**: *deuchtach* [zijn], O 274, P 2; **tuchtig**: het type *tuchtig* in: K 100a, 101, 102, 133a, 136a, 137, 143, 145a, 146, 147, 148, 165, 165a, L 92, 94, 95, 99, 100, 104, 109, 149, 150, 153, 160, 161, 184, 189, 200, 212, 241, 255; *tuchtach*, K 100a, 101, 102, 128, 135, 137, 143, 287, L 91b, 93, 144, 149, 150, 159, 187a, 188, P 4; *tüüchtach*, L 186; *tugtach*, K 163; *teuchtach*, L 184; *tuchtig*, „De koe is tuchtig, ze moet gestierd worden”, hebbende *tocht* of verlangen naar de geslachtsgemeenschap van een stier; Langstraat, hs 1756, 15; *tuchtig*, (van een koe) bronstig, Van de Biezen; **tuchtig lopen**: *tuchtach* [lopen], P 60; **tuchtig staan**: het type *tuchtig staan* in: O 169; **tuchtig worden**: het type *tuchtig worden* in: K 133b; **tuchtig zijn**: *tuchtach* [zijn], L 100; **tochtig**: het type *tochtig* in: K 157, 187, 190a, 262, L 177; *tochtach*, K 157, 177b, 186; *tòchtach*, K 184a, 324; *tochtig*, een *tochtige* koe, = een spullige koe, hs Rendens L 226; *tochtig*, loops (van het rund), Van Duren K 174; *tochtig*, (van koeien)

1.1.1.2.

tuchtig, Brabantius; de volgende opgave is een zelfstandig naamwoord: **tochtigheid**: *tochtacheit*, K 262; **brustig**: *bruuustach*, L 148, 204, 204a; *bröstach*, K 167, 309; *breustach*, P 10; *broestach*, L 150; *bröestach*, P 88; *breeustach*, L 148; *bröstig*, hs K 183; **bronzig**: *bronzach*, K 124a; *bronsach*, K 125a; **bronstig**: *bronsatæch*, K 226; *broonstach*, K 274; *brunstach*, L 204, 204a; **spelig**: *spullach*, K 165a, 172, 187, L 99, 144, 145, 148, 149, 150, 151, 152, 177c, 179, 180, 180b, 180**, 181, 182, 183, 186, 199, 200, 200a, 200b, 203, 203b, 204, 204a, 205, 207, 208, 226, 228, 232, 233, 234a, 235, 237, 238, 241, 242, 243, 244, 255, 263, 264; *spéllach*, K 247; *speulach*, L 145; *spuilach*, L 264; *spullig*, Van de Biezen; *speulig*, *spelig*, bronstig van koeien, hs Sassen L 263; *spullig*, gezegd van een koe, die naar de stier moet, hs Renders L 226; *spullig*, speels? tochtig (bij een koe), hs Vissers L 180; *spullig*, hs Sassen; **spelig staan**: *spéllach* [staan], K 247; **spelig zijn**: *spullach* [zijn], L 237, 263, 264; **speels**: *spulsch*, gezegd van koe die naar de stier moet, hs Renders L 226; **varrig**: het type *varrig* in: L 99, 100, 104, 149, 150, 153, 154, 155, 156, 158, 159b, 160, 161, 184, 185, 189; *varrach*, L 100, 159, 159b, 160, 184, 185, 186, 187, 187a, P 134; *verrach*, L 205, 237; *varrech*, (van een koe) bronstig, Elemans 162; **willig**: het type *willig* in: P 165, 169; *willach*, K 316, 318, 357, 358, P 44, 45, 46, 112, 165, 171; **loops**: *löps*, K 220, L 187, 241, 258, 279; **bellen**: *II bälə(n)*, zw. ww. int. bellen, (van koeien gezegd); het belse-gewijze naar buiten laten schieten van de inhoud der baarmoeder tegen de tijd dat de koe stierig wordt (of als ze door de stier besprongen is, het zaad verwerpt, dus zgn. „nie beheldt”); *De koew die bält, ze zal wel stierig worre*, De Bont; **bremsig**: *bremsig*, loops (van het rund), Van Duren K 174; **britsig zijn**: *briëtsach* [zijn], P 88; **brul**: het type *brul* in: K 125a, L 261; *bril*, K 341a; **brul worden**: *brüül* [worden], P 35a; *brél* [worden], P 28; **brul zijn**: het type *brul zijn* in: K 187; *brüül* [zijn], K 283; **een brul zijn**: *ambrüül* [zijn], K 283; **driftig**: *driftach*, P 60; **heet zijn**: *iët* [zijn], P 125; **ritsig**: *ritsach*, P 88; *ridsig*, gezegd van koeien die niet drachtig zijn; Hs. L 212; **kritsig**: *kritsach*, P 88; **hitsig**: *hitsig*, heet, tochtig, ritsig, Corn. Vervl. A.; **loetsig**: *löetsach*, L 244; **rits**: *rits*, ritsig, tochtig, hs K 183; *rids*, gezegd van koeien die niet drachtig zijn; Hs. L 212; **wild**: het type *wild* in: K 274; *wüült*, K 172.

VEEL GESLACHTSDRIFT VERTONEND, GEZEGD VAN EEN KOE

Starken Begattungstrieb zeigend (von der Kuh), stieren – to show much sex urge, said of a cow – montrer beaucoup d'ardeur sexuelle, dit de la vache (N 3, 46)

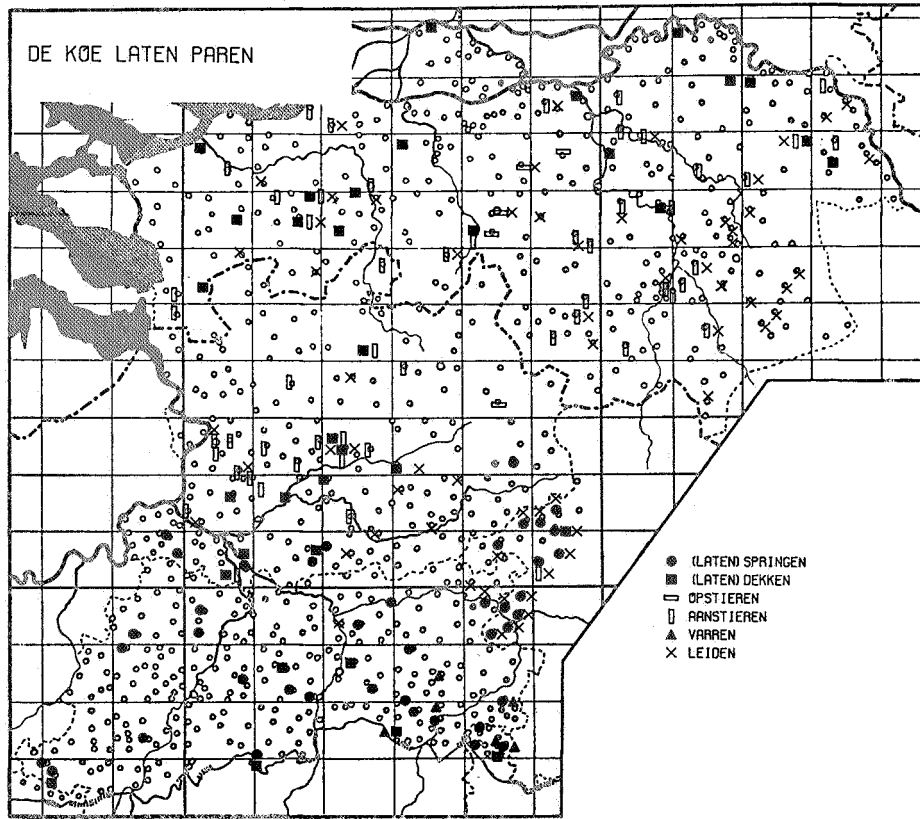
Alleen de bijvoeglijke naamwoorden worden fonetisch gedocumenteerd.

gelp: het type *gelp* in: K 179, L 160, 184, 185; *gèlp*, K 172, L 148, 159, 160, 180, 180b, 184, 186, 233, 238, 258, 264; *gèllap*, L 159b; *gèllap*, L 153; *gèlp*, goed tochtig van een koe, Elemans 162; *gèlp*, weelderig, gezegd van malse planten en van bronstige dieren, Elemans 175; **geil**: het type *geil* in: I 102a, K 100a, 102; **gellig**: *gèllach*, L 99; **brul**: het type *brul* in: K 183, L 241; *brüül*, K 231, P 63; *bril*, P 86; **de brul hebben**: *dan brüül* [hebben], P 72; **brul naar de stier**: *brüül* [naar de stier], P 127; **brul zijn**: *brüül* [zijn], K 167, P 127; de volgende opgave is een zelfstandig naamwoord: **een brul**: [een] *brul*, P 163; **bestierd**: *böstejrt*, K 357; **verstierd**: *varstiert*, O 169; *varstiërt*, K 247; **gek**: het type *gek* in: K 148; **gek zijn**: het type *gek zijn* in: L 264; **hoerig**: *höërrach*, L 159; **mals**: het type *mals* in: L 183, 244; **rits**: het type *rits* in: L 242; **wreed**: *vréët*, L 200; **nijgduchtig**: *näjchdüüchtach*, P 60; **gektuchtig**: *gektuchtach*, L 91b; **kwaadlopig**: *kaodlüüpach*, P 167; **nijglopig**: *nééchlèupach*, P 154; **wildlopig**: *wiëtlüüpach*, K 295; **zotlopig**: *zöllüüpach*, K 283; *zötlüüpach*, P 144; *zöllüüpach*, K 295, 329; *zötlöëpach*, K 246, 283; **dolstierig**: het type *dolstierig* in: K 180; *dolstierach*, K 124a, 157, 160, 178, 179a; **kwaadstierig**: *kwaotstiërrach*, K 185; *kaotstierach*, K 165; **zotstierig**: *zötstiërrach*, K 244; *zötstirrach*, K 210; *sötstiërrach*, K 201; **goed staan**: de koe – *staot goet*, K 135; **zo zot als iets staan**: de koe – *stòsoezòtaziët*, K 244; **fervent**: (?) *vervèët*, P 199; **[rawoensə] koe**: *rawoensə* [koe], K 274.

RINGER

Junges, geschlechtsreifes Rind weiblichen Geschlechts, dessen Scheide mit Ringen oder Draht zugemacht worden ist, um Befruchtung zu verhindern – ringer – boucleur (N 3, 103)

[Jong, geslachtsrijp rund van het vrouwelijk geslacht waarvan de schede met ringen of draad is dichtgemaakt

om te voorkomen dat het gedekt wordt.]
ringer: *ringar*, P 99.

-1.1.6.2. *Dekking*

DE KOE LATEN PAREN
(zie kaart)

Die Kuh paaren lassen – to have the cow copulate – faire copuler la vache (N 3, 47; N 3, 48d)

laten paren: *lōejta pōēra*, P 125; **(laten) dekken:** het type *dekker* in: K 151, 180; *dekkə*, K 148, 151, 161, 174, 178, L 150, 153, 185, 200, P 77, 148; *dēkkə*, K 184a, 210, 264, 265, 274, 296, 318, 333b, P 86; *dēkn*, O 275; de koe is – *gadekt*, K 176; *chōdekt*, K 283; *lāāta dēkkə*, K 291, 330; *lāāta dēkkə*, K 329; *laota dēkkə*, K 100a, 177b, 188a; *laota dēkkə*, P 171; *laota dēkkə*, L 184; *lōēata dēkkə*, P 134; *dēkke*, bespringen, Elemans 162; *dēkkə*, laten bevruchten; Mischgofsky L 95; *dēkke*, het laten paren; hs Kapteijns L 177; **(laten) springen:** *springə*, K 276, 314, 315, 316, 318, 353, 357, 358, O 275, P 44,

45, 46, 47, 48, 92, 134, 144, 167; de koe is – *gasprōngə*, P 69; *gasprōongə*, P 169; *gasprōengə*, I 268a, 271, P 81, 167; *chasprōengə*, P 112, 163; *chasprōengən*, O 162; het type *laten springen* in: K 338, P 2, 103; *laata springən*, O 72, 162; *laata springə*, P 4, 82; *lāāta springə*, K 330; *lōōta springə*, K 333b, P 25, 28, 41, 81; *lōōata springə*, P 93; *lowata springə*, P 163; *lōwata springə*, P 145; *loeta springə*, O 250; *lōlta springə*, O 274; *springe*, bespringen (v.e. stier); Elemans 162; **wordt/is gesprongen:** de koe – *ēs gasprōēngə*, P 145; *wurt chasprōengə*, K 330; *gasprōengə zijn*, gedekt zijn van een vaars; hs Schrevens; **laten bespringen:** *loota baspringə*, P 88; **wordt besprongen:** de koe – *wēt basprōongə*, P 125; **varren:** *vaara*, P 148; *vāāra*, P 148; *vēēra*, P 165; *vēējra*, P 112; *vēēra*, P 169; *vijra*, P 146; de koe is – *gavert*, P 99; **bestieren:** *bastiēra*, K 274; **aanstieren:** het type *aanstieren* in: K 256; *aanstiēra*, K 235, 248, 262; *āānsti-jōra*, K 357; *āāstiēra*, K 329; *anstiēra*, I 118, K 0153, 217, L 148, 159, 180, 184, 187a, 200, 228, 258; *anstiēran*, K 184a, 194, L 261; *anstiēra*, K 176;

1.1.1.2.

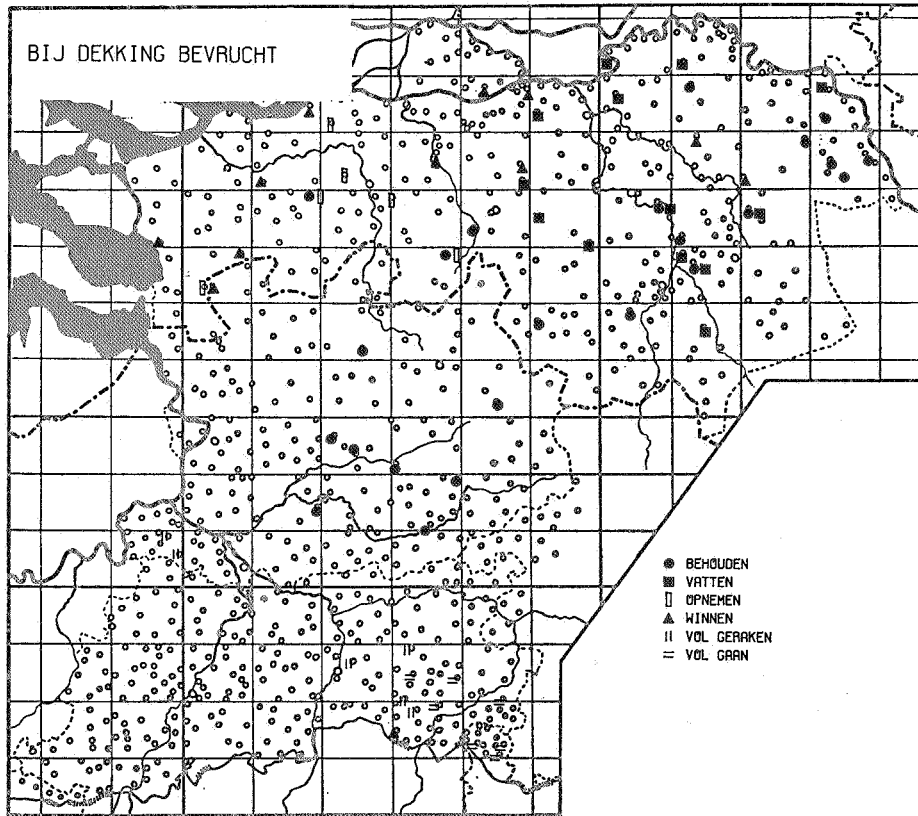
anstiërva, L 232; *ànstiera*, K 187; *aonstiera*, I 102a, K 124a, 125a, 160, 177b, 184a, 194, 218; *aonstieren*, K 175a, L 144, 199; *aonstiëva*, K 145a, 177b, 244, 251, 264, 265, 267, K 286, 299; *aonsteera*, K 246; *oonstiërva*, K 282, 283; *dònstiëva*, K 210; *ònstiera*, K 184a, 194, L 238; *ònstiera*, L 177c, 200; *ònstijjva*, L 183; *ènstiëva*, K 191; *ènstiëjva*, L 235; de koe is – *dòngastievert*, K 283; *aanstieren*, vgl. beren en dekken; Goossenaerts-A; *aanstieren*, van koebeesten: ze laten bespringen door een stier, om ze te laten bevruchten; Goossenaerts; *a'nsti:jəvə(n)*, zw. ww. tr. aanstieren, door de stier laten bespringen; De Bont; aanstieren, bij landbouw: naar den stier leiden, van veerzen en koeien; Corn. Vervl.; *opstieren*: *opstiera*, K 184, K 169; *ópstiera*, K 165; *ópstiejva*, L 241; *òpstiera*, K 183; *opstiiava*, een koe opnieuw drachtig willen hebben; Mischgofsky L 95; *òpsti:jəvə(n)*, zw. ww. tr. opstieren hetzelfde als *sti:jəvə(n)* en *a'nsti:jəvə(n)*; De Bont; **(laten) stieren**: het type *stieren* in: K 137, L 160, 201, 228; *stiera*, I 79, 102a, K 100a, 101, 102, 125a, 128, 133b, 135, 137, 143, 146, 151, 158c, 163, 165, 165a, 167, 169, 172, 173b, 174, 175a, 176, 177b, 179a, 182, 183, 183b, 186, 216a, 263, L 91b, 92, 93, 99, 100, 144, 145, 149, 150, 153, 159, 160, 180b, 184, 185, 188, 199, 207, 235, 253, P 165; *stiërva*, I 269, K 307, L 203b; *stiëva*, I 221, 268a, 271, 275, K 143, 145a, 147, 201, 231, 241, 244, 250, 264, 265, 268, 273, 274, 307, 309, 322, 324, 333b, 340, 341a, 351a, L 242, P 28, 41; *stiejva*, L 235; *stiejjva*, L 200; *steera*, P 13, 70, 199; *stëeva*, P 95; *steejva*, P 127; *stijvan*, K 236; *stijjva*, P 44; de koe is – *gastiert*, K 102, L 159, 253, P 165; *gəstievert*, K 183, 231; *gəstiejert*, L 237; *gəstievt*, P 100; *laata stiëva*, K 283; *làata stiëva*, K 234; *laota stiera*, K 133a, 136a, 166, 188a, L 200; *lòdta steera*, P 10; *lotta stiera*, L 159; *stieren*, Met koei, vaars als object: onder den stier brengen, dekken gedekt worden; Goossenaerts; *stieren*, een koe dekken; Hs Vissers L 180; *stie.re*, naar een stier brengen; Elemans 162; *sti:jəvə(n)*, zw. ww. tr. stieren, een koe door een stier laten bespringen; De Bont; *gestierd*, het laten paren van een koe; hs Kapteijns L 177; **koppelen**: *kòppəla*, P 125; **(naar de stier) leiden**: bij de volgende opgaven is eventueel het voorvoegsel *naar de stier* niet fonetisch gedocumenteerd: *lija*, K 157, 176, 177b, 187, 217, L 160, 186, 188, 205, 235, 242, 261; *lijn*, K 304; *leeja*, L 159b, 235; *lééja*, K 268, L 184, 261; *lèéjja*, K 307; *lèèja*, K 165, 179, 188,

L 177c, 183, 199, 203b, 204, 204a, 207, 228, 235, 241, 243, 244, 264; *lèèjja*, L 207; *lèéj*, L 264; *léén*, K 357, 358, P 44, 45; *lèèn*, K 341a; *léé*, P 48; *lééa*, P 46, 47; *lèjə*, K 177b; *lèjjən*, L 285; *lèjja*, L 263; *lèn*, K 265, 274; *léaja*, L 242; *laaja*, K 125a, 145a, 183, 190a, 194, 220, 231, 316, 318; *lajja*, K 186, 244; *laaa*, P 41; *laaʔən*, K 355; *laan*, K 310, 314, 315, 353; *lààn*, K 340; *laa*, P 27, 41; *laen*, K 357; *lòdta*, K 287; het type [naar de stier] *leiden* in: L 201; [naar de stier] *lijən*, L 201; [naar de stier] *laaja*, K 178*; [naar de stier] *laajja*, K 193a; de koe is – *chalééj*, K 251; *galét*, K 274; *leiden*, koe naar de stier voeren; Hs Etten K 176; *me(t)'en koei lei(d)en*, een tochtige koe naar den stier leiden; Corn. Vervl. A; *geleid*, naar de stier geweest, gezegd van een koe; Sassen, 728; *gelaaid*, 't is al èning keere gelaaid, gedekt (van koeien); Leopold. **onder de stier gaan**: *òndar da stéer gòd*, P 72; **bij de stier gaan**: *bà da stiër gòèn*, O 250; **bij de stier laten bijlopen**: *béé da stiër làata béélðepə*, K 247; **naar de stier rijden**: *nò da stiër raaja*, K 295; **naar de stier wandelen**: het type *naar de stier wandelen* in: L 201; **naar de stier (de var) gaan**: bij de volgende opgaven is het eerste deel, *naar de stier/naar de var*, niet gedocumenteerd: het type *gaan* in: K 330, O 169, P 37, 60, 99; *gààn*, P 14; *gaen*, I 270; *gaon*, K 161, P 35a, 176; *goon*, K 294, P 27; *gòdèn*, K 274, 339, P 28; *gòd*, P 63, 72; *goon*, P 154; *gón*, P 88, 112; **naar de stier lopen**: het type *naar de stier lopen* in: L 201; **naar de stier (de var) brengen**: bij de volgende opgaven is het eerste deel, *naar de stier/naar de var*, niet gedocumenteerd: het type *brengen* in: K 351a; *brenga*, K 176, 178*, L 180; **met de koe naar de stier**: *met da koe no da stier*, L 186; **naar de stier (de var) doen**: het type *naar de var doen* in: K 315a; *nò da vèèr dōèn*, P 100; *koe naar de stier doen*, naar de stier brengen om ze te laten dekken; hs Vissers L 180; **bevruchten**: *bəvrūūchta*, K 231.

BIJ DEKKING BEVRUCHT
(zie kaart)

Bei der Begattung befruchtet – fertilized by copulation – fécondée à la copulation (N 3, 48c; N 3, 48d)

[Het begrip bevrucht worden heeft weinig bruikbaarheid; meestal wordt na verloop van enige tijd geconstateerd dat de koe drachtig is geworden. Pas dan kan men vaststellen dat ze bij dekking bevrucht is. De dan gebezigde uitdrukkingen duiden

dan echter aan: ze is drachtig (zie aldaar).]
opnemen: het type *opnemen* in: K 125a, 158c, 176, 179a, 188a, 194; *opnemen*, met kalf als voorwerp. Van een koebeest, zich laten bevruchten; Goossenaerts; *opnemen*, bij landbouw, kalf opnemen, bevrucht worden van koeien; Corn. Vervl. A; **winnen:** het type *winnen* in: K 133b; *winnə*, I 79, K 124a, 137, 157, 163, 165, 188, 188a, L 180b, 183, P 148; **((een) kalf) vatten:** het type *een kalf vatten* in: K 146, 187, L 144, 159, 200, 235; *kalf vatta*, K 186; *en kalf vatta*, L 99, 207, 233, 261; *eng kalf vatta*, K 166; de koe - *vat*, L 92; *kalf vatte*, Elemans 162; **houden:** het type *houden* in: K 101; **houden:** het type *houden* in: K 184a, 194, 210, 216a, L 149, 160, 184, 185, 186, 188, 200, 203b, 207, 235, 255; *bəhēevə*, K 264, 268, 274, 307; *bəheevən*, K 310; *bəhējvə*, K 295; *bəhēdwa*, K 241; *bəhaavə*, K 274; *bəhaawə*, K 241; *bəhajvən*, K 176; de koe - *bəhēft*, K 265; **ophouden:** het type *ophouden* in: K 137, 143, 163; **onthouden:** de koe heeft - *onthaavə*, I 270; **volgeraken:** het type *volgeraken* in: I 268a, 271, P 86,

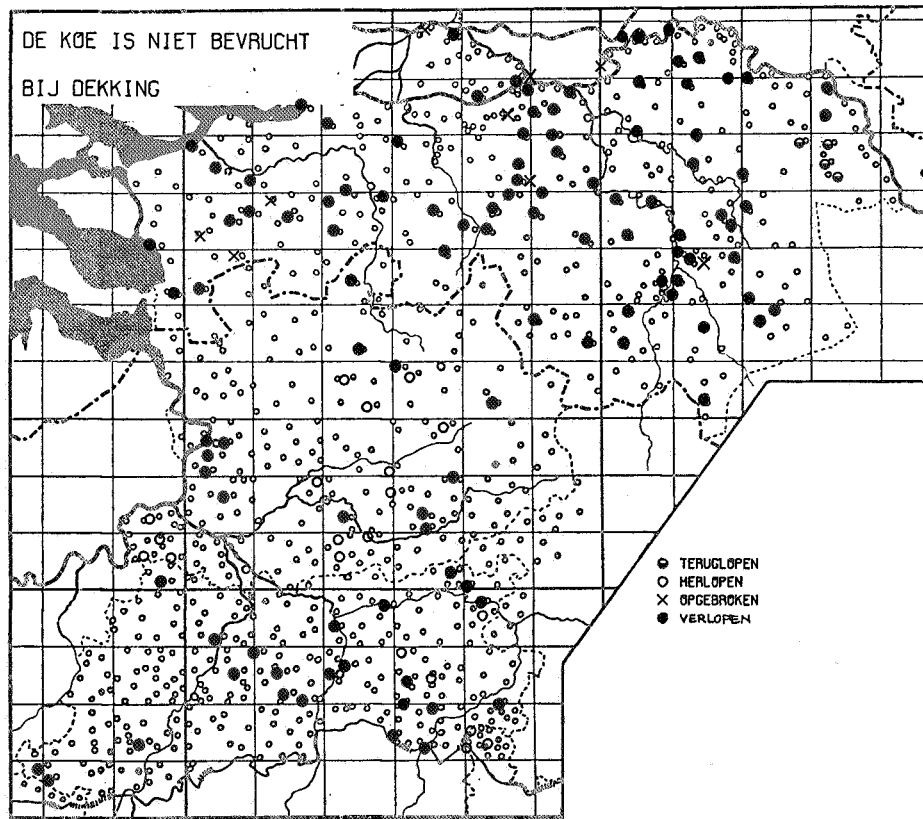
93, 103, 144; **vol komen:** het type *vol komen* in: P 82; **vol gaan:** het type *vol gaan* in: P 95, 100, 112, 146, 167, 169, 171; **vol zijn:** *zēs fól*, P 70; *ziēs vól*, K 274; **er is kalf in:** *əviēs kəlveen*, K 191; **inpakken:** *inpakken*, bij landbouw, kalf inpakken; Corn. Vervl. A.

DE KOE IS NIET BEVRUCHT BIJ DE DEKKING (zie kaart)

Die Kuh ist bei der Begattung nicht befruchtet worden - the cow has not fertilized by copulation - la vache qui n'a pas été fécondée à l'accouplement (N 3, 48a; N 3, 113; N 3, 114; DC 4, 14; ZND 20, 14)

verlopen: de koe is - het type *verlopen* in: I 102a, P 103; *vərloopə*, K 102, 124a, 125a, 137, 148, 151, 0153, 165, 165a, 166, 172, 174, 179a, 180, 182, 183, 183b, 184a, 185, 186, 187, 194, 216a, 220, 235, 309, L 93, 145, 149, 159, 160, 177c, 180, 180b, 199, 200, 201, 207, 228, 232, 235, 242, 255, 258, 261, 263, 264, P 77, 82, 146; *vərloowpə*,

1.1.1.2.

K 165, L 233, 241; *varlóða*, K 167; *varlóða*, K 175a*; *varlaopa*, L 207; *farlóðwpa*, P 95; *varlóða*, L 200; *varlóða*, I 79, K 146, 147, 157, 161, 163, 169, 177b, 178, 178*, 184, 186, L 91b, 144, 200, 203b, 235, 238, 242; *vejrldóða*, K 133a; *varlóða*, L 183, 235; *varlóða*, K 135; *varlowapa*, L 200; *varlwóða*, K 125a; *varlwóða*, K 188a; *varlwóða*, I 102a; *varloepa*, L 100, P 10, 148; *varloewpa*, P 148; *varlóða*, P 86; *farlóða*, P 112; *varlóða*, K 307, P 63, 88; *varlóða*, K 248, 250, P 27; *farlóða*, I 275, K 191, 210, 283, P 154; *varlóðan*, L 285, O 275; *varlóða*, L 99, 150, 153, 285; *farlóða*, K 244, 246, 299, P 70, 81; *varloewpan*, K 310; *varlóewapa*, K 351a, P 25; *farlóewapa*, P 41; *varlóewapa*, K 355; *varloupa*, L 204, 204a, 264; *varlawpa*, L 237; *varluupa*, O 250; *varluúpan*, O 274; *varléupa*, P 88; de koe – *varlöpt*, K 241; *vrloeiapa*, verlopen (dekking zonder succes) Mischgofsky L 95; *varlö.pa(n)*, van een koe die, hoewel gestierd niet drachtig wil worden; De Bont; *verloe:pe*, nalaten drachtig te worden; Elemans 206; *verlopen vaars*: *varloopa vjes*, P 103; **her-**

lopen: de koe is – het type *herlopen* in: O 275, P 99; *herloepa*, P 165, 167; *arldēpa*, P 163; *érlōēpa*, P 112; *herlōēpan*, K 304; *herlōēpa*, I 270; *hērlōēpa*, K 234, 274; *érlōēpa*, I 268a, 271; *harlōēpa*, K 241; *arldēpa*, I 221; *hērlōēpa*, K 341a; *herloewapa*, K 307, 340; *érloewapa*, P 41*; *hērlōēpa*, K 231, 273, 339, P 93; *hērlōēwapa*, K 296, 302, 357; *hērlūūwapa*, K 274; *harleupa*, K 236; **herlopig worden**: de koe is – *hērlūūpach gawōrra*, K 295; **doorgelopen**: de koe is – *doorgalōopa*, P 82; *duggalōewapa*, P 25; **omgelopen**: de koe is – *umgalōopa*, L 159; *umgalōopa*, L 244; **teruggelopen**: de koe is – *taruggalōopa*, L 184, 185; *taruggalōewapa*, L 186; *truggarldēpa*, L 187a; **opgebroken**: de koe is – het type *opgebroken* in: K 135, L 92; *opgabrooka*, K 100a, 173b, 175a*; *opchabrooka*, K 143, L 235; *opgabroowka*, K 166; *opgabrooka*, K 188; **doorgegaan**: *deugagān*, K 324; **teruggekomen**: *truggakomma*, I 79; **niet gesprongen**: *nē gaspronga*, P 169; **koe die men niet meer volkrijgt**: *koe die men niet meer volkrijgt*, K 291; **leeg**: het type *leeg* in: I 79, 102a, K 102, 133b, 135, 136a, 137,

143, 143a, 145a, 146, 147, 150, 0153, 157, 158c, 160, 161, 163, 165, 166, 172, 174, 175a*, 176, 177b, 178*, 179a, 180, 182, 183, 183b, 184, 184a, 186, 187, 188, 188a, 190a, 193a, 194, 216a, 220, 236, 262, 304, 307, 338, L 99, 144, 145, 147, 148, 149, 150, 153, 177a, 177c, 199, 200, 203b, 232, 235, 255, 258, 263, 279, 285, O 169, P 77, 103, 165; *leech*, I 102a, K 185, 201, 231, 241, 247, 273, 274, 294, 299, 318, 339, P 41; *lèèch*, I 221, K 101, 106, 188a, 214, 244, 246, 250, 264, 265, 267, 268, 274, 283, 296, 302, 307, 324, 330, 339, 341a, O 275, P 4, 41, 70, 125, 134; *lèèch*, K 187, 283, O 250; *leejch*, K 124a, 143, 151, 163, 165, 166, 183, 184a, P 112; *lèejch*, I 269, K 251, 282, O 72, 162, P 81; *lèech*, L 183, P 88; *lèèch*, I 118, K 0153, 169, 177b, 180; *lèejach*, O 72, P 72; *lèèach*, P 134; *lèach*, I 221, K 322; *lèèch*, L 233, 242; *lèèch*, K 169; *lèech*, P 86; *lèèch*, K 133a, 220; *lèch*, K 329, P 2; *lèch*, I 275, K 248, P 199; *lejch*, P 10, 134; *lèjch*, I 268a, 271, K 287, 295, P 144, 148, 163; *laajch*, P 145; *lajch*, P 148, 154; *lijch*, I 270; bij de volgende opgaven is het zelfstandige naamwoord *koe* niet gedocumenteerd: het type *lege* in: I 57a, K 100a, 143, 145a, 180, 182, 185, 236, 307, L 201, 235; *leega*, K 164a, 216a, 273, 305, 310, P 96a; *leejga*, K 143; *lèega*, K 140, 157, 324, 341a; *lèejga*, P 100, 144; *lèèga*, K 291; *lèega*, K 295; *leeg*, niet bevrucht, Goossenaerts; *leeg vee*, niet drachtig, gezegd van vee, Van Gerwen V3, L 226; *lèéaga vjééas*, lege vaars niet drachtig, Eylenbosch, O 253; **leeggeval-****len**: het type *leeggeval* in: K 184a, 194; *leeggavalla*, K 133a, 161; *lèggavalla*, K 133a; de koe – *vall leech*, K 294; **niet vol**: *niè vòl*, K 307; *nijòl*, K 265, 268, P 145; *niè fòl*, K 329; **muntig**: het type *muntig* in: K 176; *muntach*, K 276, 291; *muttach*, P 127; **gust**: het type *gust* in: L 185; **slecht staan**: de koe – *stond slecht*, K 338; **gestaan hebben**: de koe – *hit gastaom*, L 285; **niet onthouden hebben**: *niè ontaava*, K 330; **weer spullig worden**: de koe is – *wir spullach geworra*, L 241; **heeft niet gepakt**: *téè niè chòpakt*, P 125; **droog (staan)**: *dveuch*, K 137, L 144; *dròech*, K 307; *dròèch*, K 231; bij de volgende opgaven is het zelfstandige naamwoord niet gedocumenteerd: het type *droge* in: K 160; *dròga*, L 255; de koe – *staot dròech*, K 351a; *stòttròech*, K 283; *droog*, met koe als onderwerp en het ww. staan: geen melk meer gevende; Goossenaerts; **geeft niet meer**: de koe – *gijt niè mèr*, L 91b; **onbekalfd**: *onbekajfd*, onbekalfd, koe die geen kalf inheeft; Corn.

Vervl.; **stripper**: *strèppør*, K 333b.

–1.1.1.6.3. Tekenen van drachtigheid

KLAM TREKKEN

Sich feucht und etwas klebrig anfühlen (von den Zitzen) – when a sticky moisture drips from the teats, as a sign of gestation – „colle” dans les trayons (d’une génisse) (comme signe de gestation) (N 3, 104; N 3, 130; C, 10)

[*Klam trekken* is een teken van drachtigheid. Ongeveer vier of zes weken na de bevruchting is voor het eerst waar te nemen of een koe drachtig is, doordat dan, wanneer men op de uier drukt, daaruit een taai, kleverig vocht loopt.]

klam trekken: het type *klam trekken* in: K 180, L 285; *klam trekkə*, I 102a, K 100a, 101, 102, 124a, 125a, 133a, 135, 136a, 137, 143, 145a, 148, 0153, 157, 160, 161, 165, 165a, 177b, 178, 178*, 179a, 183, 183b, 184, 186, 187, 184a, 194, 220, 250, L 93, 144, 153, 159, 160, 177c, 185, 200, 228, 233, 235, 238, 241, 242, 255, 261, 264, O 157, P 134; *klam trèkkə*, K 165, 166, 183, L 144, 207, 235; *klam trèkkə*, K 183, 203b; *klam trèèkkə*, K 128; *klamp trekkə*, L 199, 200; *klaamp trekkə*, K 146; *klaamp trèkkə*, K 147; *klem trekkən*, K 184a, 194; *klem trekkə*, K 175a*, 177b, 182; *klém trèkkə*, K 184a; *klém tréʔən*, K 241; *klém trèèkkə*, K 191; *klemʔ trekkə*, K 174; de koe – *trekt klam*, L 261; *klam trekkə*, onderzoeken of een gestierde maal drachtig is, daartoe wordt met duim en wijsvinger aan een van de spenen getrokken, is ze bevrucht, dan komt er een taai en kleverig vocht uit, de klam geheten; De Bont; *klam trèkkə*, een taai vocht melken uit de spenen van een rund dat voor het eerst drachtig is; Elemans 163; *klam trekken*, aan de spenen trekken om te zien of een koe drachtig is; Van Duren K 174; **trekken**: het type *trekken* in: L 180; *trekkə*, K 341a, L 100, 160, 184, 186, 207, 242; *trèkkə*, L 149, 159, 184; *trèkkə*, L 159, 285; de koe – *trekt*, L 149, 187a; *trèkt*, L 159b; de koe is – *gatvòkkə*, K 318; **natuur trekken**: *natuur trekkə*, K 250, P 165; *natuur trèkkə*, P 41; *nàteur trèkkə*, P 163; *natièr trekkə*, P 86; *natièr trèkkə*, P 28; **vocht trekken**: *vòdcht trèkkə*, P 112; *vòècht trèkkə*, P 35a; **uiersel trekken**: *èürsəl trèkkə*, P 4; **slijm trekken**: *slèèma trekkə*, K 299; **bloed trekken**: *bloot trèkkə*, K 330; **room trekken**: *rómma trekkə*, L 264; **onttrekken**: *òdntrekkə*, P 28; *enttrekkə*, L 261; **plakken**: *ət plekt*, L 160; **kleven**:

1.1.1.2.

de koe – *klèft*, L 188; de volgende op gaven zijn zelfstandige naamwoorden die betrekking hebben op het vocht dat bij het klamtrekken uit de tepels komt: **klam**: *klam*, K 151, 178*; *klamp*, L 144; *klem*, K 176; *klim*, P 99; **vet**: *vet*, O 161.

KLAMVAARS

Zum erstenmal trachtige junge Kuh – cow in calf – vache pleine (C, 10a; C, 10b; N 3, 9; N 3, 10; N 3, 49; N 3, 104; N 3, 107; N 3, 130)

[Een *klamvaars* is een drachtige koe. De drachtigheid blijkt uit het klamtrekken.] **klamvaars**: het type *klamvaars* in: K 137, 145a, L 207; *klamvaors*, K 179a; *klamvaers*, K 133b; *klamveers*, K 133a, 136a, 163, L 92; *klamvéers*, K 133a, K 216a; *klamvèers*, I 102a, K 135, 169, 182, 220, L 92, 160; *klamvèès*, K 157; *klampvèers*, K 146, 147, L 199; *klamvèrs*, K 102, 127, 163, 186; *klemvèers*, K 182; *klémfèers*, K 184a; **klamtrekker**: het type *klamtrekker* in: K 100a, 102, 107, 124a, 125a, 133b, 135, 136a, 137, 143, 145a, 147, 148, 161, 165, 165a, 169, 176, 177b, 179a, 182, 183b, 184, 186, 187, 188, 216a, 220, L 92, 144, 145, 160, 185, 200, 207, 228, 233, 235, 238, 241, 285; *klamtrèkkør*, K 143, 165, 183, 330; *klamtrèkkør*, K 0153; *klàmtrèkkør*, K 165; *klamptrekkør*, K 165a, 167, 183b, 185, L 199; *klamptrekkør*, K 166, 183, L 235; *klomtrekkør*, L 203b; *klemtrekkør*, K 175a*, 184a; *klémtré?ør*, K 241; *klamtrèkkør*, znw. m. klamtrekker, maal die enige tijd drachtig is, zgn. „gewonnen heeft”; De Bont; **trekvaars**: het type *trekvaars* in: K 137, L 145, 159, 160, 180b, 235, 238, 241; *trèkvaars*, L 159; *trekvaers*, L 148, 177c; *trekveers*, L 150, 153; *trèkvéers*, K 183, L 99, 264; *trèkvèers*, K 186, 187, 220, L 144, 149, 160, 177c, 199; *trèkvéers*, L 159; *trèkvèers*, K 220, L 91b, 144, 261; *trèkvèers*, L 200, 285; *trèkvèers*, L 93; *trekfeers*, L 150, 153, 159; *trèkfèers*, K 165, L 149, 159, 235, 255, 258, 264; *trèkfèers*, K 137, 226, L 144, 180; *trèkfèers*, K 184a, L 93; *trèkfèers*, K 148, 165a, 194, L 285; *trèkvèers*, L 149; *trèkvèers*, L 145, 200; *trekfijrs*, L 144; *trèkfèers*, duidelijk drachtige vaars; Elemans 163; *trèkfèers*, znw. vr. trekvaars, klamvaars; De Bont; *trekvers*, koe die voor de eerste keer drachtig is; Weijnen EV 8, 195; **trekmaal**: het type *trekmaal* in: L 180b; *trekmaol*, L 180, 200, 200a, 203b, 235, 237, 241, 263; *trèkmaol*, L 183; *trèkmòl*, L 235; *trèkmòl*, L 183; *trekmól*, znw. vr. trekmaal, maal die enige maanden

drachtig is en waarbij men om dit te controleren klam trekt; De Bont; **trek-koe**: *trekkoej*, K 133b; **tijdvaars**: het type *tijdvaars* in: L 145; *tijvaars*, K 184a, 194; *tijvèers*, L 92; *tijveers*, K 179a; *téétvéers*, K 147; **tjdkoe**: het type *tjdkoe* in: L 93; **ketspoot**: *kétspóot*, P 2; **bedrageling**: *badroowgaling*, K 124a.

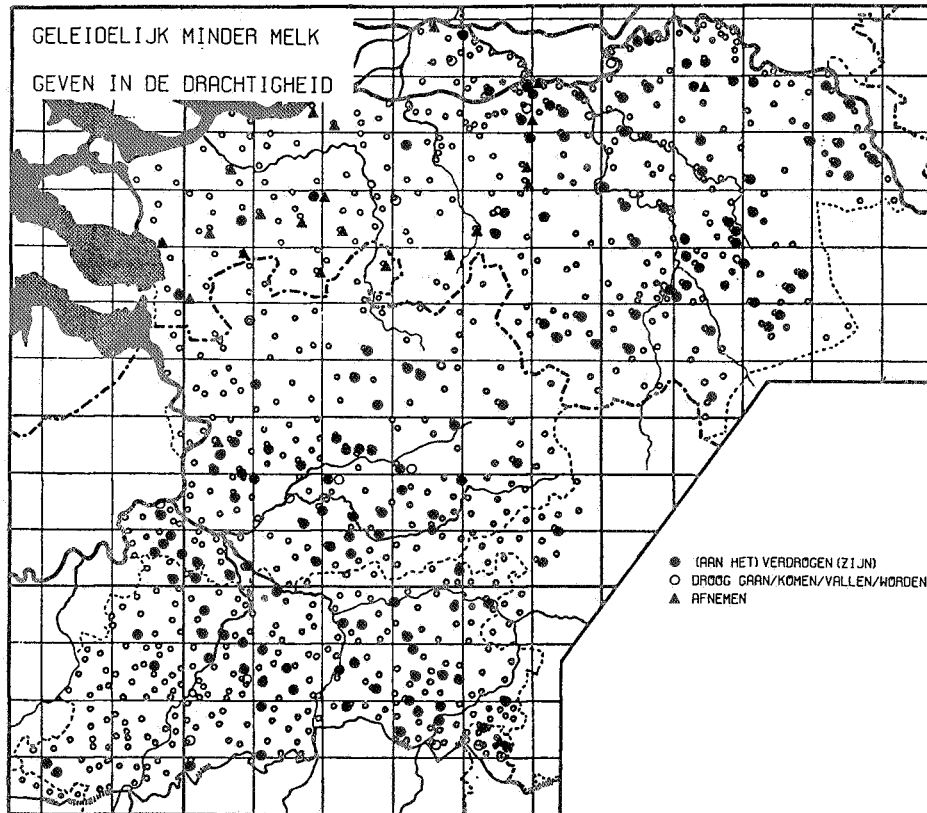
GELEIDELIJK MINDER MELK GEVEN IN DE DRACHTIGHEID, GEZEGD VAN DE KOE

(zie kaart)

Nachlassen des Milchertrags während der Tragezeit (von der Kuh) – gradually give less milk during gestation, said of a cow – donner graduellement moins de lait pendant la gestation, dit d'une vache (N 3, 53)

[Bij sommige opgaven wordt een werkwoord *gaan* of *beginnen* gegeven om het begin van de handeling aan te duiden. Deze werkwoorden worden in dit lemma niet gedocumenteerd.]

verdrogen: het type *verdrogen* in: P 103; *vardrògøn*, K 217; *vardroegøn*, P 136; *vardrøggø*, P 199; *vardrøgø*, P 77; *vardrøgø*, K 210, 246, 276; *vardreugøn*, K 133b, L 201; *vardreuga*, K 167; *vardrèuga*, L 200; *vardrùuga*, I 268a, 271, 275, K 309, P 4, 72; *vardrùugøn*, K 304; *vardrùüjagø*, K 267; *vardrùüjagø*, K 264; *vardrùü(w)agø*, K 296; *verdruu:ge*, minder melk gaan geven naar mate de baringsstijd nadert, Elemans 163; de koe – *verdroogt*, K 174, 235, 236, 256; *vardroocht*, K 176; *vardròocht*, I 102a, K 161, 226, 262; *vardroocht*, P 134; *vardròocht*, L 242, 285; *vardroecht*, K 248, P 92; *vardrøecht*, K 231, 307, 330, P 88; *vardrøecht*, I 221, K 234, 250, 251, 273, 274, 283, 322, L 285, P 37; *vardrøecht*, K 283, L 153, P 99; *vardreucht*, K 137, 165a, 183, 216a, 218, L 145, 148, 149, 159, 177c, 180, 188, 201, 203b, 261, 263; *vardrèucht*, K 143; *vardrèucht*, K 145a, O 275; *vardrèucht*, I 270, K 102, 135, 137, 147, 148, 172, 184, 186, 216a, 220, L 91b, 93, 144, 149, 160, 180b, 184, 186, 199, 200, 228, 232, 235, 238, 244, 255, 258, 261; *vardreecht*, K 338; *vardrèecht*, K 339, 341a, P 27, 28; *vardrucht*, P 86, 95; *vardruucht*, L 150, 187a, P 146, 148; *vardrùucht*, K 318, P 10; *vardrùucht*, K 330, 357, L 100, O 274, P 60, 63, 81, 100, 112, 163; *vardrùucht*, K 294, 333b, O 169, P 2, 13, 14, 25, 28, 35a, 88, 93, 127, 134; *vardrùucht*, K 241, 299, 329, L 99, 185, O 72, P 70, 144; *vardrojcht*, L 237, 241; *vardrøjcht*, L 207, 235; *vardrøjacht*, K 295;

verdröjjacht, L 183; *verdröëwacht*, K 282, 307, 310; *verdröëweecht*, P 169; *verdreujcht*, L 241; *verdrèijcht*, L 233, 264; *verdrèijacht*, K 324, 340; *verdrujcht*, L 204-204a, 205, 235, 264, P 148; *verdrujacht*, L 243, P 41; *verdrüijacht*, I 269, K 265, 268, 302, 357, P 41; **aan het verdrogen zijn**: de koe is - *an't verdreuga*, L 207; *dànt verdréuga*, L 159b; *ònt verdröëwaga*, K 274; *dànt fèrdrüijaga*, K 351a; *dànt fèrdrüuga*, K 241; *ànt fèrdrujga*, P 145; **drogen**: de koe - *droogt*, K 151; *drüügt*, L 242; **droog gaan**: de koe - *gotruch*, P 154; *gie dreuch*, P 167; **droog komen**: de koe - *kómt dröech*, K 179 a; *kómt drüüch*, P 69; **droog vallen**: de koe - *vàlt drwooch*, K 201; *vàlt tröech*, I 221; **droog worden**: *drüüch wódda*, P 171; *dröëch wurra*, K 291; *drüüwach wurra*, K 296; de koe - *wordt droog*, K 136a; *wort dréuch*, K 101; *wórt drüüch*, L 92; *wordt drüüjäch*, K 274; *wét truuch*, P 125; **opdrogen**: de koe - *droogt op*, K 151; **zich droog maken**: de koe - *maakt dur ijga dréuch*, K 133a; **zich droog zetten**: de koe - *zet zan ijga drooch*, K 151; *zet dar ijga drwòoch*, K 188a; *zètteur*

dröech, K 247; *zet eur drüüch*, P 112; **minderen**: *mindera*, K 125a, 160; de koe - *mindert*, I 102a, K 151; *miendart*, K 174; **vermindere**n: de koe - *vermèndart*, P 134; **van melk verminderen**: de koe - *vermindart fámèllak*, K 265; **afnemen**: het type *afnemen* in: I 79; *afneeman*, K 165; *afnema*, K 100a, 125a, 173b, 190a; *afnèema*, K 0153; *aafneema*, K 135; *afneema*, K 184a; de koe - *neemt af*, K 176, 180; *neemdàf*, K 191; *nèmdaf*, K 244; *nimt aaf*, K 143, 165, 166, 175a*, 176, 177b, 194, L 149; *nimdàf*, I 102a, K 124a, 188; *nimpaf*, P 165; **afvallen**: de koe - *vàldàf*, K 287, O 169; **afzakken**: de koe - *zàkt af*, I 118; **de melk loopt/gaat in de horens**: *de mèllak löëpt in er oorás*, P 41; *de melk gie nó dooras*, P 112.

GEEN MELK MEER GEVEN, GEZEGD VAN DE KOE

Trockenstehen (von der Kuh) - to give no milk any more said of a cow - ne donner plus de lait, dit d'une vache (N 3, 53; N 3, 54)

1.1.1.2.

droog staan: *dròdch staan*, K 182; *dròdch staon*, K 157; *drwooch staon*, I 102a, K 158c; *drooch stan*, K 184a, 194; *dròech stòdn*, K 210; *druuch staojn*, P 199; *dreuch staon*, K 183, 183b, 185; *drèuch staon*, K 146; *dréùch staon*, K 165, 169, 186; de koe – het type staat droog in: K 256, O 169; *staat dròdch*, K 188, 262; *staat dròech*, P 99; *staatvròech*, K 330; *stàatvroewach*, K 310; *staat drùuch*, K 351a, P 2; *staat drùujach*, K 264, 274; *staat dreuch*, P 103; *staatrùuch*, P 60; *staatruijch*, P 4; *stàatrùuch*, K 329; *stàdtrùuch*, I 275, P 14; *staatriejach*, O 162; *staa dròech*, K 330; *stàà dròech*, K 234; *staa drùuch*, I 268a, 271; *staa druujach*, I 269; *staa driejach*, K 324; *stàt drèuch*, L 261; *sta dròdch*, K 217; *stà drùuch*, I 221, P 13; *statrùuch*, O 72; *stao drooch*, I 102a, K 151, 161, 174, 236, P 92; *stao dròdch*, K 0153, 163, 176, 177b, 178*, 180; *stao drwooch*, K 158c, 201; *stao drwòdch*, K 125a; *stao dròech*, K 193a; *stao drùuch*, P 35a; *stao drùuch*, L 92; *stao drèuch*, K 101; *stao drèuch*, K 135; *stao dreech*, K 338; *stao drooch*, K 124a, 125a, 151, 160, 174, 307; *stao dròdch*, K 182; *stao drwooch*, K 188a; *stao dròoch*, K 176; *stao dròdch*, I 57, 79, K 161, 175a*, 177b, 178, 179a, 194, 226; *stao dròech*, K 322; *stao drùuch*, L 100; *stao drùuch*, K 304; *stao drùujach*, K 355; *stao dreuch*, K 102, 167, 183, 184a, L 180; *stao drèuch*, K 143; *stao dréùch*, K 184, L 228; *stao(j) dréùch*, K 145a; *staoj dréùch*, K 147; *stao dréùga*, L 200; *stao drèjach*, K 340; *stao tròdch*, K 173b; *stao trwòdch*, I 102a; *stao troech*, K 248; *stoot dròdch*, K 190a; *stòd dròech*, P 10; *stòt druuch*, P 148; *stòd drùuch*, P 93; *stòd dròech*, K 274; *stòd dròech*, K 231, 283; *stoo droewach*, K 307; *stòd droe(w)ach*, K 274; *stoo drùuch*, K 241; *stòd drùuch*, K 241, 309, 333b; *stòd drùuch*, K 273; *stoo drù(w)ach*, K 296; *stòd druujach*, K 267; *stoo dréùch*, P 88; *stoo drèch*, P 28; *stòd drèch*, K 341a; *stootvròech*, P 88; *stòd troe(w)ach*, K 282; *stòdtrùuch*, P 63; *stòd trùujch*, P 81; *stoo trùuch*, K 294, P 28, 72, 127; *stòd trùuch*, P 70; *stòd truujach*, K 265, 268; *stòd truujach*, K 351a; *stòo truch*, P 154; *stòd trèch*, K 339; *stootvrèch*, P 27; *stòt droech*, P 134; *stòt drèjach*, P 148; *stòt drùuch*, P 169; *stòt dreuch*, L 159; *stò drooch*, K 184a, 194; *stoj drooch*, K 136a; *stò droech*, K 291; *stò drùuch*, P 69; *stjò drùuch*, L 99; *stò dreuch*, L 201; *stò dreuch*, L 148, 200, 203b, 233; *stò dréùch*, K 148, 172, 186, L 91b, 93, 144, 200, 235; *stòo drèuch*, K 165a; *stò drjèuch*, K 143; *stòj dreuch*,

K 165, 166; *sto druch*, P 77; *stò tròech*, K 251; *stòtròech*, K 247, 250, 283, 299; *stòtròech*, K 244; *stòwat treuwch*, P 145; *stòwatruuch*, P 95; *stut druuch*, K 318; *stut drùuch*, K 357; *stut drèuch*, L 186; *stòt drùuch*, P 100; *stòt dreuch*, L 159; *stòt drèuch*, L 160; *steut druuch*, P 146; *studròech*, K 246; *stu druuch*, L 242; *stu drùuch*, P 25; *stu dreuch*, L 149; *stu drèuch*, L 180b; *stò dròech*, K 191; *stò drùuch*, L 187a; *stò druujach*, P 41; *stò dreuch*, K 165; *stò drèuch*, L 149; *stò dréùch*, L 160, 235; *stò dròch*, L 153; *stò dròjach*, L 183; *stoet dròech*, P 86; *stoet druuch*, O 250; *stòt druuch*, O 274; *stòejtrùuch*, P 125; *stoetrùuch*, P 134; *stòètrèuch*, O 275; *steet drùuch*, L 285; *stèèat drùuch*, P 144; *stèet drùuch*, L 285; *stèet dreuch*, L 188; *stèet dréùch*, L 159b; *ste drùuch*, L 185; *stè dreuch*, K 187; *stè drèuch*, L 184; *ste drèujch*, L 204, 204a; *stè drèuch*, L 244; *stjè drèuch*, L 200; *stè dròjach*, L 264; *stae drèuch*, I 270; *stee drojch*, L 241; *steej drùuch*, P 163; *stee dreuch*, L 145; *stee dreujch*, L 241; *stee dréùch*, L 184, 199; *stee druujg*, L 233; *stee dròch*, L 150; *sti dròdch*, K 217; *sti drojch*, L 237; *sti druuch*, L 235; *sti drùuch*, L 144, 180, 258; *sti dreuch*, K 186, K 216a, L 177c, 200, 261, 263; *sti drèuch*, L 207; *sti dréùch*, K 216a, 218, 220, L 238, 255; *sti dròjach*, L 207, 235, 242; *stie droejch*, L 264; *stie druuch*, P 165; *stie drùuch*, P 112; *stiej drùuch*, P 171; *stie drèuch*, P 167; de koeien – *stàntròech*, K 287; *stòdn dròech*, K 276; **droog staan**, bij landbouw, opgehouden hebben melk te geven; Corn. Vervl. A; **droogstaan**, van een koe; Goemans; *dròch stòdn*, geen melk meer geven; Elemans 163; *en kuj datry.axstu.at*, van ongeveer twee maanden voor zij gekalfd heeft af, geeft de koe geen melk meer, zij is dan een – Eylenbosch, O 253; **droog zijn**: de koe – het type *is droog* in: K 184a, 194; *is drùuch*, P 37; *is dreuch*, K 100a, 133b; *is dréùch*, K 133a, 135; **droog vallen**: de koe – *valtruujach*, K 265; **droog**: het type *droog* in: P 136; *dròdch*, I 118, K 173b; *drjeuch*, K 143; *dryiach*, droog, geen melk meer gevend; Mischgofsky L 95; **mans**: *maansche*, een – koe = koe die geen melk meer geeft, droge koe; hs Renders L 226; **afgetrokken**: *afgetrokkenen*, bij landbouw, afgemolken, geene melk meer gevende; Corn. Vervl. A.

EEN ZWELLEND E UIER
KRIJGEN IN DE DRAAGTIJD,
GEZEGD VAN DE KOE

Schwellen des Euters während der Tragezeit (von der Kuh) – to get a swelling udder during gestation, said of a cow – obtenir une mamelle enflée pendant la gestation, dit d'une vache (N 3, 50; DC 9, 16; C, 10c)

[Bij sommige opgaven wordt een werkwoord *gaan* of *beginnen* gegeven om het begin van de handeling aan te duiden. Deze werkwoorden worden in dit lemma niet gedokumenteerd.]

uieren: het type *uieren* in: I 79, K 102, 107a, 133a, 133b, 148, 149, 151, 157, 158a, 159, 163c, 173a, 182, 182a, 187a, 190, 194, L 104, 144a, 149, 150, 153, 156, 157a, 161, 179, 199, P 134; *uiera*, I 118, K 125a, 148, 151, 262; *öran*, L 147, 151, 280; *öra*, L 178, 235; *euran*, K 167, 186, L 240; *èuran*, K 183b, L 144, 145, 199, 201; *éuran*, K 178, 236, L 285; *éuran*, K 172, P 103; *euru*, O 72; *euva*, I 221, 270, K 165, 216a, 247, 333b, L 180, 200, 255, P 77; *èura*, K 165, 185, 186, L 180b, 200, 235, 238, 241, P 70; *euva*, K 234, 296; *èuava*, K 307, P 163; *èran*, L 205, 206, 208; *èeran*, L 263a; *eera*, L 263; *èera*, L 207; *èera*, P 144; *öava*, K 351a; *uran*, K 177b; *uuran*, L 185, 261; *uura*, K 173b, L 188, 261, 263; *uirj*, L 145a; *öjavan*, K 176; *öjavn*, K 0153; *öjara*, I 79, K 124a, 133, 143, 157, 161, 182, 183, 188a, 210, 264, 265, 294, 307, P 28; *eujaavan*, K 304, P 136; *èujavan*, L 91b; *eujaava*, I 79, P 134; *èujava*, K 216a, 276, L 103, P 112, 167; *èujava*, K 128; *ojava*, K 125a; *öjara*, K 295, 357; *öjra*, P 127; *oojara*, P 41; *ödjara*, K 241, 246, 330; *ujara*, K 267, 274, 299, 309, L 263, 264; *uujaava*, K 143; *öjara*, K 291; *öjara*, L 93; *ajava*, P 35a; *awjara*, P 199; de koe – *uier*, K 100a, 101, 136a, 137, 147, 148, L 150, 159, P 82, 99; *euert*, I 268a, 271 L 149, 242, 285, O 274, 275; *èurt*, K 166, 169, 183, 184, 218, 220, 283, L 144, 145, 177c, 200, 203b, 228, 258, P 169; *euert*, K 184a, 194; *éurt*, K 231, L 100, 242; *éert*, L 237; *èert*, L 205; *ert*, L 205; *uurt*, K 175a*, 177b, 188, 217, L 186, 244; *úurt*, L 285; *oert*, L 264; *uirt*, K 183b; *öjart*, I 102a, K 133a, 145a, 158c, 160, 165, 177b, 187, 190a, 268, 273, 274, 302, L 99, 201, P 28, 95; *eujaart*, K 188, 235, 283, 318, L 160, 184, 185, 187a; *èujart*, K 102, 135, 137, 163, 178*, 184a, 194, 216a, L 93, 149, 153, 159, 160, 186, 187a, 235, P 165; *èujart*, K 310; *ojart*, K 338, 341a; *öjart*, P 25; *öjart*, K 239, 340, 355; *oojart*, K

241; *öjart*, K 244; *ödjart*, K 250; *oejart*, K 248; *ujart*, K 191; *uujaart*, L 263; *uieren*, bij landb. het opzwellen van de uier ener koe of geit in het laatst der dracht; Corn. Vervl.; *uieren*, hetzelfde als „uier krijgen”; dicht bij de rekening zijn. Het zwellen van de uier die allengskes met melk gevuld wordt; Goossenaerts; *uieren*, dikke uier krijgen (gezegd van hoornvee); Tuerlinckx. *öjere*, voor het kalven gezwollen uiers krijgen; Elemans 163; *öva(n)*, zw. w.w. intr. uieren, een vollere opgezette uier krijgen. *Ze begint al te öve*, v.e. drachtige koe gezegd, De Bont; **aanuieren:** *aan euva*, P 4; *aanuuran*, L 262; de koe – *uierdaan*, P 2; *euviàn*, K 329; *euvt aon*, I 275; *èurt an*, L 232, 233; *èurt èn*, L 235; *èurt aon*, K 183; *èurt an*, L 148; *eerd ààn*, K 324; *öjart aon*, K 161; *èujart èn*, L 99; *èujart èòn*, P 10; **aanuieren**, Bij landb. Een ontwikkelden uier krijgen; Corn. Vervl. A; *a'nèura(n)*, een mooie volle uier beginnen te krijgen; De Bont; **bij-uieren:** *bajèrvan*, L 208a; *bajéévan*, L 236; de koe – *uier bij*, K 146; *euvt bij*, L 204, 204a; *èujart bij*, L 159b; *béèèura(n)*, zw. w.w. intr. bij-uieren, een grotere uier krijgen. *Z'is al 'n heël bietje béégaèurd*, Ze (de koe die te eniger tijd moet kalven) is al een heel beetje bijgeuierd; in het algemeen: zich ontwikkelen; De Bont; **opuieren:** *opèura*, K 165; *ópèura*, L 183; *opojavan*, K 135; de koe – *uier op*, L 159; *ujart ööp*, K 251; *öjart ööp*, K 282; *opuieren*, bij landb. Zwaar van uier worden (van koeien) Corn. Vervl. A.; **uier krijgen:** het type *uier krijgen* in: L 153; de koe – *krijt uier*, K 175a*; *krijgt èur*, L 200; *kreegt ujra*, O 250; *uier krijgen*, Het zwellen van de uier, die allengskes met melk gevuld wordt; Goossenaerts; **een mooie uier krijgen:** de koe – *krijgt een mooj uier*, K 176; **een schone uier krijgen:** de koe – *krijgt schòn uiers*, L 100; *kraocht na schúuna öer*, P 28; **een goede uier krijgen:** de koe – *krijgt een goeja öjor*, P 37; **uier maken:** *uur maakan*, L 185; *èujor maaka*, P 112; de koe – *maakt eujaor*, L 160; *maakt uier*, P 146, 148; **jacht in de uier komen:** *er komt* – in de uier *jächt*, I 221, K 265, 274; *jächt*, K 239; **leven in de uier komen:** *er komt* – in de uier *lèèva*, K 274; **met een uier komen:** de koe – *kòmt m'éj ièn eur*, P 81; **aan de uier tekenen:** de koe – *tèkandal èn dèn èðer*, P 63; **afrekken:** de uier – *trekt af*, K 176; **aankomen:** de uier – *komt aan*, O 169; **bijkomen:** de uier – *kòmt béé*, P 100; **boven komen:** de uier – *kòmt bòva* P 28; **opkomen:** de uier –

1.1.1.2.

komāop, O 162; *kómt óp*, K 184a; *kòmdup*, K 340; *kòmdōēp*, K 201, P 27; *kòmdōēp*, K 287, **er hangt dracht aan**: het type *er hangt dracht aan* in: K 184a, 194; **vol komen**: de uier – *vòlkòmt*, P 72; **groeien**: de uier – *groejt*, I 78; *grōējt*, P 81; **aan-groeien**: de uier – *grōējdāán*, P 60; *grōējt òdn*, P 69; **meren**: het type *meren* in: L 209a; **opstijven**: *opsteijvan*, L 283a; **opzuigen**: de koe – *zūūcht òēp*, K 294; **schieten**: *schīēta*, K 265; de koe heeft de uier – *gəschootən*, K 241; **volschieten**: het uier – het type *schiet vol* in: K 218a; **een stijve uier hebben**: de koe – *zēē na stāəvən òjv*, P 14; **dik worden**: de uier – *wétiēk*, P 154; **vol worden**: het type *vol worden* in: K 171; **wassen**: de uier – *wāast*, P 93; **aanwassen**: de uier – *wāst aan*, O 169; **werken**: *wərrəkə*, K 268; **zucht krijgen**: *zucht krijgə*, K 145a; de koe – *krijgt sucht*, K 174, L 92; **zucht in de uier komen**: er komt – *zucht intēur*, L 200; *zucht in deur*, K 165; *zucht in de uier*, K 137, 265; *zucht in den uur*, K 177b; *zucht in den òjv*, L 99; *zocht in den òjv*, P 86; *sūūcht in den òjv*, K 244; *zucht in*, K 124a; *zucht in*, K 193a, L 149, 200; **zucht op de uier komen**: er komt – *zucht op den òjv*, K 210; *zucht oep den uier*, K 264; **zucht in de uier krijgen**: de koe – *krijt sucht in zən uur*, K 157; **zucht op de uier krijgen**: de koe – *krijgt sucht op den uier*, K 179a; **zucht op de uier hebben**: de koe – *hēē sūūcht òēp den òjv*, K 268; **met de zucht staan**: de koe – *stòd mètta zīēcht*, K 341a; **zwellen**: het type *zwellen* in: L 186; **opzwellen**: de uier – *zwéldōp*, P 125; **gezwel hebben**: de koe – *hee gəzwel*, L 152; **gezwel krijgen**: de koe – *krījch gəzwel*, L 152; **[nüren]**: *nüren*, zwellen van uiers; Hs. L 212; wanneer de koe in de draagtijd een zwellende uier krijgt noemt men dat – **een felle uier**: *na fəllən òdv*, P 72; **gezwel**: het type *gezwel* in: L 144a, 187, 200; *gəzwel*, L 180, 180*, 180**; **groeï in de uier**: *grōēj iēn den ujv*, K 322; **scheut in de uier**: *scheut int er*, L 244; **stijfuiet**: het type *stijfuiet* in: L 228; **zucht**: het type *zucht* in: I 78a, 79, K 100, 100a, 101a, 109, 124a, 125a, 126, 133a, 133c, 133d, 141, 143, 149, 151, 158b, 161, 163, 164, 172, 173a, 175, 177, 180, 182a, 184, 184a, 195, L 91, 95, 110, 112, 144a, 187, 258, 281; *zucht*, K 128, 165a; *zocht*, 2) opzwellen, 'n *zucht op d'ōv* (*uier*), De Bont; *zucht*, (Ne) *zucht in de uier*, „gedurende de laatste weken der drachtigheid is de bloedtoevoer naar de uier zeer groot... Een deel van het over-tollige bloed verspreidt zich in het om-

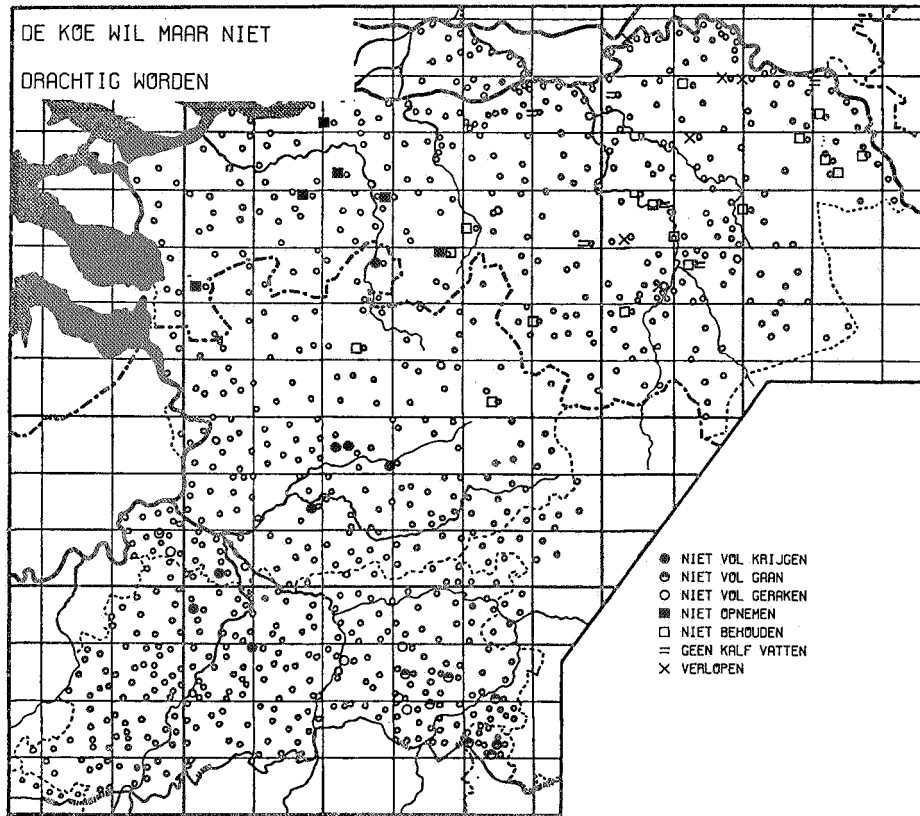
gevende bindweefsel”. Goossenaerts; **faan**: er komt – in de uier *fōdn*, K 265; **hulst**: er komt – in de uier *ulst*, P 148; **hulst maken**: de koe – *maakt ūūlst*, P 145.

–1.1.1.6.4. *Drachtigheid*

DE KOE WIL MAAR NIET DRACHTIG WORDEN (zie kaart)

Die Kuh kann nicht trächtig werden – the cow cannot get in calf – la vache ne reste pas pleine (N3, 48c)

er geen kalf in kunnen krijgen: de volgende opgaven zijn varianten van *er geen kalf in kunnen krijgen* – bij de volgende opgaven is *we/ik/ ge kunnen/ kan/ kunt er niks* niet gedocumenteerd – *inkrijgə*, K 136a, 148, 165, 165a, 167, 177b, 186, L 93, 160, 180, 180b, 200, 238; *inkreijgə*, L 99, 148; *inkrējgə*, K 143; *inkreegə*, K 102, 132, 165, 172, 183, L 183, 232, 233, 235, 244; *inkrēlēgə*, K 147, 165, 166, 177b, 183, 185, 218, L 177c; *inkrèdēgə*, K 183b, 186, 217, 220, L 149; *inkrēegə*, K 169; *inkrēlēgə*, L 243; *inkrēgə*, L 258; *inkriege*, L 160, 187a, 204, 204a, 237, 242, 264; *inkrīēgə*, L 207, 159, 184, 285; *inkriejgə*, L 241; *inkrīējgə*, L 263; bij de volgende opgaven is *geen kalf* niet gedocumenteerd: *inkreegə*, K 178; *inkrajgə*, P 25; *inkrāgə*, K 351a; bij de volgende opgave is *ik kan geen kalf* niet gedocumenteerd: het type *inkrijgen* in: K 0153; bij de volgende opgaven is *er geen kalf* niet gedocumenteerd: *inkraagə*, K 276, 302; *ingkreegə*, K 247; bij de volgende opgaven is *ik/ we kan/ kunnen er geen kalf* niet gedocumenteerd: het type *inkrijgen* in: K 307, L 150; *inkrijgə*, K 100a, 124a, 133a, 160, 176, L 92; *inkrāājgə*, K 340; *iēnkraagə*, K 250; *inkreegə*, L 235; *inkrēlēgə*, I 102a, K 143, 183; *inkrèdēgə*, K 268, L 145, 199; *inkrēejgə*, K 184; *inkrīēgən*, L 285; *inkriege*, L 159b, 205; *ikriejgə*, L 263; bij de volgende opgave is *geen kalveren* niet gedocumenteerd: het type *inkrijgen* in: K 351a; bij de volgende opgave is *gij kunt er geen meer* niet gedocumenteerd: *inkrājgə*, K 241; bij de volgende opgave is *ik kan er geen kuisje* niet gedocumenteerd: *inkrēgə*, L 144; bij de volgende opgave is *we kunnen er geen mutten* niet gedocumenteerd: *inkrēlēgə*, P 148; *inkrijgen*, van dieren en met de naam van de vrucht als onafscheidbaar object (zonder art.) „ze konden in de vaars geen kalf krijgen”,

Goossenaerts; bij de volgende opgaven is *er is niks* niet gedocumenteerd: *in ta krijga*, K 193a; *in ta kreega*, K 274; *in ta krèdga*, K 299; *in ta kriega*, L 261; bij de volgende opgaven is *er is geen kalf* niet gedocumenteerd: het type *in te krijgen* in: K 262; *in te krijga*, K 190a, L 200; **niet vol (kunnen) krijgen**: *niē fòl kragga*, K 191; *niē fòl krèdaga*, P 70; de volgende opgaven zijn varianten van *niet vol kunnen krijgen*: *gij - krajch zə niē vol*, P 2; *wij - krèdga zə niē vòl*, K 329; *kraaaga zə niē fòl*, K 295; *krègaga nē fòl*, K 274; *ge kunt ze - niē fòl krègga*, K 268; **niet vol te krijgen zijn**: de koe is - het type *niet vol te krijgen* in: K 274; *ni fòl ta krègga*, K 265; **niet vol (willen) gaan**: de koe - *gaot niet vol*, P 146; *gòt niē vòl*, P 100; *wil niē vol gaon*, P 167; *wil niē fòl gòwan*, P 95; *wilt niē vol gón*, P 171; *wilt nē vol gón*, P 169; *wélt nē vòl gón*, P 112; **niet vol willen komen**: de koe - *wil nie volkooma*, P 82; **niet vol geraken**: de koe - het type *geraakt niet vol* in: P 103; *gəraekt niē fol*, P 144; *garokt niē fol*, P 86; *garòkt niē fòl*, I 268a, 271; *garookt niē vool*, P 93;

niet (willen) behouden: de koe - het type *behoudt niet* in: K 184a, 194; *bəhawt nee*, K 210; *bəhèjst nie*, K 241; *wil nie behaawə*, K 216a, L 149, 160, 184, 185, 186, 188, 200, 203b, 207, 255; *wil nie bahawə*, K 184a; *wil nie bəhəwə*, L 235; *niē ba-haajwe*, verlopen; Mischgofsky L 95; **niet willen ophouden**: de koe - *wil nie ophouwə*, K 163; *wil nie ophaawə*, K 137; *wil niej ophaawə*, K 143; **niet houden**: de koe - *haaw nie*, K 101; **niet willen winnen**: de koe - *wil nie winnən*, K 133b; **niet willen dragen**: de koe - *wil nie draogən*, L 201; **niet/ geen kalf (willen) opnemen**: de koe - *wil nie opneema*, K 125a, 158c; *wil nie opnèema*, K 194; *wil gin kalləf opneema*, K 188a; *nim nie op*, K 176, 179a; **geen kalf (willen) vatten**: het type *geen kalf vatten*: K 146; de koe - *wil geen kalf vattə*, L 144; *wil gēen kalf vattə*, K 146; *wil gèn kalləf vattə*, L 159; *wil gè kalləf vattə*, K 187; *wil gin kalf vattə*, L 200; *wil gi kalf vattə*, L 235; *gèn kalf willə vattə*, Elemans 162; **geen vat hebben**: de koe - *hi genna vat*, L 180b; **geen kalf pakken**: de koe - *pakt gèn kalf*, K 176; **alles afsmij-**

1.1.1.2.

ten: de koe – *smàjt alaàs aaf*, P 60; **opbreken:** de koe – het type *breekt op* in: K 184a, 194; *brèkt op*; K 135; **herlopen:** *herlòepən*, P 165; *hérlòewəpə*, K 268, 274; **herlopig:** *hérlùùjəpəch*, K 265; *hərlùùjəpəch*, K 264; *haarlùùjəpəch*, K 265; **(gedurig/ geregeld) verlopen:** de koe – *vərluəpt*, L 201; *vərluəpt* [gedurig], L 180b; *vərlòəpt* [gedurig], L 150, 153; *vərlòəpt* [geregeld], L 91b; *vərluəpt* [geregeld], L 228; *verloə:pe*, bij dekking niet bevrucht worden Elemans 162; **teruglopen:** de koe – *luəpt tərug*, L 186; **niet gezuiverd:** het type *niet gezuiverd* in: K 274; **vuil:** het type *vuil* in: K 274; **dor:** *durra kooj*, P 125; **gust blijven:** de koe – *blijf guist*, K 151; **muntig:** het type *muntig* in: K 180; *muntach*, K 161, 246; *muuntach*, K 251; *muntəgə*, P 86, 134; *müüntəgə*, P 145; **munt:** *müünt*, I 269; **brul:** *brüül*, K 322; de volgende opgaven zijn varianten van *ze wil maar niet tochtig, lopig, stierig worden:* **niet tuchtig (willen) worden:** de koe – *wilt nie duchtach wurra*, I 270; *wor nie tuchtach*, K 101; **niet lopig (willen) worden:** het type *niet lopig worden* in: K 274; de koe – *wəut nie lòəpəch*, P 77; *wil niet lopəch worden*, K 333b; *wilt niē lòəpəch wurra*, K 330; *wil niē lùùpəch wurra*, P 69; *wil niē leupəch wèddə*, P 154; *wil niē lèupəch wèddə*, P 148; *wilt niē lèpəch wèrrə*, K 341a; **niet stierig willen worden:** de koe – *wil niē stiërach wòrrə*, K 231; *wüül niē stiërəch wurra*, K 234.

GUST

Gelt, trockenstehend – barren – stérile, inféconde, monse

(N 3, 113; N 3, 131; N 3, 132; DC 4, 14; N 3, 114)

[Koe, die wel vruchtbaar geweest is, maar nu om de een of andere reden (bijvoorbeeld om ze te mesten voor handel of slachterij) niet meer gedekt wordt.] **gust:** het type *gust* in: I 102a, 118, K 100a, 102, 124a, 137, 143, 148, 151, 165, 165a, 170 177b, 178*, 182, 183, 183b, 184, 184a, 186, 190, 190a, L 144a, 145, 148, 150, 153 159, 159b, 160, 180, 183, 184, 185, 186, 187a, 188, 189, 199, 200, 204, 204a, 207, 209a, 212, 228, 233, 235, 238, 241, 242, 243, 244, 261, 263, 264; *chust*, L 159; *gujst*, L 146, 149; *göst*, K 184, L 159b; *guust*, K 133a, 147, 161, 167, 179a, 183, 184a, L 150, 153, 177c, 180, 285; *guist*, K 157, L 91b, 93, 95, 99, 100, 144, 145, 149, 150, 151; bij de volgende opgaven is het zelfstandige naamwoord *koe* niet ge-

documenteerd: het type *guste* in: I 57a, 78, 102a, K 145a, 161, 163, 165, 167, 171, 174, 199a, L 148, 152, 156, 160, 177a, 180, 185, 186, 190, 200, 201, 207, 235, 237, 255, 263, 283a; *gusta*, L 177a; *göstə*, L 200; *gujsta*, L 91, 101, 145; *gujsdə*, L 146; *geusta*, L 185, 186; *gèuwstə*, L 146; *guustə*, K 133a 146, 170; *guista*, L 94, 144, 264; *guste maol*, L 161, hw Sassen; *guste koe*, koe die onvruchtbaar is geworden na enige keren gekalfd te hebben; P.A. 4, L 178a; 'n *guste koe*, maandse koe; Van de Biezen; *gust*, niet drachtig van koeien; Hs Ls212; *zjujst*, gelt, Mischgofsky L 95; **gustig:** het type *gustig* in: K 172, 186; **guis:** het type *guis* in: L 145, 150, 177c; *guins*, I 102a, K 151, 216a, 231, 302, L 144a, 153, 159, 186, 264, 269; *guns*, L 258; *geuns*, K 190a; *gojnst*, L 241; *gawns*, L 200; bij de volgende opgaven is het zelfstandige naamwoord *koe* niet gedocumenteerd; het type *guise* in: L 150, L 177c; *gujsə*, L 145; *guinsə*, L 97; **mans:** het type *mans* in: K 183b, K 187, 218, 220, L 99, 100, 144, 148, 149, 153, 158, 159, 159b, 160, 180, 184, 185, 186, 187a, 200, 200b, 204, 204a, 207, 208, 233, 234a, 235, 238, 241, 258; *māns*, K 231; *māns*, K 296, L 150; *maans*, K 184, 216a, 218, L 104, 109, 150, 151, 152, 154, 156, 159b, 177c, 179, 180, 180**, 180b, 181, 182, 183, 186, 200, 203, 204, 204a, 205, 207, 208, 226, 228, 232, 233, 235, 238, 241, 242, 243, 244, 261, 263, 264, O 72, P 165; *māāns*, L 200; *māāns*, L 228; *māāns*, L 153, 203b; *maans*, L 153; *māāns*, L 200; *māāns*, K 0153, L 200a; *maands*, L 157, 235; *maons*, L 149; *moons*, K 244; *mons*, L 263; *mēns*, L 100; bij de volgende opgaven is het zelfstandige naamwoord *koe* niet gedocumenteerd; het type *manse* in: L 160, 186, 187, 199, 201, 208, 208a, 236, 237, 242, 244, 263, 264, 279, 280; *mandsə*, L 204a; *maansə*, L 178, 178a, 179, 180, 180a, 180b, 181, 183, 200, 202, 228, 240, 242, 261, 262, 263; *māānsə*, L 203b; *mōnsə*, L 186; *moonsə*, L 186; *maonsə*, K 101, L 180*; *maans*, -mans, de boeren spreken van een maanse koe = een koe die reeds meermalen gejongd heeft, maar nu wordt vrijgehouden van de dracht om ze te mesten voor de handel of voor de slachterij; hs Vissers L 180; *maanse*, heeft niet onvruchtbaar te zijn maar wordt niet meer gedekt; P.A. 4 L 178a; *maans*, *gust*; Elemans 46; 'n *maanse koe*, die niet bij de stier geweest is; Van de Biezen; *maanse koew*, volwassen koe die al meermalen gejongd heeft maar nu niet drachtig is; Hs Vissers L 180; *maansche*, ook wel voor:

niet dragende koe; hs Reinders L 226; *maans*, niet meer met een kalf bevrucht kunnende worden; Elemans 166; **maanbeest**: *moonbîest*, K 295; **maanuijer**: *mòdnuijær*, P 28; **opgebroken**: het type *opgebroken* in: K 146, 182; *opgabrooke*, K 133a, L 235; *opgabrookan*, K 133b; **afgekalfd**: het type *afgekalfd* in: L 232; **afgemolken**: *afgæmolka*, K 136a; *afgæmèllæktæ*, K 324; **geld**: *gêls*, P 171.

KWEEN

Getle Kuh – barren cow – vache infertile (N 3, 131; N 3, 133; DC 4, 14; ZND, 20, 14)

[Koe, die door een afwijking van de geslachtsorganen onvruchtbaar is.]

kween: *kween*, I 118, 275, K 100a, 101, 101a, 102, 107a, 109, 110, 133a, 133b 135, 137, 148, 149, 158c, 160, 161a, 169, 170, 173, 173b, 176, 177b, 178, 178*, 179a, 180, 182, 184a, 188, 190a, 191, 194, 195, 201, 210, 216a, 218, 220, 231, 234, 235, 236, 241, 247, 248, 256, 262, 267, 273, 274, 276, 283, 294, 296, 299, 302, 304, 307, 310, 318, 330, 333b, 338, 339, 340, 341a, L 91b, 93, 94, 99, 100, 104, 144, 145, 149, 150, 153, 154, 159, 159b, 160, 177c, 178a, 179, 180, 180a, 180b, 183, 184, 185, 188, 200, 201, 204, 204a, 207, 228, 232, 233, 235, 237, 238, 242, 244, 255, 258, 261, 263, 264, 281, O 162, 169, 275, P 28, 37, 77, 80, 129, 132, 134, 136, 165; *kweena*, O 274; *kwéén*, I 221, K 190b, 241, 244, 250, 264, 265, 268, 274, 307, 329, 330, 341a, L 93, 112, 147, 180, 184, 200, 203b, 261, 264, O 72, P 2, 4, 14, 28, 93; *kwèèn*, K 188a, L 208, O 250; *kweejn*, L 145, 145a, 146, 147, 149, 180b, 240; *kwééjn*, I 269, P 10, 13, 60, 63, 70, 72, 81; *kweejan*, K 355, P 41; *kwéén*, K 172, 180, 314, 357, L 203b, P 41, 44, 86; *kwééan*, K 251, 309, 315, 316, 318, 353, 358; *kwen*, K 291; *kwén*, K 329, 330; *kwèn*, K 235; *kwèng*, P 199; *kwéjn*, K 287, P 88, 134; *kwéjan*, K 357, P 41; *kwéén*, K 332; *kwéan*, L 260, P 35a; *kwijn*, I 270, L 203, 207b; *kwaajn*, I 271; *kwajn*, I 268a, 271, P 95; *kwang*, P 125; *kwin*, L 241; *kwlen*, L 92; *kween*, *kweën*, onvruchtbare veers; Corn. Vervl. A; *kween*, kalf dat niet bevrucht kan worden; Van de Biezen; *kwèèn*, kween; Goemans; *kween*, onvruchtbare koe; *kween*, een vrouwelijk onvruchtbaar kalf; Elemans 166; *kween*, koebeest dat door onvolkomen ontwikkeling van de voortplantingswerktuigen onvruchtbaar is; Goosenaerts; *kwééjn*, onvruchtbare koe; Mischgofsky L 95; *kween*, onvruchtbare koe;

Heeswijk L 178; W.; **kwee**: *kwee*, I 78, K 100a, 125a, 133a, 136a, 137, 143, 145a, 146, 147, 148, 148a, 151, 153, 156, 160, 161b, 165, 165a, 174, 175a*, 177b, 180, 183b, 186, 194, L 99, 110, 160, 162, 178, 179, 184, 186, 187a, 200, 226, 244, 255, P 99, 146; *kwéé*, K 183, L 158, 201, P 167; *kweej*, I 79, 102, 102a, K 124a, 135, 138, 143, 161, 163, 165, 166, 167, 174, 183, 184, 184a, 185, L 159, 187a, 199, 200, P 112; *kwééj*, P 100, 171; *kwééa*, K 246, P 45, 46; *kwé*, K 175; *kwéj*, P 47, 145, 163; *kwij*, K 132, P 48, 148; *kwaj*, P 148; **kweevaars**: *kweejværs*, K 174; **kweek**: *kweek*, K 161; **kweel**: *kwèl*, P 144; **brul**: *brul*, K 133b, 136a, 149, 173a, 177, 183, 184a, 194, 196, 214, 218, 255, 256, 262, 263, 287, 294, 307, 310, L 145, 149, 180a, 259, 283a, P 171; *breul*, K 136a, L 264a; *bruul*, K 224; *brüül*, K 301, 350, P 25, 32; *brüél*, K 339; *brul*, koe die van nature onvruchtbaar is; van Duren K 174; *bral*, koe die veel loeit, Tuerlinckx; *brul*, een koe, waar men geen kalf in krijgen kan, onvruchtbare koe. Koe die gedurig brult, Corn. Vervl.; *brul*, ze kan niet meer bevrucht worden en kan niet loeien (ziekteverschijnsel) hs Kapteijns L 177; **bruls**: *bruls*, K 172; *brulsa koe*, L 207; *bruls*, wordt een koe die op leeftijd onvruchtbaar wordt en om het minste of geringste verschrikkelijk brult, Mischgofsky; **brullig**: bij de volgende opgave is het zelfstandige naamwoord *koe* niet gedocumenteerd: *brulga*, K 159a; **brul-koe**: *brulkoew*, L 178; *brulköew*, L 178a, 180b; *brulkoef*, K 256; **onvruchtbaar**: *onvrüüchtbòðar*, P 93; **dor**: bij de volgende opgave is het zelfstandige naamwoord *koe* niet gedocumenteerd: *durra*, P 125.

MUNTIG

Noch Milch gebend, aber seit einem Jahr nicht mehr trüchtig – cow fertilized no more the year after she has calved – vache non enceinte depuis une année après le dernier vêlement (N 3, 113; N 3, 114; N 3, 131; DC 4, 14; ZND 20, 14; Go 1b)

[Koe, die het jaar nadat ze gekalfd heeft, niet meer bevrucht is.] **muntig**: het type *muntig* in: K 125a, 127, 151, 160, 163, 170, 174, 175a*, 176, 177b, 178, 178*, 179a, 182, 183, 186, 188, 188a, 193a, 194, 236, 351a, P 82, 92, 103, 165, 199; *muntach*, I 79, 102a, K 124a, 125a, 151, 0153, 157, 158c, 160, 163, 165, 173b, 175a*, 176, 177b, 178, 178*, 179a, 180, 182, 183, 184a, 188a, 190a, 193a, 194,

1.1.1.2.

210, 234, 235, 241, 246, 262, 267, 274, 276, 283, 291, 294, 295, 302, 304, 309, 315, 316, 318, 340, 351a, 353, P 41, 44, 45, 46, 47, 134, 146, 148, 163, 165, 167; *munjtach*, O 162; *möntach*, K 299; *meuntach*, K 191, 357, 358; *mèuntach*, K 307; *mèuntach*, K 276, P 154; *meuntjach*, O 274; *meunach*, K 314; *müüntach*, K 201, 234, 244, 250, 282, 294, 330, 341a, 355, P 25, 35a, 37, 60, 63, 95, 100, 112, 148; *müüntach*, K 244, P 93, 171; *muintach*, P 63; *miëntach*, P 28; *mintach*, K 338; *mentach*, K 339, L 149, 180, 200, 204, 204a, 207, 255; *méntach*, P 134; *mèntach*, L 235; *meentach*, K 307, 339; *mòntach*, K 241, P 10; *moentach*, K 264, 265, O 72, P 2, 4, 86; *mòentach*, O 275; *moendach*, K 268; *moentjach*, O 250; *möëntjach*, O 162; *möëjnach*, P 125; *moentsach*, O 250; *moentee*, P 68; bij de volgende opgaven is het zelfstandige naamwoord *koe* niet gedocumenteerd het type *muntige* in: I 102a, K 124a, 127, 131, 157, 158, 160, 164, 169, 173, 174, 175, 176, 188a, 195, 197, 213, 214, 218, 235, 240, 307, 318, P 41, 96a, 99, 171, 198; *muntaga*, K 179b, 181, 182a, 276, 301, 310, P 72; *müntaga*, K 307; *muntlëga*, K 291; *möntaga*, K 296; *meuntaga*, K 357; *mèuntaga*, K 274; *müüntaga*, I 271, K 315, 356, 358, P 41, 145; *miëntaga*, P 27; *méntaga*, K 273; *mòantaga*, P 81; *moejntaga*, O 274; *möëjntaga*, O 251; *möëjntaga*, K 273; *muntig*, niet bevrucht, niet drachtig; Corn. Vervl.; *muntig*, gezegd van koe, die 't jaar nadat zij gekalfd heeft niet drachtig is en voortgemolken wordt; Tuerlinckx; *muntig*, enkel gezegd van koeien die 't jaar nadat ze gekalfd hebben, niet drachtig zijn en voortgemolken worden; Corn. Vervl. A.; *muntig*, niet drachtig, onvruchtbaar; Leopold; *muntig*, onbevrucht, onvruchtbaar; Leopold; *muntig*, aangestierd maar niet bevrucht; Van Duren; *muntig*, van een koebeest dat gekalfd heeft, maar niet meer bevrucht werd, al is sedert het kalven een lange tijd verlopen; Goossenaerts; *muntige*, koe die geen melk meer geeft; Hoeyff; *muntaga*, koe die geen kalveren méér krijgt; P.A. 4, 14; K 175; *munt*: *meunt*, K 247; *müünt*, I 221; *moent*, P 2; *mòent*, I 275; *moejnt*, I 270; *afgestierd*: *afchastijərə*, P 44; *verstierd*: het type *verstierd* in: O 67; *verstierda*, K 247; *verstierd*, van een koebeest dat wel reeds bevrucht is geweest maar nu geen kalf meer op wil nemen; Goossenaerts; *verstieren*: *verstieren*, onvruchtbaar zijn; Corn. Vervl. A.; *vuil*: *vaal*, P 82; *vël*, P 144.

MESTKOE, MESTVEE

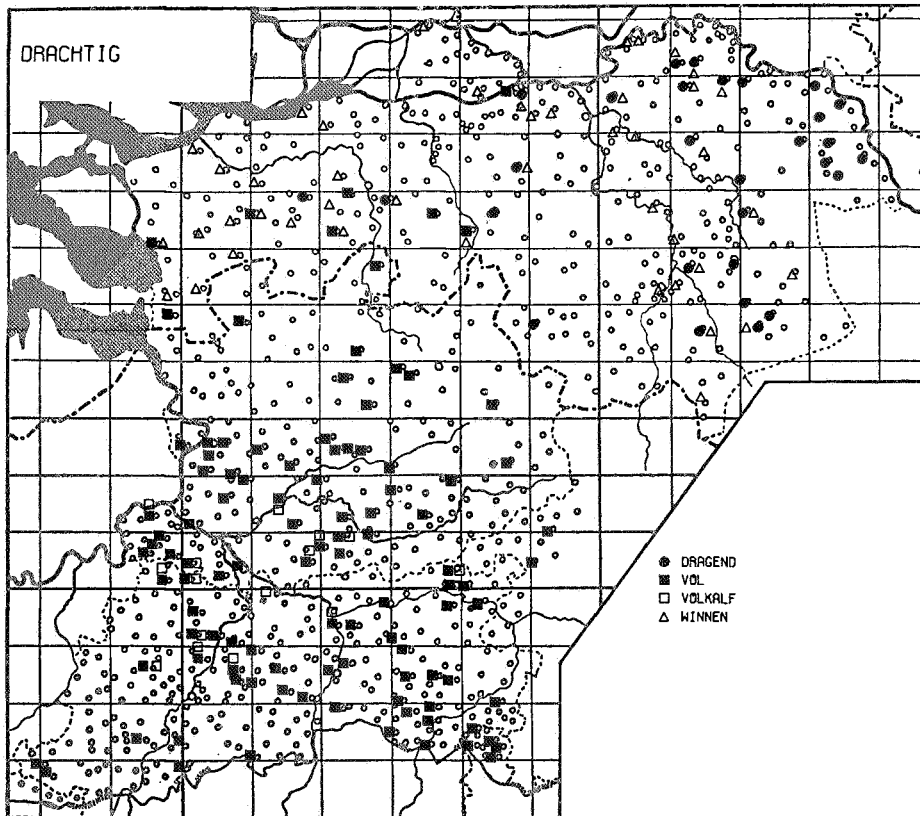
Mastkuh, Mastvieh – store cow, fatstock – vache à l'engraisement; bétail à l'engraisement (N 3, 113)
mestkoe: het type *mestkoe* in: K 296; *méstkoew*, L 149; *mestkoej*, K 133b, 167; *mistkoej*, K 185; **mestvee**: *méstflé*, K 291; **bakkoe**: *bakkoej*, K 185; **bakbeest**: *bák-bjést*, P 28; **weikoe**: *waakoej*, P 77; **vetweider**: *vetwaajər*, K 128; **vetkoe**: *vetkoej*, P 77; *véthòj*, P 28; **afgemest**: het type *afgemest* in: K 161; **aangevet worden**: de koe wordt – *dòngavét*, K 274; **vetmaken**: wij – *maokə zə vet*, K 147; koe, die voor de mest bestemd is omdat ze niet meer drachtig kan worden; **vaar**: bij de volgende opgaven is het zelfstandige naamwoord *koe* niet gedocumenteerd; het type *vaar* in: K 311; *vaorə*, K 135; *vaarə*, K 133a; **vaarkoe**: *vaarkoej*, K 100a, 101, 128a.

ONDANKS ALLE DRACHTIGHEIDSTEKENEN UITEINDELIJK NIET DRACHTIG

Trotz aller Trächtigkeitssymptome letztlich nicht trächtig – in spite of all signs of gestation not in calf after all – pas définitivement pleine malgré les signes de gestation
maanvol: *moonvol*, P 82; **maandrachtig**: *mowən drachtach*, P 148; **vet**: de koe is – *vèt*, ondanks alle drachtigheidstekenen uiteindelijk niet drachtig; Elemans 163.

DRACHTIG (zie kaart)

Trächtig – in calf – gestation (N 3, 48a, 48b, 48c, 48d, 48e, 49, 107, 114, 115)
soms zonder fonetische documentatie van het eerste foneem **drachtig**: het type *drachtig* in: I 57a, K 100a, 101, 125a, 137, 143, 145a, 146, 151, 157, 165, 167, 177b, 178*, 182, 183b, 184a, 185, 187, 231, 296, L 100, 144, 145, 150, 180, 200, 200a, 203b, 207, 228, 235, 241, 255, P 92, 148; *drachtach*, K 157, 158c, 165a, 177b, 178, 183b, 194, 244, 250, 265, 268, 274, 299, 302, 324, L 237, 241, P 41, 95, 134, 199; *drächtach*, P 27, 144; *drächtach*, I 269, K 201, 333b, L 207, P 88, 144; *draachtach*, K 184, 190a, 193a, 216a, 273, L 235, P 41; *dragtach*, K 178, L 242; *draagtach*, L 235; *drechtach*, P 77; *drachtig*, een bevruchte koe, hs Kapteijns L 177; **dragend**: het type *dragend* in: K 179a, L 150, 153,

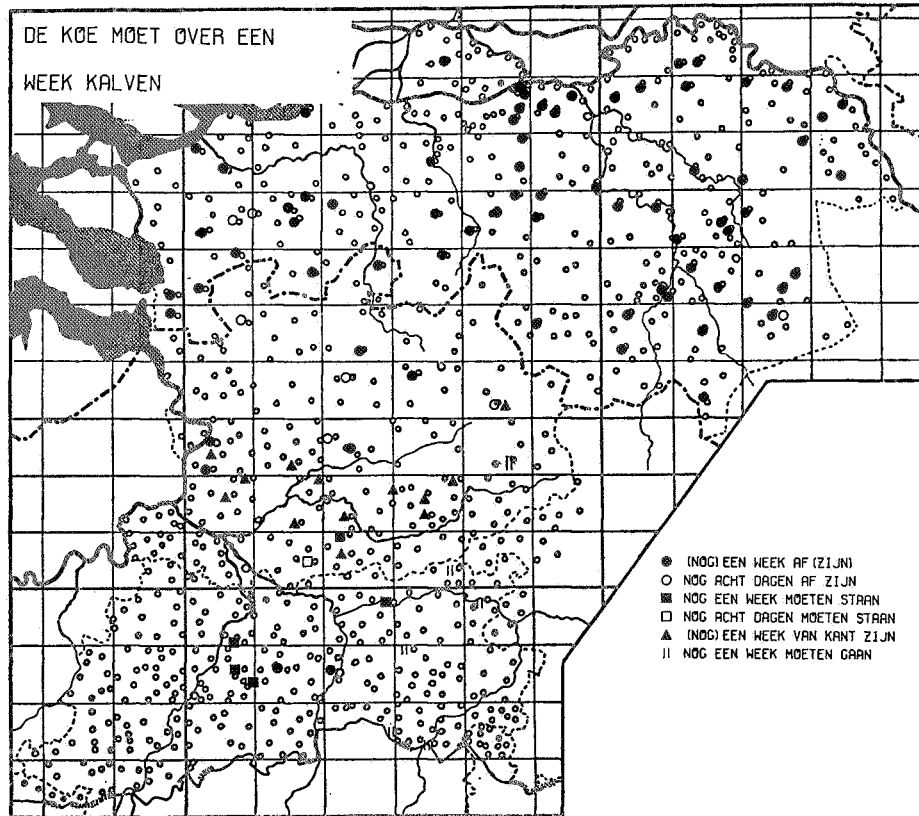
159, 159b, 160, 180b, 184, 185, 187a, 188, 235, 242, 263; *draagant*, L 99, 100, 144, 149, 159, 159b, 160, 180b, 184, 186, 187a, 188, 207, 235, 237, 242, 263, 264; *draogant*, K 137, 165, 176, 183, 216a, L 207, 261; *dròdgant*, L 183; *draagent*, drachtig, Elemans; *draizant*, drachtig, Mischgofsky L 95; *dragend*, drachtig, Van Gerwen; **vol**: het type *vol* in: I 79, 118, 221, 275, K 175a*, 178, 180, 182, 210, 235, 236, 241, 244, 246, 248, 250, 256, 262, 264, 294, 296, 304, 338, 341a, 351, O 169, P 4, 10, 27, 28, 37, 41, 77, 82, 86, 95, 99, 103, 134, 136, 144, 146, 148, 154, 165, 167, 169, 171, 199; *vol*, I 270, K 330, P 2, 88, 144, 154; *vól*, K 134, 184a, 251, 282, 294, 318, 329, 341a, 355, P 35a, 41, 88, 95, 134, 144; *vòl*, I 268a, 271, K 201, 231, 234, 244, 246, 247, 250, 251, 265, 267, 274, 276, 283, 291, 294, 296, 299, 302, 307, 309, 318, 322, 324, 330, 339, 340, 351, 355, 357, O 275, P 4, 13, 25, 27, 28, 41, 60, 63, 69, 70, 72, 81, 93, 95, 100, 112, 125, 134, 145, 148, 163; *voel*, K 191, 355, P 93; *vòl*, K 355; *voel*, O 250; *vùul*, O 274; [*v*]ol, I 221, 269, K 191, 210, 265, 268, 274, P 86, 144, 171;

[*v*]ól, K 287, 329, P 35a, 70; *vol*, drachtig, in volle koei, Tuerlinckx; *en vuls vj .as*, volle vaars, drachtig, Eijlenbosch; *vol*, attributief bij merrie of zeug, minder of weinig bij veers of koei: bevrucht, Goossenaerts; *vol*, met het ww *zijn* of *zitten* en (of zonder) een bepaling als *veulen* en *kalf*. In zich dragende. Meer van paard dan van koei, Goossenaerts; 8 maanden *vul zijn*, 8 maanden drachtig zijn, hs Schrevens; *vul zijn*, *vol* (bevrucht) zijn van een vaars, hs Schrevens; **vol kalf**: *vol kalf*, I 275, K 291, 333b, 338, 351a, O 169, P 10, 27; *vólkalf*, P 10; *vòlkalf*, K 322, 324; *vòlkállaf*, K 339; *folkalf*, I 221; *fòlkaalf*, P 60, 63; *fòlkállaf*, P 27; *fòlkállaf*, I 275, K 333b, P 14; **volkalfd**: *vòlkállaf*, O 162; *vòlkaalft*, O 162; *fòlkaalft*, O 72; **winnen**: ik kan de koe niet – krijgen; *gawonnan*, I 102a; *gawonna*, I 79, K 157, 173b, 174, 188, 188a, L 144, 180b, 200; *gawónna*, L 177c; de koe heeft – *gawonnan*, L 93; *gawonna*, K 125a, 133b, 137, 146, 147, 0153, 178*, L 99, 100, 144, 148, 149, 150, 200, 203b, 207, 228, 235, 238, 244, 261, 264; *gawónnan*, L 91b,

1.1.1.2.

285; *gawónna*, L 183, 235, 261, 263; *gawoonna*, K 145a, L 242, 285; *gawoonna*, L 285; de koe is – *gawonnən*, I 102a; *gawonnə*, I 79, 102a, K 100a, 124a, 151, 157, 158c, 173b, 174, 175a*, 177b, 179a, 180, 188; *gawónna*, I 102a, K 165, 184a; *winnen*, bevrucht worden, Elemans; *gewonnen*, als het dier bevrucht is – bv. 2 maanden – zegt men: het heeft 2 maanden –, hs Kapteijns; *gewonnen*, van beesten, bevrucht, Goossenaerts; **houden**: *bəhouwən*, K 194, 236; *bəhouwə*, K 124a, 157, 160, 161, 178, P 4; *bəhawə*, K 125a, 177b, L 242; *bəʔouwə*, K 176; *bəhaawən*, I 102a; *bəhaawə*, K 146, 165, 165a, 169, 172, 183, 183b, 184, 185, 186, 241, 251, L 99, 144, 145, 148, 149, 150, 159, 180, 183, 184, 185, 186, 188, 203b, 205, 228, 232, 233, 235, 237, 241, 244, 255, 258; *bəhaawwə*, K 183; *bəhawə*, K 235, 251; *bəhəwə*, K 210; *bəhaawə*, K 318, 351a, P 35a; *bəhaowə*, K 0153, 248, L 201, 264; *bəhèwə*, L 200; *bəhèwə*, L 235; *bəhéévən*, K 304; *bəhèva*, K 262; *bəhèjva*, K 295; *bəhèjva*, K 296; de koe – *bəhout*, K 184a, 194; *bəhaowt*, K 165; *bəhelt*, L 153; *bəhèlt*, K 220; *bəhejt*, K 307, *bəhèwt*, L 184; de koe heeft – *bəʔouwə*, P 41; *bəhawwə*, L 180b, 242; *bəhaawən*, L 285; *bəhaawə*, K 148, 167, 180, 186, 216a, L 91b, 99, 144, 145, 149, 150, 159b, 160, 177c, 183, 184, 185, 186, 187a, 200, 203b, 204, 204a, 205, 207, 228, 232, 233, 235, 241, 242, 263, 264, 285; *bəhawə*, L 238; de koe is – *bəhouwə*, K 125a, 160, 161, 175a*, 178, 184a, 194; *bəʔouwə*, K 176, 177b; *bəhaawə*, K 148, 151, 165, 166, 172, 174, 182, 183, 183b, 185, 186, 187, 216a, 218, 220, 318, L 92, 93, 153, 159, 180, 188, 199, 200, 258; *bəhaawwə*, K 183; *bəhaawə*, L 160; *bəʔàwə*, K 244; *bəhaawə*, K 274, 309, 351a; *bəhawə*, K 150, 184a, 235, L 263; *bəhaowə*, K 179a, L 201; *bəhééwə*, K 241; *bəheevə*, K 264, 267, 274, 299, 302, 339, 340, 341a; *bəhéévə*, K 307; *bəhéévén*, K 304; *bəhèèva*, K 268; *bəhèva*, K 262; *bəhuwə*, K 210; *bəha.wə(n)*, st. ww. tr. (met verzwegen object) behaauwen, behouden: van een koe die *gestierd* is en het zaad van de stier niet a.h.w. weggeworpen heeft, heet het: Ze hēe behaauwe d.i. ze is bevrucht, De Bont; *behaawe*, inderdaad bij dekking bevrucht worden, Elemans; *behaauwen*, drachtig, men zegt dit van een koe, hs Vissers; *behaawe*, drachtig geworden, Elemans; **opnemen**: de koe heeft – *opgənoomə*, K 157, 158c, 161; *opgənoomwə*, K 124a; *opgənoomə*, K 158a; **houden**: de koe is – *gəhouwə*, K 174; *gəhawwə*, K 100a; de koe heeft – *gəhaawə*,

K 101; **ophouden**: de koe heeft – *opgehaawən*, K 137; *opgəhaawə*, K 136a, 143, 145a; *opgəhoəwə*, K 143; de koe is – *opgəhouwə*, K 163; **pakken**: de koe is – *gəpakt*, O 169, P 69; *chəpaakt*, P 60; het is – *gəpakt*, K 324, P 171; *chəpaakt*, K 339; **er zit, is (een) kalf in**: *dər zit ən kalf in*, K 167, 218, L 177c, 200; *dər zit un kalf in*, L 187a, 200; *dər zit ən kalləf in*, L 145; *dər zit ən kalvin*, K 231; *daor zit ən kalf in*, L 180; *dur zit un kalluf in*, L 159; *er zit ən kalf in*, K 177b, L 184; *ur zit un kalləf in*, K 100a; *zèt əng kulləvin*, K 264, 265, 268; *er zit kalf in*, K 128, 133a, 184a, 194; *dər zit kalf in*, K 160, 175a*, 193a; *dər zit kalləf in*, K 151; *dr zit kalf in*, K 143; *dur zit kalf in*, K 133a, 158c; *daar is kalf in*, K 178*; *dər is ən kalf in*, K 183, 184a, L 263; **er zit (een) kalf op**: *er zit een kalf op*, K 264, 274; *er zit ən kalf op*, K 165, 177b, 186, L 99, 186; *er zit ən kalf əp*, L 91b; *er zit ə kalf op*, L 180b; *er zit ən kalləvop*, L 183; *ər zit ən kulləvop*, K 265; *dər zit ən kalf op*, K 183, L 200, 235, 241; *er zit kalf op*, K 177b; **(er) (een) kalf inhebben**: het type *een kalf er in hebben* in: K 145a, L 200; de koe – *heeft een kalf in*, K 274; *héétəkkalləfin*, K 299; *hée ə kalləf in*, K 294; *hée ən kalf in*, K 234; *hē en kalf in*, K 101; *hē ə kalləf in*, K 302; *hi ən kalf in*, K 165, L 99; *hèt kalf in*, K 101; *hee kaalf in*, K 340; *hē kalvən*, K 210; *hè kalf in*, K 248; *hee kalfin*, K 248; *kalf in hebben*, drachtig zijn, Corn. Vervl.; *in hebben*, met de naam van de vrucht als onafscheidbaar object (zonder art.) van allerhande dieren, drachtig zijn, Goossenaerts; *inhebe(n)*, zw. ww. tr. inhebben 1) in zich hebben, bevatten, a) van dieren die drachtig zijn („met jong”), met de naam van de vrucht als voorwerp, gewoonlijk althans, b) *zōo z' e kalf inhebbe?* zou de koe drachtig zijn, De Bont; *een kalf inhebbe*, drachtig zijn, Elemans; **een kalf ophebben**: de koe – *zèddəkalfop*, P 199; **met kalf zijn**: de koe – *zis mee kalf*, K 161; **met kalf zitten**: de koe – *zit met kalf*, K 133b; *zit meej kalf*, K 135; *zit mee kalf*, K 133b; **bekalfd**: *bekalfd*, kalf inhebbende, Corn. Vervl. A.; **dragen**: de koe – *draogt*, K 143, 169; *draocht*, K 166, 183; *dròocht*, K 210; *dreucht*, K 218; *draagə*, drachtig gaan, Elemans; **in de baat zijn**: de koe – *is in de baot*, K 102; *baat*, znw. een koei met de baat, een koei met het kalf dat zij inheeft, Corn. Vervl.; *baat*, 'n Koei met de baat, een koe met het kalf dat ze inheeft, Corn.; *die koe is in de baat*, drachtige koe, die koe is drachtig, Hoefufft; **vatten**: de koe heeft – *kalf gəvat*,

K 137, L 186, 235; *kalf chavat*, K 143, L 99, 144, 159, 200, 203b; *bevruchten: de koe is - bevrücht*, K 231, P 93; *bezaden: de koe is - bazòdt*, P 13; *vullen: de koe is - gevüült*, P 72; *binnen zijn: zes benna*, K 247; *het hebben zitten: de koe - zeejat-zétta*, P 134; *in dracht zijn: de koe - ès in dracht*, P 72; *de drie weken door zijn: de koe - is da drie weeka deur*, K 185.

HOOGDRACHTIG

Hochträchtig - highly in calf - vache pleine avancée (N 3, 10; N 3, 49; N 3, 56; N 3, 107; N 3, 116; N 3, 48a; C, 11a; C, 11b; C, 11c; C, 11d; C, 10c)

hoogdrachtig: het type *hoogdrachtig* in: K 136a, 183, 187, L 180b, 200, 255; *hoogdrachtsch*, K 146, 157, 182, 216a, L 180b, 228, 255; *hoogdraachtsch*, K 183; *hòdchdraachtsch*, L 235; *hòogdrachtsch*, K 145a, 163; *hòogdrachtsch*, K 184; *hòchdrachtsch*, L 235; *hòchdrachtsch*, L 99, 203b; *oogdrachtsch*, K 151; *òogdrachtsch*, K 157; **hoogdragend:** *hoog draogent*, K

100a; *hòdchdraagent*, L 184; *hoogdraagent*, L 235; *hòchdròogent*, L 183; **voldrachtig:** het type *voldrachtig* in: K 216a; *vòldrachtsch*, K 183; **voldragen:** het type *voldragen* in: K 150; L 148, 150; *voldraagan*, L 160; *voldraoga*, K 165; *voldragga*, L 237; **topvol:** het type *topvol* in: K 161, L 93; *tòpvòl*, K 184a; *tòpfòl*, K 246; **hoogvol:** het type *hoogvol* in: P 136; **vol:** het type *vol* in: K 185; **wijd geavanceerd:** *wàdt chavaséért*, K 330.

DE KOE MOET OVER EEN WEEK KALVEN (zie kaart)

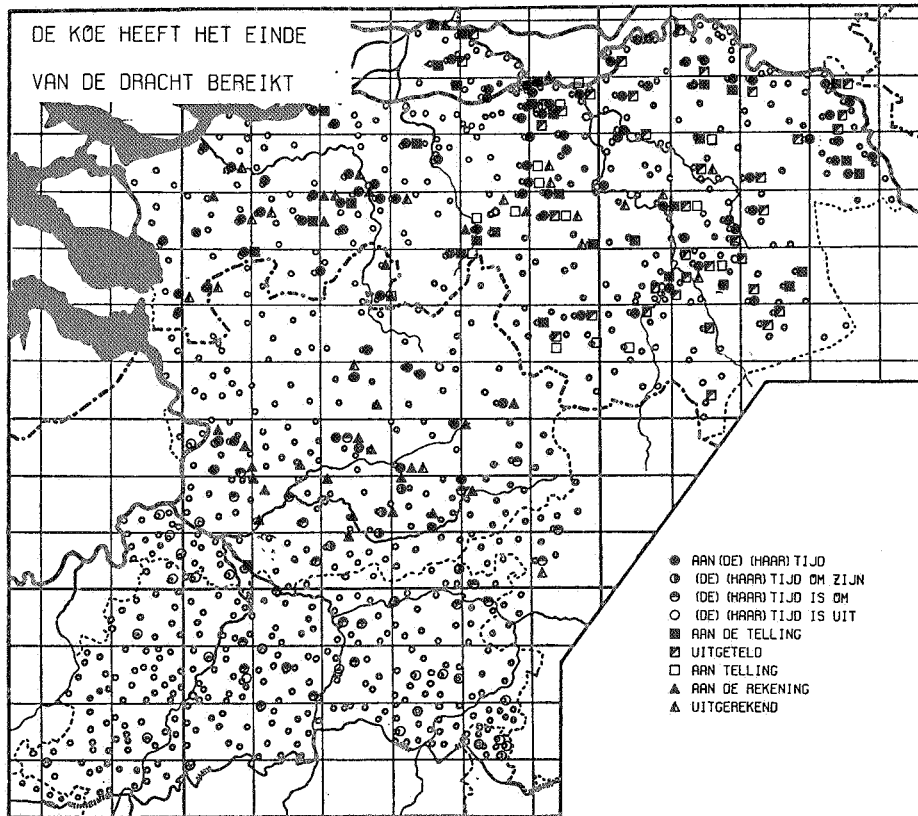
Die Kuh muss in einer Woche kalben - the cow is to calve in a week - la vache doit vèler dans une semaine (N 3, 56)

(nog) een week af (zijn): het type *'n week af* in: K 177c, L 263; *'n week af*, K 124a; *de koe is - het type nog een week af* in: K 137, 236, L 160, 244, P 77; *nog een week aof*, K 101; *nog één week af*, I 118; *nog een wéék af*, K 137, L 255, 258; *nòg een week af*, K 186; *nògeen wéék af*, K

1.1.1.2.

0153, L 153; *nog en week af*, I 102a, K 151, 173b, 178*, 182, L 145, 149, 155, 199, 204, 204a, 228; *nog en week af*, L 241; *nog en wéék af*, K 135, 136a, 165a, 184a, 188, 188a, 194, 216a, 244, 250, L 100, 144, 180, 183, 184, 200, 235, 243, 261; *nog en wéék aaf*, K 147; *nog en wèék af*, K 148, L 200, 203b, 235; *nog en wèèjk af*, L 207; *nog en wèék aaf*, K 145a, L 285; *nog en wéék af*, L 242; *nog en wéék af*, K 177b, L 99; *nòg en week aaf*, K 210; *nòg en wéék af*, K 172, 176, 183b, 190a, L 232; *nòg en wéék af*, K 268; *nòg en wéék aaf*, K 165; *nòg en wéék aaf*, L 285; *nòg en wèék af*, L 186; *nòg en wèék af*, K 163; *nòg en weejk aaf*, K 183; *nòg en wéék af*, K 165, L 159b; *nog en wèék af*, P 88; *noch en week aaf*, K 185; *nòch en weejk aaf*, K 183; *nòch en week of*, K 191; *nòg en wéék aaf*, K 143; **nog acht dagen af zijn**: de koe is – het type *nog acht dagen af* in: K 264; *nog acht daegem af*, K 175a*; *nog acht daoga af*, K 174; *nog acht daag af*, L 263; *nòg àcht daogem aaf*, K 201; *nòg achtddogem af*, K 231; *nòch àacht dddogem af*, K 241; **nog een dag of acht af zijn**: de koe is – het type *nog een dag of acht af* in: K 176; **(nog) een week van kant zijn**: de koe is – het type *nog een week van kant* in: K 262, 294; *nog en week van kant*, K 248; *nòch en wéék vàn kànt*, K 341a; *nòch en wèék vàn kànt*, K 283; *nòg en wèk fankant*, K 296; *en wéék vàn kànt*, K 304; *nog een week vakant*, K 282; *nog een week vakaant*, K 307; *en wéék vakkànt*, K 307; *nòch en wéék vaakànt*, K 309; *noch en wéék vakkànt*, K 310; *nòch en wéék fakant*, K 299; *nòch en wéék fakkant*, K 241; **nog een week van de telling zijn**: de koe is – het type *nog een week van de telling* in: L 201; *nog en wéék van de telling*, K 133a; **nog een week van de rekening zijn**: de koe is – *nòch en wèék vàn de rèkkening*, K 283; **nog acht dagen van de rekening zijn**: de koe is – *nòch àacht dddog vàn de rée?eming*, K 241; **nog een week aan de rekening**: *nog en week aon de reekening*, K 183; **(nog) een week van tijd**: het type *nog een week van tijd* in: K 294; *van taat*, K 250; **nog een week van haar tijd zijn**: de koe is – *nòg en wéék vàn éejrèn tòst*, P 88; **(nog) een week voor haar / de tijd zijn**: de koe is – *nog en wèèjk vur dan téjt*, L 207; *nòg en wéèjk feugem tààjot*, O 72; *wéèjk veejèn tòjot*, O 162; **nog een week achter zijn**: de koe is – *nog en wéék achter*, P 41; **nog acht dagen van het kalf zijn**: de koe is – *nòch aachtaaga vaant half*, P 60; **nog acht dagen van kamp zijn**: de koe is – het type *nog acht dagen van kamp* in: K 274; **om de rekening zijn**: de koe is –

oëm de rikkening, K 291; **binnen acht dagen aan de rekening zijn**: de koe is – *binnèn àchtddogè òndèrèkkening*, K 268; **binnenkort komt de rekening**: *binnèkèt kòmta reekening*, P 28; **in haar laatste week zijn**: de koe is – *iènnèr lèsta wéék*, K 330; **een week van de rand zijn**: de koe is – het type *een week van de rand* in: P 2; **haar tijd is om**: *hòr tèt iès oëm*, K 291; **de naaste week haar tijd uit zijn**: de koe is – *nosta wijk heulan taajt oojt*, I 270; **binnen de week is haar tijd uit / om**: *biènnèn en wéék èz eurèn tòdjt oët*, K 329; *biènnè da wajk is òjrèn téèt aat*, P 148; *biènnèn en wéék is èùwrèn tàat oëm*, P 14; **acht dagen voor haar tijd**: *àchtddogem vur urn taat*, O 274; **kortbij (staan)**: *kòdbè*, K 265; [*de koe*] *staot kòdbè*, K 274; **op haar laatste staan**: de koe – *stòd oèppèr lèsta*, K 265; **op haar laatste zijn**: de koe is – *òp èùwrèn lést*, P 60; *oèppèr lèsta*, K 265; **nog een week moeten staan**: de koe moet – *nòg en week stòdn*, K 339; *nòg en wéék stòd*, P 63; *nòg en wéèjk stòd*, P 13; *nòch en wéèjak stòd*, P 72; *noch en week stun*, P 25; **nog acht dagen moeten staan**: de koe moet – *nòch àchtddogè stòdn*, K 333b; **nog een week moeten staan dragen**: de koe moet – *nog een week staon draoga*, K 355; **nog een paar dagen kunnen staan**: de koe kan – *nòg è pòor dddogè stòdn*, K 247; **nog een week moeten gaan**: de koe moet – het type *nog een week gaan* in: K 276; *nog en wéék gòdn*, K 351a; *noch en wéék gòdn*, P 93; *nog en week gòdn*, P 148; *nog en week chon*, P 154; *nòg en wèék gòn*, P 41; **over een week kalven (moeten)**: *òdwrè en wéék kàlftsa*, P 70; [*de koe moet*] *oovèr en week kalva*, L 238; [*de koe moet*] *oovèr en wéék kalva*, 322; **binnen een week moeten kalven**: de koe moet – *binnèn en wéék kàllava*, P 14; **binnen acht dagen gaan kalven**: de koe gaat – *biènnèn àchtddogè hálva*, P 125; **binnen een week**: *binnèn en wàjk*, P 145; **de andere week moeten kalven**: de koe moet – *dàndèr week hálva*, P 163; **de naaste week moeten kalven**: de koe moet – *tè nòstè wéék kalva*, P 69; **nog een week en ze zal kalven**: het type *nog een week en ze zal kalven* in: P 165; **niet lang meer gaan**: de koe – *gi nie laang mir*, L 207; **met de uier komen**: de koe – *kòmmt meetèn ujèr*, K 274; **bij de uier zijn**: de koe is – *bédèn èùr*, P 112; **kort bij een volle uier**: *kort bijnèn vòllèn oejèr*, K 124a.

DE KOE NADERT HET TIJD-STIP VAN DE KALVING

Die Zeit des Kalbens steht nahe bevor – the cow approaches the moment of calving – la vache approche du moment du vêlage

(N 3, 10; N 3, 50; N 3, 52; N 3, 56; N 3, 58; N 3, 116)

kortbij zijn: *is kortbij*, K 174, 184, L 244; *is kortbij*, L 264; **kortbij komen:** de koe – *kum kurtbāaj*, I 118; **kortbij:** *kortbij*, K 256; *koribaj*, L 264; *koribé*, K 216a; *keutbaa*, K 296; **heel kortbij:** *heel kortbij*, P 28; **dichtbij:** *dichtbij*, K 235; **het calf onder de leden:** *et calf óndar da leej*, K 165; **volmaakte koe:** *vólmákta koej*, P 25.

DE KOE HEEFT HET EINDE VAN DE DRACHT BEREIKT (zie kaart)

Die Kuh hat das Ende der Tragezeit erreicht, hat ausgetragen – the cow has reached the end of gestation – la vache a atteint la fin de la gestation

(N 3, 10; N 3, 56; N 3, 58; N 3, 116)

uitgeteld (zijn): het type *uitgeteld zijn* in: K 101, 102, 136a, 137, 146, 147, 148, 217, L 92, 153, 180, 201, 228, 255; *uitgetélt*, L 242, 264; *uitgatèlt*, L 238, 263; *uitchateelt*, L 235, 263; *uitgatéélt*, L 100, 264; *uitchatéélt*, L 232; *uittèlt*, L 187a; *uitgatelt*, L 159, 160, 184; *uitgatéélt*, L 159; *uitchateèlt*, L 184; *utchatélt*, K 318; *uitgatèlt*, K 186; *uitgetéélt*, L 261; *ötgatelt*, K 218, L 177c; *ötgatéelt*, K 183; *ötgatilt*, L 144; *öwtgatelt*, L 200; *outgatelt*, L 200, 233; *öwtgatéélt*, L 183; *ötgatéelt*, K 218; *oijgatéelt*, L 205, 241; *oijgatéélt*, L 237, 243; *oijchatéélt*, L 207; *oijchatèèlt*, L 207; *oetgatèlt*, L 285; *aotgatelt*, L 180; *àatgatelt*, K 147; *outgeteld*, zegt men van mens en dier als de dracht op een eind loopt, hs Vissers L 180; *outgeteld*, zegt men van een drachtige vrouw of dier: de tijd van bevalling is er, hs Vissers L 180; *öwtchetéelt*, zo dat de baringsdag van de koe er is, Elemans 163; *ötgatéelt*, deelw. bnw, uitgeteld, van een drachtige koe gezegd, z'is ötgeteld dit is de dagen van haar dracht zijn vol zodat de koe ieder ogenblik kan kalven, vol-

1.1.1.2.

dragen, De Bont; *ujtchatélt zéjn*, hoogdrachtig, Mischgofsky L 95; **geteld zijn**: het type *geteld zijn* in: L 159, 177c; **uitgerekend (zijn)**: het type *uitgerekend zijn* in: K 100a, 158c, 174, 175a*, 176, 186, 231, L 199, 200; *uitgèrèékant*, K 187, 188a; *uitcharèékant*, K 0153, 176, 179a, L 235; *uitgèrèékant*, K 165; *uitgèrèékant*, K 187; *utgèrèékant*, K 357; *èùtcharèékant*, I 102a; *òtcharèékant*, K 165, 166, 183, 274; *òwtcharèékant*, L 200; *oigtgèrèékant*, K 174; *oowdìgèrèékant*, K 274; *oochèrèékant zijn*, aan kalven toe zijn, hs Schrevens; *outgerèkend*, zegt men van mens en dier als de dracht op een eind loopt, hs Vis-sers L 180; **gerekend**: *gèrèekat*, K 161; **aan telling (zijn)**: de koe is – het type *aan telling* in: K 137, 145a; *an telling*, L 207, 258; *an télling*, L 207; *an tèlling*, K 220; *aon telling*, K 148, 165, 183, 186, 190a, 194, L 180b; *aon tèlling*, K 218; *on telling*, L 200; *òn telling*, K 165; *òn tèlling*, K 166, 183, 184a; *on telling*, L 200; *òòn tèlling*, K 183; *èn telling*, L 235; *òntèlling zéjn*, aan de tijd zijn (gezegd van het dier dat een jong gaat werpen) Mischgofsky L 95; **aan de telling (zijn)**: de koe is – het type *aan de telling* in: K 100a, 101a, 102, 128, 133a, 135, 161, 184a, 194, L 150, 180b, 185; *an da telling*, L 186, 241; *an da télling*, K 330; *an dan télling*, L 159; *an dan télling*, L 243; *àn da telling*, K 187; *an da t èlling*, L 244; *aon da telling*, K 124a, 146, 177b, 178*, 188, L 149, 180b, 200, 228; *on da telling*, K 184; *òn da telling*, K 185; *òn da telling*, K 216a; *òn da télling*, K 183; *òn da télling*, zo dat de baringsdag van de koe er is, Elemans 163; **aan de tel**: *an dan tel*, L 200; *aon dan tel*, K 165; **aan de rekening (zijn)**: de koe is – het type *aan de rekening* in: K 262, 264, 293; *dán da réékèning*, K 296; *dàn da reekèning*, K 234; *dàn da réé?èning*, K 241; *an da reekèning*, K 176; *an da réékèning*, K 274; *aon da reekèning*, K 177b, 178, 183; *aon da réékèning*, K 304; *aon da réékèning*, K 135; *oon da reekèning*, K 251; *oon da réékèning*, K 299; *òòn da reekèning*, K 191, 273, 309, 339; *òòn da réékèning*, K 267, 302; *òòn da réé?èning*, K 241; *on da reekèning*, K 193a; *on da réékèning*, K 282; *ón da reekèning*, K 201; *ón da réékèning*, K 251, 282, 307; *òn da reekèning*, K 184a; *òn da réékèning*, K 244, 246, 250, 274, 283; *un da reekèning*, K 283; **rekening**: *rekening*, tijdstip waarop volgens de op bevruchten gesteunde berekening de geboorte moet plaats hebben; van vee, Goossenaerts; **aan (de) (haar) tijd (zijn)**: de koe is – het type *aan de tijd* in: K 163,

178*, 231, 235, 236, 264, L 92; *aan dan tijd*, I 79; *an da tijd*, L 100, 207, 233; *an dan tijd*, K 248, L 207, 242; *aon da tijd*, K 101, 124a, 133a, 133b, 137, 143, 145a, 151, 157, 158c, 160, 161, 173b, 174, 175a*, 176, 178*, 179; *aon dan tijd*, I 79, 102a, 118, K 135, 136a, 148, 157, 161, 177b, 180, 188a, 190a, L 149, 200, 203b, 204, 204a, 228; *on da tijd*, K 136a, 146, 165, 193a; *on dan tijd*, L 200; *òn dan tijd*, L 150, 200; *on dan tijd*, L 149; *en dan tijd*, L 235; *aan da téjt*, K 125a, 0153; *aan dan téjt*, L 144; *an dan téjt*, L 207; *aon da téjt*, K 133b, 183b; *aon den téjt*, K 177b, 179a, L 93; *aon da téjt*, K 178, 186, 188; *aon dan téjt*, K 165a, 172, 186, L 144; *òn dan téjt*, L 91b; *on dan téjt*, L 153, 183; *òn dan téjt*, L 99; *dán dan táát*, K 310; *òn dan táát*, K 250; *òn dan tààt*, K 246; *òòn dan táát*, K 273; *aan dan taajt*, K 241; *òn dan táajt*, K 244; *aon da tajt*, K 125a; *aan dan tèèt*, K 274; *an dan tèet*, K 217; *aon da tèèt*, I 102a, K 194; *òn da tèèt*, K 165, 185; *òn dan tèèt*, K 166, 184a; *òn dan tèet*, K 210; *un dan tèèt*, K 268; *aan dan tet*, L 145; *an dan tet*, I 118; *aon dan tet*, L 148; *aon da tet*, K 167, 169; *aon dan tet*, K 167, 172, 217, L 148; *on dan tet*, L 144; *òn dan tet*, L 177a; *on da taet*, K 143; *aan dan tiet*, L 160; *an da tiet*, L 186, 188; *an da tiet*, L 159; *an dan tiet*, L 159, 160, 184, 185, 187a; *àn dan tiet*, L 159; *an dan tiet*, L 159b, 184; *aon da teejt*, K 137; *òn dan téjt*, zo dat de baringsdag van de koe er is, Elemans 163; *an durra tijd*, L 255; *aon hurra tijd*, K 307; *aon tijd*, K 184a, 194; *òn téjt*, L 91b; *aon tèèt*, I 102a; *an tiet*, L 160; **(de) (haar) tijd om zijn**: de koe is – *dan taat om*, K 338; *dan táát oem*, K 302, P 25; *dan tààt oem*, K 340; *dan tààt um*, K 340; *heuraan tààt oem*, K 351a; *tijt oem*, K 304; *taat oem*, K 338; **(de) (haar) tijd uit zijn**: de koe is – *dan tààt oot*, K 341a; *dan tààt oòt*, O 275; *dan tójat oòt*, I 269; het type *haar tijd uit* in: P 2; **bij (de) tijd zijn**: de koe is – het type *bij de tijd* in: K 174; *bèj dan téjt*, K 179a; *bòéé tòéét*, P 10; **aan de baten**: *òn da bòòta*, P 134; **aan de baat zijn**: de koe is – *òn da baot*, K 183; **aan de uier**: *acn dan uiaer*, K 124a; **einde dracht**: *ènda dracht*, P 86; *ènda dracht*, K 322; *ènda dracht*, K 295; *éénda dracht*, K 248; *ánda dracht*, P 134; **ten einde dracht**: *tenna dracht*, I 270; **de rekening hebben**: de koe heeft – *reekèning*, K 231; **haar rekening hebben**: de koe heeft – *urèékèninga*, O 275; **(haar) (de) tijd is om**: het type *haar tijd is om* in: P 35a; *haaraan tijt is om*, P 28; *urraan taat is oem*, K 251; *urraan taat isoem*, K 283, P 41; *urraan taat és oem*, P 41; *hujraan*

taat izoem, K 294; *durræn taat isoem*, K 333b; *urræn tóot is uum*, P 28; *heura tijt is om*, P 82; *heuræn tijt is oem*, P 77; *heuræn téét is oem*, K 355; *èuræn taaat izòem*, P 63; *èuurwæn tàdat és oem*, P 14; *èuurwæn tàat is oem*, P 13; *ijræn toat és oem*, P 27; *ejræn tóot is oem*, P 86; *òjræn tàat ézoem*, P 127; het type *de tijt is om* in: K 264, P 82; *dæn tijt is um*, K 318; *dæn téjt is oem*, K 307; *dæn tèt ièzoem*, K 291; *dæn téét izum*, K 318; *dæn téét és om*, K 357; *dæn taat és óm*, K 333b; *dæn tàat is óm*, K 276; *dæn tóot is uum*, P 28; *dæn tóot és oem*, P 27; **(haar) (de) tijt is uit**: het type *haar tijt is uit* in: P 95, 99; *haava tèt is uit*, P 148; *àjræn teet is aat*, P 148; *auræn taajt es aajt*, P 199; *òjræn téét éz èut*, P 95; *herræn tijt is owt*, P 58; *eeræn tijt és iewat*, K 324; *éeræn téét és ééat*, P 144; *eeræn tódat és oewat*, K 324; *ééjræn tóat ézòet*, P 88; *ééjræn tódat iezòot*, K 287; *heura tijt is uit*, P 165; *heuræn tijt es uit*, P 169; *heura tijt es oet*, P 167; *hèuræn téét és èut*, P 100; *euræn taat ies óat*, I 268a, 271; *euræn tàat és óat*, I 275; *euræn teet izent*, K 247; *euræn téét ézèét*, P 112; *euræn toat és óat*, I 221; *èuræn tódat és óot*, P 70; *èuurwæn tééjt éz aawt*, P 171; *eun taajet ézòòjot*, O 72; *eulæn toet ézòat*, I 221; *dæn tàjt és uit*, P 60; *dæn taat ies óet*, P 69; *dæn taajt és oajt*, O 250; *dæn tàdat ézòet*, K 329; *tàat is óat*, O 274; **(haar) (zijn) (de) tijt is daar/ er/ hier**: *dor tijt is tær*, K 0153; *durræn tàat is dòò*, K 276; *euræn tijt is dor*, K 248; *euræn tàajt éz dòò*, P 81; *èuræn tóot isee* P 72; *ajræn téét iz dòò*, P 154; *eejæn tàajt iz dád*, O 162; *zunnen tijt is er*, L 237; *dæn tàat is dòò*, K 276; **het is haar tijt**: *is heura tijt*, P 103; **het zit ertegen**: *sietatartééjga*, P 14; **op kalven staan**: de koe – *staat oep kallava*, K 330; *óp kalve stòòn*, op het punt van kalven staan, Elemans; **gereed zijn**: de koe is – *gariët*, I 270; **zich gereed maken om te kalven**: *ééjr gariet maken tæ kallava*, zich gereed maken om te kalven, hs Schrevens; **er zijn**: *zæ is dur*, K 274; **apprehensie maken**: *apprentie*, apprentie maken, wordt ook gezegd van een koe waarbij de kentekeken van het kalven verschijnen, Corn. Vervl. A; *aprensæ maken*, zich gereed maken om te kalven, hs Schrevens; **veranderen**: *veranderen*, van koebeesten die op kalven staan en waaraan meer dan vroeger te zien is dat het werpen nabijkomt, Goossenaerts; **voldragen**: *voldragen*, het ogenblik van kalven genaderd zijnde, N. Brab. Alm. 1892, 742; **los**: *los*, van vee dat op kalven staat, die koe is dan los in de banden, Goossenaerts; **voorbo-dekens**: *vèürbojkæs*, znw. mv. voorbode-

kens, voortekens, b.v. van een koe gezegd, die kalven gaat en op de stal staat te trippelen, De Bont.

DE AFSCHEIDING UIT DE SCHEDE

Ausfluss aus der Scheide, Schleimabsonderung der Scheide – secretion from the vagina – la sécrétion sortant du vagin (N 3, 52; N 3, 66)

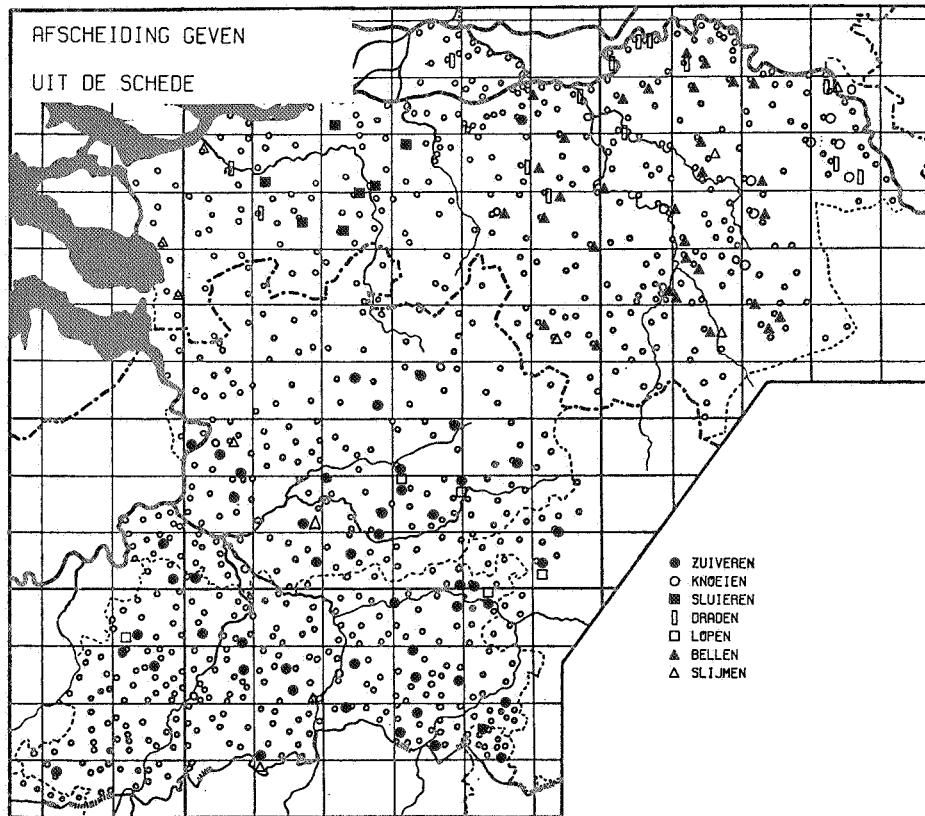
waterblaas: *waaterblowæs*, P 145; *watterblòwæs*, P 148; *wòdterblòds*, K 264, 274; *wòtterblòds*, K 268; **slibber**: *slibbar*, K 322; *slièbbær*, K 100a, 133b, 283, 322, 330; **kalfsslibber**: *kalløfslieppær*, K 250; **vuil**: *voojl*, I 270; *[v]ojl*, K 241; *[v]óol*, K 274; *vòal*, P 2; *[v]owæl*, K 268, 274; **klein vuil**: *klè wool*, K 291; **zuivering**: *zowavarting*, K 265; **vocht**: *[v]ócht*, K 183; *vòcht*, P 125; *vòdcht*, K 101; **slijver**: *sléévar*, K 102, 125a, 137, 244; *slèèvar*, K 163; *sléovær*, L 233; *slaavær*, L 91b, 153; *slééver*, het kleverig slijm van de nageboorte, Elemans; **na-slijver**: *naoslèèvar*, K 186; **zever**: *zeevær*, K 330; *zèèvær*, L 203b; *zievær*, P 103; *zieævær*, P 70; *zièjævær*, K 351a; **slib**: *slijp*, K 166; **kalfsslib**: *kalfsslièp*, K 133a; **slijmblaas**: *slajmblòds*, K 241; **slijm**: *slíjm*, K 307; *sléém*, P 148; *slééjm*, P 125; *slajm*, K 241; *slóom*, P 88; **bed**: *bet*, P 148; **drek**: *drek*, L 204, 204a, 235; **vette drek**: *vetta drèk*, K 216a; **miserie**: *mezeejvæ*, P 171; **vruchtwater**: *vruchtwaoter*, K 184, 184a; *vruchtwottær*, K 143; **slidder**: *sliddær*, K 264, 265, 274; **dunne slidder**: *dun sliedær*, L159; **klibber**: *klièbbær*, K 295.

AFSCHEIDING GEVEN UIT DE SCHEDE, GEZEGD VAN DE KOE (zie kaart)

Das Absondern von Schleim aus der Scheide (von einer Kuh) – secreting from the vagina said of a cow – produire de la sécrétion du vagin, dit de la vache (N 3, 51; N 3, 52; N 3, 59; N 3, 65; N 3, 66; N 3, 67)

zuiveren: *zuivara*, P 77, 136; *zòavara*, K 234; *zòavara*, K 276, 283; *[z]òavara*, K 333b; *[z]òòavara*, K 251; *zòòjavarn*, O 72; *zowavara*, P 25; *zòèavara*, K 324; *zòèværa*, P 144; *zèùværa*, K 318; *zāajjavara*, P 35a; *[z]aavavara*, P 171; *zwavara*, P 134; de koe – *zuivært*, K 236, 248, O 169; *zofvært*, K 304; *zoovært*, K 273; *zòòvært*, P 112; *zòòavært*, K 283, O 275, P 13, 81; *zoavært*, K 234, P 86, 93; *zòavært*, I 269, K 294, 296, 309, P 4, 63; *zoovavært*, K 274, 351a, 355, P 25, 41; *zòò-*

1.1.1.2.

wəvərt, K 302, 340; *zòdʷəvərt*, O 72; *zəvərt*, P 95; *zeuvert*, K 231, 247, P 148; *zèùvərt*, K 143, P 100, 154; *zèvərt*, I 275; *zòèvərt*, K 307; *zòè vərt*, P 35a; *zəjvərt*, K 357, O 162; *zaavərt*, P 163; de koe heeft - *chəzəvərt*, K 341a; **bellen**: *bella*, K 165, L 145, 207, 264; *bèlla*, K 165, 183, L 180, 263; *bèlla*, K 137, 172, 186, 216a, 220, L 99, 100, 144, 149, 150, 153, 180b, 183, 200, 203b, 228, 232, 233, 235, 264; de koe - *bèlt*, K 167, 185, L 242; *bèlt*, K 184a; *bèlt*, K 187, L 144, 150, 200, 235, 263; *bèèlt*, L 207; *bèèlt*, L 261; *bèlla*, drachtigheidsslijm door de schede afgeven in de vorm van dunne draden met of zonder luchtbellen, Elemans; **belderen**: de koe - *bèldərt*, L 263; **afzuiveren**: *afzòdəvəra*, K 250; *afsaʷüüvəra*, K 246; de koe - *zoəvərt af*, K 341a; *zòèvərt af*, K 324; **sluieren**: *sluijəra*, K 160; *sloojəra*, K 178; *sloejəra*, K 125a; *slievəra*, K 177b; *sluuvəra*, K 157; de koe - *slujərt*, K 180; *sloejərt*, K 161; *sluurt*, K 157; **slijmen**: het type *slijmen* in: I 79, 102a; *slijmə*, L 261; *sleejma*, P 134; *slééma*, I 102a; *sluimən*, I 102a; *sliema*, L 159; *slaama*, K 294;

slaama, K 246; de koe - *slijmt*, K 151, L 180b, P 82; *slèəmt*, K 218; **morsen**: *morst*, K 220; **knoeien**: de koe - *knoejt*, L 159, 160, 183, 184, 186, 187a, 200, 207, 237; **brassen**: *brassa*, L 241; de koe - *brast*, L 237, 241, 242; **lechten**: *lèchterən*, L 160; *lèchterə*, L 159; *lèèchterə*, L 184; de koe - *lègtərt*, L 159b; **scheiden**: *skijəm*, O 274; **lopen**: *lòəpa*, K 307; *lòəpən*, K 304, O 162; *lòəwəpa*, K 357; *luwəpa*, P 41; **loeriën**: *loeriejən*, K 165; **slippen**: *slippə*, K 100a; **afwerpen**: *afwurrəpa*, K 357; **verliezen**: de koe - *vərlieəst*, P 112; **pezen**: *pèəza*, P 167; **reekalven**: *reejkalva*, K 133a; **blazen**: *blaosən*, K 176; **schijten**: *schòəta*, P 10; **rijgnestelen**: *rənèssala*, L 99; *rènèssala*, L 144; *rinnesselən*, K 146; **lossen**: *lossə*, K 182; **afslaan**: de koe - *slòj aaf*, K 166; **slingeren**: *slingəra*, O 72; **rozen**: *roozə*, K 173b; *ròəəza*, K 246; de koe - *roost*, K 157; **kroezen**: *kròəzən*, K 147; **draden**: *draaja*, K 0153, 165, 175a*; *draoja*, K 148; *druuja*, L 91b, 148, 185; *drèüja*, L 93, 99, 186; *druuja*, L 159; *raajən*, K 165; *raaja*, K 165, 183b; de koe - *draajt*, K 165; *draojt*, K 101;

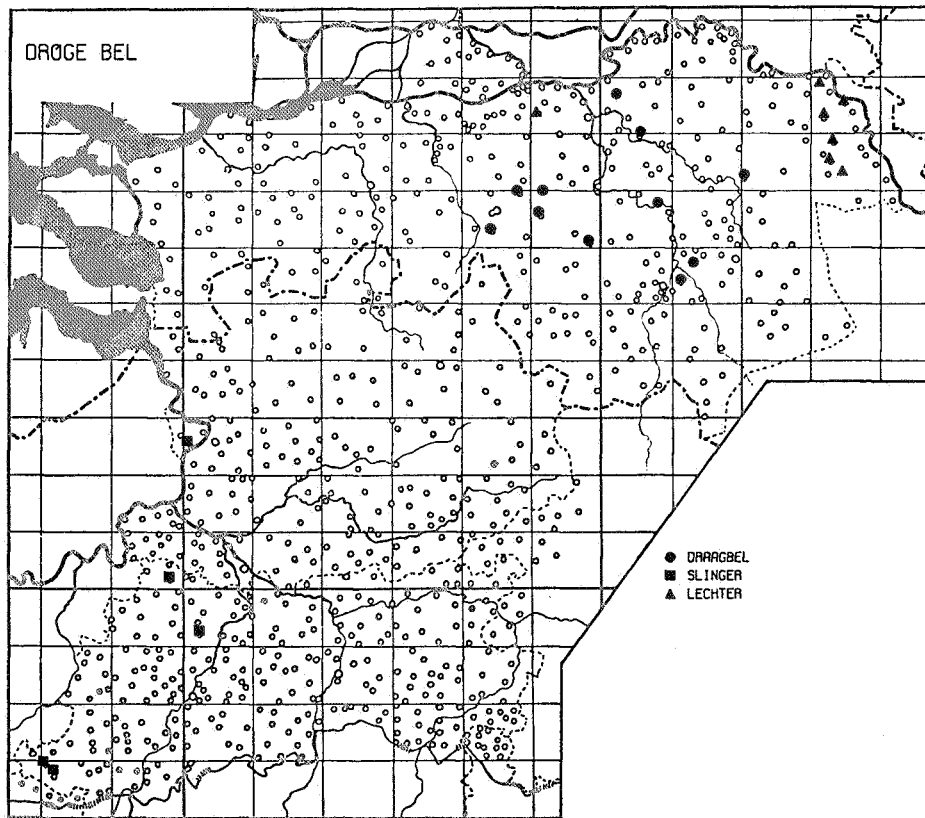
dreejt, K 185; *dreejt*, L 92; **lijmeren**: de koe – *lèmmart*, L 188; **slijmeren**: *slaajmæran*, O 72; **vuilen**: *vöwla*, geen helder drachtigheidsslijm hebben, Elemans; **water breken**: *wottar brééjka*, P 134; het water is – *gæbrookæ*, I 118; *gæbrèùkæ*, K 340; **de blaas is gebroken**: *dæ blòds iës chæbrookæ*, K 299; **de waterblaas is af**: *dæ waatërblòos es af*, P 165; **de waterblaas komt (af)**: *dæ waatërblaos komi*, K 151; *dæ waatërblaas komt af*, P 99; de volgende opgave is meervoud – *ær komman wàttërblaozæ*, K 187; **de blaas komt af**: *dæ blaas komt af*, P 136; **aandraden**: de koe – *dròdt òdn*, K 302; **water verliezen**: de koe – *verleest waatër*, P 60; **het geschicht komt aan**: *æt geschicht komt aan*, O 169; **beginnen te trippelen**: de koe – *bəgint tæ trippelæn*, K 351a; **er komt al water af**: *dær kumt al watter af*, L 187a; **beslingeren**: de koe is – *bəslieŋgert*, O 250, P 4; **afpellen**: *afpèlla*, P 93; **beginnen voor te brengen**: de koe – *bəgint voor tæ brengæn*, P 103; **beginnen te brullen**: de koe – *bəgiənt tæ brüüllæ*, K 250; **de klink wordt mals**: *dæ klink wort mals*, K 194; **met een hoge staart staan**: de koe – *staoj mee næ hoggæ start*, K 183b; **beginnen te kwijnen**: de koe – *bəgint tæ kwajna*, K 125a; **ombreken**: *umbreejka*, O 275; **de room laten lopen**: de koe – *laot dæ rwóe lwóopæ*, K 136a; **kalfslijm verliezen**: *kalfslwém verlēzæ*, I 221; **kalflekker**: *kalflekke*, K 143; **[reekalfsel]**: *reekalfsel*, K 133b, 135; **dikke draden afgeven**: *diëkkæ dròdæs afgéevæ*, P 144; **er hangt een draad aan**: *dær angst næ drat aan*, K 248; **er hangt een bes aan**: *dær hængt æn bees an*, L 263; **er hangt dracht aan**: *dær hangt dracht an*, K 179a; **de bellen beginnen te komen**: *dæ bellæ beginnæ tæ kommæ*, L 204, 204a; **draagsel afgeven**: *dròdchsæl afgéevæ*, K 318; **bellen afwerpen**: de koe – *wèrpt bèlla af*, P 86; **bellen smijten**: de koe – *smajt bèlla*, P 81; **er komt vuil af**: *dær komt vuil af*, K 158c; *ær komt vuil af*, K 137; **vuil vlieten**: de koe – *vliēt [v]òal*, P 14; **vuil verliezen**: de koe – *verliest vuil*, P 146; *verliēst wval*, P 69; **slijm afgeven**: *slijm afgéevæ*, K 151; **slijm verliezen**: *slóom verlēzæ*, K 324; de koe – *verleest sléém*, P 163; **slierten**: *sliertæn*, K 177b; **de sliert hangt**: *dæ sliert hangt*, K 183; **een leker hebben**: de koe – *heej næ lèèkær*, K 143; **er hangen lekers aan**: *ær hangæn lèegærs aon*, K 145a; **de vuiligheid komt eraf**: *dæ vullachaat kòmtæraf*, K 247.

DROGE BEL DIE UIT DE SCHEDE VAN DE KOE ONTSNAPT TIJDENS DE DRACHTIGHEID (zie kaart)

Trockene Blase, die während der Trächtigkeit aus der Scheide der Kuh hervorquillt – dry bubble escaping from the cow's vagina during gestation – bulle sortant de la vulve pendant la gestation (N 3, 51)

bel: *bél*, K 330, P 13; *bél*, K 183, P 14; *bèl*, L 100, 203b, 241, P 86; **draagbel**: *draagbel*, L 235; *draagbel*, K 186, L 177c, 200, 238; *draagbèl*, L 183; *draochbel*, K 185; *draochbèl*, K 184; *draogbel*, K 183b, 187; *dréùgbèl*, L 144; de volgende opgave is meervoud – *draachbèlla*, L 235; **drachtbel**: *drachtbèl*, K 165; *drachtbèl*, K 165; *draachibel*, K 216a; *draachtbèl*, K 183; **kalfbel**: *kalfbel*, K 101, 148 175a, 330, L 180b, 258, P 82; *kalfbèl*, K 322; *kalfbèl*, K 0153, L 144, 160, 177c, 199, 228, 235; *kalvbel*, K 102, 137, L 204, 204a, 232; *kàlvbèl*, K 318; *kalvbèl*, I 102a, K 172, 186, L 91b, 99, 200, 233; *kàlvbul*, K 241; *kallafbèl*, K 188a, L 159; *kállafbèl*, K 355; *kallævbèl*, K 283; *kallævbèl*, K 187, L 200; *kalævbål*, zn. nw. vr. *kalfbel*, droge bel die een koe na drie en meer maanden dracht laat schieten en die voor de boer een teken is dat de koe drachtig is, De Bont; **kalfsbel**: *kalfsbel*, L 255; *kalfsbèl*, K 183; *kalfsbèl*, L 242; **kalverbel**: *kalverbel*, L 184, 200; *kalverbèl*, L 93; *kallæverbèl*, L 183; **muttesbel**: *möttæzbèl*, P 70; **vruchtbel**: *vrüüchtibel*, I 221; **slijmbel**: *slijmbel*, P 103; **klaarbel**: *klaorbel*, K 183b; **bel vuil**: *bél vòal*, P 28; **bel van de dracht**: *bul van dæ dracht*, K 244; **bruine bel**: *bròæn bél*, P 81; **lopige bel**: *lúüppægæ bél*, P 81; **blaas**: *blàas*, K 310; *blaos*, K 176, L 180; **waterblaas**: *watterblaos*, K 165, L 205; *wòttërblaos*, K 166; *wòttërblòds*, K 268; *wòttërblòds*, K 267; *wèttërblòwas*, P 100; **kalfblaasje**: *kalfbléúskæ*, L 188; **dracht**: *dracht*, K 184a, 194; *draacht*, K 183; **draagsel**: *draagsæl*, K 236; *dròdchsæl*, K 241; *drachsæl*, L 285; *dragsæl*, L 285; **drachtslooi**: *drachtsloej*, K 161; **draagbeest**: *draagbees*, L 244; **vuile draad**: *vollæn dròdat*, P 144; **dikke draad**: *diëkkæ dròdat*, P 144; *schone draad*: *schòëwana dròdt*, K 302; **natuur**: *naatuivr*, P 145; **vuil**: *vujl*, P 60; *vaol*, P 28; *vaajl*, P 199; *vajæl*, P 35a; *[v]owal*, K 268; *[v]wal*, P 134; **droog vuil**: *drujach [v]ooowal*, P 41; **dik vuil**: *diëk [v]òal*, I 269; *diëk [v]èùl*, K 201; **kalfvuil**: *kalfvuil*, K 137; **vuiligheid**: *vòllachhajt*, L 237; **zichtbaar vuil**:

1.1.1.2.

ziëchtbòdvr vól, P 10; **slinger**: *slingar*, O 274; *slëngar*, K 247; *slïëngar*, I 275, O 275, P 4; **kalfslinger**: *kállafslïëngar*, O 162; **sluier**: *slëjor*, K 160; *sluur*, K 176; **roos**: *roos*, K 231; *ròes*, K 295; **slijm**: *slaam*, K 251, 338, P 41; **slijmdraad**: de volgende opgave is meervoud – *slòmdraodn*, K 340; **slijmvlies**: *slijmvlies*, K 236; **slijmpees**: *slëampees*, K 210; **pees**: *pees*, P 165; *péjs*, P 163; **vuile pees**: *vóol pees*, P 2; **pees vuiligheid**: *pees véllagaat*, P 69; **zui-vering**: *zoovëring*, K 273; *zòdovëring*, K 291; *zòovëring*, P 93; *zaovëring*, K 234; **verlies**: *varliës*, K 307; **krop**: *krop*, K 147; **jacht in de darmen**: *jàcht in da deriva*, P 25; **lichter**: *lechtar*, L 160; *lëchtar*, L 159; *lëchtar*, [L 159, 159b, 160; *lëgger*, K 146; *leechtär*, L 186; *lèèchtär*, L 187a; *lèèchtär*, L 185.

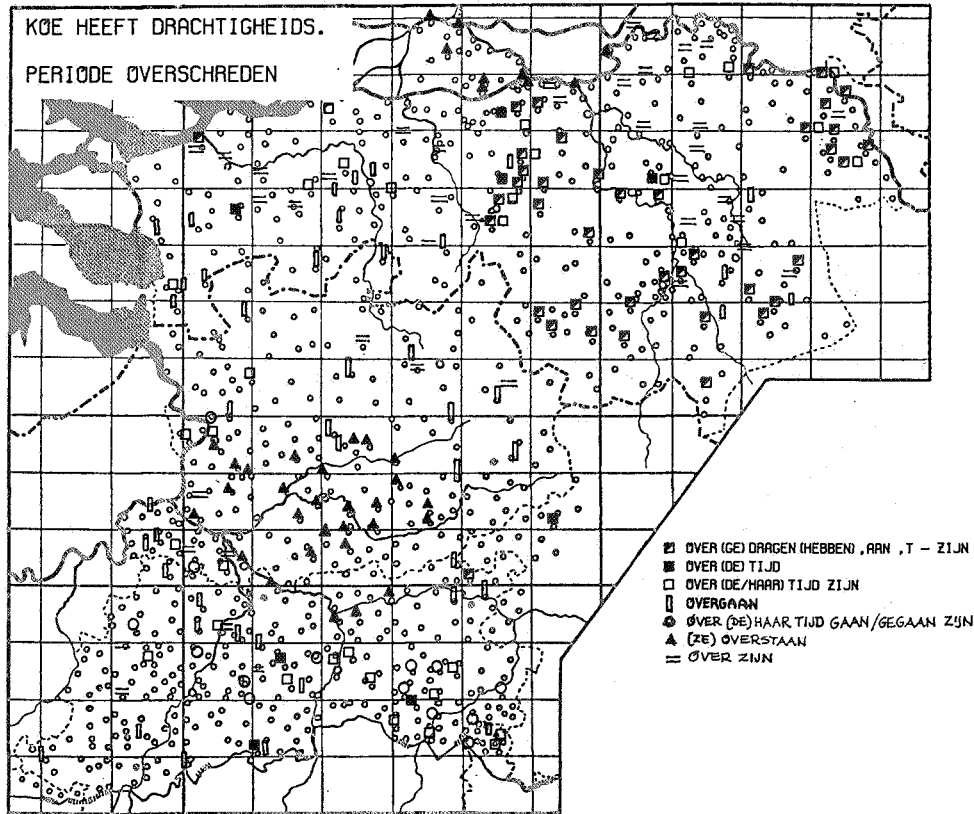
**DE DRACHTIGHEIDSPERIODE
OVERSCHREDEN HEBBEN**
(zie kaart)

Die Tragzeit überschritten haben –
to have passed the period of gestation –

avoir dépassé la période de la gestation
(N 3, 57)

[Meestal wordt d.m.v. een tijdsbepaling
aangegeven in welke mate de draagtijd is
overschreden. Deze bepalingen worden
hier niet gedocumenteerd.]

overdragen: *oovër draagën*, K 172; de
koe (ze) *draagt oovër*, L 153, 159, 160,
199, 200, 228, 238; *draagt òvër*, L
188, 264; *draagt òdovër*, L 159b; *draacht
oovër*, L 200, 235; *draagt ovvër*, L 242;
draagt òvvër, L 186; *draagt oovër*, K 143,
146, 165, 169, 183b, 184, 185, 186, 187,
216a, 217, 355; *draagt oovvër*, K 166,
184; *draocht oovvër*, K 165, 183; *draog
oovvër*, K 151; *draagt euwër*, L 261;
draaagt aovër, L 184; *dròagt oovër*, L 255;
drèègt aovër, L 185; *drijgt oovër*, L 187a;
dreugt oovër, L 258; *dreucht oovër*, K 218;
drèùcht oovër, K 220; *drògt oovër*, L 244;
drö oovër, L 263; *driegt oovër*, L 285;
òvvërdraogë(n), st. ww. intr. overdragen,
langer dragen (drachtig zijn) dan de daar-
voor gestelde tijd (bij koeien bv. langer
dan negen maanden), De Bont; *over-
dragen*, bij landb. Over den tijd dragen

van bevruchte dieren (Arendonk), Corn; **overgedragen hebben**: de koe (ze) *hé òvèrgedraaga*, L 184; **aan het overdragen zijn**: de koe (ze) *is an at oovèrdraaga*, L 159; **in overdracht zijn**: de koe is - *en èuvèrdràcht*, K 357; **de dracht over**: het type *de dracht over* in: K 184a, 194; **over dracht**: het type *over dracht* in: P 37; **te lang dragen**: de koe (ze) - *draochts langk*, P 125; **overstaan**: *oovèrstaon*, K 267, 295; *awvèrstoan*, P 27; de koe (ze) - *staat oovèr*, K 102, 248, 262, 274; *staaddwvèr*, K 330; *stààdaovvèr*, K 283, P 14; *stàà oovèr*, K 310; *staoit oovèr*, K 100a, 101, 133a, 135, 137, L 92; *staoit òvvèr*, K 333b; *stòat oovèr*, K 338; *stàdat euvèr*, K 340; *stao doovèr*, K 274, 283, 302, 309, 339; *stao doovèr*, K 268; *stao deuvèr*, P 28; *stao oovèr*, K 148, 274, 341a; *staoj oovèr*, K 137; *stoot òvèr*, P 28; *stoodàvvèr*, K 294; *stoo àvvèr*, K 294; *stoo òdvvèr*, K 282; *stà doovèr*, K 296; *stàddvvèr*, K 287; *staj oovèr*, K 137; in de volgende opgave is de tijdsbepaling om fonetische redenen niet weggelaten; *stòwiedaogènowvèr*, K 251; *stò oovèr*, K 299; *stò òvvèr*, K 291;

stauvvèr, P 25; *ovèrstaò*, K 304; *ovèrstaan*, Bij landb. Over den tijd dragen van bevruchte dieren. Corn.; *zé stoo tièn dooga awvèr*, ze is tien dagen overtijd, hs Schrevens P 86; **ze overstaan**: de koe - *staa ze oovèr*, K 133b; **over tijd staan**: de koe - *stààdaovvèr tàat*, K 283; *staoit aovvèr tējat*, P 93; **over haar tijd staan**: de koe - *stodaovèr euvèr taat*, K 250; **overgaan**: *òvèrgòn*, K 276; de koe - *gaat oovèr*, I 102a, 118, K 264, P 2, 82; *gà doovèr*, K 243; *gààdaovvèr*, P 13; *gaaddvvèr*, P 4; *gàà oovèr*, I 275; *ga doovèr*, I 270; *gadoovèr*, I 269; *gaot oovèr*, I 79, 221, K 180, 190a; *ga doovèr*, K 160, 173b, 188a, 201, 231, 241, 273, P 35a; *gaodaovvèr*, P 70; *gao oovèr*, K 194, 307, 351a; *gòat oovèr*, K 178*, 307; *gòà oovèr*, K 178; *gowt oovèr*, K 235; *gojt oovèr*, P 41; *gòj oovvèr*, K 166; *gòajt awvèr*, P 199; *gòd-oovèr*, K 191; *ja doovèr*, K 265; *gòèt òèvvèr*, O 274; *gòèt oovèr*, O 250; *gòet awvèr*, P 134; *gee oovèr*, L 241; *gie oovèr*, P 165; *giè oovèr*, L 263; *giè oovvèr*, L 207; *giè òvvèr*, L 261; **overgaan**, Over de rekening gaan, Goossenaerts; **over tijd gaan**: de koe -

1.1.1.2.

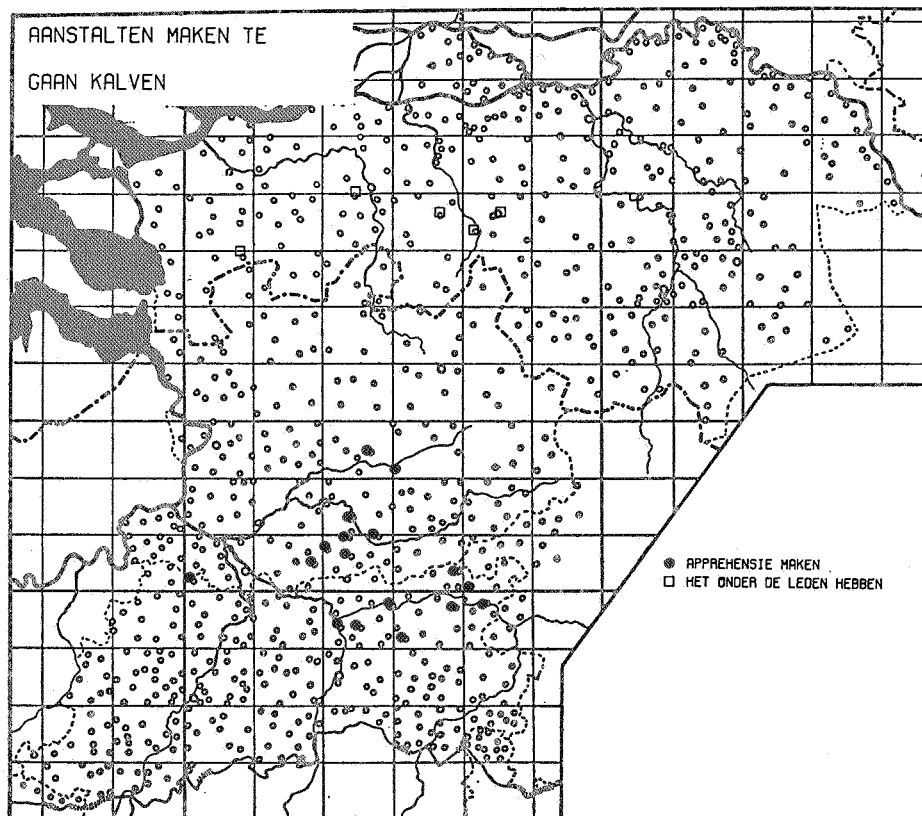
gaat oovar tijt, P 99, 103; *gowədawwar téét*, P 95; *gee èùjvər téét*, P 163; *gīe euvar teet*, P 112; *giē euvar tijt*, P 167; **over tijd gegaan zijn**: de koe is- *oowvər taajt-gəgòn*, K 244; **over haar tijd gaan**: de koe - *gààdoovər eerən tət*, K 324; *gàdaowvər euwvən tajt*, P 60; *goodawvər òjvən taat*, P 127; *goodóéwvərèejvəntət*, P 88; *gòdojvər òjvən tèt*, P 145; *gààdoovəreun tààjət*, O 72; **over de tijd gaan**: de koe - *gaat oovər dən tijt*, P 69; **overzijn**: de koe - *is oovər*, K 136a, 145a, 147, 0153, 157, 163, 175a*, 182, 184a, 194, 236, 287, 330, L 91b, 93, 99, 100, 144, 160, 180, 180b, 200, 203b, 204, 204a, 243; *is òvər*, K 177b; *is oowvər*, L 145, 177c; *is oovər*, L 232; *zis oovər*, K 177b, 178*, 241, L 237; *zis òvər*, K 322; *zes aowvər*, P 10; *zezoovər*, K 210, O 162; *zézòvər*, O 275; *zées òvər*, P 72; **over tijd zijn**: de koe - *is oovər-tijt*, K 174, 176, L 235; *is oovər tijt*, K 165a, 176, L 233, P 92; *is oovər tejt*, L 149; *is oovər tèt*, K 226; *is oovər tajt*, K 125a; *is oovər tət*, P 148; *is oovər tiet*, L 184; *is oowvər tejt*, K 183; *izoowvər téét*, K 184; *is òvər tijt*, L 235; *is òvər tijt*, L 235; *is oovər tiet*, L 186; *zis oovər tijt*, K 158c; *zis oovər téét*, I 102a; *zis oowvər taajt*, K 244; *zis òvər tiet*, L 159; *zizajvərtéét*, P 154; *sis euvar tijt*, P 146; *zes oovər tət*, P 86; *zes euvar tijt*, P 169; *zes àjvər teet*, P 148; *zēs èùwvər téét*, P 100; *zeezawvər tət*, P 88; *zēs oowvər téét*, K 166; *zēs aowvərtòwéét*, P 10; **over haar tijd zijn**: de koe - *is oovər eurən tijt*, O 169; *is oovər òvər tejt*, K 176; *zes oovər euwvən taat*, I 271; *zezoovəreunteet*, K 247; *zēs oowvər euwvən taajt*, P 81; *zézooovər euwvən tààt*, K 329; *sézeuwvərèùwvən tééjt*, P 171; **over de tijd zijn**: de koe - *is oovər dən tijt*, K 179a, L 150, 200; *is oovər dən tiet*, L 159; *zas oowvər dən téét*, K 166; **af tijd zijn**: de koe - *is af teejt*, L 201; **de tijd om zijn**: de koe - *zis dən tèt èm*, K 265; **over haar tijd lopen**: de koe - *lòépt aowvər èùwvən taaat*, P 63; **over tijd**: het type *over tijd* in: K 174, L 200; *oovər tijt*, K 143; *oovər teet*, K 183; *òvərtéét*, P 144; *euvar téét*, K 318; **over de tijd**: het type *over de tijd* in: P 77; *òvər dā téjt*, P 134; **over**: het type *over* in: K 165a, 188, P 136; *oovər*, K 125a, L 149, 183; *oowvər*, K 124a; *òvər*, L 207, 235; *over*, ook wel: *over tijd*. Met een bepaling van zoveel of zoveel dagen. Over de rekening zijn. Van koebeesten en paarden, Goossenaerts; **over de telling zijn**: de koe - *is oovər dā telling*, L 205; **over de rekening zijn**: de koe - *zis òvərdareekəning*, K 246; **[oovərstiel]**: *oovərstiel*, K 256.

-1.1.6.5. Geboorte

AANSTALTEN MAKEN TE
GAAN KALVEN (zie kaart)

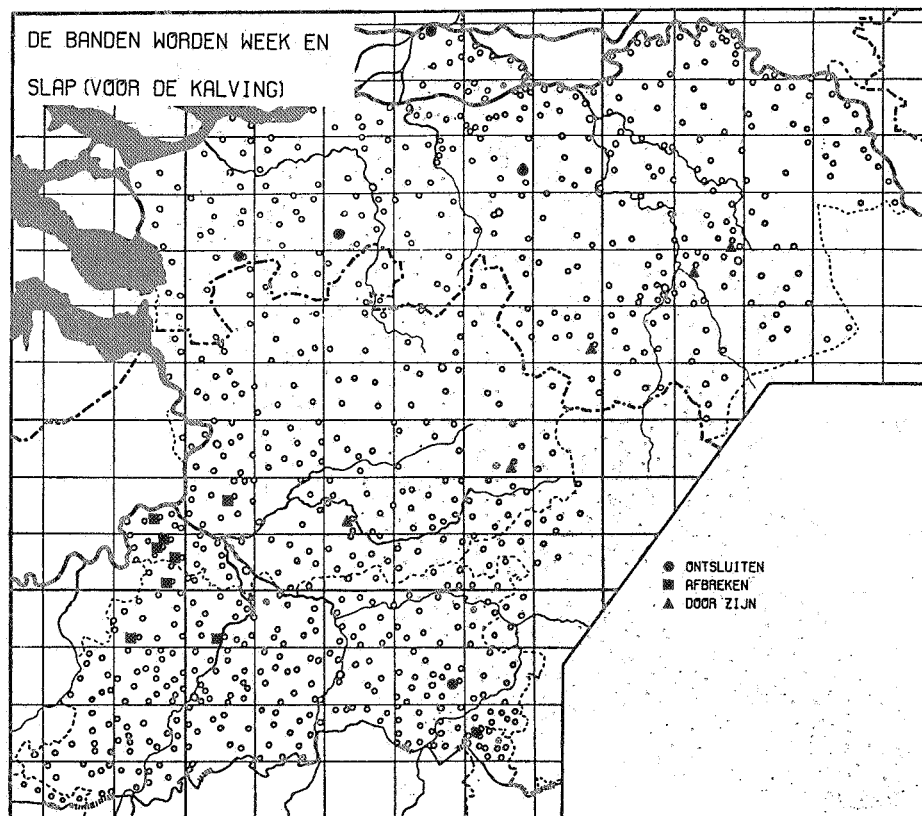
Anstalten zum Kalben machen - to prepare to calve - se préparer au vélage (N 3, 52; N 3, 58; N 3, 59; N 3, 115; N 3, 116)

apprehensie maken: *àprénsə maakən*, K 355; *àprénsə mookə*, P 27; *àprénsə mòðkə*, K 299; *àprénsə mòðkə*, K 333b; *aaprinssiè mòðkə*, K 267; *apreensə mòðkə*, K 274; de koe - het type *maakt apprensie* in: P 28; *maakt apprensə*, P 37; *makt àprénsə*, P 35a; *makt àprénsə*, K 351a; *màkt àprensə*, P 25; *mòkt apprensə*, K 338; *mòkt àprénsə*, P 28; *mòkt àprénsə*, P 41; *mòkt àprensə*, K 341a; *mòkt àprénsə*, K 329, P 28; *mòkt àprénsə*, K 324, P 28; *mòkt àprensə*, K 329; *mòkt àprénsə*, K 295, 339; *mòkt àprensə*, K 340; *maoakt àprensə*, P 41; *apprensie*, verbonden met het ww. **maken**: *apprensie* maken. Van een koebeest dat op kalven staat als onderwerp: **beginnen te werken**, **beginnen mee te geven** voor de a.s. geboorte, Goossenaerts; **werken**: het type *werken* in: K 137, 146, 180; *wérkə*, K 251; **beginnen te werken**: *bagiènt tə wérkə*, P 60; *bagièntə wéérkə*, K 201; **werk gaan maken**: de koe - *gaot werk maokən*, K 0153; *gao waarəh maokə*, K 188a; **arbeiden**: *ərbéjə*, K 267; *evbéljə*, L 258; **arbeid krijgen**: de koe - *krijt arbijt*, K 180; *kregt arbijt*, K 304; **het onder de leden hebben**: *ondər dā leej hebbə*, L 200; de koe - *hee at ondər dā leej*, K 178; *hee at ondər dā lééjə*, K 182; *hee at ondər dā lééjə*, K 182; *heegət ondər dā lééjə*, K 183; *heegət ondər dā leej*, K 188; *heejgət ondər dā leej*, K 184a; **bestel maken**: *bəstél määkə*, K 234; *bəstél mòðkə*, K 231; de koe - *makt bəstél*, K 273; **toereiden**: *toerijjə*, L 159; **met poten staan**: de koe - *stámipdən*, I 269; **gereed**: het type *gereed* in: I 102a, K 236; *gərèét*, K 177b; *gəri-jət*, P 28; *gərìet*, P 163; *gəriét*, P 4, 112; *gərìcht*, K 201; **gereed zijn**: de koe is - *[g]ərèet*, P 163; *gərìet*, K 287, 309; *gəriét*, K 244; *[g]əriét*, K 296; *[g]əri-jət*, K 210; **gereed voor te kalven**: *gəriét vuvvə kalvə*, K 231; *gəri-jət vuvvə tə kalləvə*, P 145; **gereed om te kalven**: *gərèet òmts kalvə*, P 134; *gərèét um tə kalləvə*, P 144; *gəriét um tə kalvə*, K 244; *griét um tə kalləvə*, P 35a; **gereed te kalven**: *gərèét tə kalləvə*, P 144; **gereed staan**: *gəriét staan*, P 2; **zich gereed maken**: de koe - *mòkt eur gəriét*, P 69; **kalfsgereed**: *kalləfschəréét*, K 339; **kalvengereed**: *kalvəsgereet*, K 194, 338;

- kalvasgøréet*, K 307; *kalvasgøréet*, K 355; *kalvasgørét*, K 188a; *kallvaschøréet*, K 250; *kaalvasgøréet*, P 93; *kallvaschøri-jæt*, K 333b, P 96; *kålvøschøri-jæt*, K 267; *kalvasgøríet*, K 273; *kallvøsgøríet*, P 41; *kalvaschøriet*, K 241, 283; *kallvøschøriet*, K 294; **kalversgereed**: *kalvøsgøréet*, K 163, L 144; *kålvøsgøríet*, K 318; *kalløsgøréet*, L 144; *kallvøsgøríet*, K 324; *kallvøschørijæt*, K 268, 274; **kalvergereed**: *kalvøsgøríet*, K 304; *kålvøschøriet*, K 241; **topgereed**: *tøpcharíet*, K 246; **vaardig**: *vírrach*, L 201; **vaardig zijn**: de koe – *is verrach*, L 242; *is verrach*, L 264; *és véerrach*, K 307; **vaardig zijn om te kalven**: de koe – *is verrach om te kalvæn*, L 228; *is véerrach um tå kalvæn*, L 186; **vaardig staan**: de koe – *stjö verrach*, L 99; **vaardig staan om te kalven**: de koe – *stè verrach om tå kalvæn*, L 185; *stè verrach um tå kalvæ*, L 150; *stöt verrach um tå kallvæ*, L 154; **kalfsvaardig**: *kalfsverrach*, L 160, 241; *kålfsvérrach*, K 276, L 244, 261; **kalfvaardig**: *kalfvérrach*, L 187a; *kålfvéérdach*, K 244; **kalversvaardig**: *kalvøsverrach*, L 177c, 204, 204a; *kalvøsvérrach*, K 216a, 357, L 207, 232, 233; *kallvøsvérrach*, L 183, 235, 238; *kaalvøsvérrach*, L 263; *kaalvøsvérrach*, L 263, 264; *kaalfsvérrach*, L 242; *kålvøsvérrach*, L 237; *kalvøsværa.ch*, b.n.w., kalversverrig, kalversveerdig, op het punt staande van te kalven. De Bont; **kalvensvaardig**: *kalvøsvérrach*, L 203b; **klaar**: het type *klaar* in: L 201; **klaar om te kalven**: *klaor om tå kalvæ*, K 148; **klaar zijn om te kalven**: de koe – *is klaor om tå kalvæn*, K 183b; **klaar staan**: de koe – *stu kloor*, L 149; **klaar staan om te kalven**: de koe – *stø klaor um tå kalvæ*, L 91b; *stu kloor um tå kalvæn*, L 149; **ervoor klaar staan**: de koe – *stöt er vur klaor*, L 159b; **ervoor klaar zijn**: *issær vur klaor*, L 285; **kalfklaar**: *kalfklaor*, K 184; **kalversklaar**: *kalvøsklaor*, K 172, 186, L 200, 235; *kalvøskloor*, L 199; *kalvøsklar*, K 176; *kaolvøsklaor*, L 261; **kalvensklaar**: *kalvøsklaor*, K 182, L 200; **moeten kalven**: de koe – *moo kålvæ*, P 125; **op kalven staan**: de koe – *staat op kalvæn*, K 299; *staat op kalvæn*, L 160; *staat op kalvæ*, K 101, 133b, 135; *stoæ up kålvæn*,

1.1.1.2.

K 340; *stooj op kalvə*, K 184a, 194; *stòdòt op kalvə*, P 10; *stoot up kalləvəvə*, P 154; *stèd op kalvən*, L 188; *stè op kalluffə*, K 187; *stààt òp kalvən*, O 72; *staat òp kaalvə*, P 60; *stut wùp kalləvə*, P 100; *stu oep kalvə*, P 167; *stie oep kalvə*, P 167; *stjē op kalvən*, L 235; **op kalving staan**: de koe – *stao oep kalvəng*, K 304; **op het kalven staan**: de koe – *stòdòdòpikalvə*, P 72; *stoet oep at kàlvə*, O 250; **gaan kalven**: de koe – *gaat kalvən*, P 28; *gaa kalvən*, P 4; *gàà kalləvə*, K 234; *goat kaaləvə*, P 93; *gao kalvən*, K 158c; *goos kàlvə*, K 340; *gòd kalləvə*, K 302; *gòdə kàlləvə*, P 144; *gòdə kàlləvə*, P 144; *chò kàlləvə*, P 145; *get kalvən*, L 285; *gət kàlləvə*, P 100; **gaan beginnen kalven**: de koe – *gaat bəginən kalvən*, K 236; **gauw gaan kalven**: de koe – *gòd gòdən kalvə*, P 10; **kunnen kalven als ze wil**: de koe – *kan kalləvə és zə wil*, K 143; **kunnen kalven als het wil**: de koe – *kan kalləvən es at wil*, L 159; **rijp (zijn/staan/staan om te kalven)**: het type *rijp* in: K 174; de koe – *es rijp*, K 167; *staot rijp*, K 151; *stao rijp om tə kalvə*, K 175a*; **top aan**: *top aon*, K 178; **kalfziek**: *kalf-*

siek, L 200; **op haar laatst**: *òəpərləstə*, K 287.

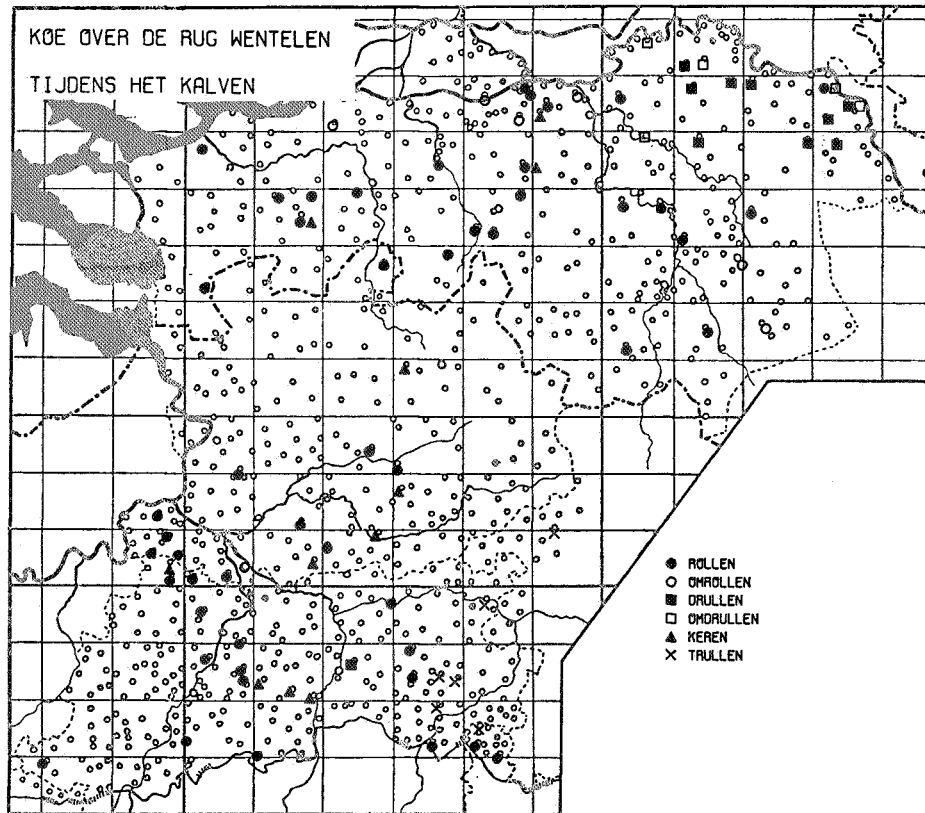
DE BANDEN WORDEN WEEK EN SLAP

(vlak voor de kalving) (zie kaart)

Weich und schlaff werden der Bänder (kurz vor dem Kalben) – the ligaments become flabby and soft (just before calving) – les ligaments deviennent lâches et mous (avant le vélage)

(N 3, 52; N 3, 101; N 3, 110; N 3, 116)

ontsluiten: de koe – het type *ontsluit* in: K 100a; *òntslòt*, P 100; de koe is – *òntslòdòtən*, K 180; *òntslòdòtə*, K 188; *òntslòowtə*, K 165; *òntslòjwta*, P 163; **afbreken**: *afbreeka*, K 283; *àfbreeka*, I 275; *afbrééjka*, P 10; *avbreekan*, O 72; *avbreeka*, I 268a, 271; de koe is – *àfchəbrookə*, I 269; *afchəbròdwkə*, K 283; *afchəbròwka*, I 221, **breken**: de koe is – *chəbrookə*, K 299; **mals worden**: *mals wòrvə*, K 185; **door (zijn)**: de koe – *is dər*, K 220, 276, L 235; *is deur*, L 205; *is deur*, K 299; *door*, van een koe die op kalven

staat en waarbij de banden los zijn, Goossenaerts; **open zijn**: de koe – *is oopen*, L 205, **los zijn**: de koe – het type *is los* in: L 180b; **weg in de banden zijn**: de koe – *is wech in da baant*, K 184; **de banden zijn weg**: *da baanden zen wech*, K 180; **de banden zijn door**: *da bèent zijn dur*, L 200; **de banden vallen weg**: *da baant valle wech*, K 133a; **door de banden**: *dur da baant*, K 166; **een klink hebben**: de koe – *heej nā klink*, K 143; **de klink komt naar achteren**: *klinkonnaor achterā*, I 118; **het geschicht groeit**: *tschaschiēcht grōējt*, P 81; **het geschicht komt voor**: *at gaschicht kom veur*, P 103.

DE KOE OVER DE RUG WENTELLEN TIJDENS HET KALVEN (zie kaart)

Die Kuh während des Kalbens auf dem Rücken hin und her wälzen – to roll the cow over her back during calving – tourner la vache par dessus le dos pendant le vélage
(N 3, 60)

draaien: het type *draaien* in: K 236; *draaja*, K 177b; *drāāja*, L 285; *drādāja*, K 291; *draoja*, K 248; *drōja*, L 264; *drōwa*, K 268; *drōwan*, K 307; *drōa*, P 144; *drōdjan*, K 241; *drōja*, K 318; *drōdwja*, K 246; *drōdwja*, P 145; *drōdwa*, P 134; *drōda*, K 276, P 81; *drōd*, K 234, 274; *drōja*, P 72; *drēja*, L 159, L 200; *drēja*, L 185, 207, 233; *drīja*, L 228; **het kalf draaien**: het type *het kalf draaien* in: K 133b; **omdraaien**: *omdraaja*, K 188, 262; *ōmdrōēn*, O 275; *umdrawa*, K 264; *umdrōdja*, K 216; *umdrējan*, L 263; *umdrējan*, L 244; *umdrēja*, K 166, L 241; *oemdraoja*, K 307; *ōēmdrādā*, K 322; *ōēmdrōja*, K 295; *ōēmdrooja*, L 200; *ōēmdrōd*, K 283; de volgende opgaven zijn gebiedende wijs: *drōdatsasom*, K 241; *drējtzeum*, L 235; **over de rug draaien**: *oovar da rug drēdjan*, L 285; *oovar eura rug drōda*, K 247; **over de rug omdraaien**: het type *over de rug omdraaien* in: K 182; **verdraaien**: *verdrōwa*, K 274; **rollen**: het type *rollen* in: K 135, 137, 176, 184a, 194, 338, O 274; *rolla*, I 270, K 145a, 151, 163, 175a, 177b, 178, 183b, 184, 188a,

1.1.1.2.

194, L 144, 159, 199, 200, 207, 258, P 2; *rólla*, K 165, 251, 294, 329, L 261, P 93; *ròlla*, I 221, 268a, 271, 275, K 267, 274, 324, P 13, 25, 60, 63, 69, 125, 134; *ròlla*, L 203b; *ròln*, O 274; *ròðla*, K 191; *rulla*, P 154, 167; *rüülla*, P 95; *rüüla*, P 171; **omrollen**: *omrolla*, K 125a, 133a, 148; *ómrolla*, K 143; *ómrólla*, K 143; *unrolla*, L 237, 264; *umrólla*, L 235; *öemrólla*, K 330; **over haar rug rollen**: *oovar durra rug rolla*, K 100a; de koe – *volt oovar durra rug*, K 101; **afrollen**: *afrolla*, K 10153; **overrollen**: het type *overrollen* in: I 102a; *ooverrolla*, I 79; **keren**: *keera*, K 165, 235, P 82; *kéera*, K 177b; *kéera*, K 146; *kíera*, P 81; *kíejera*, K 340; *kíera*, I 275, K 333b, P 72; *kíéræn*, K 304; **omkeren**: *unkeera*, L 255; **drullen**: *drólla*, L 99, 149, 150, 153, 159b, 160, 180b, 187a, P 86; *drólle*, L 184; *dróla*, L 149; *drólla*, over de rug wentelen (van een koe bij het kalven), Elemans 164; **omdrullen**: *umdrulla*, L 93; *umdröllæn*, L 100; *umdrólla*, L 159, 160, 177c; **over de rug drullen**: *oovar da rug drólle*, L 91b; **trullen**: *trulla*, K 318, P 41, 146, 163; *trólla*, P 99; *trüülla*, P 100; **ballen**: *bólla*, K 282; *bólla*, P 4; *bòln*, O 72; **overballen**: *oovarbólla*, K 201; **ballen**: *bálle*, K 244; **tuimelen**: het type *tuimelen* in: O 169; *toomala*, K 273; *tòðamala*, K 309; *teumala*, K 321; **omtuimelen**: *umtowamala*, K 264; **omgooien**: het type *omgooien* in: K 147; *omgooja*, K 165, 177b, 182; *ómgoojja*, K 183; *umgooja*, K 185, L 180; *umgoja*, L 261; *umgója*, L 238, 242; *öemgòjeja*, K 210; **rondgooien**: *róntchòjeja*, P 41; **overgooien**: *òðwværgòð*, P 70; *òðwværgòðn*, P 10; **op de rug gooien**: *op da rug gooja*, K 157; **zich omgooien**: de koe – *gojt darejga um*, K 187; **omleggen**: *öemlegga*, P 14; **neerleggen**: *néelégga*, P 28; **op de rug leggen**: het type *op de rug leggen* in: P 165; **op een andere zij leggen**: de volgende opgave is een gebiedende wijs: *léchtsa oppæn andær zâj*, K 241; **wentelen**: het type *wentelen* in: K 167, 187; *wentala*, K 161; *wéntala*, K 184a, 355, L 153; *wééntala*, K 268; *wendala*, K 179a; **winkelen**: *winkala*, P 148; *wénkala*, P 112; *wiëngkala*, P 27; **omduikelen**: *omdèùkkala*, I 102a; **kantelen**: *kaantala*, K 158c; **omtrekken**: *öemtrékkæ*, K 351a.

KALVEN

Kalben – calving – le vélage (sgv 16; N 3, 115; znd 1 (a-m), 45; Gø. 1b)
kalven: het type *kalven* in: K 197a, 204,

213, 216, 268, 304, L 154, 158, 159b, 184, O 162; *kalvæn*, K 241, 305, P 99; *kalvæ*, K 148, 171, 185, 205, 213a, 215, 219, 300a, 332, 350, L 91, 94, 100, 104, 152, 162, 182, 185, 187, 189, 208, 212, 229, 236, 255, 256, 260, P 2, 13, 80, 99, 102; *kålva*, K 330; *kaalvæn*, L 244, 264; *kaalvæ*, L 157, 236, 244, 257, 261; *kèlvæ*, L 150; *kallvæn*, I 272, K 239, 273; *kallvæ*, I 220, K 189a, 204, 218, 257, 274, 349a, 356, 357, L 109, 144, 145, 148, 153, 186, 190, 208, 233, 280, P 44, 45, 46, 80, 94, 95, 98, 107, 112; *kállvæ*, K 314, 315, 316, 318, 353, 358, P 47, 48; *kállvæ*, P 25, 96; *kalvæ*, kalven, Goemans; *kalvæ*, kalven, jongen werpen, van een koe gezegd, hs Schrevens; *kalven*, het werpen van een koe, Goosse-naerts; *kalven*, het jongen van een koe, hs Renders; **kalveren**: *kalvøræn*, O 67, P 88; *kalvøræ*, K 210, 244, 250, 300a, 330, O 178a, P 88; *kállvøræ*, P 154; *kallvøræn*, I 272; *kaalvøræn*, I 180; **winnen**: *winnen*, kalven van de koe, hs Renders.

HET KALF MET HULP-MIDDELEN DOEN GEBOREN WORDEN

Das Kalb mittels geburtshilflicher Geräte zur Welt bringen – to help the calf being born with instruments – porter aide au veau (à la vache) pendant le vélage (N 3, 61)

draaien: *drèèje*, L 207; **afdraaien**: *afdraajæn*, K 236; *afdraaja*, K 100a, 145a, 148, 165, 173b, 175a*, 179a, 182, 183, 186, 188, 194, L 258; *avdraaja*, K 177b; *aafdraaja*, K 125a, 133a, L 285; *afdraaija*, K 143, 158c, L 180; *aafdraaija*, K 128, 135; *áávdraája*, K 318; *aafdraaejæn*, L 285; *afdreje*, L 201; *avdreje*, L 263; *avdreje*, L 91b; *afdreje*, L 92, 180b; *afdreijæn*, L 201; *afdreija*, L 205, 263; *afdreijæn*, K 187; *afdrejeja*, L 160; *afdréjeja*, L 235; *afdrèjeja*, K 165, L 144, 149, 159, 160, 177c, 180b, 185, 187a, 199, 200, 207, 228, 235, 244, 261; *avdrèjeja*, K 165, L 93, 99, 148, 159, 183, 184, 186, 188, 200, 203b, 232, 233, 235, 241; *afdréjeja*, L 144; *afdréén*, K 357; *afdraoja*, I 79, 102a, K 147, 0153, 188a, 216a, P 148, 165; *avdraoja*, I 102a, K 102, 137, 151, 161, 178*, 186, 307, L 204, 204a, 264; *avdraoja*, K 307; *avdrója*, P 154; *avdròja*, P 127; *afdròejæn*, P 2; *afdròjeja*, K 210; *avdròejæn*, K 241; *avdròdeja*, K 250; *afdròoj*, P 28; *afdròjeja*, K 191; *afdròo*, K 234; *avdròo*, K 247; *afdròon*, K 341a; *avdròæ*, I 221; *afdròæ*, K 291; *afdròó*, K 274; *afdròðæn*, I 275; *avdròðæn*, O 72; *avdrowæ*, P 41; *avdrówæ*, K 264,

268, 274; *âfdrowa*, P 25; *âvdrôwa*, P 28; *âvdrôwaja*, P 148; *âfdroowa*, K 274; *âvdroowa*, K 355, P 41; *ââfdrôdôwa*, K 267; *âfdrôēja*, P 125; *avdrêēja*, met een „kalfmesien” een kalf trekken, Elemans 163; **uitdraaien**: *uitdraoja*, K 0153; **trekken**: *trekkə*, K 151, 235; *trékkə*, K 251, 265; **aftrekken**: het type *aftrekken* in: K 262; *ajtrekkə*, K 143, 165a, 167, 174, 178, 185, 218, 231, 246, 248, 294, L 200, 263, P 60, 99, 154, 199; *ajtrékkən*, O 72; *ajtrékkə*, I 271, K 143, 244, 247, P 69, 93; *âjtrékkə*, K 201, 295, 329, P 100, 134; *âjtrikkə*, P 28; **halen**: *hoola*, P 27; het kalf is – *gəhdlt*, K 184a; **afhalen**: het type *afhalen* in: O 169, P 103, 136; *avàdla*, P 14; *afhaaəla*, P 146; *afhàlla*, K 324; *afhaolən*, K 145a, 187, L 100, 255; *afhaola*, K 151, 160, 163, 190a, 220, L 200, 238; *aafhaola*, K 101, 125a; *afhoola*, L 150; *âfhòola*, K 340; *afòdla*, K 244, P 10, 41; *avoola*, P 63; *âfhòola*, K 183, L 145; *avòola*, P 199; *âvowəla*, P 95; *âfhòlla*, P 169; *âfhòlla*, K 318, 333b; het kalf is – *afgəhaolt*, K 177b; *afgəhoelt*, K 161; **afsnijden**: het type *afsnijden* in: K 137; *afsnija*, K 136a, 174, 177b; *aafsnija*, K 101; *avsnēja*, K 176; *afsnèēja*, L 200; *afsnèèn*, K 299; *afsnàdaja*, K 330; **uitsnijden**: *èùatsnèéjə*, P 144; **afzagen**: *afsaägə*, K 296; *afsaogə*, K 166; *afzaogə*, K 177b, 183b; het kalf is – *âfchəzòdòcht*, K 268; **afwoelen**: *afwièllən*, O 162; *afwüüla*, K 299; *âfwüüla*, I 275; *afwèlla*, P 86; **winden**: *winnə*, K 265; **afwinden**: *afwinən*, O 169; *afwiènnə*, K 283; *âfwènnə*, K 329; *âfwènnə*, K 191; *afwdánə*, K 273; *afwingə*, P 77, 171; *âfwengə*, P 163; *ââfwéngə*, P 112; **uitwinden**: *òdatwènnə*, O 275; **afdrijven**: *avdrèèvə*, K 165a; *avdraovə*, P 134; **afvoeren**: *affòèrə*, K 283; **verlossen**: *varlossə*, K 157; **uitsleuren**: *òdjtəslèùwə*, P 125; **de kalfmachine gebruiken**: *ət kàlfmàsjièn gəbròdəkə*, I 221; *ət kàlfsmàschièn gəbròdəkə*, K 309; **kalven met de (kalf)machine**: *kalləvə mèt màs-sjièn*, K 283; *kalvə mət ət kalfmachinkə*, I 270; **met een kalfmachine werken**: *mèt ən kàlləfsmàschièn wèrrəkə*, K 302; **met de machine doen geboren worden**: het type *met de machine doen geboren worden* in: K 276; **de machine erachter gooien**: *ət mäsien erachtər goojən*, K 176; **keizersnede**: *kāāzərsnee*, K 296; **de veterinaire erbij halen**: *də vièttrənèéjərbòdajoolə*, P 72.

INSTRUMENT WAARMEE MEN,
MECHANISCH GEHOLPEN,
KALVEREN DOET GEBOREN
WORDEN

Geburtshilffliches Gerät beim Kalben – instrument used to help a calf being born mechanically – forceps vétérinaire (N 3, 62)

kalfmachine: het type *kalfmachine* in: P 77; *kàlfsmàschièn*, K 309; *kàlfsmàschièn*, K 276; *kàlləfmaschin*, P 28; *kàlləfsmàschièn*, K 302; *kalfmàschièn*, L 159b, O 169; *kàlfmàschièn*, P 81; *kàlfmàschièn*, P 25; *kàlləfmaschièn*, P 28; *kalfmachien*, K 248, 256; *kàlfmàchièn*, K 307; *kalfmachien*, I 118, K 338, P 82, 99; *kàlləfmaschin*, P 41; *kàlfmàsjièn*, K 304; *kàlfmàsjièn*, K 244; *kàlfmàsjièn*, K 274, 322, P 69; *kàlfmàsjièn*, I 269, K 201; *kàlfmàsjièn*, K 307, 341a; *kàlfmàsjièna*, K 291; *kàlfmàsjièn*, P 63; *kàlləfmasjièn*, K 250, 251, 283, 299; *kàlləfmasjièn*, I 275, K 246; *kàlləfmasjièn*, I 268a, 271, K 283; *kàlləfmasjièn*, P 41; *kàlləfmasjièn*, K 268; *kàlləfmasjièn*, K 296; *kalfmàsjièn*, K 148, 165, 173b, 179, 182, L 238; *kàlfmàsjièn*, K 231; *kàlfmàsjièn*, K 191, 241, 318, P 148; *kàlfmàsjièn*, I 221, K 234; *kàlfmàsjièn*, K 210, 340; *kàlləfmasjièn*, K 273; *kàlləfmasjièn*, K 264, 265, 274; *kàlləfmasjièn*, K 355; *kàlləfmasjièn*, K 295, P 144; *kalfsmàsjièn*, I 79, K 235; *kalfsmàsjièn*, K 287; *kàlfsmàsjièn*, K 357; *kàlləfmasjièn*, K 294; *kalfmàsjièn*, L 159; *kalfmàsjeen*, P 13; *kàlləfmasjeen*, K 330; *kàlfmàsjeen*, P 70; *kàlfmàsjin*, K 282, 351a; *kàlfmàsjin*, P 163; *kalfmäsien*, I 102a, K 101, 102, 125a, 128, 133b, 135, 137, 143, 0153, 158c, 163, 165, 175a*, 176, 178, 179a, 184, 184a, 186, 188, 190a, 194, 220, L 91, 92, 93, 99, 144, 145, 149, 153, 159, 160, 180, 184, 185, 186, 187a, 188, 199, 203b, 204, 204a, 205, 207, 228, 232, 233, 235, 237, 241, 244, 255, 263, P 148, 165; *kalfmäsien*, K 177b; *kalfmàstèn*, L 200; *kàlləfmasien*, K 188a, L 183, 235, 285; *kàlləfmasièn*, L 285; *kalfsmäsien*, K 133a, 151, 174, 177b, 178*, 183, 184a, 186, 194, L 201, 235, 258; *kalfsmàsjièn*, K 147; *kàlləfmasien*, K 161; *kalfsmàszièn*, K 151; *kalfmàsjieng*, L 177c; *kalfmàsien*, L 207; *kàlfmàsjièn*, K 231; *kaalfmichien*, L 242; *kààlfsmàsjièn*, K 267; *kààlfmàschièn*, P 134; *kààlfmàsjin*, P 112; *kaalfmäsien*, L 261; *kalvərmäsien*, K 165, L 180b, 264; *ət kalfmäsien*, houten geraamte om een kalf te trekken, Elemans 163; **kalfmachinetje**: *kalfsmäsien-*

1.1.1.2.

tja, K 167; *kálfmáchiēnkə*, I 270; **machine**: *məschīēn*, P 72; *masjiēn*, K 247, P 27; *masjiēn*, K 333b, P 14, 93; *masien*, K 100a, 187, L 263; *masiēn*, K 143, 145a; **trekmachine**: *trekmasjien*, P 199; **kalf-trekker**: het type *kalftrekker* in: K 101; *kálftrékkər*, K 244, 324; *kálləftrékkər*, O 72, 162; *kálfstrékkər*, K 329; *kádlf-trékkər*, P 60; *kádlftré?ər*, K 310; *kalvər-trekkər*, K 216a; *kalvərtrékkər*, P 4; *kàlvərtrékkər*, O 274; *kalvəntrekkər*, P 2; *kalvəntrekkər*, P 134; *kálftréjər*, K 241; **kalfafrekker**: het type *kalfafrekker* in: K 262; *kálləfəftrékkər*, P 100; **afdraaier**: *afdrèjər*, L 200; **winde**: *wiēnga*, O 250; *wēnna*, O 275; **windas**: het type *windas* in: P 125; *wiēndàs*, I 275; *wiēndàsə*, I 275; **wiel**: *wiēl*, I 102a; **wel**: *wèl*, P 86; **kruiwagen-wiel**: het type *kruiwagenwiel* in: P 127; *kruuwòdgawiel*, K 268; **zaag**: *zaog*, K 176, 183; **mesje**: *meskə*, K 339; **touw**: het type *touw* in: K 218; **kabeltje**: de volgende opgave is meervoud: *kaabəlkəs*, P 10; **koord**: de volgende opgave is meervoud: *kòwrə*, P 10; **teugel**: *teugel*, P 127; **ring**: *rūūjng*, P 165; **strijn**: *strajng*, P 95; **kalfbak**: het type *kalfbak* in: L 261.

BAARMOEDERDRAAIING

Gebärmutterdrehung – torsio uteri – rotation de l'utérus qui empêche le vèlement

[Een draaiing van de baarmoeder met vrucht, waarbij de schede als vast punt fungeert. Deze draaiing kan gering zijn, zodat men, zij het met moeite, de vrucht met de hand nog kan bereiken. De baarmoeder kan ook geheel dichtgedraaid zijn en dan is de draaiing alleen door rollen van de koe op te heffen.]

de hoorn hebben: de koe – *hè dən hoorən*, K 302; **een dubbele hoorn hebben**: de koe – *hej nan dóbbələn hoorə*, K 341a.

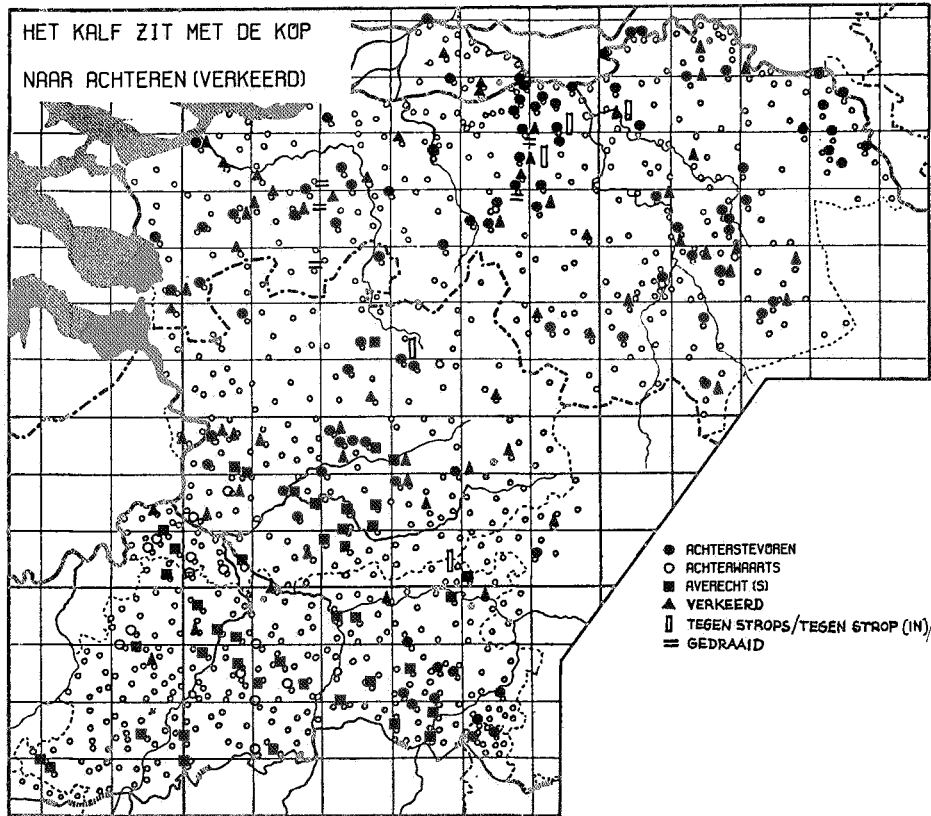
'T KALF ZIT MET DE KOP
NAAR ACHTER, DUS
VERKEERD (zie kaart)

Das Kalb liegt mit dem Kopf nach hinten, also verkehrt – the calf appears with its head backwards, so in a wrong position – le veau se trouve renversé dans l'utérus: la tête en arrière (N 3, 63)

bij de opgaven zijn eventueel de werkwoorden *zitten* en *liggen* niet gedocumenteerd

achterstevoren: het type *achterstevoren* in: K 184a, 194, 236; *achtərstəvoorə*, K 177b,

179a; *achtərstəvooran*, I 79; *achtərstəveura*, K 137, 148, 165, 250, 265, L 92; *achtərstveura*, L 159; *achtərstəvèura*, L 144; *achtərstəveuran*, K 137, 180, 194, L 160; *àchtərstəveura*, K 201; *àchtərstəveuran*, L 261; *achtərstəvurra*, L 91b, 150, 160, 177c, 200, 207, 235; *achtərstəvurran*, L 93; *àchtərstəvurra*, K 163; *achtərstəvörre*, L 159b, 184, 187a; *achtərsəvörre*, L 159; *achtərstəvoora*, K 176; *aachtərstəvòdra*, K 135; *aachtərstəvorra*, K 125a; *aachtərstəveura*, I 102a, K 145a, 146, 165, 178, 183, 183b, 184a, 267, L 258; *aachtərsəveura*, K 143; *aachtərstəveuran*, K 147, 167, 183; *achtərstəvurra*, K 136a, 143, 163, 166, 169, 184, 185, 218, L 149, 261; *aachtərstəvurran*, L 235; *aachtərstəvörran*, K 186; *aarstəvörre*, L 285; *aa?ee rstə veuran*, L 285; *echtərstəveura*, L 204, 204a; *achtərstəvoor*, K 173b; *achtərsəvoor*, K 174; *achtərvoor*, K 151; *achtərstəvòdər*, P 103; *achtərstəveur*, K 100a, 165a, 231, 235, 264, 265, L 228, P 99; *achtərsəveur*, K 210; *achtərstəvèur*, L 200; *achtərstə veur*, L 183; *achtərsfèur*, L 159; *achtərstəvur*, K 268, 291; *achtərstəvör*, K 244; *achtərsəveu*, K 304; *achtərstəvu*, K 296; *achstəvòē*, K 307; *akstəveur*, P 146; *aggstəvuj*, K 294; *achtərstəvur*, L 185; *aachtərstəveur*, K 128, 158c, 188a, 191; *aachtərstəvoj*, P 93; *echtərsvor*, L 264; *echtərsveur*, L 188; *èchtərstəvèur*, K 357; *èchtərsveur*, L 203b, 263; *èchtərstəvèur*, L 184; *èchtərsvèüwər*, L 186; *èkstəveur*, P 167; *èkstəveur*, P 112; *èkstəvèüwər*, P 163; *èkstəvèüwər*, P 100; *èkstəvòēj*, P 144; *estəveur*, P 165; *èèchtərstəveur*, L 241; *èffərstəveur*, L 205; *èffərstəveur*, L 144; **achterwaarts**: *achtərwèts*, K 322; *aachtərwèts*, P 134; *achtərwuets*, K 283, 287; *achtərwòts*, P 81; het kalf is een – *achtərwètsə*, K 324, 329, P 127; *àchtərwètsə*, I 269; *achtərwètsn*, O 72; *àchtərwètsn*, O 162; *achtərwutsə*, P 69; *achtərwòtsə*, P 70; *achtərwoeajtsə*, I 270; **de kop achterover**: *də kop aachtəroovər*, K 176; **met de kop naar achter**: *mīē də kop nò achtəra*, L 200; **de kop in de uier**: *də kop in dən òjjər*, P 86; *kòp in dən jur*, P 41; **averecht(s)**: het type *averechts* in: K 291, P 92; *aavərèks*, I 275; *àvərèchs*, P 60; *avvərèks*, K 338; *ajvərèchs*, I 268a, 271; *jaavərèchts*, P 148; *oovərècht*, O 275; *òvərèchs*, K 268, 274, 282; *òvərèet*, P 125; *aovərècht*, P 199; *òvvərèks*, P 134; *òvvərèchs*, P 10; *eevərècht*, P 69, 136; *eevərècht*, P 69; *éevərècht*, P 63; *eevərèchs*, P 77; *eevərèchs*, K 299, P 27; *eevərèks*, K 339, 340, P 28; *éevərèchts*, K 302; *éevərèchs*, K 330; *éevərèks*, P 28; *ééjvərèks*, K 355; *ééavərèks*, K 251; *ééjvərèchs*, P 145;

èèvaréchts, K 274; *eegavarécht*, P 148; *éuvaréchs*, K 210; *éuvaréchts*, P 2; *éuvaréks*, K 295; *éuvaracht*, P 154; *éjvaréchts*, P 13; *éjvaréchs*, P 81; *ijvaréks*, P 35a; *éjjavaraks*, P 95; het kalf is een – *aauvaréchan*, O 162; *ðavaréchtan*, O 274; *aovaréchtsa*, O 250; *eavaréchtsa*, P 69; *eavaréchs*, K 299; *eavaréksa*, K 341a; **verkeerd**: het type *verkeerd* in: K 161, 165, 166, 174, 175a*, 178*, 186, 187, 220, 256, 264, L 148, 149, 255, 263; *varkeert*, I 118, K 133b, 151, 0153, 157, 160, 165a, 173b, 216a, 234, L 180, 200, O 169; *varkéert*, L 233; *varkéert*, K 101; *varkéert*, K 177b, 184, 188; [*v*] *arkéert*, K 246; *varkeejart*, L 237, 241; *varkjeert*, L 285; *varkéet*, K 276; *varkéjrt*, L 235; *varkiert*, K 248, L 244; *varkiert*, L 100; [*v*] *arkiert*, K 274, 309, P 25; [*v*] *arkiert*, K 333b; *forkiert*, I 221; *varkiert*, K 133a, 304; [*v*] *arkiert*, K 241, 244, 247, 283, L 153; *varkiējart*, K 268, P 41; [*v*] *arkiejart*, K 265; *forkiejart*, K 274; [*v*] *arkiejart*, I 102a; *varkiēt*, K 307; *varkiēt*, K 287, 318; [*v*] *arkiet*, P 14; *varkiēt*, P 4; *vakiēt*, K 241; *verkeerd*, in *verkeerd* zitten, van een nog ongeboren kalf; Goosse-

naerts; **niet goed**: *niet goet*, L 200; *nie goet*, K 182; **slecht**: *slècht*, P 88; **mis**: het type *mis* in: K 287; **tegen**: *teega*, K 330; *tééjgə*, P 88; **strop**: *ströep*, K 172; **tegen strop (in)**: het type *tegen strop* in: K 167, 235; *tijgastroep*, K 351a; *teega stroep iën*, L 264; *teejgə stroep iën*, K 165; **tegenstrops**: *teegastroeps*, L 148; **krops**: *kröps*, L 99; **tegenkrops (in)**: het type *tegenkrops* in: L 150; *teegakröps*, L 180b; *teegakröps iën*, L 145, 149; *teegakrops*, met de kop naar achter (van een kalf in het moederlichaam); Elemans 164; **tegenkops**: het type *tegenkops* in: L 201; *teejgəköps (in)*, L 177c; **tegen kop in**: het type *tegen kop in* in: L 201; **tegen stroom**: *teegan stroem*, K 262; *teegastroem*, K 273; *teega struum*, K 310; **terug**: *trug*, K 161; **anders (in)**: *ans*, L 149; *ans iën*, L 99; **aafsom**: *aavazum*, L 242; *aachsum*, L 207; **contrarie**: *kontrödjra*, P 171; **gedraaid**: het type *gedraaid* in: K 165a, 176, 177b, 183, 190a; *verdrait*, P 95; **omgeslagen**: *umgaslaaga*, L 199; *umgaslööga*, K 318; **teruggeslagen**: *teruggaslaagan*, K 184a, 194; het achterste eind komt

1.1.1.2.

het eerst: 't achterst ènt kom 't uurst, L 238.

'T KALF ZIT MET DE KOP
NAAR VOREN, DUS GOED

Das Kalb liegt mit dem Kopf nach vorn, also richtig – the calf appears with its head forward, so in a good position – le veau se trouve en bonne position dans l'utérus: la tête en avant

(N 3, 64)

bij de opgaven zijn eventueel de werkwoorden *zitten* en *liggen* niet gedocumenteerd

goed: het type *goed* in: I 102a, 118, K 100a, 101, 133a, 133b, 135, 136a, 137, 143, 147, 148, 151, 0153, 157, 160, 163, 165, 165a, 166, 167, 169, 172, 174, 176, 178, 178*, 180, 182, 183b, 184a, 186, 188, 194, 235, 236, 264, 302, L 92, 144, 149, 159, 159b, 160, 180, 180b, 199, 200, 205, 228, 235, 255, P 82, 103, 136, 165, 169; *goet*, K 173b, 175a*, 176, 177b, 179a, 183, 184, 185, 188a, L 91b, 144, 185, 187a, 188, 235, P 77; *gōēt*, K 241, 276, L 235, P 4, 41, 100; [g]ōēt, K 201, 210, 241, 267, O 162, P 27, 41; *gōēt*, K 143, 177b, 216a, L 100, 150, 153, 159, 184, 186, 232, 238, P 88, 167, 171; [g]ōēt, I 102a, K 247, P 81, 112; *goewt*, K 187, 220, L 145, 200, 201, 204, 204a, 205, 233, 235, 237, 241, 258; *gōēwt*, P 134, 148; [g]ōēwt, P 95, 145; *gōēt*, K 145a, 146, 217; *gōēt*, L 99, 177c, 203b; *goot*, P 10, 70, 134, 148, 163; [g]oot, P 13, 60; *gowt*, K 357; [g]owt, P 125, 154; *gōwt*, L 207; *gowwat*, L 183; *geut*, P 88; *gēut*, K 274; *guuwit*, L 200; *goe*, K 248, 304, 338, L 242, 244, 261, 263, 264, 285; [g]oe, I 270, K 268, 283, 329; *gōē*, I 269, K 307, 309, 351a, P 25; [g]ōē, K 191, 265; *gōē*, I 275, K 234, 246, 274, 340, 355; [g]ōē, I 221, 268a, 271, K 231, 273, 274, 283, 296, 299, 333b, 339, P 14, 28, 35a; *gōe*, L 261; [g]oo, K 250; [g]ōō, P 63; *gō*, K 295; *goj*, K 341a; *gój*, P 28; [g]ūū, K 310; **goed zitten**, van kalf dat op het punt is geboren te worden en in de moeder ligt zoals het behoort; Goossenaerts; **normaal:** het type *normaal* in: K 125a; *nōrmaal*, K 291; *nōrmāal*, K 324; *normaal*, K 147; *nōrmōdōl*, K 265, 333b; *nor mōējl*, P 125; *nōrmōel*, P 134; **juist:** *just*, K 256, 307; *zjust*, K 318; *jūūst*, P 93; *zjūūst*, P 81; *sjūūst*, K 244; *zjēst*, P 28; **gewoon:** *gəwōdōn*, K 161; **op zijn plaats:** *op zən plaijs*, P 2; *up sən pluts*, K 330; *up zən pluts*, K 294; *op zijn plōts*, K 262; *up sən plōts*, K 251; **voorwaarts:** *vuwwēts*, K 322; *veuwuts*, K 287; de koe is – *nə vurravēsən*, O 72; **van voren:** *van vēu*, P 69; **met de**

kop naar voren: *meej da kòp nao vurre*, K 183; **met de poten voor:** *mèt da pwoota veur*, K 158c; **kop op de poten:** *kop op da pootə*, K 151; **gelijk het moet zijn:** *lah et möët zéən*, P 144; **het is een rechte:** *tés nə véchtə*, O 250; *véchtən*, O 274; **kaps:** *kaps*, L 201; **krops:** *krōps*, met de kop naar voren (van een kalf in het moederlichaam); Elemans 164; **vanzelf komen:** 't kōmt vāzzəlvas, P 72.

DE KOE MAAKT
UITDRIJVENDE BEWEGINGEN
BIJ HET KALVEN

Die Kuh macht beim Kalben austreibende Bewegungen – the cow makes dispersing movements during calving – les contractions

(N 3, 59)

werken: het type *werken* in: P 2, 136; *wérka*, P 4, 41, 86; *wérraka*, P 27, 28, 99; *wèrraka*, K 125a, 246; *weerka*, K 146; *wéérka*, O 274; *wéérraka*, K 210; de koe – het type *werkt* in: K 136a, 137, 143, 157, 163, 165, 165a, 167, 169, 176, 177b, 182, 183b, 184, 184a, 186, 194, L 92, 93, 144, 153, 159, P 77, 82, 136, 146, 148, 165, 167, 169, 199; *wérkt*, K 143, 165, 166, 183, 251, 309, 333b, 340, O 250, P 13, 60, 163; *wèrkt*, K 341a, P 63; *wèrrakt*, K 190a, P 148, 154, 171; *wérrakt*, K 318, 329, P 28, 41, 70, 81, 112, 144; *wèrrakt*, K 268; *wèkt*, K 191; *wéérkt*, P 93; *wéérkt*, K 291; *waarkt*, I 102a, 118; *waarakt*, I 102a; *wérke*, het maken van uitdrijvende bewegingen bij het kalven; Elemans 163; **meewerken:** de koe – *wérkt mééa*, P 100; *wèrrakt mééj*, P 10, 14; *wérrakt méj*, P 28; *wérrak méé*, O 72; *warkt mee*, K 274; **op het kalf werken:** de koe – het type *werkt op 't kalf* in: K 177b; *wérrakt op 't kalf*, P 69; **al zijn best werken:** de koe – het type *werkt al z'n best* in: K 186; **goed werken:** *za wèrrakt goet*, ze werkt goed (bij het kalven); hs Schrevens; **arbeiden:** *arvabèèda*, K 274; *èrbèèja*, L 238; *errabija*, K 151, 158c; *errabijja*, L 205; *erbéjan*, L 91b; *erbèèra*, L 207; de koe – *arbéjt*, L 100; *arbet*, K 177b; *arbat*, K 291; *arbaajt*, K 190a; *arbééjt*, K 307; *arvabajt*, I 102a; *arvabet*, K 188; *arvabijt*, K 151; *arvabéjt*, K 307; *aarabéjt*, L 285; *erbijt*, L 180, 242; *erbéjt*, L 188, 200, 242; *erbéjt*, K 217; *erbijt*, L 187a; *erbéjt*, K 231; *èrbijt*, L 145, 159; *èrbéjt*, L 235; *èrbéét*, K 191; *errabijt*, K 124a, 235, L 160, 180b, 185, 204, 204a, 228, 235; *errabéjt*, K 165a; *errabéjt*, L 200; *errabajt*, L 150; *errabét*, K 302, 355; *errabeejt*, K 295; *errabéét*, K 274; *errabaat*,

K 294; *èrrabààt*, K 283; *èrrabáàt*, K 273; *èrrabíjt*, K 148, L 159, 258; *èrrabéjt*, L 99, 144, 149, 159, 159b, 160, 184, 186, 200, 203b, 232, 235, 238, 241, 261, 263, 264; *èrrabèjt*, K 167, L 153, 180, 235, 244, 285; *èrrabèt*, L 261; *èrrabèèjt*, L 149, 207; *èrrabaajt*, K 216a, 220; *eerbèèjt*, L 177a, 183, 200; *éérvabáát*, K 282; *èèrbet*, K 178*; *aarbèèiejen*, zware arbeid verrichten, wordt gezegd van een koe als die bezig is bij het jongen om de vrucht uit het lichaam te verwijderen; hs Vissers L 180; *erbeien*, de koe begint al te *erbeien* = de koe begint te kalven; hs Rengers L 226; *ärbä.je(n)*, zw. w.w. intr. *erbeien*, *arbeiden*, in arbeid gaan (van een kalvende koe gezegd) De Bont; *erbèje*, van koe die gaat kalven; Van de Biezen; *èrrabèèje*, het maken van uitdrijvende bewegingen bij het kalven; Elemans 163; **al zijn best arbeiden**: de koe – *arbajt al zèn best*, L 237; *erbijt al zèn best*, L 263; **arbeid**: het type *arbeid* in: K 180; **arbeid hebben**: de koe heeft – het type *arbeid* in: K 236; *arbijt*, I 79, K 147, 248; *arbéjt*, K 183; *arbet*, I 102a; *arbèt*, K 184a, 188a, 194, 264; *ärbéét*, K 201; *arbéèjt*, K 145a; *arbaat*, K 283; *arbaajt*, K 244; *arbaaat*, K 330; *arrabijt*, K 176; *aarbijt*, K 176; *aarabaat*, K 310; *aerbeet*, K 101; *erbijt*, L 264; *érbèt*, K 183, 184a; *erbut*, K 135; *errabijt*, K 137; *errabet*, K 125a; *errabèt*, K 102; *èrrabàjt*, K 241; *èrrabèèt*, K 299; *èrrabéjt*, L 199; *èrrabet*, L 93; **de arbeid hebben**: de koe heeft – *dèn arrabijt*, K 173b; *dèn érbert*, K 133a; *dèn errabet*, K 128; **arbeid krijgen**: de koe krijgt – *arbijt*, K 166, 262; *arrabijt*, K 160; *aarabet*, K 174; *áarabat*, K 247; *érbèt*, K 218; *erbit*, K 133b; *errabat*, K 100a; *èrrabijt*, K 187; **arbeid maken**: de koe maakt – *èrbajt*, K 241; *arbéèjt*, K 307; **in arbeid zijn**: de koe is – *in errabéjt*, K 179a; **er is arbeid in**: *der iès érbèt ièn*, L 91b; **met arbeid staan**: de koe – *stò mee aarabat*, K 247; **de arbeid is eraan**: het type *de arbeid is eraan* in: K 276; **persen**: *persə*, K 151; *pessə*, K 158c; de koe – het type *perst* in: K 124a, 137, 236 L 99, 148, 153, 184, P 103; *pèrst*, K 135, 0153, 161, 172, 174, 178*, 184, 184a, 187, 194, 217, 226, 236, L 186, 201, 203b, 255; *pèrst*, K 183, 216a, 330, L 159, 233; *péèrst*, K 101, 176; *pórst*, K 145a, 351a; *paarst*, L 201; *prast*, P 95; *pørse*, *pèrse*, het maken van uitdrijvende bewegingen bij het kalven; Elemans 163; **uitpersen**: de koe – *pest 't kalj uit*, K 175a*; **pezen krijgen**: de koe – *krècht peezen*, K 338; **pozen**: de koe – *póest* I 221; **pozen krijgen**: de koe –

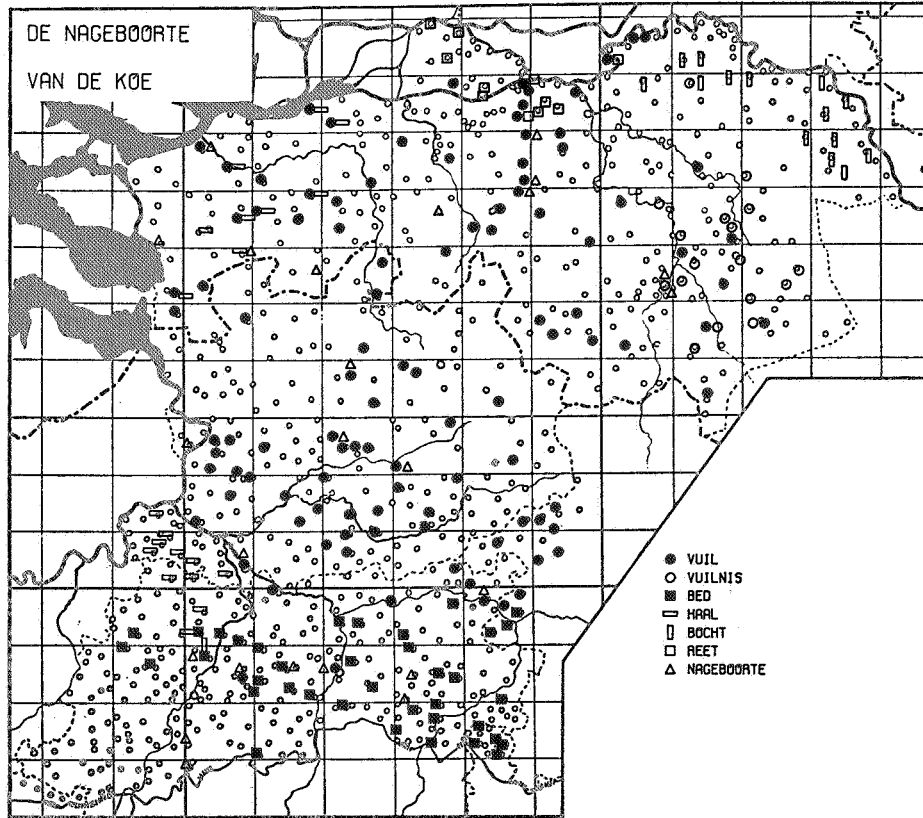
krècht pòeza, K 294, 341a; **pozen hebben**: de koe – **geweld doen**: *héé pòeza*, K 299; *hee paawəza*, K 302; *éé pòðən*, [K 322; de koe – *dōē gawilt*, K 287; *doe chawelt*, I 270; *dōē chawelt*, I 268a, 269; *dōē chawéljt*, O 162; *dōē chawélt*, I 275; *dūū chawélt*, O 72; *dūū chawélts*, O 275; *da chawelt*, I 271; *dáá chawélt*, P 28; **moeite doen**: de koe – *doe moejta*, K 256; **bestel maken**: de koe – *mōgt bəstél*, K 268; **stampen**: *stampəng*, K 304; **stompen**: de koe – *stōəmt*, P 125; **stoten**: de koe – *stōēt*, P 148; **duwen**: de koe – *dééft*, P 13; *dééjft*, P 60; **drukken**: de koe – het type *drukt* in: **druisen**: de koe – *drōest*, P 88; **krochen**: de koe – het type *krocht* in: O 169; **kampen**: *kaapən*, K 304; **[ōngarēut]**: *ōngarēut*, p 134; **[rēnasselen:]** *rēnasselen*, arbeiden van koe; Van de Biezen.

DE NAGEBOORTE VAN DE KOE (zie kaart)

Nachgeburts der Kuh – the afterbirth of a cow – le délivre d'une vache (N 3, 65; Go. 1b)

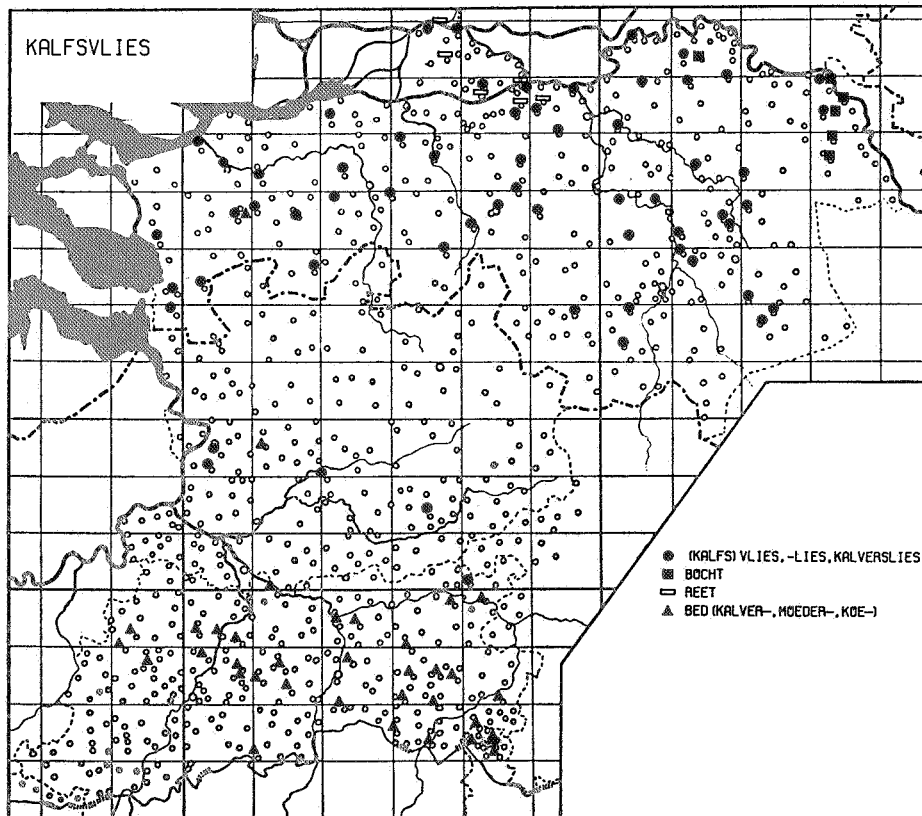
nageboorte: het type *nageboorte* in: K 231, P 77; *naagaboortə*, K 330; *naagabóortə*, K 183b; *naagaborta*, L 228, P 103; *naagabörtə*, P 60; *naagabört*, L 232; *naogaboortə*, I 79, K 151, 182; *naogabóort*, K 188; *naogaborta*, K 165a; *noogaborta*, P 88; *nòðgaborta*, P 41; *nòðgabörtə*, K 274; *nòðgabört*, K 264, P 63; *nòggabört*, K 166; *nòwagabörtə*, P 95; *noegaborta*, P 199; *nōēgabörtə*, P 125; *naorgabörtə*, K 247; *norgabört*, K 190a; **vuil**: *vuil*, I 102a, 118, K 124a, 128, 135, 136a, 137, 148, 151, 0153, 157, 160, 161, 163, 172, 174, 175a*, 176, 180, 183, 186, 188a, 193a, 231, 235, 236, 248, 256, 338, L 91b, 92, 93, 264; *[v]uil*, K 165a, 174, 177b, 178*, 217; *[v]ul*, L 261; *veul*, K 165, 184a, 194, L 199; *vèul*, K 143, 165, 183, 183b, 184a, 194, 216a, 218, 220, 314, 315, 316, 318, 357, 358, P 44, 45; *[v]èùl*, K 166, 183, 191, 201, 357; *vèul*, L 258; *vèùl*, K 177b; *veujl*, K 187; *vèùjəl*, K 307; *vōēl*, L 285; *vool*, K 307; *[v]ool*, K 291, P 88; *[v]òðl*, K 283, 330; *[v]òðl*, K 234, 273; *[v]òðl*, K 244, 341a; *vòl*, K 287; *vòl*, K 167; *vòðjl*, K 241; *[v]òðjl*, K 246; *vojl*, K 304, L 205, 241; *vójl*, K 125a; *vōjl*, K 165; *vòðəl*, K 250, 251, 309; *[v]òðəl*, K 283, 299; *vòəl*, K 276, 295, 353; *[v]òəl*, K 294, 338, P 14; *vòəl*, K 169, 184; *[v]òəl*, K 210; *[v]oowəl*, K 274, 355, P 41; *vòðwəl*, K 302; *[v]òðwəl*, K 267, 339; *vowəl*, K 351a; *[v]owəl*, K 264, 265, 268, 274; *[v]òwəl*, K 296, 340; *vowəl*, L 233; *vòwl*, P 25; *vwaol*, K 282; *vwal*, P 69;

1.1.1.2.

vówaal, K 310; *vaol*, L 180; *vèùl*, znw. vuil, nageboorte bij het vee, De Bont; *vuil*, nageboorte bij koeien, Corn.; *kalfsvuil*: *kalfsveul*, L 255, *groot vuil*: *groot vuil*, K 262; *gròèt vòèl*, K 329; *vuilnis*: het type *vuilnis* in: L 243; [*v*]uilmás, L 242; *vuilas*, L 235, 242, 262, 264; *vullas*, L 149, 244; *vuulàs*, L 238, 261; *vuinàs*, L 204, 204a; *vòlmàs*, L 200; *vòwlas*, L 200, 235; *vòllàs*, L 237; *vèùwlas*, L 203b; *vòllàs*, L 207; *vòwlnàs*, L 183; *voulàs*, L 200; *vòèlàs*, L 228; *vawlnàs*, L 200; *vòlàs*, znw., vullis, nageboorte bij het vee, De Bont; *vuiligheid*: *vòllachhajt*, L 207; *vaolachhejt*, L 144; *vollachhèt*, L 177c; *vowlachhajt*, L 180b; *bed*: *bet*, P 13, 37, 77, 82, 86, 92, 99, 136, 146, 148, 154, 165, 167, 169; *bét*, P 27, 28, 35a, 46, 47, 48, 60, 70, 81, 93, 100, 112, 144, 145, 163, 171; *bèddà*, P 69; *bèèt*, P 72; *bét*, nageboorte van de koe, hs. Schrevens; *bed*, nageboorte bij vee, Tuerlinckx; *bèrrà*, O 169; *bèrrà*, O 72, 162, P 4, 10, 134; *zuiver*: [*z*]uivàr, O 250; [*z*]òdàvàr, O 275; *zòvàr*, O 274; [*z*]awjvàr, P 199; *bocht*:

bocht, L 145, 188; *bócht*, L 99, 100, 149, 150, 153, 159, 159b, 160, 187a; *boocht*, L 184, 185, 186; *büücht*, P 60; *bogt*, nageboorte van het vee, v.W. 2; *bocht*, vuil bij kalveren van koeien, hs. L 212; *bócht*, afval, vuil van een kalfkoe, hs. Renders; *haal*: *aal*, I 102a, 269, P 2, 4; *ààl*, I 268a, 271, K 329; *aël*, I 270; *aol*, I 102a, 221, K 124a, 125a, 0153, 173b, 174, 175a*, 176, 188, 322; *òòl*, I 275, K 324; *aal*, nageboorte, Goossenaerts; *haal*, nageboorte bij een koebeest, Goossenaerts; *reet*: *reet*, K 100a, 102; *rèèt*, K 101, 133b, 145a, 146; *rèèjt*, K 143, 147; *reej*, L 92; *rièt*, K 133a, 135; *koereet*: *koojrièt*, K 241; *schoonmaaksel*: *schoemòksal*, K 247; [*schoksal*]: *schoksal*, K 178, 179a; [*scholksal*]: *scholksal*, K 158c; *verwerp*: *verwòrp*, bij landbouwers, nageboorte bij de dieren, Corn.; *verwerp*, bij landbouwers, nageboorte der koe, Corn. Vervl.; *verwòrp*, bij landbouwers, nageboorte der koe, Corn. Vervl..

KALFSVLIES (zie kaart)

Dünne Hülle um das Kalb, das Kalb umhüllende dünne Haut – calf pellicle – la pellicule de veau (N 3, 29)

kalfsvlies: het type *kalfsvlies* in: I 79, 102a, K 102, 133b, 137, 143, 146, 148, 0153, 161, 165, 174, 175a*, 177b, 183, 186, 248, L 99, 145, 149, 160, 199, 201, 207, 242, 255, 258; *kalfsvlies*, K 178*, 184a; *kaalsvlies*, L 150; *kallsvlies*, K 100a, 151, L 159; *kallsvlies*, K 355; *kalsvlies*, L 148; **kalfvlies:** het type *kalfvlies* in: K 128; *kalfvlies*, K 124a, 173b; **kalfslies:** het type *kalfslies* in: K 125a, 163, 165, 179a, 217, L 91b, 180, 180b, 200, 204, 204a, 233, 263, 264; *kalfslies*, K 296; *kaalvliēs*, K 309; *kalfsliejs*, L 235; *kallvliēs*, K 250; *klafslies*, K 186; *kalvslie.is*, znw. vr. *kalfslies*, het vlies waarin een kalf bij de geboorte zit. Dit werd vroeger veelal gedroogd en bewaard; een stukje ervan (*e kalfs leijske(n)*) wond men om de vinger wanneer deze bloedde; De Bont; **kalverslies:** *kalvsvliēs*,

L 203b; *kallvsvlies*, L 183; **kalfvlies:** het type *kalfvlies* in: L 177c; **netvlies:** het type *netvlies* in: L 235; *netvliēs*, K 216a; **vruchtvlies:** het type *vruchtvlies* in: K 194; *vruchtvlies*, K 184a; **snijvlies:** *snijvlies*, L 235; **vlies:** het type *vlies* in: K 157, 158c, 165, 167, 183b, 184a, 188a, 190a, 194; *vliēs*, I 118; *vliējs*, L 264; *[v]vlies*, K 183; *[v]vliēs*, I 102a; **lies:** het type *lies* in: L 200, 238; *lies*, K 220; *liēs*, L 285; **net:** het type *net* in: K 147, 169, 184, 185, 216a, 299, L 186, 200, 205, 207, 235, 237, 261; *nēt*, K 234, 276, 282, 283, L 159; *nēt*, L 188; **kalfsnet:** het type *kalfsnet* in: K 172, 218; **bocht:** het type *bocht* in: L 160; *bócht*, L 100, 159b; *bòcht*, L 159; *boocht*, L 187a; *boogt*, L 185; **nageboorte:** het type *nageboorte* in: K 161, L 185, 242; *naogaborta*, K 187; *nòdgaburt*, K 231; **koebed:** *koējbet*, K 256; *kòējbēt*, P 86; **kalverbed:** *kàlvarbédde*, P 134; **moederbed:** *moēderbet*, K 174; **bed:** het type *bed* in: P 77, 99, 136, 146, 148, 165, 167; *bet*, P 10, 13, 41, 103, 154; *bēt*, P 14, 27, 28, 35a, 41, 60, 63, 81, 95, 100, 112, 163, 171; *béēt*, P 72, 93; *bédde*, P 69; *berra*,

1.1.1.2.

O 169; *bérra*, O 72, 162, P 4; *bed*, Bij landb.: het vlies, dat bij merriën en koeien na het veulenen of kalven afkomt; Corn. Vervl.; **vuiligheid**: *vaolaghèjt*, L 144; *vollaghèt*, L 144; **vullis**: *vullas*, L 149; *vuilas*, L 235, 242; *vowlas*, L 200, 228; *vöwlas*, L 235; *vaolas*, K 187; *vaalas*, L 205; *vawlas*, L 200; **vuil**: het type *vuil* in: K 136a, 137, 160, 161, 180, 182, 183, 235, 338, L 93; *[v]uül*, K 165a; *veul*, K 231; *vèül*, K 143, 318; *[v]èül*, K 201, 357; *vèùjal*, K 307; *[v]ul*, K 210; *vojl*, K 304; *vööl*, K 341a; *vöäl*, K 184; *[v]ööl*, K 273; *[v]öðäl*, K 251, 283, 294; *vowäl*, P 25; *[v]oowäl*, K 274; *vöðwäl*, K 267; *[v]öðwäl*, K 339; **haal**: *aal*, I 269; *aol*, K 177b; *ööl*, I 324; **draagzak**: *draogzak*, L 261; **helm**: het type *helm* in: K 151; *hellom*, K 125a; **kalfzak**: *kalfsak*, O 275; **reet**: het type *reet* in: K 100a, 101; *rèët*, K 145a; *riët*, K 133a, 135; *rjèët*, K 136a; **velletje**: *vellèka*, K 178; **zak**: het type *zak* in: P 10, 134; *zàk*, P 35a; **waterblaas**: *wöðterblöds*, K 244; *wöëtterblöes*, P 134; **krawei**: *krawéé*, K 274; **zuiver**: *zöovær*, O 274; *sawjvør*, P 199.

HET KLEVERIGE SLIJM BIJ DE NAGEBOORTE, GEZEGD VAN DE KOE

Klebriger Schleim bei der Nachgeburt, von der Kuh – sticky mucus going with afterbirth, said of the cow – sécrétion après le vêlement (N 3, 66)
sljijm: *sljijm*, I 102a, K 133a, 136a, 137, 148, 151, 0153, 158c, 180, 182, 188a, 194, 248, L 180b, 200, 235, 255, P 37, 77, 165, 167; *sljijam*, K 187; *sljijman*, K 236; *sliem*, L 159, 160, 184, 187a, 188, 244, 285; *slim*, L 261; *sléém*, I 102a, 216a, K 201, 274, 318, P 95, 112, 163; *slèém*, K 183b, 194, 220, 299, P 81; *slèm*, P 148; *slééjma*, P 134; *sléjäm*, P 93; *sléjm*, K 355, L 207; *slaam*, K 251, 309, 339; *slààm*, K 283; *slààam*, K 246, O 275; *slaaama*, I 275, P 134; *slaam*, P 13, 14; *slààw*, P 144; *slöðäm*, P 4; *slöäm*, I 269; *slöjm*, P 60; *slöwm*, P 28; *slwéémə*, P 10; *slum*, *slijm*, hs Schrevens; **sljijmblaas**: *sléémblöds*, P 199; *sléémblowas*, K 357; *slaamblaas*, K 338; *slààmblöds*, K 341a; *slàäjəmblààs*, O 72; *slöombloos*, P 86; **sljijmzak**: *slaem-zàk*, O 274; **sliert**: *sliert*, K 177b; **slinger**: de volgende opgave is meervoud – *slingars*, K 247; **sluier**: *slöjör*, K 175a*; **sluur**, K 157; **nageboorte**: het type *nageboorte* in: K 231; *naogaboorta*, I 79; **het vuil van de nageboorte**: *[v]ööl vant*

nöðgəburt, K 244; **vuil**: *vuil*, I 118, K 160, 186, 190a, 231, L 100, 238, P 82; *[v]uül*, K 165a; *vuüjl*, K 165; *vuul*, L 159; *vöél*, K 324; *[v]èül*, P 100; *vöëjal*, P 72; *vaol*, P 28; *[v]aol*, P 27; *[v]öðäl*, P 81; *vöäl*, K 276; *[v]öäl*, K 333b; *[v]öwäl*, K 296; *vöðwäl*, K 302; *[v]öðwäl*, K 267; *vaajl*, O 162; *[v]aawl*, P 171; *vwäl*, P 69; **vuiligheid**: het type *vuiligheid* in: P 72; *vullachhèt*, K 318; *[v]ullächét*, K 234; *vaolächhejt*, L 144; *völlächhajt*, L 237; **kleinvuil**: *kljijnvuil*, K 256; *kljijnvuil*, K 174; *klaavoowäl*, P 41; *klaavöäl*, K 294; *klaamvöwäl*, K 340; *klavvöl*, P 25; *klaavaajäl*, P 35a; **knoei**: *knoej*, L 159; **zuivering**: *zaovëring*, P 27; **vlies**: het type *vlies* in: K 167; **waterblaas**: *wöðterblöds*, K 273; **boecht**: *boocht*, L 185; **bed**: *bet*, P 154; *bét*, P 81; **lichter**: *lèchtær*, L 159b; de volgende opgave is meervoud – *lèchtærs*, L 184.

AFSCHIEDING GEVEN NA HET KALVEN, GEZEGD VAN DE KOE

Schleim absondern nach dem Kalben, von der Kuh – to secrete after calving, said of the cow – muscosité qui accompagne l'arrière-faix au vêlement (N 3, 67)

vuilen: *vuilen*, I 79, K 0153; *veula*, K 165; *vèülän*, K 184a; *vèüls*, K 143; *vöwla*, L 235; de koe – *vuilt*, K 101, 102, 124a, 137, 148, 151, 161, 163, 172, 175a*, 176, 178*, 179a, 184a, 186, 188a, 194, L 92, 99, 100, 145, 153, 204, 204a, 238, 264; *vüilt*, K 184; *vujlt*, K 188; *vult*, P 28; *vult*, L 261; *vuult*, L 159; *völt*, K 218; *vöjlt*, L 232; *vouwlt*, L 233; *vouwlt*, L 200; *vöjlt*, P 72; *vooält*, K 299; *vèült*, K 147; *vèült*, K 177b; *velt*, K 310; *vaawlt*, L 200; **afvuilen**: het type *afvuilen* in: L 91b; **vuiliken**: de koe – *vuilèkt*, K 190a; *vullèkt*, K 158c, 201; **navuilen**: het type *navuilen* in: K 137, 160, L 244; *naovvüilän*, K 176, 177b, 180, L 144, 235; *naovvüils*, K 135, 145a, L 199, 235; *naovvüülän*, L 160; *naovvüula*, L 185; *naovvèülän*, K 183b; *naovvèüls*, I 102a; *növèülän*, K 185; *növèüls*, K 183, 194; *noovöjla*, L 241; *naovöjla*, K 125a; de koe – *vuilt nao*, K 182, L 228, 235; *vuilt noo*, L 150; *vuijlt no*, K 165; *naavuilt*, K 133b; *naovvüilt*, K 133a, 143; *vuult nao*, L 188; *vèült nao*, K 183b; *növeult*, K 183; *völt nao*, K 216a; **nabrassen**: de koe – *braast nao*, L 285; **narijzen**: *nöoreezə*, L 235; *nöð-reezə*, L 235; **rijzen**: de koe – *riest*, L 285; *rèèst*, L 258; **nawerken**: *naowerken*, K

136a, 146; **witvuilen**: *witvuilan*, K 178; *witvuila*, L 264; *witvuulan*, L 160; *witveulan*, K 184a, 194; *witvèula*, K 166; de koe – *witvuilt*, K 125a, 183; *witvèült*, L 144; *witvult*, K 169; *witvölt*, K 165; **kuisen**: de koe – *kust*, I 221; *kosjt*, P 199; *köösjt*, P 134; **afkalven**: *afkalvan*, K 167; *afkallava*, L 200; **het vuil komt eraf**: *et fool kómt er áf*, K 330; **afzuiveren**: de koe – *zuivært áf*, I 270; **zuiveren**: de koe – *zèuwært*, K 191; *zòdvaart*, K 322; *zòdvaart*, P 70; *zòdvaart*, K 241; *zoowævert*, K 264, 268, 274; *zààvært*, P 148; **verzuiveren**: de koe – *varzoowævert*, K 274; **vuil verliezen**: de koe – *værlieft vuil*, P 2; *værlieft vool*, K 291; *værléést vøel*, P 88; **het bed is opgebleven**: *bét és upchøblajva*, P 145; **vuil afkomen**: *vòól áfkooma*, K 274; *vøjl dáfkøjma*, K 295; **er komt nog vuil af**: *er kómt nóch vaaal áf*, K 307; **in het vuil blijven staan**: de koe – het type *blijft in het vuil staan* in: K 176; **vocht verliezen**: [*v*]òcht *værlééjza*, P 125; de volgende opgaven zijn zelfstandige naamwoorden – **kleinvuil**: *klèènvówal*, K 274; *klèènvówal*, K 264; **kleinvuiligheid**: *klèènvølachhèt*, K 274.

DE AFSCHIEDING NA HET KALVEN

Absonderung nach dem Kalben – the secretion after calving – la sécrétion après le vêlage
(N 3, 65; N 3, 66; N 3, 67)
kortvuil: *kortvuil*, L 93; *kortfuil*, K 174; *kortvèül*, K 147, 184a; **witvuil**: *witful*, L 261; *witvawl*, L 200; **nabocht**: *nò-bócht*, L 149; *naobócht*, L 149; **vuilnis**: *vøllus*, L 237; **navuil**: *navuil*, K 158c, 184a, 194; *naovuil*, K 146, 165a, 178, 179a, L 92; *nòvuil*, K 183; *nòovuil*, L 92; *naovul*, K 176; *nòvèül*, K 165, 185; **navuilnis**: *naovuilnis*, L 235; **kleinbloedvuil**: *klèjnbloetvuil*, K 151.

KOE DIE PAS GEKALFD HEEFT

[In sommige opgaven zijn „vers” en „vaars” moeilijk te onderscheiden.]
(N 3, 11; DC 4, 16; znd 20, 16)
vers: het type *vers* in: K 102, 127a, 129a, 133a, 164a, 174, 183, 195, 213, 294, 310, L 110; *vèrs*, K 358; *vèrs*, I 79, K 161b, 183, L 145, 149, 285; *vors*, K 100a, 124a, 138, 142, 148, 156, 158, 160, 163, 164a, 165, 170, 171a, 172, 175, 183, 185, 190b, 197, 199a, 214, 216a, 218, 246, L 94, 99, 101, 104, 145, 146, 147, 149, 150, 152,

153, 154, 156, 157, 158, 160, 162, 178, 178a, 179, 180, 180a, 180b, 180*, 181, 182, 183, 184, 185, 187a, 190, 200, 201, 202, 203, 203a, 208, 208a, 236, 237, 243, 244, 255, 258, 259, 261, 262, 263a, 264, 264a, 280; *vòrs*, L 146; *vòrs*, L 186, 187, 199, 260, 280; *vurs*, I 79, L 200; *ves*, K 256, 287, 307; *vés*, I 271, K 339, 350; *vès*, P 126; *vos*, K 174; *vòs*, K 157a, 175, 176; *vøs*, K 190b; *vas*, K 209; *vàs*, K 301; *vèes*, P 132; *fors*, K 109; uit de toelichtingen bij de antwoorden blijkt dat de volgende opgaven „vers” betekenen: *veejas*, P 96a; *vjès*, K 316; *vjèès*, K 274; *vòrs*, bnv. en bijw. *vors*, *vers*; mnl. 'n *vorse koe*^w een koe die pas gekalfd heeft, De Bont; *vòrs*, pas gekalfd hebbend en veel melk gevend, Elemans 164; *vers*, attributief bij koei. *Een verse koei*: een koe die pas gekalfd heeft, Goossenaerts; **verse koe**: het type *verse koe* in: K 235, 300; *versø koej*, K 124a, 151, 161, 177b, 235, 248, O 169, P 77, 148; *versø køej*, K 330; *versø køej*, K 251, 276; *versø koj*, P 28; *versø køj*, K 295; *versø kuj*, K 210; *vorsø koe*, K 102, 149, 151, 172, 176, 183b, 184a, 194, L 91, 93, 100, 144, 148, 150, 160, 180, 184, 185, 186, 204, 204a, 205, 207, 207b, 244, 262; *vorsø køe*, L 147; *vorsø køe*, L 285; *vorsø køe*, L 285; *vorsø koej*, I 78, 79, 102a, K 110, 128, 133a, 133b, 135, 136a, 137, 143, 146, 147, 148, 0153, 160, 161, 161a, 161b, 163, 164, 165, 165a, 166, 167, 168, 169, 174, 176, 177b, 178, 179, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 194, 216a, 217, 218, L 92, 159, 160, 187a, 188, 201, 235, 237, 238, 255, 261, 263; *vorsø koej*, L 91b; *vorsø koej*, K 140, 165, 166, 181, 183, 184a, L 159b; *vorsø koew*, K 220, L 144, 145, 149, 153, 180, 200, 201 203b, 204a, 205, 206, 207, 208, 226, 233, 235, 240, 241, 242, 243, 258, 263, 264; *vorsø koew*, L 149; *vorsø koow*, L 243; *vorsø kuuw*, L 200; *vorsø kow*, L 180b, 244; *vorsø ków*, L 150, 207; *vorsø ków*, L 183; *vorsø kou*, L 232; *vorsø kòe*, L 177c; *vòrsø koej*, K 145a; *vòrsø koej*, I 78a; *vàrsø køej*, K 246; *varsø kuj*, K 274; *vàrsø kuj*, K 193a; *vursø koej*, I 79, 102a, 118; *vaorsø koe*, K 127a; *vèursø koej*, K 190a; *vèursø koej*, K 174; *vessø koej*, K 269, P 37, 68, 82, 165; *vessø køej*, P 4; *vessø køej*, P 86, 127; *vessø koej*, O 250, P 2; *vèssø koej*, K 264, 268; *vèssø køej*, K 273, 282, P 13, 35a; *vèssø køej*, I 221, 268a, 269, 271, K 322, 355, 356, O 72, P 25, 27, 28, 60, 134, 148; *vèssø koej*, I 270, K 255, 310, P 169; *vèssø køej*, P 32, 88, 144; *vèssø køej*, I 275, K 332; *vèssø kùùj*, K 283; *vèssø kùùj*, K 234, 273, 309; *vessø keuj*, K 304; *vessø kèùj*,

1.1.1.2.

K 256, 302; *véssa kuj*, K 267, 296; *véssa kooj*, P 70, 125; *véssa koj*, K 241; *véssa kój*, K 294; *véssa hòj*, K 339, 340; *véssa koj*, K 338, 341a; *véssa hòà*, P 63; *vescha koej*, P 132; *vescha koj*, P 199; *vossa koe*, K 179; *vossa koej*, K 125a, 127, 157, 158c, 160, 175a*, 176, 177, 177b, 178*, 179b, 180; *vossa hòej*, K 128a; *vóssa koej*, I 57; *vassa koej*, P 103; *vassa hòej*, P 154; *vassa hòj*, P 95; *vàssa kùuj*, K 247; *vussa koej*, K 173b; *vejsa koe*, P 103; *vijša koej*, I 266, O 67; *vejsa koj*, P 10; *vijša kuj*, K 296; *véjsa hòj*, P 72; *véša hòej*, K 283, P 134; *véša kooj*, P 93; *vèùsa koej*, K 190a; *vjéèza hòej*, K 329, O 251; *vósja hòej*, K 318; *vorscha koe*, koe, vlak na het kalveren, hs Kapteijns, L 177; **verse**: *vérsa*, K 201; *vorsa*, K 100a, 133b, 135, 194, 357; *vòrsa*, K 182a, 183; *vòrsa*, K 188a; *vessa*, K 263, 301, 357, P 41; *véssa*, K 330; *vóssa*, K 180; **versgekalfd**: het type *versgekalfd* in: P 167; **versgekalfde koe**: *ves gækalfda koej*, P 132, 171; *vés gækalfda hòej*, K 351a; *véschækallòjda hòej*, K 356; *véschækállavda koej*, K 264; *véschækállavda hòj*, P 28; *vésgækallòvda hòej*, P 41; *vos gækalfda koej*, K 153; *vaschækàlvda hòej*, P 163; **versgekalfde**: het type *versgekalfde* in: K 262; *mvasgækàlvda*, P 95; **verse gekalfde koe**: *versò gækallòvda hòej*, K 250; *véssagækallòvda hòej*, P 171; **verse gekalfde**: *véssa gækallòvda*, P 112; **verskalvige koe**: het type *verskalvige koe* in: O 274, 275; *veskalvaga koej*, P 96a; **verskalvende koe**: *ves halvònda koej*, P 132; **verskalvende**: *veskalvònda*, P 136; **kalkkoe**: *kàlfkòè*, O 274; *kàlfkòej*, K 191; *kàlfkoew*, L 241; *kallòfkoej*, I 102a, L 159; **verse vaars**: *vorsa vèèrs*, K 184; *varsavèèrs*, K 244; *varsò vjéès*, K 274; *véssa vjéès*, K 324; *vejsa vjejs*, P 10; **vaars**: uit de toelichtingen bij de antwoorden blijkt dat de volgende opgaven „vaars” betekenen: *vèèrs*, K 244; *vjeers*, K 291; *vjees*, K 291, 307; in de volgende opgaven moet eveneens „vaars” bedoeld zijn: *vaars*, K 147, 160, L 263; *vaars*, K 150; *veers*, K 184, L 279, 285; *vèèrs*, K 141, 187; *vèèrs*, K 129, 131, 136a, 160, 172, 183, 184a, L 93, 97, 99; *voaèrs*, L 201; *vèèrs*, K 137; *vjéès*, K 276, 330, O 286; *vjèès*, O 69; *vjijs*, K 305; *vjès*, K 262, P 94; *vijàs*, K 235, 311; *veejes*, P 41; *vèjas*, P 145; *vojs*, K 318; *vojàs*, K 240; **vaarskoe**: *véskoj*, K 241; **gekalfde vaars**: *gækalfda vèès*, K 198; *gækallòvda vjès*, K 265; **afgekalfde vaars**: *afgækalfda vers*, L 144a; **verse maal**: *vorsò maol*, L 208; *vors maol*, L 237; *vorsò mòal*, L 207, 242; *vorsò mowl*, L 205, 206, 207b; **maal**: *maol*, L 209a; *mòal*, L 226, 261; **vers**

beest: *vòrs best*, K 106; *véssa bìèst*, P 81; *véssa bìest*, K 299, P 14; *véssa bìèst*, O 72; **schot**: het type *schot* in: K 125a; *schòt*, K 287.

EERSTE MELK VAN PASGE-KALFDE KOE

Erste Milch der Kuh nach dem Kalben – first milk of cow just calved – premier lait d'une vache nouvellement vèlé (znd 32, 100; DC 7, 18; sgv; Goossens, 1b) **bìest**: *bìest*: I 78, 78a, 79, 118, K 100, 102, 109, 110a, 124a, 125a, 129a, 131, 133a, 133c, 133d, 137, 141, 143, 145a, 147, 148, 148a, 149, 150, 151, 153, 157, 158b, 160, 161, 161a, 162a, 163c, 164a, 168, 169, 171, 172, 173, 173a, 177, 179, 180, 182, 182a, 183, 183b, 185, 187a, 190, 194, 195, 197, 197a, 202, 203, 210, 215, 216, 216a, 218, 219, 232, 235, 272, 275, 315, 318, L 91, 93, 94, 97, 99, 100, 102, 103, 104, 110, 112, 144, 144a, 145, 145a, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 159b, 160, 161, 162, 177, 178, 178a, 179, 180, 180a, 180b, 182, 184, 185, 186, 187, 190, 199, 200, 201, 202, 203, 203b, 205, 206, 207, 208, 208a, 226, 229, 233, 236, 237, 240, 242, 244, 255, 256, 257, 259, 260, 261, 262, 263, 263a, 264, 280, 281, 283, 283a, 285, P 94; *bìèst*, K 100a, 101a, 107a, 128a, 132, 133a, 137, 175, 188a, 195a, 196, 204, 205, 206, 207, 209, 210, 212, 213, 224, 226, 230, 231, 233, 236, 237, 240, 255, 265, 269, 272, 273, 282, 284, 286, 287, 296, 301, 307, 312, 315, 318, 330, 339, 346, 347, 349, 352, 354, L 109, 144, 153, 189, 241, 244, 255, 279, 283, P 3, 25, 41; *bìèst*, K 173a; *bìeest*, K 239; *beest*, O 286; *bijst*, K 196; *bìst*, K 208, 225, 237, 238, 240, 267, 269, 306, 309, 312; *bies*, L 190, 212, P 25; *bìès*, K 307, 357; *bis*, K 237, 241, 353; **bienst**: *bìènst*, K 237; **bit**: *bìèt*, K 339, 341, P 24; *bit*, K 330; **biestmelk**: *bìestmelk*, K 157, 213, 238, 267, O 68; *bìèstmèlk*, K 265, 267, 295, 301, 312, 330, I 275; *bìèstmèllak*, O 69; *bìèstmùlk*, P 32; *bìèstmèlk*, O 68; *bèstmèlk*, K 293; **biestemelk**: *bìestàmèlk*, K 307; *bìèstàmèlk*, K 210, O 238; *bìèstàmèllak*, K 209, 237; **biesmelk**: *bìesmelk*, O 157, 162, 241; *bìèsmèlk*, I 275, O 67, 68, 153, 155, 156, 158, 162; *bìèsmèlk*, O 70, 157, 238, 242; *bìèsmèllak*, I 275, O 68, 162; *bìèsmèllak*, K 358, P 45, 46, 47; *bìèsmùlk*, O 157, 162; *bìsmèllak*, P 44; *bìèsmèllak*, O 69, 70, P 48; *bìèsmèllak*, P 107; *beesmelk*, P 139; **biezemelk**: *bìezàmèlk*, O 239, 241, 274, 275; *bìèzàmèlk*, O 274a; *beezàmèlk*, P 198; **biestromme**:

biestrómme, L 209a, 262, 262; **bietmelk**: *biëtmelk*, K 336, O 165, P 17, 60, 63; *biëtmélk*, P 2; *biëtmèllak*, P 3; **bikmelk**: *bikmélk*, O 70; **beddemelk**: *beddamelk*, P 136; *bèddamelk*, P 72; *bèddamélk*, P 80, 131; *bèddamèllak*, P 80, 129; **berremelk**: *bèrramelk*, P 66; *bèrramèllak*, P 13; **bedmelk**: *betmelk*, P 41, 105, 150, 157; *betmèllak*, P 111; *bétmélk*, O 73; **bedjesmelk**: *beddakasmélk*, P 160; **beginmelk**: *bəginmelk*, K 286; **blismelk**: *bliësmelk*, O 68; **fluitjesmelk**: *fluitjasmelk*, K 189; **kalfsmelk**: *kålsmelk*, K 203; *køëlfsmelk*, O 287; **kalfjesmelk**: *kålfkasmelk*, K 206, P 126; **kalvermelk**: *kålvərmelk*, O 244; *kålvərmélk*, O 287; **karremelk**: *kårrəməlk*, P 10; **muttekensmelk**: *meuttakasmelk*, O 238, 243; *muttakasmelk*, O 289; *muttakasmelk*, O 239, 275; **mettekensmelk**: *metkasmelk*, P 133; **muilmelk**: de volgende is met lidwoord: *deeste moelmelk*, O 243; **spenenmelk**: *spijnamelk*, K 330; **loer**: *lōer*, K 291; **mat**: [het] *måt*, K 341; de volgende zijn meervoud: *måtta*, O 289; *måtta*, O 277; **houlst**: *houlst*, P 143a; **aftreksel**: *åftréksəl*, P 23; **zog**: *zóg*, O 68; **zever**: *zōvər*, O 157; **dikke melk**: *dikkə melk*, O 239; **eerste melk**: *ieastə melk*, P 94; de volgende is met lidwoord: *atiestə melk*, O 274a, P 86; **verse melk**: *vessə melk*, P 94; *væssə melk*, K 247; **vette melk**: [de] *vetta melk*, K 201; **zure melk**: *zōerə melk*, P 128.

-1.1.1.7. Ziekten

ZIEK ZIJN

Krank sein – te be ill – être malade
het flink onder de leden hebben: de koe – *heet flink ondər də leej*, K 178; **tegen het mest liggen**: de koe – *licht teegan at mès*, hs Vissers L 180; *teegan at mies dōn lēggə*, ziek zijn (eigenlijk van de koeien), maar de boer ligt ook „tegen het mest aan” als hij ziek is, AG, K 157; **droezen**: de koe – *drōést*, een koe die ziek aan de krib staat en niet eet en staat te dromen met gekromde rug, P 148; **kwelen**: *kwéélə*, kwijnen, achteruitgaan in gezondheid, L 235; *zə kwéél*, ze gaat achteruit, is ziek, L 235.

ABORTUS, VERWERPEN

Abort, verwerpen – abortion, to abort – avortement, avorter
 [Het uitdrijven van de vrucht voordat de normale draagtijd is verstreken en het jonge dier zijn volkomen ontwikkeling

heeft bereikt. Slechts een gering deel van de hier verzamelde woorden bestaat uit substantieven, het merendeel wordt gevormd door werkwoorden en woordgroepen.]
 (N 3, 55; DC 48A, 9)

misval: het type *misval* in: K 276; *misfål*, K 247, 276; *miësfål*, K 339; de koe heeft een – *miësfål*, I 221; *miësfål*, K 357, P 125; **misworp**: *miswərp*, L 201; de koe heeft een – *miëswərrəp*, P 88; **miskalf**: de koe heeft een – het type *miskalf* in: K 177b; **verwering**: *vərwōrpəng*, K 304; **verscot**: de koe krijgt het – [v]ərschot, P 154; **misbaksel**: *misbåksəl*, P 134; **abortus**: het type *abortus* in: K 143, 188; **verwerpen**: het type *verwerpen* in: K 151, 164a, 171a, 188a, 195, 206, 208, 218a, 241, 280, L 144, 262; *vərwərpə*, L 263; *vərwərpə*, L 159; *vərwərpə*, K 166; *vərwəerpə*, K 269; *vərwərrəpən*, L 285; *vərwèèrpə*, L 208a; *vərwèèerpə*, K 210; *vərwèèerpə*, L 281, 281*; *vərwijrpə*, K 268; *vərwarpə*, P 134; *vərwōrpə*, L 185, 200; *vərwōrpən*, K 165a, L 148; [v]ərwōrrəpə, K 265, 268; *vərwurpə*, K 267; *vərwəurpən*, P 77; *vərworpən*, K 236, L 205, P 22; de koe – het type *verwerpt* in: K 148, L 92, 159, 160, 180, 184, 201, 204, 204a, 207, 241, 244, P 82, 86; *vərwərpət*, K 338; *vərwərpət*, L 159b, P 81; *vərwərpət*, K 165, 251, 322, P 28; *vərwərrəpət*, P 27, 88; *vərwərpət*, K 165, 169, 172, 183b, 184a, 185, 187, 190a, 194, 217, 256, L 93, 144, 149, 155, 160, 184, 186, 187a, 188, 199, 203b, 232, 235, 242, 255, 258, 263, 264, 285; *vərwərrəpət*, K 246; *vərwəerpət*, L 233, 261; *vərwarpət*, K 231; *vərwəerpət*, I 102a, K 250; *vərwèèrpət*, K 216a; *vərwèèrpət*, K 218, 220, L 99, 145, 149, 177c, 200; *vərwèèrpət*, L 153, 183; *vərwèèrpət*, L 200; *vərwōrpət*, K 273, 274, 307, L 91b, 144, 159, 185; *vərwōrrəpət*, K 264, 302; *vərwurpət*, K 295, 310, P 63, 69; *vərwəurpət*, P 13, 70; *vərworpət*, K 241; de koe heeft – *vərworpə*, L 228; [v]ərworpə, K 241; *vərwōrpə*, P 72; [v]ərwōrrəpə, K 268, P 28; *vəwoorpə*, L 180; *vərwōrpə*, K 186, L 180b, 200, 207, 238, 264; *vərwōrpən*, K 167, L 285; *vərwōrrəpə*, L 237; *vərwurpə*, L 242, P 10; *vərwurpən*, L 205; de koe is – *vərwōrrəpə*, L 159; zonder fonetische documentatie van het lijdend voorwerp [kalf] *vərwərpən*, K 137; [kalf] *vərwurpə*, K 276; de koe – *vərwōrrəpət* [het kalf], K 307; de koe heeft – [het/haar kalf] [v]ərwōrrəpə, P 145; [het/haar kalf] *vərwōrrəpə*, K 274; *verwerpen*, Een misval krijgen; wordt gezegd b.v. van koeien: „die bonte koe hi pas verwurpen”; hs

1.1.1.2.

Viissers L 180; *verwerpen*, *verwörpen*, bij landb.; Vóór den tijd jongen werpen. Corn. Vervl.; *verwèrpe*, of *et kalf wèchchòjje*: aborteren (van een koe), Elemans 163; *varwä.rəpə(n)*, st. w.w. tr. (met verzwegen object); *verwerpen* (van koeien gezegd, die na enige tijd gestierd te zijn de vrucht afwerpen), De Bont; *vřwèrpə*, het jong voor de tijd werpen, hs Mischgofsky L 95; *verwörpe*, bij een misgeboorte zegt men: het beest heeft -; hs. Kapteijns L 177; *verwörpen*, as 't kalf afkumt; Van Gerwen L 243; **afwerpen**: de koe heeft het kalf - *ətchəwörrəpə*, P 14; **verschieten**: het type *verschieten* in: K 177b, O 153, 160a, P 4a, 161; *varschietə*, K 184a, P 146, 163; *varscheetə*, K 274; *varschietə*, P 4; *varschietə*, P 100; de koe - *varschiet*, K 157, 351a, O 67; *varschiet*, K 355, O 72, P 41, 60, 93, 144, 163, 167, 169; *varschiet*, O 162; *varskietj*, O 250; *varsjiet*, P 95; *varschiet*, K 302; de koe is - het type *is verschoten* in: O 67, 169, P 93, 99, 103, 165; [*v*]arschoota, P 35a, 41; *varchoota*, K 318; [*v*]arschòwta, P 112, 171; *varschawta*, P 148; *varschöttən*, O 274a; *varskoetən*, O 274; *varsköetn*, O 275; de koe heeft - *varschawta*, P 199; het kalf - het type *verschiet* in: K 125a; het kalf is - *varchoota*, K 143; zonder fonetische documentatie van het lijdend voorwerp: het type *het kalf verschieten* in: K 153, 164a, 180, 188; [*het kalf*] *varschietə*, K 151, 166; de koe - *varschiet* [*het kalf*], I 79, K 133b, 137, 143, 174, 175a*, 178, 178*, 184a, 194; *varschiet* [*het kalf*], K 250; *varschijt* [*het kalf*], K 235; *varschiet* [*het kalf*], K 201, 282, 283, 291, 299; de koe laat - [*het kalf*] *varschietə*, K 179; de koe heeft - [*haar/het kalf*] *varchoota*, K 136a, 146, 173b; [*haar/het kalf*] *varschòdətən*, K 0153; [*haar/het kalf*] *varchoowta*, K 183; [*haar/het kalf*] *varscheetə*, K 264, 265; [*haar/het kalf*] [*v*]arscheetə, K 341a; [*het*] [*v*]arschéjta, K 333b; *verschieten*, in toepassing op een koe(beest) met *kalf* als object; ontijdig verwerpen; Goossenaerts; *verschieten*, Eene doode vrucht afwerpen, (gezegd van dieren); Tuerlinckx; *verschieten*, Bij landb. Vóór den tijd afwerpen. Corn. Vervl. A.; **vergooien**: het type *vergooien* in: K 100, 188a; de koe - *vergoojt*, K 183; *vergòejt*, K 161; *vergujt*, K 274; de koe heeft - *vergòejt*, K 101; zonder fonetische documentatie van het lijdend voorwerp; [*het kalf*] *vergoojən*, K 137; [*het kalf*] *vergòdijən*, K 135, 145a; [*het kalf*] *vergòe'an*, K 261; de koe - *vergoojt* [*het kalf*], K 163; *vergòejt* [*het kalf*], K 133a; *vergòjjət* [*het kalf*], K 176;

vergwòjt [*het kalf*], K 125a; *vergwòdjt* [*het kalf*], K 188a; de koe heeft - [*haar/het kalf*] *vergoojt*, I 118, K 100a, 124a; [*haar/het kalf*] *vergòjt*, K 147; **weggooien**: het type *weggooien* in: K 177b; de koe - *goojt wech*, K 179a; zonder fonetische documentatie van het lijdend voorwerp; het type *het kalf weggooien* in: K 137, 188; [*het kalf*] *weechòejə*, K 191; de koe - *goojt* [*het kalf*] *wech*, K 160, 182, 186; *goojt* [*het kalf*] *wèch*, K 183; *goowjt* [*het kalf*] *wech*, K 184a; *goojət* [*het kalf*] *wech*, K 165; *gojt* [*het kalf*] *wech*, K 161; *gòjt* [*het kalf*] *wèch*, K 102; *gòjt* [*het kalf*] *wèch*, K 194; *gòjjət* [*het kalf*] *wech*, K 175a*, 188; *gwoojt* [*het kalf*] *wech*, I 102a; de koe heeft - [*het kalf*] *wechagoojt*, K 125a; [*het kalf*] *wechagwoojt*, K 158c; *wèchchòjje*, Een pas ontvangen kalf weer kwijtraken (boerengeloof); Elemans 162; **wegsmijten**: zonder fonetische documentatie van het lijdend voorwerp; de koe - *smijt* [*het kalf*] *wech*, L 241; **afsmijten**: zonder fonetische documentatie van het lijdend voorwerp; de koe - *smit* [*haar kalf*] *af*, P 154; **miskalven**: de koe - *miskalft*, K 241, P 2, 69, 146; *mieskalft*, K 267, 329, 340; *mieskalləft*, K 294; de koe heeft - *miskalft*, K 184; *mieskalləft*, K 330; **afkomen**: het kalf / de mutten - het type *komt af* in: I 275, K 299; *kumt af*, P 10; het kalf is - het type *afgekomen* in: K 174, 262; *afgakooma*, K 248; *afchəkooma*, K 244, 333b; *afchəkomma*, I 269, K 247; *afgəkomma*, K 287; *afchəkowma*, K 283; *afgəkumma*, P 25; het kalf is er - *afchəkooma*, K 265; het kalf is te vroeg - *afgekomen*, K 176; *afkomen*, afgaan, bij landb., gezegd van koeien: vóór den bepaalden tijd kalven; men zegt: „As de koeien verschieten, kunnen ze 't kalf afkomen”; Corn. Vervl. A.; *afkomen*, er afkomen: 1. Van kalf of veulen: verworpen worden, Goossenaerts; **laten afkomen**: zonder fonetische documentatie van het lijdend voorwerp; [*het kalf*] *là'ə afkooma*, K 313; de koe - *laat* [*het kalf*] *afkooma*, K 296; **te vroeg kalven**: de koe heeft - het type *te vroeg gekalvd* in: K 208; **afvallen**: de koe - *vald af*, K 324; **verlopen**: de koe - *verlòdpt*, I 79; *verlòpt*, L 233; de koe is - *verloopə*, L 180b; *verlòepə*, L 100; [*v*]erlòewəpə, K 268; **aflopen**: het kalf is - *afgəlòepə*, K 287; **opbreken**: het type *opbreken* in: K 188; de koe - *brikt op*, K 176; **een vuil dracht ophebben**: de koe - *hat ən vəl dracht op*, K 313; **het kalf afkomen**: de koe - het type *komt het kalf af* in: I 268a; *kumt et kalləf af*, I 271; de koe is -

kalf afkomma, I 270; **verleggen**: het type *kalf verleggen* in: K 188.

BESMETTELIJK VERWERPEN, ZIEKTE VAN BANG

Brucellose, Bangsche Krankheit, seuchenhaftes Verkälben beim Rind – brucellosis, Bang's disease, contagious abortion – brucellose, maladie de Bang, avortement épizootique

[Besmettelijk verwerpen wordt veroorzaakt door de abortusbacterie van Bang of oerdiertjes. Eenmaal verwerpen hierdoor geeft onvatbaarheid voor het verdere leven.]

(DC 48A, 9)

besmettelijk verwerpen: zonder fonetische documentatie van het eerste deel; het type *besmettelijk verwerpen* in: I 57b, L 148; [*besmettelijk*] *varwéerpa*, K 210; [*besmettelijk*] *varwээрpa*, als alle koeien van de stal het doen, L 281, 281*; [*besmettelijk*] *varwurpa*, K 313; **abortus besmet**: *abortus bəsmet*, K 183b; **brucellose**: *brussaloosa*, K 289.

LIJFBIEDEN, PROLAPSUS VAGINAE

Scheidenvorfall, Prolaps – prolapse of the vagina – prolapsus du vagin

[Het uitzakken van de bovenwand van de schede, die dan, vooral bij liggende dieren, buiten de schaamlippen te voorschijn komt als een roze bol, die meestal gauw min of meer ontstoken raakt. Het gebrek ontwikkelt zich gewoonlijk bij drachtige runderen. Na het kalven verdwijnt het meestal om bij het naderen van de volgende baring in nog ergere mate terug te komen. Daar de afwijking alleen bij liggende dieren zichtbaar is behoort het lijfbieden tot de koopvernietigende gebreken.]

(N 3, 101; 128; N 52, 30a; DC 48A, 44a)

rozen: het type *rozen* in: K 135, 137, 143, 153, 171a, 174, 188a, 195, 208, L 144, 200, 262, O 153, P 4a, 22; *roza*, I 269, K 164a, L 200; *rōza*, L 185; *roozan*, K 184a, 194, 206, O 67; *rōdzan*, K 0153, 177b, L 93, 160; *rooza*, K 133b, 165, 166, 174, 183b, 184a, 189, 194, L 149, 261, 281, 281*; *rōdza*, K 169; *rōoza*, K 261; *rōdza*, K 133a, 184; *roowza*, K 151, 269; *roojzan*, O 67; *rōdjza*, K 135; *rwoozan*, K 163; *rwōeza*, K 210; *rwōdza*, K 188a; *rēuzan*, O 160a; *rēuza*, K 280, 313; *rēuz'n*, O 153; *ruzan*, O 160a; *roeza*, P 86; *rōēza*, K 330; *rōezan*, K 210, 304, O 162; *rōēzan*, K 299;

rōeza, I 268, 268a, 271, K 191, 234, 250, 294, 307, 318, 329, 333b; *rōēza*, K 231, 234, 287, 299, 324, 355; *roewazan*, K 310; *roewaza*, K 265, 267, 268, 340, P 25; *roe(w)aza*, K 282; *rōē(w)aza*, K 274, 296; *rōēzn*, O 72; *rōaza*, P 4; *rōējza*, P 10; *drōza*, P 92; de koe – het type *roost* in: I 79, K 147, 171a, 183, 184a, 186, 188, 208, 218a, 220, 241, 261, 289, 338, L 180b; *roost*, K 220, L 200; *rōóst*, K 179a; *rōóst*, K 146, 161, 178, L 235; *roest*, K 176; *rōest*, I 270, K 241; *rōēst*, K 283, L 99; *roewast*, K 268; *rōst*, L 285; *roast*, K 216a; *rwost*, K 136a; *rwoost*, K 201; de koeien – *rōdzan*, L 93; **roos hebben**: *rōezemma*, I 268a, 271; **het roos hebben**: het type *het roos hebben* in: K 216a, 318, L 149; *het roos hebbə*, K 184a; *het rōes hebbə*, K 309; *trōēs hēm̄ma*, K 307; *trōēsēm̄ma*, K 251; **de roos hebben**: *dərōēsēm̄ma*, P 13; **rozig zijn**: zonder fonetische documentatie van het tweede deel; *roozach [zijn]*, K 183, 184a; *rōdžach [zijn]*, K 177b, L 93; *rōezach [zijn]*, K 294; *rōēzach [zijn]*, K 246; *roojzach [zijn]*, K 216a, 318, L 149; *roowzach [zijn]*, K 124a; **rooien**: het type *rooien* in: L 184; *rooja*, L 160; *rōdjan*, L 160; *roja*, L 185; *raoja*, L 184; *rodə*, K 137; de koe – het type *rooi* in: L 159, 184; *rooijt*, L 184; **de rooi laten zien**: *də rooj laota zien*, L 160, 188; *də rooj laotan ziēn*, L 184; *də roj laota zien*, L 185; de koe – het type *laat de rooi zien* in: L 184; *lēt də rōdž zien*, L 159b; **het rooi laten zien**: *ət rooj laotan ziēn*, L 159; *ət rooj laota ziēn*, L 159; **het rood laten zien**: *ət roj lotta zien*, L 153; **voorkomen**: de roos – *komt veur*, K 268; **het rode laten zien**: *ət roja laten zien*, L 150; **de rooi uithebben**: *də rooj uit hebbə*, L 153; **de rooi uitgaan**: *də rooj uitgaon*, L 160; **lijfbieden**: het type *lijfbieden* in: K 100; **het lijf bieden**: het type *het lijf bieden* in: K 188; *ət lēēf bieja*, K 184a; de koe – het type *biedt het lijf* in: K 147; **lijf stoten**: het type *lijf stoten* in: P 99; **het lijf afgooien**: de koe – *heejat lēēf afgagoojt*, K 184; **haar lijf afsmijten**: *ər l'āəf afsmōdota*, P 4; **lijf uitsmijten**: *lijf oetsmijta*, P 167; **het lijf afwerken**: *ət lijf afwerkə*, P 146; **het lijf uitwerken**: het type *het lijf uitwerken* in: K 165a; **het lijf uitdoen**: *ət lijf uitdoe*, L 264; *ət lēəfutōēn*, K 210; *ət lōəfōtōēn*, I 221; **lijf opstompen**: *loajəfōpstōēmpə*, P 72; **het lijf stompen**: *het lijf stoempə*, P 82; **het lijf laten zien**: het type *het lijf laten zien* in: L 144; *ət lijf laota zien*, K 148, 151, L 207, 228; *ət lēj laote zien*, L 91b, 207; *ət lijf laotan ziēn*, L 200; *ət lijf laota ziejn*, L 200; *ət lijf laota ziej*, L 242; *ət lief laota*

1.1.1.2.

zien, L 160; de koe – het type *laat het lijf zien* in: L 148; *laot et lijf zien*, L 180; **het voorlijf laten zien**: de koe – het type *laat het voorlijf zien* in: K 124a, 178; **de kop van het lijf laten zien**: de koe – *lòt da kop vant lijf zien*, L 200; **de lijfbol laten zien**: *da léévol latən zien*, K 166; **het lijf laten kijken**: *et lijf laotə ki-jkə*, L 208a; **ge ziet het lijf**: het type *ge ziet het lijf* in: K 101; **het lijf gaat uit**: *at lief gét uut*, L 112; **het lijf afkomen**: *at léevafkoomə*, K 231; *at làəf afkoomə*, P 69; *at lōdəf afkoomə*, P 70; **afkomen van het lijf**: *àəfkoowməv't lejəf*, P 93; **het lijf komt af**: het type *het lijf komt af* in: P 99; *at làəf komdāf*, P 125; *tlowəf komdāf*, P 28; **het lijf komt eraf**: *at lijf kumt dəv əf*, L 200; *et lijf kumpt əvəf*, K 187; **het lijf komt voor**: *tleeəf kom foj*, P 95; *at loajəf komt vèù*, P 72; **het lijf komt naar buiten**: *at lijf komt nar buiten*, I 102a; **het lijf komt een beetje**: *at lijf komt een bietjə*, K 101; **het lijf komt mee**: *at lijf kom mee*, K 174; **het rooi wenden**: *at ruuj waana*, L 100; *et rooj wijnan*, L 97; **de klink wenden**: *klink-wèəna*, K 135, 137; de koe – *wèənt da klink*, K 133b; **wenden**: de koe – *wènt*, L 99; **de koning stoten**: het type *de koning stoten* in: P 77, 79, 99, 106, 107; *kujniəngstōə-watə*, P 41a; *keunienGstōəta*, P 163; *da kōjnənG stōəwatə*, P 163; **haar koning stopen**: de koe – *stōəmt urrə kujniəng*, P 41a; **het koningshoofd afkomen**: *et kuniəngstōə afkōmmə*, P 69; **het laten koningskop zien**: *at laotə kōəniəngskop zeej*, L 261; **het koningskop laten zien**: *at kóbrəschòp láətə zīən*, L 159; **de/haar koningskop laten kijken**: *da kuningskop laotə kiejkə*, L 264; de koe – *laat da keuningskop kiekən*, L 285; *lut dəv kuningschap kiekə*, L 241; *lòt da keuningskop kīəkə*, L 285; *lie at kèùnəngskòp kiekə*, L 259; **alles afkalven**: het type *alles afkalven* in: P 165; **afgroeien**: het type *afgroeien* in: K 236; **sputsen**: *spūūtsə*, P 100; **afwassen**: *əfwàssə*, K 307; **het voorlijf uit**: *at veurlijf uit*, K 178; **de aars komt af**: *dən ijs komt əf*, P 93; **het rozen**: zonder fonetische documentatie van het eerste deel; [*het*] *roozə*, P 2; [*het*] *róóza*, K 179a; [*het*] *ròóza*, L 203b; [*het*] *ròózan*, K 147; [*het*] *ròéza*, K 291; [*het*] *róəza*, K 241; [*het*] *ròéza*, K 247, 273; [*het*] *raozə*, K 133a; **het rooien**: zonder fonetische documentatie van het eerste deel; [*het*] *roja*, L 150; **het roodwenden**: zonder fonetische documentatie van het eerste deel; [*het*] *ròəwee-jə*, K 151.

DE VUISTGROTE ROZE BOL

Faustgrosse, rosafarbene Ausstülpung der Scheidenwände nach aussen – pink extuberance occurring with prolapse of the vagina – *boule rose de la grandeur d'un poing* (N 3, 101; N 3, 128; N 52, 30a; N 52, 30b; D 48A, 44a; D 48A, 44b; D 48A, 44c; D 48A, 54a; D 48A, 54d) **koningskop**: het type *koningskop* in: L 285; *kunningskop*, L 237; *keuningskop*, L 208a, 285; *kèùnəngskòp*, L 259; *kōningskop*, L 244; *kōnningskop*, L 262; *kóbrəschòp*, L 159; **koning**: het type *koning* in: P 77, 79, 99; *keunienk*, P 163; **roos**: het type *roos* in: K 153, 164a, 174, 188a, 195, 206, 208, 218a, 241, 261, 280, 289, L 262, 281, 281*, O 153, P 22; *roos*, K 189, L 281, 281*; *ròòs*, K 163, 218a; *ròəs*, K 261; *roza*, L 262; *rozan*, K 188; *roozə*, K 164a; *ròóza*, K 169; *roost*, K 147; *roojs*, K 206, O 67; *roows*, K 269; *ròes*, I 268, K 241, 280, 295, 313, O 153; *ròès*, K 289; *roewas*, K 268; *rəwòès*, K 210; *rwòes*, K 208; *rwoedòs*, K 180; **kroos**: *kròès*, K 277; **roosbal**: het type *roosbal* in: K 137, 210; **rooi**: het type *rooi* in: L 184; *roj*, L 185; **lijfbol**: *léévol*, K 166; **voorlijf**: het type *voorlijf* in: K 124a, 178, 195; **lijf**: het type *lijf* in: K 171a, 174, L 144, 148, 180, 180b, 200, P 4a, 106, 107; **bol**: het type *bol* in: K 188; **rode bal**: *rojən bal*, K 146; **appelachtige uitstulping**: het type *appelachtige uitstulping* in: K 188; **aarsdarm**: *ijsdarm*, P 93; **aars**: het type *aars* in: K 135; *ijs*, P 93; **fazel**: *fdázəl*, L 159.

KOE DIE AAN EEN PROLAPS LIJDT

An einem Prolaps leidende Kuh – cow suffering from prolapse of the vagina – vache qui souffre d'un prolapsus du vagin (N 52, 30c; D 48A, 44c) **lijfbieder**: het type *lijfbieder* in: K 188; **lijfstoter**: het type *lijfstoter* in: P 77, 79, 106, 107; **koningstoter**: het type *koningstoter* in: P 77, 79, 106, 107; *keunienkstoetər*, P 163; **rozer**: het type *rozer* in: K 188; *rozzər*, K 261; *roozər*, O 67; *roezər*, O 160a; *rwoedòzzər*, K 180; **rooier**: *ròjər*, L 185; **rooskoe**: het type *rooskoe* in: K 137, 160; de volgende opgaven zijn bijvoegelijke naamwoorden; een eventueel opgegeven zelfstandig naamwoord wordt niet fonetisch gedocumenteerd; **rozend**: het type *rozend* in: K 153;

rozanda [koe], K 186; **roze**: het type *roze koe* in: L 200; **bandeloos**: *bāndeloos*, L 159; *bāntloos*, L 159; **slap**: *slappə* [koe], K 171a.

UITPERSEN VAN DE
BAARMOEDER, PROLAPSUS
UTERI

Gebärmuttervorfall – prolapse of the uterus – prolapsus uterini, prolapsus de la matrice

[Het uitzakken van de baarmoeder, veroorzaakt door de naweeën of door het gewicht van de vruchtvliezen.]

(N 3, 128; N 52, 4; DC 48A, 8)

zonder fonetische documentatie van het lijdend voorwerp: **uitdoen**: het type *het lijf uitdoen* in: K 208; [*het lijf*] *ōtdoen*, K 180; [*het lijf*] *utōēn*, K 210; [*het lijf*] *ōdōtdoen*, I 268; de koe – *doet haar lijf uit*, O 67; **afdoen**: het type *het lijf afdoen* in: K 261; **bieden**: het type *het lijf bieden* in: K 188, 188a; **afwerpen**: het type *het lijf afwerpen* in: K 206, O 160a, P 77, 79, 106, 107; [*het lijf*] *afwerpen*, O 274a; **afwerken**: het type *lijf afwerken* in: K 171a, 174, P 99, 146; [*lijf*] *afwééraka*, K 189; de koe – *heej* [*het lijf*] *afgawerkt*, K 185; **uitwerken**: het type *lijf uitwerken* in: L 144; *uitwerken*, met 't *lijf* als objekt. Van een koe-beest. Het laten uitzakken der ganse baarmoeder b.v. na het kalven als gevolg van spierverslapping, Goossenaerts; **uitkalven**: het type *lijf uitkalven* in: K 135, 137, 164a; [*het lijf*] *uitgekald*, K 146, 147; *et léju ōwt kalve*, een prolaps van de baarmoeder vertonen, Elemans 164; **kalven**: [*het lijf*] *kalva*, K 133a; **uitpersen**: [*het lijf*] *eruit persen*, K 100, L 148; **afleggen**: [*het lijf*] *aflegga*, L 281, 281*; **afsmijten**: [*het lijf*] *afsmijta*, P 163; **uithebben**: [*het lijf*] *uuthebbə*, L 188; **uitliggen**: de koe kan – [*het lijf*] *ōjlligga*, L 235; de koe heeft – [*het lijf*] *ōjtchalééga*, L 235; **laten zien**: [*het lijf*] *laota zīē*, L 235; [*het lijf*] *laota zien*, L 183; [*het lijf*] *luttə zīēn*, L 159; de koe – het type *laat het lijf zien* in: L 180b; *laot* [*het lijf*] *zien*, L 180b, 235; *lut* [*het lijf*] *zien*, L 235, 237; **voorlijf afdoen**: het type *het voorlijf afdoen* in: K 195; **alles afwerpen**: het type *alles afwerpen* in: P 77, 79, 106, 107; **het moederbed afwerken**: [*het moederbed*] *afwérka*, K 313; **alles afkalven**: het type *alles afkalven* in: P 161; [*alles*] *afkalləva*, P 41a; **haar bedde afsmijten**: de koe – *smijt* [*haar bedde*] *af*, O 67; **de koningskop laten zien**: [*de koningskop*] *lotta zeen*, L 285; de koe – *laot* [*de koningskop*] *zien*,

L 235; **het rood laten zien**: [*het rood*] *laota zien*, L 183; **de baarmoeder laten zien**: de koeien – *laten* [*de baarmoeder*] *zien*, L 92; **de dracht laten kijken**: de koe – *lut* [*de dracht*] *kiejkan*, L 244; **de koning stoten**: [*de koning*] *stoetən*, P 99; **rozen**: het type *rozen* in: K 95, 137, 188a, P 4a; *roza*, L 200, 285; *rooza*, K 165, 174, L 144; *rōoza* K 145a; *rōdza*, L 200; *rōēza*, P 13; *rōeza*, K 217; *rōēza*, I 221; *roosən*, K 186; *rōōsa*, K 177b, L 200; de koe – het type *roost* in: K 137, 164a, 166, 185, 187, L 235, P 22; *rōōst*, L 144, 235; *rōest*, K 283, 333b, 341a; *rwoest*, K 143; *rō.zə(n)*, zw. ww. intr. reuzen (d.i. in de oude spelling), *roozen*, rozen, de roos of de mond van de baarmoeder, uitwendig gedeeltelijk doen uitpuilen. (van koeien en bij uitbreiding van vrouwen gezegd), De Bont; *roozen*, Bij landb. en veeartsen. Den hals van de lijfmoeder naar buiten laten komen; Corn. Vervl. A.; *rozen*, van koeien. Het uitzakken der baarmoeder, b.v. na het kalven als gevolg van spierverslapping, Goossenaerts; **het roos hebben**: [*het roos*] *hebben*, L 92; [*het roos*] *hebbə*, L 199; [*het roos*] *ēmma*, K 217; de koe – *ēggat* [*roos*], I 102a; **de roos hebben**: [*de roos*] *ēbba*, K 244; **rozig zijn**: *rōezach sen*, K 250; **los zijn**: de koe – het type *is los* in: L 180b; **bussen**: het type *bussen* in: O 274a; zonder fonetische documentatie van het onderwerp: **eraf komen**: [*het lijf*] *eraf komen*, K 188a; [*het lijf*] *komt eraf*, I 57b, K 153, 218a; [*het lijf*] *kōmt eraf*, K 265, 268; *dan komt* [*het lijf*] *eraf*, K 186; **afkomen**: het type *het lijf afkomen* in: K 280, 289; [*haar lijf*] *komt af*, O 160a; *dan komt* [*het lijf*] *af*, L 200; [*het lijf*] *is afgekomen*, I 57b, K 268; **het lijf eraf**: het type *het lijf eraf* in: K 269, L 180; *et lèēf erāf*, K 169; **het lijf af**: het type *het lijf af* in: K 188, 208a; **lijf uit**: *lief uut*, L 112; **baarmoeder uit**: het type *baarmoeder uit* in: K 147; **de baarmoeder afkomen**: [*de baarmoeder*] *komt er mee af*, K 167; **eruit komen**: [*het lijf*] *komt eruit*, K 163; **het lijf is er uit**: het type *het lijf is er uit* in: L 180, 243; **het lijf uit**: het type *het lijf uit* in: K 188; *et lief ūūt*, L 185; *et liv-ut*, L 259; **het lijf uitschieten**: *het lijf uitschieten*, baarmoeder van een koe. „Met het kalven (zonder dat iemand erbij was) is het lijf helemaal uit het lichaam geschoten”, hs. Vissers L 180; **uitgaan**: [*het lijf*] *uutgaon*, L 112, 160; [*het lijf*] *ge uut*, L 184; **er uit liggen**: *het lijf ligt eruit*, L 180b; **baarmoeder afkomen**: het type *baarmoeder afkomen* in: K 289; **het moederbed buitenkomen**: [*het moederbed*] *is buitengekomen*,

1.1.1.2.

K 277; **het binnenste uitkomen**: het type *het binnenste uitkomen* in: O 153; de volgende zijn zelfstandige naamwoorden: **verzakking**: *verzàking*, P 60; **het rozen**: het type *het rozen* in: K 137; **roos**: *roos*, Bij landb. en veeartsen; gedeeltelijke uitpuiling v.d. hals der baarmoeder; behalve de gewone *roos*, kent het volk ook nog de *bleinroos* of *builroos* en de *knobbelroos*; Corn. Vervl. A.; **mutsezweet**: *musjazwiët*, O 275 (zsh).

TERUGBLIJVEN VAN DE NAGEBOORTE

Nachgeburtungsverhaltung – retained after-birth, retained placenta – rétention de l'arrière-faix, rétention de la délivre, non-délivrance

[Het niet op tijd afkomen van de nageboorte.]

met de haal staan: de koe – *stòd met da òd*, Weijnen EV 7, K 153; **met het bed op blijven staan**: de koe blijft – *méd bét op stò*, P 72; vuil opblijven: het type *vuil opblijven* in: K 289.

KALFZIEKTE, MELKZIEKTE

Milchfieber – mil fever, parturient paresis – fièvre vitulaire, fièvre de lait
[Een stofwisselingsziekte, de aanleiding is het vrij plotseling op gang komen van de melkafscheiding na het kalven. De eerste verschijnselen zijn: verminderde eetlust, trippelen met de achterpoten, daarna treedt een zwakte in het achterstel op, die meestal snel verergert, zodat de koe omvalt en daarna niet meer op kan staan. De zieke dieren maken een suffe indruk, herkauwen niet meer, steunen veel en hebben dikwijls een wat trage mestafzetting. Soms is de ademhaling enigszins rochelend en ontstaan er spier-rillingen, een enkele keer treden er spierkrampen op, ook wel, vooral als de dieren op hun rechterzijde liggen, enige opgeblazenheid van de pens.]

(N 3, 43; N 52, 1; DC 48A, 2)

kalfziekte: het type *kalfziekte* in: I 57b, 102a, 118, 270, K 135, 137, 146, 147, 148, 153, 157, 161, 163, 164a, 165, 171a, 174, 180, 186, 188, 188a, 195, 206, 208, 218a, 236, 248, 261, 262, L 92, 144, 180, 180b, 182, 200, 242, 243, 244, 262, 281, 281*, O 160a, 169, 274a, P 2, 82; *kalfziëkte*, K 234; *kalfziëkte*, O 250; *kalfziekt*, L 160, 180, 200, 205, 235, 237; *kalfziëkt*, K 169; *kalfsiekte*, I 79, 102a, K 101, 173b, 174, 177b, 183, 184a, 190a, 194, L 153, 185,

238, P 199; *kalfsiëkte*, K 231, 244, 274, O 275, P 13, 69; *kalfsiëkte*, K 267, 287, 291, O 274, P 63, 70; *kalfsiekt*, K 172, 183, 183b, 186, 216a, 218, 220, L 148, 159, 180b, 199, 200, 203b, 204, 204a, 207, 232, 233, 235, 261, 263; *kalfsieh*, L 200; *kaalfziëkte*, L 244; *kaalfziekt*, L 242, 261, 264; *kàalfsiëkte*, P 60; *kallafziëkte*, K 302; *kallafziëkte*, K 283, 324, P 10; *kallafziëkte*, K 210, P 28; *kallafziëkte*, L 285; *kallafziëkte*, K 251, P 88; *kallafziëkt*, K 241; *kaalvziëkte*, L 259; *kallafsiëkte*, K 161; *kallafsiëkt*, K 187, L 183; *kallafsiëkte*, K 246, 283, 296, O 72, P 4, 27, 41; *kallafsiëkte*, K 189; *kallafsiëkte*, K 355, O 162, P 14; *kallafsiëkt(a)*, K 282; *kallafsiëkte*, P 28; *kallafsiëkte*, K 264, 268; *kalafsiëkt*, znw. vr. kalfziekt, kalfziekte; De Bont; *kalfziekte*, znw. ziekte die de koeien soms na het kalven krijgen, Corn. Vervl.; *kalfziekte*, ziekte die een koebeest wel eens krijgt bij het kalven en soms de dood tot gevolg heeft, Goossenaerts; *kalfziekte*, koeienziekte bij het kalven (jongen) ontstaan, hs Vissers L 180; *kallef-ziekte*, ziekte die een koe krijgt na het jongen (kalven), hs Vissers L 180; *kalafziëkte*, kalfziekte. Komt voor na het kalven. Het bloed jaagt naar de kop in plaats van naar het hart, hs Schrevens P 86; **kalfsziekte**: het type *kalfsziekte* in: K 133a, 147, 151, 0153, 174, 182, 183, 185, 188, 268, L 228; *kalfsziekt*, K 165a, 166, L 208a, 258, 264; *kalfsiëkte*, K 276, P 148; *kaalfsziekte*, K 180; *kalfssiëkte*, K 176, 178*, L 235, 241; *kalfssiëkte*, P 77; *kalfsziekt*, K 184, 217, L 207; *kallafssiëkt*, L 159; **kalverziekte**: het type *kalverziekte* in: I 268, K 158c, 269, 304, 338, L 148, 244, O 67, 153, P 92, 93, 99, 106, 107, 134, 136, 161, 163; *kalvørziëkte*, I 221, 268a, 271, K 322, 341a, P 58, 81, 134, 144, 146, 148, 165; *kàlvørziëkte*, I 269, K 191, 247, 309, 329, 333b, 340, P 25, 125, 163; *kàlvørziëkte*, K 210, 241, 357; *kalvørziëkt*, L 144, 145, 149, 177c, 200; *kalvørsiëkte*, P 103, 167; *kàlvørsiëkte*, K 307; *kallvørziëkte*, K 250, 294, 299, 330, L 285, P 154; *kallvørziëkte*, P 41a; *kallvørziëkte*, I 275, K 339, 351a, P 35a, 93, 99, 100; *kallvørziëkt*, L 159; *kallvørziëgdə*, P 171; *kaalvørziëkte*, P 112; *kaalvørziëkte*, P 145; *kaalvørziëkte*, K 310; *kellvørziëkte*, K 265, 274; *kallvørsiëkte*, P 169; *kaalvørsiëkte*, K 295; *kèlvørsiëkte*, L 200; *kalverziekte*, kalfkoorts; ook: kalfziekte, Corn. Vervl. A.; *kalverziekte*, ziekte, welke de koeien soms na het kalven krijgen; in W.-VI. kalver- en kippenziekte, Tuerlinckx; **kalfkesziekte**: *kalfkèssiëkte*, I

102a, K 102, 175a*; *kalkkasiekte*, K 244; *kelfkasziekte*, K 165; *kéelfkasziekte*, L 201; *kèlfkasziekte*, K 217, L 100, 150; **mutte-kesziekte**: *muttakasiekte*, P 4; **kuuskesziekte**: het type *kuuskesziekte* in: L 97; *kuusjhasiekte*, „Kuhckenkrankheit” tritt gleich nach dem Kalben auf, hs Mischgofsky L 95; **kalkfoorts**: *kalkfoorts*, is: kalziekte (zie ald.), Goossenaerts; **melkziekte**: het type *melkziekte* in: K 137, 164a, 188, 208, 218a, 277, L 144, 148, 200, P 134; *mélkzikta*, K 307, 318; *melk-siehta*, K 287; *mèllakziht*, K 241; *mèllak-ziehta*, K 273; *mèll(ə)kziēhta*, K 274; *mèllaksiehta*, K 313; **melkkoorts**: het type *melkkoorts* in: P 77, 79; **melkzucht**: het type *melkzucht* in: K 188; **roos**: *róds*, L 160; *róóza*, P 4; *roes*, L 112; *roe:s*, bepaalde ziekte bij koeien die voor het eerst gekalfd hebben, zich openbarend in koude horens en niet op kunnen staan, Elemans 164; **kalfroos**: het type *kalf-roos* in: L 184, 185; *kalfróds*, L 184, 187a; *kalfróes*, L 187a; *kalfroos*, L 188; *kallafróds*, L 159; **kalfsroos**: *kallafroos*, L 159; **kalverroos**: *kalvarróes*, L 153; **moederziekte**: *moejarziekte*, K 100, 100a, 133a, 133b; **grasziekte**: *gésziekte*, P 86; *gésiēhta*, P 69; **weikramp**: *wèjkramp*, K 264; de volgende opgave is meervoud: *wáákrampə*, K 341a; **graskramp**: het type *graskramp* in: K 280; *graskamp*, K 289; **kopziekte**: het type *kopziekte* in: I 57b, K 206, 241, 280, L 144, 180, 184, 228; *kòpsiehta*, L 159; **wolf in de staart**: het type *wolf in de staart* in: P 22; *wolf in da stert*, L 285; **rozig**: *róðzəch*, L 159; *roezech*, lijdend aan bepaalde ziekte, hierin bestaand dat de koe koortsig is (koude horens heeft) en niet kan opstaan, Elemans 164.

SLEPENDE MELKZIEKTE, ACETONURIE

Auftreten von Aceton im Harn (Acetonurie) – chronic milkfever – acetomemie [Een stofwisselingsziekte. De dieren hebben een grillige eetlust, geven weinig melk en vermageren sterk. Ademlucht, urine en melk hebben een afwijkende geur, door de aceton die uitgescheiden wordt. De mest is afwijkend en stinkt meestal. De melkhoeveelheid gaat geleidelijk achteruit, soms tot op de helft van de normale productie of nog lager, terwijl het vetgehalte stijgt.] (N 52, 2; DC 48A, 4)

slepende melkziekte: het type *slepende melkziekte* in: K 137, 164a, 180, 188, 188a,

195, 206, 218a, 268, L 97, 144, 148; *sléépənda méllaksiehta*, K 313; *sléépənda melkziehta*, L 281, 281*; *sleppənda melk-ziehta*, K 133a; *slèppənda melkziehta*, K 146, L 185; *slèppənda mélkziēht*, K 169; *sljppənda melkziehta*, K 147; **melkziekte**: het type *melkziekte* in: K 153, 174; **slepende kalfziekte**: *sléépəda kellafsiehta*, K 189; **slepende kalverziekte**: het type *slepende kalverziekte* in: P 161; **slepende moederziekte**: het type *slepende moederziekte* in: K 100; **luie kalverziekte**: het type *luie kalverziekte* in: P 77, 79; **leverziekte**: het type *leverziekte* in: K 268, 269, 289; **stalziekte**: het type *stalziekte* in: K 208, 261; **treurziekte**: het type *treurziekte* in: K 188; **suikerziekte**: het type *suikerziekte* in: K 163, 188, P 106, 107; **boekmaagverstopping**: het type *boekmaagverstopping* in: K 135; **verstoptheid**: het type *verstoptheid* in: P 4a.

UIERONTSTEKING, MASTITIS

Euterentzündung, Mastitis – mastitis, garget, inflammation of the udder – inflammation des mamelles, mammite [Verschillende bacteriën kunnen uierontstekingen veroorzaken; in Nederland worden de meeste door streptokokken veroorzaakt (streptococcus agalactiae). De infectie geschiedt via het slotgat van de speen, er ontstaat een ontsteking van de melkgangen en de melkblaasjes. Bij een acute uierontsteking is het kwartier gezwollen, wat rood, warm en pijnlijk; de melk is dan sterk veranderd en kan etterig, bloederig of geelwaterig worden, soms vindt men in de melk slechts enkele kleine stolseltjes. De aard van de binnengekomen antwoorden maakt het noodzakelijk dit lemma als volgt onder te verdelen: I uierontsteking, II de veranderde melk, III de vlokken in de melk, IV de aangetaste uier, het aangetaste kwartier, V de knobbels in de uier, VI streptococcus agalactiae.]

(N 52, 5a, b, c; DC 48A, 10a, b, c)

I UIERONTSTEKING:

uierontsteking: het type *uierontsteking* in: K 100, 146, 174, 188, 188a, 206, 261, 269, 277, 280, 289, L 185, 244, 285; *uierontsteking*, L 208a; *uierontstèking*, K 133a, L 281, 281*; *uierontstijking*, K 147; *euróntsteejking*, K 169; *èuróntstééking*, K 216; *öjaróntstééking*, K 189; **ontsteking**: het type *ontsteking* in: L 148,

1.1.1.2.

O 153; **mastitis**: het type *mastitis* in: K 188, 188a; **mammite**: *mammiet*, O 274a; **roos**: *roos*, ontsteking aan de uier v.d. koe, hs L 212; **het/de roos hebben**: zonder fonetische documentatie van het eerste deel; [*het*] *roos hebban* L 200; [*het*] *roos hebbā*, L 200; [*het*] *róos hebbā*, L 241; [*de*] *róos hebbā*, L 150; de volgende betekenissen 'kou op de uier': [*het*] *roos hebbā*, L 207; [*de*] *róos hebbā*, L 183; **de roos hebben in het uier**: *dā rōos hebbā in 't èur*, L 235; **roos in het uier**: *roos in at èer*, L 207; *róos in et èur*, L 203b; *rojs int uir*, L 242; *rouwas in at ajr*, L 208a; **roos in de uier**: *roos in d'uujər*, L 263; **roos in de uier hebben**: de koe – *hè dā roos in d'uur*, L 263; *higgat ros in d'ejər*, L 237; **roos aan het uier**: *rojs ont uir*, L 242; **wind in de uier**: het type *wind in de uier* in: K 188; *wiënt in dān ui-jər*, K 180; **wrang**: het type *wrang* in: K 174, 188, L 200; *vrang*, K 174; *frang*, L 259; *frank*, L 262; **wrang in de uier**: *vráánk in dān àer*, K 313; *frank in d'úur*, L 262; **zinking in de uier**: het type *zinking in de uier* in: P 77, 79, 99; **zinkes in de uier**: het type *zinkes in de uier* in: K 135; **zinken**: het type *zinken* in: K 186; **rijzing**: *rijsing*, P 106, 107; *réeziēng*, P 41a; **scheut op het uier**: *scheut op at eujər*, L 159; *scheut óp at eujər*, L 189; **kwaadheid in de uier hebben**: de koe – *hee kwattej in d'uier*, K 163; **kwaadheid**: *kwátej*, K 163; **zwering**: het type *zwering* in: L 200; **rotte in de uier**: *rotta in dān uier*, K 141;

II DE VERANDERDE MELK:

stroppenroom: *stroppan-romma*, L 244; **mattenmelk**: het type *mattenmelk* in: P 99; **bloedmelk**: het type *bloedmelk* in: P 77, 79; *bloetmellək*, P 163; **weimelk**: het type *weimelk* in: K 289; **strottenmelk**: het type *strottenmelk* in: K 171a; **wei**: *waa*, O 160a; **strem**: het type *strem* in: P 22; **vuurwater**: het type *vuurwater* in: P 106, 107; **rotzooi**: het type *rotzooi* in: L 262; **gehottelde melk**: het type *gehottelde melk* in: K 135, 146; **gedrezelde melk**: *gadréézeldə mēllək*, K 313; **gekabbelde melk**: het type *gekabbelde melk* in: K 206; **vuile melk**: het type *vuile melk* in: K 147; *vuil melk*, K 277; **vuile papmelk**: het type *vuile papmelk* in: K 174; **kwade melk**: *kwaaja melk*, K 188; **wrange melk**: het type *wrange melk* in: K 133a; **slechte melk**: het type *slechte melk* in: K 188a; **zure melk**: het type *zure melk* in: O 274a; **rotte melk**: het type *rotte melk* in: K 174, L 180b; **schifferen**: de melk – *schiffert*,

L 208a; **schiften**: het type *schiften* in: K 135;

III DE VLOKKEN IN DE MELK:

stroppen: het type *stroppen* in: K 186, 218a, L 97; *stróppən*, L 244; *stroppə*, L 200, 281, 281*; *stróppə*, K 210, 216, L 259; *stoppə*, L 208a; *ströp*, L 159; *strup*, L 184; *ströp*, L 160, 184; **stropjes**: *strópkas*, K 210; **melkstroppen**: het type *melkstroppen* in: K 261; **hotten**: het type *hotten* in: K 164a, L 144; *hotta*, K 141, L 200; **hotsen**: het type *hotsen* in: L 180; **hottels**: het type *hottels* in: K 135, 137; *ottēls*, K 180; **matten**: het type *matten* in: K 277, 289, O 67, 153, P 4a, 22, 99, 106, 107; *matta*, K 208, 269, 280, P 41a; *maʿn*, K 313; **slenters**: het type *slenters* in: K 180; **sluiers**: het type *sluiers* in: K 208; *sloojərs*, K 195; *slojjərs*, K 180; **slierten**: *sliertēn*, K 180; **brokken**: het type *brokken* in: P 161; **pettemen**: het type *pettemen* in: P 161; **stukjes in de melk**: het type *stukjes in de melk* in: K 100; **stukken geven**: *stukkə gééva*, K 189; de koe – *geeft stukken*, K 188;

IV DE AANGETASTE UIER, HET AANGETASTE KWARTIER:

roosuier: *röəjsaaə*, P 63; **harduier**: het type *harduier* in: K 100; de volgende zijn bijvoegelijke naamwoorden, een eventueel opgegeven zelfstandig naamwoord wordt niet fonetisch gedocumenteerd; **hard**: *hart* [*kwartier*], K 216; *art*, K 174; *arda*, P 163; *értən* [*uier*], K 189; **versteend**: *versteende uier*, K 174; **kwaad**: *kwaad* [*uier*], I 57b; *kwada* [*uier*], K 208; *kwaja* [*uier*], K 261; *kwaoj* [*uier*], L 160; *kwaojan* [*uier*], K 180; *kwood* [*uier*], K 188; *kwōdn* [*uier*], I 268; *kōdjan* [*uier*], K 210; *kaaj* [*uier*], K 195; *kwaaj* [*kwartier*], K 195; *kwood* [*kwartier*], K 188; **zwerend**: *zwerende* [*uier*], I 57b; **rot**: *rot* [*uier*], L 285;

V DE KNOBBELS IN DE UIER:

matten: het type *matten* in: O 160a; **hotten**: het type *hotten* in: K 164a; **schijf**: het type *schijf* in: K 269, 280, O 67, P 22; de volgende opgaven zijn meervoud: het type *schijven* in: O 153, 160a; *schéjva*, L 259; *schééva*, K 210; **hardigheid**: het type *hardigheid* in: K 146; *hardighajt*, L 244; *hartigheid*, K 186; *artiget*, K 188; **hard**: het type *hard* in: K 188, 195;

hét, K 313; **knobbels**: het type *knobbels* in: K 100, 147, 188, 206; *knoebals*, K 180, L 184; **vetknobbels**: het type *vetknobbels* in: L 144; **zwamknobbels**: [*z*]wamknobbels, K 171a; **bulten**: *böltən*, K 180; **datten**: het type *datten* in: I 57b; **tros**: het type *tros* in: K 100;

VI STREPTOCOCCUS:

streptokok: *striptakok*, K 164a; *striptakokkən*, L 148.

WILDE ZUCHT

Einschuss (starke Schwellung des Euters infolge Entzündung des Zellgewebes) – Pathological growth of the udder, caused by oedema – oedème de pré-part persistant

[Een aandoening van de uier. Deze wordt veroorzaakt door abnormaal grote hoeveelheden vocht in het onderhuidse bindweefsel van de uier, maar ook van de schaamstreek en soms van de buikstreek tot aan de voorbenen. Het optreden van wilde zucht komt bij bepaalde koeien bij elke kalving voor. Soms verdwijnt het vocht niet volledig en wordt het vervangen door bindweefsel. Hierdoor wordt de uier alle jaren omvangrijker, hoewel het klierweefsel zelf niet toeneemt.]

(N 52, 3; DC 48A, 7)

jacht: het type *jacht* in: K 153, O 67; **jacht op de uier**: *jàácht òpten ðər*, K313; **zucht**: het type *zucht* in: K 100, 135, 137, 146, 147, 153, 163, 169, 171a, 174, 188a, 195, 208, 261, 268, 280, L 200, 281, 281*, 285; *zucht*, K 210; **zucht op de uier**: het type *zucht op de uier* in: L 200; *zucht op ðən uier*, K 269; *zucht op ð úúr*, L 262; **zucht in de uier**: *zucht in ðən uier*, K 174; *zèúcht intúúr*, L 259; *zuucht in 't èèr*, L 244; **wilde zucht**: het type *wilde zucht* in: K 133a, 188; **zwerm**: het type *zwerm* in: K 188; *zwarm*, K 174; *zwáárm*, K 180; **zwam**: het type *zwam* in: K 164a, 188a, L 144; [*z*]wam, K 171a; *zwám*, L 159; **hef**: het type *hef* in: O 67, 153, 160a; *ef*, K 280; *heuf*, P 106, 107; *hef*, Bij landb. *Den hef in den uier*, zinking, hardigheid in den uier van koeien die hardmelkig zijn. De hef wordt veroorzaakt door slechte melking, zodat de zaan in den uier achter blijft; Corn. Vervl. A.; **hulst**: het type *hulst* in: P 77, 79, 99; *hulst*, Aamt, zuchtig uiergezwel; Tuerlinckx; **hemst**: *héémst*, K 313; *hemst*, Bij landb. Hardigheid in den uier van koeien, die hardmelkig zijn; ook: *hef*;

Corn. Vervl. A.; **hunst**: het type *hunst* in: P 161; **venijn**: *faan*, K 289; **gezwel**: het type *gezwel* in: L 180, 182, 184; *gəzwél*, L 160; **mot in de uier**: *mòt in ðə èèr*, L 244; **zinking in de uier**: het type *zinking in de uier* in: P 22; **hardigheid in de uier**: *hartigheid in ðə uier*, L 243; **scheut op zijn uier**: *scheut op zìèn ajr*, L 208a; **lendevuur**: *liènnəvuur*, L 285; de volgende zijn benamingen voor de gezwollen uier: **zeemuier**: *zeemeurən*, K 188; **zoomuier**: *zūūjəmōjər*, P 41a; **zwamuier**: het type *zwamuier* in: K 188, L 184; **harde uier**: het type *harde uier* in: L 144; **kwade uier**: *koə euər*, P 163; **gezwollen uier**: *gəzwollən euər*, P 146; **weeruier**: *wə'rō.r*, znw. vr. en o., *weeruier*, zuchtig gezwel aan de voorkant van de uier (en daarom ook *vō'o.r*, vooruier geheten), De Bont; **vooruier**: *vō'rō.r*, znw. vr. en o., *vooruier*, hetzelfde als *wə'rō.r*, zuchtig gezwel aan de voorkant van de uier, De Bont; **tegnuier**: het type *tegnuier* in: K 186.

BAARMOEDERONTSTEKING,
WITTE VLOED

Weissfluss, Gebärmutterkatarrh – inflammation of the uterine – endometrite, perte blanche

[Een voortdurende uitvloeiing van etter uit de schaam. De oorzaak is gelegen in een baarmoederontsteking, die met sterke ettervorming gepaard gaat. In de baarmoeder kunnen soms grote hoeveelheden (verscheidene liters) etter zijn opgehoopt. Dieren die aan baarmoederontsteking lijden zijn meestal onherstelbaar onvruchtbaar geworden.]

(N 52, 28; DC 48A, 42)

vuilziekte: het type *vuilziekte* in: O 160a; **bedziekte**: *bedziekte*, Bij landb.: wonde, gezwel aan het bed der merriën of koeien; Corn. Vervl. A.; **baarmoederontsteking**: het type *baarmoederontsteking* in: K 180, 208, 269, L 160, 200; *baarmoedəronstēking*, L 244; *báármōēdərōnstēejking*, K 169; *bōdərōēdərōnstēēking*, K 189; **lijfmoederontsteking**: het type *lijfmoederontsteking* in: P 77, 79; **witte vloed**: het type *witte vloed* in: K 153, 164a, 171a, L 112, 262; *wiëtts vloet*, I 268, L 185; **vloed**: het type *vloed* in: P 93; **vuil moederbed**: *vuil moejerbed*, K 277; **vuil bedde**: *vuil berrə*, O 67; **witvuil**: het type *witvuil* in: K 174, 186, 206, 218a, L 180b, 200, 208a; *wietvuil*, K 174; *wiëtvēül*, L 281, 281*; *wiëtfeül*, K 216; *wiëtvojl*, L 244; *wietvouwət*, L 182; **koesvuil**: het type *koesvuil*

1.1.1.2.

in: P 99; **klein vuil**: *klej vuil*, P 106, 107; **knoert vuil**: het type *knoert vuil* in: L 184; **witte etter**: *wiët etter*, L 148; **kwade vergaring**: *kwa vergèring*, O 153; **vuilen**: de koe – het type *vuilt* in: K 188a, L 180; *vuult*, L 184; **wit vuilen**: het type *wit vuilen* in: K 137, 188, 188a, 195, L 144; *wiët vuila*, K 100; *wiët vuilla*, K 164a; **wit vloeien**: het type *wit vloeien* in: K 188; **vuil afkomen**: *er komt vuil af*, K 137; **wit afkomen**: het type *wit afkomen* in: P 4a; **vuil zijn**: de koe is – *vòal*, I 221; **brassen**: de koe – *braast*, L 259; **witvuiler**: het type *witvuiler* in: K 133a, 135, 146, 188; *wiëtvoelər*, L 285; **natuurwerper**: *natuurweurper*, P 163.

BRULZIEKTE

Stiersucht, Brüllerkrankheit (krankhaft gesteigerter Begattungstrieb bei Kühen) – roaring illness, a condition of the cow's ovaries – nymphomanie

[Een afwijking aan de eierstokken van koeien. De dieren vertonen voortdurend verschijnselen van tochtigheid, tegelijkertijd zijn ze onvruchtbaar. De koeien maken een eigenaardig brullend geluid, vooral als ze geprikkeld worden; ze hebben slappe banden en ze groeien slecht. Slechts een gering deel van de hier verzamelde woorden bestaat uit benamingen voor brulziekte.]

(N 3, 124; Goossens 1 b; DC 48 A, 45a, b, c)

brul: het type *brul* in: K 135, 137, 153, 164a, 171a, 195, 206, L 144, 200, 208a, 262, 264, 281, 281*, 285; *brul*, K 241; *bruul*, K 357, P 163; *brüül*, K 330, P 72; *brul*, Ziekte bij de koeien, waarbij deze veel brullen. In hogere graad heet ze *horendul*; *Dij koei es brul*; Tuerlinckx; **brulshheid**: het type *brulshheid* in: L 184; **bandeloosheid**: het type *bandeloosheid* in: K 188a; aan brulziekte lijden; de bij de volgende opgaven opgegeven werkwoorden hebben, zijn en worden, worden niet fonetisch gedocumenteerd: **het brul hebben**: het type *het brul hebben* in: K 125a, 165a, L 244, 258, P 28; *at brul* [*hebben*], K 151, 183, 186, 193a, 210, 241, 276, 302, 307, L 92, 159, 263; *at brüül* [*hebben*], K 231, 250, 287, 294, 324, 330, P 72, 144, 148; *at brüül* [*hebben*], P 93; *at brüül* [*hebben*], K 0153; de koe – [*heeft*] *at brul*, K 101, 178*, 183, L 201; **de brul hebben**: het type *de brul hebben* in: L 91b, 263; **brul hebben**: *brul* [*hebben*], K 169; *brüül* [*hebben*], P 60; *bril* [*hebben*], P 28; **het brulle hebben**: *de koe* – [*heeft*] *at brüülle*,

P 41; **van het brul hebben**: *vàn at brüül* [*hebben*], P 63; **brul zijn**: het type *brul zijn* in: K 151, 167, L 200, 238, P 99; *brul* [*zijn*], K 147, 165, 166, 265, 313, L 177c, 183, 199, 235, P 163, 165; *bruul* [*zijn*], 304; *brüül* [*zijn*], K 355, P 4, 14, 70, 100, 112; de koe – het type *is brul* in: K 136a, 137, 143, 146, 147, 148, 165, 183b, 185, 187, 190a, 218, L 144, 180, 200, 207, 228, 235, 237, 261, P 92, 167; [*is*] *brul*, K 318, P 146, 154; [*is*] *bruul*, K 280; [*is*] *brüül*, P 81, 95, 171; [*is*] *bril*, K 339, P 27; de koeien – [*zijn*] *brul*, K 165; **brullig zijn**: *brüüllach* [*zijn*], K 246, P 13; **bruls zijn**: het type *bruls zijn* in: L 92, 153; *bruls* [*zijn*], K 190a, L 159, 160, 188; de koe – [*is*] *bruls*, K 188a, L 100, 180b, 232; **aan de brul zijn**: het type *aan de brul zijn* in: K 145a; **brullen**: *brulla*, I 102a, K 267, 291; *brüüllen*, K 269; *brilla*, K 340; **aan het brullen zijn**: *àant brüülle* [*zijn*], K 234; **brul worden**: het type *brul worden* in: P 2, 146; *brüül* [*worden*], P 10; *bril* [*worden*], K 339; **de bral hebben**: *da bral* [*hebben*], L 99; **wild zijn**: het type *wild zijn* in: K 216, 218; **wild worden**: *wiëlt* [*worden*], P 144; **zot staan**: *zòt* [*staan*], K 307; **zot in de kop hebben**: *zòt ièn da kòp* [*hebben*], P 69; **verstierd zijn**: het type *verstierd zijn* in: P 134; een koe die aan brulziekte lijdt wordt benoemd met de volgende zelfstandige naamwoorden: **een brul**: het type *een brul* in: I 57b, 102a, K 135, 137, 153, 158c, 161, 173b, 174, 175a*, 176, 177b, 178*, 179a, 182, 183, 183b, 184, 188, 188a, 194, 195, 208, 210, 218a, 220, 235, 236, 241, 261, 262, 268, 269, 274, 287, 289, 294, 351a, L 148, 159, 189, 241, 263, P 77, 86, 112, 163, 199; *brul*, K 210, 276, 291, 302, 307, 309, 310, P 41; *en brul*, I 118, K 161, 174, 176, 177b, 179a, 182, 184, 235, 241, 268, 274, 309, 310, 313, 351a, 357; *een bruul*, K 263, 277, 280, 318, 358, P 163; *brüül*, I 268a, 271, K 244, 246, 250, 251, 267, 273, 274, 282, 283, 287, 294, 296, 299, 304, 330, P 10, 37; *en brüül*, K 234, 244, 251, 295; *en bröl*, K 307, 357; *en brööl*, K 240, L 264; *breul*, K 191; *en breul*, K 191; *bruil*, K 213; *en bril*, K 338, 339, 340, 341a; *II brql*, znw. vr. *brul*, koe die *brul* is; De Bont; *brul*, koe die aldoor brult en tobt, en daardoor gevaarlijk is. Een ziekte, voortkomend van het kalven, er is dan geen kalf meer in te krijgen; Goossenaerts; *brul*, koei, die *brul* is; Tuerlinckx; *brul*, Koe die steeds loeit; geeft weinig melk, hs Etten, K 176; **een brulleke**: het type *een brulleke* in: L 93; **brulle**: *en brüülle*, K 324, 333b, P 10; **brulkoe**:

het type *brulkoe* in: K 145a, 165a, 184a, 194, L 91b, 148, 149, 159b, 178a, 199, 204, 204a, 206, 258, 262, 281, 281*, P 14, 67; *brulkoej*, I 79, K 124a, 133a, 136a, 143, 165, 166, 167, 169, 172, 186, L 200, 238, 261; *brulköej*, K 201, 313, P 145; *brüülköej*, I 275, P 41, 134; *brulküüj*, K 247; *brüül-küüj*, I 221, 231; *broelkoe*, K 310; *broelku.k*, znw. vr. brul koe, koe die brul is; De Bont; **een bral**: *en bräl*, P 41; **braller**: het type *braller* in: K 146; **blaar**: *bláár*, P 60; **grimmer**: *grimmer*, koe beest dat „altijd” grimt; Goossenaerts; **gremel**: *gremel*, bij landb. koei die gedurig gromt: Corn. Vervl. A.; **kween**: het type *kween* in: O 160a; *kwee*, L 185; *kwééjn*, K 282; **zinger**: het type *zinger* in: K 166; **blater**: *blááter*, O 275; **blaatkop**: *blethop*, I 102a; **briezer**: het type *briezer* in: K 188; **muzikant**: *muziekant*, K 188; de volgende zijn bijvoegelijke naamwoorden; een eventueel opgegeven zelfstandig naamwoord *koe* wordt niet fonetisch gedocumenteerd; **brul**: het type *brul* in: K 143, 146, 151, 186, 262, 263, 351a, L 207, 208a, 228, 238, 262, 285, P 2, 99, 103, 136, 165; *brul*, K 314, 315, 316, 318, 353, 357, 358, P 44, 45, 46, 47; *bruul*, K 315; *brüül*, K 333b, P 14, 48, 171; *brul* [*koe*], K 125a, 151, 174, 176, L 144, 149, 177c, 180, 183, 200, 203b, 207, 208a, 232, 235, 242, 255, 261, 263, 281, 281*, 285, P 63; *brüül* [*koe*], P 35a; *bróél* [*koe*], K 0153; *bril* [*koe*], P 28; *I broel*, bnw. brul. van koeien gezegd, die na het kalven achter niet meer sluiten, en doorlopend tochtig maar onvruchtbaar zijn, De Bont; *brul*, van een koe = dol; Van de Biezen; *brul*, de koe is brul = krankzinnig (ziek), ze moet dan worden afgeslacht, hs Renders, L 226; *brul*, bnw, dat alléén gebruikt wordt bij koe, een *brul koe* is een koe die dol en ziek is en een brullend geluid geeft; hs Vissers L 180; **brulle**: het type *brulle* in: K 269, P 28; *brullə* [*koe*], P 103, 132, 148; *brüüllə* [*koe*], K 329, 355, P 13, 63, 69, 70, 81, 93, 100, 134, 144, 148; *brüüla* [*koe*], P 60; *bröëllə* [*koe*], P 2; **bruls**: het type *bruls* in: K 188, 188a, 208, L 91b, 100, 150, 159, 160, 180, 180b, 188; *brüülsə*, K 330; *brulsə*, L 200; *brulsə* [*koe*], K 100a, 101, 137, 148, 157, 174, 178, 184a, 188, 188a, 195, L 91b, 92, 93, 99, 100, 144, 145, 148, 150, 153, 159, 159b, 160, 184, 185, 186, 187a, 188, 201, 228, 233, 258, 264, P 14; *bruls*, razend en niet tuchtig willende worden; Elemans 161; **brullend**: *brullənt*, L 237; *brulləndə* [*koe*], K 171a, L 237, 264; **bandeloos**: het type *bandeloos* in: K 188, L 92; *bandeloza*

[*koe*], L 180; *bandeloza* [*brulkoe*], K 133b; **losbandig**: het type *losbandig* in: K 100; *losbandiga*, K 137; *losbandiga* [*koe*], L 244; **verstierd**: *varstiert*, I 269; *varstierda*, I 268, O 67, 153, 274a; *varstierda* [*koe*], I 270, O 67; **munzig**: *muntiga* [*koe*], K 180, O 160a; **zot**: het type *zot* in: P 136; *zotta*, K 307; **dwaas**: het type *dwaas* in: K 330; *dwoðza* [*koe*], K 283; **wild**: het type *wild* in: K 318; *wilda* [*koe*], K 216a, 218; **kwaadaardig**: het type *kwaadaardig* in: P 136; **gebroken**: *gabrèuka* [*koe*], P 28; **kween**: *kwee* [*koe*], L 185.

OPFOKZIEKTEN

Aufzuchtkrankheiten – diseases of newborn calves – maladies du jeune âge [Ziekten die optreden bij pasgeboren kalveren.]

(DC 48A, 12)

kalverziekten: het type *kalverziekten* in: K 188; **kalfjesziekte**: *de kèlfjessiekte*, Elemans.

WITTE DIARREE

Kälberdurchfall, Kälberruhr – calf diarrhoea, white scour – diarrhée des veaux [Deze diarree treedt meestal op in de eerste levensweek. Men bemerkt zwakke endeldarmpersingen. De mest wordt zeer spoedig dun, is eerst geel, soms donkergeel tot oranje en stinkend. Vervolgens wordt de ontlasting grauw leemachtig en dun, door bloedbijmenging soms rood. Het kalf wordt zeer suf en drinkt niet meer; benen, neusspiegel en oren zijn zeer koud. Na een paar uur bemerkt men zwakte in het achterstel en wankelen; de ogen liggen diep in de oogkassen. Soms sterft het dier na twaalf tot vierentwintig uur, soms na een paar dagen. De ziekte wordt veroorzaakt door de colibacterie.] (N 3, 43; N 52, 7a; DC 48A, 12a)

kalfsschijt: het type *kalfsschijt* in: K 256; **witschijt**: het type *witschijt* in: K 188, 188a, L 281, 281*; *wietschijt*, K 163, 180; **witte schijt**: het type *witte schijt* in: I 57b, K 100, 133a, 135, L 184, 185, *wiëtta scheet*, L 262; *wiët schijt*, K 174, 188, 261, 269, P 22, 99; *wiët schéét*, K 189, 313, *wét schéét*, K 210; *wiët schaat*, K 268, 289; **witspel**: het type *witspel* in: L 208a; **witte spel**: *wiëtta spèl*, L 160; **witte afgang**: het type *witte afgang* in: K 206, P 77, 79; **witte diarree**: het type *witte diarree* in: K 164a, 174, L 184; **kwade schijt**: *kòə schijt*, P 163; **bleekzucht**: het type *bleekzucht* in: L 200; **schijt**: het type

1.1.1.2.

schijt in: K 153, 208, 277, 280, O 67, 153, 160a, P 4a, 161; *schéjt*, K 137, 93, 106, 107; *schéét*, K 201, P 41a; *skeet*, O 274a; *schòòat*, I 268; *schijt*, bij kalveren. gewoonlijk voor *witte diarree*; Goosenaerts; **spel**: het type *spel* in: K 218a, L 180, 180b, 200; *spél*, K 169; *spèl*, L 244; *spèèl*, L 259; **afgang**: *afgaanG*, K 277; **spet**: het type *spet* in: K 171a; **diarree**: het type *diarree* in: K 188; de volgende zijn woordgroepen en werkwoorden die betekenen „witte diarree hebben”; **aan de spel zijn**: het kalf – *is ààn dā spél*, L 184; *spèl*, men zegt: *dat kalf is aan de spèl*, (heeft buikloop); hs Vissers L 180; **aan de spel**: het type *aan de spel* in: K 186, L 243; **aan de schijt**: het type *aan de schijt* in: K 147; **aan de schijt zijn**: de koe – *is aon dā schijt*, K 146; **aan de schijt staan**: de koeien – *staon aon dā schijt*, K 174; **wit spellen**: het type *wit spellen* in: L 144; **spellen**: het type *spellen* in: L 148; *spèlla*, L 159; de koe – *spelt*, L 112; *spèllen*, 't kalf spèlt = het kalf heeft diarree; hs Renders L 226; *spèllen*, buikloop hebben, „Dat kalf is aan 't spellen geraakt”; hs Vissers L 180; **dun aan de schijt**: het type *dun aan de schijt* in: K 188; **dun aan de mest**: het type *dun aan de mest* in: K 188.

PARATYFUS

Paratyphus – salmonellosis – salmonellose

[Een ziekte die gepaard gaat met hoge koorts, hoesten, en een slijmig-etterige diarree; maag- en darmontstekingen treden op naast longontstekingen; ten slotte volgt een algemene bloedvergiftiging. Soms is er een wat afwijkend ziektebeeld: een stijve gang en hoesten, vooral als de dieren worden opgejaagd. In het begin willen de zieke dieren meestal niet drinken en liggen ze veel. De ziekte wordt veroorzaakt door bacteriën.]

(N 52, 7c; DC 48A, 12d)

buiktyfus: *buiktüüffas*, K 188; **tyfus in de buik**: *tüüphas in dā buik*, O 67; **paratyfus**: het type *paratyfus* in: K 133a, 180, 206; *paratiefas*, K 188; *pààrētīēva*, L 259; **tyfus**: het type *tyfus* in: K 147; *tiefas*, K 169; **salmonellose**: het type *salmonellose* in: K 164a; **salmonellen**: het type *salmonellen* in: L 281, 281*; **longziekte**: het type *longziekte* in: L 200; **darmziekte**: het type *darmziekte* in: K 188; **ingewandziekte**: *iëngawaandziekte*, K 174; **lendewater**: *liënnawater*, O 67; **kug**: *kig*,

K 289; **kwaad schijt**: het type *kwaad schijt* in: P 99; **dunne schijt**: *dunnā schéjt*, K 137; **schijt**: het type *schijt* in: K 188; *schéjt*, K 137; *schīēt*, L 285; **zich zelf kwijt schijten**: het kalf – *schijt zān ejsa kwijt*, K 188; kalveren die aan paratyfus lijden worden wel longlijders genoemd; **longlijders**: het type *longlijders* in: K 135.

BORSTZIEKTE

Brustseuche – inflammation of the thoracic membranes – maladie de la poitrine [Een ontsteking van de longen en het borstvlies, bij wat oudere dieren. De kalveren zijn opvallend stijf in hun bewegingen; de ademhaling gaat sneller, bij het uitademen maken ze een steunend geluid. De dieren hoesten, binnen vier tot acht dagen kunnen ze sterven.

De oorzaak is vaak het para-influenza-virus.]

(N 3, 43; N 52, 7b; DC 48A, 12b)

longontsteking: het type *longontsteking* in: K 100, 171a, 218a; P 99; *longontstèking*, L 281, 281*; *lòngòntstééking*, K 189; *longontsteejking*, K 169; *longontstijking*, K 147; **longziekte**: het type *longziekte* in: K 135, 206; **longworm**: het type *longworm* in: L 200; **borstziekte**: het type *borstziekte* in: K 164a, 188, 188a, L 144; **borstwater**: *baorstwàttar*, L 244; *brostwater*, L 180b; **jacht**: het type *jacht* in: K 125a, 137, 160, 163, 174, 179a; *jàcht*, K 151; *jaacht*, K 153c, 180; **longjacht**: het type *longjacht* in: K 195; **kalverenjacht**: het type *kalverenjacht* in: K 137; **jicht**: *jigt*, K 135; **hoest**: het type *hoest* in: K 208, P 93, 106, 107; **kwade hoest**: *kōā oest*, P 163; *kōān hōēst*, K 313; **fleuris**: het type *fleuris* in: K 261, O 67; *fleurās*, O 160a, 274a, P 77, 79, 99; *floras*, K 280; **benauwdheid**: het type *benauwdheid* in: K 186; **benauwdigheid**: het type *benauwdigheid* in: K 186; **ingewandziekte**: *iëngawaandziekte*, K 174; **piepziekte**: het type *piepziekte* in: K 188; **kuch**: *kéch*, K 313; **krop**: het type *krop* in: K 277; **hardigheid in de borst**: het type *hardigheid in de borst* in: L 200; **bronchitis**: *brochiētīēs*, K 188; **koude**: *kāw*, K 210; **valling**: het type *valling* in: K 269; **bezetting**: *bazétting*, L 184; **pokken**: het type *pokken* in: P 22; *pōkkā*, L 259; **het aan zijn kluiters hebben**: het kalf – het type *heeft het aan zijn kluiters* in: K 188; **het op zijn adem hebben**: het kalf – *heeft at op zān aosam*, K 188.

KALVERKRAMP

Kälberkrampf – calf's cramp – tétanie des veaux

[Deze ziekte komt voor bij kalveren van vier tot acht weken, die uitsluitend op volle melk leven. De dieren worden zenuwachtig en prikkelbaar; hun bewegingen zijn afwijkend, zoals rondraaien, heen en weer lopen en overal tegenaan botsen. Soms vertonen ze krampen, vooral van de kaak- en de beenspieren. Bij prikkels en rustverstoring kunnen ze hevig gaan brullen en neervallen, ze schuimbekken en hebben een grote speekselvloed. De oorzaak is eenzijdige voeding: teveel eiwitten en te weinig mineralen.]

(N 3, 43; N 52, 7e; DC 48A, 12f)

lendebloed: het type *lendebloed* in: K 135, 137, 146, 160, 163, 184a, 194, L 97; *lendabloet*, K 125a, 128, 135, 143, 177b, 188a, L 160; *lëndabloet*, K 184; *lendablôët*, K 125a, 133a, 176, 177b; *lendablôet*, K 145a, 146, L 160; *lëndablôet*, K 163; *lèndabloet*, K 137, 165a; *leendablôët*, L 149; *lééndablôët*, L 159b; *lèéndablôët*, K 178, L 99; *liëndabloet*, L 188; *liëndablôët*, L 184; *lèjndabloet*, L 144; *lèndambloet*, L 180b; *et lèndebloet*, lal, bulk, hersenziekte bij kalveren; Elemans 164; *lende-bloed*, soort van bloedopdrang bij hardgroeende mestkalveren. (Bij navraag in de Veeartsenijschool te Gent: een ziekte bij runderen, gekenmerkt door bloedige mest en die meestal dodelijk verloopt. Zeer waarschijnlijk niets anders dan een vorm van milt-vuur); Goossenaerts; *lajn-dabloejt*, „Lendenblut”; die Ursache soll zu starkes Wachstum sein; durch Aderlass wird den Übel abgeholfen (speciale runderziekte); Mischgofsky L 95; **met het lendebloed staan:** *met 't linöblu:t staan*, lendebloed hebben. De ontlaste mest is met bloed omringd en het water bevat dikwijls geronnen bloed. Voornamelijk veroorzaakt door verstijving der vetklieren die aan de ribben en de lendespieren liggen; hs Schrevens P 86; **lendeschoot:** het type *lendeschoot* in: K 174; **lal:** het type *lal* in: K 133a, 174, 184a, 186, 188, L 208a; *lal*, hersenziekte bij kalveren; Elemans 164; **bulk:** het type *bulk* in: K 143; *bölk*, K 136a, 143, 145a, 165, 167, 169, L 149, 177c; *den bölk*, hersenziekte bij kalveren (lal, bulk) Elemans 164; **bulk-ziekte:** het type *bulkziekte* in: L 184; *bölkziekte*, L 184; **balkziekte:** het type *balkziekte* in: L 184; **bral:** het type *bral* in: L 91b, 93; **bralziekte:** het type *bralziekte*

in: L 180b; **blaat:** *bléët*, K 133a; *blèët*, K 135; **blaar:** *bléér*, K 184a; *den bléér*, Hersenziekte bij kalveren (lal, bulk) Elemans 164; **bolder:** *bòldër*, K 189; **slingerziekte:** het type *slingerziekte* in: L 285; **draaiziekte:** het type *draaiziekte* in: K 261; *drééjziekt*, L 281, 281*; *drooj-ziekte*, O 67; **evenwichtsstoornis:** *even-wiëchtstoornis*, K 174; **vallende ziekte:** het type *vallende ziekte* in: K 147; **epilepsie:** het type *epilepsie* in: P 106, 107; **koliek:** het type *koliek* in: P 163; *kaliëk*, K 174; *kliëk*, K 184, 186; **penspijn:** het type *penspijn* in: P 77, 79; *pénspiën*, L 259; **buikpijn:** het type *buikpijn* in: K 195; *bukpéén*, K 313; **kalverkramp:** het type *kalverkramp* in: K 164a, 180, 206, 280; **spierkrampen:** het type *spierkrampen* in: L 144; **krampen in de buik:** *kráámpa iënna bôèjk*, K 313; **kramp in de darmen:** *kramp iën da dêrrama*, P 41a; **maagkramp:** het type *maagkramp* in: K 188; **kramp:** het type *kramp* in: K 269; **maag- en darmstoring:** het type *maag- en darmstoring* in: K 188; **hartebloed:** het type *hartebloed* in: K 188; **zenuwwater:** *zeen-water*, L 200; **bloedziekte:** het type *bloedziekte* in: K 100; **bloedarmoede:** het type *bloedarmoede* in: K 171a; **zonnebrand:** *zunnabráánt*, K 210; **van Molenbeek krijgen:** het type *van Molenbeek krijgen* in: O 160a (genoemd naar bedevaartweg); **van Ninove krijgen:** het type *van Ninove krijgen* in: O 160a (genoemd naar bedevaartweg); **snuffelziekte:** het type *snuffelziekte* in: L 148; **buikloop:** het type *buikloop* in: K 289.

KALVERDIFTERIE

Kälberdiphtherie – calf's diphtheria – nécrose de la mâchoire

[Een ziekte die gepaard gaat met koorts, sufheid, speekselen en zwelling van de wangen. Het openen van de mond is pijnlijk voor het dier, doet men dit dan bemerkt men aan tong of gehemelte of achter in de keel dikke geelgrijze of bruine vliezen, waaronder diepgaande verzweeringen zitten, die tot in spieren en bot kunnen gaan. De kalveren vermageren sterk. Ook de luchtwegen en de darmen kunnen worden aangetast, waardoor neusvloeijing, hoesten en benauwdheid of diarree kunnen ontstaan. De ziekte wordt veroorzaakt door de necrosebacterie.]

(N 52, 7d; DC 48A, 12e)

kalverdifterie: het type *kalverdifterie* in: K 133a, 180; **difterie:** het type *difterie*

1.1.1.2.

in: K 164a, L 200, 281, 281*; **difteritis**: het type *difteritis* in: K 174; **kalfsdep**: het type *kalfsdep* in: K 147; **keelziekte**: het type *keelziekte* in: K 188; **keelaandoening**: het type *keelaandoening* in: K 188; **dikke keel**: het type *dikke keel* in: K 100; **schuil**: het type *schuil* in: O 67; **krop**: het type *krop* in: K 208, P 163; *kroep*, K 261; **dikke kaak**: *dikkə kaok*, K 174; **dikkop**: het type *dikkop* in: K 137; **dikke kop**: het type *dikke kop* in: K 188; **snot**: *snòt*, K 189; **witte schijt**: het type *witte schijt* in: K 135; **schijt**: *schéét*, K 313; **aan de spel zijn**: het type *aan de spel zijn* in: L 200; **afgang**: het type *afgang* in: K 206; *afgáng*, K 313; *òfchòng*, K 210.

TROMMELZUCHT,
METEORISME

Trommelsucht – condition of swollen stomach in cattle – météorisme, météorisation, empansement, tympanite

[Een abnormale gasophoping in de pens bij herkauwers. Er ontstaat een storing in de afvoer van de door gistingprocessen ontstane gassen, soms door afsluiting van de slokdarm (bijvoorbeeld door een stuk biet of koek dat er in is blijven steken), door een gezwel in de borstholte dat op de slokdarm drukt of door een overvulling van de pens, waardoor de uitmonding van de slokdarm door voedsel is afgesloten. Meestal wordt deze storing veroorzaakt door het feit dat de gassen in de voedselmasse worden vastgehouden in plaats van naar boven te drijven en daar één grote gasbel te vormen. De pensinhoud wordt dan tot een grote schuimmassa en de pens gaat hoe langer hoe meer uitzetten, zodat de linkerflank van de koe bijna boven de rug schijnt uit te steken.]

De aard van de binnengekomen antwoorden maakt het noodzakelijk dit lemma als volgt onder te verdelen: I trommelzucht, II opzwellen, III opgezwollen zijn, IV koe die aan trommelzucht lijdt en V de opgezwollen maag.] (ZND 23, 1c; N 3, 40; N 3, 76; DC 48A, 6) [Bij groepen van het type *de koe loopt op* wordt het onderwerp niet fonetisch gedocumenteerd; bij groepen van het type *ze is opgelopen* wordt alleen *opgelopen* fonetisch gedocumenteerd.]

I trommelzucht

Trommelsucht –

windpens: het type *windpens* in: L 201; *windpens*, L 145; *wintpèns*, K 351a, 355; *wintpèns*, L 149, P 144; *wintpaens*, P 88;

wèntpèns, L 149; *wèntpens*, L 180; *wèntpèns*, L 144; *wiendpens*, K 159, 160, 174, L 185; *wièndpens*, K 184a, 194, L 201, P 103, 169; *wientpens*, L 159, 160, 184, 185, 186, 187a, 188; *wientpèns*, K 177b; *wientpèns*, L 159b; *wièntpens*, K 165, 179a, L 255, P 92, 148; *wièntpèns*, I 269, K 307, L 159; *wièntpins*, K 273; *wientpèns*, K 176; *wienpens*, L 185; *wijntpens*, L 92, 153; *weyndpens*, L 200; *wéjndpens*, K 133b, 148; *wéjndpèns*, L 91b; *wejntpens*, L 180b; *wéjntpens*, K 128, L 144, 180b; *wejntpèns*, L 99; *wéjntpèns*, K 102, L 91b, 93, 100, 150, 200, 232, 244, 264; *wintpes*, K 186; *wientpees*, I 102a; *wingdpens*, L 205; *wingtpèns*, L 183; *winkpens*, L 237; *wééjntpèns*, Trommelsucht (speciale runderziekte); hs Mischgofsky L 95; *de wéjntpèns*, trommelzucht, Elemans 165; **windbuik**: het type *windbuik* in: O 169; **trommelzucht**: het type *trommelzucht* in: K 151, 153, 0153, 164a, 177b, 179a, 188, 190a, 194, 206, 216a, 255, L 112, 185, 200, 285; *trommalzicht*, K 164a; *trómmalzicht*, K 183, L 235; *trommalzeugt*, L 263; *tróómalzúúcht*, P 134; *tróémmalzúúcht*, I 286a, 271, K 250; **trommelziekte**: het type *trommelziekte* in: K 100; **zucht**: het type *zucht* in: K 101; **berstziekte**: het type *berstziekte* in: P 93; **opjacht**: *òèp-jacht*, K 322; **vuur**: *vie*, K 237; **het oplopen**: *ət oplòðpə*, K 161; **oploop**: het type *oploop* in: L 204, 204a, 207; *òploop*, L 207; *oplòðp*, L 228, 235, 242, 243; *oplòðpə*, L 235; *oplòep*, K 210; *òèplòep*, K 333b; *oplowp*, L 205, 208a; *oplòwp*, L 241; *òp-loowp*, L 241; **oploping**: het type *oploping* in: O 169; *oploping*, K 183, 183b, 184a, 185; *oplòðping*, K 165, 183b; *oplòðping*, K 186; *òploping*, K 165, 166, 183, 218; *òplò.ping*, znw. vr. *oploping*, trommelzucht; De Bont; **oplopendheid**: *oplopendheid*, znw. bij veeartsen. Opzwellen van hoornbeesten, tengevolge van de gassen welke zich in de pens ontwikkelen, wanneer de herkauwing niet goed gebeurt; Corn. Vervl.; **buikoploop**: het type *buikoploop* in: K 237; **opstijging**: *òpstaanging*, K 276; **opstijving**: *opstieving*, L 261; *opstèving*, L 258; *òpste.ving*, znw. vr. *opstijving*, trommelzucht, ook *opleuping* gen.; De Bont; **lendewater**: *lièñawòetr*, O 275; **het kwade-dik**: *ət kwooòdièk*, I 221; **graskramp**: *geskramp*, K 287; **pijn in het zak**: het type *pijn in het zak* in: P 73, 198; *páájnt [z]ak*, P 125; *poaen ièn ət zak*, P 27; **pijnzak**: *paənzak*, P 198; *penszak*, P 103; **zakpijn**: het type *zakpijn* in: I 266; *zakpajñ*, I 266; *zakpaajñ*, I 275; **poef**: *pòèf*, K 247;

II opzwellen

Aufblähen –

oplopen: het type *oplopen* in: K 137, 171a, 174, 184a, 188a, 194, 195, 208, 256, 269, 280, L 144, 148, O 67, 153, 160a, 169, P 161; *oplopa*, K 136a, L 180; *oplópa*, L 242, 263; *oplòpa*, K 172; *oploopan*, K 194; *oploopa*, K 102, 124a, 125a, 133b, 137, 160, 163, 165, 166, 174, 175a*, 183, 184a, 185, 188, 235, L 145, 180, 186, 188, 199, 200, 258, 253; *oplooppa*, K 151; *oplópa*, L 148; *oplòpa*, K 125a, 169, 182, P 92; *oplópa*, I 79, K 133a, 137, 143, 145a, 146, 147, 148, 161, 165, 165a, 167, 169, 172, 175a*, 177b, 178, 178*, 179a, 184, 184a, 186, 187, 190a, 193a, 194, 218, L 93, 144, 149, 153, 159, 160, 177c, 180, 184, 187a, 200, 203b, 235, 238, 255, 264, P 99; *oplóppa*, L 144; *oplópan*, L 180b; *oplojpa*, K 100a; *oplójpa*, K 135; *oplowpa*, L 204, 204a, 233; *oplowapa*, L 200; *oplòwpa*, L 183, 235; *óploopa*, L 149, 159; *òploopa*, K 183; *òplópa*, L 184; *òplòwpa*, L 235; *òplaopa*, L 207; *oploepan*, O 274a; *oploepan*, O 162; *oplóepan*, K 241, L 285; *oploepa*, L 232, P 77, 148, 167, 199; *oplóepa*, L 100; *oplóepa*, K 191, 210, 241, 276, 318; *oplóepa*, L 99, 150, 285; *òplóepan*, O 72; *òplóepa*, P 69; *òplóepa*, K 273, P 13, 70; *oploewpa*, K 143; *oploewapa*, K 268; *oploewapa*, K 340, 357; *oploewapa*, K 357; *òplóewapa*, P 25; *òplúūpan*, O 274; *òplúūpa*, P 60; *òplúūpan*, O 274; *òplúūpa*, P 4; *ooplóepa*, K 191; *òòplóepa*, P 63; *oplwòpa*, K 125a; *oplwòpa*, K 158c; *oplwòpa*, K 188a; *oplwòpa*, K 136a; *òèplopan*, P 2; *oèplópa*, K 128; *òèplópa*, K 248; *oèploepa*, P 65, 169; *òèplóepa*, K 291, P 86, 163; *òèplóepa*, P 171; *òèplóepa*, I 269, K 234, 251, 274, 294, 295, 333b, 341a, P 27, 86; *òèplóepa*, K 231, 244, 246, 250, 283, 296, 307, 324, 329, P 14, 35a; *òèplóepan*, O 72, 275; *òèplóewpa*, P 95, 148; *òèplóewpan*, K 310; *òèplóewapa*, K 264, 265, 267, 274, 351a, P 41; *òèplóewapa*, K 296, 339; *òèplóepa*, K 287, 355, P 93; *òèplwòpa*, K 201; *ùūplóepa*, P 100; de koe – het type *loopt op* in: K 179a, 188a; *lóópt op*, K 143; *lopt op*, K 195a; *lópt op*, K 178*; *lópt op*, K 262; *lupt op*, K 310; *lupt òèp*, K 274; *loept òèp*, K 265, 268; *lòèpt op*, P 129; *lòèpt oep*, P 146; *lòèpt òèp*, K 250, 251; *loewpt op*, K 143; *lept oep*, K 237; [een koe die] *oplóópt*, I 118; de koeien – *lòèpan op*, P 13; *oplopen*, van koeien, Van de Biezen; *oplopen*, van koebeesten die dikker worden, „zieklijk opzwellen”; Goossenaerts; *oplopen*, *opgelopen zijn*. Als eerste maal van de koeien t.g.v. vergiftig voed-

sel opzwellt, zegt men dat zij *oplopen* of *opgelopen* zijn; Tuerlinckx; *oplopen*, buikopzwelling krijgen. Dit gebeurt o.a. bij herkauwende dieren door ophoping van gassen, als de herkauwing niet goed vlot. Die jonge koe is gister opgelopen vanwege die natte spurrie; hs Vissers L 180; *oplopen*, opzetten, zwellen; het wordt gezegd van een koe, als de pens opzwellt door nat gras of spurrie; hs Vissers L 180; **dik worden:** zonder fonetische documentatie van het tweede deel; *dik [worden]*, K 151, 234, 296, L 244, 261, O 162, P 28; *diek [worden]*, P 132; **te dik worden:** zonder fonetische documentatie van het tweede deel; *te dik [worden]*, L 160, 261, 264; de koe – het type *wordt te dik* in: L 100; **dik-staan worden:** zonder fonetische documentatie van het tweede deel; de koe – [wordt] *diek stòdn*, K 265, 302; **opstijgen:** het type *opstijgen* in: K 269; *òpstáája*, K 313; *oèpstijgan*, K 304; *òèpstééga*, K 307; *òèpstééga*, K 307; *òèpstééga*, K 274; *òèpstáàga*, K 299, 309; *opstijgen*, oplopen, opzwellen, spr. v. menschen en dieren, Corn. Vervl.; **stijgen:** *steigen*, (stáàge) opzwellen, van de buik gez. bij mensch of dier, Tuerlinckx; **opstijven:** *opstiēvan*, L 285; **opjagen:** *oepjaga*, P 2; *oepjaega*, I 270; *òèpjáàga*, I 268; *òèpjaoaga*, I 221; *òèpjáàga*, I 275; *òèpjòòga*, I 275; de koe – *jogt òèp*, K 341a; **opzwellen:** *òpzwella*, P 125; *opswella*, P 134; *òèpzwilla*, K 283, 324; **opzetten:** het type *opzetten* in: I 102a; *opsetta*, K 174; **opsputzen:** *òèpspúútsə*, P 112; **opgassen:** *òèpgáàza*, I 271; **blaren:** *blòdra*, L 235; **blazen:** het type *blazen* in: P 161; **wind pakken:** de koe heeft – *wint chapakt*, P 145; **een dikke bast krijgen:** *ən dikkan baast krijga*, K 101; **een dik lijf krijgen:** *ə dik lééf krééga*, P 154; **een dikke pook krijgen:** *ən dikke poojk krijga*, K 151; **een dikke zak krijgen:** *ən diékkə zòk kròaga*, P 88;

III opgezwollen zijn

Aufgebläht sein –

dik staan: het type *dik staan* in: K 0153, 206, 218a, 236, 241, 289, 338, O 67, 160a, P 2, 4a, 136; *dik stun*, K 318; *dik stòdn*, K 191, 274, 287, 302, 309, P 28; *diék staan*, K 283, 329; *diék stan*, K 220; *diék stàn*, K 330; *diék stan*, K 220; *diék staon*, I 79, 102a, K 151, 0153, 178*, 180, 190a, 340; *diék stoan*, K 338; *diék stao*, P 82; *diék ston*, P 88; *diék stòdn*, K 216a, 313; *diék stòdn*, O 250; *diék stoon*, P 27; *diék stòdn*, K 339, P 28, 70; *diék stòdn*, K 340; *diék stòdn*, K 274; *diék stáàdn*, K 291; de koe – het type *staat dik*

1.1.1.2.

in: K 261, 262; *stòò dik*, K 241; *stát dièk*, K 307; *sta dièk*, I 57b, K 176, 255, 268, 272, 307, 331, 352; *staoit dièk*, I 118, K 176, 178, 180, 235, 237a, 245, 265, 267, 272, 301, 304, 305, 309, 312, 334; *stao dièk*, K 151, 157, 241, 267, 269, 274, 276, 339; *stò dièk*, P 69; *stoo dièk*, K 189a, 206, 296, 339; *stòò dièk*, K 274; *stiè dièk*, K 216a, L 281, 281*; *staojt dièk*, O 289; *stooj dièk*, K 213; *stowt dièk*, I 266, 272, K 233, 273; *sta tièk*, K 330; *staoit tièk*, K 261, P 32, 80; *stòòt tièk*, K 206; *stòò tik*, P 28; *staatièk*, P 60; *staoitièk*, I 102a; *stòitièk*, K 251; *stòòitièk*, K 282, 299, P 10, 27; *stòèitièk*, P 134; *staann*, Dik staan, van koeien, opgezwollen zijn door winden; Corn.; *dik*, 7. In: dik staan. Van hoornvee. Het lijden aan trommelzucht tengevolge van opeengehoopte gassen in de pens; Goossenaerts; **te dik staan**: het type *te dik staan* in: I 268, K 188; *ta dik stààn*, K 324; *ta dièk staan*, I 275, P 4; *ta dièk stòòn*, K 244; *ta dièk stòòm*, P 144; *ta dièk stòn*, P 69; *ta dièk stòò*, P 63; *ta dièk stòèn*, P 144; de koe – het type *staat te dik* in: K 174, 188a; *stáá ta dièk*, K 329; *staoit ta dièk*, K 173b, 176, 188, 188a; *stao ta dièk*, K 184; *stòòtadièk*, K 244; *stò ta dièk*, P 77; *stòò ta dièk*, K 268; *stòwt dièk*, O 162; *stiè ta dièk*, L 261; *stèt ta dièk*, L 285; *steut ta dièk*, P 146; de koeien – *staoon ta arièk*, K 173b; *stonga ta dièk*, K 174; **te dik zijn**: zonder fonetische documentatie van het tweede deel; het type *te dik zijn* in: L 262; *ta dièk [zijn]*, P 72; de koe – [*is*] *ta dièk*, L 237; **opgestegen zijn**: de koe is – het type *opgestegen* in: K 272, 305, 307b; *oepgastegen*, K 276, 304, 309a; *oepgastéégen*, K 304; **opgestijgd zijn**: de koe is – het type *opgestijgd* in: K 312; **opgejaagd zijn**: de koe is – *opgajòògt*, P 10; *oepgajaagt*, I 270; **opgelopen zijn**: de koe is – het type *opgelopen* in: K 137, 164a, 165a, 176, 188, 235, 261, P 99; *opgalopàn*, K 187; *opgalòpàn*, K 167; *opgalopa*, L 180b; *opgalòpa*, K 143; *opgalòapa*, K 211; *opgalojpa*, K 100a; *opgaloopàn*, I 272, K 196, 207, 211, 212, 213, 236, 237, 237a, 240, 255, 299, O 275; *opgalòòpàn*, K 163; *ópgalòòpàn*, K 145a; *opgalooapa*, K 125a, 160, L 263; *opgalòòpa*, K 161, 182; *opgalòòpa*, K 146, 147, L 144, 203b; *ópgalòòpa*, L 184; *opgaloojpa*, K 135; *opgalowapàn*, K 240; *opchalwoopa*, K 201; *opgalòèpàn*, O 274; *opgalòepàn*, K 213, 235, 236, 265, O 157, 158; *opgalòèpa*, K 340; *opchalòèpa*, K 241; *oepgalooapa*, K 224, 339, 341, 341a; *òèpgalòòpa*, K 248; *òèpchalooapa*, P 48; *oepgaloojpa*, K 237; *oepgalooepàn*, K 267, 330, 346, P 38; *oepgalooèpa*, P 163, 165; *oepgalòèpa*, P 167;

oepgalòèpa, K 237, 251, 256, 265, 273, 310, 338, 339, 348, P 25, 41, 112; *òèpgalòèpa*, K 295; *òèpgalòòèpa*, K 287; *òèpgalòèpa*, P 93; *òèpgalòèwapa*, P 25; *òèpgalòèwapàn*, K 240, 331; *òèpchalòèppa*, P 112; *òèpchalòèpa*, K 330; *òèpchalòèpa*, K 283, P 44, 45, 47; *òèpchalòèpa*, P 46; *òèpchalòèpa*, K 283; *òèpchalòèwapa*, K 268, 274; *òèpchalòèwapa*, P 95; *ùùpgalòèpa*, P 100; **opgelopen staan**: de koe – *stoo oepgalooepàn*, K 295; *stòòt opchalòèpa*, P 81; *stòwt opchalòèpàn*, O 162; **oplopend zijn**: de koe is – *oploopàn*, O 274; **oplopig zijn**: de koe is – *oploopach*, K 196; *oploepach*, K 261; *opliùùwèpach*, O 251; **volgelopen zijn**: de koe is – *volgalòèpàn*, O 238; **verboft zijn**: de koe is – [*v*] *arbòèft*, K 244; *verboeft*, K 265, 284, 285, 286, 287; *verboeft*, als bepaling van gesteldheid bij voederen. Van een (koe)-beest. Het zo voederen dat het een overladen maag kreeg en ziek is; Goossenaerts; **verboft staan**: *verboeft*, Bij landb. *Verboeft staan*, wordt gezeid van runderen die te gulzig geëten hebben, en niet meer herkauwen; Corn. Vervl. A.; **met pof staan**: de koe – *stò mee pòèf*, K 247; **overboft zijn**: de koe is – *overboeft*, K 286; **opgepofst zijn**: de koe is – *opgepoeft*, K 247; *oepgepoeft*, I 275; **met wind staan**: de koe – *stao meej wiènt*, K 124a; **wind op hebben**: de koe – *ééjt awiènt op*, P 60; **vol wind**: *vol wiènt*, P 10; **opgeblazen**: het type *opgeblazen* in: K 188, 256; *opgeblazen*, Van koe die wat te dik is, als gevolg van het eten van zekere „vuiligheid” in klaver, Goossenaerts; **opgezwollen zijn**: de koe is – het type *opgezwollen* in: K 352; **gezwollen**: *gezwòlla*, P 134; **bevangen zijn**: de koe is – *bavànga*, K 301; **vervangen staan**: de koe – *stò [v]arvanga*, K 244; **verstopt in het koningsgat**: *varstòpt iènt kèéjníèngstèl*, verstopping in de boekmaag, („koningshoofd”) hs Schrevens; IV koe die aan trommelzucht lijdt
An Trommelsucht leidende Kuh – **oploper**: *òplòèpar*, P 81; **penskoe**: *penskoew*, L 241; de volgende zijn bijvoeglijke naamwoorden: **opgelopen**: *opgalopa* [koe], L 200; *opgalòòpa* [koe], K 133a; *opgalooèpa* [koe], P 148; *òèpchalòèppa* [koe], P 163; *òèpchalòèwapa* [koe], P 41; *òèpgalòèwapa* [koe], P 148; *òèpchalòèwapa* [beest], P 145; V de gezwollen maag
Der aufgeblähte Magen (Pansen) – **dikke pens**: het type *dikke pens* in: K 137; **opgelopen pens**: *òèpchalòèwapa péns*, K 282; *òèpchalòèpa péns*, K 282; **opgeblazen pens**: *opgablaoèa pens*, K 158c; **opgezwollen buik**: *òpgazwollàn buijk*, P 72; **dikke zak**: *dièkka zak*, P 171; **waterzak**: het type

waterzak in: K 265; *waawterzòk*, O 67; **dikpens**: *dièkpens*, L 241; **pozzak**: *pòèzzak*, I 221; **gersmook**: *gésmdòek*, K 341a; **gistmook**: *gistmòèwak*, K 265; **opgestoten mook**: *òèpchstòèwata mòèwak*, K 264; **opgelopen lijf**: *opgalòèppa lòaf*, P 10.

SCHERP INHEBBEN (IJZER)

Fremdkörper (Eisen) – foreign body (iron) – avoir un corps étranger (fer)
[Met het voedsel kunnen koeien allerlei scherpe voorwerpen opnemen, zoals stukjes ijzerdraad, spijkers, naalden en spelden. Gewoonlijk komen deze voorwerpen in de netmaag terecht, waardoor een ernstige spijsverteringsstoornis ontstaat. De dieren herkauwen niet meer, nemen geen voedsel op, kreunen bij druk op het borstbeen en hebben een lichte trommelzucht.

Daar de netmaag slechts door het middenrif van het hart en hartezakje gescheiden is kunnen scherpe voorwerpen gemakkelijk daar terecht komen; ze veroorzaken dan een ernstige etterige ontsteking die kan leiden tot de dood van het dier. Het merendeel van de hier verzamelde woorden heeft betrekking op het opgenomen hebben van iets scherp; slechts een gering aantal duidt op de ziekte die hiervan het gevolg kan zijn.]

(N 3, 100; DC 48A, 53)

borstwater: *borstwaotër*, L 262; *bòrst-waotër*, K 184a; **dikke borst**: het type *dikke borst* in: L 262; **ederikkwaal**: *erkkwoal*, P 163; **de ederik zit vast**: *da nirrik zit vaast*, L 285; **kreunen**: het type *kreunen* in: L 144; **scherp inhebben**: het type *scherp inhebben* in: L 184; *schèrp iènhèbba*, K 101, 125a, 137, 148, L 149, 264, P 37, 148; *schèrp iènhèbba*, K 330; *schèrp iènhèbba*, K 165, L 144; *schéèrp iènhèbba*, K 216a; *schéèrp iènhèbba*, K 234; *schèèrp iènhèbba*, K 194, L 235; *schèèrp iènhèbba*, K 183; *schaarp iènhèbba*, K 175a*, 248; *schààrp iènhèbba*, K 177b; *sjèrp iènhèbba*, P 136; *schèrp iènhèppa*, K 137; *schèrrap inhèmma*, K 264, 265; *schéèrp inhèmma*, K 268; *schèrp inhèmma*, I 270, P 92; *schèrp iènhèmma*, I 269; *schèrp iènhèmma*, K 341a; *schèrrap iènhèmma*, K 340; *schéèrp iènhèmma*, P 93; *schaarp iènhèmma*, K 190a; *schéjrap iènhèmma*, K 268; *schèrp inèmma*, P 60; *schèrp iènemma*, I 268, P 199; *schèrp iènemma*, P 63; *schèrrap iènemma*, P 14, 70; *schéèrp iènemma*, K 231; *schéèrp iènemma*, K 283; *scharp iènemma*, P 134; *schààrp iènemma*, K 177b; *sjèrp iènemma*, P 86;

skèrp iènemman, O 275; **die koe heeft scherp in**: *die koe hiè schèèrp ièn*, L 261; **(ze) heeft scherp in**: het type *heeft scherp in* in: K 153, 195; **de koe heeft scherp in**: *da koej heeft schèrp ièn*, K 137; *da koe hiè schèrp ièn*, L 180; **ze heeft scherp in**: het type *ze heeft schèrp in* in: K 351a; *za hit schèrp ièn*, K 101, 135; *za hèt schèrp ièn*, K 102; *z'èet schèrp ièn*, K 178*; *za heej schèrp ièn*, K 143; *za hee schèrp ièn*, K 182; *za hè schèrp ièn*, K 102, L 228; *za hiè schèrp ièn*, K 143, L 235; *za é schèrp ièn*, P 28; *za eet schèrrap in*, P 41; *za hee schèrrap ièn*, K 339; *za hèè schèrrap ièn*, K 333b; *za hèt scheerp ièn*, L 186; *za heej schéèrp ièn*, K 183; *zéè schéèrp ièn*, K 283; *za ee scheerrap ièn*, K 158c; *za hit schèèrp ièn*, L 159; *za hi skèrrap ièn*, L 200; *za heej schéjrap ièn*, K 183; **hij heeft scherp in**: het type *hij heeft schèrp in* in: I 57b; *hij eej schèrp ièn*, K 160; *hij eej schèrrap ièn*, K 124a; *hij it schaarp ièn*, I 102a; **het scherp inhebben**: het type *het schèrp inhebben* in: K 184a, 194, 208, 218a; *at schèrp iènhèbba*, K 274; *at schèrp iènhèbba*, K 100a, 133a, 136a, 161, 165, 179a, 183b, 186, 217, 295, L 160, 187a, 235, 263, P 2; *at schèrp iènhèbba*, K 147; *at schèrrap iènhèbba*, K 151, L 204, 204a; *at schèrrap iènhèbba*, K 267; *at schéèrp iènhèbba*, K 184a; *at schèèrp iènhèbba*, K 218, L 99; *at scharp iènhèbba*, K 145a; *at schaarp iènhèbba*, K 174, 176, 177b; *at schaaarp iènhèbba*, K 0153; *at sjèèrp iènhèbba*, L 244; *at skèèrp iènhèbba*, L 207; *at schèrp iènebba*, I 79, K 174, P 2; *at schèrp inhèmma*, P 134; *at schèrrap iènhèmma*, P 27; *at schéèrp iènhèmma*, K 273; *agt schéèrp iènhèmma*, P 148; *tschéèrp iènhèmma*, K 210; *tscharrap iènhèmma*, P 100; *tschèrrap inèmma*, P 28; *tschèrrap ièndèma*, P 72; *at schèrp iènemma*, I 221, P 81; *at schèrrap iènemman*, O 162; *at schèrrap iènemma*, P 81; *a schèrrap iènemma*, I 268a, 271; *a schèrrap iènemma*, I 275; *a schaarap iènemma*, P 154; *at schààrp iènemma*, K 157; *tschààrp iènamma*, P 95; *at sjèrp iènemma*, P 4; *a sjèrp iènemma*, P 69; *et schèèrp inhèbbe*, ijzer of iets anders hards ingeslikt hebben; Elemans 165; **(ze) heeft het scherp in**: *èjjat schaarap ièn*, I 102a; **ze heeft het scherp in**: het type *ze heeft het schèrp in* in: P 93; *za he at schèrp ièn*, P 82; *za hiè hat schèrp ièn*, K 165; *za eegat schèrp ièn*, K 262; *z'eegat schèrp ièn*, K 178*; *za heegat skèrp ièn*, K 187; *zeegat at schèrrap ièn*, K 161; *za heej at schèèrp ièn*, K 185; *zéègat schèèrp ièn*, K 244; **schèrp ophebben**: het type *schèrp ophebben* in: K 201; *schèrp ophebbba*, P 148;

1.1.1.2.

schèrp òèphémma, K 309; *schèrrap òèphem-*
ma, K 299; *schèrþ òèphémma*, K 282;
schéjærþ òèphémma, K 282; *scheerap*
oephemman, K 304; *schaarrap opémma*,
K 188a; **ze heeft scherp op**: het type *ze*
heeft scherp op in: K 236; *za iët schèrp*
òèþ, K 307; *za heej schèrþ òþ*, K 166; *za*
hé schèrrap òèþ, K 302; *z'héé schaarþ op*,
K 188; **ze hebben scherp op**: het type
ze hebben scherp op in: K 174; **het scherp**
ophebben: het type *het scherp ophèbben* in:
K 188a; *tschèrrap òèþebba*, P 88; *at*
schèrþ òèþ hémma, K 307; *tschèrþ òèþ-*
hémma, K 310; *tschèérap òèphémma*, K
296; *tschèrþ òpémma*, P 13; *at schèrþ òèþ-*
émma, K 329; *tschèrrap òèpémma*, K 246;
tschèérap òèpémma, K 296; *at schèérap*
òèpémma, K 250; *at sjchèrrap òèpémma*,
K 330; **die heeft het scherp op**: *dīē hēēiēt*
schærþ òèþ, K 274; **koe heeft het scherp op**:
het type *koe heeft het scherp op* in: K 289;
die koe heeft het scherp op: *dīē kōēj ēē*
tschèrrap, K 324; **ze heeft het scherp op**:
za heeft het schèèrap òèþ, K 274; **iets**
scherps inhebben: *iets scherps iēnhebbā*,
L 160; *iējt schèèrps inhebbā*, K 220; *iets*
schèèrps iēnhebbā, L 144; *ujschèrrap*
inémma, P 145; **iets scherp inhebben**:
iets scherp iēmema, P 77; *de koe – hēējt*
iēt schèrþ in, K 241; **iets scherp in**: het
type *iets scherp in* in: P 99; **het scherp in**:
het type *het scherp in* in: K 164a, 184a,
194; *at schèrþ iēn*, P 25; *tschèérap iēn*, P
35a, 144; *tschærþiēn*, K 191; **scherp in**:
het type *scherp in* in: K 256, 338, O 67;
schèrþ iēn, K 184, L 93; *schèèrþ iēn*, K
178; *scharþ iēn*, K 180; *scharþ iēn*,
L 235; **het scherp hebben**: het type *het*
scherp hebben in: P 4a; **het scherp**: het
type *het scherp in*: K 206, 261, 280, P 146;
scherp: het type *scherp in*: K 100, 164a,
188, 269; *schèrþ*, K 143; **scherp in de**
maag: *schèrþ iēn dā maach*, L 264;
schèérap iēn dā maach, L 281, 281*; **iet**
scherp ophèbben: *iēt schèrrap òèphémma*,
K 274; *iet skèrþ ophèbbā*, L 203b; **iets**
scherps op: het type *iets scherps op* in:
K 146; **het scherp op**: *at schèrþ òèþ*, I 118;
at schèrþ òèþ, K 291; *at schèrrap òèþ*, K
294; **scherp op**: het type *scherp op* in: K
188; **die koe staat met scherp op**: *dā kōej*
stōd met schèrrap, K 251; *dā kōej stōd mejt*
schéjærþ, K 251; **er kan wel iets scherps**
inzitten: *dær kan wel iets scherps inzitta*,
L 238; **(dan) heeft ze scherp in**: *hee za*
schèrþ iēn, K 133b; **ik denk dat ze scherp**
in heeft: *ik denk dē za schèrþ iēn hiē*, L
180b; **ijzer inhebben**: *ijzær iēnhebbā*, L 153,
242; *iezær iēnhebbā*, L 185; *iezær iēnhèbbā*,
L 188; *ééjzær iēnhémma*, K 355; **het beest**

heeft ijzer in: *at biēst heet aazær iēn*, K 351a;
een ijzer inhebben: het type *een ijzer in-*
hebben in: P 161; *een ijzær iēnhebbā*, P 165;
æn ééjzær iēnhubba, P 171; **ze heeft een**
ijzer in: [*z*]éj æn éézær in, P 163; **het ijzer**
inhebben: *at éézær inhémma*, K 318; **ijzer**
in het lijf: het type *ijzer in het lijf* in:
L 242, 281, 281*; *ozzær int laajf*, K 241;
ijzer aan het hart: *iēzær oont hært*, L 285;
een ijzer in: het type *een ijzer in* in: P 167;
æn éézær én, P 112; *æn aazær iēn*, P 41;
ijzer in: het type *ijzer in* in: L 148, 208a;
ijzer ophèbben: het type *ijzer ophèbben* in:
K 241; **die koe heeft een ijzer op**: *dīē*
kōēj hee æn éézær òþ, K 313; **iets scherps**
gegeten hebben: *iets scherps gæta hebba*,
L 233; **iets scherps gegeten**: *iets schèrþ*
gagéētæn, L 100; **iets scherps opvreten**:
iets schèèrps ópvreeta, L 149; **iets scherps**
opgevreten hebben: *iets schaarps opga-*
freetæn ebba, K 173b; **ze heeft scherp ge-**
geten: *za hi schèrþ gæta*, L 232; *za heej*
schèérap gægeejta, K 183; **ze heeft het**
scherp gegeten: *zō éēt at schèrþ géjta*, P 10;
ze heeft scherp gevreten: *ziē schèrþ gæfret*,
P 103; **hij heeft scherp gevreten**: *haj hi*
schèèrþ gæfrèetā, L 237; **(ze) heeft wat**
scherps gegeten: *hét wa schèèrps gægèetā*,
L 159; **(ze) heeft scherp opgegeten**: *iēt*
schèrþ òèþgægejta, K 287; **(ze heeft) ijzer**
gegeten: *ijzær gægæta*, L 200.

DIARREE

Diarrhœe, Durchfall – diarrhoea – diarrhée
[Diarree is ontlasting die te dun van
samenstelling is; ze wordt meestal veroorzaakt door een min of meer ernstige ontsteking van de darmen (*branddarm*: *brantarrøm*, P 163), ze kan echter ook ontstaan doordat de opname van vocht uit de darmen bemoeilijkt wordt.

De hier verzamelde woorden zijn in de eerste plaats substantiva die „diarree” betekenen, vervolgens werkwoorden en woordgroepen die „diarree hebben” betekenen en in de derde plaats substantiva ter aanduiding van een koe die aan diarree lijdt.]

diarree –

(N 3, 41; DC 48A, 52)

schijjt: het type *schijjt in*: K 100, 153, 188a, 256, 261, O 67, 169, P 99, 103, 136, 146, 161, 167; *schijjt*, K 236, P 82, 93, 99, 165; *schééat*, P 144; *skéét*, K 357; *schèèt*, K 183b, 291; *schèt*, P 148; *schaajjt*, K 244; *schajjt*, P 81; *schajæt*, P 35a; *schwajæt*, P 72; *schaaat*, K 295, P 134; *schaat*, K 338; *scháát*, K 330; *schàát*, P 199; *schaet*, I 270; *schòòæt*, P 2; **platschijjt**: *platschijjt*, bij

landbouwers, buikloop der koeien, Corn. Vervl. A.; **schijterij**: het type *schijterij* in: K 235, 269, 280, O 67; *schaftaraj*, P 81; *schaastaravaa*, K 276, 341a; *skaastarod*, O 274; *scheetarée*, K 247; *schodotarod*, P 28; **spel**: *spel*, K 171a, L 180b, 285; **doorloop**: *deurlôep*, I 269, K 247; *déurlôep*, I 221; *deulôep*, I 275, P 2; *deeldêp*, K 324; **afgang**: *afgang*, K 322; *afgangk*, O 275, P 86, 88; *afganh*, K 208, 291; *dáfgangh*, P 35a; *afchangh*, K 330; **pijnen afgang**: *paan afgangk*, O 275; **afloop**: *dáflôep*, P 134; **rappelij**: het type *rappelij* in: K 190a; **diarree**: het type *diarree* in: K 164a; *diejarree*, I 79; *dïëarree*, K 174; *dïëaree*, L 200; **diarree hebben** – **schijten**: het type *schijten* in: K 182; *scháda*, K 309; de koe – *schet*, K 101; **dun schijten**: de koe – *schét dun*, K 178; *schét tun*, I 102a; *schéet dun*, L 281, 281*; **plat schijten**: *plat schèèta*, K 248; de koe – *schet plat*, K 307; *schét plat*, K 274; **het schijjt hebben**: het type *het schijjt hebben* in: K 206, 241, O 153, 160a, P 4a; *et schijjt hemmən*, K 304, P 77; *et scheet hebbən*, K 183; *et scheet emma*, P 148; *et schéét hebba*, K 216a; *et schéét hémma*, K 210, 307, 313, 318, 355; *et schéét haama*, P 100; *et schéét emma*, P 154; *et schéét emma*, K 201; *et schéét amma*, P 163; *et sjéét amma*, P 95; *et schèjt hémma*, K 265, 274; *et schaat hebbən*, K 268, 289; *et schaat hémman*, K 310; *et schaat hémma*, K 234, 273, 333b, P 25; *et schaaat hémma*, K 246; *et schajt hémma*, K 241; *et schaat emma*, K 294; *et schaat emma*, K 283; *et schaaat emma*, I 268a, 271, P 13; *et sjaat emma*, P 69; *et schaaajət emmən*, O 72; *et scháát hemma*, K 299; *et scháát hémma*, K 339; *et scháát emma*, K 251; *et schàát hémma*, K 302; *et schàjt emma*, P 4; *et schàat emma*, K 329, P 63; *et schòat emma*, I 268; *et schòot emma*, P 27; de koe – *heegat schijjt*, K 307; *heej got schéét*, K 166, 183; *eegər schaat*, P 41; *hee tscháát*, K 340; *éj et schàjət*, O 162; *éjət schòdat*, K 287; **de schijjt hebben**: *da schééjt ubba*, P 171; de koe – *ee da schijjt*, P 169; **aan het schijjt zijn**: *ot schiet zien*, L 185; *on et schéét zéén*, K 183; *aon et schajt zajn*, K 125a; de koe – *is an et schijjt*, I 118; **aan de schijjt zijn**: *aon da schijjt zijn*, K 133a, 136a; *on da schijjt zijn*, K 148; *an da schiet zien*, L 159; *an dan schiet zien*, L 185, 187; *aon da schéét zéén*, K 147; **aan het schijjt staan**: *aan et schijjt staan*, K 184a, 194; *an et schijjt staan*, K 0153; *aon et schijjt staon*, K 157, 158c, 174, 178*, 188, 188a; *aan et schéét staon*, K 194; *on et schéét staon*, K 184a; *ont schaat stáán*, K 191; de koe – *staot aon et schijjt*,

K 160; **aan de schijjt staan**: *an da schijjt staon*, K 179a; **met het schijjt staan**: de koe – *stu mét schèjt*, K 264, 265, 268; *stóó méetschòot*, P 28; **aan het schijjt**: het type *aan het schijjt* in: K 179, 180, 195; *aon et schijjt*, I 102a, K 124a, 151, 174; *aon et scheet*, K 177b; **aan de schijjt**: het type *aan de schijjt* in: K 101, 102, 135, 164a; *aan da schijjt*, K 137; *aon da schijjt*, K 100a, 143, 145a, 146; *aan da schiet*, L 112; *an da schiet*, L 159; *on da schéét*, K 165; *on da schéét*, K 143, 165; *on da schèet*, K 143; **aan de slobberschijjt**: *aon da slobberschijjt*, L 92; **schijterij hebben**: *schaaravaa hémma*, K 296; *schaastaravaa hémma*, P 14; *skaataravaa emma*, O 250; *schaftaravaa emma*, P 125; *schoetaravaa emma*, P 10; **aan de schijterij staan**: de koe – *stao aan da schijtarij*, K 176; **aan de schijterij**: *aan da schijtarij*, K 190a; *aon da schijtarij*, K 133b, 176; *an da schietarèj*, L 258; **spellen**: het type *spellen* in: K 167, 171a, 218a, L 144, 148; *spèllən*, L 185; *spèlla*, K 165, L 145, 150, 160, 180, 184, 185, 200, 204, 204a, 208a, 264; *spèlla*, K 166, 220, L 99, 100, 144, 149, 183, 200, 203b, 207, 235; *spèlla*, K 165, 165a, 184, 186, L 93, 148, 149, 153, 159, 160, 184, 186, 187a, 200, 232, 233, 235, 242, 243, 244, 263, 264; de koe – *spèlt*, L 186; *spèlt*, K 183; *spèlt*, L 285; *spèèlt*, L 235; *spèèlt*, L 235; *spèlle*, **diarree hebben**, Elemans; **het spel hebben**: *et spèl hèbba*, L 159; de koe – *heegat spel*, L 281, 281*; *heejgat spèl*, K 183; **aan het spel zijn**: *an het spel zijn*, K 184a, 194; *on et spèl zèen*, K 183; *aon et spèl zèn*, K 218; **aan de spel zijn**: *aan da spel zijn*, K 165, L 180; *an da spel zijn*, L 263; *on da spel zijn*, L 153; *on da spel zijn*, L 150; *aon da spel zèn*, L 148, 199; *an da spel zèn*, L 149, 207; *an da spel zèen*, K 217; *an da spel zing*, L 205; *on da spel zèn*, L 177c; *an da spèl zijn*, L 180; *an dan spèl zijn*, L 200; *on da spèl zijn*, L 200; *on da spèl zijn*, L 200; *aan da spèl zèn*, L 144; *an da spèl zèn*, K 172; *an da spèl zèn*, L 91b; *on da spèl zèn*, L 149; *an da spèl zien*, L 159, 159b; *on da spèl zien*, L 285; *en da spèl zèn*, L 235; *an da spèl zijn*, L 200; *aon da spèl zèn*, K 169; *an da spèl zèn*, L 241, 261; *an da spèl zien*, L 184, 187a, 188; *an dan spèl zien*, L 185; *an da spèèl zèn*, L 235; *aon da spèlt zijn*, K 145a; *an da spèllak zien*, L 159; de koe – *is an da spel*, L 261; *is on da spel*, K 185; *izzon da spèl*, K 166; *is an da spèl*, K 187; **aan het spellen zijn**: *an et spèella zèn*, K 217; **spel zijn**: *spèl zèn*, K 165; **aan het spel staan**: de koe – *stao on et spèl*, K 183; **aan de spel**: het type *aan de spel* in: L 262; *aon da*

1.1.1.2.

spel, K 143; *an dā spel*, L 185; *ōn dā spel*, L 200; *aon dā spel*, L 201, 285; *an dā spēl*, L 203b; *an dān spēl*, L 255; *an dā spēl*, L 185; *ōn dā spēl*, L 238; *an dā spēel*, L 228; *an dā spellak*, L 159; **doorloop hebben**: *deulêp émma*, K 324; **afgang hebben**: *afchàngk hébbə*, K 267; *afchang hémmən*, K 241; *afgank hémma*, P 93; *afgangk émma*, K 250; *afchàng émma*, P 70; *afgàngk émma*, P 60; *afgánk émma*, K 231; de koe – *eet afgang*, K 262; *eet afchangk*, P 81; **dun afaan**: *dun afaon*, K 165; **plat afaan**: de koe – *gêet plât af*, K 340; **aan de rappe**: het type *aan de rappe* in: K 194; *an dān appər*, K 0153; **aan de rapperd**: *aan dā rappərt*, K 163; **aan de dunne zijn**: *aan dān dunna zijn*, K 137; *an dān dunna zen*, L 200; **aan de dunne staan**: *aon dān dunna staon*, K 175a; *ōn dān dunna staon*, K 184a; **aan de dunne**: *aan dān dunna*, K 137, 174, 194; *an dā dunna*, L 186; *an dān dunna*, K 151, L 188; *aon dān dunna*, I 102a, K 125a, K 161; *ōon dān dunna*, K 176; **diarree hebben**: het type *diarree hebben* in: K 206; de koe – *et an diëarréé*, K 244; **(te) ras (zijn)**: *ras*, K 274; de koe – *is tē ras*, K 262, 274; **sputen**: de koe – *spôt*, K 184a; **dun spuiten**: *dun spēutan*, K 177b; **buikloop hebben**: *bèùaklôép émma*, K 231; **het jacht hebben**: *et jàcht ebbə*, K 173b; **de dres hebben**: *dān drés hémma*, K 333b; **ongans (zijn)**: *ongéaŋs*, is het vee als het voortdurend diarree heeft, Mischgofsky; de volgende opgaven hebben betrekking op een koe die aan diarree lijdt – **schijter**: de volgende opgave is meervoud – het type *schijters* in: K 188; **schijtzak**: de volgende opgave is meervoud – *skeet-zakkən*, O 274a; **platschijter**: *platschijter*, L 180b; **maanschijter**: *mōonschééter*, P 112; *mōwanschééter*, P 145; **spelbeest**: *spélbe'st*, znw., spelbeest, koe die veel spelt, De Bont; **spelklauw**: het type *spelklauw* in: L 237; **spelkiks**: *spelkiks*, L 237; **doorjager**: *durjaogər*, K 183; **morser**: de volgende opgave is meervoud – *mossərs*, K 188.

KOPZIEKTE

Bösartiges Katarrhalfieber (feberhafte Infektionskrankheit mit Entzündung der Kopfschleimhäute, Nasenausfluss und erschwertem Atmen) – grass tetany, lactation tetany – tétanie d'herbage [Kopziekte wordt vaak in één adem genoemd met melkziekte. Toch zijn er belangrijke verschillen, zowel in verschijnselen als in oorzaken. Bij melk-

ziekte is er sprake van een gebrek aan kalk, terwijl bij kopziekte het magnesiumgehalte van het bloed tot abnormaal lage waarde gedaald kan zijn.

De eerste verschijnselen zijn een zekere schrikachtigheid en nervositeit, gepaard gaande met een wat verminderde melkgift. Wordt de ziekte in dit stadium onderkend, dan kan veel narigheid worden voorkomen. Kopziekte verloopt namelijk zeer snel: spoedig kan het dier niet meer staan, treden heftige krampen op en binnen betrekkelijk korte tijd, hoogstens enkele uren, sterft het dier. Kopziekte komt vooral voor in het voorjaar als de dieren pas in de wei zijn; van streek tot streek en ook van bedrijf tot bedrijf wisselt de kopziektetrequentie sterk.

Uit sommige benamingen blijkt duidelijk dat kopziekte en melkziekte met elkaar geïdentificeerd worden, uit andere dat in het volksgeloof de ziekte wordt toegeschreven aan wormen.]

(N 3, 126; DC 48A, 3)

kopziekte: het type *kopziekte* in: I 102a, 118, 268, 269, 271, K 100, 100a, 101, 102, 124a, 125, 133a, 133b, 135, 136a, 137, 143, 145a, 146, 147, 148, 151, 0153, 157, 158c, 160, 161, 163, 164a, 165, 165a, 169, 171a, 172, 174, 176, 177b, 178, 179a, 182, 183b, 184a, 185, 186, 188, 188a, 190a, 194, 195, 206, 208, 216a, 218a, 220, 236, 241, 261, 262, 276, 280, 283, 289, 318, L 92, 93, 100, 112, 144, 145, 148, 149, 150, 153, 159, 159b, 160, 177c, 180, 184, 185, 186, 187a, 200, 201, 207, 228, 232, 235, 243, 255, 258, 261, 262, 263, 264, 281, 281*, O 153, 160a, 162, 274a, P2, 4a, 77, 82; *kopziēkta*, K 248; *kopziēkta*, K 180, P 167; *kópziēkta*, P 100; *kòpziēkta*, K 307; *kòpziēkta*, K 183, 184a, L 91b; *kopziēkt*, K 167, L 149, 159, 180, 180b, 204, 204a, 208a, 235; *kòpziēkt*, L 261; *kopziēk*, L 264; *kopsiēkta*, K 165, 173b, 174, 218, L 99, 188, 235; *kòpsziēkta*, K 244; *kòpsziēkta*, K 183; *kopsiēkt*, K 166, 184, 187, L 199, 200, 203b, 233, 235, 237, 238, 241, 244; *kòpsziēkt*, L 183; *kopziēkta*, K 128, L 285; *kòpziēkta*, K 210, 234, 250, 273, 274, 302, 310, 324, 340, P 72, 93; *kòpziēkta*, K 241, P 144; *kopziēkda*, L 285; *koepziēkta*, O 250; *kopsiēkta*, I 221, K 283, 329; *kòpsziēkta*, I 275, K 201, 231, 247, 251, 267, 282, 283, 287, 294, 339, P 13, 27, 60, 63, 70, 95; *kòpsziēkt*, K 355; *kòpsziēkta*, K 191, 246, 264, 265, 268, 274, 313, 341a, O 72, 275; *kopziēkta*, K 357; *kòpziēkta*, K 210, 241, 307; *kòpziēkta*, P 28; *kòpsziēkta*, P 112; *kòpsziēkte*, bepaalde runderziekte na het eten van vers groen voer die zich

openbaart in moeilijk lopen, Elemans; **weiziekte**: het type *weiziekte* in: K 241; *waajziktə*, K 273; *wàjzikt*, K 241; *wa.ziktə*, weiziekte, soort verkoudheid die koeien in de vroege lente bij de eerste weidegang gemakkelijk vatten, Eylenbosch O 253; **grasziekte**: *grádsiktə*, P 145; *jésziktə*, P 86; *gèsziktə*, grasziekte, het dier begint aan de maag te lijden door het eten van te veel gras, hs Schrevens; **gersziekte**: *gijsziktə*, O 67; **graskoortsen**: *gróoskotsən*, P 165; **graskramp**: het type *graskramp* in: K 280; *gràskramp*, P 41; *gróèskramp*, P 163; *gèskramp*, K 291; **weikramp**: het type *weikramp* in: K 188a, 268; *wijkramp*, K 338; *waajkraamp*, K 188a; *wèkramp*, K 265; *weikramp*, bij vee in den uitergang, grastetanie. Een ziekte die hoofdzakelijk bij melkkoeien voorkomt door het eten van lentegras uit jonge weiden, Goossenaerts; **weikrampen**: het type *weikrampen* in: K 269; *waakrampa*, K 294, 296, 299; **klem**: *klem*, O 169; *klém*, K 357; *klim*, P 148; **melkziekte**: het type *melkziekte* in: K 183; **kalverziekte**: *kalvèrziktə*, K 304; *kàlvèrziktə*, K 309; **kalfsziekte**: *kalfszièkt*, L 233; *kalfziktə*, K 291; *kalləfsiktə*, P 27; *kálləfsiktə*, K 295; **worm in de kop**: *wurəm in də kóp*, K 274; **made in de kop**: *móðj in də kóp*, P 148; **maden**: *mojeekə*, P 10; de volgende opgave is meervoud – *maajəkəs*, P 99; de volgende benamingen duiden meer op verschijnselen die zich voordoen bij kopziekte – **kolder**: het type *holder* in: K 178; **snot**: *snót*, K 299, P 35a, 81; **dikke kop**: *dikkə kóp*, K 330; **melk naar de kop jagen**: het type *melk naar de kop jagen* in: P 136; voor de volgende plaatsen werd opgegeven dat kopziekte er niet voorkomt: I 79, 102a, K 161, 175a*, 183, 193a, 217, 226, 235, 256, 333b, 351a, L 187, 226, 228, 237, 242, 263, O 274, P 4, 14, 25, 28, 37, 41, 69, 92, 103, 127, 134, 146, 148, 154, 163, 171, 199.

MILTVUUR

Milzbrand, Milzbrandfeber – anthrax – charbon, fièvre charbonneuse, bactérien (N 3, 127; DC 48A, 22)

[Miltvuur is een bodemziekte; de smetstof blijft in de vorm van sporen jarenlang buiten het lichaam in de grond levensvatbaar. Door graven, door verschil in waterstand, misschien ook door mollen en regenwormen komen de sporen naar boven.

Als het vee ze opneemt met het voedsel of binnenkrijgt door wonden, groeien ze

in het lichaam uit en verspreiden zich met het bloed naar alle organen. Deze dodelijke ziekte heeft een zeer snel verloop; soms sterven de dieren zonder dat er voorafgaande verschijnselen konden worden opgemerkt, ineens onder krampachtige stuipen. Meestal worden ze vrij plotseling hevig ziek met hoge koorts en verschijnselen van pijn en zijn ze binnen 24 uur dood. Bloedige uitvloeiingen uit neus, mond, aars en kling komen veel voor, vooral na de dood; de slijmvliezen zijn hoog roodblauw gekleurd.]

miltvuur: het type *miltvuur* in: I 102a, K 100a, 101, 125a, 128, 133a, 135, 136a, 137, 143, 145a, 146, 147, 148, 151, 153, 157, 158c, 160, 161, 164a, 165, 167, 169, 171a, 172, 174, 176, 177b, 178*, 182, 183, 183b, 184, 184a, 185, 186, 187, 188, 188a, 194, 195, 206, 216a, 218a, 220, 236, 268, 269, 274, 280, 283, L 91b, 92, 93, 99, 144, 145, 148, 149, 150, 159, 159b, 160, 177c, 180, 180b, 184, 185, 187a, 188, 199, 200, 201, 203b, 204, 204a, 207, 228, 232, 235, 238, 242, 244, 255, 258, 261, 262, 263, 264, 281*, 285, P 22, 28, 77, 82, 99, 167; *miltvūūr*, K 310, 318; *miltvūūr*, K 183, 267, 302, 309, 313, 324, 329; *miltvūūr*, K 244, L 200, 285; *miltvuur*, L 244; *miltvuujər*, L 237, 241; *miltvuujr*, L 207, 235; *miltvuujər*, L 183, 208a; *miltvūū*, P 93; *miltvu*, P 60, 72; *mieltvuur*, K 0153; *miltvuur*, L 285; *mèlvtveur*, K 291; *miltveej*, P 70; *miltfuur*, I 102a, K 166, 173b, 174, L 153, 185, 233; *miltfūūr*, K 191, 201, 231, 241, 246, 250, 251, 274, 294, 296, 299, 355, P 41; *miltfiēr*, K 268; *miltfeur*, P 95; *mèlftfee*, P 63; *meltfuujər*, miltvuur, Mischgofsky; *miltvuur*, miltvuur, Elemans; **miltvier**: *miltvier*, K 179a, 188a, 195a; *miltviēr*, K 265, 268, 274, 276, 287, 346; *miltviē*, K 341a; *meltfiēr*, K 210, 234, 247, 333b; **wildvuur**: het type *wildvuur* in: L 100; *wiltjvée*, O 250; **wildvier**: *wiltvie*, O 274a; **vliegend vier**: 't *vliegend vier*, miltvuur, Goossenaerts; **koolvuur**: het type *koolvuur* in: K 261; **koolvier**: *koolviē*, K 339; **slagvuur**: het type *slagvuur* in: K 188; **vuur**: het type *vuur* in: K 101, 102, 133b, 137, 143, 158c, 178, 289, P 99, 161; *[v]uur*, P 163; *vūūr*, I 268a, 271; *[v]ūūr*, P 112; *veur*, P 163; *vðēr*, P 144; *uur*, K 330; *vuur*, P 145; *vej*, P 134; **vier**: het type *vier* in: K 241; *viēr*, K 267, 276; *[v]iēr*, K 307, 333b; *viē*, P 77; *viē*, P 27; *vier*, het miltvuur, Goossenaerts; **hard vuur**: het type *hardvuur* in: K 188; **koolziekte**: het type *koolziekte* in: P 163; *koolziktə*, K 247; *koolzektə*, K 241; *koulziktə*, P 127;

1.1.1.2.

kaulzihta, miltvuur („koolziekte”) de milt is dik, zwart en vloeibaar. De dieren die eraan lijden sterven op slag, hs Schrevens; *koolziekte*, het milt- of koolvuur. Vooral bij runderen schapen geiten, minder bij paarden, zelden bij varkens en hond. Kenmerkend voor de ziekte is het enge zwellen van de milt, het donker-zwarte uitzicht van de milt en bloed, de zeer hoge koorts, Goossenaerts; **kool**: het type *kool* in: K 338, 0153, O 67; *kowl*, P 10; **milt**: het type *milt* in: P 93; met het volgende bijvoeglijk naamwoord noemt men een dier dat aan miltvuur lijdt – **vierachtig**: *vīērēchtsch*, K 274; *vierachtig*, het vier hebbende, Goossenaerts; aan miltvuur lijden wordt genoemd – **vervieren**: *verviēra*, K 283.

BOUTVUUR

Schenkelbrand, brandartige Entzündung der Schenkel – burning inflammation of certain bones – bactéries (N 52, 11; DC 48A, 23)

[Een gasvormende ontsteking, veroorzaakt door een smetstof die als sporen in de bodem leeft. Met het voedsel wordt deze smetstof opgenomen, door kleine wondjes van het slijmvlies, maar ook door oppervlakkige huidwondjes aan de benen, dringt hij in mond, maag of darmen binnen. De smetstof ontwikkelt zich in het dier vooral in het vlees van de bil, maar ook aan de lendenen, schouders of hals, waarbij gassen worden gevormd, wat bij betasten duidelijk is te voelen en zelfs te horen. De zwellingen zijn niet warm en niet pijnlijk. De eerste verschijnselen van de ziekte zijn kreupelheid en vaak een eigenaardig trekken met een of beide achterbenen, gepaard gaande met kortademigheid en verminderde eetlust. De ziekte, waardoor uitsluitend jonge dieren van tussen de drie maanden en drie jaren worden aangetast, is zo goed als absoluut dodelijk.]

boutvuur: het type *boutvuur* in: K 100, 133a, 137, 153, 164a, 171a, 180, 188a, L 148, 281, 281*, P 163; *boutvūūr*, K 141; *boutfūūr*, K 189; *baawtvuur*, K 135; *baawtvūūr*, K 169; *bèùtvūūr*, K 313; *bàwtvuur*, K 210; **koudvuur**: het type *koudvuur* in: K 180, 188; *kaawvūūr*, L 259; **koud vuur**: *kouw vuur*, L 200; *hawt veur*, L 285; **vuur**: het type *vuur* in: K 147, 195, P 93, 106, 107, 146; [*v*]ūūr, L 159; **kool**: het type *kool* in: P 99; **zweerderij aan zijn bil**: *zweérij aon zunna bil*, K 174; de volgende opgaven duiden

de gasvormige zwellingen aan – **zetsel**: het type *zetsel* in: K 277; **pokken**: het type *pokken* in: L 144; **gezwellen**: het type *gezwellen* in: K 289; de volgende opgaven zijn werkwoorden – **oplopen**: *uploewapa*, P 41a; de koe is – *upchaloewapa*, P 41a.

LEVERBOTZIEKTE

Leberegelkrankheit, Leberegelseuche, Leberfäule – liver fluke – distomatose, douve (hépatique), fasciolain hapotique (N 52, 31; DC 48A, 46)

[De leverbot, een worm die veel op een klein scholletje lijkt, leeft vooral in de galgangen van de lever en veroorzaakt daar een ontsteking die de lever belet te functioneren. Dientengevolge wordt een deel van de gal in het bloed opgenomen en krijgen de slijmvliesen (van de ogen, enz.) een gele kleur. De dieren vermageren en worden half vergiftigd door de gal.]

leverbot: het type *leverbot* in: I 57b, K 100, 135, 171a, 186, 188a, 195, 218a, 269, 280, L 160, 285, O 274a, P 77, 79, 106, 107; *léévarbòt*, K 189, 210; *lèèvarbot*, L 281, 281*; *lijvarbot*, I 268, K 147, 268; **leverbotziekte**: het type *leverbotziekte* in: K 137, 174, 188, L 200; *lèèvarbotziehta*, K 133a; *leevarbòtsiēhta*, K 313; *lèèvarbòtsiēhta*, L 185; *leverbotziekte*, een aandoening in de lever verwekt door zekere parasiet die koebeesten onder het grazen soms binnen krijgen, Goossenaerts; **botziekte**: het type *botziekte* in: K 188, O 160a; **leverziekte**: het type *leverziekte* in: K 164a, 289, L 144, P 93; *léévarziehta*, L 244; *léévarzieht*, L 184; **leverkwaal**: het type *leverkwaal* in: L 144; **geelziekte**: het type *geelziekte* in: O 67; **slakken op de lever**: *slekken op de lijvar*, K 277; **wormen in de lever**: het type *wormen in de lever* in: P 106, 107.

LONGWORMZIEKTE

Lungenwurmkrankheit, Lungenwurmbefall – infection caused by worms in the lungs – bronchite vermineuse, strongylose pulmonaire (N 52, 21; DC 48A, 34)

[Een parasitaire ziekte, veroorzaakt door larven die groeien op natte plekken van de weiden. De besmetting geschiedt meest in de zomer en binnen twee maanden, het meest in het natte najaar, treden duidelijke verschijnselen op. Deze zijn: hoesten, vooral als de dieren zich bewegen, kort-

ademigheid, matheid en bleekzucht. De dieren infecteren zich doordat ze met het gras larven opnemen, die met de mest het lichaam hebben verlaten. Longwormen komen het meeste voor bij runderen van een half tot anderhalf jaar oud.] **longworm**: het type *longworm* in: K 218a, L 112, 144, 180b, 285; *longwörm*, K 146, 169, L 200, 281, 281*; *longwurm*, K 133a, L 160; *longwurräm*, L 182; *longwëurm*, L 244; *lóngwörm*, L 184; *lóngweurm*, L 244; *lóngwurräm*, K 189; **longwormen**: het type *longwormen* in: K 100; *longworma*, L 200; *longwurmän*, K 153; *longwurräma*, K 313; *loengwurräma*, P 41a; **loosworm**: *louwasweuräm*, L 208a; **wormen op de long**: *wurmän op de long*, K 174; **wormen**: het type *wormen* in: K 164a; *wörmän*, K 163; *wurräma*, I 268; *weurma*, P 163; *wëüräm*, L 259; **worm**: *wurm*, L 180; **weiziekte**: *waaziekta*, O 160a; **slepende longziekte**: het type *slepende longziekte* in: K 188; in de volgende plaatsen noemt men de wormen – **beestjes**: het type *beestjes* in: P 77, 79; *bieskas*, P 41a, 163; de volgende opgave doelt op de larven die met de mest het lichaam verlaten – **wormen schijten**: *wörma schijta*, K 174.

TETANUS

Starrkrampf, Tetanus – tetanus, lockjaw – tétanos (N 52, 12a; DC 48A, 24) [Een bodemziekte, veroorzaakt door bacillen die via een wond het lichaam binnendringen. De bacillen blijven op de plaats waar ze het lichaam zijn binnengedrongen, de giftige stofwisselingsproducten verspreiden zich door het gehele lichaam; ze tasten de bewegingszenuwen aan, waardoor de spieren sterke krampachtige samentrekking vertonen, meestal beginnend aan het hoofd.] **klem**: het type *klem* in: I 57b, 268, K 100, 137, 147, 153, 163, 164a, 171a, 174, 180, 188, 188a, 195, 206, 218a, 241, 261, 268, 269, 277, 280, 289, L 112, 160, 184, 185, 200, 281, 281*, O 67, 153, 160a, 274a, P 4a, 22, 41a, 106, 107, 161, 163; *klém*, K 189, 210, 313; *klim*, K 133a, P 93, 99, 146; **tetanus**: *teetänas*, K 188; **klemmoel**: *klemmoel*, L 180b; *klemmuul*, L 285; **klembek**: *klémbèk*, L 184; **klemmond**: het type *klemmond* in: K 135, 137; **klembakkes**: *klembakkas*, L 200; *klémbakkas*, K 169; *klémbakäs*, znw. klembakkes, zekere stroefheid van het onderkaaksgewricht, waardoor koeien hun bek

niet makkelijk kunnen opendoen, De Bont.

LONGJACHT

Lungenseuche – pneumonic disease of the cattle – péripneumonie bovine (N 52, 31; DC 48A, 46) [Een ziekte die vaak ten onrechte met longwormziekte verward wordt. Ze komt het meeste voor bij oudere dieren, vooral wanneer deze in de naweide grazen; het nagras speelt bij deze ziekte op een of andere manier een rol. De zieke dieren hebben last van hevige benauwdheid, ze hoesten en soms krijgen ze astma-aanvalen.] **longjacht**: het type *longjacht* in: K 137, 147, 171a, 186; *lóngjacht*, L 184; **jacht**: het type *jacht* in: K 137, 188a; *jaacht*, K 180, 188; **weikuch**: *wijkuch*, K 269; *wijkich*, K 206, 261; *waakich*, K 280; *waajhéch*, K 210; **grashoest**: het type *grashoest* in: K 277, 289, P 106, 107; **gershoest**: *gijsssoest*, O 67.

WORMKWAAL

Wurmkrankheit (Helminthiasis) – condition of being infected with worms in stomach and intestines – helminthiase (N 52, 23; DC 48A, 36) [In de maag en darmen van runderen, en ook van de andere huisdieren, komen verschillende soorten wormen voor. In het algemeen bestaat de schade die ze aanrichten daarin dat ze voedingsstoffen onttrekken hetzij aan de darminhoud, hetzij, wat meer voorkomt, aan de darmwand in de vorm van bloed. Als de wormen in grote aantallen voorkomen dan veroorzaken ze vermagering, bloedarmoede, soms verstopping of diarree; daarnaast kunnen er nog nevenverschijnselen optreden. De infectie geschiedt doordat eieren of larven van de wormen met het voedsel worden opgenomen.] **wormkwaal**: *weurmkwaal*, P 163; **lintwormziekte**: *lientweurmziekte*, P 163; **darmstoring**: het type *darmstoring* in: K 188; **ingewandsziekte**: *ingewantsziekt*, L 180b; **ingewandstoornis**: het type *ingewandstoornis* in: L 144; **last van de maag hebben**: het type *last van de maag hebben* in: K 188; bij de volgende wordt het werkwoordelijk deel niet fonetisch gedocumenteerd – **wormen**: het type *wormen* in: K 137, 164a, 281, 289, O 160a, P 22, 161; *worma*, K 174; *worm*,

1.1.1.2.

K 153; *wörman*, K 163, 180, O 274a; *wörm*, K 146, 169, L 112, 160, 184, 200, 262, 281, 281*; *wurman*, I 57b, K 100, 174, 277; *wurramə*, I 268, K 210; *wurm*, K 133a, 147; *wurram*, K 186; *weurman*, I 99; *weurma*, K 268, P 163; *weurm*, L 244; *wéurm*, L 244; *wèurram*, L 259; *wérmən*, O 153; **wormen inhebben**: de koe – *het wurraman ien*, P 41a; **last hebben van wormen**: het type *last van wormen* in: K 188a; *last van wurm*, K 164a; *laast van wèurram*, L 208a; **met wormen zitten**: de koe – *zit mee wourma*, P 93; de volgende zijn benamingen voor allerlei ingewandswormen. Ze werden steeds gegeven met *hebben* of een vorm hiervan; deze worden hier niet nader gedocumenteerd – **darmwormen**: *dèrrəmwurramə*, K 189; **dauwwormen**: het type *dauwwormen* in: K 208; **maagwormen**: *màdchwurramə*, K 313; **pieren**: *pierra*, L 208a; **mee-eters**: het type *mee-eters* in: K 171a; *meeda-eters*, K 135; **maden**: *maajkəns*, K 206; **schepsen**: *schepsə*, L 200; **lintworm**: het type *lintworm* in: O 274a, P 22; **lintwormen**: het type *lintwormen* in: K 268.

WORMBULTEN

Die Dasselplage, Dasselbeulen – warbles – tumeurs produites par les varrons (larves de l'hypoderme)

(N 3, 39; N 26, 35; N 52, 22; DC 18, 5b; DC 45, 26; DC 48A, 35; Go 1b)

[In de zomer leggen runderhorzels hun eitjes aan de haren van het rund. Na enkele dagen kruipen er larven uit de eitjes. Deze dringen het lichaam binnen langs de haren en het haarzakje, doorboren de huid en groeien langzamerhand uit. Na enige tijd trekken ze verder door het lichaam, en tenslotte komen ze in de winter weer onder de huid terecht, vooral onder de huid van de rug. Daar blijven ze zitten. Iedere plek waar een larve zit vormt een bultje, de wormbult. Om te kunnen ademen doorboort de larve de huid van het rund, dat veroorzaakt wondjes die gemakkelijk geïnfecteerd kunnen raken waardoor zeer uitgebreide verettering kan ontstaan. De hier verzamelde woorden zijn alle benamingen voor wormbulten.]

angelbeet: het type *angelbeet* in: K 171, 184, 215, 220, L 95a, 144, 145, 147, 149, 281, 285; *àngalbeet*, L 185; *engalbeet*, K 137; *angalbéjt*, *angelbeet*, huidworm bij het vee (de larve van de runderhorzel) de boeren wijten die aan zure weiden zoals die nieuwe ontginningen en langs de Domr. voorkomen, De Bont; **angel-**

beten: het type *angelbeten* in: K 135, 171a, 186, L 97, 144, 148, 152, 162, 240, 243; *angalbeetan*, L 92, 144, 182; *angalbeeta*, L 99, 184; *angalbeejta*, L 148; *angalbijta*, L 262; *àngalbeeta*, L 148; *angelbeete*, onderhuidse verdikkingen t.g.v. de larve van de horzel, Elemans; **angelsbeet**: het type *angelsbeet* in: L 184, 200, 205, 206, 208a, 264; *engalsbeet*, L 207; *eengalsbeet*, L 244; *angalbeit*, *angelbeet*, huidworm bij het vee, De Bont; **angelsbeten**: het type *angelsbeten* in: L 112, 152, 182; *angalsbeeta*, L 184; *angalsbèetan*, L 152; **angelenbeet**: *angalləbeet*, L 263; **runderbeten**: het type *runderbeten* in: K 137; **angelbulten**: het type *angelbulten* in: K 187; **madebuts**: *maabuts*, P 29; *maajbuts*, K 358; *majbats*, K 314; *móójbuts*, K 315, 316, 353; *mowabéts*, K 342; *mówa-buuts*, K 354; *móobúúts*, K 304; *muiənbuts*, P 23; **madebutsen**: *maajbutsən*, K 261, 268; *maajbutsə*, P 45; *mààjbutsə*, K 339; *mààbúútsə*, K 349; *maejbutsən*, K 277; *mwaabutsə*, K 269; *mowabutsən*, K 310; *mówabúútsə*, K 282; *mówabítsə*, P 28; *móóbutsə*, P 44; *mòdəbúútsə*, K 336; *móobutsə*, K 255, P 26; *móobúútsə*, K 350, P 22; *móóbúútsə*, K 274, P 28; *móobutsə*, ziekte: runderhorzel, madesteek die een boets, d.i. een puist veroorzaakt, hs Schrevens; **weerbutsen**: *werbutsən*, K 206; **madebluts**: *mówəbliúúts*, P 41; **madeknotsen**: het type *madeknotsen* in: P 106, 107; *mówknotsə*, P 28, 41; *móóknótsə*, P 48; *mauwknotsən*, P 106, 107; **madebulten**: *moobúulta*, P 12; *móóəbulta*, P 89; *móobulta*, P 7; **madeknobbel**: *maəəknobbəl*, P 146; **madeknobbels**: *móóəknobbəls*, P 109; **madeputten**: het type *madeputten* in: K 289; *móópúúttə*, K 280; **madehorst**: *móəheest*, K 275a; **madehorsten**: *maajhorstən*, K 241; **madeziekte**: *maəziekte*, bij landbouwers, ziekte eigen vooral aan hoornbeesten, die op de weide gestaan hebben en waarbij zij maden hebben tussen het vel en het vleesch, Corn.; *maəziekte*, zekere ziekte van het hoornvee, waarbij de dieren maden hebben op de rug tusschen vel en vleesch, Corn. Vervl. A.; **wormbult**: *wurmbult*, K 174, 179a; **wormbulten**: het type *wormbulten* in: I 57a, K 153, 195; *wörmbulta*, K 116a; *wurmbultən*, K 105, 111; *wuurbulta*, K 101b; **wormpuist**: *wurmpuist*, K 179; **wormpukkels**: het type *wormpukkels* in: K 188; **wormknobben**: *wörmknobben*, K 163; *wörmknobba*, K 163; **wormen in z'n huid**: *wörm in zən huiit*, K 146; **huidworm**: *hèitwörm*, K 169, 216; *huitweurəm*, L 208a; **horzelbult**: *orsəlbult*, K 173; **hor-**

zelbulten: het type *horzelbulten* in: K 116, 244; *horzelbulta*, K 133a, L 160; *orræbulta*, K 174; **horzelbuilen:** het type *horzelbuilen* in: K 188a; **meibulten:** het type *meibulten* in: P 77, 79; **weibulten:** *waajbulten*, K 145a; **groeibulten:** *grøejbulten*, L 147a; **bulten:** *bulta*, L 180; **biesknobbels:** *biesknobbels*, K 188; **knobbels:** *knubbels*, P 47.

MADEGAT

Madenwürmer im After – perforation caused by maggot – plaie laissée par un ver dans le dos d'une vache
madegat: *maaigat*, gat in de rug van koebeest na 't uitkomen van een maai, Goossenaerts.

BESMETTELIJKE UIER-ONTSTEKING, WRANG

Gelber Galt – infections inflammation of the udder – mammitis contagieuse, mammitis puante, mammitis pijobacillairs (N 52, 6a; DC 48A, 11a, 11b)

[Een besmettelijke uierontsteking van droogstaande weidedieren. De ziekte treedt op in de zomermaanden, meestal bij meer dieren tegelijk in een weide. Een o. meer uierkwartieren veretteren. De ziekte begint zeer snel, het zieke kwartier zwelt, voelt hard en warm aan en is zeer pijnlijk. Het uiervocht is dun en vloeibaar, van een gele of grauwe kleur, meestal echter dik en bruinachtig; het verspreidt een onaangename geur. Het aangetaste uierkwartier is verloren. De oorzaak is de gewone etterbacterie (*Corynebacterium pyogenes*). De besmetting geschiedt waarschijnlijk via het tepelkanaal, vliegen kunnen er ook een belangrijke rol in spelen. Niet altijd worden wrang en mastitis scherp van elkaar onderscheiden, vandaar ook dat men in dit lemma een aantal woorden zal aantreffen die ook in het lemma „mastitis” voorkomen. Woorden die betrekking hebben op het feit dat het rund „driespeen” is geworden zijn naar het betrokken lemma overgeplaatst.

Achtereenvolgens komen hier aan de orde benamingen voor: I. wrang; II. het aangetaste kwartier, de aangetaste speen de aangetaste uier; III. het verloren kwartier; IV. het uiervocht.]

I. benamingen voor wrang – **wrang:** het type *wrang* in: K 137, 146, 164a, 174, 186, 188, 188a, 195, 218a, 241, 261, 268, 269, 280, L 184, 200, P 99, 106, 107;

wraang, L 244; *wrank*, K 277; *vrang*, K 147, 188, 206, 208, L 97, 159, 160, 180b, 185, 281, 281*, 285, P 41a, 77, 79; [*v*]rang, L 180, 259; [*v*]rank, K 289; *vraank*, K 313; *vraang*, L 208a; [*v*]raang, L 244; *vrang*, zekere uierziekte bij koeien, De Bont; *vrang*, „een vranguier”: slechte, droge uier, hs L 212; *vrang*, Euterkrankheit, Mischgofsky, L 95; **uierontsteking:** het type *uierontsteking* in: K 135, 174, 188; **kwartierontsteking:** het type *kwartierontsteking* in: K 135; **mammitis:** *mammiet*, P 163; **ontsteking:** het type *ontsteking* in: K 153, 188; **besmette uierontsteking:** het type *besmette uierontsteking* in: K 206; **zomer in de uier:** het type *zomer in de uier* in: L 148; **vierwater:** het type *vierwater* in: O 67; **kwaadheid:** *kwattij*, K 163; **zinke:** *zinka*, K 169; **zinking:** het type *zinking* in: P 106, 107; *zinking*, uierontsteking, een ziekte in het bloed vertoont zich aan de uier, hs Schrevens;

II. benamingen voor het aangetaste kwartier, de aangetaste speen, de aangetaste uier – **zomerkwartier:** het type *zomerkwartier* in: L 148; **wranguier:** *vranguier*, K 188; **zoomuier:** het type *zoomuier* in: P 77, 79; de volgende zijn bijvoeglijke naamwoorden – **kwaad:** *kwaaaj*, K 174; *kwaoj*, K 188; *kwaojan*, K 180; *koot*, P 99; *kóój*, K 210; *kóðat*, P 41a; **verzwoeren:** het type *verzwoeren* in: O 67; **hard:** het type *hard* in: K 100, L 180b; *ijttan*, O 67; **ziek:** het type *ziek* in: K 146; **rot:** het type *rot* in: P 163; **ontstoken:** het type *ontstoken* in: K 100; **veretterd:** het type *veretterd* in: K 174; **een speen kwaad:** *en spijn kwóðat*, I 268; **een speen kapot:** het type *een speen kapot* in: O 160a;

III. benamingen voor het verloren gegane kwartier – **verloren kwartier:** *verlõrra kwèrtiër*, K 189;

IV. benamingen voor het uiervocht – **gezworen nat:** *gæzwoora nat*, L 182; **materie:** *maateen* O 160a.

SCHURFT

Grind, Räude – scabies, scab, mange – gale

(N 3, 39; N 52, 13; ZND 48, 21; DC 14, 21; DC 48A, 26)

[Een zeer hardnekkige, heftig jeukende huidaandoening, die kan leiden tot sterke vermagering, en zelfs tot totale uitputting van de aangetaste dieren. Schurft wordt veroorzaakt door verschillende soorten mijten, voor ieder dier weer verschillend. De veewet gebiedt de bestrijding van

1.1.1.2.

schurft bij schapen, geiten en eenhoevige dieren; juist de laatste jaren wordt in het hele land bij het rund steeds vaker schurft waargenomen, dikwijls in zeer ernstige mate, soms zelfs dodelijk.

De hier verzamelde woorden zijn benamingen voor schurft in het algemeen, waar dit niet het geval is, wordt het apart gedocumenteerd.]

schurft: het type *schurft* in: I 57, 79, 268, 275, K 100, 100a, 101a, 109, 124a, 133a, 133c, 136a, 137, 143, 146, 147, 148, 150, 151, 153, 157, 158b, 159, 160, 161, 161a, 161b, 162, 163, 164a, 165, 169, 171, 171a, 173*, 174, 176, 180, 182, 183, 184a, 188, 192, 194, 195, 197, 206, 210, 212, 218a, 231, 234, 236, 237, 241, 244, 247, 250, 267, 273, 277, 280, 283, 289, 294, 299, 304, 313, 359a, L 91, 91b, 97, 100, 104, 110, 144, 145, 148, 154, 158, 159, 160, 180b, 188, 190, 200, 203, 209, 237, 243, 244, 258, 261, 263, 263a, 280, O 72, 153, 275, P 4, 4a, 60, 63, 65, 82, 99, 161; *schurft*, I 180, 268, 275, K 157, 164a, 174, 175, 183, 185, 210, 231, 234, 240, 261, 267, 275, 277, 280, 293, 320, 352, L 144a, 188, 263, O 96, 160a, 165, P 24, 26, 60, 63; *schurf*, L 159, 261, 263a, O 70, 160a, 175, 209, P 134, 148; *schurraft*, I 275, K 161, 247, 283, 294, 299, 304, 313, 330, L 182, P 23, 25; *schurfat*, K 201; *sjchurraft*, P 4; *sjurf*, P 69; *schuurft*, L 99, P 93, 134; *schürft*, K 137, 246, L 160, P 13, 14; *schüürft*, P 93, 134; *schüürft*, L 285; *schüürft*, K 359; *schüürraft*, K 189, 244, 246, P 41a; *schüürraft*, P 145; *skurft*, K 168, 187a, L 144a, 179, 180, 180b, 183, 200, 201, 208, 226*, 241, O 72, 238, 239, 272; *skurf*, K 168, O 274, 277; *skuft*, P 65; *schuirft*, K 183, 195, 206, 209, 210, 308, 353; *schuirft*, K 188a; *scheurft*, I 78, K 196, 206, 216a, 236, 268, L 112, O 67, 162, 255, 286, P 3, 22, 41, 93, 126, 198; *schèurft*, K 165, 193a, 206, L 208a, O 244; *scheurf*, P 37, 133, 167; *skeurf*, O 274; *cheurft*, P 94; *scheurraft*, K 335, P 21; *scheurraft*, P 13; *schèurraft*, L 259; *schö.ft*, K 125a, 128a, 131, 136a, 140, 146, 163, 165, 166, 168, 172, 173a, 174, 176, 183, 184, 185a, 216a, 236, 240, 248, 273, 307, 324, 330, 339, L 93, 99, 144, 145, 147, 149, 150, 153, 158, 159b, 160, 184, 185, 186, 187, 187a, 188, 235, 238, 240, 241, 261, 262, 263, 279, 281, 281*, 283, P 144; *schörf*, L 233, 236, 264; *schörraft*, K 243, 295, 339, L 159b, P 80, 129; *skörft*, L 145a, 147, 148, 149, 151, 178, 179, 180, 180a, 182, 202, 203, 204, 205, 226, 228; *skörraft*, L 183; *schoorft*, K 191; *schöoft*, L 157; *schoerft*, K 264, 265, 268, 274; *schoerft*, K

188a, P 2; *schoeft*, O 244; *schoerft*, L 201; *scherft*, K 210, 248, 287, 341a, 347, O 66, 157, 158, 162, 175, P 10, 46, 64, 86; *schèrft*, K 269; *scheerft*, I 270, K 241; *scherf*, O 274a, P 80, 129; *scheewrf*, P 167; *schèwrf*, P 65; *schèrvft*, K 307; *schèèrft*, P 144; *schevrft*, K 240; *schèvrft*, L 93; *sgèrft*, L 186; *cherft*, P 88; *sjerft*, P 88; *sèrft*, P 130a; *scharft*, K 129a; *schèrraft*, schurft: huidziekte, het dier vertoont rode plekken, hs Schrevens; *schörft*, Rände, Mischgofsky L 95; *schurft*, een parasitaire huidziekte, verwekt door mijten; scabies, Goossenaerts; **veeschurft**: het type *veeschurft* in: K 188; **zomerschurft**: *zoomarschurft*, K 218a; *zoomarschurraft*, K 313; **winterschurft**: *wéntarschurraft*, K 313; **ruig**: het type *ruig* in: O 67, P 106, 107, 146, 148, 161; *reuch*, K 318; *rèuch*, P 100; *réech*, P 112; *rèech*, P 41a; *röoch*, K 341a, 355; *ròach*, P 81; *rowàch*, P 25; *rajch*, P 103; *raach*, P 163; *raawch*, P 171; *rdátach*, P 163; **zomerruig**: het type *zomerruig* in: P 106, 107; **winterruig**: het type *winterruig* in: O 67; **ru**: *ruj*, K 310, L 185; *ruuj*, K 273; *ru*, zekere huidaandoening, vooral bij paarden en varkens, feitelijk bijna altijd schurft, Goossenaerts; **krets**: het type *krets* in: K 136a, 172, 218, 248, L 110, 145, 152, 178, 179, 180a; *kréts*, L 159; **kra w**: *krouw*, K 273; **krauwage**: *kraaw.sjé*, O 275; *krawəzən*, K 347; **schuurziekte**: *schüürziekte*, K 188; **jeuksel**: *juksəl*, L 261; *juuksəl*, K 160; **jeuk**: het type *jeuk* in: K 182; **scabies**: *schoobieās*, P 26; de volgende opgaven zijn bijvoeglijke naam: woorden - **schurftig**: het type *schurftig* in: I 57, 79, K 100a, 133a, 133c, 136a, 143, 146, 147, 148, 158b, 159, 161b, 162, 163, 171, 182, 183, 184a, 192, 195, 212, 244, 250, 277, L 100, 104, 152, 154, 159, 160, 190, 203, 209, 239, 264, 280, O 144, 255, P 10, 46, 60, 64, 65; *schurftach*, I 180, 275, K 109, 157, 183, 240, 275, 320, L 144a, O 165, P 24, 26; *schurraftach*, K 330, P 23, 129; *schuurftach*, L 99; *schüürftach*, K 244, 359; *skurftach*, K 168, 187a, L 144a, 180b, 183, O 72, 238, 272; *skuurftach*, L 208; *schuirftach*, K 136a, 210, 308; *scheurftach*, K 196, 206, 216a, 230, P 3, 21, 22, 37, 126, 198; *schèurftach*, K 158c, 206; *scheurftach*, K 335, O 286, P 13; *schörfach*, K 128a, 136a, 140, 173a, 185a, 218, 240, 248, 330, L 99, 147, 158, 185, 186, 187a, 281, 281*, 283; *schörfach*, O 244; *schörraftach*, K 243, P 25, 80; *schörfatach*, L 279; *schorftach*, K 352; *schörfach*, O 209; *schöoftach*, L 157; *skörfach*, L 178a, 228, 236; *schèrftach*,

K 241, O66, 157, 158, 175, P 46; *scherfjach*, P 86; *schèrftach*, L 93; *skèrftach*, L 201; *sgèrftach*, L 186; *sjerftach*, P 88; *cherfjach*, P 88; *sèrftach*, P 130a; **schurftachtig**: *schurfttechtach*, L 242; *schurftèchtach*, K241; *schörftèchtach*, L 235; *schörftètach*, K 185; *schörftèchtach*, L 235; **schurft**: *schewrf*, P 41; **ruidig**: *róoch*, P 41; *ruiïg*, van dieren, schurftig, Goossenaerts; **ruiven**: *ruiven*, roof heb en ben geroven, het haar of de vederen verliezen, ontbladeren, spr. van mensen, dieren, vogelen en bloemen, Corn. Vervl.

HUIDSCHIMMELZIEKTE, TRICHOPHYTIE

Borkenflechte, Milchgrind, Ringflechte – trichophytosis – trichophythyie teignes (N 3, 39; N 52, 13, 18; ZND 48, 21; DC 14, 21; DC 48A, 26, 31)

[Een besmettelijke ziekte, veroorzaakt door een bepaald soort schimmel. Bij het rund treedt huidschimmelziekte vooral op aan hoofd, hals en aarsstreek, zelden op de romp, hoewel hij op de ribben en vaak ook verspreid over het lichaam wordt waargenomen. Er ontstaan eerst kleine knobbeltjes, die gaan afschubben, terwijl de haren er recht overeind gaan staan. Deze plekjes worden steeds groter en bedekken zich met korsten. In een paar weken kunnen ze zo groot worden als een hand, meestal zijn ze rond of ovaal. Na enkele maanden vallen de korsten af en blijft er een kale plek over, waarin langzamerhand de haren weer gaan groeien, vaak eerst in het midden, zodat er een kale ring ontstaat. De ziekte gaat geregeld met enige jeuk gepaard, vooral als de genezing begint. Een groot aantal van de hier verzamelde woorden heeft betrekking op de huidschilfers en de schilferige plekken die door deze ziekte worden veroorzaakt.]

schimmelziekte: het type *schimmelziekte* in: K 164a, 269, L 200; *schummelzièktə*, K 313; **ringschimmel**: het type *ring-schimmel* in: K 188a; **huidschimmel**: het type *huidschimmel* in: K 188, L 148; *hèütschimmel*, K 169; **witschimmel**: het type *witschimmel* in: K 188a; **schimmel**: het type *schimmel* in: K 100, 133a, 147, 186, 188, L 200; *skimmel*, L 180; *schumməl*, P 146; *schuuməl*, I 275; **ringworm**: het type *ringworm* in: K 218a; *ringwurm*, L 285; **ringschurft**: het type *ringschurft* in: L 160; **krap**: *krap*, I 57b, K 151, 176; **krabbie**: *krabbie*, L 180a; **krabbeling**: *krabbəlink*, P 69; **seter**: *setər*, I 79, K 135,

164a, 188, L 184; *sèltər*, K 177b; **setersel**: *setərsəl*, K 186, L 281, 281*; *sitərsəl*, znw. sittersel, jeuk bij een koe, De Bont; **katharinawiel**: *kaatrienawiel*, K 268; *kaatriënawiel*, K 313; de volgende opgave is meervoud – *kaatrienawielən*, P 77, 79, 106, 107; **sintekatharinawiel**: *sintkaataariënawiel*, K 261; *sint kaatriënawiel*, O 67; *séntakətriënawiel*, K 210; **sintekatrien**: *séntakətriən*, K 210; **katharinaziekte**: *kətriənəzièktə*, K 206; **huidziekte**: het type *huidziekte* in: L 180b; **huiduitslag**: het type *huiduitslag* in: K 135; **uitslag**: *òòtslāch*, K 250; **venijnworm**: [*v*]naenwurrəm, K 210; de volgende benamingen zijn weinig specifiek, ze werden gegeven als antwoord op N 3, 39: **huidschilfers** bij de koe – **vuiligheid**: *vüülləgget*, K 174; *veelachhij*, K 262; **kwadigheid**: *kwaofchhij*, L 160; *kwoofachhij*, L 185; *kwofəchhij*, K 137, L 159, 184; *kwofəchhèjt*, L 187a; *kwofəchhèt*, K 143; *kwofəchhij*, L 186; *kwofəchhèt*, K 143, L 99; *koofəchət*, L 145; *kòfəchhij*, K 186; *koofəchij*, L 180b, 204, 204a; *koofəchhij*, L 237; *koofəchət*, L 200; *koofəchhèt*, K 172, L 149; *koofəchhèt*, L 177c; *koofəchhè*, L 258; *kòfəchhèjt*, L 100, 183; *kòfəchhèjt*, L 144, 200, 207, 232, 235; *kòfəchhij*, L 159, 180, 200; *kòfəchhejt*, L 200; *kòfəchhejt*, L 148; *kòfəchhèt*, K 183; *kòfəchhèt*, K 167, 183b, L 144, 199; *kottəchhij*, L 285; *kottəchhij*, K 184; *kòttəchhət*, K 186; **kwadheid**: *kwaothij*, K 180; *kwottij*, K 188a; *kòthèj*, K 184a; **ondeugd**: het type *ondeugd* in: K 183b; *onducht*, K 165; **koppigheid**: *koppəchhij*, L 228; **ongemak**: het type *ongemak* in: K 133b; de volgende zijn benamingen voor de kleine knobbeltjes, waarmee de ziekte begint, de huidschilfers en de schilferige plekken – **puisten**: *puistə*, K 151; *pustə*, K 174; *pòstə*, K 251; **puisten hebben**: de koe – *eejt pòstə*, K 174; **zweren**: *zweera*, K 330, P 77, 154; *zwéérə*, K 102, 133a, 175a*, 188, 194, L 264; *zwèèrə*, I 118, K 101, 135, 163, 176, 186; *zwééjvə*, K 287, P 88; *zweejrn*, O 72; *zweerəzə*, K 256; **tichel**: *tichəl*, P 22; **rappen**: het type *rappen* in: P 22; *rəppən*, O 72; *rəpn*, O 275; *rəbbə*, K 291; **schurftschilfers**: *schurftschilfers*: K 179a; **huidschilfers**: *höjtskilvərs*, L 207; **schilfers**: het type *schilfers* in: K 143; *schilvərs*, K 177b; **pellen**: *pèllə*, K 296, P 14, 70, 95; **pelletjes**: *pèlləkəs*, K 210; *pèlləʔəs*, K 340; *pulləkəs*, O 162; *pulləʔəs*, K 241; **schulpen**: *schulpə*, K 147, P 125; **hobbelen**: *hoəbələn*, O 169; **schavers**: *schaavərs*, K 135; **klaters**: *klòotərs*, L 264; **schitte**: *schittə*, K 235; **platen**: *pləotə*, K 177b; **schurftplekken**:

1.1.1.2.

schoerftplékka, K 268; **seterplekken**: het type *seterplekken* in: K 174; **gistplekken**: het type *gistplekken* in: K 188; **nerf**: *néerf*, K 183; de aangetaste huid is – **seterachtig**: *seetarachtach*, K 175a*.

STALKLAUWEN

Stallhufe (fehlerhafte Hufstellungen bei Stallhaltung, Wucherungen an den Hufen bei Stallhaltung) – condition of the hooves caused by lack of movement – pieds chinois

(N 52, 9; DC 48A, 13)

[Als de koeien op stal staan hebben ze weinig of geen beweging, daardoor slijten de klauwen minder af; ze kunnen in het toongedeelte aangroeien. Zo ontstaan de „stalklauwen” met snavelvormig omgebogen toongedeelten. Stalklauwen hebben een zeer ongunstige invloed op de beenstanden en veroorzaken onnodige vermoeidheid.]

stalklauwen: het type *stalklauwen* in: L 285; **stalklauw**: het type *stalklauw* in: K 135, 174, L 160; **stalpoot**: het type *stalpoot* in: I 57b, K 188, 206, 261, 262, L 281, 281*; **stalpoten**: *stalpoota*, K 188, 216; **stalvoeten**: het type *stalvoeten* in: P 161; *stalvoets*, L 200; **stalbenen**: het type *stalbenen* in: K 186; **staltenen**: *stalteenen*, L 184; **krulhoef**: het type *krulhoef* in: L 281, 281*; **krulteen**: *krulteen*, L 259; **snavelklauw**: *snaovelklaaw*, K 180; **geiteklauw**: het type *geiteklauw* in: K 146; **bereklauw**: *bijreklauw*, O 67; **lange klauw**: het type *lange klauw* in: K 188; **omgekruide klauw**: *umgakrulda kldáw*, K 169; **klauw met lange tenen**: het type *klauw met lange tenen* in: K 269; **te lange tenen**: het type *te lange tenen* in: O 160a; **lange teen**: het type *lange teen* in: K 188; **wiptenen**: *wiptijen*, L 208a; **kromme tenen**: het type *kromme tenen* in: P 77, 79; **kwade tenen**: *kwaoj tiens*, K 167; **schaatshoeven**: het type *schaatshoeven* in: K 188; **schaatshoef**: het type *schaatshoef* in: K 188a; **schapenhoef**: het type *schapenhoef* in: K 147; **schapenklauw**: *schaopa-klaaw*, K 141; **vergroeide hoef**: het type *vergroeide hoef* in: K 100; **miswassen hoef**: *miswastan hoef*, K 277; **geitepoot**: het type *geitepoot* in: K 289; **kurkentrekker**: *kurkatrekkar*, K 261; **lange poten**: het type *lange poten* in: P 22; **lange schaatsten hebben**: de koe – *he lang schaatsten*, L 152; **scheurklauw**: het type *scheurklauw* in: K 151.

TUSSENKLAUWONTSTEKING

Entzündungen und Geschwüre der Weichteile (Hufkrankheit) – inflammation of the interstices between the hooves – furonde interdigité (panarie), faucheroule (N 3, 129; N 52, 10; DC 48A, 14)

[Door het binnendringen van scherpe voorwerpen, zoals spijkers, stenen of strohalmen tussen de klauwen van een koe kunnen kleine wondjes ontstaan, raken deze wondjes geïnfecteerd – meestal gebeurt dat door de necrosebacil – dan ontstaat een pijnlijke zwelling, waardoor de klauwen van elkaar gewrongen kunnen worden. Tussenklauwontsteking is vaak een naziekte van mond- en klauwzeer.

N 3, 129 vraagt naar „scheurklauw”, zonder nadere toelichting, waardoor zijn er nogal wat antwoorden gegeven die op andere klauwgebreken betrekking hebben. In dit lemma zijn alleen benamingen voor tussenklauwontsteking en daarmee samenhangende verschijnselen opgenomen. Benamingen voor andere klauwgebreken zijn in een apart lemma ondergebracht.]

kloofziekte: het type *kloofziekte* in: L 200; **krep**: het type *krep* in: K 133a, 137, 163, 164a, 218a; **splint**: het type *splint* in: K 147, **slak**: *slek*, L 285, P 163; **slaak**, L 285; **haarworm**: *horwurm*, L 160, 184; *hórwörm*, L 184; **fijt**: het type *fijt* in: P 161; *féét*, P 112; *fijt*, tussenklauwontsteking, Wouters; **moervet**: het type *moervet* in: K 177b, 178, 180, 184a, 188, 190, 194, 195; *móervaji*, P 199; **pootziekte**: het type *pootziekte* in: P 93; *póétziekte*, O 274a, P 146; *póetsikte*, K 287; **pootje**: het type *pootje* in: L 281, 281*; **kool**: het type *kool* in: O 160a; **klauwontsteking**: het type *klauwontsteking* in: L 244; **tussenklauwontsteking**: het type *tussenklauwontsteking* in: K 164a, 188; *tussenklauwontstèkking*, L 208a; **scheurklauw**: het type *scheurklauw* in: I 102a, K 101, 147, 0153, 160, 165, 167, 176, 179a, L 145, 150, 159, 186, 200, 235, 264, P 25, 134; *scheurklaaw*, I 102a, K 133a, 133b, 148, 174, 184, 188a, 274, L 99, 228; *scheurkláàw*, K 214; *scheurklaaw*, L 261; *scheurklaw*, K 124a, 231, P 134; *scheurklaa*, K 250, 274, 307; *scheurklouw*, K 276, L 180b; *scheurklóow*, K 190a; *scheurklów*, K 183; *schuurklaaw*, K 177b, L 235; *schúúrklauw*, K 273; *schurklouw*, K 165; *schurklaaw*, K 165; *schaerklauw*, L 100; *skeurklauw*, L 200; *skeurklaw*, L 207; *skeurkláúw*, L 203b; *sjcheurklaa*, K 330; *sjeurklauw*, L 244; *schurklów*, bepaalde runderziekte, Elemans; **scheurpoot**:

scheurpóët, P 70; **scheurvoet**: *scheurvóët*, L 200; **scheurhoeven**: *scheurhoeva*, K 184a; **kloofpoot**: het type *kloofpoot* in: K 208; *kloofpóët*, K 191, 273; *kloofpóët*, K 211, 299; *kloofpóëwt*, K 210; *klófpoot*, K 174; *klófpóët*, K 307; *kleufpoot*, K 206, 236, 241, P 77, 79; *kleufpóët*, K 277, 318; *kleufpóët*, K 241; *kleufpoewat*, P 41; *kleufpoejt*, P 82; *kleufpoewat*, P 41a; *kluijpoot*, K 174, 188; *kluijpóët*, K 313; **kliefpoot**: *kliefpóët*, K 210; *kliejpóët*, K 304; *kleefpóët*, K 341a; *kleefpóët*, K 341a; *kleefpóët*, P 86; *klééfpóët*, P 28; *klééjfpóët*, kliefpooten, verzwering aan het hoorn daar waar de haargroei begint, hs Schrevens; **gleufpoot**: *gleufpóët*, K 309; **kloofvoet**: het type *kloofvoet* in: L 200; *kleufvoet*, L 93, 180, 180b; *kléúfvoet*, L 91b; *kleufut*, P 112; *kleufvoet*, L 144, 149, 177c; *kluffoet*, L 144; *kluffoewt*, L 149; *kluwafvoet*, L 92; **kloofhoef**: *kleufhoef*, L 160; *kléúfhoef*, L 160; **kreppoot**: het type *kreppoot* in: K 135, 137, 183, 136; *kreppóët*, K 216a; *krèppoot*, K 166; **kreppoet**: *kreppoet*, K 146; *krèppóët*, K 169; *krèppoet*, L 148; *krèppóët*, K 165, 166; **ketspoot**: het type *ketspoot* in: K 188a, 280, P 106, 107; *kétspóët*, K 261; *kétspóët*, K 330; *kétspóët*, I 269, L 189, 201, 329; *kétspóët*, K 341a; *kaaatspóët*, P 13; *kajtsjpujt*, P 10; *kacht-poot*, O 153; **ketspooten**: *kijspoojten*, O 67; *kaspoeten*, O 67; *kaspoets*, P 199; *kas-pooten*, tussenklauwontsteking, Wouters; **mankepoot**: *mankepoot*, P 125; **slakkenpoot**: het type *slakkenpoot* in: K 100; **fijtvoet**: *feetvuut*, P 144; **fijtpoot**: *fijtpoot*, P 99; **moervoet**: *moervoet*, K 161; **rotklaus**: *rotklaaw*, K 220; **weipoot**: het type *weipoot* in: K 262, 269; *weepóët*, K 234; *wèèpoewat*, K 265; *waapoewat*, K 268, 339; **klauwpoot**: het type *klauwpoot* in: I 57b; *klauwpóët*, I 79; *klaaw-paaat*, I 118; **hoornvoet**: *aaarvoet*, K 177b; **koolpoot**: het type *koolpoot* in: O 153; **stinkvoet**: het type *stinkvoet* in: K 164a; **zweerpoot**: het type *zweerpoot* in: K 289; **zwerige poot**: *zwèérijgə powwat*, L 182; **gekloven poot**: *gəklóəwəə powwat*, P 100; **gekloven pooten**: *gəklóəwəə powwat*, K 302; **gespleten klauw**: *gəspłeəta klaaw*, K 137; de volgende opgaven zijn weinig specifiek – **ingescheurd**: het type *ingescheurd* in: K 188; *ingəscheurt*, K 185; **kapot**: het type *kapot* in: K 157; **opengaan**: de klauwen – *gan oopen*, K 187; de volgende opgaven duiden de zwelling tussen de klauwen aan – **gezwel**: het type *gezwel* in: K 188; **bleinen**: het type *bleinen* in: K 153; *blaanan*, P 22; *blaam*, I 268; **steenpuist**: *stimpust*, L 259; **doorn**: het type *doorn* in: K 188.

TUBERCULOSE

Tuberculose, Perlsucht, Lungenschwind-sucht, Drüsenkrankheit – bovine tuberculosis, pearl disease – tuberculose (N 52, 71a; DC 48A, 30a)

[Een besmettelijke ziekte, die ontstaat doordat bepaalde bacteriën, tuberkelbacteriën genaamd, in het lichaam van het dier geraken. De besmetting kan op verschillende wijzen geschieden: direct, doordat de smetstof met de ingeademde lucht of opgenomen voedsel van lijders aan tuberculose belandt in het lichaam van gezonde stalgenoten; indirect, doordat de smetstof via zuivelfabrieken met de melk van het ene bedrijf op het andere terecht komt. Het is een ziekte die slepend verloopt, maanden kunnen voortbijgaan alvorens men bij een besmet dier ziekteverschijnselen waarneemt. Alle organen van het lichaam kunnen worden aangetast. Al naar het lichaamsdeel dat in het bijzonder in enigszins uitgebreide mate is aangetast, zijn de ziekteverschijnselen verschillend. In het algemeen blijven de dieren langzamerhand in groei achter; soms is de huid droog, hard en glansloos. Van tijd tot tijd treedt vooral tegen de avond koorts op, ze hebben een verminderde eetlust en de melkafscheiding neemt af. De hier verzamelde woorden zijn benamingen voor tuberculose in het algemeen.]

tering: het type *tering* in: K 153, 164a, 188, 188a, 195, 268, 289, L 182, 285, P 22, 77, 79, 106, 107, 146, 161; *téring*, K 313; *tèring*, K 174; *terring*, K 163, 216, 277, L 200, 262, O 153; *téring*, L 208a; *tèring*, K 137, 174, L 184; *tjring*, I 268, O 67; *tjrieng*, K 330; *tèring*, L 259; **tuberculose**: het type *tuberculose* in: P 99, 163; *tuuberkuuloos*, K 269, O 160a, P 93; *tuuberkuuleusa*, K 133a; *tuuberholoows*, P 41a; voor de volgende plaatsen worden de letterwoorden t.b.c., respectievelijk t.b. opgegeven – t.b.c.: *t.b.c.*, K 100, 137, 141, 147, 147, 163, 169, 171a, 174, 186, 189, 210, 269, L 148, 184, 185, 281, 281*; t.b.: t.b., K 180, 218a, L 160, 244; **pokken**: het type *pokken* in: K 241, 280, L 244; *pokka*, L 200; *puka*, pokken, tuberculose, hs Schrevens; **koepokken**: *kojepokken*, K 261; **uitleving**: het type *uitleving* in: K 188, 195; de volgende opgaven betekenen „aan tuberculose lijden” – **uitleven**: het type *uitleven* in: O 160a, 274a; **rot zijn**: de koe – *is rot*, L 285; **uitteren**: de koe – *tijrt uit*, O 67.

1.1.1.2.

OPEN TUBERCULOSE

Offene Tuberkulose – open tuberculosis – tuberculose ouvert

(N 52, 17b; DC 48A, 30b)

[Een vorm van tuberculose, waarbij tuberculeuze haarden in het lichaam met de buitenwereld in verbinding staan. Deze verbinding is meestal niet rechtstreeks, maar door middel van een natuurlijke lichaamsopening. Het meest voorkomend is de open longtuberculose.]

open tering: het type *open tering* in: K 171a, 289, P 77, 79, 106, 107; *oopen terring*, L 184; *oopa tiering*, L 259; **open tuberculose:** *oopa tuuberkuuleusa*, K 133a; voor de volgende plaatsen wordt open gegeven met het letterwoord t.b.c. en t.b. – **open t.b.c.:** *open t.b.c.*, K 188, L 144; **open t.b.:** *open t.b.*, K 174, L 244; **open pokken:** *oopen pokka*, L 200; **tering:** het type *tering* in: K 206, P 163; *terring*, K 186, L 185; *terring*, K 313, L 208a; **pokken:** het type *pokken* in: K 206, 261, O 67; *pokka*, L 200; **t.b.c.:** *t.b.c.*, K 169; **teringuitleving:** het type *teringuitleving* in: K 188; **vliegende tering:** het type *vliegende tering* in: K 188; de volgende benamingen hebben de bijgedachte dat open tuberculose met open wonden gepaard gaat – **vuilziekte:** het type *vuilziekte* in: O 160a; **t.b.c. met open wonden:** *t.b.c. mètj oopa wunda*, K 189.

LIJDER AAN TUBERCULOSE

Tuberkulöses Tier, an Tuberculose leidendes Tier – animal suffering from tuberculosis – animal souffrant de tuberculose (N 52, 17c)

teringkoe: *teeringkoeuw*, L 244; **teringbeest:** het type *teringbeest* in: P 77, 79; **t.b.c.-lijder:** het type *t.b.c.-lijder* in: K 135; *t.b.c. lijer*, L 180; **t.b.-lijder:** *t.b. lijer*, L 160; **teebeesejer:** *teebeesejer*, K 210; **teebeejer:** *teejeejer*, K 169; **reactiekoe:** *reedaksiekoej*, K 174; **reageerder:** *rijjegeerder*, beest dat op een injectie ongunstig reageert, Elemans; **rotte koe:** *rotta koej*, K 180; **vuil beest:** het type *vuil beest* in: P 106, 107; **meniggene:** *männikkera*, L 159; een rund dat aan tuberculose lijdt is – **tuberculoos:** *tuuberkuuloos*, L 244; **t.b.c.:** *t.b.c.*, K 146; **besmet:** het type *besmet* in: P 99.

LIJDER AAN OPEN TUBERCULOSE

An offener Tuberkulose leidendes Tier –

animal suffering from open tuberculosis – animal souffrant de tuberculose ouverte (N 52, 17c)

open lijder: het type *open lijder* in: K 135, 137, 164a, 268; *oopen lijder*, K 269; *oopa lijder*, L 285; *oopen lijer*, K 147, 163, 188a, L 180b, 200; *oopen lij-jer*, K 188; *oopa lijer*, K 133a; *oopa lééjer*, L 159; *oopa léejer*, L 281, 281*; *oope lééjer*, dier met open tbc, Elemans; **open type:** *oopa tuup*, L 159.

MOND- EN KLAUWZEER

Maul- und Klauenseuche – foot-and-mouth disease – fièvre aphteuse, cocotte (N 3, 42; DC 48A, 21)

[Een zeer besmettelijke ziekte, veroorzaakt door een virus. De eerste verschijnselen zijn stijfheid, verminderen in de melk, hoge koorts, sterke speekselafscheiding; de dieren maken een typisch smakkend geluid. Daarna ontstaan er blaren op het slijmvlies van de mond en de tong, aan de spenen en tussen de klauwen. Ook inwendig, bijvoorbeeld in de pens, kunnen blaren voorkomen. Het mondzeer op zich zelf is niet zo heel ernstig. Wel gaat het dier hard achteruit in melkgift en kan het sterk vermageren. De grootste schade wordt veroorzaakt door allerlei bij- en naziekten, zoals verwerpen bij drachtige dieren, zeer ernstige uierontstekingen, waarbij de uier nooit weer goed wordt (*kwade strekels: koj strikkals*, L 237), langdurige kreupelheden, klauwontsteking en misvormingen van de klauwen, uitgebreide etteringen en versterf in de billen en andere dikke spiergedeelten. In het algemeen op plaatsen waar de dieren zich gemakkelijk kneuzen. Vervolgens longaandoeningen, gepaard gaande met hartspierlijden, waardoor de runderen dampig blijven en een dikke haarvacht krijgen.]

mond- en klauwzeer: het type *mond- en klauwzeer* in: I 57b, K 100, 153, 164a, 165, 171a, 188a, 195, 218a, L 112, 144, 148, 159, 180, 184, 185, 200, 242, 244, 263, 281, 281*, 285; *mont en klaawzeer*, I 79, K 100a, 124a, 128, 137, 148, 151, 160, 161, 165, 174, 177b, 178*, 186, 220, L 160; *mont en klaawzéer*, K 176, L 235, 237; *mont en klaawzèer*, K 165a; *mont en klaawzèer*, K 163, 186, 217, L 148, 160, 184, 264; *mont en klaawzèer*, I 118; *mont en klaawzeer*, I 102a, K 158c; *mont en klaawzèer*, K 125a, 188a; *mont en klaawzèer*, K 133a; *mont en klaawzèer*, K 177b, L 235; *mont en klaawzèer*, K 176;

mont én klaaztiêr, K 322; *mont en klaazéé-jer*, I 269; *mont en klauwezer*, K 183b, L 204, 204a, 207, 232; *mont en klauwzêêr*, K 169, 262, L 261; *mont en klauwzijjer*, L 208a; *mont en klâwzier*, L 150; *mont en kloowzeer*, K 187, L 233; *mont en kloowzêêr*, L 200; *mont en klowzêêr*, K 184a, 194; *mont en klowziêr*, L 153; *mont en klôwzeer*, K 183; *mont en kleuwzeer*, L 262; *mongt en klaaziêr*, K 250; *mônt en klaawzêêr*, K 173b; *moont en klaawzeer*, K 145a; *moont en klaawzêêr*, K 188; *moont en klaawzeejer*, K 143; *moont en klaawziêr*, L 285; *moont en klôwziêr*, L 285; *mónt en klaawzeer*, K 218, L 149, 159, 159b, 180, 187a, 200, 243, 261, 263; *mónt en klaawzêêr*, K 157; *mónt en klaawzêêr*, K 101; *mónt en klaawzêêr*, I 57, K 0153, 216a, L 99, 184, 188, 235; *mónt en klaawziêr*, K 184a, 193a, 194; *mónt en klaawziêr*, I 102a; *mónt en klaawzêêr*, L 264; *mónt en klâdzier*, K 330; *mónt én klâdzier*, K 244; *mónt en klauwezer*, K 165, 166, 184a, L 258; *mónt en klauwzêêr*, L 207; *mónt en klauwzêêr*, K 172, 175a*, 179a, L 241; *mónt en klauwzêejjer*, L 183; *mónt en kloowzêêr*, L 186; *mónt en kloowziêr*, K 190a; *mónt én klôwzeer*, K 183; *mónt en klôwzêejjer*, L 235; *mónt en klêuwzeer*, L 200; *mónt en klêuwzêêr*, L 203b, 238; *mónt en klaawzeer*, K 182, L 200; *mónt en klauwzêêr*, K 226, L 199, 228; *montenklôwzeer*, mond- en klauwzeer, Mischgofsky; *mond- en klauwzeer*, te K. ongewoon voor pootziekte, Goossenaerts; *mónt én klôwzie:r*, mond- en klauwzeer, Elemans; **muil- en klauwzeer**: *muil- en klauwzeer*, ook mond- en klauwzeer, beide ongewoon voor pootziekte, Goossenaerts; **muil- en pootziekte**: *mowal én poewatsikta*, P 41; **poot- en muilziekte**: het type *poot- en muilziekte* in: K 195; **muilziekte**: *méélzégda*, P 112; *muilziekte*, (muilzikte) pootziekte, bleinziekte, (*blâärzikte*), zekere veeziekte, Tuerlinckx; **mondzeer**: *montziêr*, L 150; **muilplaag**: het type *muilplaag* in: O 153, 169; *môjelplàäch*, O 72; *muilplaag*, znw. ontsteking van het slijmvlies des muils bij hoornbeesten, Corn. Vervl.; **tongziekte**: *toengziekta*, I 268; **dikke tong**: *dikka toeng*, K 330; **klauwzeer**: het type *klauwzeer* in: K 174; *klaawzeer*, K 179, 180, 194; *klaawzêêr*, K 167; *klauwzeer*, mond- en klauwzeer, voor pootziekte, Goossenaerts; **pootziekte**: het type *pootziekte* in: K 188, 206, 235, 236, 241, 256, 261, 280, 289, 338, 351a, O 160a, P 2, 4a, 37, 99, 161; *pódtziekta*, K 248, P 146; *póotziekta*, P 169; *póotsiekta*, K 295; *pwotziekta*, K 201; *pojtsiekta*, P 35a; *poetziekte*, P 167; *poetzégda*, P 112; *poewat-*

ziekta, P 100; *poewatziekta*, K 357; *poet-siekta*, K 291; *poetsiekta*, P 125; *poewatsiekta*, K 264, 282, 339, P 27, 41, 163; *poewatsekta*, P 28; *póetsiekta*, P 88; *póetziekta*, I 269, K 250, 309, 324, 333b, 341a, 351a, P 86; *póetziekta*, K 318; *póetsiekta*, I 221, 268a, 271, 275, K 191, 244, 246, 247, 251, 274, 283, 287, 294, 313, O 162, P 13, 14, 69; *póetsigda*, P 171; *póetsekta*, K 210; *póet-ziekta*, O 274a, P 146; *póétziekta*, K 329, P 144, 165; *póétzikt*, K 241; *póétsiekta*, P 163; *póétsiekta*, K 231, 241, O 72, P 70; *pótziekta*, K 351a; *péutziekta*, P 88; *púutziekta*, O 250, 274, P 93; *púutziekta*, O 275, P 25; *púüt-siekta*, P 60; *púútsiekta*, P 28; *púútsiekta*, P 4; *pujtzigda*, P 10; *pujtsiekta*, K 313; *paawatsiekta*, K 355; *pootziekte*, (poet-ziekte) zekere veeziekte, Tuerlinckx; *pootziekte*, het mond en klauwzeer, aphtae epizooticae, Goossenaerts; *pootziekte*, het mond en klauwzeer, Corn.; *pootziekte*, zekere besmettelijke veeziekte, Corn. Vervl.; *pu:tziekta*, mond- en klauwzeer. Ontsteking van het huidweefsel nabij de hoeven, hs Schrevens; *py:tsiekta*, pootziekte, mond- en klauwzeer, Eylenbosch; **potenziekte**: *poewatziekta*, P 145; **pootjesziekte**: het type *pootjesziekte* in: K 269; *pótjásziekta*, K 234, 302, 307; *pótjásiekta*, K 296; *pótjássiekta*, K 299; *poetjásiekta*, K 264, 265, 268, 274; *putjásziekta*, K 304; *putjásziekta*, K 276; *putsjásziekta*, K 274; *putjássiekta*, K 307; *putjásiekta*, K 267, 310; *peutjásziekta*, K 268; **pootplaag**: het type *pootplaag* in: O 67; **voetziekte**: het type *voetziekte* in: K 188; **kootziekte**: *kaawtsiekta*, P 199; **kwade poot**: *koj pojta*, L 237; **het pootje**: *et pótja*, K 273; **tongblaar**: het type *tongblaar* in: K 137, 164a, 188; *tongblaor*, K 100a, 101, 133a, 133b, 151, 161, 173b, 183, 184, 184a; *tóngblaar*, L 159; *tóngblaor*, K 166, 183, L 203b; *tóngblòòr*, K 143, L 235; *tóngblòòr*, K 143; **tongblaren**: het type *tongblaren* in: K 100; *tongblaora*, K 147; *tongblèèra*, K 177b; *toongblaora*, K 145a; **tongblader**: *tongblaora*, L 92, 201; *tongblaora*, K 102, 136a, 146, 165, 167; *tongbloora*, L 145; *tongblòòra*, K 135, 137, 165, L 100, 149; *tóngblaora*, K 166; *tóngbloora*, L 177c; *tóngblòòra*, L 93, 99, 144, 180b, 200, 205; *tóngblòòra*, L 91b, 144; *tóngblòòra*, mond- en klauwzeer, Elemans; **tongblaasjes**: *tongbloosjes*, L 150; **bleinziekte**: *blaanziekte*, P 82, 92, 93, 136, 148; *blaanziekte*, P 60, 69, 72, 77, 81, 103, 127, 148, 154; *blâänziekte*, P 63; *blâänziekte*, P 95; *blanziekta*, P 134; *blaaänziekte*, P 134; *bla:nziekte*, mond- en klauwzeer: ontsteking van het huidweefsel nabij de

1.1.1.2.

hoeven, hs Schrevens; **blein**: het type *blein* in: K 160, 176; *blein*, mond- en klauwzeer, hs Etten; **blaar**: *blaor*, K 124a, 125a, 0153, 157, 178, L 255; *blòdr*, K 135; *blèr*, K 0153; **bladers**: *blaojes*, L 201; **schuil**: *schòl*, P 14.

HONSDOLHEID

Tollwut, Hydrophobia, Wasserscheu – rabies, hydrophobia – rage, hydrophobie (N 52, 12b; DC 48A, 25)

[Een van de oudst bekende ziekten. De besmetting heeft plaats door een beet of een andere wond. De hond is het dier, dat eeuwenlang de ziekte in stand heeft gehouden. De zieke dieren vertonen eerst een lijden van de keel en speekselen, vervolgens krijgen ze een neiging om onverteerbare voorwerpen in grote hoeveelheden op te slikken. Ze zijn volstrekt niet altijd woest. Niet alle dieren bijten. Het rund stoot met de horens; het paard bijt en slaat. Het verloop van de ziekte is dodelijk. Vatbaar zijn alle warmbloedige dieren.]

hondsdolheid: het type *hondsdolheid* in: K 133a, 137, 180, 188a, L 148, 180b, 200, 244; *hontsdòlhijt*, K 169; *ònsdolhijt*, K 174; **dolheid**: het type *dolheid* in: K 188; **razende ziekte**: *raozèndè ziekte*, K 174; **razernij**: het type *razernij* in: K 188, 206, 241, 261, 268, 280, 289, P 22, 77, 79, 93, 99, 106, 107; *raazèrnij*, O 67; *raezèrnae*, O 274a; *ròdzèrnéé*, P 41a; *ròdzèrnòò*, K 330; *roezèrnaa*, O 160a; **weikramp**: *waajkraamp*, K 277; **klem**: *klem*, klem in den bek, of mondklem. een besmettelijke ziekte in hoofzaak van het zenuwstelsel, veroorzaakt door bacteriën welke, evenals de bacteriën van miltvuur en boutvuur, zich in de grond bevinden en daar lang in leven blijven, Goossenaerts; bij de volgende is het niet goed uit te maken of het gaat om benamingen voor hondsdolheid, dan wel voor hondsdol zijn, gezegd van honden – **dolle hond**: het type *dolle hond* in: K 135; **razende hond**: het type *razende hond* in: K 171a; *raozèndè hont*, K 146; *raozèndèn hont*, L 262; *roozèndè hont*, L 112; **razige hond**: het type *razige hond* in: P 4a; *raazègèn ont*, I 268; **hondsdol**: het type *hondsdol* in: I 57b; **dol**: het type *dol* in: K 147; de volgende adjectieven duiden hondsdolle honden aan – **razend**: het type *razend* in: K 153, 195, 261; *raazènt*, L 182, O 67; *ràzènt*, L 244; *vazzènt*, L 208a; *raozènt*, K 163, 186; *rowzènt*, L 285; *ròdzènt*, K 189; **razig**: het type *razig* in:

K 269; *ràzèch*, K 313; *raazeuch*, O 67; *ròjzèch*, O 153; *roezèch*, O 160a; **raastig**: het type *raastig* in: P 106, 107, 161; *raaastèch*, P 146; *ròostiech*, P 163; **razierig**: het type *razierig* in: P 77, 79; **kwade hond**: *kòjèn hònt*, L 259.

CHRONISCHE NIER- EN NIERBEKKENONTSTEKING

Chronische Nierenbecken- und Nierenentzündung – bovine cystitis and pyelonephritis – pyéllonéphite bactérienne (N 52, 29; DC 48A, 43)

[Een aandoening van de pisbuis, vervolgens van de blaas en verder van een van de pisleiders, en tenslotte van het nierbekken. De kwaal komt bijna uitsluitend bij het vrouwelijk dier voor. Soms wordt de afscheiding van urine door de nier geheel verhinderd.

De dieren hebben minder eetlust, herkauwen weinig, vermageren, hebben een droge en stugge huid, en vertonen nu en dan koliekverschijnselen. Ze urineren telkens in kleine hoeveelheden. De urine is dik en troebel, bruin of steenrood van kleur, met lichte korreltjes of klompjes erin. Tenslotte sterft het dier aan uitputting. De oorzaak is een bepaalde smetstof, de kwaal is niet besmettelijk. De primaire oorzaak is veelal een infectie tijdens de verlossing.]

nierontsteking: het type *nierontsteking* in: K 100, 137, 269; *nīèròntstèeking*, K 189; **nierbekkenontsteking**: het type *nierbekkenontsteking* in: K 100, 174, 180, L 148, 200; *nierbekkanontstijking*, K 147; *nīèrbèkkè-ontstèejking*, K 169; **nierbekontsteking**: het type *nierbekontsteking* in: K 141; **nieraandoening**: het type *nieraandoening* in: K 135; **nierziekte**: het type *nierziekte* in: O 67; *nierzeekte*, L 262; **aan de nieren**: *aon dè nīèrèn*, K 174; **blaasziekte**: het type *blaasziekte* in: L 262; **blaasontsteking**: het type *blaasontsteking* in: L 144; **zeikziekte**: het type *zeikziekte* in: K 137; **koude pis**: *kaapis*, O 160a, P 93; *kaapies*, P 163; **het op het water hebben**: *tòp èt wòtèr èmmè*, K 189; de koe – *higgat op èt waotèr*, K 146; **koude op het water**: *kaw óp twóótèr*, K 210; **mankeren op het water**: het type *mankeren op het water* in: K 289; **koude op de blaas**: *kouwdè op dè blaas*, P 22; **niet kunnen zeiken**: de koe – *kan nīè zejka*, L 182; **buikgriep**: het type *buikgriep* in: K 171a; schertsenderwijs noemt men een koe die aan nierbekkenontsteking lijdt een – **broekepisser**: *brookèpissèr*, L 285.

PARATUBERCULOSE,
ZIEKTE VAN JOHNE

Darmtuberculose (Paratuberculose) – paratuberculosis, Johne's disease – paratuberculose

(N 52, 17d; DC 48A, 30c)

[Een slepende, maar ook zeer slopende diarree: de dieren zijn *hil érvæch ân da spêl*, L 259; en: *da diëjarree kwam er af as wòdòtøv*, K 174.

De ontlasting stinkt en is soms slijmig. Door een ontsteking van de dikke darmen vermageren de dieren en raken ze uitgeput. De ziekte wordt vaak verward met tuberculose, hetgeen ook uit sommige benamingen blijkt. Paratuberculose wordt veroorzaakt door een bacterie.]

paratuberculose: het type *paratuberculose* in: K 164a, 180; *paaraatuberkvulleusø*, K 133a; **darmontsteking**: het type *darmontsteking* in: L 148; **para-t.b.c.**: *para-t.b.c.*, K 137, 147; **open tuberculose**: het type *open tuberculose* in: P 77, 79, 106, 107; **chronische diarree**: het type *chronische diarree* in: K 186; **groene schijt**: *gruun schijt*, P 93; **maanschijt**: *mànshéét*, K 313; **platschijterij**: het type *platschijterij* in: O 160a; **kwade spel**: *koojø spel*, L 208a; **kwade afgang**: *kòè afgang*, P 163; **vliegende tering**: het type *vliegende tering* in: K 164a; **t.b.**: het type *t.b.* in: L 144; **arret**: het type *arret* in: O 160a; **schijt**: het type *schijt* in: K 163, 280, O 67; **schijterij**: het type *schijterij* in: K 261; **spel**: *spêl*, K 169, L 184, 259; **afgang**: *afgank*, O 160a; *afgaank*, K 189; **buikloop**: het type *buikloop* in: K 188a; een rund dat aan paratuberculose lijdt is een – **doorloper**: *ðurloopøv*, K 163; **spelkoe**: het type *spelkoe* in: L 180b; van runderen die aan paratuberculose lijden wordt gezegd dat ze – **altijd spellen**: de koe – *spêlt áltijt*, L 182; **zichzelf kapot spellen**: de koe – *spelt ðøv ijgø kapot*, L 200.

–1.1.1.8. **Behandeling/verzorging**

–1.1.1.8.1. *Weiden*

GRAZEN

Weiden, grasen – graze, feed – paître; brouter l'herbe
(NM, 3; N 3, 68;)

Bij de volgende opgaven wordt een eventueel opgegeven plaatsbepaling niet gedocumenteerd

grazen: het type *grazøn* in: K 176; *graoza*, K 102*, 133a, 164; *graozøn*, K

124a, 146, 307, L 180; *graozza*, P 145; *grawøza*, P 112; *graawza*, P 149; *groaza*, P 148; *groazøn*, K 215; *groezøn*, L 180; *gròðøza*, P 171; *gròðøza*, K 276, P 35, 171; *glawøza*, P 98 (z.s.h.); **aan het grazen zijn**: het type *aan het grazen zijn* in: L 201; **weiden**: het type *weiden* in: K 135, 320, 333; *wijø*, I 57, 79, L 157, 159, 160; *wijøn*, K 167, 169, 174, 175a*, 178, 188, 188a, L 144, 153, 179, 180, 184, 189, 200, 202, 203, 228, 257, 262; *weijøn*, I 57; *weijøn*, K 187; *weijø*, K 173b; *wijjø*, K 145a, 153, L 160, 180, 184, 237; *wij-jøn*, L 180b, 244, 255a; *wee*, P 86; *wéén*, K 266, 339, 342, 357; *wééøn*, K 274; *wèèøn*, K 295; *wejø*, K 157; *wéjø*, K 234, 276, L 159, 187, 263; *wèjø*, K 169, 174, L 153, 263; *wéjja*, K 307, L 199, 235; *wèjja*, L 99, 182, 207, 241; *wèjja*, L 152; *wejøn*, L 243; *wèjøn*, L 92, 242; *wèjn* L 207a; *wèjøn*, K 274; *wèjøn*, L 99, 183, 262; *wa*, P 88; *wà*, K 329; *waa*, I 221a, K 322, 350, 351, 351a, P 13, 23, 29, 32, 35a, 37, 60a, 81, 84; *wàð*, I 268a, 271, P 94, 136a; *wajø*, L 100; *wàjø*, K 330; *waaj*, K 133b; *waajø*, K 148, 161, 178*, 179a, 318, 330, L 280, P 148; *wàðjø*, K 163, 189; *wàðjø*, L 200; *waajøn*, K 176, 186, 188a, 215, 219, 220; *wàðjøn*, K 237; *waejø*, L 233; *waejøn*, L 205, 206; *wàjja*, K 243; *waai-jø*, K 136a, 143; *wan*, K 309; *wàn*, O 72; *waan*, K 267, 268, 292, 296, 310, 339, 340, 352, O 250, P 1, 33; *wàðøn*, O 244; *wàðøn*, K 241; *waazøn*, O 69, 169; *waanø*, K 312; *wàø(w)øn*, O 68a; *waidø*, P 18a; *waojø*, K 216; *wø*, P 137a; *wòð*, P 4; *woana*, O 174a; *wòðøn*, O 275; *woojø*, K 190a; *wij*, K 290; *wijn*, K 304; *wèjje*, grazen, Elemans 173; **aan het weiden zijn**: *zijn aan 't weijø*, L 201; *is òðnt wèèøn*, K 341a; **laten weiden**: *lààts wàð*, I 268; **uitweiden**: *øtwèjja(n)*, zw. w.w. tr. uitweiden, al weidende (grazende) opeten. *Ze* (losgebroken koeën) *håan de klever øtgewaeid*, De Bont; **lopen**: het type *lopen* in: I 57a, K 135, 37, 163, 172, 184a, 184b, 186, 194, 197a, 256, L 144, 160, 235, 258, P 37, 92; *loopø*, K 124a, 157, 160, 165, 183, 183b, 184a, 185, 216a, 220, L 145, 149, 159, 177c, 188, 199, 261, 263; *lòðpø*, K 128, 145a, 147, 165, 173a, 173b, 177b, 178*, 184, 188, 218, L 144, 159b, 160, 184, 185, 200, 203b, 238, 242; *loopøn*, K 124a, 151, 166, 179a, 182, 183, L 200; *lòðpøn*, I 79, K 0153, 165a, 176, 180, 186, 217, L 93, 184, 187a, 228, 232; *lòðjpa*, K 135; *lòðpø*, K 102, 194; *lòðpøn*, L 235, 242; *lopø*, K 174, 338, L 180, 235; *lòpø*, L 264; *lòpøn*, K 167; *lojpa*, K 100a; *lowpø*, L 241, 264; *lòwpø*, L 235; *lowpøn*, L 233; *lòwpøn*, L 183;

1.1.1.2.

lwoopa, K 158a, 176, 201; *lwòòpa*, I 102a, K 188a; *lwòòpa*, K 163a; *lwòpa*, K 125a; *loepa*, P 77, 86, 148, 167, 199; *lòèpa*, K 330, P 100, 163; *lòèpa*, K 133a, 143, 190a, L 153; *loepan*, L 244, P 103, 147, 165; *lòèpan*, L 100, O 72, P 125; *lòèpan*, L 150, 285; *loepa*, K 210, 234, 250, 251, 295, 318, P 28; *loept*, K 191; *lòèpa*, K 231, 273, 307, 324, L 285, P 70; *loepan*, K 283, P 69; *lòèpan*, K 246; *loepn*, K 241; *loewapa*, K 264, 265, 267, 268, 274, 355, L 186, P 41; *lòèwapa*, K 348, 351a; *lòèòpò*, P 13; *loewpa*, P 145; *lwòèpan*, K 143; *lùüpa*, P 112; *luuapa*, P 134; *lùüapa*, P 144; *lùüapan*, P 4; *laopa*, L 207; *laowpan*, L 243; *lawpa*, L 237; *leupn*, K 235; *leuwa*, P 95; *loapan*, K 193a; *loe.pe*, zich bevinden (in de wei), hollen, Elemans 168; **doorlopen**: *deurloepa*, (accent op eerste lettergreep) P 146; **lopen te weiden**: *loopa te weje*, L 159; *lòòpa te wija*, I 79; **los lopende weiden**: *lòs waja*, los lopende weiden (ww.) hs Mischgofsky L 95; **gaan**: het type *gaan* in: L 204, 204a; *gan*, K 163; *gaon*, K 157, 175a*, 186, L 205; *gon*, L 153, 235; *gòn*, L 200, P 69; *gòòn*, K 309; *goon*, P 154; *gòon*, I 275; *gén*, K 351a; *gen*, K 318; **uitgaan**: het type *uitgaan* in: P 99; *gan oet*, K 187; *gòn àjgt*, O 162; *wèt goon*, K 264, 265, P 43; *gen oojat*, I 270; *gen ooot*, K 274, P 27; *gun ó(w)àt*, K 274; **staan**: *staan*, K 334; *stáán*, K 283; *stan*, O 250; *stàn*, K 187; *sten*, K 302, 333b; *stòn*, K 322, P 22, 112; *stòjan*, P 127; *ston*, I 221, P 134; *stòn*, K 183, 248, O 162; *stòn*, K 299, P 14; *stoon*, K 176; *stoen*, K 265, 268; *stòon*, P 63; *stoon*, P 77; *stòon*, K 244, 251; *stum*, P 95; **eten**: het type *eten* in: P 29a; *eta*, P 18a; *éjta*, O 177; **vreten**: het type *vreten* in: K 145a; *vrètàn*, K 145a, 147; *vrèjtàn*, K 163; **buiten zijn**: de koeien – *zijn bowta*, L 180b; *zièn bòòta*, L 235; *zèn bòòta*, K 244; **buiten blijven**: de koeien – *blájve buitá*, P 60; **uitblijven**: *uitblijven*, van koebeesten, die te grazen staan. Uit de stal blijven, buiten blijven. Goossenaerts; bij de volgende opgaven wordt de plaatsbepaling „in de wei” niet fonetisch gedocumenteerd; **in de wei zijn**: het type *in de wei zijn* in: L 180, 200; [in de wei] *zièn*, L 159; [in de wei] *zèn*, L 148; **in de wei zitten**: [in de wei] *zétta*, P 112; **in de wei liggen**: het type *in de wei liggen* in: K 268; *liggen*, *in de wei liggen*, van beesten; het gevolg voor de beesten van *in de wei leggen*, Goossenaerts; **in het broek zijn**: zonder fonetische documentatie van „in het broek”: [in het broek] *zèn*, L 235.

NAAR DE WEI BRENGEN

Auf die Weide bringen – take to the meadow – mener au pré
(N 3, 68; N 3, 69)

uitdoen: het type *uitdoen* in: K 100a, 101, 135, 136a, 148, 151, 158a, 165, 165a, 172, 175a*, 176, 178, 178*, 182, 183, 184, 184a, 186, 188a, 193a, 194, 226, 235, 236, 351a, L 91b, 93, 145, 150, 199, 204, 204a, 205, 228, 235, 242, 255, 258, P 103, 169; *uitdòèn*, K 161, 176, 190a; *uitdòèn*, K 145a, 217; *uitdoem*, L 264; *uitdoewn*, L 148, 201; *uitdoewn*, L 201; *ujtdoen*, K 188; *uittoen*, K 173b; *uidoem*, L 263; *uitdòèn*, L 159, 160, 186, 187a; *uitdòèn*, L 160; *uidoem*, K 169, 186, 187, 304; *uitdòèn*, K 201, 267; *uidoew*, L 261; *uitdòèn*, K 216a, 309; *uttòèn*, K 210, 318; *uttòèn*, K 231, 273, 351a, 355; *uddòèn*, P 41; *utjdoe*, L 244; *oetun*, K 268, 274; *oetdòèn*, L 285; *òètdòèn*, L 285; *òètdoen*, K 167; *oijtdoen*, L 243; *owòtdòèn*, P 41; *owòtdòèn*, P 25; *oijtdoen*, L 207; *òwtidoen*, L 183; *òtdoen*, K 165, 183, 184a, 185, 194; *òtdown*, K 357; *òtdòèn*, K 307; *òtdòèn*, L 177c; *òttoen*, K 166, 218; *òttòèn*, K 241; *òwtidoen*, L 235; *òwtiduum*, L 200; *òjtidoen*, L 207, 232; *ootòèn*, K 287; *òotòè*, P 127; *eutdòèn*, K 177b; *èutdoewn*, K 220; *èutòèn*, K 191; *outdoen*, L 99; *outdoewn*, L 180; *outdòèn*, L 200; *owwtidoewn*, L 233; *owwtidòèn*, L 180b; *aawtdoen*, L 149; *aawtiduumwn*, L 200; *aoidoen*, L 180; *eetdoon*, P 10; *èdu.yn*, *ètu.yn*, de koei òddoewn: de koeien uit de stal naar de wei brengen, De Bont; *uitdoen*, van koeien: ze uit de stal naar de wei of de spurrie brengen, Goossenaerts; **van stal doen**: *van stal dòèn*, K 145a; **scharen**: het type *scharen* in: K 137; *schaoràn*, K 133b, 137; *schaora*, K 100a, 133a, 135, 143, 145a, L 92; *schoràn*, L 144; *schoora*, L 177c; **uitscharen**: *uitschaora*, L 159, 160, 184, 185, 188; *uitschòòra*, L 159, 187a; *ùùtschòòra*, L 159b; *uitschora*, L 153; *awtschoora*, L 149; *òwtschòòra*, nò bòwte doe.n, Elemans; **opscharen**: *opschòòra*, L 99; *òpsxaiara*, het vee in een wei drijven, hs Mischgofsky L 95; **inscharen**: *inschoràn*, L 150; *inschaoràn*, K 146; *ensxaiara*, het vee in een wei drijven, hs Mischgofsky L 95; **buitendoen**: het type *buitendoen* in: K 157, 174, 338; *buitadoen*, I 102a, K 177b, 248; *buitadoe*, P 77; *bowatadòèn*, K 268; *bòwatndüün*, K 310; *bòwatadòèn*, K 264; *bòjatadoon*, P 10; *bòtatadòèn*, K 295; *bòtatadòèn*, I 268a, 271, K 283; *bòòtatadòèn*, I 221; *bòòtatadoon*, K 330; *bòòtatadoen*, L 235; *bòtatadòèn*, I 275; *bòètatadòèn*, K 324;

beutadūūn, K 247; *bèütadoen*, K 165; *bouwtaduwun*, L 200; *buwtadōēn*, P 134; *bādjtadōēn*, P 35a; **naar buiten doen**: *nò bōwte doe .n*, Elemans; **buitenjagen**: *boofa-tajawgə*, I 270; *bōotajōdōgə*, K 341a; *buutəmjaogəm*, L 261; *bēūtəjaogə*, K 183b; **buitenlaten**: *bōatənlaatan*, P 2; *bōdjata-lààtn*, O 72; **buitenhalen**: *bōatəddōlə*, P 63; **buitenleggen**: *bōdataleggə*, K 250; **buitengooien**: *bōdatagōējə*, K 251; **buitensmijten**: *bowətsmèttə*, K 265; *bōotəsmōdata*, P 70; *baatəsmèlētə*, P 145; **buitenzetten**: het type *buitenzetten* in: K 175a*; *bowətszèttə*, K 264, 274; *boofazèttə*, O 250; *bōatazèttə*, K 294, P 4; *bōwətszèttə*, K 339; *bōdatəzèttə*, K 283, P 13; *bōotəzèttə*, K 333b; *bōōtəzèttə*, P 70; *bōātəzèttə*, P 144; *bōētəzèttə*, P 86; *baotəzèttə*, P 28; **naar buiten gaan**: *naor beutə gōn*, K 247; de koeien – *gaon naor buits*, I 57; *gaon naor buits*, K 160; *gōn nōr bēūtə*, I 102a; **buiten laten komen**: *bōōtə lààtə kōwma*, K 330; **naar de wei doen**: *naa də wàà dōn*, P 60; *nààr də wēē dōēn*, K 234; *no də waa dōēn*, K 296; *no də waj dōēng*, P 154; *nor də wij doen*, K 256; *nò də wèj doen*, L 238; *nòd də wáá dōēn*, K 302; *nòd də wààs dūūn*, K 276; **in de wei doen**: *in də waaj doen*, K 184a; *in də wēēj doen*, L 237; *en də waij dūūn*, in de wei doen, hs Mischgofsky L 95; **naar de wei brengen**: *naor də wij brengə*, K 124a; *naor də waaj brengən*, K 125a; *naor də waaj bringə*, K 102; *nar də waaj brengən*, I 118; **inbrengen**: *inbringə*, K 151; **in de wei jagen**: *in də wij jaogəm*, K 0153; *in də waaj jaogə*, K 158a, 188a; *in də wààs joejgə*, K 246; *en də waij jaijə*, in de wei doen, hs Mischgofsky L 95; **op de wei zetten**: *ōp də waa zèttə*, P 125; *ōēp də wà zèttə*, K 330; *ōēp də wàà zèttə*, P 28; *ōēp də wao zèttə*, P 88; *ub də waaj zèttə*, P 154; **in de wei gaan**: *in də waaj gaon*, K 128, 161; **de wei in gaan**: de koeien – *gōn də wij in*, L 159; **op de wei gaan**: de koeien – *gēn də waa oēp*, P 35a; **naar de weide gaan**: de koeien – *gon nò də wəə*, P 88; *gōn nə də wèj*, L 263; *gōn naor də waa*, K 247, L 159; *gòd nòd də waa*, P 72; *gaon naor də wij*, K 262; *gan nēr də wè*, K 291; *gun nò də wēē*, K 274; *gun noo də wij*, K 294; *gan no də wij*, K 304; *gan nò də waa*, K 283, 304; **in de wei halen**: *in də waa dōlə*, P 69; **in de wei leggen**: *leggen*, in de wei leggen, van beesten; ze binnen een omheinde wei brengen en ze er dag en nacht in te laten gedurende maanden; Goossenaerts; **in het gras brengen**: het type *in het gras brengen* in: K 125a; **weiden**: *waajən*, K 163; **uitzetten**: het type *uitzetten* in: O 69, P 165, 167; *òatsèttə*, P 14; *dòatsètn*, O 275; *òotzètn*,

O 274; *awtsèttə*, P 171; *éétsèttə*, P 112; de koeien worden – *èütgazét*, P 100; **uitlaten**: het type *uitlaten* in: P 103; *uitlaats*, P 136; *uillaotan*, K 307; *uillōētə*, P 146, 148; *òətlōdōtə*, K 244; *òotlōbōtə*, P 93; *aojtlaojtə*, P 199; *èllōwətə*, P 163; *èùllōwətə*, P 95; *aallōdōtə*, P 69; *aallōētə*, P 134; **uitspannen**: *öwtspannə*, L 200; *öwtspaana*, L 200; **uitstouwen**: *uitstouwə*, K 190a; *uistèwə*, K 241; *uitstouwen*, met of zonder bepaling ingeleid door met; er mede uit de stal trekken en ze naar de weide leiden of drijven, Goossenaerts; *uitstouwen*, uitdrijven, stouwt die koeien uit naar de wei, Corn. Vervl.; **uitgaan**: het type *uitgaan* in: P 99; *ojetchan*, I 269; *owətchōn*, K 274; de koeien – *gaon uit*, K 100; *gaon òet*, K 167; *gaon eut*, K 147; *gōn àjt*, O 162; *gun òēt*, K 329; *gān òēt*, K 187; *gēn aot*, K 340; *uitgaan*, „met de koei uitgaan”, ze naar de weide leiden of er daar bij blijven, Goossenaerts; **laten uitgaan**: *lootan aot goon*, P 27; *lōdōtən àát gōdōn*, K 274; *lōdōtən òtchōdōn*, K 299; **uit moeten**: het type *uit moeten* in: K 179a; de koeien – *mottenuit*, K 174; **terug zetten**: *truchzèttə*, P 148; **uitleiden**: *šilä.jə(n)*, zw. ww. tr. en intr. uitleiden, de beesten van stal halen, hetzij om ze naar de wei te brengen, hetzij om ze buiten aan de koopman te laten zien, De Bont; de volgende opgave is een zelfstandig naamwoord – **weittijd**: het type *weittijd* in: K 174.

NAAR DE STAL BRENGEN NA DE ZOMER

Nach dem Sommer in den Stall bringen –
to take to the stable after summer –
mener à l'étable après l'été
(N 3, 70)

stallen: het type *stallen* in: K 135, L 144, P 169; *stallə*, P 13; *stáálə*, P 112, 145; *stallen*, van paarden of hoornvee: ze op stal zetten, Goossenaerts; **opstallen**: het type *opstallen* in: K 151, 172, 186, L 93, 150, 159, 160, 186, 200, 255; *opstallə*, K 135, 161, 175a*, 187, L 92, 99, 144, 153, 159, 159b, 160, 177c, 185, 187a, 188, 199, 200, 207, 235; *ópstallən*, L 184; *ópstallə*, K 166, L 149, 183, 184, 235, 241, 261; *opstéala*, het vee naar stal brengen, Mischgofsky L 95; **zetten**: *zèttə*, K 143; **op stal zetten**: het type *op stal zetten* in: K 236; *op stal zèttə*, I 102a, K 102, 125a, 133a, 143, 151, 178* L 235; *op stal zèttə*, K 188a; *ōp stal zèttə*, L 149; *ōp stál zèttə*, K 241; *ōp stál zèettən*, K 128, 182; *ōēp stál zèttə*, K 244, 268, 274; *ōēp stál zittə*, P 88; *oep 'i stál zèttə*, O 250; *op stal zetten*, van hoorn-

1.1.1.2.

vee en paarden, Goossenaerts; **stalzetten**: *stalzettə*, K 100a, 124a, 133b, 143; **halen**: *halen*, van vee dat te grazen staat, er naar toe gaan en het op stal brengen, Goossenaerts; **op stal halen**: *op stal haolən*, K 161; *op stal aolə*, K 157; **op stal doen**: het type *op stal doen* in: K 186; *ōēp stål dōēn*, K 299; **op stal moeten**: *op stal motta*, K 176; **op stal brengen**: het type *op stal brengen* in: I 79; *op stal bringən*, K 146; *ōēp stål bringə*, K 287; **binnenzetten**: het type *binnenzetten* in: K 184a, 194; *binnəzettə*, L 261; *binnəzettə*, K 264, 265; *biënnəzettə*, P 14; *biënnəzettə*, K 294; **binnenhalen**: het type *binnenhalen* in: K 235, 256, 262, P 99; *binnənhaolə*, L 207, 235; *binnəhdālə*, L 242; *binnənaalən*, P 2; *binnādālə*, O 72; *binnənhaolən*, K 0153, 184a, L 201; *binnəhaolə*, K 101, 145a, 165, 169, 179a, 185, 194, L 91b, 145, 149, 180, 200, 228, P 148; *binnənhaolə*, L 285; *binnənaolə*, K 173b, 183b, P 148; *binnənhdōlə*, K 265; *binnəhdōlə*, K 276; *binnənoolə*, P 88; *binnənhdōlə*, K 268, P 28; *biënnədālə*, P 60; *biënnədālə*, K 283; *biënnənaolən*, K 178; *biënnənaolə*, I 221; *biënnəngōdōlə*, P 63; *biënnənhdōlə*, K 299; *biënnəhdōlə*, K 274, 333b; *biënnəndōlə*, K 231, 246, 250, 341a, P 41, 69, 72, 81; *biënnə(n)dōlə*, P 144; *biënnəndōwələ*, P 95; *biënnənōējlə*, P 125; *binnenhalen*, van koebeesten die 's zomers dag en nacht in de wei lopen en die bij nakend slecht weer al eens voor een nacht 3, 4, nachten of meer op stal gebracht worden, Goossenaerts; **inhalen**: het type *inhalen* in: P 167; *inhaolə*, L 235; *inhādōlə*, P 146; *iēnhawələ*, P 100; *ināwələ*, P 163; *inhaolən*, K 165a, 183, 187; *inhaolə*, K 165, 183, 183b, 184, 186, L 180b, 204, 204a; *inaolə*, P 41; *inaojlə*, P 199; *inhoolən*, L 150; *inoolə*, P 77, 88; *inhalen*, in toepassing op beesten die te grazen staan. Ze in de stal halen, ze naar huis brengen, Goossenaerts; **binnendoen**: het type *binnendoen* in: K 137, 157, 165, 174, 187, 193a, 218, 338, 351a, L 110, 150, 187a, 199, 242, 235, 258, O 169, P 37, 103, 134; *binnəndoən*, K 304; *binnədoən*, I 102a, 118, K 136a, 137, 148, 163, 165, 166, 167, 171, 175a*, 177b, 179, 183, 184, 184a, 188, 188a, 194, 216a, 217, 226, 248, L 232, 237, 238, 261, 263, 264; *binnədōēn*, K 210, 241, 264, 265, 268, 274, 307, 318, 351a; *binnədōēn*, K 176, 177b, 251, 273, 307, L 159, 186; *bin'ndōēn*, O 274; *binnəndoe*, L 244; *binnəndōēn*, L 180b, 285; *binnədōēn*, L 177c, 200, 203b; *binnəndoewən*, I 148, 200, 233; *binnəndoən*, L 243; *binnəndōwn*, L 261; *binnəndūūn*, K 241, 247;

binnəndoən, K 180; *binnədoən*, K 158c, 178*; *biënnədoən*, K 190a; *biënnədōēn*, I 269, K 191, 267, 295, 296, P 25; *biëndōēn*, O 162; *biënnədōēn*, I 268a, 271, 275, K 234, 274, 324, 329, 355, P 28, 35a; *biëndōēn*, O 72; *biënnəndōēng*, K 244; *biënnədoən*, K 330, P 10; *biënnədōēn*, P 4; *biënnədoewən*, K 340; *biënnədūn*, K 302; *biënnədoewən*, K 322; *biënnəndūūn*, K 310; *binnəndoən*, van koebeesten, ze van de wei waar ze grazen naar hun stal brengen, Goossenaerts; *binnəndoewən*, (binnendoen), binnenhalen, „doe het vee, de haver binnen”, hs Vissers L 180; **indoen**: het type *indoen* in: K 165, 183, 186, L 205, 228, P 148; *indoewən*, K 220, L 180; *indown*, K 357; *iēndōēn*, P 58; *iēndōē*, P 127; *indōēwn*, inhalen, de koei indoewən, van de wei naar stal brengen, De Bont; **binnenmoeten**: *binnəmmotta*, K 174, 176; **binnenbrengen**: het type *binnenbrengen* in: O 169; *biënnəbringə*, K 283, 330; *biënnənbriēngən*, O 162; *biënnəbriēngə*, P 27, 70; **binnenhouden**: *binnəhdāvə*, K 309; *binnəhéēvə*, K 340; **inhouden**: *iēnhdāvə*, P 93; **binnengaan**: *binnəgaon*; K 160, 183; **binnenkomen**: *binnənkōmmən*, K 167; *binnənkōōmmən*, K 147; *biënnəkhōwəmə*, K 291; *binnə(n)kōmmən*, op stal komen van de plaats waar ze grazen, Goossenaerts; **inkomen**: *inkōmmən*, van koebeesten, van de plaats waar ze ge graasd hebben in de stal komen, Goossenaerts; **binnenblijven**: *binnəblaajvə*, I 270; **binnenstouwen**: *binnə(n)stouwen*, van koebeesten, Goossenaerts; *binnənstouwen*, naar binnendrijven, Corn. Vervl.; **afstouwen**: *afstouwen*, huiswaarts stouwen, Corn. Vervl.; **thuishalen**: *thuis-haolən*, P 165; *hēūzaolə*, P 154; *tawzēujlə*, P 171; **overwinteren**: *ōēvərwintərn*, O 275; **doorwinteren**: *doorwintərn*, K 299; *deur-wintərn*, den winter doorhouden, Corn. Vervl.; **van de wei halen**: *van de wajaolə*, P 154; **naar huis doen**: het type *naar huis doen* in: K 256; **weer op de ere komen**: *kōmma wir op dən eərə*, L 263.

EEN WEIDE VOL VEE JAGEN

Viel Vieh auf die Weide treiben – to drive cattle into a meadow – mener beaucoup de bétail dans une prairie (N 14, 75)

[Inscharen betekent volgens Elemans (blz. 173): „een weide vol vee jagen”. Sommige opgaven wekken echter de indruk „het vee in de wei van een ander brengen” te betekenen. Daarom werd als

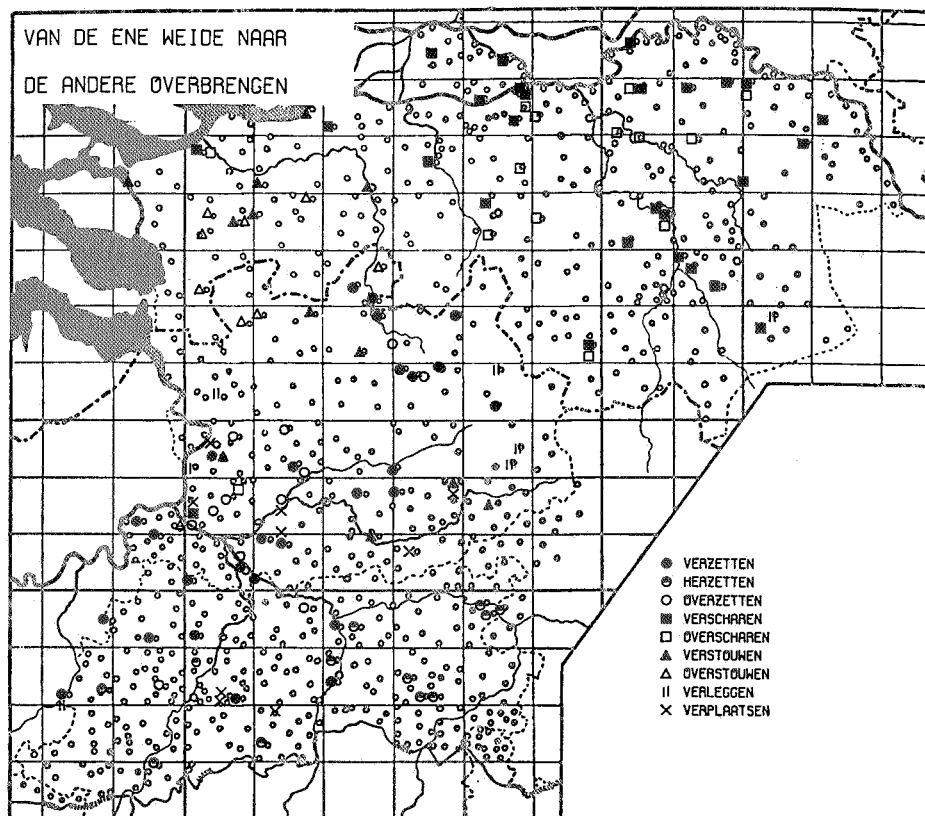
lemmaopschrift „een weide vol vee jagen” gekozen.] **inscharen:** *inschaarə*, L 263; *inschaarən*, I 57a; *inschaorə*, K 102*, 109, 124a, 133a, 137, 143, 146, 163, 165, 174a, 179a, 183c, 184, 186, 220, L 160, 184, 201, 235, 241, 264; *inschoorə*, L 145, 149, 150, 177c, 180b; *inschòdrə*, L 153, 183, 235; *iënschoorə*, K 287; *iënschòdrə*, K 281a; *inskoorə*, L 148; *inschèrrə*, K 175a*; *inschòdrə*, een wei vol vee jagen, Elemans 173; **stouwen:** *stouwə*, K 157, 178*; *stàwən*, K 340; *stááwə*, K 307; *stòwə*, K 191; **instouwen:** *instouwə*, K 174; *instaawə*, K 205; *instéjəwə*, K 348; **volstouwen:** *vòlstòdòwə*, K 225; **opstouwen:** *òèpstááwə*, K 248; **losstouwen:** *losstouwən*, K 174; **jagen:** *jaagə*, K 357; **(de wei) injagen:** *injaagə*, K 207; *iënjáágə*, K 330; *injàgə*, K 312b; *injòdògə*, K 307; *ijòdògə*, K 314; *injòdògə*, O 173; *injòdwə*, K 307; *də wèè iëjòdògə*, K 301; *iënjooɡən*, O 63a; *iënjòdògə*, P 66; **in (de wei) jagen:** *iën də wàà jààgə*, K 291; *iën də woja jààgə*, K 335; *iën də wáá jààgə*, K 324; *in də waaj jaogə*, K 188a; *in də wàj jòdògə*, K 241; *in də wáá jòdwə*, P 76; *iën də wáá joogə*, P 27; *in də wèè jògə*, K 268; **op (de wei) jagen:** *òp də wáá jáágə*, P 70; *òèp də wáá jàágə*, K 324; *òp də wòw jàgə*, O 165; *òp də wáá jòdògə*, P 70; **opjagen:** *opjègə*, I 275; **(de wei) voljagen:** *vòljààgə*, P 5; *də wáá vòljòdògə*, O 288; *də wèè vòljòdògə*, K 274; *vól(j)èùgə*, O 153; **in (de wei) zetten:** *iën də wáá zétta*, K 249; *iën də wááj zétta*, K 235; *iën də wà zétta*, K 331; *iën də wèè zétta*, K 304; **op (de wei) zetten:** *òbðə wáá zétta*, P 76; *òèbðə wáá zétta*, P 18; *òèp də wá zétta*, K 331; **(de wei) volzetten:** *vòlzétta*, P 133; *vòlzétten*, K 241; *də wááj vòlzétta*, K 212; *də wáá vòlzétn*, O 161; *vòlzétta*, K 208, 248; *də wáá vòlzétta*, P 69b; **uitzetten:** *òotzétn*, O 63a; **(de wei) bezetten:** *ən wáá bazétta*, P 41; *də wáá bazétta*, P 128; *də wàj bazétta*, K 240; **buiten zetten:** *bòatə zétta*, I 268; *bòetə zétn*, O 73; **in de wei doen:** *in də waaj doen*, K 160, 193a; *in də wááj dōèn*, K 316; *iën də wáá dōèn*, P 16; *in də wááj dōèn*, K 191; **naar de wei doen:** het type naar de wei doen in: K 291; *naoə də wáá dōèn*, P 18; **uitdoen:** *uttuun*, K 241; **beweiden:** *bawáájə*, K 211; **ruien:** *òèp də wàà rúújə*, I 220; **volleggen:** *də wééjə vòlléggən*, O 158; **beleggen:** *bəleggə*, P 41a; **bevolken:** *bəvòl-kə*, K 349; **indrijven:** *iëndrààvə*, K 330; **laten uitgrazen:** *lòdətə òtchròdòzə*, K 346; **de wei opvliegen:** *zə vliègə də wééj òèp*, K 291.

DE KOEIEN VAN DE ENE WEIDE OVERBRENGEN NAAR EEN ANDERE (zie kaart)

Kühe von einer auf die andere Weide bringen – to move the cows from one meadow to another – mener les vaches d'un pré à un autre

(N 3, 68; N 14, 76)

verzetten: het type *verzetten* in: K 236, 262; *varzétta*, O 63a; *varzétta*, K 193a; *varzétta*, I 220, 268, 275, K 192, 208, 235, 237, 248, 274, 301, 304, 324, 330, 331, 332, 335, P 4, 27, 69b, 89; *vérzétta*, I 220; *varzétta*, K 211; *varzètn*, O 63a; *varzètn*, O 73; *varzètn*, K 241, O 158; **overzetten:** het type *overzetten* in: K 236, 262; *ovərzétta*, K 287; *ovərzétta*, K 212; *oovərzétta*, K 291; *òvərzétta*, K 245, P 16; *òdovərzétta*, K 291; *òdovərzétta*, K 254, 283; *òwvərzétta*, K 330; *òdovərzétta*, K 254; *òvərzétta*, O 173; *òdòvərzétta*, K 288; *overzetten*, (van vee) van de ene weide naar de andere overbrengen, Goossenaerts; **herzetten:** *hèrzétta*, P 41, 41a; *hèrzétta*, P 44; *èrzétta*, P 28, 60, 85; 105; *èrzétta*, P 133; *ərzétn*, O 161; *ərzétta*, P 95; *àrzétta*, O 288, P 104; **scharen:** *schaorə*, K 101; **verscharen:** *verschəorən*, L 91b; *vurschaorən*, K 135; *verschəorə*, K 102*, 109, 125a, 133a, 143, 151, 163, 183c, 220, L 160, 184, 200, 200a, 201, 233, 241, 264; *varschoorə*, K 287; *verschəorə*, L 149, 150; *verschəorə*, L 145; *verschòdrə*, L 153, 183, 235; *verschəorə*, K 137; *verschòdrə*, vee van de ene weide naar de andere brengen, Elemans 174; *vəsxəoiərə*, het vee van de ene in de andere weide drijven, hs Mischgofsky L 95; **overscharen:** het type *overscharen* in: K 151; *ovərschaorən*, K 146; *ovərschaorə*, K 146, 184, 186, 220, L 200a; *ovərschəorə*, L 145; *ovərschoorə*, L 150, 177c; *ovərschəorə*, K 137; *ovərschoorə*, L 148, 180b; *oovərschaorə*, K 165; *òdovərschòdrə*, K 281a; *overschoren*, van de ene wei in de andere, Van de Biezen; *ovərsxo.və(n)*, zw. ww. tr. overscharen, (het vee) in een andere wei brengen, De Bont; **verstouwen:** het type *verstouwen* in: I 57a; *varstouwə*, K 124a, 157, 160, 174, 175a*; *varstaawə*, K 205, 248; *varstááwə*, K 307; *varstááwə*, K 212; *varstàwən*, K 340; *varstòwə*, K 210; **overstouwen:** het type *overstouwen* in: K 174; *ovərstouwə*, K 173b, 174a, 188a; *òdovərstouwə*, K 176; *oovərsstaawə*, K 201; *oovərsstaavə*, K 287; *oovərsstəwə*, K 204c; *oovərstòwə*, K 191; **stouwen:** *stəwə*, K 207; *stéjààwə*, K 346; **verleggen:** *vərléggən*, O 158; *verleggə*, L 263; *vərléggə*, K 225, 240, 249, 276; *verleggen*, van beesten die in de wei liggen,

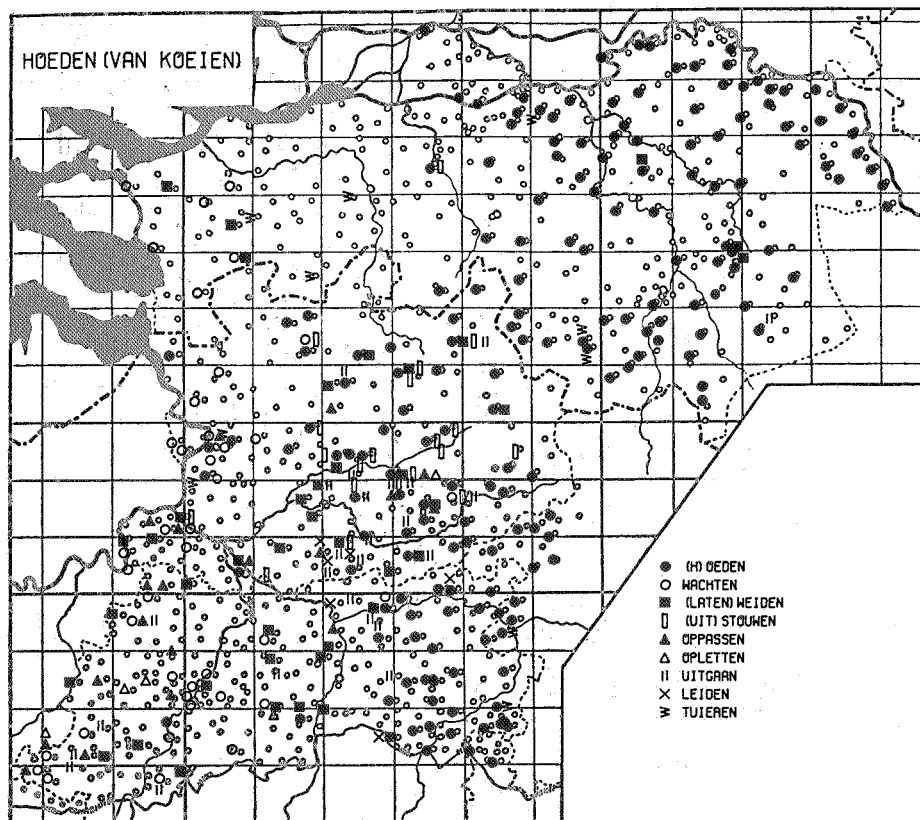

ze overbrengen naar een andere wei, Goossenaerts; **verlengen**: *verlengan*, K 276; *verlenga*, K 276a; **verplaatsen**: *verpluusa*, K 287, 291, P 128; *verpluusa*, K 307; *verpluusa*, K 348; *verpluusa*, P 67, 68; *verpluusa*, K 332; *verpluusa*, K 244; **verjagen**: *verjaga*, K 357; *verjaga*, K 210; **overjagen**: *ooverjaga*, O 73; *ooverjaga*, K 241; *ooverjaga*, K 204, 241; *ooverjaga*, K 251; **omjagen**: *omjaga*, K 241; **overdoen**: het type *overdoen* in: K 160, 178*, 179a; *ooverdoen*, K 204c; **herdoen**: *herdoen*, K 316; *haardoen*, K 312; **verweiden**: *verweja*, K 174a; *verweja*, I 57a; *verweja*, P 25; **versassen**: *versassa*, P 5; *versassa*, O 165; **verschuiven**: *verschuiva*, P 70; *verschuiva*, P 16; **versjouwen**: *versjouwa*, K 191; **oversjouwen**: *ooverjouwa*, K 191; **overbrengen**: *ooverbrenge*, K 274; *ooverbrenge*, P 66; *ooverbrenge*, O 153; **verhuizen**: *verhuusa*, K 349; **leiden**: *leija*, K 312b; **veranderen**: het type *veranderen* in: P 76; *verandera*, P 70; **in een andere wei doen**: *in en ander waa doen*, K 346; **verweiden**: *verweja*, I 118; *verweja*, K 241; **grazen**: *grasa*, K 210, 268.

HOEDEN VAN KOEIEN (zie kaart)

Kühe hüten – to tend cattle – garder les vaches
(ZND 27,5; Go 1b; A-M 38; S.G.V.; NM 2)

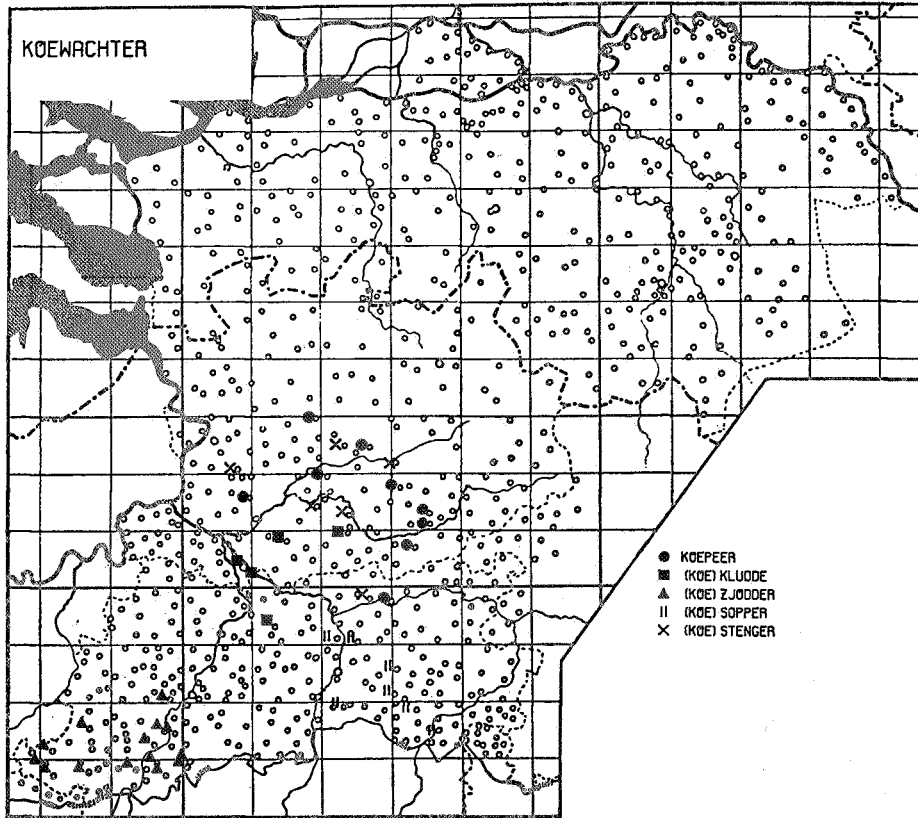
hoeden: het type *hoeden* in: K 133, 145a; *hoija*, I 120, K 195a, 196, 205, 206, 210, 211, 212, 231, 235, 240, 249, 255, 265, 272, 274, 276, 277, 301, 305, 307, 308, 310, 311, 330, 346, 348, 351, 352, L 147, 159, 259, O 248, P 25, 32, 35, 35a, 38, 39, 95, 98, 99, 105, 145, 147, 150, 159, 160, 161, 161a; *hoija*, K 214, 215, L 151, 154, 154a, 240, 264, 285; *hoija*, K 145a, 168, L 100, 180, 199, P 35, 112; *hoija*, K 148, 216, 266, L 93, 94, 104, 155, 157, 177, 199, 280; *hoija*, K 219, L 186, 257, 261; *hoija*, L 152; *hoija*, K 213; *hoija*, K 167, 169; *hoija*, K 268; *hoija*, K 241, L 262; *hoija*, P 147; *hoija*, K 356; *hoija*, K 312; *hoija*, P 33; *hoija*, P 102; *huija*, K 100a, 137, 145a, 164, 187, 197a, 215, 220, L 99, 144, 147, 179, 180b, 200, 242, 255a, 257, 279, 283, P 99; *huija*, K 309, L 102; *huija*, K 352; *huija*, K 305; *huija*, K

133a, 136a, 143, 163, 171, 172, 184, 185, 215, 350, L 91, 145, 158, 160, 177c, 182, 187, 190, 205, 206, 208, 229, 233, 237, 241, 244, 280, P 99; *hūūja*, K 274, 307, 313a, 348, 350, 351, L 109, 144, 150, 153, 255, 260, P 98; *hūūja*, K 216, 358, L 148, 153, 159, 184, 256, P 35a; *huujja*, K 218; *hūūja*, L 100, 148; *huja*, K 357; *kuuja*, L 152, 183; *huuj*, K 257, L 212; *huuan*, K 137, 147, 163, 184b, 187a, 239, 273, 300a, 353; *huua*, K 300a, P 44, 45; *hūūa*, K 342a; *hūūa*, P 46, 48, 96, 107; *hua*, K 314, 315, 316, P 47; *heujan*, L 189; *heuja*, K 318, L 159b, 184, 185, 187; *hēūja*, L 157, 162; *heujō*, L 189; *hōja*, L 236; *hooja*, K 205; *hūjen*, toezicht houden op het weiden van de koeien, hs Renders L 226; *huū*, hoeden van koeien, hs L 212; *hyūja*, *hūūja*, hoeden (de koeien nl in de waarden) hs Mischgofsky L 95; *hoeden*, koeien en schapen hoeden, bewaken, hs Renders L 226; *huujja*, hoeden (van vee), Elemans; *oeden*: *oejan*, K 245; *ōjan*, K 237; *oeja*, K 204; *ōja*, P 25; *ōja*, K 330; *oej*, P 145; *uua*, P 154; *uua*, K 267, 273, P 41, 95, 112, 129; *ūūa*, P 167; *ūūja*, K

250, P 112; *ūūja*, P 171; *ūūa*, P 149; *ōda*, K 244; *afhoeden*: *afhūūja(n)*, zw. w.w. tr. afhuuien, afhoeden bepaalde terreinen als bermen, akkers, heide laten afgrazen, De Bont; *laten hoeden*: *laten hūūjan*, L 200, 202, 203, 228; *wachten*: het type *wachten* in: I 180, 221b, 266, K 188a, 206, 221, 244, 246, 247, 248, 287, 307, 320, O 67, 69, 174a, 239, 241, 252, 274, 275, 289, P 2, 25, 60a, 65, 65a, 65c, 68, 80, 126; *waachtə*, K 183a; *wachnən*, O 272, 239; *wachten*, waken, hoeden: de schapen, koeien wachten, Goossenaerts; *koewachten*: het type *koewachten* in: I 57a, 266, 265, K 224, 253; *koejwachtən*, I 79; *kōējwachtən*, K 250; *kōējwachtə*, K 153, P 18a; *kojwaachtən*, K 188, 188a; *stouwen*: het type *stouwen* in: K 163, 206, 213, 235, 236, 265, 267, 268, 272, 274, 276a, 287, 301, 305, 307, 309, 334, 339; *uitstouwen*: het type *uitstouwen* in: K 255, 265, 272, 305; *ststijvən*, K 272, 273; *oppassen*: het type *oppassen* in: I 221, 275, K 233, 287, 309, 330, 338, O 67, 69, 156, 174a, 241, 243, 274, P 27; *oeppassen*, K 330; *ōēppassən*, K 304; *ōēppassə*, K 244,

1.1.1.2.

274, 330; **laten weiden**: het type *laten weiden* in: K 339, P 18, 25; *laots wejs*, K 174, 188, L 179; *lòts wàan*, K 241; *lààts wáá*, P 80, 129; *lààts wàà*, I 268; *lòts wáá*, P 60a, 84; *lòts wàà*, P 136a; *loets wàan*, O 244, 250; *lòts waa*, P 29a; **weiden**: *wijən*, K 210, 213, 230, 235, 274, 296; *weis*, I 157; *wèən*, K 295; *wèen*, K 332; *wæjən*, L 205, 206; *wáájə*, K 330; *waan*, K 310; *wáán*, I 265, K 348, 349, O 157, P 148, 199; *wààn*, K 292; *waa*, K 265, 286, 296, 324, P 25, 73; *wááwəən*, O 68; **de kant van de weg af laten weiden**: *da kàant van de wég af laots wejs*, L 159; **laten weiden langs de kant**: *laots waaja láangst da kàant*, K 178*; **naar de wei doen**: het type *naar de wei doen* in: K 274, 296, 330; **grazen**: *groozə*, O 174a; **laten grazen**: *laaten graazən*, P 210; *latən groezən*, L 180; *lààs gràáz(ə)n*, K 310; **kantjes grazen**: het type *kantjes grazen* in: K 176; **met de beesten langs de berm laten grazen**: *met da bista langs dan berm laots graazən*, K 150; **de kant afdoen**: het type *de kant afdoen* in: I 221a; **opletten**: *oplétn*, O 171, 172, 241, P 128; *òèpléttə*, K 274; **leiden**:

lijn, K 338; *laan*, K 339, 341, P 148; *láá*, K 351, P 22; **bewaken**: *bəwaokə*, O 177, 274, 289; *bəwoekə*, P 88; **zjodderen**: *zjoddərə*, O 255, 288, P 198; **koeteren**: *kòetərən*, I 274, K 247, O 245; *kòèttərə*, K 250; **koeten**: *koettən*, O 72; *kòetn*, O 239; **koeien**: het type *koeien* in: O 72; **uitlaten**: *éjllòèttə*, P 137a; **pieren**: *pièrən*, K 267; **koepieren**: *keujpien*, K 284; **voederen**: *vojerən*, P 24; **nadoen**: *nòd-dòèn*, K 206; **gaan**: *chòòn*, K 336; **uitgaan**: het type *uitgaan* in: O 69; *uitgaon*, P 32; *owotgaon*, P 23; *aotgaon*, P 94; *òotgaon*, P 29; *òotgòòn*, K 342; *oojtgòòn*, K 213, 231, 269, 296, 301, 305, 307, 308, 339, 340, 341, 348; *òòtchoen*, I 265; *òtchòèn*, O 238, 243, 274a, 289, P 77; *utgòòn*, K 304; *utgò*, L 263; **naar de wei gaan**: het type *naar de wei gaan* in: K 293; **staan**: het type *staan* in: I 220, K 272; **achter de koeien gaan**: het type *achter de koeien gaan* in: K 237; **tuieren**: het type *tuieren* in: K 146, 178, 190a; *tuiərən*, K 250; *tujərə*, K 243; *tuurən*, K 175a*; *teurə*, P 112; *törrə*, K 219, 220; *tèurə*, P 48; **op de tuiet zetten**: *op dan tuiet zettən*, K 173a; *op dan tuur*

zetta, K 174; *op dan tiër zetta*, L 237; **op de tuier staan**: *op da tuier staan*, K 163; *op da tuur staan*, I 57a; *op da [tuier] staon*, I 57; *de koe – stådt op dan tuijer*, I 79.

DRIJVEN

Treiben – to drive – garder du bétail (Go 1b)

drijven: *dréeva*, K 314, 315, 316, 318, 353, 357, 358, P 44, 45, 46, 47, 48; **stouwen**: *stouwen*, *drijven Zeeland L 157* Brabantius; *staawə(n)*, zw. w.w. tr. staauwen, stouwen, drijven, voortdrijven, De Bont; *stawe*, voortdrijven van vee, Van de Biezen; *staauwe*, Leopold; *stouwe*, opdrijven, Weijnen Gr 12; *stouwen*, drijven, Goossenaerts; **aanstouwen**: *aanstaawə(n)*, zw. w. w. tr. en intr. aanstouwen tr. aandrijven, aanzetten, De Bont; *aanstouwen*, aandrijven, Corn. Vervl.; *aonstaauwen*, aandrijven Langstraat, hs 1756; *aanstouwen*, van vee: voor zich uitdrijven, soms met de bijbetekenis: sneller doen gaan, Goossenaerts; **opstouwen**: *opstouwen*, aanstouwen, Goossenaerts.

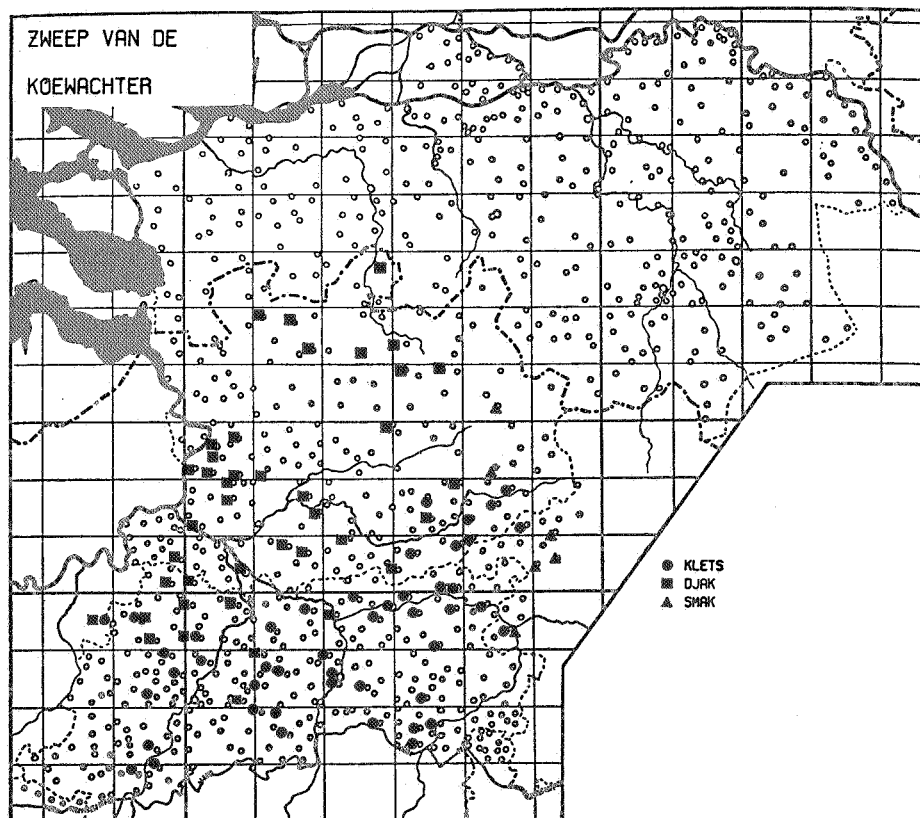
KOEWACHTER (zie kaart)

Kuhhirt – cowherd – gardeur de vaches (ZND B 1, 109; ZND 26, 32b; Go 1b; NE)

koewachter: *koewachtər*, K 226, 268, 330, P 65; *köewachtər*, K 236; *köewächtər*, O 228; *koewachtər*, I 275, K 195a, 206, 249, 253, 293, 309, 310, 339, O 154, 255, P 18, 27, 35a, 38, 65c, 86, 105, 126, 145; *köejwachtər*, P 69a, 80; *köejwächtər*, K 188a, 221, 231, 237, 240, 241, 244, 247, 287, 332, 348, P 25, 88, 89, 147, 166; *köejwächtər*, K 245; *köejwächtər*, K 287, O 172, P 41; *köejwächtər*, O 174a, P 75; *koewachtər*, K 189a, P 86; *koewächtər*, K 201; *köejwächtər*, K 188a, 201, 237, 240; *koewächtər*, K 207; *koewachtər*, K 244, 283, 330, O 68, 242, P 65a; *köejwächtər*, K 237, 251, 320, 330, O 158; *köejwächtər*, K 287; *köejwächtər*, P 31; *köewachtər*, P 126; *köejwächtər*, K 240; *köewwachter*, I 216; *koewachtər*, O 286, P 39; *kóójwächtər*, K 291, P 60a; *kóójwächtər*, P 23; *kóójwachtər*, P 127; *kouwachtər*, P 60a; *keuwachtər*, K 291; *kujwachtər*, P 10; *küüjwächtər*, K 307; *koeiwachter*, koehoeder, Corn. Vervl. A; *koeiwachter*, jongen of meisje die het rundvee hoedt, Goossenaerts; **koehoeder**: *koehoedər*, K 265; *koefhoetər*, K 210; *koefhoer*, K 196, 206, 213; *köejhöer*, K 235, 239, 255; *köejanhöer*,

K 311; *koefoer*, K 205; *köejhöer*, K 213a; *koefhoer*, P 99; *köejhuddər*, P 98; *koefhuer*, K 278a, 352; *köejhuer*, K 357; *köejhüer*, P 25; *koefuer*, P 155; *köejhuwer*, P 45; *koefhuer*, K 351, P 35a, 41, 99; *köejhuer*, K 272; *koehuer*, K 272; *koefhuer*, K 354; *köejhüer*, K 277, 315, 353, 314, 358, P 37, 44, 47, 107; *koefhüer*, K 352; *köejhüer*, P 46; *köejhüer*, P 32; *koefhoer*, K 307; *köejhuer*, K 318; *koefhüer*, K 276a; *köejhüer*, P 35a; *keufhuer*, K 301; *kuahüer*, K 296; *kujhüer*, K 268; *kujhüer*, K 267, 276, 308a; *kujhüer*, K 267; *kujhuer*, K 277; *küühur*, K 305; *küühüer*, K 212; *küühüer*, K 312; *koeioeier*, *koeihu(d)er*, koehoeder, koewachter, fig. iemand zonder aanzien noch invloed, Corn. Vervl.; *koehuer*, znw. m. koehuer, koehoeder, koeherder, een syn. is koescheper, De Bont; *koeioeier*, Goossenaerts; **koeter**: *koetar*, I 119, 221b, 265, 266, 274, K 201, 209, 210, 247, 328, O 63a, 67, 166, 237, 243, P 145, 150, 159, 160, 161; *köetar*, I 180, K 208, O 69, 157, 162, 171, 239, P 147; *köetr*, O 70; *köetar*, K 206, 213, O 72, P 112, 145; *köetar*, P 171; *köetar*, P 48, 105; *köetar*, O 70; *koetar*, P 99; *kootər*, P 102, 144; *kötar*, O 244; *kuutar*, P 154a; *koeter*, O 67; geleider van de koe, Wouters p. 73; *koeter*, koejongen, koewachter, kleine knecht die met de koeien uitgaat en klein werk verricht (ook in Kl. Brab) Corn. Vervl.; *koeter*, de jongen, die tot ± 1890 met de kalfjes alléén, soms met koeien erbij, naar de wei of naar de hei stouwde, Goossenaerts; **koer**: *koer*, K 241, 305, O 175, 177, P 4, 18, 157a; *köer*, K 316, O 157, P 81, 127; *köer*, P 27; *köer*, P 127; *koer*, O 250; *kóer*, P 80; *köer*, K 277a, P 95; **koer**: *koer*, K 213; **koer**: *koer*, K 265; *koer*, K 236, 309; *koer*, K 333; *koer*, K 251; *koer*, K 237; *koer*, K 305; *koer*, K 339; *koer*, K 307; *koer*, K 274; *koer*, K 161; *koer*, koeindrijver (ook in Brab) Corn. Vervl.; *koer*, knecht of jongen die de koeien drijft, Breda e.o. Hoeufft blz. 313; blz. 581; **koer**: *koer*, P 96a; *koer*, K 322; *koer*, P 77; *koer*, P 2; *koer*, O 239, 245; *koer*, O 157; *koer*, O 156; *koer*, O 174a; *koer*, P 129; *koer*, K 338; *koer*, O 174a; *koer*, O 238; **koer**: *koer*, K 255, 309; *koer*, K 296; *koer*, K 310, P 25; *koer*, K 348; *koer*, K 267; *koer*, K 304; *koer*, K 284; *koer*,

1.1.1.2.

K 296; *koiepeer*, koewachter, Corn. Vervl.; **zjodder**: *zjòddar*, O 239, 274, 275, *djoddar*, O 241; **koezjodder**: *kòezjoddar*, O 251; *koejazjoddar*, O 255, P 198; *kòejazjòddar*, O 276; *koejajoddar*, O 289; *koengjajuddar*, O 288; *koofazjoddar*, O 252; *kòofazjòddar*, P 198; *koofazjotter*, O 289; *koofazòddar*, O 286; *kojazjoddar*, P 199; *kòjazjòddar*, O 178; **kludde**: *kludda*, K 339; **koekludde**: *koekhludda*, K 332, 335; *kòekhludda*, K 332; *kòekhludda*, P 18; *koekkledda*, K 330; **sopper**: *soppar*, P 30, 102; *sjoppar*, P 136; *sjòppar*, P 154a; **koesopper**: *kòejsòppar*, P 94; *kòejsjòppar*, P 29a; *kòjsjòppar*, P 144; *koesopper*, (*koisopper*), jongen, die de koeien helpt verzorgen, Tuerlinckx; **stenger**: *stengar*, K 265, 299; *stèngar*, K 274; *steegar*, K 295; *stenger*, bij landb. kleine knecht op een hoeve die de meiden helpt bij hun werk, met de koeien naar de weiden gaat enz. Corn. Vervl.; **koestenger**: *kòejstinger*, K 251; *koesteugar*, P 24; *koesteegar*, K 295; **oppasser**: *oppassar*, K 195a; **koiepasser**: *koiejapassar*, P 38; **koesuus**: *kujsuus*, K 268; **ventje**: *vájng-tjie*, P 159; *vataja*, P 161; **koevent**:

koejavent, K 245; **koeherde**: *koewhjért*, L 235; *koehèrt*, *koehèrt*, Zeeland L 157, Brabantius I 206; *koehert*, koeherder (meierij) Van Oosterzee 3; **koeputter**: *kuapúutter*, K 267, 296; **koeschieter**: *kòejaschiēter*, P 89; **koelekker**: *koofalekker*, P 64; **koepiot**: *kuapiot*, K 296; **koescheper**: *koeschēper*, Zeeland L 157, Brabantius I 222; *koescheepar*, znw. m. koeschep, koeherder, De Bont; **koeweerd**: *koeweerd*, koeier, een jongen die vroeger op de koeien lette in de wei, ze uit de stal naar de wei bracht en ze weer terughaalde naar de stal, hs Vissers L 180; **koileut**: *koileut*, I 79; **schopduivel**: *schòbdūūval*, K 315; **knecht**: *knecht*, K 226; **stalknecht**: *stálknécht*, K 279; **staljongen**: *stáljoengə*, K 320; **masteluin**: *masteluin*, koewachter AG 253.

DE ZWEEP VAN EEN KOEWACHTER (zie kaart)

Peitsche eines Kuhhirten – whip of a cowherd – le fouet d'un gardeur de vaches (N 18, 146)

zweep: *zweep*, K 237, 151, P 77; *zvéép*, L 182; *zwiép*, K 330; *zwiëp*, K 205, 210, 225, 235, 243, 254, 295, P 44, 84, 99, 166, 169; *zwiëp*, K 244, 245, 250, P 27, 136a; *zwiëjap*, K 274, 276a, 307, 311, 346, P 17, 22; *zweep*, zoals die koewachters die gebruiken tegenover het vee, en hoofdzakelijk een koord aan een stokje is, soms ook eigen vlechtwerk, Goossenaerts; **klèts**: *klèts*, K 310, 346, 352, P 48, 77, 84; *klèts*, K 313a, 348, 351, O 63a, 69, 255, P 4, 16, 18, 23, 29, 60, 88, 145, 152; *klèts*, P 88, 89, 99, 131, 139; *kléts*, P 39; *kliits*, K 311, 312, 314, 350, P 25, 33, 35, 35a, 41; *kláts*, P 104, 128, 149; *klájts*, P 76; *klàjts*, P 72, 127; *klàsj*, O 165, 174a, 177, 286, 288; **klètsjeur**: *klètsjeur*, P 112; **djak**: *zjak*, K 237, 333; *zjak*, K 204c, 245, 249, 251, 266, 287, 295, 324, 330, 349, O 63a, P 4, 5, 70; *zjak*, I 271, 275, K 206, 210, 235, 237, 245, 260, 281, 283, 295, 307, 309, 320, 332, 339, P 26, 29; *zák*, K 245; *zjàák*, K 292, O 69; *zjàák*, K 287; *djak*, O 68a, P 29; *d'ák*, K 191; *dzjak*, K 244; *dzjak*, K 212, O 73; *jak*, K 287; *sják*, K 248, 250, P 69b; *sák*, P 1; *zjèk*, K 204; **smak**: *smák*, K 357; *smák*, K 241, 276b, 318, 358, P 48; **wis**: *wiës*, K 243, P 27, 95; **karwats**: *kəwəts*, K 332; *krəwəts*, K 291; **klap**: *klàp*, K 276; **geerde**: *gèert*, K 188a; **koeklèts**: *köëjakaláts*, P 133; **koewis**: *koewis*, K 193a; **koestok**: *koestok*, K 157; *kòjastòk*, O 173; **voetijzer**: *vòëtèzər*, K 304;

-1.1.8.2. Roepwoorden

VLEINAAM VAN DE KOE

Kosename der Kuh – pet name of the cow – le petit nom flatteur d'une vache (VC 14, 2a (v))

koe: het type *koe* in: K 197, L 100, 145, 258; *koef*, K 101a, 133a, 133c, 148a, 182, 183, L 258; *koew*, L 180, 183*, 200, 264; **koetje**: het type *koetje* in: L 263a; *koetji*, L 209a; *koeka*, L 180*; *köëkka*, L 145; *koewka*, L 152, 178a, 183, 209a; *kouka*, K 183; *kouwka*, L 152; *kojka*, I 78, K 100a, 133a, 133d, 148, 151, 164, 164a, 171, 183, 184a, 187, 187a, 197, 212, L 200, 262, 263, 263a; *köëjkan*, K 188a; *kojka*, K 141; *kojkska*, L 244; *köëjska*, L 236; *köëjaska*, L 264; **koes** (eventueel eenmaal herhaald): het type *koes* in: K 101, 158a, 182, 184, 195, L 144a, 180, 258, 281; *koews*, L 148, 180a; *koes*, *koes*, L 147, 240; *köës*, *köës*, K 164; **koesje**: het type *koesje* in: L 148; *koeska*, K 171, 173a, 187, L 187, 262, 279; *koewska*, L 180a, 280; **koeze**: het type

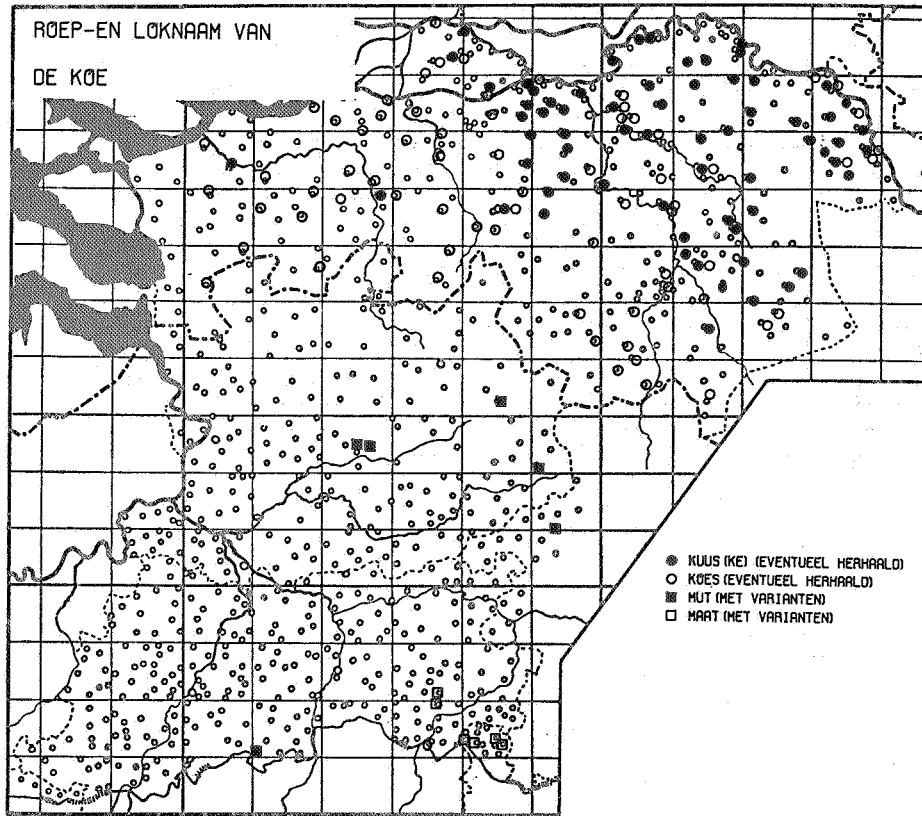
koeze in: L 283; **'t koeike (ons koeike)**: het type *'t koeike (ons koeike)* in: K 183; **kuus** (eventueel eenmaal herhaald): het type *kuus* in: K 143, L 93, 103, 144a, 145a, 151, 153, 158, 180b, 185, 187; *küüs*, K 170, L 152, 162, 186; *küüs*, L 184, 204; *kuus*, *kuus*, K 143; **kuuske**: het type *kuuske* in: K 143, 148, L 99, 102, 103, 110, 112, 145, 145a, 153, 157, 159, 160, 161, 180b, 187, 208a; *kuskə*, L 104; *küüskə*, L 103, 185, 186*; *kuujkska*, L 208; **kuubke, kuubke**: *kuubka*, *kuubka*, K 182; **beestje**: *beesja*, K 100a, 102, 133d; *béesja*, K 190; *biësjə*, L 148, 152, 178a; **kom, kom (met eigennaam)**: het type *kom, kom (met eigennaam)* in: K 179a; **mascke**: het type *mascke* in: P 198; **mai**: het type *mai* in: I 57.

ROEP- EN LOKNAAM VOOR KOE, KOEIEN (zie kaart)

Ruf- und Lockname für Kuh/Kühe – call name and call note of the cow or cows – appellation familiale de la vache (des vaches) (N 3, 13; C 16; VC 14, 2a (r); ZND B 2, 259f)

koe (eventueel eenmaal of tweemaal herhaald): *koe*, K 102, 164a, 197, L 93, 100, 180, 258; *kōē*, L 208a, P 14; *koew*, L 180, 183, 263, 264; *koef*, I 79, K 133a, 133c, 133d, 141, 143, 151, 174, 176, 178, 183, 187, 187a, 190, 190a, L 92, 180*, 201, 242, 244, 258; *kōëj*, P 171; *koew*, L 104, 152, 180b; *kōj*, P 95; *kuuj*, L 205; *koe*, *koe*, L 180; *koef*, *koef*, K 129a, L 149, 160, 243; *koef*, *koef*, *koef*, K 187, L 201, 238; *kōëa*, *kōëa*, *kōëa*, P 86; **koëjé**: *koëjee*, I 118; **koëjon**: *koëjon*, O 169; *köëjoon*, O 72; **koeie lu, lu, lu**: *koëja luu*, *luu*, *luu*, K 179a; **koetje**: *koetja*, L 209a; *koewka*, L 209a; *kojka*, K 184a, 197, L 240; *köëjka*, K 212; *kojkska*, L 236, 244, 264; *kuujkska*, L 208; *küjkska*, roepwoord voor de koe, hs Renders L 226; **koes (een-, twee- of drie-maal)**: *koes*, K 100a, 101, 101a, 124a, 125a, 133a, 135, 151, 157, 158c, 160, 161, 163, 173a, 175a*, 176, 177b, 178*, 179a, 182, 183, 183b, 184, 184a, 187, 188, 190a, 194, 195, L 112, 144, 144a, 148, 159, 160, 177c, 180, 185, 188, 199, 228, 240, 255, 258, 263, 264, 279, 281; *kōës*, K 140, 151, 177b, L 148; *kōes*, K 217; *koews*, K 220, L 148, 180a, 200, 200a, 280; *köëjs*, P 154; *kōëzən*, L 285; *koes*, K 158a, vocatief van koe, AG 253; *koes*, *koes*, K 125a, 127a, 128a, 129a, 133a, 151, 158a, 162, 163, 164, 171, 178*, 182, 184, 188, 188a, L 147, 160, 161, 187, 263; *kōës*, *kōës*, K 164; *koews*,

1.1.1.2.

koews, L 200; *koes, koes, koes*, K 124a, 127, 133a, 183, 184, L 148; *koews, koews, koews*, L 235; *koes*, K 158a, vocatief van koeien, AG 253; *koes*, hiermede roept de wachter of drijver de koeien uit de wei, hs Etten, K 176; *kous*, znw. vr. kous, koes, liefkozende roepnaam voor vr. runderen (koeien), De Bont; *kōēs, kōēs*, roepwoord voor koeien, hs Renders, L 226; **koeske**: *koeskə*, L 187, 209a; **koens**: *koens*, L 280; **koes, koes, kom maar**: *koes, koes, komaar*, K 157; **kuus (eventueel eenmaal of tweemaal herhaald)**: *kuus*, K 101, 102, 133b, 135, 136a, 137, 143, 145a, 146, 148, 0153, 165, 165a, 167, 169, 172, 179, 183, 185, 186, L 91b, 92, 93, 99, 100, 102, 103, 144a, 145, 145a, 148, 149, 150, 152, 153, 158, 159, 160, 180, 180b, 183, 184, 185, 186, 187, 187a, 200, 204, 204a, 207, 233, 235, 241, 242, 244, 261; *kūūs*, K 170, L 159, 162, 186, 186*; *kūūs*, K 143, 147, L 203b, 235; *kuujs*, L 235, 237; *keujs*, L 243; *kēūjs*, L 235; *kuus, kuus*, K 148, L 99, 150, 177c, 180, 184; *kūūs, kūūs*, K 143, 148, L 159; *kuujs, kuus*, L 183; *kuus, kuus, kuus*, K 102, 137, 146, 165,

L 145, 157, 160, 185, 187, 207, 233; *kūūs, kūūs, kūūs*, L 103; *kūūs, kūūs, kūūs*, L 184; *kūūs, kūūs, kūūs*, L 159b; *kuuws, kuuws*, L 200; *kuus*, roepnaam voor koe, Elemans 161; **kuuske (eventueel eenmaal herhaald)**: *kuuskə*, L 160, 243; *keujskə*, L 241; *kuujskə, kuujskə*, L 163a; **kuubbe**: *kuubba*, K 182; **kuub, kuub**: *kuub, kuub*, K 182; **koer, koer**: *kōēr, kōēr*, K 215; **koers, koers**: *koers, koers*, K 161a, 182a; **koeze, koeze**: *koezə, koezə*, L 283; **kiep (eventueel tweemaal herhaald)**: *kiep*, K 210; *kīēp, kīēp, kīēp*, K 232; **kom (eventueel eenmaal of tweemaal herhaald)**: *kom*, P 35a, 88, 99; *kòm*, K 264; *koʔom*, P 148; *kaam*, P 148; *kown*, P 95; *kom, kom*, K 125a, 179a, 193a, P 77, 103, 65; *kóm, kóm*, K 329, P 127; *kòm, kòm*, K 244, 265, 274, 295; *koʔom, koʔom*, P 198; *koowm, koowm*, P 105; *kòʔòm, kòʔòm*, P 144; *kom, kom, kom*, K 176, 291; *kóm, kóm, kóm*, K 191; *koom, koom*, O 250; *kum, kum, kum*, I 102a; **kom aan**: *kom aan*, tot een koe gezegd, Tuerlinckx; **kom maar dan**: *kom mèr dè*, L264; **hé kom maar**: *hé kammêer*,

K 150; **gauw, gauw**: *gòdɔw, gòdɔw*, P 134; **kom maar gauw, kom**: *kommã gòdɔw kom*, P 41; **kom maar koe**: *kommãr koej*, K 187; **kom mannen kom**: *kòm mǎdǎnã kòm*, P 145; **kwajongens**: *kójóngers*, I 78; **kojo, kojo**: *kojo, kojo*, I 57a; **allez (eventueel eenmaal herhaald)**: *álee*, P 35a; *álléj, álléj*, K 201; **allez zwarte(n)**: *allee zwèttã*, K 346; **allez rode(n)**: *allee roewã*, K 346; **kom allez met varianten**: *álee kòm*, K 247; *álléj kòm*, P 60; *álee kòm kòm*, K 234, 340; *kòm kòm álee kòm*, K 283; *álee kom koom kom*, P 82; **allez kom vooruit**: *állèè kòm vǎrut*, K 274; **kom arree met varianten**: *áree kòm*: P 12; *kom áree*, K 299; *kòm áree kòm*, I 275; **ajé**: *ajee*, K 346; **ajé kom met varianten**: *ajee kòm*, P 2; *ááj kom kom*, K 307; **kom hier, se**: *kóm áásã*, P 70; **mut (eventueel eenmaal herhaald)**: *mut*, K 267; *mut, mut*, K 277; **mutten**: *muttã*, K 318; **kom mut**: *kòm mut*, K 241; *mõt kòm*, K 268; **kom mutten**: *kommuttã*, P 134; **kom maat**: *kom maot*, P 167, 169; *kom mǎdǎt*, P 146; *kòm mǎdǎt*, P 105; **toe maat**: *toe mǎdǎt*, P 166; **da maat da**: *da maot da*, P 165; **ho (eventueel eenmaal herhaald)**: *hòw*, P 100; *hoow*, *hoow*, P 105; *hòd, hòd*, P 147; *ooow, ooow*, P 146; **hu**: *huu*, P 10; *uu*, P 125; **howee**: *howee*, L 280; **hup, hup, hup**: *up, up, up*, O 250; **moeder**: *mòejǎr*, K 357; *mójǎr*, K 351a; **hup moeder**: *hòp mójǎr*, K 267; **mai**: *maj*, I 57; **[mèèkã]**: *mèèkã*, P 105; **wale wale**: *walã, walã*, K 188a; **staloo (een- of tweemaal)**: *staloo*, K 188a; *staloo, staloo*, I 102a, K 188a.

VLEINAAM VAN HET KALF

Kosename des Kalbs – pet name of the calf – le petit nom flatteur du veau (VC 14, 2b (v))
kalf: het type *kalf* in: K 133a, 133c, 197, L 100; *kallaf*, L 200; **kalfje**: het type *kalfje* in: K 151; *kalfkã*, I 79, K 101a, 133a, 133d, 141, 164a, 183, 184a, 190, L 99, 145, 183; *kállǎfkã*, K 212; *kelfkã*, K 148, 164, 183, 187a, L 104, 153, 209a, 244, 262; *kèlǎfkã*, K 171, 187, L 145, 208a, 262, 263a; *kèllǎfkã*, L 263; *kellejã*, K 183; *kèèlǎfkã*, K 143; **ons kalfke**: *s kállǎfkã*, K 183; **kuus (eventueel eenmaal herhaald)**: *kuus*, K 102, 133d, 143, 148, L 144a, 145a, 148, 152; *kúus*, L 147; *kuus, kuus*, L 147; **kuuske**: *kuuskã*, K 161, 171, 183b, 187, L 93, 99, 102, 144a, 145a, 151, 152, 153, 157, 158, 178a, 180a, 180b, 180*, 183*, 204, 208, 258; *kuuzakã*, K 215, L 280, 281, 283; *kuujzakã*, L 280; *keuskã*, K 133d; *kuskã*,

K 148a; **koes (eventueel eenmaal herhaald)**: *koes*, K 101, 158a; *koe:s*, K 164; *koews*, L 148; *koes, koes*, L 240; **koeske**: *koeskã*, K 164, L 180, 258; **mök**: *mòk*, L 103, 153, 184, 187, 205, 263a, 264; *muk*, K 170, L 110, 185, 204; *mok*, L 264; *moek*, L 103, 162, 186; **mökske**: *mòkskã*, L 112, 153, 157, 159, 160, 161, 185, 186*, 187, 205, 209a, 236, 244; *mukskã*, L 103, 104, 159, 185, 187, 243; *moekskã*, L 187; *mòkskã*, L 264; **mutten**: *möttã*, L 279; **mutteke**: *meutakã*, P 198; **mukkie**: *mukkie*, L 103; **kiepke**: *kiefkã*, I 78, K 153, 173a, 188, 188a; **manneke**: *mannakã*, I 57; **beestje**: *beesjã*, K 100a; *biesjã*, L 148; **kiebes**: *kiebãs*, K 179a; **kubes**: *kuubãs*, K 184; **kuubke**: *kuubkã*, K 182, 195.

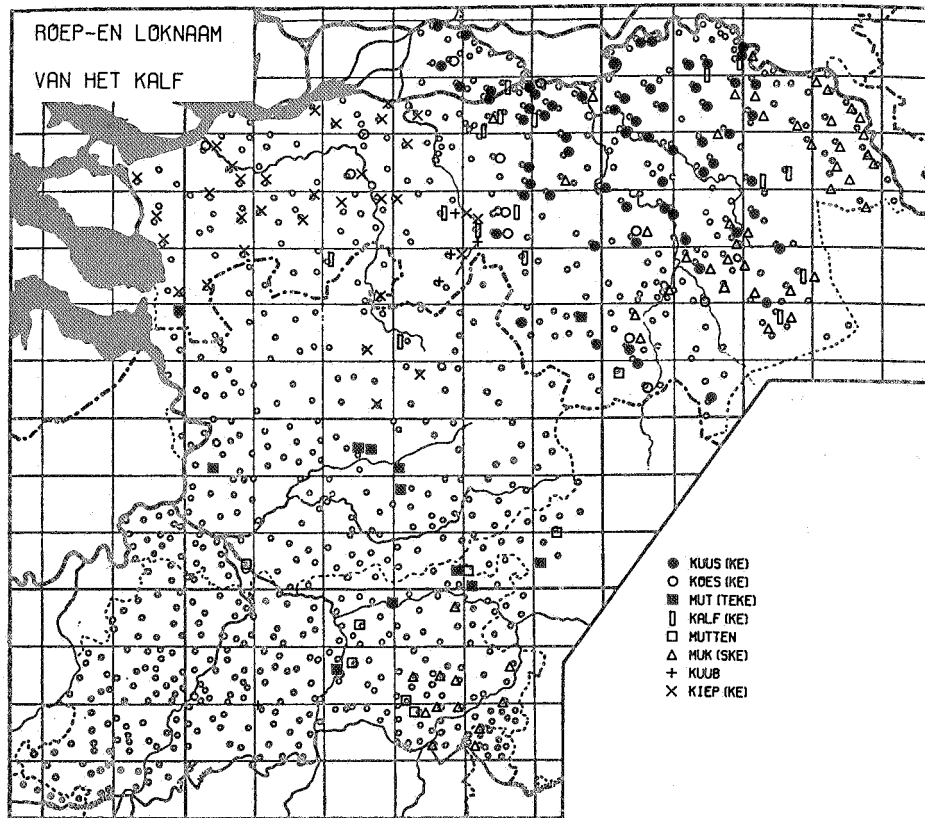
ROEP- EN LOKNAAM VOOR KALF, KALVEREN (zie kaart)

Ruf- und Lockname für Kalb/Kälber – call name and call note of the calf or calfs – appellation familiale du veau, des veaux

(N 3, 14; C, 17; VC 14, 2b (r); ZND B2, 259f)

kalf: het type *kalf* in: K 141, 164a, 182, 183, 184a, 190, 197, L 100, 104, 183, 183*, 244, 263; **kalfke**: *kalfkã*, K 133d; *kállǎfkã*, K 212; *kèlǎfkã*, K 143; **mut (eventueel tweemaal herhaald)**: *mut*, I 118, K 267, 274, 351a; *mõt*, K 250, 304, 355, 357; *mõt, môt, môt*, K 268; **mutten**: *muttã*, K 318, 330, 351a, P 103; *möttã*, L 279, P 28, 144; *mèttã*, P 86; **mutteke**: *muttakã*, K 351a, P 25; *mottakã*, K 217; *mèttakã*, P 88; **mök (een-, twee- of driemaal)**: *mòk*, K 140, L 150, 153, 157, 158, 159, 159b, 160, 184, 185, 186, 186*, 187, 187a, 188, 201, 205, 233, 235, 241, 242, 243, 244, 255, 258, 263, 264, P 167; *mòkkã*, P 99, 144, 154; *muk*, K 170, L 242; *mukkã*, P 100; *mójã*, P 163; *mójã*, P 95; *mòdã*, P 112; *mòok*, L 228; *moek*, K 148, L 103, 161, 162, 186, 187; *mek*, L 204, 204a; *mèkkã*, L 264; *mèùk*, L 159, P 35a; *mòk, mòk*, L 150, 153, 157, 184, 205, 233; *muk, muk*, L 159, 187, 243, 263; *mok, mòk*, L 205; *mòok, mòok*, L 112; *mukkã, mukkkã*, P 147; *meukã, meukã*, P 107; *mòk, mòk*, *mòk*, L 160, 184, 185, 235; *mùk, mùk*, *mùk*, L 185; *meukã, meukã, meukã*, P 146; **mökske**: *mòkskã*, L 152, 209a, 236, 263; *mukskã*, L 243, 264; *mòkskãs, mòkkã, mòkkã*, L 237; **koei, koei, koei**: *koej, koej, koej*, L 238; **koeike**: *koejkã*, L 240, 263; **koes (een-, twee- of driemaal)**: *koes*, K 101, 135, 151, 158a, 158c, 183, L 240; *koes, koes*, K 164; *koe:s, koe:s*, K 164;

1.1.1.2.

koes, koes, koes, K 183, 184; *koeske*: *koeska*, L 201, 258; *koezaka*, L 281; *kuus* (een-, twee- of driemaal): *kuus*, K 100a, 101a, 102, 128, 133a, 133b, 135, 136a, 137, 143, 146, 148, 165, 167, 169, 172, 184, 185, 187, L 91b, 92, 93, 99, 102, 144, 144a, 145, 145a, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 177c, 178a, 180, 180a, 180b, 180*, 183, 199, 200, 200a, 204, 207, 235; *küüs*, K 145a; *küüs*, K 143, L 203b; *küus*, L 152; *kuuza*, K 220; *kuujza*, L 280; *këüjs*, L 235; *kuus, kuus*, K 102, 133a, 143, 148, 171, L 103, 147, 177c, 180, 200, 242; *küus, küus*, L 147; *kuusa, kuusa*, L 99; *kuuza, kuuzo*, L 280; *kuus, kuus, kuus*, K 102, 133a, 137, 146, 165, L 103, 145, 149, 180b, 200, 201, 207; *kuuske*: *kuuzaka*, K 166, 183b, 215, L 93, 100, 145, 148, 152, 153, 157, 180b, 208, 220, 258; *küüzaka*, L 285; *kuuzalka*, L 285; *kos, kos, kos*: *kos, kos, kos*, K 133d; *kiep* (een-, twee- of driemaal herhaald): *kiep*, I 79, 102a, K 124a, 125a, 127a, 151, 0153, 157, 158c, 161, 173a, 174, 175a*, 176, 177b, 178*, 179, 179a, 188, 188a, 190a, 210; *kiep, kiep*, I 78, K 125a, 129a, 151, 193a, 236; *kiep, kiep, kiep*,

I 57a, K 124a, 127, 157, 178*, 188a; *kiep, kiep, kiep, kiep*, K 179a; *kiepkie*: *kiepkie*, I 78, K 153, 188; *kiepkie*, K 234; *kiebeka*, K 193a; *kiebes* (een- of tweemaal): *kiebas*, K 160, 163, 177b; *kiebies*, K 179a; *kiebas, kiebas*, K 163; *kubes* (eventueel eenmaal herhaald): *kuubas*, K 183b; *kuubas, kuubas*, K 184; *kuub* (eventueel eenmaal herhaald): *kuub*, K 182, 195; *kuup*, K 184a, 194; *kuubba*, K 182; *kuub, kuub*, K 161a, 182; *kuup, kuup*, K 182, P 127; *meu, meu: meu, meu*, P 169; *kom* (eventueel eenmaal of tweemaal herhaald): *kòm*, K 241, 264, 265; *ko^oom*, P 148; *kò*, K 174; *kom, kom*, K 262, P 77, 165; *kòm, kòm*, K 244; *ko^oom*, *ko^oom*, P 198; *kom, kom, kom*, K 176, 291; *kom maar gauw, kom*: *kómma gòw kóm*, P 41; *mut kom*: *mòt kòm*, K 268; *kom mut, kom mut, kom mut*: *kòm mòt, kòm mòt, kòm mòt*, K 307; *kom mutten*: *kom mutta*, I 102a; *manneke*: *mannaka*, I 57; *kom manneke kom*: *kom mannaka kom*, P 2; *beestje*: *beesja*, K 133d; *kom maar beestje*: *kómmdr biestja*, K 187; *hé kom maar*: *hé kàmdey*, K 150; *kwajongens*:

kójongars, I 78; **allez kom (met varianten)**: *allee kóm*, P 10; *allee kóm kóm*, P 10; *állee kóm kóm*, K 340; *kóm kóm allee kóm*, K 283; **allez mannekas kom**: *allee mennakas kom*, P 82; **kom arré (met variant)**: *kom arree*, K 299; *kóm arree kóm*, I 275; **pieten**: *piētən*, P 134.

-1.1.1.3.3. Tuig

TOUW AAN DE HORENS

Strick an den Hörnern – rope tied to the horns – une corde aux cornes (N 3, 81)

zeel: *zeel*, K 330, L 200; *zèél*, L 238, P 167; *ziël*, K 291, 307, P 63; *ziel*, K 234, 248, 274, 287, P 165; *siel*, P 69; *ziél*, L 285, O 275, P 35a, P 171; *ziëjal*, K 268, 339, 340, P 28, 112, 148, 163; *zjèl*, P 125; *isiëjal*, K 268; *zæl*, hs Schrevens; **zeeltje**: het type *zeeltje* in: K 262; *ziëlka*, L 205; **kopzeel**: het type *kopzeel* in: I 270, K 165, 338, L 180, 180b, 201, 261, O 169, P 2; *kòpzeel*, K 183, 274; *kòpzeél*, L 228, 242; *kòpzeèl*, L 145; *kòpzeèjl*, L 235; *kòpseel*, K 161, 186, 187, 217, 218, L 148, 199, 200, 235, 244, 264, P 92, 103; *kòpseel*, K 330, L 177c; *kòpséel*, K 167, L 159, 237; *kòpsèel*, L 263; *kòpsèl*, L 261; *kòpzeèl*, P 88; *kòpzeèl*, K 216a, L 203b; *kòpsèel*, K 172, 184, 186, 220, L 200, 207, 232, 235, 242, 264; *kòpzeèal*, K 307; *kòpseejal*, I 269; *kòpséjjal*, L 183; *kòpziel*, P 77; *kòpzièl*, L 263; *kòpzièl*, P 10; *kòpsiel*, L 100, P 169; *kòpsieël*, P 60; *kòpziel*, K 318, P 28; *kòpziel*, K 231, 333b, 351; *kòpsiel*, P 148; *kòpsiel*, I 221, K 251, 283, 341a, P 13, 70; *kòpsiel*, I 275, K 241, 250, 294, 295, 339; *kòpzièl*, L 285; *kòpsieël*, L 258; *kòpsieël*, K 244, 304; *kòpsieël*, K 247, 273, 283, 296, O 72; *kòpsjèl*, O 274; *kòpziëjal*, K 310; *kòpziëjal*, K 324, 355, P 25; *kòpziëjl*, K 357; *kòpsieëjal*, K 282; *kòpsieëjal*, K 264, 265, 268, 274, O 162, P 95; *kòpzeil*, L 205; *kòpseil*, L 233; *kòpsijal*, L 204, 204a; *kòpsiel*, I 268a, 271; *kòpsijèl*, K 193; *kòpziètal*, K 302; *kòpzièl*, K 125a; *kòpséel*, znw kopzeel, zeel dat aan de kop van koe of kalf is bevestigd, De Bont; **kopzeeltje**: *kòpsetia*, K 299; *kòpzièlaka*, L 207; *kòpzièlta*, K 216a; **koezeel**: *koeziëjal*, P 112; *kujziëjal*, K 267; *koeizeel*, touw om een koe te binden of te leiden, Corn. Vervl. A; *koezeel*, znw. v. koezeel, zeel om een koe te binden of te leiden, De Bont; **koezeeltje**: *koezièlaka*, L 241; **horenzeel**: het type *horenzeel* in: K 256; *òvrazèl*, K 246; *òvranzièl*, K 283; *hoorasèl*, L 149;

horvazèl, L 200; *horvazièl*, L 153; **leizeel**: *lèéjziel*, K 231; *lèziëjal*, K 265; **stropzeel**: het type *stropzeel* in: K 236; **bindzeel**: *bindziel*, K 276; *biènzziel*, P 14; **touw**: het type *touw* in: L 159, 185; **koptouw**: het type *koptouw* in: I 57, 79, 102a, 118, K 100a, 101, 102, 124a, 125a, 133a, 133b, 135, 136a, 137, 143, 145a, 146, 147, 148, 151, 0153, 157, 158c, 160, 166, 169, 175a*, 176, 177b, 178, 178*, 179a, 180, 182, 183b, 184, 184a, 185, 186, 188, 188a, 190a, 194, L 91b, 92, 144, 160, 184, 186, 201, 255; *koptaw*, L 144, 241; *kóptouw*, L 99; *kóptaw*, K 184a; *kòptow*, K 183; *kòptòw*, K 143; *kòptouw*, K 165, 183; *kòp-taaw*, L 149; *kòdòptòw*, K 191; **koptouw**: *kòptawka*, K 201; **horentouw**: *hooratouw*, K 165; *ooratouw*, K 173b; *oorantouw*, K 177b; *oorntouw*, K 157; *oortouw*, K 174; **koetouw**: *koejtouw*, K 174, L 261; *koejatouw*, K 179; *koeitouw*, bij landb. getuig, dat men de koeien aan de kop doet als ze gaan weiden, Corn. Vervl. A; **staltouw**: het type *staltouw* in: K 151; **leitouw**: *lajouw*, L 150; *leejvartouw*, K 151; **tuier**: het type *tuier* in: K 351a; *tòjər*, K 241; *tuur*, L 180; *tujər*, K 267, 274; *tèjər*, K 268; *tèuwər*, K 210; **koetuier**: *koetèur*, K 165; **streng**: *streng*, K 287; **koestreng**: *koestraang*, L 188; **teugel**: het type *teugel* in: P 37, 99, 136; *teugal*, O 275, P 72; *tèugal*, P 4, 93; *tèuwgal*, P 100, 125; *tuggal*, K 322, 329, P 41, 81, 134; *tejgal*, P 86; *téjgal*, P 145; *téggal*, P 28; *tojgal*, P 134, 144; *tòjgal*, P 127; *tawjgal*, P 199; **teugeltje**: het type *teugeltje* in: K 256; **kopteugel**: *kóptéjgal*, P 88; *kòp-teigal*, P 27; *koptojgal*, P 154; **leiteugel**: *lèètuigal*, O 250; **kopkoord**: *kòpkòdd*, P 58; **kopriem**: het type *kopriem* in: K 307; **koeband**: *koeiband*, znw. zeel rond de horens, waar het bindzeel aan vast is, Corn. Vervl. A; **kopband**: *kopband*, bij landb. deel van het koeitouw, Corn. Vervl. A; **muntel**: het type *muntel* in: K 161, 184a, 194; *muntal*, band om de snuit van een koe, AG 253, K 158c; **halster**: het type *halster* in: K 165a; *helstər*, K 145a, 163, L 160, 187a; *hèlstər*, L 159b, P 25; *hèlstər*, L 200; *hèlaltər*, L 150; **horenband**: *hoorabànt*, K 309; *horenband*, zeel rond de horens der koeien, waaraan men het bindzeel vastmaakt, Corn. Vervl. A; **capuchon**: *káppasòn*, K 274, 296; *kápsjòn*, K 274; *kápsòn*, K 274; **moezel**: *muzzal*, K 264; *mōēzal*, K 241; *moezal*, K 307; *moezel*, bij landb. soort van juk, dat de koeien aanhebben, als men er mede naar de weide stouwt, Corn. Vervl. A; **toom**: *tòem*, P 146.

1.1.1.2.

GEEN TOUW AAN DE HORENS KUNNEN VERDRAGEN

Die Kuh kann die Befestigung eines Stricks an den Hörnern nicht ertragen – the cow cannot bear a rope at the horns – ne pas supporter de corde aux cornes
horenziek: *ho'raziik*, bnw., hoornziek, (van hoornvee gezegd) ziek ten gevolge van het te strak binden van de horens, De Bont; *horeziek*, van koebestien die gebonden staan, of geregeld naar de weide geleid worden, en waarbij het touw door het vast aantrekken ervan onder de horens in het vlees dringt en kwetst, Goossenaerts; **horendol:** *horendul*, dol, sp. van hoornbeesten, Corn. Vervl.

KOEIEHOOFDSTEL VAN KOORD

Kopfgestell aus Stricken – headstall of string for cows – une têtère (d'une vache) de corde
(Fourie 44)
toom: *töem*, P 104, 137, 150, 154, 157, 161, 165, 168; **halster:** *alstar*, P 102, 110, 143, 149, 154a, 166; **kopstuk:** *kopstuk*, aan een koetouw. Het deel dat rondom de kop van het beest ligt, tot aan de draaien, Goossenaerts.

LEIDTOUW VOOR KOEIEN

Zaumzeug für Kühe – rein for cows – guide pour vaches
(Fourie 44)
teugel: *tawgal*, P 102, 104, 110, 143, 149, 150, 154, 154a, 157, 166, 168; *téjgal*, zeel of teugel voor een koe, hs Schrevens; **zeel:** *zéel*, P 161; *ziel*, P 165; **leizeel:** *ládziel*, P 137.

HOUTEN HALSBEUGEL VAN EEN KOE

Holzbugel um den Hals der Kuh – wooden neck bow of a cow – anneau de bois au cou de la vache
(Eylenbosch 33; BN 16, 17; N 13, 40)
gareel: *gariel*, O 68, 69, 69a, 71, 72, 74, 154, 158, 159, 160, 162, 163, 164, 165, 166, 168, 169, 170, 174, 175, 176, 177, 178, 178a, 237, 238, 246, 252, 272, 286a, 287, 288, 289, P 2, 3, 4, 10, 59, 61, 62, 65b, 125, 126, 198, 199; *góriél*, O 281a; *gòriél*, O 241, 274; *gòriél*, O 232, 281; *griél*, P 66; **gareeltje:** *gariélkən*, O 67, 60, 63; *gariéltən*, O 157, 274a; *gòriéltən*, O 275; *gariéltən*, O 156; **kennef:** het type *kennef*

in: L 159; *kénnəf*, K 301; *kénf*, O 240; *kémf*, O 242; *kèntj*, O 243, 277; *kééjngf*, O 276, 274a; de volgende opgaven zijn meervoud – *kennava*, K 330; *kééjngva*, O 273; **ken:** *kén*, P 127; de volgende opgaven zijn meervoud – *kénna*, O 251, 253, 254a, 255, 285, P 133; *kènna*, O 244, 247, 249, 250, 250a, 254; **kerf:** *kérf*, K 331; **kemst:** *kémst*, O 278; **kruis:** *kroojs*, O 158; *kròòas*, O 167; **kruiswerk:** *kròòswérk*, P 69; **gerek:** *gavék*, O 245, 286; *gavèk*, O 155, 239, 250a; **driehoek:** *dràà'òék*, P 69a; **hekken:** *ékkən*, O 290; **juk:** *jok*, znw., o., juk, oudtijds waren de jokken veel in gebruik. Ook bij het zg. lokken van een schouw sprak men voorheen van een jok. Nog worden jokken, in de vorm van gelijkzijdige driehoeken, kalveren aan de kop gestoken, opdat ze niet door de prikkeldraad zouden kruipen, De Bont; *en juk*, houten driehoek om de hals van een rund tegen het uitbreken, Elemans 174.

GEBIT, GEBRUIKT BIJ DE MUNTEL

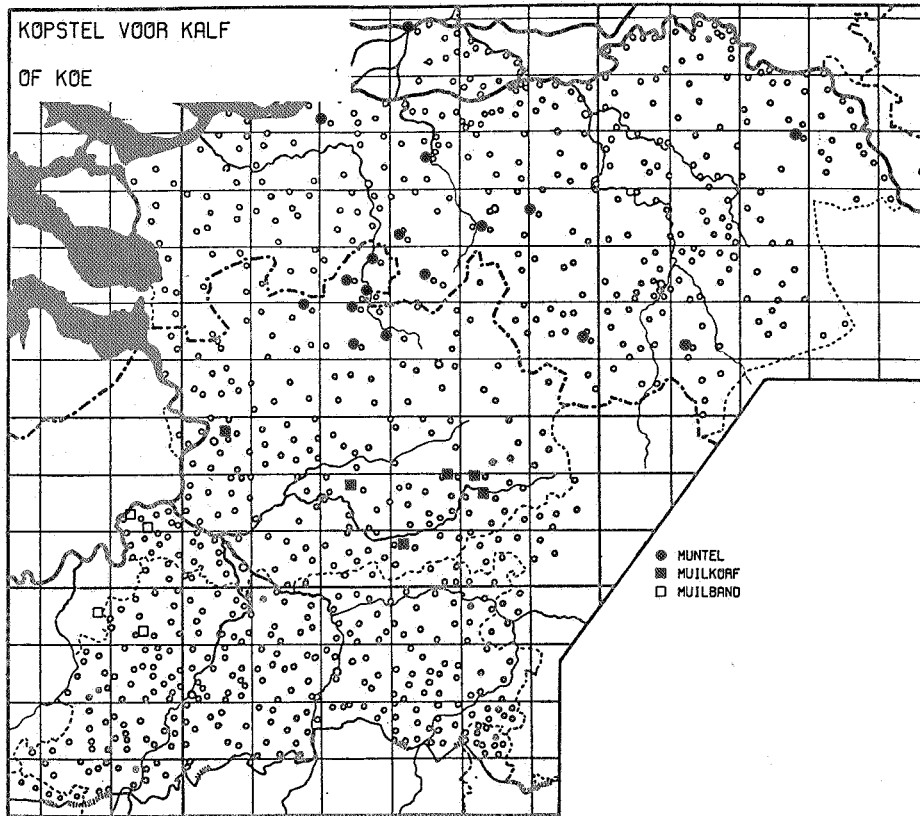
Zaumgebiss – bit used with the halter – denture
(N 13, 89)
capuchon: *kappason*, K 184, 241, 262, 304; *kappasòn*, K 283; *káppasòn*, K 307; *kàppasòn*, K 276; *kappasjon*, K 124a; *kappasjòn*, K 249; *kappasöèn*, K 240; *kappasom*, K 157, 193a; *kàppasòm*, K 210, 241, 307; *kàppasöèm*, K 314; *kappasom*, K 191; *kapsòm*, K 274; **kappesul:** *kappasul*, K 207; **zwing:** het type *zwing* in: P 41; **strop:** het type *strop* in: O 165.

HALSBAND

Halsband – collar – collier
(Fourie 44)
keelband: *kéelbant*, P 104, 143, 149, 150, 154, 154a, 157, 165, 166; **halsband:** *alzbant*, P 110, 143, 154a, 168; *alzbant*, P 137; *aalzbant*, P 161; *halsband*, bij landbouwers: band rond de hals waarmee de beest op stal staat, Corn. Vervl. A; **band:** *bant*, P 102.

KOPSTEL VOOR KALF OF KOE (zie kaart)

Kopfgestell für Kalb oder Kuh – headstall for calf or cow – têtère pour une vache ou un veau
(N 13, 88)
muntel: het type *muntel* in: K 100, 125a,

163, 181, 184, 186, 193a, 195, 210, 220, L 184, 262; *muntal*, K 191, 192, 205; *mundal*, K 207, 212; *muntel*, *montel*, klein mandje dat men pasgeboren kalveren aan den kop bevestigt opdat ze het vlies of vuil der geboorte niet zouden opeten, hs Sassen, L 263; *muntel*, twee latjes met touw gebonden aan de snuit van een koe wanneer zij geleid wordt, hs Etten K 176; *montel*, znw., m., muntel, leren toestel aan de kop van een kalf dienende om het vast te houden en te leiden, dem. *munteltje(n)*, De Bont; *toom*: het type *toom* in P 18; *tōem*, P 44; *tōem*, P 76; *moezel*: *mōēzal*, K 316; *mōēzal*, K 241; *mōēsal*, K 240, 276, 276a; *muzal*, K 249; *muwzal*, K 240; *muzl*, K 240; *minzal*, K 237; *muilband*: *mōalbant*, I 220; *mōalbant*, I 268; *mōalbant*, I 220; *mōalbant*, O 63a; *mōelbant*, O 73; *muilkorf*: *mulkorraf*, K 312; *mullkōrf*, K 312b; *molkōrf*, K 245; *mōjalkorraf*, K 307; *mōwalkōrf*, K 348; *mōlkōrf*, K 301; *capuchon*: *kappasōn*, K 283; *kappasōen*, K 314; *kāppasōn*, K 276; *kāppaspān*, K 340; *halster*: *helstər*, K 133a, 143, 146; *hēlstər*,

K 332, P 25; *haldər*, K 186; *helləktər*, K 307; *hēllafstər*, K 241; *alstər*, K 157, P 3; *ēlstər*, P 104; *ēlftər*, K 205; *koehalster*: *koewhālstər*, P 41; *koewhelstər*, L 200a; *kōwhelstər*, L 180b; *touwhalster*: *touwalstər*, K 174; *kophalster*: *kōppaltər*, K 201; *kōppaltər*, K 204c; *teugel*: *teugəl*, K 330; *tuwgal*, K 330; *muttensmand*: *mu[?]asman*, P 88; de volgende opgave is meervoud – *muttasmānna*, O 165; *kopmand*: *kōpmandəke*, K 251; *oorslop*: het type *oorslop* in: K 124a; *koebindsel*: *koebinsəl*, L 228; *topmand*: *tōpmāntə*, O 173; *brak*: het type *brak* in: K 143; *koppelzwing*: *koppalzwing*, P 41; *muilstrop*: *mōelstrōp*, O 73.

MUILKORF VOOR KALVEREN

Mauilkorb für Kälber – muzzle for calves – muselière pour de veaux (N 3, 83)

muilkorf: het type *muilkorf* in: K 100a, 151, 0153, 176, 179a, 186, 235, 307, L 200; *muilkōrf*, K 157, 178, 182, 184, 318, L 199; *muilkōrraf*, K 173b; *muilkōrf*, L 263;

1.1.1.2.

muilkuurf, I 79, 102a, K 124a, 165, 178, 180, L 242; *mujlkuurf*, K 188; *muil-küürüüf*, K 128; *meulkörraf*, K 357; *meulkuurf*, K 231; *mèülkëurf*, K 216a; *mèülkëörraf*, I 102a; *mèülkëüurf*, L 200; *mulkorf*, K 236; *mulkëurf*, K 177b, L 255; *mulkuurf*, K 187, 310; *mulkëüurf*, K 160, L 261; *mòðjlkurraf*, K 246; *mòðjlkurjf*, K 241; *mòðjalkurjf*, K 241; *mojlkëurf*, L 207; *mojlkëörraf*, K 125a; *mowælköeraf*, K 265; *mowlkurf*, L 264; *namðolkurf*, K 244; *mölkëurf*, K 166, 167, L 199; *möjlkurf*, K 210; *mölkëurf*, L 237; *moelkëurf*, L 99, 144, 148, 177c, 184; *moelkëörraf*, L 159, 159b, 183, 285; *moelkuurf*, K 133a, 186; *moelkëüurf*, L 187a; *moelkëüraf*, L 183; *moelküüurf*, L 180b; *mààlkurraf*, K 234; *malkëurf*, L 207; **muilkorfje**: *muilkuurfkæ*, K 143; *mèülkëurfkæ*, K 183b; **muilskorf**: *meulskëurf*, K 307; *mulskurf*, K 274; *mulskurraf*, K 274; *mulskoerf*, K 307; *mòalskurraf*, K 276; *mòlskëurf*, K 184a; *mòlskëörraf*, K 273, 302; *moelskoeraf*, K 264, 274; *moelsküurf*, K 136a; **korf**: *körf*, P 134; *köraf*, K 268; *kuurf*, K 274, O 275, P 63; *kerraf*, K 341a; *köðurf*, K 101; **korfje**: *körfkæ*, K 145a, 166, 262, L 188; *körrafkæ*, K 299; *kurrafkæ*, I 268a, 271; **muttenskorf**: *muttëskëurf*, K 307; *muttëskurf*, K 309, 355, P 13, 25, 145; *muttëskurraf*, K 283, 304, 330, P 37; *muttëskëüraf*, P 93; *möttëskorf*, P 99; *möttëskëörraf*, P 41; *möttëskëurf*, K 333b; *meutëskëurf*, P 41; *mèütëskëörraf*, P 35a; *mettëskëurf*, K 338; *mèttëskëurf*, K 324; *mèttëskëurraf*, P 28; **muttenkorf**: *muttëkuurf*, K 351a; *möttëkuurf*, K 291; *mèttëkëurraf*, K 340; **muttenskorfje**: *muttëskurrafkæ*, K 294; **muttekeskorfje**: *muttëskurrafkæ*, K 251; **muttekeskorfje**: *muttëskurrafkæ*, K 296; **kalverkorf**: *kälverkurf*, K 318, L 258; *kaalvarkëörraf*, P 112; **kalverskorf**: *kalvërskëöurf*, K 146; **kalverkorfje**: *kälverkurfkæ*, L 185; de volgende opgave is meervoud: *kalvërkurfkæs*, L 180; **kalverenkorfje**: *kalvërkëurfkæ*, P 10; **kalkorfje**: *kallufkurfkæ*, K 187; *thällëfkëurfkæ*, K 282; **kuisjeskorfje**: *kuuskæs kurfkæ*, L 200; **kalvermand**: *kälvërmânt*, P 134; *kallvërmânt*, K 283; **kalvermandje**: *kalvërmântja*, K 184a, 194; *kallvërmântja*, K 250; *kalvërmëntja*, K 148, 165a, 172; *kalvërmëntja*, K 183; *kalvërmëntja*, K 165, 218, L 92, 153, 261; de volgende opgave is meervoud: *kalvërmëntjæs*, L 180; *kallvërmëntja*, K 187, L 285; *kallvërmöntja*, L 159; *kalvërmaantja*, K 102, 133a, 133b, 135, 137, 177b, 184a, 194, L 100, 150, 233; *källvërmaantja*, K 267; *kalfvërmaantja*, K 175a; *kalvërméëntja*, K 147,

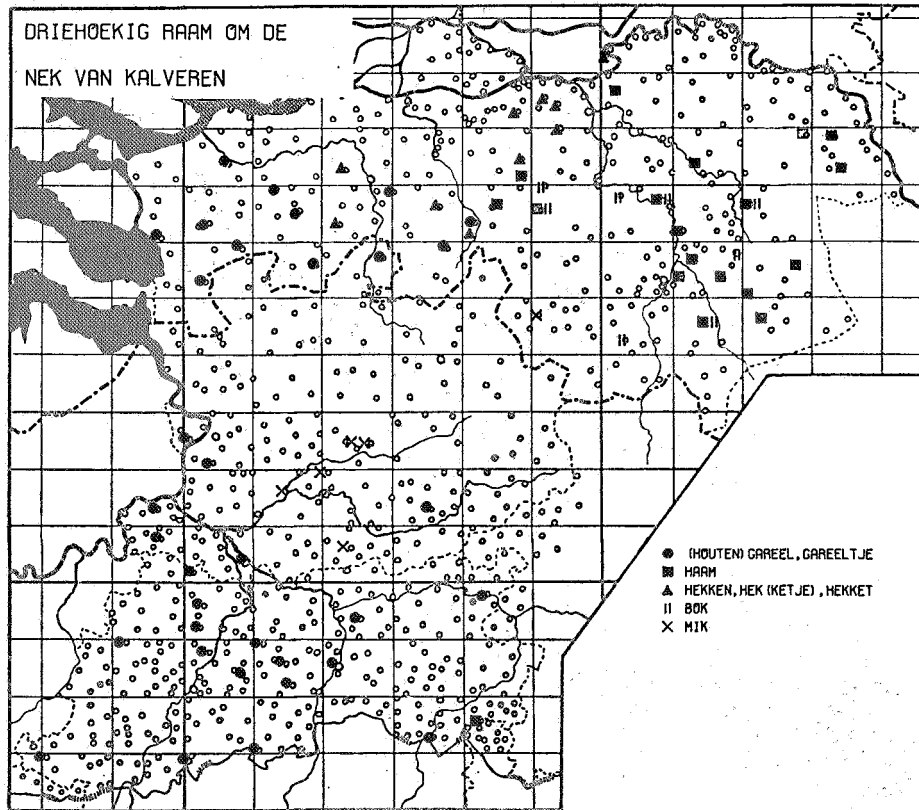
L 159; *kalvërmèëntja*, L 160, 228, 235, 241, 244, 263; *kalvërmëjntja*, L 201; *kälvërmântkæ*, I 269, L 201; *kalvërmännækæ*, P 199; in de volgende opgave zijn lidwoord en zelfstandig naamwoord aaneen geschreven: *akällvërmännækæ*, P 154; *kälvërmännækæn*, O 162; *kuvërmèntja*, L 242; *kalvërmèntjës*, soort muilkorven, Elemans 103; **kalversmandje**: *kalvërmëjntja*, L 91b; *kallvërsmaantja*, K 188a; **kalfmandje**: *källëfmännækæ*, I 275; **kalfsmandje**: *källësmändækæ*, K 287; **mand**: *mant*, P 13, 136; *man*, P 136, 144; *maan*, P 145; *mannæ*, P 72; *männæ*, P 70; **mandje**: *mântsjæ*, K 247; *mèntja*, L 206, 238; *mènnækæ*, K 330; *majnækæn*, O 72; *maantja*, K 100a; **muttensmand**: *muttësmânt*, P 4; *muttësmân*, P 92, 148; *muttësmân*, P 148; *möttësmân*, K 322; *möttësmân*, P 14, 95; *muttësmännæ*, P 81; *meuttësmännæ*, P 2; *meutësmännæ*, P 60; *mettësmân*, P 86; *mèttësmân*, P 27; *mèttësmân*, P 28; **muttensmandje**: *muttësmännækæ*, P 77; *muttësmännækæ*, K 329; **muttenmand**: de volgende opgave is meervoud: *mettësmännæ*, O 169; **kopmandje**: *köpmandækæ*, K 283; **nuitmandje**: *nèetmännækæ*, P 103; **hooimandje**: *ðëmännækæ*, I 275; **vetmand**: *vètmannæ*, P 69; **zoogmand**: *zòðchmandæ*, I 221; **muilmandje**: *moojalmöndækæ*, I 270; **muil**: het type *muil* in: K 248; **muilband**: *meulbaant*, K 201, 231; *mòðjlbânt*, P 125; *moelbaant*, L 93, 159b; *mulbaant*, K 174, 191; *møelbânt*, P 88; *mòwalbânt*, P 88; **muilsband**: *mölsbânt*, K 339; *mölsbaant*, K 184a; **band**: *baant*, K 176; **baasje**: *béèskæ*, P 171; *bééjæskæ*, P 163; *béðskæ*, P 165; *bèskæ*, P 167; **kalverbaasje**: *kalvërbèèskæ*, P 169; **muttensbaasje**: *meuttësbæaskæ*, P 146; *muttësbèskæ*, P 100; **capuchonnetje**: *kappësjonnekæ*, K 256; **munfeltje**: het type *munfeltje* in: K 179; **lap**: het type *lap* in: K 101; **buist**: *bòsjt*, O 250; *bójæst*, O 274; **mandhoos(?)**: *mðetðoos*, P 127; **voorbak**: de volgende opgave is meervoud: *vèürbakkæn*, P 72.

DRIEHOEKIG RAAM OM DE NEK VAN DE KALVEREN (zie kaart)

Dreieckiger Rahmen um den Nacken der Kälber – triangular frame round the neck of calves – triangulaire autom du cou des veaux

(N 3, 82)

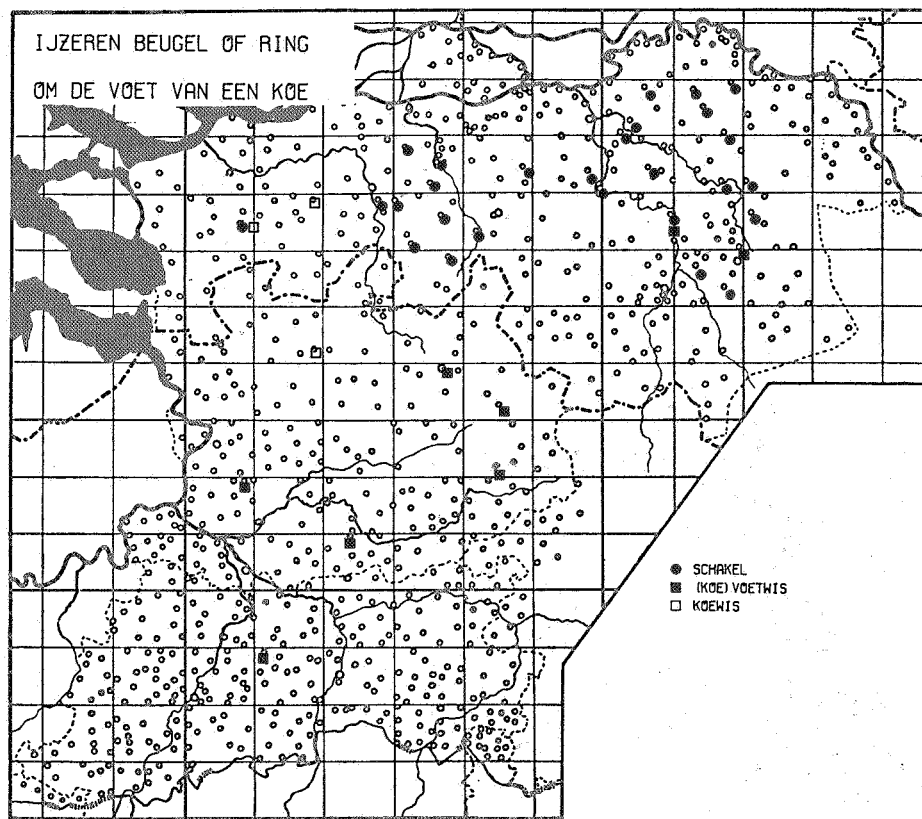
juk: het type *juk* in: K 307; *juk*, I 118, K 100a, 101, 102, 125a, 128, 133a 137, 148, 161, 165, 165a 169, 172, 174, 176,

178, 183, 183b, 184, 184a, 187, 194, 201, 210, 218, 220, 226, 236, 296, 355, L 91b, 99, 100, 149, 150, 153, 159, 159b, 160, 180, 185, 186, 187a, 188, 201, 205, 232, 233, 242, 255, 263, 264, P 41, 103, 136, 165; *jok*, K 282, 338, P 93; *jòk*, K 234, 241, 250, 274, 276, 302, 340, P 25; *jüük*, K 295, 330, P 10, 28, 72, 88, 95, 134, 148; *jeuk*, L 159; *jook*, K 318, L 285; *jòok*, K 357; in de volgende opgaven zijn lidwoord en zelfstandig naamwoord aaneen geschreven: *tjuk*, K 241; *tjok*, I 102a, K 273, 283, 351a, L 204, 204a; *tjüük*, K 244, 246; *kalverjuk*: *kállavørjòk*, K 274; *gareel*: *gareejal*, I 269, K 184a, 194; *gariel*, K 250; *gàriël*, K 309; *gariël*, K 330; [ch]ariël, P 81; *gariel*, P 77; *gòriël*, O 274; *gareel*, K 179a; *garèèl*, I 79; *garèèjl*, K 177b; *garèel*, P 88; *garïèl*, P 60; *gariël*, P 134; *gariëjal*, K 324, O 162, P 199; *gariel*, K 191, P 70; *garüul*, P 28; *greel*, K 175a, 188; *grèèl*, K 0153, 173b, 177b, 190a; *grjèèl*, K 188a; *griël*, P 4; *griël*, P 2; in de volgende opgaven zijn lidwoord en zelfstandig naamwoord aaneen geschreven: *tchariël*, I 221, P 69; *houten gareel*:

in de volgende opgave zijn lidwoord en zelfstandig naamwoord aaneen geschreven: *anaatagariël*, P 154; *gareeltje*: *gariëlka*, K 247; *gariëlka*, P 41; *haam*: het type *haam* in: L 180, 184, 187a, 200, 203b, 235, 238, 241, 242, 244; *hāām*, L 186, 207; *haom*, K 166, 183, 186, L 144, 261, 264; *āām*, P 163; *hekken*: *hèkkam*, K 147; *hekkā*, K 165, 167, 180, 184a; *hekketje*: *hekkətjə*, K 145a; *ekktətjə*, K 158c; *hekket*: *hèkkət*, K 143; *hek*: het type *hek* in: K 182; *hèk*, L 92; *raam*: het type *raam* in: I 102a, K 333b; *rāām*, K 310; *raom*, K 180, 183, 188, 236; *raampje*: *ròmka*, K 183; *bok*: het type *bok* in: K 185, 186, L 199, 200, 207, 237, 258, 261; *driehoek*: het type *driehoek* in: K 135, 137, 143, 146, 151; *drie?oek*, K 161; *draawk*, P 125; *mik*: *mik*, K 268; *mïèk*, K 216a, 267, 291, 296, 341a; *kennef*: *kennəf*, K 287; *kènnəf*, K 339; *kənəf*, P 100; *kəmʃə*, O 275; *kruis*: het type *kruis* in: K 151, 160, 176, 177b; *kruishout*: *kròesət*, I 275; *koppelhout*: *kòppəldát*, P 14; *weihout*: in de volgende opgave zijn lidwoord en zelfstandig naamwoord aaneen geschreven:

1.1.1.2.

ven: *awdájjoowt*, K 244; kader: *kaodar*, K 299, P 10; gerek: *gorék*, O 250, P 13; rek: het type *rek* in: K 287; halster: *ëlstar*, P 27; korf: *körraf*, P 112; tuier: *tuijor*, K 235; band: *baant*, K 307; haspel: het type *haspel* in: L 200; bril: het type *bril* in: K 165; ren: het type *ren* in: K 251; meuzel: *mèuzal*, K 231; toom: *tøem*, P 86; plank: het type *plank* in: P 144; gaffel: *gáffel*, K 341a; gestel: *gastél*, P 60; leertje: *lierka*, I 270; hoeken: *hoeka*, K 274; scapulier: het type *scapulier* in: K 176; houter: *hawtor*, L 263; egje: *éhdakan*, O 169; kondel: *koojndal*, P 171.

KETEN OM KOEIEN TE BINDEN

Kette zum Anbinden von Kühen – chain to tie cows – chaîne pour lier les vaches (Fourie 44)

koeketting: *køejkétting*, P 102, 104, 110, 137, 143, 149, 150, 154, 154a, 157, 166; koekettel: *køejkéttal*, P 168; koelijn: *køejlawm*, P 161; *køejelawm*, P 165.

IJZEREN BEUGEL OF RING OM DE VOET VAN EEN KOE (zie kaart)

Eiserner Bügel oder Ring um den Fuss einer Kuh – iron bow or ring round the leg of a cow – un anneau de fer autour du pied d'une vache (N 18, 145; Weijnen BN 16, 17)

[I]Jzeren, soms houten beugel of ring om de voet van een koe, meestal met een touw om de horens; uit sommige opgaven blijkt dat soms volstaan werd met enkel een touw.]

kniefband: het type *kniefband* in: K146, 174, 187a, 333, L 144, 200; *kniefbant*, K 295, 311; *kniefbant*, I 221, K 241; *kniefbànt*, P 48; *kniefbànt*, P 44; *kneebànt*, K 357; *kniefbànt*, K 238; *kniefbànt*, K 318; *kniefbant*, L 206; *kniefban*, P 112; *kniefbànt*, P 145; *kniefbaant*, K 163, 183, 188a; *kniefbaant*, K 314; *kniefbàant*, K 244; *kniefbaant*, K 188a; *kniefbaant*, K 204c; *kniefbaant*, K 358; *kniefbaant*, L 263b; *kniefbaant*, K 204; *kniefbaant*, K 143; *kniefbaant*, K 146; de

volgende opgaven zijn werkwoorden met de koe als lijdend voorwerp: de koe – *kniëjbānda*, P 41; *knijbānda*, L 242; *kne-bānna*, O 173; *kniebaanda*, L 180b; *knië-bāanda*, K 243; *kniëbāanda*, K 243; *kniej-baanda*, K 174a; *kniebaanda*, K 257; de volgende opgave is een werkwoordsvorm met de koe als onderwerp: de koe – *stõtchaknuijbānt*, P 95; *knieband*, De band bedoeld in w.w. kniebanden (zie ald.), Goossenaerts; de volgende zijn werkwoorden: *kniebaande*, met de kop aan de knieën binden, Elemans 174; *kniebaande*, de koeien beletten snel te lopen (door touw van de horens naar het voorbeen te binden, niet strak.), hs Jansen L 200, 31; *kniebanden*, het vee wordt in de wei met een touw den knie aan den kop gebonden ± 70 cm. lang, zoö dat het beest wël kan gaan, maar niet hard lopen, hs Renders L 226; *kniebanden*, (van een koe in de wei de kop met een touw aan de linkervoerpoot verbinden), hs Sassen, L 263; *kniebaanden*, bij de koeien door een touw kop aan knieën binden zodat ze weinig kunnen uitzetten (in een sloot springen, vechten), hs Vissers L 180; *kniebanden*, van koeien. Kop en been, vlak onder de knie, zo aan elkaar verbinden met een koeitouw, dat zulke dieren haast niet kunnen lopen. Wordt gedaan om de beesten los te laten lopen en ze toch gemakkelijk te kunnen bedwingen, Goossenaerts; **kniebandel**: *kniebānda*, L 183, 208; *knibānda*, znw. m. kniebandel, De Bont; *knibānda(n)*, zw. ww. tr. kniebandelen, (van koeien gezegd) door middel van een zeel kop en een van de voorpoten ter hoogte van de knie kort aaneenbinden, zodat ze in gebukte houding moeten grazen, thans zo goed als niet meer in gebruik. De koeien kwamen vroeger betrekkelijk weinig in de wei en waren door het lang op stal staan vrij wild en schuw; door ze te kniebandelen werden ze in hun bewegingen gehandicapt, De Bont; **koekniebandel**: *koekniebānda*, K 215; **kniebandschakel**: *kniebaandskaakal*, L 180b; **schakel**: het type *schakel* in: K 171, 172, L 145, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 179, 182, 200a, 235; *schaokal*, K 161, 161a, 163, 174, 179, 179a, 181, 182, 184a, 194, L 207, 241; *schōdkal*, K 165; *skōdkal*, L 183; *skādkal*, L 182; *schaokal*, znw. vr. schakel, (onderdeel van de zgn. tuier)ring die men om een der voorpoten van een grazende koe sloot, De Bont; **koeschakel**: *koeschaakal*, K 179a; *kōeschaokal*, znw. vr. koeschakel: zie *schaokal*, De Bont; **rem-**

schakel: *rēmskōdkal*, L 183; **voetwis**: het type *voetwis* in: K 237, *vōëtwis*, K 241; 276b; *vōëtwis*, K 241; **koervoetwis**: het type *koervoetwis* in: L 200a, 206; *kōëvōët-wis*, K 281a; *kōjvōëtwiës*, K 339; *koosj-voowtwiës*, P 70; *koievoetwis*, De ijzeren beugel aan koevoet, met touw naar de horens toe, misschien ook aan de staak, en waarmede vroeger koeien getuierd werden, Goossenaerts. **koewis**: het type *koewis* in: K 176; *koewiës*, K 174; *kōëj-wiës*, K 206; **wis**: het type *wis* in: L 148; **pootwis**: het type *pootwis* in: K 175; **pootwissel**: het type *pootwissel* in: K 178; **pootvoetwissel**: het type *pootvoetwissel* in: K 178; **voetijzer**: *vōëtéézər*, K 307; *vōët-éézər*, K 307; *vōëtaazər*, K 348; *vōëtōwazər*, P 33; *vëjtéézərs*, K 274; *voetijzer*, bij landb. IJzer aan den voet der koeien, waar de tuier of het bindzeel aan vast is. (K.), Corn. Vervl.; **knevelijzer**: *kneeval-aazər*, K 309; **grasijzer**: *grázáázər*, K 248; **knoeselijzer**: *knōesaléézər*, K 307; **beugel**: *beugal*, K 193a; *bèugal*, K 245; *bōëgə*, K 245; **kniebeugel**: het type *kniebeugel* in: K 141, L 201; **springbeugel**: *spréngbeugal*, K 212; **koerbeugel**: *kōëj-beugal*, K 225; **haarband**: *haorbaant*, K 182a; *héërbaant*, K 276, 276a; **leiband**: *laabānt*, I 275; **beleiband**: *bāléléjbaat*, K 251; **knorelband**: *knooralbaant*, O 177; **tuierband**: *teurbānt*, P 169; **tuier**: *tōdjər*, K 241; de volgende opgave is een werkwoordsvorm met de koe als onderwerp: de koe – *stōtgatōjərt*, P 95; **tuiering**: *təjəriëngk*, K 266; **kniering**: *kniëring*, K 307; **koering**: *kuriënk*, K 260; **koepootring**: *kōëjpōetriënk*, P 5; **ring**: het type *ring* in: L 187a; **zeel**: *ziëjal*, P 131; **kniezeel**: *knīëziël*, K 287; **kopsel**: *kospel*, K 141, 161; **boeizeel**: *bōëjzēel*, K 320; **boei**: *bōëj*, P 4; **teugel**: *teugal*, O 165; *tōdjgal*, P 131; *tëüjjal*, P 99; *tōggal*, P 149; **kniepoot**: het type *kniepoot* in: L 162; *kniepōët*, L 153; de volgende opgave is meervoud: *kneejpōota*, L 160; **koervoet**: *kujəvōët*, K 274; *kojvōët*, K 349; *kōdjəvoot*, O 288; **voet**: *voet*, K 193a; **voethengsel**: *voetengsal*, K 174; **klem**: *klém*, K 312; *klém*, K 312; **korf**: *kōrraf*, P 89; *kérraf*, K 307; **kennef**: *kènnəf*, K 310; *kénéf*, K 245; **knavel**: het type *knavel* in: K 187; **pootmuntel**: het type *pootmuntel* in: K 175; **klep**: *klép*, P 70; **bindsel**: *biënsal*, O 63a; **hacht**: *haacht*, L 263; **gareel**: *gariël*, K 210, 235; **koestaak**: *kōestōdōwk*, K 320; **balk**: het type *balk* in: K 163; **hout**: *hōt*, P 35a; **bokhachten**: het volgende is een werkwoord: *bokhachten*, van eene koe in de weide den kop met een touw aan den

1.1.1.2.

linkervoorpoot verbinden, hs Sassen, L 263.

OSSETOOM

Ochsenzaum – oxbridle – bride d'un bœuf
(N 13, 40)

capuchon: *kappason*, K 100, 137, 145a, 146, 157, 165, 173b, 174, 175a, 179a, 186, 191, 192, 193a, 195, 225, 241, 262, 304, 346, L 233, 235; *kappasón*, K 183c; *kappasòn*, K 201, 205, 283, 291, 295, 301; *kàppason*, K 204, 346; *kàppasón*, K 276; *kàppasòn*, K 204c, 211, 212, 340; *kappasöen*, K 240, 314; *kàppasöem*, K 240; *kappasjon*, K 125a; *kappasjòn*, K 251; *kapsón*, K 241; *kapsòn*, K 254; *kàpson*, K 241, 291; *kàpsòn*, K 274, 312b; *kapsom*, K 181; *kèpson*, K 245; *kappeson*, ossentoom. te K. komt het woord zelden voor, zeker ook omdat er zo weinig ossen zijn, Goossenaerts; **kappstreng:** *kàppastréng*, K 276a; **kap:** het type *kap* in: P 139; **ossetoom:** het type *ossetoom* in: K 240, L 149; *òssantòem*, P 18; **ossekopstuk:** *òssahòpstüük*, K 301; **ossehalster:** *ossèhàlster*, K 145a; *ossèhàlster*, bij een ossenhalster was de neusriem vervangen door een stuk gebogen ijzer, aan de binnenkant voorzien van tanden dat met twee kettinkjes aan de halster verbonden was, Van Dam 7; **neusnijper:** *nusnàjþer*, K 237; **neusklem:** *neusklém*, K 237; **vliegedeksel:** het type *vliegedeksel* in: P 5; **zeel:** het type *zeel* in: K 307.

OSSEGAREEL

Ochsengeschirr, Kumt, Kumtgeschirr – ox-collar, ox-harness – collier d'un bœuf (N 13, 16a)

[Een gareel, meestal zwaarder dan paardetuig, dat gebruikt wordt als een os de kar trekt.]

ossegareel: het type *ossegareel* in: K 100, 179a, P 5; *ossagariël*, P 133; *ossagariël*, P 88; *ossagariël*, K 310; *ossagariël*, K 281a, 291, 304, 331, 341a, P 41a; *ossagariël*, K 283; *ossagariël*, P 48; *ossagariël*, K 330; *ossagariëjal*, K 324, P 16; *ossagariëjil*, K 178*; *ossagreel*, K 174; *ossagrèel*, K 212; *ossagrèjèel*, K 193a; *ossagrjèl*, K 188a; *ossagrèjèjal*, K 191; *òssagariël*, P 88; *òssagariël*, P 104; *òssagariëjal*, K 301; *òssagariël*, K 276; *òssagaareel*, O 63a; *òssagareel*, K 287; *òssagarel*, K 287; *òssagàrèl*, P 89; *òssagariël*, K 207, P 3; *òssagariël*, K 208; *òssagariëjal*, P 25, 41; *òssagariëjal*, K 268, 274;

òssagariël, O 288; *òssagariël*, O 173, P 16, 27, 39; *òssagarejal*, K 307; *òssagariël*, P 76, 198; *òssagariël*, I 220, 268, K 245, 251, 254, 295, 330, 349, O 73, 153, P 18, 70, 76, 85, 104, 134; *òssagariël*, K 283, 291; *òssagariël*, P 69b; *òssagariëjal*, K 274, 312b, 332, 348, P 105; *òssagariëjal*, K 324, 340; *òssagariëgal*, K 210, 211; *òssagarejal*, K 307; *òssagarijèl*, K 205; *òssagrjeel*, K 201; *òssagriël*, K 192, 204c; *òssagrèjl*, K 204; *òssagrèjal*, K 235; **koegareel:** *koëjgareel*, P 77; *kòëjgariël*, P 84; *kójagariël*, P 67, 68; de volgende opgave is meervoud – *kojgariëla*, P 125; **borstgareel:** *bustgareel*, O 165; **gareel:** het type *gareel* in: K 145a, 335; *gariëjal*, P 95; **ossenhaam:** het type *ossenhaam* in: L 149, 150, 184, 200a, 235; *ossanhòem*, L 183; *ossènoom*, K 237; *òssaham*, K 358; *òssanhòem*, K 240, 276; *òssanhóm*, K 316; *òssèndàm*, L 182; **haam:** *hoom*, K 318; *hòem*, K 276a; **ossenjuk:** het type *ossenjuk* in: K 165, 175a*, 184, 186, L 180b, 233, 242, 263; *ossajüük*, P 41; *òssajuk*, K 312; **ossenjok:** *ossajók*, K 314, L 228; *òssajók*, P 60; *òssajòk*, K 241; *òssajòek*, P 145; *òssejèk*, O 63a; **juk:** het type *juk* in: K 181, 183c, 191; *jüüh*, P 128; *jeuk*, L 150; **jok:** *jók*, K 220; *jòk*, K 191, 331; **ossengetrek:** *òssagatrek*, I 220; *òssagatrèk*, P 4; **getrek:** *gatrèk*, I 220; **ossengetuig:** *ossagatòoch*, K 248; *ossengetuig*, getuig dat een ingespannen os aan heeft, Corn. Vervl. A.; **borsttuig:** het type *borsttuig* in: K 157.

TRUTER

Etwa 10 cm langes Holzplättchen mit schräg gebohrtem Loch an den Enden, in der Mitte des Kuhseils mittels Knoten befestigt, um zu verhindern, dass die Kuh sich im Gestrick verfängt – little wooden shelf – morceau de bois fixé à la corde avec laquelle on attache la vache et qui empêche qu'elle se torde dans cette corde **truter:** *truter*, bij landb. plat houtje van ongeveer 10 cm lang door welks uiteinden een schuins gat geboord is en dat in 't midden van het koeizeel d.m.v. knopen is gevestigd, om te beletten dat 't koord inendraaie en het dier er in verward gerake, Corn. Vervl. A.

DRAAIEL

„Draaiel” zum Befestigen des Leitseils – „draaiel” to attach the rope – anneaux attachés au collet de la vache ou l'on noue la corde **draaiel:** *draaiel*, znw. dingskens aan de

horenband der koeien, waaraan men het bindzeel vastmaakt, Corn. Vervl.

–1.1.8.4. *Melken*

MELKEN VAN KOEIEN

Melken von Kühen – milking of cows – la traite des vaches

(znd 38, 44; Go 1b)

melken: het type *melken* in: I 268, 274, 275, K 136, 203, 206, 210, 212, 213, 231, 237, 238, 241, 244, 246, 248, 253, 255, 265, 268, 269, 272, 275, 277, 294, 295, 301, 302, 303, 307, 312, 334, 341, 350, 351, O 67, 69, 70, 72, 156, 157, 160, 162, 165, 166, 175, 177, 238, 239, 242, 274, 275, 276, P 15, 18, 25, 41, 66, 86, 93, 94, 122, 150, 199; *melkan*, I 265, O 238, 244, P 4, 27; *mélkan*, I 265, K 203, 238, 307, 309, O 69, 70, 154, 157, 158, 166, 232, 242, 245, 272, 286, P 69, 80, 81, 124; *mèlkan*, K 201, 307, O 241; *melka*, I 266, 274, K 203, 206, 226, 231, 237, 244, 245, 246, 258, 265, 269, 272, 274, 276, 286, 291, 293, 296, 301, 305, 306, 307, 320, 325, 330, 342, 346, 348, O 173, 174a, 178, 178a, 239, 251, 287, 288, 289, P 18, 18a, 24, 25, 26, 60a, 65, 66, 66a, 68, 73, 74, 79, 89, 94, 99, 125, 128, 133, 136, 138, 199; *mélka*, K 195a, 208, 209, 267, 306, 335, O 174, 255, 286, 287, 290, P 2, 3, 12, 35a, 60, 64, 76, 86, 89, 124, 129; *méélkan*, O 70, P 139; *méélka*, K 204; *mèelkan*, P 35a, 40; *mèelka*, P 65; *mèelka*, K 244, 287; *melkèèn*, K 275; *mejlka*, K 189, P 89; *mulkan*, K 189, O 156, 166; *mulka*, K 276; *mütülkan*, K 244; *meulkan*, K 213, 274; *malkän*, K 189; *milkin*, O 157; *mèlkingn*, O 243; *mellakan*, K 221, 240, 272, 296, 301, 310, 354, P 106, 161; *mèllakan*, K 273; *mellaka*, K 210, 211, 237, 250, 287, 292, 307, 344, 348, P 14, 15, 25, 38, 41, 78, 86, 89, 96a, 144, 145, 146, 161; *mèllaka*, K 244, 246, 269, 286, 287, 316, 318, 320, 329, 353, 357, 358, 370, P 10, 23, 35, 38, 44, 45, 46, 47, 48, 80, 94, 109, 111, 129, 149, 155; *mèllikka*, K 336; *mèllèkkä*, P 137a; *mèllaʔən*, K 241; *mèllaʔa*, K 314, 315; *mejlaʔa*, K 312; *mèllan*, K 352; *mèlléén*, K 275, 277; *mèlléé*, K 313; *mèlaka*, melken, hs Schrevens; *malaka*, melken, Mischgofsky L 95; *mèlke*, melk winnen, Elemans 169-171; *melken*, van koebeesten, ze ontlasten van melk, Goossenaerts; *mèlleke*, melken, hs Vissers L 180; *ən kuj melkan*, een koe melken, Eylenbosch O 253; *melken*, mólken, melken, mæelken, Zevenbergen, Zeeland, O.V. I 215; **gestript:** *gestript*, het strippen als benaming van een voortdurende handeling, in dit

geval het melken, Goossenaerts; **luiden:** *lōja(n)*, melken, De Bont; *lōōja*, *lèūja*, schertsend voor melken, Nuenen; *luien*, schertsend voor melken, koebeesten melken, Goossenaerts.

VERMELKEN (zie kaart)

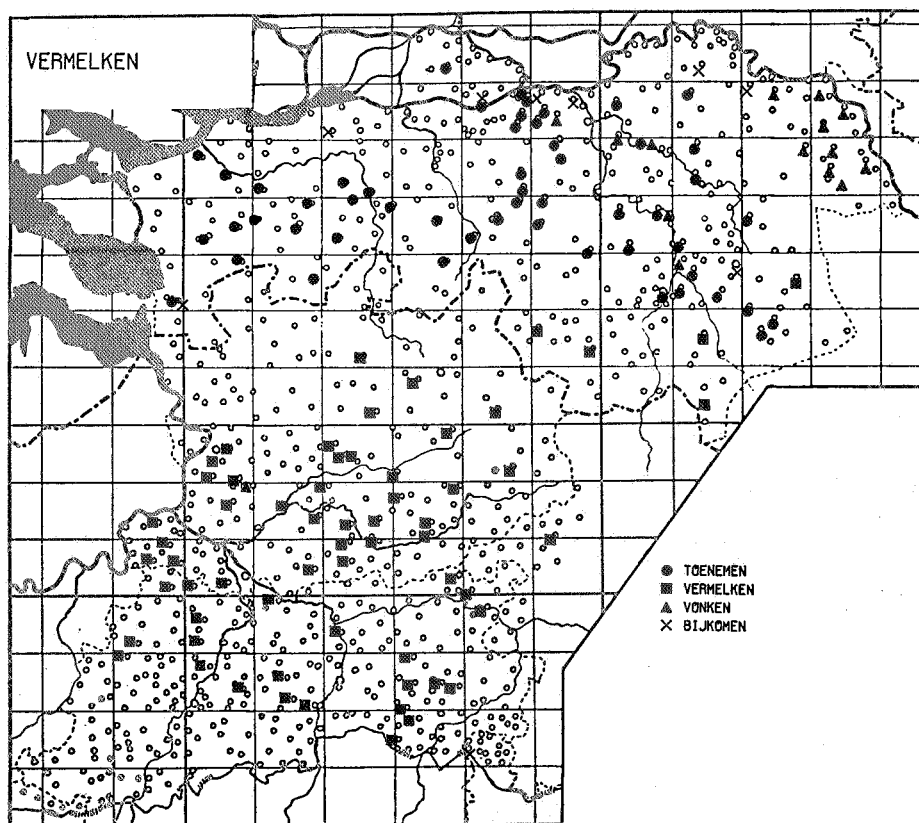
Allmählich mehr Milch geben, von Kühen / vermelken – to give more milk – donner plus de lait

(N 3, 118)

[Meer melk geven van runderen.]

vermelken: het type *vermelken* in: K 236, P 2, 99; *vermèlkan*, L 285; *vérmèlka*, K 276; *vermèllaka*, L 244; *vermèèlaka*, L 261; *vermèlkan*, O 72, 162; *vermelka*, P 77; *vermèlka*, I 221, 275, K 210, 295, 318, 329, 351a, P 4, 69; *vermèllaka*, I 268a, 271, K 220, 299, 355; *vermèllaka*, K 234, 246, 251, 264, 265, 273, 274, 283, 296, 302, 307, 309, 324, 339, 340, P 14, 27, 41, 81, 95, 100, 144; *vermèèlakan*, K 307; *vermèèlaka*, P 93; *vermelkang*, K 304; *vermèllaka*, K 250, 333b; *vermèlləʔən*, K 241; de koe – *vermelkt*, I 270, K 216a, 248, 341a, P 82, 103, 148; *vermèlkt*, K 310; *vermèlləkt*, K 241, 291; *vérmèlləkt*, K 268; de koe is – *vermòlka*, P 60; *vermelken*, bij landbouwers, meer melk geven, Corn. Vervl.; **toenemen:** het type *toenemen* in: K 137, 158c, 176, 182, L 242; *toeneema*, K 133a, 135, 173b, 188, 190a, 194; *toeneéma*, K 145a; *toeneejma*, K 151, 165, 166, 183; *toenèémən*, K 0153; *tóènimma*, L 177c; *toewneema*, L 180b, 207, 242; *toewneejmən*, L 149; *toewneemmə*, L 264; *tuuwneema*, L 200; de koe – *neemt toe*, K 146; *nimt toe*, K 101, 136a, 143, 157, 165, 167, 169, 174, 177b, 178, 179a, 183b, 184a, 185, L 228, 238; *nim toe*, K 160, 175a*; *nim toew*, I 102a; *nimt toew*, L 203b, 235, 241, 263; *nimt tów*, L 207; *nèmt tów*, K 201; de koeien – *neemən toew*, L 200, 235; de koe is – *toegənoomən*, K 186; *toegənoomə*, L 199; *toegəndommə*, L 144; *toegəndómən*, K 180; *toewgənoomə*, K 187; *toegənommən*, L 144, 180, 200, 235; **aannemen:** *aanneemən*, P 165; *aonajmə*, P 154; de koeien – *nèmməd awn*, P 112; de koe is – *àwəngəndòwma*, P 163; **bijkomen:** *bijkommə*, K 148, L 153; *bajkommə*, K 125a; de koe – *komt bij*, I 102a, K 133b, 137; *kòmt bé*, L 100; *kunt baj*, L 237; *kum bij*, P 167; **aankomen:** *òènkòmmən*, O 275; **vonken:** het type *vonken* in: L 148, 233; *vunkən*, K 147, L 148, 159, 160, 184, 185, 187a, 200; *vunkə*, L 160, 177c, 186; *vungka*, K 282; *vèúnkan*, L 188; *funka*, L 154; de koe – *vunkt*, L 159b; *vunken*,

1.1.1.2.

veehoudersterm: als een koe meer melk begint te geven, Lixa 2; **vermeerderen**: *værmeerdaran*, P 134; **opjagen**: de koe – *jacht oep*, K 338; **opslaan**: de koe – *slògdòp*, K 247; **beteren**: de koe – *bettart*, L 93; *bìttart*, L 99; **verbeteren**: de koe – *varbejatart*, P 148; **uieren**: *uivara*, K 183; de koe – *òdjort*, K 330; **openemen**: *opneema*, K 100a; **met melk komen**: de koe – *kòmt met mèl(la)k*, P 81; **op de melk komen**: de koe – *kòmt op dər mōlk*, K 184a; **aangeven**: de koe is – *angə-géeva*, L 159; **meer (melk) geven**: *mijər geeva*, K 267, P 25; *mějjer géeva*, L 183; *mír gèeva*, L 261; de koe – *geeft meer*, P 28; *gift meer*, L 238; *gèft mijər mèllak*, P 145; **(er zit meer) jacht (in)**: *dər zit mír jacht in*, K 330; **jacht**, bij landbouwers: de jacht komt in den uier, er komt veel melk in, Corn.

LEEG MELKEN

Völlig ausmelken – to milk so that there is no milk left – *égouttage* (N 3, 71)

uitmelken: het type *uitmelken* in: K 184a, 186, 194, 236, 256, 338, O 169, P 37, 134; *uitmelkə*, K 165, 178, 183, 262, 351a, L 148, P 136, 146; *uitmèllakə*, K 100a, 101, 102, 124a, 125a, 128, 136a, 137, 143, 145a, 146, 148, 151, 173b, 174, 176, 177b, 178*, 235, 248, L 92, 201, 204a, P 148; *uitmèllakə*, I 79, K 133a, 161, L 242, P 72; *uitmèllakə*, K 135, 0153, 157, 160, 161, 165a, 172, 174, 175a*, 176, 179a, 182, 183b, 184, 188, 188a, 190a, 193a, 194, 226, L 91b, 93, 100, 150, 153, 199, 200, 228, 235, 238, 255, 261, 263, 264, P 99, 165, 167; *uitmeellakə*, I 102a; *uitmèllakə*, L 263; *uitmeullakə*, K 163; *uitmèulakə*, K 158c; *utmèlkə*, K 231; *utmèllakən*, K 304; *utmèllakə*, K 217, 355; *utmèllakə*, K 234, 267, 273, 276, 302, 309, 351a, P 41; *utmèllakə*, K 169, 186; *utmaelakə*, L 261; *utmèllən*, K 241; *utmèlləʔən*, K 310; *uutmelkə*, L 160, 184; *uutmèllakə*, L 160, 188; *úutmèllakə*, L 203b; *uutmèllukə*, L 159; *uutwèllakə*, L 200; *oetmèllakən*, L 285; *oetmèllakə*, K 264, 265, 268, 274, 307; *òetmèllakə*, L 145; *òetmaalakə*, L 285; *òetmèllakə*, P 144; *òetmèllakə*, K 167, 187;

ōwatmèllakə, K 324; *ēutmelkə*, K 177b; *ēutmèlkə*, K 329; *ēutmèllakə*, I 275; *ēut-mèllakən*, K 147; *ēutmèllakə*, I 102a; *ēuatmèllakə*, K 210; *ēutmèllakə*, L 144; *ēutmèllakə*, K 191; *ēutmèllakəʔən*, K 241; *ojtmèllakə*, L 241; *ojtmèllakə*, K 125a, L 207, 243; *oojtmèlkə*, I 270, P 77; *oojtmèlkə*, O 250; *owatmèllakə*, K 264; *owatmèlkə*, P 25; *owatmèllakə*, K 274; *owatmèllakə*, K 282; *owatmèllakə*, K 282; *ōjeetmèllakə*, P 10; *ōjtmèlkə*, P 4; *ōtmèlkə*, K 291; *ōwtmèllakə*, K 246; *ōwtmèllakə*, L 183; *ōwtmèllakən*, O 72; *ōwtmèlkə*, I 221; *ōwtmèlkə*, K 244, P 2; *ōwtmèlkə*, P 13; *ōwtmèlkən*, O 275; *ōwtmèllakə*, K 250; *ōwtmèllakə*, I 268a, 271, K 295, P 14; *ōwtmèllakə*, K 296, 302, 333b; *ōwtmèllakə*, K 283, 330, P 95, 100; *ōwtmèllakə*, K 251, 283; *ōwtmèllakə*, P 125; *ōwtmèllakən*, O 274; *ōwtmèllakə*, K 341a; *ōwtmèllakə*, P 70, 88; *ōwtmèllakə*, K 294, L 235; *ōwtmèllakə*, L 207; *ōwtmèllakə*, L 232; *ōwtmèlkə*, K 183; *ōwtmèlkə*, K 184a, 195; *ōwtmèllakə*, K 185, 220, 299, P 154; *ōwtmèllakə*, K 183, 357; *ōwtmèllakə*, K 165, 166, 216a, L 177c; *ōwtmèllakə*, L 200; *ōwtmèllakə*, L 200, 235; *ōwtmèllakə*, L 99; *ōwtmèllakə*, L 200; *ōwtmèllakə*, L 180b, 233; *ōwtmèllakə*, K 340; *ōwtmèllakə*, K 274; *ōwtmèllakə*, P 88; *ōwtmèllakə*, K 307, P 27, 93; *ōwtmèllakə*, L 149; *ōwtmèllakən*, O 162; *ōwtmèllakə*, P 163; *ōwtmèllakə*, P 145; *ōwtmèllakə*, P 148; *ōwtmèllakə*, P 171; *ōwtmèllakə*, P 199; *ōwtmèllakə*, P 35a; *ōwtmèllakə*, L 180; *ōwtmèllakə*, I 269; *ōwtmèllakə*, P 134; *ōwtmèllakə*, P 69; *ēētmèllakə*, P 112; de koe is – *uitgemelkən*, K 180, P 103; *uitmelken*, van een koe-beest, helemaal van melk ontlasten, Goossenaerts; *ōwtmèlkə*, leegmelken, Elemans; **leegmelken**: *leegmelkə*, K 179, P 134; *leegmèllakə*, L 159; *leegmèllakə*, L 144, 244, 264; *leegmèllakə*, L 187a; *leegmèllakə*, K 244; *leegmèllakə*, L 184; *leegmèllakə*, K 287; *leegmèllakə*, L 185; *leegmèllakə*, L 159; *leegmèllakə*, L 159b; *leegmèllakən*, L 258; *leegmèllakə*, L 235; *leegmèllakə*, L 242; *leegmèllakə*, L 205; *leegmèllakə*, I 268a, 271; **namelken**: *naarmèllakə*, I 118; *naarmèllakən*, L 186; **afmelken**: *afmèllakə*, K 330, P 41, 81; *afmèllakə*, K 318, 339; *afmèllakən*, van een koe: ze melken tot ze „droog staat” zonder ze te laten bevruchten om ze te verkopen, Goossenaerts; **leegtrekken**: *leechtrèkkə*, K 231, P 63; *leechtrèkkə*, P 60; **uittrekken**: het type *uittrekken* in: K 133b; *ōētrèkkə*, P 86; *ēūtrèkkə*, K 201; *ōwttrèkkə*, P 28; *ōōtrèkkə*, P 70; *ōōtrèkkə*, K 143; *ōōtrèkkə*, K 143; *ōōtrèkkən*, O 162; *ōōtrèkkə*, P 69; **droog-**

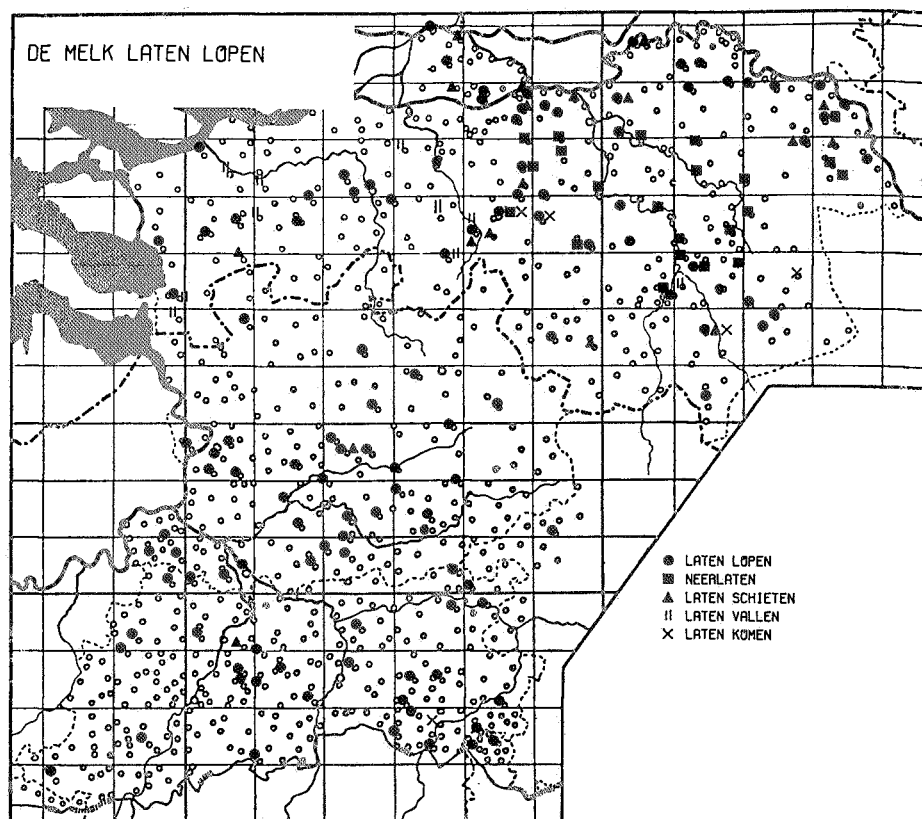
zetten: *drūuchzèttə*, K 318; **goed zuiver melken**: *goe zowawər mòðkə*, K 274; **leeg zijn**: de koe – het type *is leeg* in: L 237; *leech*, leeggemolken, Elemans; **uit zijn**: *uzeut*, K 247; de koe – *ōwt*, leeggemolken, Elemans; **uithebben**: *wij – hebbə zə ojt*, L 237.

DE MELK LATEN LOPEN (zie kaart)

Die Milch laufen lassen – to have the milk run – laisser couler le lait (N 3, 119)

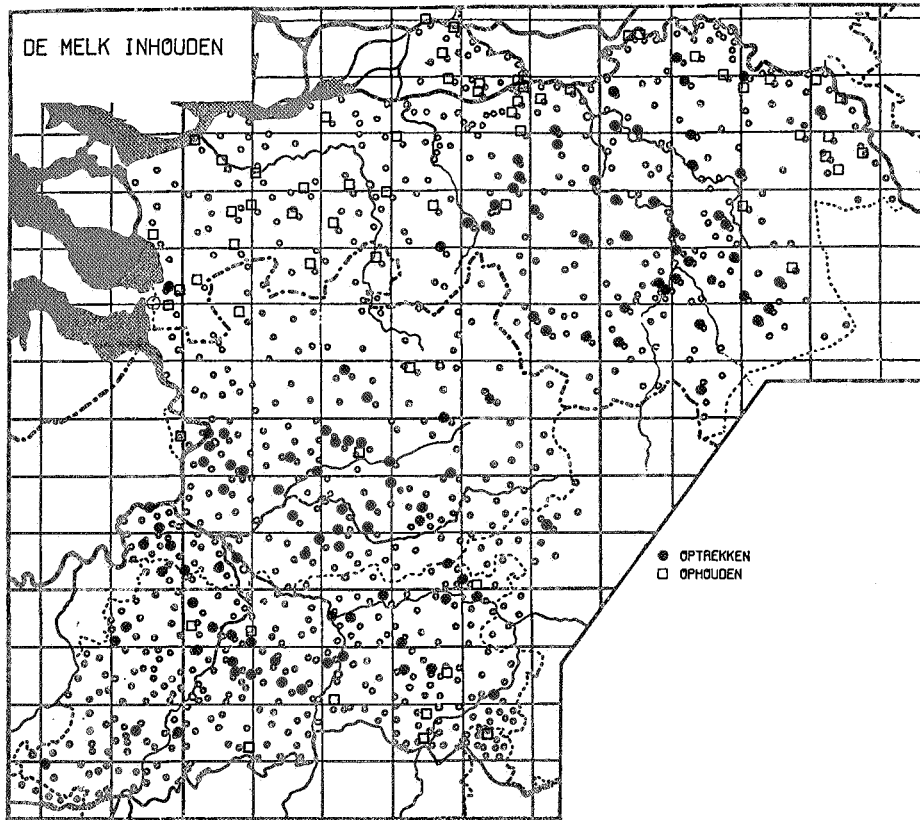
(de melk) laten lopen: het type *laten lopen* in: I 102a, K 137, 264, 274, P 28, 134; *laatan loopən*, O 275; *laata loopən*, K 184a, 194; *laata loopə*, K 165, L 144; *laata lōēpən*, O 72; *laata lōēpə*, K 330; *laata lōēpə*, I 268a, 271; *laata lōēwəpə*, K 296; *laata lōēwəpə*, P 4; *lāāta lōēpə*, K 241; *lāāta lōēpən*, O 162; *lāāta lōēpə*, K 324; *lāāta lōēpə*, K 234; *lāāta lōēpə*, P 35a; *laota loopən*, L 144; *laota loopə*, K 160, 165, 183, 186, 338, L 149, 154, 159, 188, 242; *laota looppə*, K 151; *laota lōōpə*, K 179a; *laota lōōpə*, L 148; *laota lōōpə*, I 79, K 145a, 183b; *laota lōōpə*, K 133a, 173b, 218, L 91b, 160, 184, 235; *laota loowpə*, K 147; *laota loowpə*, L 242; *laota lōēpə*, K 307; *laota lōēpə*, L 264; *laota lōēpə*, L 99; *laota loewəpə*, K 355, P 41; *loota loopə*, L 149; *loota loopə*, P 77; *loota lōēpə*, P 86; *loota lōēpə*, L 153; *loota lōēpəng*, K 304; *lōōta lōēpə*, K 210, 241, 250, 294, 309, 341a; *lōōta lōēpə*, K 247, 273, P 70; *lōōta loewəpə*, K 267, 274; *lōōwəta lōōwəpə*, P 163; *lōōwəta lōōwəpə*, P 144; *lōōtn loopə*, L 263; *lōōta lōēpə*, K 333b; *loota lōēpə*, P 154; *lōēta lōēpə*, O 250; *lōēta lōēpə*, P 134; *laota lōōpə*, K 188a; de koe – (de melk) – *laat loopən*, K 236, 251, P 103; *laat loopə*, P 148; *laat loewəpə*, K 265; *lat loopə*, K 163; *lat lōōpə*, K 101; *lā loopə*, L 261; *laot loopən*, K 133b, 187, L 201, P 99; *laot loopə*, K 174, 262, L 199; *laot lōōpə*, K 177b, 178; *laot loowpə*, L 241; *laot lojəpə*, K 100a; *laot lwoopə*, K 158c; *lao lōōpə*, K 136a; *laot loepən*, K 176; *laot loepə*, P 82; *lot loopə*, K 185; *lot lōōpə*, K 143, 177b; *lot lwoopə*, K 201; *lot loepə*, K 248; *lojt lōēpə*, P 72; *lōt lōēpə*, K 251; *lōjt lōēwəpə*, P 41; *lōt loopə*, K 185; *lōt loepə*, K 291; *lōt lōēpə*, P 63; *lōōt lōēpə*, K 318; *lōt lōēpə*, I 275, K 246, 329, P 69; *lōt loewəpə*, P 95; *lōt lwoepə*, K 143; *lōt loopə*, L 263; *lōt lōōpə*, L 159b, 232; *lōt lōēpə*, L 100; *lōt lōēpə*, K 339, L 150, 285; *lut lōēpən*, L 285; *lut loepə*, P 112, 165; *lut lōēpə*, K 299; *lut lōēpə*, I 270, P 167; *lēt loewəpə*, K 351a; *lēt lōēwəpə*.

1.1.1.2.

K 302; *lèt lōewapən*, K 310; *zijn melk laten lopen*, van koebeesten waarbij de melk uit de spenen lekt zonder dat het dier gemolken wordt, Goossenaerts; *de rōmme lōdte loe:pe*, de melk uit de spenen laten stromen, Elemans; **(de melk) neerlaten**: *neerloota*, L 177c; *neerlōota*, K 165; *neerlaota*, K 165, 167, L 160, 180, 180b, 204, 235; *ne/lōota*, L 200; *nērlaota*, L 200, 203b, 233; *nērlajta*, L 200; *nērlaota*, L 185; *nērlōota*, K 187; *nirlaota*, K 165a, 183, L 183, 200, 207, 235; *nirlōota*, K 169, 172, L 235; de koe - (de melk) - *laot nēr*, L 228; *lot neer*, L 200; *lōt njēr*, L 235; *lut ner*, L 237; *lēt nir*, L 186; **(de melk) laten schieten**: *lāàtō scheets*, P 13; *laotən schiets*, K 135, 220; *laota schiets*, K 102, 148, 166, 184, L 160, 187a; *laota schiēts*, L 184, 261; *lōota schiets*, K 128; de koe - (de melk) - *laot schietən*, K 137; *laot schiets*, K 188, L 93, 144; *lōt schiets*, K 184a; *loet schiēts*, K 268; *laten schieten*, zijn melk niet laten schieten, gewoonlijk negatief, van koebeesten die hun melk ophouden, Goossenaerts; *lōdte schie:te*, gemakkelijk laten lopen, van de koe (en de melk) gezegd,

Elemans; **(de melk) laten vallen**: *laotən vallən*, K 182; *laota valla*, K 0153, 157, L 238; de koe - (de melk) - *laat vallən*, K 194; *laot valla*, I 118, K 161; *lot valla*, K 175a*; *lōt valla*, I 102a, K 184a; **(de melk) laten komen**: *laotən koomə*, K 186; *laota koomən*, K 183; *laota kōmma*, L 261; de koe - (de melk) - *lōt kōwma*, P 145; *lut kōmma*, L 244; **(de melk) laten stromen**: *lōdta strōdmə*, P 93; **(de melk) laten rijzen**: *lōotən rāzzən*, K 340; *lōdta rōójza*, K 295; *lāā raaza*, P 14; **rijzen**: *rēèza*, K 265; **(de melk) laten gaan**: *lōdta geun*, P 25; **lucht geven**: *loecht geevən*, K 256; **strippen**: *striēpa*, P 81; **stropen**: *strōēpa*, K 244; **verliezen**: *vərlieza*, P 136; **eruit lopen**: de melk - *loopt eruit*, K 151; *lupt erojat*, P 10; **lopen**: *loopə*, P 100; *lōōpa*, K 143; de melk - *lwoopt*, K 176; **(de melk) niet houden**: *nīē aava*, I 221, K 287; *nīēj aava*, K 283; de koe - *haawt nīē*, K 187; **(de melk) niet ophouden**: *nī oep-haava*, P 2; **lekken**: de koe - *liēkt*, K 146; **laten rekken**: *laota rekka*, K 190a; **doorgeven**: *deurgeeva*, K 191; **geven**: de koe - *gēft*, K 268; **melken**: *mēlka*, K 231; **de**

room zit er los in: *de rómma zitten dar los in*, L 264; **de buik laten zakken:** het type *de buik laten zakken* in: K 307; de volgende opgaven zijn zelfstandige naamwoorden – **druipspeen:** *druipspeen*, K 180; *dröpspeen*, K 216a; **zwakslot:** het type *zwak slot* in: K 216a.

DE MELK INHOUDEN (zie kaart)

Die Milch verhalten – to retain the milk –
retenir le lait
(N 3, 120)

optrekken: de room – *optrekka*, K 165, 167, 169, 172, 183b, 186, 187, 216a, 220, L 99, 144, 148, 149, 153, 177c, 180, 199, 200, 233, 235, 238, 242, 243, 255, 258, 261, 263, 264; *óptrekka*, K 165, 218; *optvékka*, K 183, P 70; *óptrékka*, K 166, L 183, 261; *optvékka*, L 203b, 232, 285; *óptrékka*, K 183; de zocht – *optrekka*, P 10; *óptrékka*, P 125; *óptréké*, P 81; de melk – het type *optrekken* in: K 184a, 194; *optrekka*, K 194, P 10, 99; *optvékka*, K 184a, 318, P 25, 60; *óptrékka*, P 13; *óptrékka*, K 273; *óptrékken*, O 162; *óptrékkan*, O 72; *óptrékkn*, O

275; *oeptrekka*, P 2; *óeptrekka*, I 268a, 271, K 250, 341a; *óeptrekka*, K 234, 265, 267, 268, 274, 282, 283, 296, 309, 324, 329, 330, P 27, 28, 35a, 41, 112; *óeptrekka*, K 231, 307; *óeptvékka*, K 307; *óeptvékka*, K 251; *optvé?a*, K 241; *óptréké*, P 81; *uptvé?ja*, K 340; de volgende opgaven zonder lijdend voorwerp: *optrekka*, K 183, 184, 186, L 160, 200, 235, P 77; *óptrékka*, L 241, 263; *óoptrekka*, L 180b; *óeptrekka*, K 248, 294, 355; *oeptvékka*, O 250; *óeptvékka*, I 221, 275, K 244, 333b; *oeptrekhang*, K 304; *óeptrekka*, P 86; *óeptvékka*, P 93; alleen wanneer in de opgave verbogen werkwoordsvorm en lijdend voorwerp aan elkaar geschreven zijn, wordt het lijdend voorwerp fonetisch gedocumenteerd: de koe (ze) – het type *trekt de room op* in: K 165, L 201, 228, 237, 242, 264; *trékt [de room] óp*, L 235; het type *trekt de melk op* in: K 264, 274, P 82; *trékt [de melk] óp*, P 69; *tréktééjr?mélékóp*, P 88; *trek [de melk] op*, I 102a; *trékt [de melk] oep*, I 270, K 338; *trékt [de melk] oep*, K 310; *trékt [de melk] óép*, K 291, 302, 339, 351a; *trékt méllak óép*,

1.1.1.2.

P 95; *tréktar méllak òëp*, K 268; *tréktat méllak òëp*, K 246; *trek [de melk] òëp*, K 299; het type *trekt ze op* in: L 144, 204, 204a; *trékkadòp*, P 63; *tré²at op*, K 241; *trekt [ze] oep*, K 262; *trékkadòëp*, K 268; *tréktòëp*, K 283; *trékt [ze] op*, L 285; *tréekat òp*, P 72; *optrekken*, inhouden, „De roome (melk) optrekken”, wordt van een koe gezegd die bij het melken de melk ineens niet meer laat melken, hs *Vissers* L.180; *intrekken*: de koe (ze) – *trekittà ròmommà niën*, K 143; *trekken*: de melk – *trekkà*, P 148; *ophouden*: de room – *ophawwà*, K 148; *ophaawà*, K 165a; *ophaawà*, K 102, 133a, 145a, L 153, 184, 185, 187a, 188; *óphaawà*, L 159, 184; *ópaawà*, P 70; *oephaawà*, K 128; de melk – het type *ophouden* in: K 137, P 134; *ophowwàn*, K 180; *ophowwà*, K 0153, 179a; *ophawwà*, K 100a, 151; *opowwàn*, K 177b; *opowwà*, I 102a; *op²owwà*, I 79; *ophoowà*, L 154; *opaaavà*, P 4; *òëpaavà*, P 154; de volgende opgaven zonder lijdend voorwerp: *ophowwàn*, K 176; *ophowwà*, K 151, 157, 190a, L 91b; *opowwà*, K 188a; *opòwwà*, K 191; *ophaawà*, K 135, 183, L 150, 160, 207; *ophaavà*, P 136; *üüphòdovà*, P 100; de koe (ze) – *hawt [de room] op*, L 100; *haawt [de room] op*, K 101, 133b, 136a, 137, L 159b; *hewt [de room] op*, L 186; *hejt [de room] op*, L 159b; het type *houdt de melk op* in: K 236; *howt [de melk] op*, K 175a*, 177b, 178; *ow [de melk] op*, I 118; *hawt [de melk] òëp*, K 201; *hot [de melk] òëp*, P 41; *huf [de melk] oep*, P 165; in de volgende opgaven zijn persoonlijk voornaamwoord en werkwoord aan elkaar geschreven: *zowt [de melk] op*, K 161; *zàà [de melk] òp*, K 247; *zòf [de melk] òëp*, P 145; de volgende opgave is meervoud: de koeien (ze) – *howwà [de melk] op*, K 174; de volgende opgaven zonder lijdend voorwerp: het type *houdt ze op* in: K 182; *hòowt [ze] op*, L 93; *how zop*, K 188; *hèwt òp*, K 143; *haawt [ze] op*, K 143; *haawt [ze] òop*, K 101; *hèvdòëp*, K 268; *hèlt [ze] op*, L 244; in de volgende opgave is *melk* het onderwerp: de melk – *hawt op*, K 125a; de *ròmmen óphaawà*, de melk niet laten schieten, *Elemans* 171; *ophouden*, 1. met *melk* als voorwerp. Van koeien. De melk onder het melken niet uit de spenen laten vloeien of id. althans niet in genoegzame mate, *Goossenaerts*; *inhouden*: de koe (ze) – het type *houdt de melk in* in: K 174; *haawt [ze] iën*, K 146; *tegenhouden*: de melk – *téégèndòwwà*, K 244; *stoppen*: de koe (ze) – het type *stopt in*: K 176; *dwars zijn*: *dwéésaæn*, P 14; *niet laten komen*: de koe (ze) – *lúút [de*

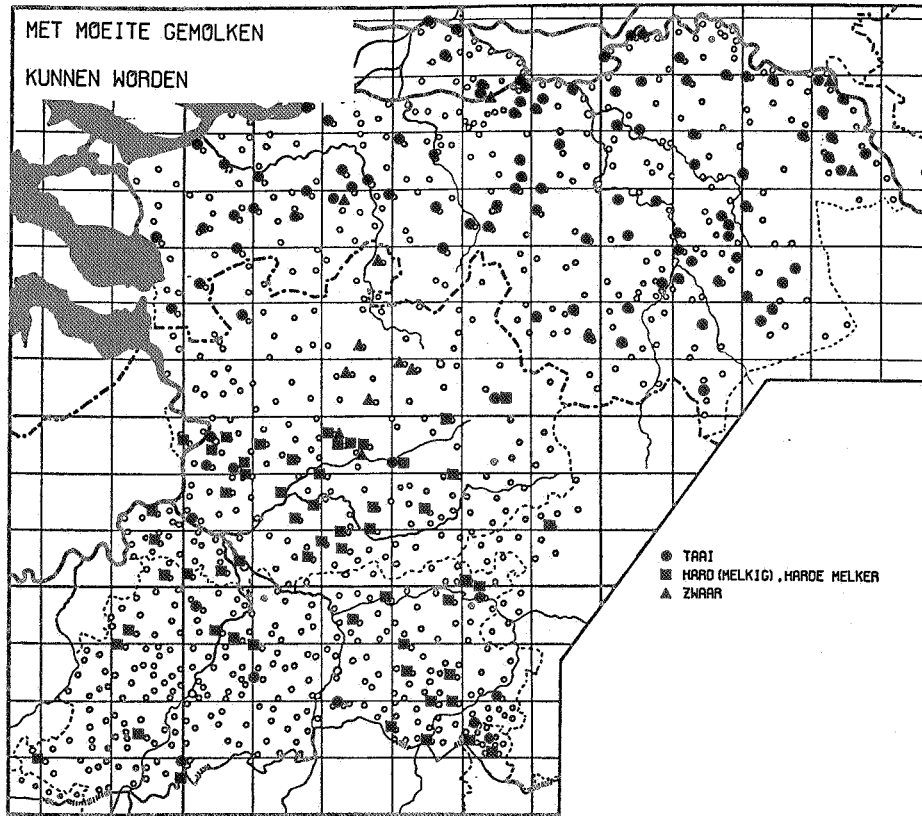
melk] nië hoowwà, P 171; *lot [de melk] nië kòoma*, P 167; *niet meer laten komen*: *nië niër lówatà kòdwwà*, P 163; *niet laten vallen*: de melk – *niet laotan vallen*, K 177b; *nie laotà valla*, K 160; *niet laten schieten*: *nie laotà schietà*, K 135; de *ròmme nie làòte schie te*, de melk niet laten schieten, *Elemans* 171; *niet loslaten*: de koe (ze) – *lut [ze] nie los*, L 241; *niet doorgeven*: *nie deurgeevà*, K 158c; de koe (ze) – *gif nie deur*, K 158c; *niet meer geven*: de koe (ze) – *gif nie mèër*, K 163; *een taaië melker zijn*: de koe (ze) – *is nà taajà melkèr*, K 147; *niet aflaten*: melk – *nië aflaotà*, P 144; *weer optrekken*: de koe (ze) – *trekt [ze] wir op*, K 185; *in de horens trekken*: *indèrhoo-ràstrékkà*, K 264; de koe (ze) – het type *trekt ze in de horens* in: K 147; *trek [ze] in awj uràs*, P 199; *trékt [de room] in dèr hooràs*, K 166; *ho²ra(m)*, znw. m. horen; zègsww. *De ròome zen in de hòores getrokke resp. De ròomen trekken in de hòores* De koe is verdroogd resp. De koe verdroogt (d.i. geeft hoe langer hoe minder melk), *De Bont*; *geen straal meer*: het type *geen straal meer* in: P 103.

HET SLECHTS MET MOEÏTE
GEMOLKEN KUNNEN
WORDEN VAN KOEIEN
(zie kaart)

Die Kühe können nur mit Mühe gemolken werden – the cow can be milked only with trouble – les vaches ne se laissent traire qu'avec peine
(N 3, 77)

[Sommige opgaven zijn werkwoorden waarbij de koe al dan niet onderwerp is, andere opgaven zijn bijvoegelijke of zelfstandige naamwoorden die betrekking hebben op de koe.]

taai: de volgende opgaven zijn werkwoorden met de koe als onderwerp: *taaj melkàn*, L 258; *taaj melkà*, I 79, K 133a, 136a, 137, 145a, 146, 148, 0153, 165, 177b, 183, 183b, 184a, 186, 194, L 237, 255; *taajà melkà*, K 177b; *taaj mellakà*, K 125a, 143, 161, 173b, 186, 188, 220; *taaj méllakà*, K 183; *taaj méllakà*, K 216a, L 243; *táaj méllà²à*, K 241; *taaj mólkà*, K 194; *taaj mèùlkà*, K 163; *taaj mèùlkà*, K 158c; *taaj maalàkà*, L 285; *taj melkàn*, K 184a, 194, L 205; *taj melkà*, L 180; *taj méllakà*, L 264; *tééj melkà*, P 165; *tèèj mëlka*, K 165, L 99, 148, 153, 160, 180b, 184, 185, 186, 199, 200, 207, 235, 241, 285; *teej mellakà*, L 145, 154, 200, 204, 204a; *tèèj méllakà*, K 166, L 91b, 92, 93, 144, 149, 159, 160, 177c, 180, 183, 200,

203b, 207, 235, 244, 264; *téeja mellaka*, L 188; *teech mellaka*, P 112, 163; *teech mellaka*, P 112; *tij melka*, L 144, 242; *tij mellaka*, L 150; *tij meelaka*, L 263; *tèj melka*, L 187a, 233, 261; *tèj mellaka*, K 187; *tèj melka*, L 235; *tèj mèelaka*, L 263; *teja melka*, L 201; *tòdj mellaka*, K 250; *tòdj mellaka*, K 251; *taoj mellaka*, K 201; *tòda mellaka*, K 287; *toa melka*, P 199; de koe - melkt *tèj*, K 165; *tej melke*, taai (d.i. pijnlijk) melken (As), Weijnen EV 8; het type *taai geven* in: P 2; *taaj geeva*, K 125a, 158c, 160, 176, 178*, 184; *taaj gééva*, K 179a; *taaja geeva*, K 182; *taaja gééva*, I 118; *tèj geeva*, K 185; de koe is (een) - *taaj*, K 100a, 124a 133b, 135, 174, 184a; *taj*, K 176, 184a, 194; *teej*, L 186; *tèj*, K 217, L 149, 228; *tèj*, L 159b; *tòdj*, K 244; *taoj*, K 151; *taaja*, K 101, 102, 143, 157, 175a*, 178, 183, 188a, P 136; *tèja*, P 72; *tèja*, K 169, L 159; *toowa*, K 274, P 41; *tèj om ta mellaka*, L 238; *tówa vòta mellaka*, P 41; 'n *harde: an èèrta*, K 244; **hard**: de volgende opgaven zijn werkwoorden met de koe als onderwerp: *hàt mellaka*, P 154; *hàt melka*, P 146; *át mellaka*, P 95;

het melka, K 256, 318; *hèt melka*, P 25; *hèt melka*, P 100; *hét mellaka*, P 148; *hét mellaka*, K 267, 296, 339; *hét mella'a*, K 340; *hèt mellaka*, P 35a; *ért melkan*, O 274; *é(j)rt mellaka*, K 251; *et mellaka*, P 70; *ét mellaka*, I 269, K 283, P 171; *ét melka*, P 13; *ét melkan*, O 72, 162; *haet melka*, P 167; *éét mellaka*, K 324; *hòdt mella'a*, K 247; de koe - *mèllakt èt*, P 147; *ét melk gèèva*, O 250; *ét mèllak chééva*, P 28; *hèét mèèlak gééjva*, P 93; *hèt gééva*, K 307; *hètgééva*, K 241; *heetgeeva*, K 307; de koe - *géft hèt*, K 273; de koe is (een) - *hèt var ta mellaka*, K 355; *ejta veuw ta mellaka*, P 10; **harde melker**: *hétmèllakør*, K 302; *ét-mèllakør*, I 221; *ètmèllakør*, K 283, 330; *etta melkør*, P 199; **hardmelkig**: *hart melkach*, K 248, 262; *hàrt mèllakach*, K 291; *hartmèllakach*, K 274; *àrtmèllakach*, K 246; *àrtmèllakach*, K 247; *hàtmèllakach*, K 333b; *hetmelkach*, K 338; *hètmèllakach*, K 295; *hèt mellakach*, K 294; *hètmèllakach*, K 268; *hètmèllakach*, K 264, 265, 268, 274, 309; *hètmèllakach*, K 341a; *ètmèllakach*, K 329; *ètmèllakach*, K 282, P 41; *èjtmèllakach*, I 275; *hartmelkig*, bij landb. moeilak ge-

1.1.1.2.

molken kunnende worden, Corn. Vervl. A; **hardgevig**: een – koe: *hétchéévuacha*, K 268; **moeilijk**: de volgende opgaven zijn werkwoorden met de koe als onderwerp: het type *moeilijk melken* in: K 184a, 194; *möjläkmélka*, P 134; *mòaləkmélləka*, I 268a, 271; **moeilijke melker**: *moejləka mélləkar*, K 174; **slecht**: de volgende opgaven zijn werkwoorden met de koe als onderwerp: het type *slecht melken* in: P 77, 99; *slécht mélləka*, K 318, 357; *slecht melləka*, K 190a; *slécht əjgéejvə*, P 63; *slécht stoon*, K 218; de koe – *stòdj slécht*, K 302; *stò slécht*, L 100; **zwaar**: de volgende opgaven zijn werkwoorden met de koe als onderwerp: *zwoor melka*, L 186; *zwoor melka*, K 133a; *zwoor melləka*, K 178*, L 159; de koe – *mélləkt swòdər*, K 268; het type *zwaar geven* in: K 235, 236; *zwòdər geevə*, K 191; de koe – het type *geeft zwaar* in: K 264; *gəft zwàdər*, K 234; *gəft zwòdər*, K 231; *zwoor trékkə*, K 210; **lastig**: de volgende opgaven zijn werkwoorden met de koe als onderwerp: *lastəch melka*, K 179; *laastəch melləkan*, K 167; *lastəch mélləka*, P 4; de koe is – *lastəch*, K 174, P 81; *làstəch*, P 125; *laastəch*, K 147; *lādəstəch*, P 134; **kwaad**: de koe is – *kòwəj*, P 145; *kwoo*, P 81; *kòo*, P 27, 28; *kòj òm te mélləke*, K 276; **vast**: de volgende opgaven zijn werkwoorden met de koe als onderwerp: de koe – *mélləkt vást*, K 268; *vast geevə*, I 79; **het zit vast**: *tsitvást*, K 268; **niet handig**: de volgende opgaven zijn werkwoorden met de koe als onderwerp: *nie hèndəch melləka*, K 187; *melka nie hendəch*, L 232; **ongemak**: de volgende opgave is een werkwoord met de koe als onderwerp: *mélləka ongəmak*, K 216a; **optrekken**: *optrekkən*, O 162; *oeptrekkən*, K 304; *optrékkə*, K 276; *óptrékkə(n)*, van koeien en andere melkgevende dieren gezegd, De Bont; **optrekker**: *oeptrekkər*, P 86; **niet doorgeven**: *nie durgeevə*, K 190a; **melk niet graag afgeven**: *méllək niət géevə əfgeevə*, K 276; **zich niet willen laten melken**: *zə wil ur niə lòdətə mélləka*, P 69; **lui zijn**: *zəslə*, L 237; **licht zijn**: *zəslòdcht*, K 274; **'n goede voor met de knijptang**: *ən goej vur mit de knieptang*, L 188; **keper**: *keepər*, O 162; **eef**: *ééf*, P 103; **met malten zitten**: *zə ziet mééj málta*, P 14; **kree kunnen melken**: *krej koenə melləka*, P 148; **gesipsap**: *gəsipsap*, znw. v. gesiepsap, de daad van siepsappen, wanneer een koe kleine spenen en een harde uier heeft en het dus lastig melken is, De Bont; **pin**: *pin*, hardmelkte koe, Elemans 171.

DE KOE GEEFT GEEN MELK MEER

Die Kuh gibt keine Milch mehr/steht trocken – the cow does not give milk any more – la vache ne donne plus de lait (Go, 1b)

droogstaan: *drúuchstáán*, K 353; *drúuchstoon*, K 318; *drúuchstòdòn*, K 314, 316; *drúuchstóon*, P 167; *drúuchstum*, K 357, 358, P 45; de koe – *stòdòdrúuch*, K 315; *stutdrúuch*, K 316; *stië drúuch*, P 44, 46; *stië drúuch*, P 47; *stië drúuch*, P 48; **droog staan**, bij landbouw, gezegd van koe; enige tijd melk gegeven, nu er geen meer geeft, Corn. Vervl.; **uitgedroogd**: *öggədrúucht*, K 315; **verdrogen**: *vədrèugə(n)*, zw.w.w. intr. verdroegen, verdrogen (gez. van melkgevende dieren), minder melk gaan geven en tenslotte er mee ophouden, De Bont; **muntig zijn**: *zəs munəch*, K 315.

DRIESPEEN

Dreizitze – triple teat – triple trayon (N 3, 25)

[Koeuier, die slechts uit drie kwartieren melk geeft. Soms worden de benamingen driespeen e.d. overdrachtelijk gebruikt: b.v. driespeen = koe met een uier, waarvan maar drie spenen melk geven. Dergelijke opgaven zijn ook opgenomen in dit lemma.]

driespeen: *driespeen*, I 79, K 100a, 101, 102, 125a, 133b, 136a, 137, 143, 145a, 146, 148, 161, 163, 165a, 169, 174, 216a, 291, L 145, 149, 159, 160, 177c, 180, 180b, 184, 185, 186, 188, 200, 205, 235, 241, 242, 255, P 10, 28; *driespeejn*, K 124a, 128, 151, 165, 183, 184a; *driespèen*, L 93; *driespèen*, L 91b, 144, 200, 203b, 238; *driespejn*, L 237; *driespaen*, K 135, 182, L 144; *driespin*, K 125a; *driespiën*, L 100; *driespien*, K 133a, L 99, 150, 153, 228; *driespspeen*, L 207, 242; *dri-jspeen*, L 207; *drijspeen*, K 338, L 183, P 77; *drééspeen*, K 274; *drèèspèen*, K 299; *dréespeen*, K 210; *drèspèn*, K 268; *dreejspeen*, K 307; *drèèjspeen*, K 268; *drèèjspèen*, K 264, 265, 268, 274; *drèjspeen*, K 191; *draaspeen*, K 294, 310; *draaspèen*, K 283; *draaspe-jn*, K 295; *draaspien*, K 250; *draspen*, P 199; *draaəspèen*, K 330; *draaspèen*, K 329; *draaspeem*, K 251; *dràaspeen*, K 341a; *dràaspeejn*, K 283; *dràaspeen*, K 246; *draajspeen*, K 231; *draajspèen*, K 244; *draajspèn*, K 201; *dróaspeen*, P 28; *dròaspeen*, P 2; *driespie:n*, koe met slechts drie melkgevende spenen, Elemans; *dri-*

sp.en, uier, die slechts uit drie spenen melk geeft, De Bont; *drisp.en*, koe, die slechts uit drie spenen melk geeft, De Bont; *drïespiên*, koe die uit 3 spenen geeft, Mischgofsky L 95; **driespener**: *driespeenar*, K 151, 157, 160, 184a, 194; *driespaenar*, K 147; *dreespiënnar*, P 144; *drëespeenar*, K 247; *draspennar*, P 199; *dräspeenar*, O 72; *drajspiënnar*, P 81; **driespender**: *driespeendär*, K 173b; *driespindär*, K 158c, 165, 166, 167, 172, 174, 175a*, 176, 177b, 178, 178*, 179, 180, 183, 183b, 184, 185, 186, 188, 190a, 194, 194/184a, 217, L 148, 199, 201, 233, 258; *driespaendär*, K 0153; *drïespeendär*, I 102a; *drïejspendär*, I 102a; *drïejspindär*, K 187; *drïejspindär*, K 188a; *drëespeendär*, K 307; *drëejspindär*, K 355; *draaspendär*, I 270; *dräaspendär*, I 268a, 271; *draajspendär*, I 275; *draaspendär*, P 41; *drïjspendär*, I 102a, P 58; *drïjspindär*, K 193; *dròd-spéendär*, K 322; *dròaspiëjndär*, I 269; *dròespendär*, I 221; *driespindär*, uier, die maar drie kwartieren heeft, P.A. 4, 17, (K 179b); *drispendär*, koe die slechts uit drie spenen melk geeft, De Bont; *drijspeendär*, synoniem van drijdemer, Goossenaerts; **drie spenen**: *drie speena*, O 274; *draa spéjna*, P 127; **driedeem**: *driedeem*, K 216, 218, 220, 235, 291, L 159, 160, 184, 186, 187a; [*drie*]deem, K 276; *drèdèm*, K 268; *dreejdeem*, K 307; *drëejdeem*, K 234, 318; *drëejddèm*, K 264, 265, 268, 274; *draadeem*, P 69; *draadéem*, K 267, 282, 296; *draadèm*, K 273; *drààddèm*, K 283; *draadéem*, K 302; *dràjdeem*, K 241; *dròjdeem*, K 241; *drijdeem*, K 236, 256; *drijdaem*, K 262; *drijdijm*, K 248; *drijdum*, P 103; *drüüdeem*, K 304; *dride.m*, een uit drie spenen melk gevende koe, De Bont; **driedemer**: *driedaemär*, L 160; *dréédéemär*, K 274; *drejdeemär*, L 285; *draadéemär*, P 13; *dradéemär*, P 41; *drajdeemär*, K 357; *dròddeemär*, K 340; *dròddéjmär*, P 25; *dròddéemär*, K 309; *dròddadéemär*, K 324; *dròddadéemär*, K 287; *drèüdeemär*, K 302; *dride.mär*, hetzelfde als *dride.m*, De Bont; *drijdemer*, koe, die maar uit drie van de vier spenen melk, of voldoende melk, geeft, Goossenaerts; *drijdemer*, koe, die maar uit drie demen of spenen geeft, Corn. Vervl. A.; **met drie demen**: [*een koe met*] *drie dumma*, P 148; **driestrekkel**: *driestreekal*, L 238, 261; *driestrikkal*, L 204-204a, 232, 236, 291, 244, 263, 264; *drïstrejkal*, hetzelfde als *driespender*, De Bont; **drietepel**: *dròstéjpal*, P 88; **driepikkel**: *dròdäpiëkkal*, P 70; **driehoek**: *draadèk*, P 60; **niet vierkant** (gezegd van een koe of een uier van een

koe, die maar uit drie spenen melk geeft): ze heeft [*geen*] *viërkántigen ójör*, K 268 (omdat er een schijf dood is; soms zijn er twee schijven kapot); ze geeft *nië viërkánt*, K 268; ze geeft *nië viërkaant*, K 273 (ofwel de koe geeft uit één tepel geen melk, ofwel ze geeft uit een tepel minder dan uit de drie andere); *niet vierkant* geven, weigering van een tepel bij de koe, P.A., 9, -, (L 153, 160); **niet gelijk** (gezegd van een koe, die maar uit drie spenen melk geeft): ze geeft *niet gelijk*, K 274; **onkantig** (gezegd van een koe, die maar uit drie spenen melk geeft): een *onkaantigə* koej, K 184a (koe, die niet vierkant geeft); **te licht op een kwartier** (gezegd van een koe, die maar uit drie spenen melk geeft): ze is *te licht op detta katiejr*, L 235 (gezegd als een koe niet vierkant geeft); (ze heeft) **een loze deem** (gezegd van een koe, die maar uit drie spenen melk geeft): *za èë na löezan dèëm*, P 14 (ze heeft een loze deem (die geen melk geeft)).

TWEESPEEN

Doppelzitze - double teat - double trayon

(N3, 25)

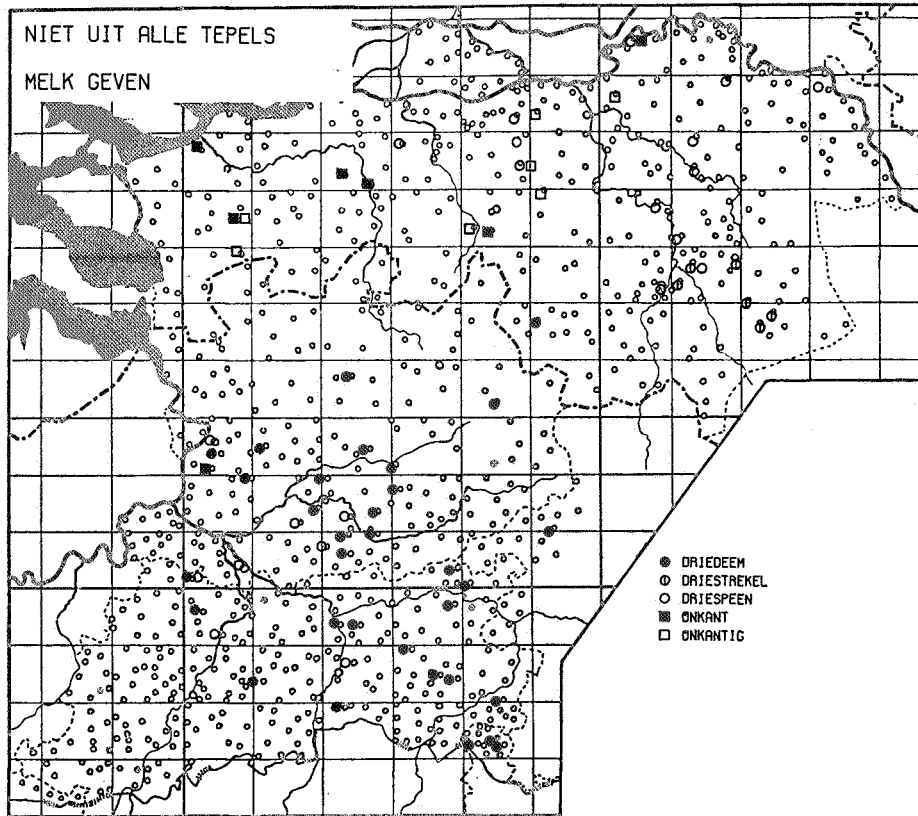
tweespeen: *tweespeen*, koe met twee melkgevende uiers, K 174, Van Duren; *twiëspiën*, koe die uit twee spenen melk geeft, Mischgofsky, L 95; **tweespeender**: *twespe'ndär*, hetzelfde als tweedeem, De Bont; **tweedeem**: *twespe'ndär*, een uit slechts twee spenen melk gevende koe, De Bont; **tweestrekkel**: *twiestrikkal*, L 235 (koe met 2 gevende tepels).

NIET UIT ALLE TEPELS
MELK GEVEN (zie kaart)

Nicht aus allen Zitzen Milch geben - not giving milk out of all (the) teats - ne donnant pas de lait de tous les trayons (N3, 90)

niet vierkant geven: *ni firkáánt chéévo*, K 265; de koe - *gééft nië viërkánt*, K 191; *geft nie vierkant*, L 159; *geft nie fierkánt*, P 13; *géft nië feerkánt*, P 95; *géft nië vierkáánt*, K 273; *géft nië fiërkáánt*, K 231; *géft nië viërrakánt*, K 309; *geft nië fiërkánt*, K 341a; *gef nië feerkánt*, P 63; *gift nie vierkant*, K 176, 184a, 194, 218, L 99, 200, 201, L 235, 241; *gift nie vierkaant*, K 151, 157, 174; *gift nie viërkánt*, K 145a, 149, 166, L 183; *gif nie vierkant*, L 233; *gett ni veerkant*, P 148; *geft na ferkáánt*, K 210; **niet vierkant zijn**: de koe is - het type

1.1.1.2.

niet vierkant in: K 264; *nie vierkant*, K 148, 216a, 220, L 100, 149, 160, 180b, 184, 185, 186, 187a, 207, 235, 236, 238, 242, 244, 255; *ni vierkant*, K 291; *nie vierkant*, K 165; *nie vierkant*, L 261; *nië vierkant*, K 246; *nië vierkant*, K 234; *nie vierkant*, L 153; *nië vierkant*, K 251, L 283; *nie vierkant*, K 194, L 92, 188; *nie vierkant*, K 0153; *nië vierkant*, K 201; *nië vierkant*, K 247; *ni veerkant*, K 307; **niet vierkantig geven**: de koe – *geft nië vierkant*, P 70; *geft nie vierkant*, K 186; *geft nie vierkant*, K 165; *geft nië vierkant*, P 148; **niet vierkantig zijn**: *zis ni vierkant*, K 268; **geen vierkant**: *chin vierkant*, P 41; *ginna vierkant*, K 188a; **niet goed vierkant**: *nie goet vierkant*, L 144; **niet goed vierkantig**: *ni goe vierkant*, L 285; **niet vierkantig goed**: *na vierkant*, P 41; **niet vierkant juist**: *niet vierkant juist*, K 274; **driekantig**: *dråjkant*, K 241; **driekantig goed**: *dråkant*, P 145; **onkant**: het type *onkant* in: K 151, L 93; *onkaant*, K 158c, 160; *onkant*, K 250; *onkaant*, K 184; *onkante koe*, koe met minder dan vier

melkgevende uiers, Van Duren, K 174; **onkantig**: *onkant*, L 144; *onkaant*, K 146, 165, 185, 188; *onkaant*, K 184a; *onkantige koe*, K 174, koe met minder dan vier melkgevende uiers, Van Duren; **driedeem**: het type *driedeem* in: K 216a, L 184, 186; *dréedeem*, K 274; *drédem*, K 248; *dréedem*, P 112; *dréjdeem*, K 318; *drijdeem*, K 256, P 2; *drijdeem*, K 304; *dråddeem*, K 339; *dråddeem*, K 340; *dråddeem*, K 267, 282, 296; *dråddeem*, K 341a; *dråddeem*, K 295; *dråjdeem*, K 231; *dråjdeem*, K 241; de volgende opgaven zijn meervoud: type *drie demen* in: P 28; *drie deemen*, K 351a; *drie deema*, P 136; *driedumma*, P 154; *dréje deema*, P 35a, 93; *dréjdeema*, K 355; *dréedumma*, P 100; *dréje dumma*, P 144; *drij deema*, P 99; *drij dumma*, P 165, 167, 169; *dråddeema*, K 302; *dråddeema*, P 27; *dråddeema*, K 324; *dråjdeema*, P 72; **driedemig**: *dråddeemach*, P 25; **driedemer**: *drédeemer*, K 274; *dråddeemer*, K 302; *dråddeemer*, K 329; *dråddeemer*, K 287; **driespeen**: het type *driespeen* in: K 143, 165, 165a, L 159, 180, 200, 203b, 235; *driespeen*, K

161, L 180b; *driespéén*, L 91b; *driespien*, L 228; *driespiên*, L 150, 200; *drééspeen*, K 299; *drijspeen*, K 338; *drááspeen*, K 294; *drááspéén*, P 10; *drááspiên*, K 330; *dráájspiên*, K 244; *dróospiên*, P 86; de volgende opgave is meervoud: *dròòà spééna*, K 324; **driespenig**: *drééspeendach*, K 307; **driespener**: het type *driespener* in: K 163; *driespendar*, K 187; *driespinnar*, K 186; **driestrekkel**: *driesteekal*, L 238, 242; *driestrikkal*, L 237, 263, 264; *driestrikka*, L 235; *driejstrikkal*, L 264; **geen vierstrekkel**: *geen vierstreekal*, L 261; **een kapotte speen hebben**: *zej na kapotta spejn*, I 270; **een speen kapot hebben**: *zéejd en speen kápòt*, O 162; **slechte deem**: *sléchtan deem*, P 69; *sléchtan déém*, P 134; **luie deem**: *luian deem*, K 351a; **lamme deem**: *lám duum*, P 58; *lámna düüm*, P 171; **droge deem**: *drúúgèn deem*, K 351a; **loze deem**: *lòezan déém*, P 14; **die deem geeft geen straal melk**: *die dum geeft geen straal melk*, P 103; **droge uier**: *drúúggèn eur*, P 81; **scheve uier**: *schifèur*, L 200; **slim uier**: *slimèur*, K 187; **slecht kwartier**: *slécht kátèer*, P 163; **te licht op dat kwartier zijn**: de koe – *is ta licht op dèttà katiejr*, L 235; **een kwartier is kapot**: *a kateer is kápòt*, P 4; **scheef**: *scheef*, K 184a, 194; **scheef gemolken**: *schif gè-molkà*, K 217; **niet gelijk geven**: de koe – *geft nie gèlijk*, K 262; **niet hetzelfde geven**: de koe – *gift nie hetzelfde*, L 232.

KRUKJE OF STOELTJE OM OP TE ZITTEN, GEBRUIKT BIJ HET MELKEN VAN KOEIEN

Hocker zum Sitzen beim Melken der Kühe, Melkschemel – milking-stool – siège à traire (tabouret dont on se sert en trayant les vaches)

(DC 9 ,13; DC 42, 18a-b-c)

melkstoel: het type *melkstoel* in: I 78, K 101b, 133a, 133c, 135, 137, 158b, 171, 173, 173a, 177, 179a, 183b, 184, 184a, 187a, 188a, 190, 195, 197, 204, 215, 216a, 218a, 218c, 238, 268, 276, L 95, 99, 144, 144a, 147, 148, 149, 151, 152, 153, 157a, 160, 177c, 178a, 179, 180*, 184, 185, 186, 190, 200, 201, 209a, 236, 239, 258, 259, 262, 264, 283a, O 158, 274, 274a; *melkstöel*, L 158a, 262; *melkstoewl*, L 178a, 180, 180**, 255; *melkstowal*, L 208; *melkstol*, L 144a, 161; *melkstool*, L 285; *melkstoel*, L 112; *mejlkstoel*, K 165; *mèlkstoel*, L 236; *mèlkstöel*, O 273, 288; *mèlkstoel*, L 281; *mèlkstoewl*, L 152, 280; *mèlkstowl*, L 240; *mèlkstöel*, L 151; *mulkstoel*, K 159, 161, 164, 182a, 194;

maelkstoel, L 93; *maelkstoewl*, L 201; *mellukstöewl*, L 145a; *mèllakstöel*, L 145; *mèllakstoewal*, L 262; *mèllakstool*, L 285; *mèllakstoel*, L 149; *mèllakstöel*, K 318; *mèllakstöel*, K 333; *mèllakstüül*, K 338; *mèllakstoel*, L 103; *mèllakstöel*, K 175; *mèllakstówwal*, L 183; *mèllukstoewl*, L 180**; *mèelkstoewl*, L 281, 281*; *mullakstoel*, K 126; *mullakstöel*, K 196; *müllakstoel*, K 163c; *muilkstoel*, K 138, 195; *melkstoel*, soort van laag stoeltje, waarop men gaat zitten om te melken, Goosenaerts; *mälakstu.ul*, melkstoel, laag stoeltje op drie poten en met lage rugleuning waarop de melkster bij het melken gaat zitten, De Bont; *malakstu:l*, melkstoel, hs Schrevens; *mèlkstoel*, krukje om op te melken, Elemans; *mèllak-stoewl*, stoeltje bij het melken gebruikt, hs Vissers L 180; **melkstoeltje**: het type *melkstoeltje* in: I 57b, 78, 78a, 79, K 100, 100a, 101a, 102, 125a, 133a, 137, 143, 145a, 146, 148, 150, 151, 152a, 153, 157, 158a, 164, 164a, 168, 172, 173, 173a, 173b, 180, 185, 195, 196, 277, 305, 344, L 112, 180a, 201, O 250a; *melkstoelotja*, I 151; *melkstuultja*, K 143, 147, 183b, L 96a, 162, 177, 187, 199, 200, 255; *melkstultja*, L 279; *mölkstoeltja*, K 140; *mulkstoeltja*, K 141, 161, 161b, 163, 182; *melkstuljn*, O 155; *melkstöëllakà*, L 177c; *melkstuulakà*, K 149, L 104, 110, 145, 147, 148, 152, 159; *melkstuullakà*, L 261; *melkstuulka*, L 145; *melkstulka*, L 156; *mèlkstuulakà*, L 228; *mölkstuulka*, L 262; *maelkstöëllakà*, L 93; *maelkstuulakà*, L 91; *mèllakstoeltja*, K 107a, 109; *mèllakstuulka*, L 208a; *mèllakstullakà*, L 285; *mèllakstuulakà*, L 144a; *mèllakstüüllakà*, L 241; *mèllakstüüllakà*, L 110; *mèllakstuulakà*, L 148; *melkstulke*, laag stoeltje waar de melkster op zit om de koe te melken, Tuerlinckx; *malakstylakà*, melkstoeltje, Mischgofsky; *mèllak-stulakà*, stoeltje bij het melken gebruikt, hs Vissers L 180; **stoeltje**: het type *stoeltje* in: I 79; *stuulakà*, L 100; *stüüllakà*, L 179; *stultsjà*, K 334; **melkblok**: het type *melkblok* in: K 100a, 101a, 124a, 164a, 292, 296, 353, 355; *mèllakblok*, K 133a; *mèllakblòk*, K 164; *melkblok*, bij landbouwers melkstoel, Corn. Vervl. A; **melkbank**: het type *melkbank* in: L 208a, 244, 263, 264; **melkbankje**: *melkbengkska*, L 244; *mèllakbenkska*, L 208a; **bankje**: *benkska*, L 204; **melkkruk**: het type *melkkruk* in: L 92, 145; **melkkrukje**: het type *melkkrukje* in: K 102, 133a; **kruk**: het type *kruk* in: K 132, 147; *kruük*, K 150; *krik*, K 100; **koevoet**: het type *koevoet* in: L 205, 206; **pikkel**: het

1.1.1.2.

type *pikkel* in: I 78, K 151, 173a; **postje**: *póesja*, K 149; **pikkelstoel**: het type *pikkelstoel* in: O 162, 170, 244, 247, 278; *piëkkəlstoəl*, O 255; *pikalstuil*, pikkelstoel, laag houten stoeltje op drie poten en zonder rugleuning, bij het melken gebruikt, Eylenbosch O 253; bij de volgende opgaven is het duidelijk dat het handelt om voorwerpen met drie poten – **driepoot**: het type *driepoot* in: L 147, 239; *driepóot*, I 79; **driepikkel**: het type *driepikkel* in: K 151, 152, O 170; *drojpiëkkəl*, O 153; *draapiëkkəl*, O 160a, 286; **tretteke**: *trettakə*, K 289.

MELKZEEF

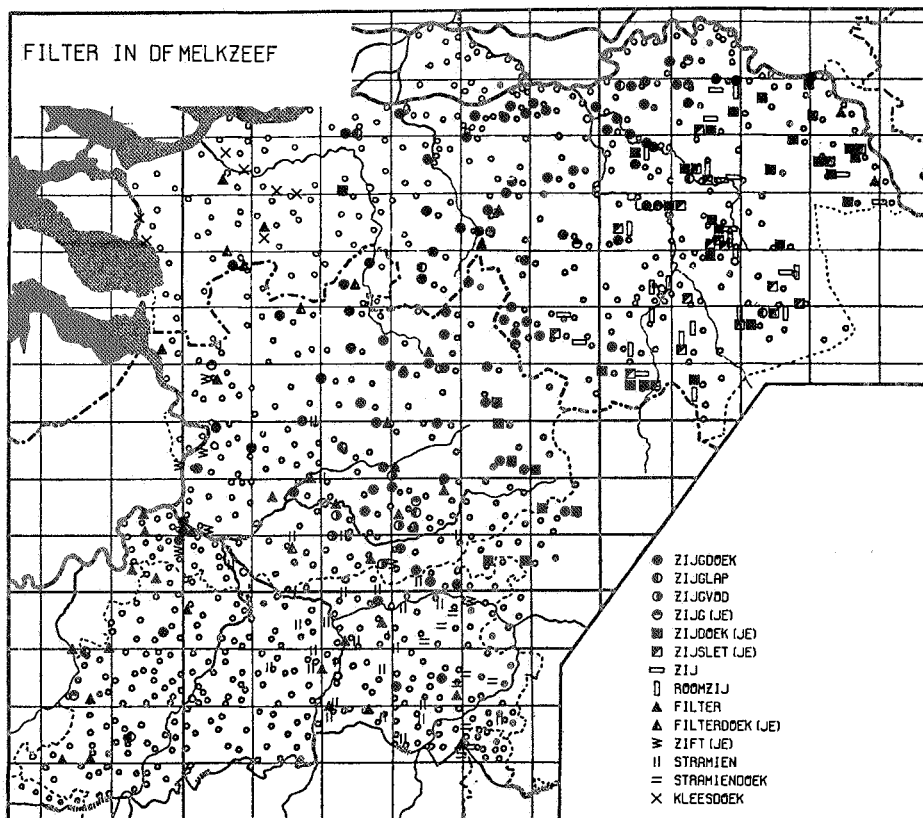
Milchsieb – milk-strainer – passe-lait (Van Gerwen VIII, 6; ZND B1, 181; ZND 8, 118; ZND 48, 35, Ia; ZND 48, 35, Ic; DC 18, 11a; DC 18, 11c; N 20, 41) [Het voorwerp, waardoor de melk, na het melken, uit de emmer in de bus wordt gegoten om ze te zuiveren van grove verontreinigingen. In dit lemma worden alleen de opgaven gegeven die betrekking hebben op de zeef, niet de doek die ook wel gebruikt wordt.]

zeef: *zeef*, I 79, 220, K 101, 102, 136a, 141, 177, 183, 183b, 188a, 189, 195, 196, 197, 202, 205, 210, 251, 235, 237, 238, 239, 247, 267, 268, 272, 273, 279, 280, 281, 292, 296, 310, L 146, 161, 204, 204a, 236, 240, 241, 264, P 18, 24, 123, 124a; *zééf*, K 225, 243, 287, 296, L 144a; *zeeff*, K 257; *zééff*, K 246; *zēef*, K 206; *zīj*, K 320, P 98; *zējf*, P 10; *zījaf*, I 273; *zēf*, P 41; *zif*, L 240; *zief*, P 10; *zīēf*, K 182, 330; *zīēf*, K 287; *zīējaf*, K 237; **zeefje**: *zeefja*, K 195; *zifja*, L 264; *zifka*, K 173, 174, 184, 189, 307, L 280, P 35, 39, 148; *zēfka*, K 210, P 152, 166; *zēfka*, K 101a; **zifj**: *zifj*, I 120, 221, 268, 274, 275, K 140, 150a, 164a, 166, 171, 183b, 184, 189, 192, 198, 201, 204, 206, 207, 210, 213, 221, 230, 238, 266, 286, 291, 292, 295, 296, 299, 302, 304, 322, 325, 355, 358, L 145, 146, 153, 180**, 200, 258, O 67, 70, 290, P 41, 43, 101, 109, 110, 111, 159, 160, 167; *zifch*, K 187a, 255, 297, 299, P 112; *zējch*, L 144a, 148, P 161; *zējg*, K 187; *zēg*, K 189, 215, L 144a, 145a, 151, P 100; *zech*, I 268; *zēch*, L 199, P 109; *zēch*, K 307; *zēag*, K 249; *zejag*, I 273; *zeeg*, K 143, 164, 166, 183, 183b, 184a, 213, 215, 339, L 100, 145, 148, 177c; *zeech*, L 148, 152; *zēég*, P 107; *zēéch*, K 221a, 274, 315, L 145, 151, 177; *zēèg*, K 164a, 218, L 145, 147, 178, 178a, 180b; *zēèch*, K 221; *zēég*, K 147, L 145, 145a, 151; *zeejg*, L 200; *zēéjg*, K 210; *zēéjch*, P 2, 66,

168, 199; *zeega*, L 148; *zaag*, K 268, 292, 293, 295, 296, 305, 331, 339; *zādég*, K 308; *zādách*, K 296; *zādég*, K 258; *zādách*, I 221, K 291; *zaagon*, K 348; *zaaag*, K 339; *zādách*, P 14, 80, 129; *zādách*, K 243, O 162; *zaajg*, I 275, K 236, 333, O 69, 154, 289; *zādájg*, P 60a; *zādájg*, K 333; *zaajch*, O 288; *zādájch*, I 275, O 175, 178; *zādájch*, K 250, O 74, 162, P 66; *saajch*, K 336; *zách*, K 255, K 258; *zādég*, I 220, K 255, 325a; *zādách*, K 308a; *zawag*, K 324; *zajag*, K 320, 349, P 198; *zajach*, K 332; *zajg*, K 319, O 167, 250, 288, P 100; *zājg*, K 252; *zawjg*, K 329; *zajch*, O 162, P 60a; *zājch*, P 127; *zəvajg*, K 348; *zódch*, K 287; *zódách*, K 320; *zóg*, K 294; *zòach*, K 320, P 17; *zójch*, I 221; *zójg*, I 221, 271; *zòjch*, O 68; *zòjch*, K 277; *zìèch*, K 237; *zēug*, P 17; *zifj*, melkzeef, Tuerlinckx; *zifj*, melkzeefje met metalen of haren bodem, vooral na het melken gebruikt, Goossenaerts; **zifje**: *zifjska*, P 108a, 150; *zifchskə*, P 163; *zèchskə*, I 269; *zēéchskə*, L 149; **zifjschotel**: het type *zifjschotel* in: K 192, 195, K 210, 213, 235, 237, 266, 273, L 103; *zifjschóotəl*, L 99; *zējgschootal*, K 196, 212, 235, 237; *zējgschootal*, K 196; *zifjschottal*, K 146, 170, L 99, 100; *zējchschottal*, L 149; *zējchschottal*, K 191; *zēgschootal*, K 210, 213; *zēgschootal*, K 210; *zēgschóotəl*, K 145a; *zèchschottal*, K 196; *zēgschottal*, K 147, L 151; *zēgshóttal*, K 145a; *zeechschottal*, K 212, L 149; *zēègshóttal*, K 183; *zēègshóttal*, K 143; *zēègshóttal*, K 136a; *zajgschootal*, K 235, 241; *zajgschoʔal*, K 240, 274; *zajchschottal*, K 240; *zajchschottal*, K 237; *zājchschóʔal*, K 240; *zaagschootal*, K 234; *zaajgschootal*, K 235, 236; *zeugschootal*, K 241; **zifjzeefje**: *zēègzēefka*, L 178; *zēgtzifka*, K 147; **zifjzift**: *zaagzifft*, P 25; **zifjziftje**: *zaagzifja*, K 343; *zaagzifja*, K 305; **zifjteems**: *zifjteems*, teems, Goossenaerts; **zifgvat**: *zēégvat*, K 305; **zifjpot**: *zeigpot*, K 351; **zifjger**: *zaagər*, K 310; *zejgər*, K 210, 236, 274, 349; **zifj**: *zifj*, I 180, K 277, L 152, 180, 180**, 183, 200, 207, 208a, 236, 243, 258, 262, 263a, 280, 283a, O 153; *zēj*, L 152, 157, 180, 180**, 181, 182, 208, 234a, 243, 244; *zēj*, L 152, 208, 281, 281*, *zeej*, L 152, 200, 212, 226; *zēéj*, L 183, 205, 241, 279; *zēèj*, L 205, 206, 244; *zēéja*, O 238; *zēé*, I 275, K 307, 312, P 105, 154; *zēè*, P 94; *zaa*, K 346, O 160a, 239, 244, 274a; *zādá*, O 238, 244, 286, P 25; *tsaa*, O 278; *zādá*, O 238; *zādá*, O 274a; *zāj*, K 357; *zaəwə*, K 335; *zooé*, O 158; *zóo*, K 333, O 274; *zòə*, P 27; *zofə*, P 32; *zīēj*, L 282; *zif-te*, *zifj*, teems = zeef met gaas om melk te zifjen, te filtreren, Hs Vissers L 180; *de*

za.; de zij, het melkzeef, fijn metalen zeef in de vorm van een grote trechter, Eylenbosch; **zijtje**: *zékha*, P 43; *zéjska*, P 171; *zékka*, P 145; *zeejtja*, L 162; *zaajka*, K 350; **zijschotel**: *zijschootal*, L 184, 240, 263a; *zijschottal*, L 154a, 155, 185, 187; *zijschottl*, L 153; *zijschuuttal*, L 100; *zéchschottal*, K 237; L 94, 153, 154, 156, 158, 161, 189; *zéjschótl*, L 153; *zeejschootal*, L 185, 186, 190; *zeejschottal*, L 112, 150, 159, 160, 162, 185, 188, 190; *zeejschóttal*, L 186; *zesschootal*, K 210; *zajschootal*, K 236, 240; *zajscho^oal*, K 240, 275; *zédaschottal*, K 273; **zijzeef**: *zézzeef*, K 267; *zézziép*, K 268; **zijzift**: *zijzift*, K 299, 339; *zaazift*, K 344; **zift**: *zift*, I 180, 220, 266, K 188, 201, 206, 212, 213, 234, 237, 244, 245, 247, 248, 250, 251, 258, 267, 268, 274, 276, 278, 281a, 287, 292, 295, 299, 300a, 301, 304, 305, 307, 310, 323, 325, 330, 332, 333, 338, 348, 349, 354, 356, L 160, 185, 281, 281*, O 178a, 286, P 12, 13, 14, 17, 18, 24, 27, 29a, 30, 32, 35, 35a, 39, 41, 41a, 43, 77, 80, 81, 84, 85, 86, 88, 89, 92, 93, 94, 95, 101, 129, 136, 138, 143, 145, 148, 198, 199; *zeft*, I 180, O 162, P 29a, 108a, 136, 144, 152, 154, 171; *zéft*, K 276, 305, 353, O 286, P 25, 96, 105, 144, 154, 154a, 199; *zéft*, K 352; *zeeft*, K 350; *zékéjft*, O 162; *ziéft*, K 244; *ziéft*, K 249; *zeift*, K 350; *ziéft*, O 67; *zuft*, I 269; **zicht**: *zicht*, K 185; **ziftje**: *ziftja*, K 307, P 93; *ziftoka*, K 276; *zieftsjø*, K 291; *ziéftsjø*, K 244; **ziftkan**: *ziftkan*, K 165; **ziftmandje**: *ziftmannaka*, P 94; **teems**: *teems*, I 78, K 129, 148, 151, 161, 175, 195, L 91a, 92, 96, 109, 110, 150, 158, 190, 207; *téems*, L 183*; *téems*, L 145a; *teemst*, K 305; *teejmst*, K 173*; *tjeems*, K 153; *teemas*, K 100a, 101a, 102, 128a, 133a, 133c, 133d, L 92, 93, 94, 149, 262; *teemasa*, K 164a; *tems*, K 129, 129a, 182, 189, 191, 195, L 103, 112; *téms*, K 243, L 153, 154, 155, P 25; *téms*, K 307; *temmas*, K 170, L 96, 103, 104, 153; *témmas*, L 95, 104; *timmas*, K 164a, L 99, 262; *temst*, I 269, K 158a, 235, 257, 277, 291, 330, 349a, 356, O 67, 162, 238, 286, 290, P 10, 25, 27, 39, 40, 43, 70, 99, 164, 198; *témst*, K 188a, 212a, 258, 267, 286, 307, 330, 332, 339, 352, P 14, 35a, 96, 112, 154; *tempst*, K 307; *témpst*, P 48, 128; *temspst*, K 301; *tiems*, I 78, K 151, 174, 175, 177; *tiemst*, I 79, K 153, 173, 173a, 176, 188, 188a, 189, O 274; *teems*, zeef, melkzeef, Hs L 212; *temst*, teems, Goossenaerts; **filter**: *filtør*, I 268, 271, 275, K 148, 161a, 182, 183, 184a, 192, 237, 240, 245, 258, 274, 276, 281a, 286, 288, 289, 295, 296, 299, 304, 305, 306, 317, 320, 330, 339, 348, 354, O 70, 73, 157, 289, P 27, 35a,

39, 41, 86, 89, 92, 93, 94, 101, 108a, 148, 157a, 198; *viltør*, K 150a; **stramien**: het type *stramien* in: P 138; *stramijn*, P 93, 94, 145; *stromijn*, K 311a, P 39, 92; *stromijn*, I 180; *stramein*, P 32; *stermein*, P 137a; *straméén*, K 221a; *stramaan*, K 320, P 25; *strámààn*, O 162; *stramààn*, P 35a, 80, 129; *stramòòàn*, P 88; *stramoen*, P 94; **stramientje**: *stramijnka*, P 92; *stramainka*, I 269; **melkzeef**: het type *melkzeef* in: K 133a, 148, 204; *mèlkseef*, K 237; *mèll(ə)kzèéjft*, K 295; *melkzeeft*, K 350; *mèlləkzèéft*, K 330; **melkzeefje**: *melkzifka*, P 35, 40; *mèlkziéftka*, P 38; **melkzifg**: *melkzifg*, K 206; *melkzifch*, K 201; *mèlləkzèéch*, K 281a; *melkzeeg*, K 184; **melkzij**: *melkzij*, I 180; *melzij*, K 247; *mèlləkzèéj*, K 276; *melkzaa*, O 159; *melkzee*, K 337; *melkzeef*, L 209a; **melkziftje**: *melkzifka*, P 40; *melkzaaka*, K 350; **melkzift**: *melkzift*, K 251, 310, 325a, 348, L 110, P 16, 21, 23, 27, 37, 131; *mèlləkzift*, P 96b; *melkzeft*, P 146; *mèlkzèéft*, P 43; *mèlləkzèéft*, P 147; *melkzeeft*, K 350; *mèlkziéft*, K 308; *mèlkziéft*, P 136; *mèlləkziéft*, P 30, 37; *mèlləksieft*, P 16; *mèlləkziéft*, K 330; **melkteems**: *melkteems*, K 176; *melkteems*, K 161a, 182; **melkfilter**: *melkfilter*, K 286, 300, 309, 349a, 350, P 40, 96a, 148; *mèlkfiltør*, P 38; *mèlləkfiltør*, K 256; *mèlləkfiltør*, K 245; **melkromer**: *melkròòmør*, K 296; *melkroemør*, K 276; **afromer**: *afróòmør*, P 35a; **afroombak**: *afroembak*, K 354; **roomzeef**: *roomzeef*, L 241; *rommazif*, K 242a; **roomzeefje**: *roomzeefka*, L 264; *roomzifka*, L 264; *ròemzifka*, L 264; **roomzifg**: *romzèég*, L 263; *roomzeeg*, L 226; **roomzij**: *roomzij*, L 264; *romzij*, L 263, 264; *rommazeej*, L 209a; **roomzift**: *rommazift*, L 209a; **haarzeef**: *hèùrzeef*, K 170; **harenzeef**: *hòdrèééft*, K 296; **haren zijg**: *òòràzifch*, K 201; **paardeharen zeef**: het type *paardeharen zeef* in: K 185; **paardshaar**: *perhaar*, K 235; *piétsdør*, K 320; *piétsùùr*, O 153; *piétsuuir*, P 25; **paards-haren zij**: *piéshourənzaa*, O 159; **paardefilter**: *pèrvøfilter*, K 153; **een rooster van paaardehaar**: *russal perdaaar*, L 226; **trechter**: *trechtør*, I 268, K 237, 296, 325a, 330, 333, P 123, 124a, 161; **trefter**: *treftør*, K 205, 212, 287, 308, 309, 325; *tréftør*, K 320, 325, P 10; **kwispel**: *kwispəl*, K 307, O 286, P 39, 143; *kwipsəl*, K 204, 320; *krojspəl*, O 153; **kwispelaar**: *kwispəleer*, K 237; **trizee**: *trièzee*, I 269, K 237, 243, 250, 296, 330, P 25; *trièzèé*, K 307; *trièzèéj*, K 251; *trièzej*, K 244; *trièzø*, K 241; **trizeetje**: *trazèèka*, K 330; **zaan**: *zaan*, K 330; *zààn*, O 238; **treef**: *treef*, K 162;

vergiet: het type *vergiet* in: K 177; machine: *machien*, K 286; machineborstel: *maschienbossal*, K 316; trezel: *treezal*, K 349; *trëzzal*, I 269; *triëzzal*, K 245; treintje: *treintje*, K 196; verzijp: *verzjip*, P 199; onderhaam: *onderhoum*, K 348; gerek: *gerek*, O 286; sajjet: *sjet*, K 276; left: *left*, K 307; melkzese: *mëllahzëesa*, K 188a.

FILTER IN DE MELKZEEF (zie kaart)

Filter im Milchsieb – filter in the milk-strainer – filtre à lait (filtre dans le passe-lait)

(ZND 48, 35-Ia; ZND 48, 35-Ib; ZND 48, 35-Ic; ZND B1, 18-Ib; DC 18, 11b; DC 18, 11c; BN 2, 4a; L 2, 35-1a; L 2, 35-1b) [Na het melken wordt de melk uit de emmer overgegoten in de melkbus. Hierbij wordt een voorwerp gebruikt (met een zeef) om de melk van grove verontreinigingen te zuiveren. Hierin wordt een linnen of katoenen lapje, een vel filtreerpapier of een schijf watten gelegd bij

wijze van filter] **zijgdoek**: het type *zijgdoek* in: K 129a, 163, 164a, 184, 192, 194, 195, 207, 210, 211, 230, 235, 237, 238, 266, 273, 277, 303, 307, 355, L 201; *zeijgdoek*, K 198; *zejgdoek*, K 158a, 182, 184, 192, 196, 204, 210, 212, 235, 236, 237, 266, 276, 302, 307, L 200, P 101; *zejchdoek*, K 187a; *zëjchdöëkkə*, L 144a; *zëéjgdoek*, K 210; *zëéjgdoek*, K 184; *zegdoek*, K 184a; *zëgdöëk*, K 189; *zëgdoek*, K 164a; *zeegdoek*, K 166, 183, 183b, 215; *zëéjgdoek*, K 274; *zëéchdoek*, K 317; *zagdöëk*, K 276; *zachdoek*, K 256; *zaagdoek*, K 234; *zäägdöëk*, P 25; *zaagdoek*, K 255, 350; *zäägdöëk*, K 273; *zaaachdoek*, K 243; *zaaachdok*, K 276; *zajgdoek*, K 236, 241, 274, 319, P 100; *zajchdoek*, K 237, 250; *zajchduwk*, K 240; *zaajgdoek*, K 235, 276; *zaajchdoek*, O 74; *zaal(j)chdoek*, K 191; *zòdëgdöëk*, K 287; *zava(j)gdoek*, K 348; **zijgdoekje**: *zijgdoekskə*, K 189, 213, L 146, 258; *zijgduukska*, L 150, 179; *zejgdoekja*, K 349a, L 153; *zejgdoekskə*, K 140, 292; *zejgdoekskən*, K 210; *zejgduukska*, K 146, 170, 171, 216a, L 99, 145; *zè(j)chduukska*, L 148; *zëéjgdoekskə*, K 210; *zëgdöëkja*, K

210; *zègdoekskə*, L 178a; *zègduukskə*, K 143, 215, L 144a, 177c; *zègdeukskə*, K 145a; *zeegduukskə*, L 146; *zègdoekskə*, K 143, 196, 216, 237; *zègdōëkskə*, K 183; *zeegdüükskə*, K 143; *zèéhdüükskə*, L 149; *zègduukskə*, K 136a, 183, 214, 218, L 145, 147, 178, 178a; *zèégdōekskə*, K 136a, 145a, L 145, 145a, 151; *zèégdüükskə*, L 145a; *zèégdüükskə*, K 147; *zaagdoekskə*, K 305; *zajgdoeksən*, K 240; *zajchdoekskə*, K 240; *zajgdoekskə*, K 320; *zaajgdoekskə*, K 236; *zugdoekja*, K 143; *zijgdoekskə*, een of ander filtreerdoekje dat (gewoonlijk) in de melkzijg wordt gelegd om deze melk nog zuiverder te krijgen, Goossenaerts; *zijglap*: *zejglap*, K 158a, 309; *zèglap*, L 263; *zaaglap*, K 268; *zijglapje*: *zejglèpkə*, L 180**; *zèglèpkə*, L 145; *zājglapka*, O 250; *zādājglaphən*, O 154; de volgende opgave is meervoud – *zijglapjəs*, K 195; *zijgnetje*: *zejgnetje*, K 140; *zijgpapier*: *zèéhpapjēr*, K 307; *zijg-schoteldoekje*: *zjigschotelədoekskə*, K 195; *zijgsletje*: het type *zjigsletje* in: K 187, L 200; *zejgslètja*, L 200; *zègslètja*, L 180b; *zijgtuil*: *zejchtuul*, L 99; *zijgtuiltje*: *zejchtuultja*, L 99; *zijgvod*: *zjichvot*, K 299; *zejgvot*, K 349; *zājgvòt*, K 349; *zaagvot*, K 310, 339; *zādgvot*, K 308; *zādchvot*, K 305; *zijgwatten*: *zejchwattə*, L 144a; *zejgwèttə*, K 170; *zèégwattə*, K 145a, L 145a; *zijgwattjes*: *zjigwattəkəs*, K 307; *zijgzak*: het type *zjigzak* in: K 129a; *zijgzijde*: het type *zjigzijde* in: K 164a; *zijg*: het type *zjig* in: K 184, 221, L 149, 200; *zejg*, P 159; *zaag*, K 309; *zèg*, K 187, 216; *zeeg*, L 100; *zijgje*: *zjigskə*, K 187; *zijgshotel*: *zègshotəl*, K 136a; *zijdoek*: het type *zjidoek* in: K 178, 277, 311a, 317, 354, L 159, 279; *zejdoek*, K 278, 316, 357; *zeejdoek*, L 160, 184; *zèéjdoek*, L 200; *zadōek*, K 275; *ziesdoek*, K 276; *zijdoekje*: het type *zjidoekje* in: L 152, 236; *zjijjōëkskə*, L 157, 187; *zjijduukskə*, L 179, 180, 185, 204, 204a, 208a, 218a, 264; *zejduukskə*, L 152; *zèijduukskə*, L 180; *zejdoekja*, L 154a; *zejdoekskə*, L 154a, 184; *zeejdōëkskə*, L 186; *zejduukskə*, L 152, 264, 281, 281*; *zèjduukskə*, L 183*; *zeejduukskə*, L 185, 186, 188, 209a; *zèéjdüükskə*, L 157; *zajdoekskə*, K 241; *zèjdeukskə*, L 283; *grove zijdoek*: *grōffə zājddēk*, K 275; *zijtslet*: *zejtslet*, L 207; *zeejslet*, L 186; *zijtsletje*: het type *zjitsletje* in: L 180, 182, 201, 236, 240, 243, 262, 263; *zjitsletja*, L 185; *zjitslètja*, K 218a, L 152, 263a; *zejtsletja*, L 264; *zejtslètja*, L 281, 281*; *zèjtslètja*, L 152; *zeejtslètja*, L 185, 187, 200, 262; *zèjtsletja*, L 205, 206; *zijvat*: *zaavat*, K 346; *zijvod*: het type

zjivod in: K 307; *zaajvot*, P 25; *zādajvot*, P 25; *zaavot*, K 348; *zijlap*: *zjijlap*, L 183; *zaajlap*, L 240; *zijlapje*: *zjijlapkə*, L 263a; *zjijlepka*, L 263; *zeejlepka*, L 112, 190; *zij*: het type *zjij* in: K 217, L 150, 152, 183, 204, 281; *zija*, L 182, 186; *zèj*, K 220; *zèj*, L 244; *zee*, L 212; *zijshotel*: het type *zjijshotel* in: L 156, 159; *zeejschottal*, L 186; *zeefdoek*: *zjidoek*, K 307; *zeefdoekje*: *ziefdoekskə*, P 10; *zeeflap*: *zeeflap*, K 246; *zeeflapje*: *zeeflapka*, L 183a; *zeefslet*: *zjifslèt*, L 150; *zeef*: het type *zeef* in: K 100a, 296, L 148, 177b; *zeeffe*: het type *zeeffe* in: K 148; *zejka*, P 150; *zifka*, K 173*, L 100, P 148; *bovenzeeffe*: *bovenzeeffa*, L 93; *ziftdoekje*: *zjiftdoekskə*, P 24; *zift*: het type *zift* in: K 225b, 248, 249, 320, 349, P 41; *ziftje*: *zjiftka*, K 325; *filterdoek*: het type *filterdoek* in: K 189, 205, 266; *filterdoekje*: het type *filterdoekje* in: K 188; *filterdoekskə*, K 192; *fijlterdoekskə*, K 333; *filterpapier*: het type *filterpapier* in: K 274, P 101; *filterpapie*, O 70, P 70, 92; *filterwat*: *filterwat*, K 287; *filterwatten*: het type *filterwatten* in: K 183; *filterwattən*, L 185; *fijlterwattən*, K 255; *filterwatje*: *filterwattəkə*, K 287; *filter*: het type *filter* in: I 120, 221, 268, K 153, 177, 183, 184, 225b, 237, 274, 291, 296, 299, 307, 308, 320, L 161, 190, O 160a, 162, 274a, 278, P 2, 30, 36, 88, 110, 138, 167; *filter*, I 275, K 343; *fèetar*, P 136; *feutar*, I 274; *filtertje*: de volgende opgave is meervoud: *filterkəs*, O 153; *filterblad*: *filterjvblat*, P 66; *filtererlapje*: *filtereerlapka*, K 101; *filtererpapier*: het type *filtererpapier* in: K 333; *filtererpapier*, K 310; *filterjrvpapèj*, P 154; *filtererwatje*: *filtererwattəkə*, K 221; *wat*: het type *wat* in: K 189, 212, 281a, 286, 320, 333, L 99, 103, P 12, 92; *waat*, P 29a; *watten*: het type *watten* in: K 129a, 133d, 148, 150a, 187a, 195, 237, 240, 274, L 151, 178a, 243, 263a; *wattə*, K 100a, 133c, 189b, 320, L 152, 263a, O 244, P 86, 199; *watje*: het type *watje* in: K 153, 182, L 205, 206; *wàtja*, L 180b; *wattəkə*, I 180, 221, 271, 275, K 237, 258, 279, 280, 286, 287, 292, 293, 295, 296, 297, 305, 306, O 238, P 16, 35a, 88; *wetja*, L 103, 154a; de volgende opgaven zijn meervoud: *wattəkəs*, K 213, 221a, 237, 276, 286, 289, 291, 295, 300, 302, 304, 324, 339, P 38, 39, 93, 94, 96a, 109, 148; *wattəkəns*, O 153; *watpapier*: het type *watpapier* in: K 153; *watschijf*: *watschéjff*, P 168; *watschajəf*, O 73; *watschaaf*, K 348; de volgende opgave is meervoud: *watschijven*, K 354; *wattenschijf*: het type *wattenschijf* in: K 129; *wattaschijf*, K 101a; *wattaschādəf*,

1.1.1.2.

O 162; de volgende opgave is meervoud: *wattenschijven*, K 129, 164a; **buil**: *bóol*, I 220; **hoes**: het type *hoes* in: P 159; **lapje**: *lappəka*, P 81; **dun lapje**: *dun ləpka*, L 280; **zuiverlapje**: *zuivərləpka*, K 212; **gaas**: het type *gaas* in: O 290; *gaas*, I 275; *gòds*, K 249; **gaasje**: het type *gaasje* in: K 128a; **gaasdoek**: het type *gaasdoek* in: K 204; **melkdoek**: het type *melkdoek* in: K 173, 177, 188a, 206, 276, 281, 293, 296; *mèlkdōēk*, K 189b; *melləkdoek*, I 78, K 281a, O 167; *melkdiek*, O 286; **melkdoekje**: het type *melkdoekje* in: K 189; *melkdoekska*, K 325, 325a; *melkdoekske*, hetzelfde als *zijgdoekske* (zie ald.) Goossenaerts; **melkzij**: *melkzijs*, K 164a; **melkzijg**: het type *melkzijg* in: I 118, K 199a; *mulkzijs*, K 161; **melkzijger**: *melkzaajger*, K 348; **melkslet**: het type *melkslet* in: L 177; **melkwatten**: het type *melkwatten* in: K 151; **melkwatje**: het type *melkwatje* in: K 174; de volgende opgave is meervoud: *melkwattəkəs*, I 269; **melkzeef**: het type *melkzeef* in: K 127, 127a; **roomzeef**: *romzifj*, L 161; **roomzij**: het type *roomzij* in: L 179, 285; *romzif*, L 153, 180, 228, 238, 259, 262, 264; *romzijs*, L 205, 206, 244; *romzijsda*, L 256; *romzeef*, L 261; *romzèj*, L 263; *romzèj*, L 244; **roomzijtje**: *romzifjka*, L 201, 244; **roomzijg**: het type *roomzijg* in: L 179; *romzifj*, L 200, 279; *romzèg*, L 152; *romzeeg*, K 165; *romzeng*, L 226; **roomdoekje**: *romduukska*, K 164, 218b, L 146; *ròemduukske*, L 264; **roomfilter**: *romfiflter*, L 148; *ròmiflter*, L 148; **stramien**: *stramijn*, K 330, 352, P 23, 25, 27, 30, 77, 93, 145, 152; *straman*, K 255; *stramaan*, K 296, 333, 339, P 25; *stramaan*, K 350, P 35, 86; *stramén*, P 35a; *straméən*, P 94; *stramòdən*, P 88; *strəmijn*, P 21, 84, 143; *strəmajn*, P 146; *strəmèjfn*, P 161; *strəmòdən*, P 86; *stròmèfn*, P 96b; *stərmijn*, P 37; *stərmajn*, P 136; *stərmèjn*, P 137a; **stramiendoek**: het type *stramiendoek* in: P 4a; *stramijn-doek*, P 167; *stramijnđòók*, P 109; *strəmijn-doek*, P 40, 108a, 110; *strəmejndoek*, P 39, 43; *strəmèjndoek*, P 168; *strəmèédoek*, P 163; **doek**: het type *doek* in: I 268, K 100a, 247; **doekje**: het type *doekje* in: K 310; *doekska*, K 201, 237, 244, 286, P 27; *doeksən*, O 158; *duukska*, K 187, L 190, 208; **kaasdoek**: *kéésdoek*, P 171; **kleesdoek**: het type *kleesdoek* in: I 78, K 152, 156, 176, 177; *klèzdoek*, K 175; *klizdoek*, I 79; **neteldoek**: het type *neteldoek* in: K 210, 255, 337, O 69, P 198; *netaldoek*, O 153; *netaldōēk*, K 237; *netaldouk*, K 276; *'ntaldoek*, P 10; *néétaldoek*, O 68; *néétalduk*, P 17; *nittaldoek*, I

273; *nijtaldoek*, I 275; *nejtaldoek*, K 246, O 69, 162; *nejtaldōēk*, O 162; *nééjaldoek*, K 251; **neteldoekje**: *netaldoekska*, L 226; *neetaldoekska*, K 237; *néjaldoekska*, K 287; *nèjaldoekska*, K 287; *nittaldoukske*, L 99; **paardsdoek**: *pesdoek*, O 159; **sermijndoek**: het type *sermijndoek* in: P 108a, 157a; *sermeindoek*, P 160; **treefdoek**: het type *treefdoek* in: K 162; **zaandoek**: het type *zaandoek* in: K 330; *zaondoek*, P 92; *zeendoek*, P 131; **keukenhanddoek**: het type *keukenhanddoek* in: K 213; **flanellen doek**: het type *flanellen doek* in: K 189; **viltendoek**: het type *viltendoek* in: K 205; **linnen doekje**: *lejndə duukska*, L 99; **teems**: het type *teems* in: K 154; *timst*, K 130, 156; *timmas*, L 235; **teemswatten**: *teməswattən*, K 102; **teemswatjes**: *tims-watjəs*, K 151, 175; **teemsdoekje**: het type *teemsdoekje* in: L 207; *teemasdoekska*, K 133a; *timstdoekjə*, K 125a; **tamine**: het type *tamine* in: O 285; **tremoin**: het type *tremoin* in: P 27; **kuisertje**: *keusərka*, K 329; **matje**: *mattəkə*, P 35; de volgende opgave is meervoud: *mattəkəs*, P 144; **onderligger**: het type *onderligger* in: L 93; **papiertje**: *papiərka*, P 39; **drinkpapier**: het type *drinkpapier* in: P 89; **schijntje**: *schéénjsjə*, K 221; **schijven**: *skaajvən*, O 175; **schijfwatten**: *schifjwattə*, K 133d; **stromijt**: het type *stromijt* in: K 348; **vaasje**: *voaskən*, O 157; **vilt**: het type *vilt* in: K 310, 333; **vod**: *vót*, K 320; **witborstel**: *wiëtbustəl*, K 343.

HET HOUTEN JUK DAT OP DE SCHOUDERS WORDT GELEGD OM TWEE EMMERS TE DRAGEN

Hölzernes Joch, das auf die Schultern gelegt wird, um zwei Eimer zu tragen/hölzernes Tragjoch – wooden yoke, that can be laid on the shoulders to bear two buckets – *joug de bois qu'on pose sur les épaules pour porter deux seaux* (ZND 27, 51)

juk: *juk*, I 266, K 188a, 195a, 210, 224, 237, 240, 244, 251a, 253, 267, 277, 277a, 287, 305, 307, 309, 311, 352, O 275, P 35, 77, 152; *juuk*, K 221, 248, 274, 286, 330, 336; **jok**: *jók*, K 211, 212, 272, 305, 348, O 157, P 25, 32, 35a, 37, 39, 41; *jòk*, K 305, 352; *zjòk*, P 81; **draagberrie**: *draagberrə*, P 145; *dràəgbèrrie*, P 73; **draagstok**: *draagstok*, K 265; **draagplank**: *drougplaank*, K 247; **draaghout**: *drəəghat*, K 274; **drager**: *draager*, K 265; **gerek**: *garek*, O 239, 255, 289, P 199; *garék*, O 239, 245, 274a, 288; **gareel**: *garéél*, O 241;

gaviel, O 252; **kraag**: het type *kraag* in: P 198; *krooch*, O 289; *króoch*, P 198, 199; *kroech*, P 65c; **kenne**: *kenna*, P 127, 128; *kemna*, O 274; *kén*, P 80, 81, 129; **kerf**: *kèrraf*, P 112; *kaerf*, P 126; **kurk**: *kurk*, P 126; **waterboom**: *wawtarboem*, I 266; **hefboom**: *hefbôem*, K 287; **boom**: *bôem*, O 172; **schouderhout**: *schààverràt*, K 334; **schouderberrie**: *schawarsbèrra*, O 238;

schouderblad: *schawarblat*, P 68; *schàà-dərblat*, P 147; **lasthout**: *lasthaat*, I 220; **waterreep**: *weutərrijəp*, P 98; **zwiemel**: *zwiemər*, I 221; **balans**: *balans*, K 213; **schut**: *schut*, K 206; **help**: *hep*, K 340; *hulp*, K 304; *alləp*, P 145; **hijs**: *has*, K 274; **haak**: *hok*, P 25; **houten arm**: *houtərən ijm*, K 267; **gangwater**: *gàng-wàttər*, K 230; **haam**: *aam*, P 145.

1.1.1.2. VEETEELT

(vervolg van pag. 187)

-0.	<i>Algemeen</i>		Veekoek	299
	Longen	285	Lijnzaad	299
	Blaas	285	Lijnkoek	299
	Pezen	286	Lijnmeel	299
	Ingewanden	286	Lijnmeeldrank	300
	Nieren	286	Koolzaad	302
	Lever	287	Raapkoek	302
	Hart	287	Raapkoekmeel	303
	Slokdarm	287	Ricinuskoek	303
	Namen voor de verschillende darmen	287	Kokoskoek	303
	Hoef	289	Sesamkoek	303
			Voedermeel	303
-1.	<i>Grootvee</i>		Roggemeel	303
			Maïsmeel	303
-1.0.	<i>Algemeen</i>		Voederboekweit	303
	Veestapel	289	Baarslag	303
	Vee	289	Voederen	303
	Stuks (vee)	289	Voorgeven	303
	Vee houden	289	Voorzetten	303
	Vee fokken	290	Haveren	303
	Stalboek	290	Ondereenvoederen	304
	Identiteitskaart van een rund	291	Bijvoederen	304
	De identiteitskaart van een rund invullen	291	Doorvoederen	304
	Persoon, die de identiteitskaart van een rund invult	291	Overvoederen	304
	Stamboek	291	Opvoederen	304
	Kruising	291	Afvoederen	304
	Ontaarden van vee	291	Afstampen	304
	Veearts	291	Voederen met sop	304
	De veearts roepen	292	Resten van het eten van dieren	304
	(Laten) behandelen door de veearts	292	Veevoer verzamelen	305
	Verkeerd behandelen door de veearts	293	Bietenmolen	307
	Urine (van een dier)	293	Aardappelmolen	307
	Urineren (van een dier)	293	Werktuig waarmee lijnkoeken e.d. tot brokjes worden gemalen	308
	Sterven (van een dier)	294	Hakselmachine	309
	Kadaver	294		
	Jong (van een dier)	294	-1.0.2. <i>Ketels, voederketels en toebeho-</i>	
	Scheuken	294	<i>ven</i>	
	Mesten	295	Vaatwerk waarin veevoeder wordt bewaard of klaargemaakt	309
	Troep, gezegd van dieren	295	Sopketel	310
-1.0.1.	<i>Voeder</i>		Deelkuip	311
	Voer	296	Kuip waarin groenvoer wordt gewaschen	312
	Droogvoeder	297	Drinkbak voor het vee	312
	Vulsel	297	Instrument waarmee men de ketel van het vuur afneemt	312
	Haksel	297	Kachel waarop de sopketel wordt gestookt	313
	Sop	297		
	Groenvoeder	298		

Verhoging in de stal, waarop de koeketel stond	314	–.1.1.2.1. <i>Niet geslachtelijk onderscheiden</i>	
Ring onder de koeketel	314	Kalf	335
Spruitpot	314	Pasgeboren (kalf)	337
De wagen waarop de koeketel naar de stal werd getrokken	314	Mestkalf	338
Kar om vloeibaar voedsel te vervoeren	315	Overjarig kalf dat nog niet van tanden gewisseld heeft	339
Vat om vloeibaar voedsel te halen	315	–.1.1.2. <i>Naar geslacht en/of leeftijd</i>	
Mandje waarmee men het eten voor de dieren haalt	315	–.1.1.2.2. <i>Mannelijk rund</i>	
Voedermik	315	Mannelijk kalf	340
Koeschep, schep zonder steel om voer uit de koeketel te scheppen	316	Pinkstier	341
Werkwoorden i.v.m. het koken van veevoeder	317	Stier	342
		Springstier	343
–.1.0.3. <i>Tuieren</i>	317	Stamboekstier	
Tuierhamer	319	Geprimeerde stier	343
Tuier touw	320	Castreren	344
Tuierpaal		Os	345
Vastmaken van rundvee en geiten aan een paal om te grazen	322	–.1.1.2.3. <i>Vrouwelijk rund</i>	
Vertuieren van koeien	323	Vrouwelijk kalf	345
Deel van een weide dat een aan een paal gebonden koe of geit kan afgrazen	324	Jonge koe	347
De over de grond slepende stok bij een getuierd beest	325	Volwassen vrouwelijk rund	348
		Geslachtsrijpe koe	350
–.1.1. <i>Rundvee</i>		Koe die kalven moet	350
Rundvee	325	Koe die voor de eerste keer drachtig is	351
Rund	326	Koe die eenmaal gekalfd heeft	352
Jong rund	327	Koe die twee- of meermalen gekalfd heeft	353
		Afgekalfde maal	353
–.1.1.1. <i>Soort en herkomst</i>		Koe, éénmaal gekalfd hebbend, maar door bijzondere omstandigheden later niet meer drachtig geworden	354
Koe van onbekende afstamming	328	–.1.1.3. <i>Lichaamsdelen</i>	
Van onbekende afkomst zijn (van koeien)	329	Uier van koe of geit	354
Koe van gedeeltelijk bekende afstamming	329	Kwartier van de koeuier in het algemeen	355
Koe van geregistreerde afstamming	330	Linkervoorkwartier	356
Koe van goede afstamming	331	Rechter voorkwartier	356
Zwartbont vee	332	Linker achterkwartier	357
Roodbont vee	333	Rechter achterkwartier	357
Vale koe	334	Een voorkwartier van de koeuier	358
Bonte koe	334	Een achterkwartier van de koeuier	359
Meer witte dan gekleurde koe	334	Een rechterkwartier van de koeuier	359
Over haar geheel gevlekte roodbonte koe	334	Vleesuier	360
Koe met een witte kop	334	Melkuier	360
Lakenvelder	335	Grote uier	360
Kempische koe	335	Kleine uier	360
Herfse koe	335	Goede uier	360
Vlaamse koe	335	Uier met sterk ontwikkelde achterkwartieren	360
Tongerse koe	335	Steekuier	360
Brabantse koe	335	Flesuier	360
Hollandse koe	335	Uierkwartier dat geen melk geeft	360
IJselkoe	335	Tepel van de koe	361
		Blaasspeen	363
		De maag (van de koe)	363

De vliezen in één der magen van het rund	366	Moeilijk lopen	409
De grove uitsteeksels in één der magen van het rund	367	-1.1.6. <i>Voortplanting</i>	
Hoorn	367	-1.1.6.1. <i>Geslachtsrijf</i>	
Hoornpit	368	Geslachtsrijp	410
Runderlongen	369	Geslachtsdrift vertonend, gezegd van een koe	412
Melkgebit van kalf	369	Veel gelachtsdrift vertonend, gezegd van een koe	414
Het blijvende gebit van de koe	369	Ringer	414
Schede van een rund	371	-1.1.6.2. <i>Dekking</i>	
Baarmoeder van de koe	373	De koe laten paren	415
Penis van de stier	374	Bij dekking bevrucht.	416
Scrotum van de stier	374	De koe is niet bevrucht bij de dekking	417
Vang	374	-1.1.6.3. <i>Tekenen van drachtigheid</i>	
Kossem	375	Klam trekken	419
Holten in de flanken van de koe	375	Klamvaars	420
Poten	376	Geleidelijk minder melk geven in de drachtigheid, gezegd van de koe	420
Kruiswerk	376	Geen melk meer geven, gezegd van de koe	421
Knobbels	377	Een zwellende uier krijgen in de drachtigheid, gezegd van de koe	423
Spieren tussen de staart en het kruis van de koe	377	-1.1.6.4. <i>Drachtigheid</i>	
Hoef van de koe	378	De koe wil maar niet drachtig worden	424
Wit vlekje op de snuit van de koe	378	Gust	426
Witte vlek op het voorhoofd van een koe	379	Kween	427
Witte streep vanaf de horens tot de neus van de koe	380	Muntig	427
-1.1.4. <i>Eigenschappen</i>		Mestkoe, mestvee	428
Schijthak	380	Ondanks alle tekenen van drachtigheid uiteindelijk niet drachtig	428
Koe met hoge poten	381	Drachtig	428
Koe met korte poten	382	Hoogdrachtig	431
Vlekpoot	383	De koe moet over een week kalven	431
Koeiepoten met veel vlekken	383	De koe nadert het tijdstip van de kalving	433
Stukkig, gezegd van een koe	384	De koe heeft het einde van de dracht bereikt	433
Harmonisch van bouw, gezegd van een koe	385	De afscheiding uit de schede	435
Koe met mooie billen	388	Afscheiding geven uit de schede, gezegd van de koe	435
Dikbil	389	Droge bel die uit de schede van de koe ontsnapt tijdens de drachtigheid	437
Hangkont	391	De drachtigheidsperiode overschreden hebben	438
Vette vaars	392	-1.1.6.5. <i>Geboorte</i>	
Vet en zwaar kalf	392	Aanstalten maken te gaan kalven	440
Mager, gezegd van een kalf	393	De banden worden week en slap (vlak voor de kalving)	442
Koe, haren tussen de horens	395	De koe over de rug wentelen tijdens het kalven	443
Koe met witte streep vanaf de horens tot de neus	396	Kalven	444
Koe met witte vlek op het voorhoofd	396		
Koe met witte kop	396		
-1.1.5. <i>Verrichtingen, gedrag</i>			
Hijgen	397		
Van tanden wisselen, koe	397		
Uitwerpselen van koeien	398		
Bronstig op een andere koe springen	399		
Loeien	400		
Eten (van vee)	404		
Drinken (van vee)	404		
Herkauwen	405		
Met de horens de grond omwoelen	406		
Met opgeheven staart rondlopen	407		
			281

Het kalf met hulpmiddelen doen geboren worden	444	Huidschimmelziekte, trichophytie	481
Instrument waarmee men, mechanisch geholpen, het kalf geboren doet worden	445	Stalklauwen	482
Baarmoederdraaiing,	446	Tussenklauwontsteking	482
't kalf zit met de kop naar achter, dus verkeerd	446	Tuberculose	483
Het kalf zit met de kop naar voren, dus goed	448	Open tuberculose	484
De koe maakt uitdrijvende bewegingen bij het kalven	449	Lijder aan tuberculose	484
De nageboorte van de koe	449	Lijder aan open tuberculose	484
Kalfsvlies	451	Mond- en klauwzeer	484
Het kleverige slijm bij de nageboorte, gezegd van de koe	452	Hondsdolheid	486
Afscheiding geven na het kalven, gezegd van de koe	452	Chronische nier- en nierbekkenontsteking	486
De afscheiding na het kalven	453	Paratuberculose, ziekte van Johne	487
Koe die pas gekalfd heeft	453	-1.1.8. <i>Behandeling/verzorging</i>	
Eerste melk van pasgekalfde koe	454	-1.1.8.1. <i>Weiden</i>	
-1.1.7. <i>Ziekten</i>		Grazen	487
Ziek zijn	455	Naar de wei brengen	488
Abortus, verwerpen	455	Naar de stal brengen na de zomer	489
Besmettelijk verwerpen, ziekte van Bang	457	Een weide vol vee jagen	490
Lijfbieden, prolapsus vaginae	457	De koeien van de ene weide overbrengen naar een andere	491
De vuistgrote roze bol	458	Hoeden van koeien	492
Koe die aan een prolaps lijdt	458	Drijven	495
Uitpersen van de baarmoeder, prolapsus uteri	459	Koewachter	495
Terugblijven van de nageboorte	460	Zweep van een koewachter	496
Kalfziekte, melkziekte	460	-1.1.8.2. <i>Roepwoorden</i>	
Slepende melkziekte, acetonurie	461	Vleinaam van de koe	497
Uierontsteking, mastitis	461	Roep- en loknaam voor koe, koeien	497
Wilde zucht	463	Vleinaam van het kalf	
Baarmoederontsteking, witte vloed	463	Roep- en loknaam voor kalf, kalveren	499
Brulziekte	464		499
Opfokziekten	465	-1.1.8.3. <i>Tuig</i>	
Witte diarree	465	Touw aan de horens	501
Paratyfus	466	Geen touw aan de horens kunnen verdragen	502
Borstziekte	466	Koeihoofdstel van koord	502
Kalverkramp	467	Leidtouw voor koeien	502
Kalverdifterie	467	Houtenhalsbeugel van een koe	502
Trommelzucht, meteorisme	468	Gebit, gebruikt bij de muntel	502
Scherp inhebben (ijzer)	471	Halsband	502
Diarree	472	Kopstel voor kalf of koe	502
Kopziekte	474	Muilkorf voor kalveren	503
Miltvuur	475	Driehoekig raam om de nek van de kalveren	504
Boutvuur	476	Keten om koeien te binden	506
Leverbotziekte	476	IJzeren beugel of ring om de voet van een koe	506
Longwormziekte	476	Ossetoom	508
Tetanus	477	Ossegareel	508
Longjacht	477	Truter	508
Wormkwaal	477	Draaiel	508
Wormbulten	478	-1.1.8.4. <i>Melken</i>	
Madegat	479	Melken van koeien	509
Besmettelijke uierontsteking, wrang	479	Vermelken	509
Schurft	479	Leeg melken	510
		De melk laten lopen	511

De melk inhouden	513	Krukje of stoeltje om op te zitten,	
Het slechts met moeite gemolken		gebruikt bij het melken van koeien	519
kunnen worden van koeien	514	Melkzeef	520
De koe geeft geen melk meer	516	Filter in de melkzeef	522
Driespeen	516	Het houten juk dat op de schouders	
Tweespeen	517	wordt gelegd om twee emmers te	
Niet uit alle tepels melk geven	517	dragen	524

TEN GELEIDE BIJ DE DERDE AFLEVERING

Deze derde aflevering verschilt op enkele punten van de vorige afleveringen, zodat er enige toelichting vereist is.

Het was onvermijdelijk, dat de wijze van bewerking van het materiaal in de loop van de jaren is gaan afwijken van wat in de *Voorlopige Inleiding op het Woordenboek van de Brabantse Dialecten* Assen 1967, par. 0.0.3. geschreven werd.

Wat de spelling betreft kan nu, met meer recht nog dan het al in par. 0.0.3.4. van de Voorlopige Inleiding gebeurde, gezegd worden dat deze een compromis betekent. Maar de knopen, die indertijd – naar het op blz. 34 heet – nog door de redactie werden doorgehakt, werden nu met de grootste voorzichtigheid ontward; als ze al niet in sommige gevallen helemaal zijn blijven zitten.

De volgende besluiten werden genomen en in praktijk gebracht:

1. Opgaven die niet fonetisch gespeld waren, werden zo goed mogelijk omgespeld, zonder dat tekens voor nuances werden aangebracht.
2. Er werd een diftong *oew* ingevoerd, zonder aanduiding van de kwantiteit.
3. Er werd een fonetische transcriptie ingevoerd voor *oe* met naslag, zonder aanduiding van de kwantiteit: *oəə*.
4. Het lidwoord werd in ieder geval vermeld in de gevallen waarin de indruk gewekt zou kunnen worden dat door metanalyse een *n* in de anlaut kwam te staan.
5. De assimilatiewetten werden bij het omspellen niet meer uit eigen beweging toegepast, d.w.z. dat de fonetisch gespelde opgave van de respondenten zoveel mogelijk diplomatisch werd weergegeven. Bij opgaven waar door een voorafgaand, niet in het antwoord opgenomen lidwoord de anlautende, stemhebbende consonant stemloos was weergegeven, werd deze door ons stemhebbend, maar tussen vierkante haken getranscribeerd. Dit was de enige ingreep, die wij ons veroorloofd hebben; wanneer de respondent in zulke gevallen het assimilatie veroorzakend lidwoord zelf niet opgaf, lieten wij ook zijn spelling met stemloze consonant in de anlaut ongemoeid. Een opvallend verschil met de vorige afleveringen vormen ook de in het lemma opgenomen aanwijzingen; meer dan vroeger werd er naar gestreefd zoveel mogelijk in het lemma op te nemen, ook al moest dit in veel gevallen door aanwijzingen worden verantwoord.

De aard van het behandelde onderwerp, een levend wezen, bracht bovendien met zich mee, dat er, in tegenstelling tot eerdere afleveringen, veel syntactische groepen moesten worden opgenomen. Deze zouden zonder voorafgaande aanwijzingen anders moeilijk in het lemma geplaatst hebben kunnen worden. Waar het opgegeven woord ons verdacht voorkwam, hebben we het natuurlijk hervraagd. Omdat er echter geruime tijd verstreken is sinds de eerste

vragenlijsten verstuurd werden, mocht hervraging soms niet baten. In dat geval is de gebruikelijke annotatie *n.b.* = *niet bevestigd* opgenomen. Wanneer de redactie meende, dat er enige waarschijnlijkheid bestond, dat het gegeven juist was, werd de afkorting *z.s.h.* = *zonder succes hervraagd* gebruikt.

Ook bij het tekenen van de kaarten werd een nieuwe methode gevolgd. Met de gewaardeerde medewerking van de heren T. A. M. A. Vermeegen en M. J. C. Manders van het Universitair Rekencentrum heeft Mej. C. Frissen de voorbereiding op zich genomen voor het ponsklaar maken van de kaarten; deze werden tenslotte met de plotter getekend.

In de legenda wordt daarbij niet meer, zoals vroeger, verwezen naar een nummer in het lemma, maar het in kaart gebrachte woord vermeld. Naar onze mening komt dat de interpretatie van de kaart, buiten het woordenboek om, ten goede. Woorden waarvan al eens in artikelen of taalatlanten kaarten getekend zijn, zoals *stier*, (*schijt*-)*hak* en *troep*, zijn om die reden soms niet in kaart gebracht.

De vertalingen werden verzorgd door drs. F. C. M. Stoks, prof. dr. W. J. M. Bronzwaer en dr. P. L. M. Tummers, voor resp. het Duits, Engels en Frans; Mej. M. J. H. Frantzen bereidde de Engelse vertaling voor. De gehele terminologie en met name de Franse tekst werd nagekeken en zonodig gecorrigeerd en aangevuld door dr. J. Nijssen, rijksdierenarts te St.-Martens-Voeren, België, die wij daarvoor hartelijk danken. Veel van het werk, tot zelfs het ontwerpen van de artikelen toe, werd nauwgezet en ijverig door student-assistenten van de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde verricht. Onder hen moeten drs. H. J. T. M. Brok, drs. W. A. M. M. Janssen Steenberg, drs. J. J. T. M. Hendriks, drs. H. A. J. M. Lamers en drs. J. A. G. Dirksen, die inmiddels hun studie beëindigd hebben, en de huidige student-assistenten, Mej. C. J. G. Frissen, Mej. M. H. H. Janssen en Mevr. H. L. M. M. Messelink-Zijlmans, alsmede de heren P. M. Derks, M. E. J. Herpers, J. J. M. F. Kokkelmans en Th. P. J. E. Hendrickx worden genoemd.

Bij de velen aan wie wij in de Voorlopige Inleiding reeds onze dank betuigden voegen wij nog gaarne de namen van mr. T. N. J. A. van Rijn, directeur der A-faculteiten, drs. H. M. Borghouts, beheerder der faculteit der letteren en prof. dr. J. Nuchelmans onder wiens faculteitsvoorzitterschap een groot deel van deze aflevering tot stand kwam.

Juni 1975

drs. J. Vromans.